

HET VIJFDE BOEK VAN MOZES, DEUTERONOMIUM.

(Herhaling van de Wet).

Het vijfde boek van Mozes wordt door de Hebreëen naar het eerste woord, of de eerste woorden: Elèh-Haddebarim, of Debarim, d.i.: Dit zijn de woorden, geheten. Door ons, in navolging van de Septuaginta en de Vulgata, Deuteronomium, d.i.: Herhaling van de Wet. Zeer juist is deze benaming niet, omdat dit boek, zoals Luther terecht heeft opgemerkt, bevat: "de samenvatting, of de hoofdinhoud van de gehele wet en de wijsheid van het volk Israël, waarin, met voorbijgang van wat op de Levieten en de priesters betrekking heeft, slechts dat geleerd wordt, wat voor het volk en voor de grote menigte noodzakelijk was om te weten." Deuteronomium sluit zich onmiddellijk aan het vorige boek Numeri aan. Wij vinden hier Israël gelegerd aan de grenzen van het beloofde land en gereed, om de Jordaan over te steken. Maar voordat dit geschiedt, zal Mozes, op bevel van God, nog eens Israël de Wet inscherpen en zijn volk wijzen op hetgeen God, hun Verbondsgod, van hen vraagt. Al wat dan ook ons hierin wordt bericht-en dit is voornamelijk de inhoud van de redenen van Mozes, aan het einde van zijn leven uitgesproken-heeft ten doel, om de wetten aan Israël, door zijn Verbondsgod gegeven, te verduidelijken, aan te vullen en te verscherpen. Het boek laat zich verdelen in twee hoofddelen, waarvan het eerste deel verreweg het grootste is. hoofdstuk 1-30, bevattende de drie grote redevoeringen, welke Mozes, op het punt staande om van zijn volk te scheiden, heeft gehouden. De eerste, hoofdstuk 1-5. De tweede, hoofdstuk 5-16. De derde, hoofdstuk 17-30. Het tweede deel omvat hoofdstuk 31-34, en deelt ons mee, de laatste werkzaamheden van de man Gods Mozes, zijn lied, zijn zegen en zijn dood op de berg Nebo..

God had de kinderen van Israël voor hun ongehoorzaamheid bestraft, en met gunstbewijzen gelokt, opdat zij uit dankbaarheid tegenover Hem, die hun twee koninkrijken schonk, de geboden met liefde en lust zouden onderhouden. Daarop herhaalde Mozes in het vijfde boek de gehele wet (uitgezonderd de inrichting van de priesterlijke bediening) met alles wat geschied was, en verklaarde aldus, opnieuw, wat tot beide, de lichamelijke en de geestelijke besturing van een volk, nodig is. Zo voldoet Mozes, als een volmaakt leraar van de wet aan alle eisen van zijn ambt, en geeft niet alleen de wet, maar draagt ook zorg, dat, waar men haar ten uitvoer moet leggen, de leemten aangevuld zijn en het onduidelijke opgehelderd is. Deze verklaring in het vijfde boek bevat eigenlijk niets anders dan het geloof in God en de liefde tot de naaste; want daarheen zijn alle wetten van God gericht. Daarom bestrijdt Mozes door zijn verklaring, tot hoofdstuk 20, alles, wat het geloof aan God zou kunnen vernietigen, en tot het einde van het boek alles, wat de liefde zou kunnen belemmeren..

HOOFDSTUK 1.

HERINNERING AAN GODS WELDADEN EN AAN DE ONDANKBAARHEID VAN ISRAËL.

I. Vs.1-46. Bij het naderen van het uur, waarop zijn dagtaak eindigen zal, richt Mozes zich nog eenmaal door een uitvoerige toespraak tot het volk, om afscheid te nemen. Hij weet welke heerlijke vooruitzichten, maar ook welke grote gevaren en verzoeken dit volk wachten, in wiens opvoeding en verzorging hij vaderlijke trouw en moederlijke tederheid verenigd heeft. Hij weet, dat onveranderlijke trouw aan God en Zijn geboden de voorwaarde is van Israëls heil, en dat toch op de harde grond van het natuurlijk hart afkeer van de wet en ene krachtige neiging tot het heidendom wortelen. Dit verontrust zijn ziel, en dwingt hem, de grijze vertegenwoordiger van een gestorven geslacht, om het jongere Israël met de wegen van Gods genade in verleden tijden bekend te maken. Na dit geschiedkundig overzicht tracht hij de wet, die door hem als middelaar van de oude bedeling was overgebracht, op krachtige wijze aan het volk in te scherpen. Hij brengt deze herhaalde voorstelling van de wet op de velden van Moab in is met de wetgeving van de Sinai (vs.1-5). Hij herinnert vervolgens in een overzicht aan de geschiedenis van Israël, beginnende met het vertrek van Horeb, en eindigende met de gebeurtenissen van Kades, die oorzaak waren, dat het voorgaand geslacht in de woestijn aan de dood overgegeven werd (vs.6-46).

1. Dit 1) volgende, van vs.6 tot hoofdstuk 30:20, zijn de woorden, die Mozes tot geheel Israël, in zijn hoofden en oudsten bijeengekomen, gesproken heeft, aan deze, aan de oost-zijde van de Jordaan, nog in de woestijn, die eerst bij de doortocht door de Jordaan Jozua 3) geheel verlaten werd, op het vlakke veld, de lage vlakte, die zich van het meer Genézareth langs de Jordaan tot de Dode Zee, en verder tot het noordeinde van de Rode Zee uitstrekt tegenover de zee Suf, of de Schelfzee, het einde van de golf van Akabah, die tot de Rode Zee behoort, tussen Paran, 2) of de landstreek van Kades in de woestijn Paran, waar eerst aan het afvallig Israël (Numeri. 14) en later aan Mozes en Aäron (Numeri. 20) de ingang in het beloofde land ontzegd werd, en tussen Tofel, 3) de stad van de Edomieten, de eerste bewoonde plaats, waarin men gekomen was en verder zuidwaarts, tegenover Laban, 4) en Hazerôth en Dizâhab 5) (Numeri. 33:16-20 zie "Nu 10.36" en zie "Nu 11.35").

1) Hiermee wordt dit boek van Mozes ten nauwste aan het vorige, aan Numeri, verbonden..

2) Paran is hier niet de gehele woestijn van die naam, maar die plaatsen in de woestijn, welke voor Israël van grote betekenis waren, n.l. Kades, waar Israël gekastijd werd met de straf van 38 jaar te moeten omzwerven, en Hazerôth, waar Mirjams geschiedenis plaatsvond..

3) Tofel is volgens Robinson en anderen het huidige dorp Tafyleh, een dorp met 600 inwoners, en zal hoogstwaarschijnlijk die plaats geweest zijn, waar Israël voor het eerst ander voedsel ontving dan het gewone voedsel in de woestijn..

4) Laban wordt voor dezelfde plaats gehouden als die in Numeri. 33:22 Libna geheten wordt, de tweede legerplaats op de terugkeer van Kades en de plaats, waar het oproer van Korach, Dathan en Abíram heeft plaatsgehad..

5) Dizbhab wordt met de nieuwste uitleggers gelijk gesteld met Mersa Dahab of Mina Dahab. Daar al de plaatsen, hier opgenoemd, plaatsen zijn van herinnering voor het volk Israël, zal ook waarschijnlijk Dizbhab een legerplaats zijn geweest, waar Israël op kennelijke wijze de macht van de Heere heeft ondervonden..

2. Elf dagreizen zijn het van Horeb 1) (zie "Ex 33.6) door de weg van het gebergte Seïr, 2) tot aan Kades-Barnéa.

1) Mozes heeft de bovengemelde plaatsen niet genoemd, om de aardrijkskundige ligging van de vlakte van Moab, het oord waar hij zijn laatste woorden tot Israël sprak, nader te bepalen. Hij wilde, met het oog op de feiten, de herhaling en uitleg van de wet in verband brengen met de wetgeving, en op deze wijze Moabs vlakten met de berg Sinai verenigen. Zoals de 38 jaar, die het toen en het thans van elkaar verwijderen, geen scheidsmuur tussen de eerste en tussen deze tweede voorstelling van deze wet zijn, zo moet ook de afstand verdwijnen, die beide plaatsen van elkaar scheidt. Hij ontwerpt daarom in brede grondlijnen een volledige schets, die de geschiedenis van Israëls leidingen voorstelt. Die schets is in de volgende tekening verduidelijkt:

Het eerst wendt Mozes de blik naar het zuiden op het noordeinde van de golf van Akabah, die een gedeelte is van dezelfde Rode Zee, door welke de kinderen van Israël (aan de westelijke golf) waren gegaan naar de woestijn. Zo werden het einde en de aanvang, de intocht en de uittocht van de woestijn met elkaar verbonden. Vervolgens trekt hij op de lijn tussen Moab en de Schelfzee een dwarslijn van Tofel naar Paran, en brengt hun huidige verblijfplaats in verband met het oord, waar Israël 38 jaar geleden aan de grenzen van het beloofde land stond, en de verovering aangevangen zou hebben, indien niet hardnekkig ongeloof een langdurige straftijd noodzakelijk had gemaakt. Dat ongeloof is echter overwonnen, en weer, ofschoon op een andere plaats, staat Israël aan de ingang van het land van de belofte. Zó worden de vlakten van Moab en Paran, of liever Kades-Barnéa, tot één gezichtspunt verbonden. Van dit Kades-Barnéa nu langs de drie grote rustplaatsen Laban, Hazerôth en Dizbhab tot Horeb eist de reis 11 dagen, een betrekkelijk geringe afstand, die voor het oog van de geest geheel verdwijnt. Mozes heeft een gevoel, alsof hij hier, in de velden van Moab, weer bij de Sinai stond, om zoals 38 jaar geleden Gods wet te verkondigen; hij wil, dat ook Israël in die indruk deelt, alsof het weer tegenover de berg van de wet stond, om de afkondiging van Gods geboden te horen. Toch mag het volk ook niet vergeten de plaatsen en de gebeurtenissen, die in die tijd bezocht en doorleefd werden. Deze zijn gedenktekenen en getuigenissen van Gods goedheid, van Israëls ondankbaarheid, en de toespraak tot hoofdstuk 4, waarin Mozes hun woord tot Jakobs nakomelingen vertolkt, is aangrijpend en geschikt om de harten zowel te verheffen en voor Gods Woord te winnen, als te verootmoedigen en voor de ongehoorzaamheid van het ongeloof te bewaren..

Zelfs Mozes, hoezeer hij zich beijvert om het Woord van God op een nieuwe wijze voor te stellen, voelt hij zich toch gedwongen om inderdaad slechts het oude te brengen. Hij tekent daarin de goede weg voor de Profetie, ja zelfs voor alle reformatie, en heiligt haar betrekking tot nieuwe verschijnselen, die in aanmerking genomen moeten worden, zowel als tot de oude grond en grondslag die blijven moeten.

Uitnemend is dit woord tot leiding van de overdenkingen in plechtige ogenblikken, b.v. op de laatste dag van het jaar of op nationale gedenkdagen. Het leert terugzien, omzien, uitzien en opzien.

2) De weg van het gebergte Seir is niet de weg langs dit gebergte, d.i. door de weg, die langs de Araba voert en in het Oosten door het Seir-gebergte begrensd wordt, maar de weg, die naar het gebergte Seir voert, zoals in hoofdstuk 2:1 de weg van de Schelfzee de weg is, die naar deze zee voert. Uit deze woorden volgt daarom volstrekt niet, dat Kades-Barnéa in de Araba is te zoeken en Israël van Horeb uit door de Araba naar Kades is getrokken..

3. En het is geschied in het veertigste jaar na de uittocht uit Egypte, d.i. in het jaar 1447 v. Chr., in de elfde maand 1) Sebat, op de eerste dag van de maand, dat Mozes sprak tot de kinderen van Israël, naar alles wat hem de HEERE door onmiddellijke openbaring, of door de leiding van de Geest aan hen bevolen had.

1) Ook: zie Ex 12.2.

4. Nadat hij geslagen had Sihon, de koning van de Amorieten, die te Hesbon woonde (Numeri. 21:21-31); en Og, de koning van Basan, welke woonde te Astarôth, of in zijn tweede residentie te Edreï (het tegenwoordige Draä) (Numeri. 21:32-35), en nadat hij ook het overige, dat tot voleindiging van zijn arbeid nodig was (Numeri. 25-36), volbracht had.

5. Aan deze zijde van de Jordaan in het land van Moab, dat aan hen door de Amorieten, en aan deze weer door de kinderen van Israël ontnomen was, hief 1) Mozes aan, deze wet, niet een nieuwe wet, maar een nieuwe voorstelling en uitleg van de wet uit te leggen, 2) zeggende:

1) In het Hebreeuws Ho'il. Het Hebreeuwse werkwoord betekent eigenlijk willen, maar heeft ook de betekenis van, zoals hier, iets beginnen, in de zin van iets ondernemen, beproeven (conare). De grondtekst wijst duidelijk aan, dat Mozes hier optreedt, niet om een nieuwe wet te geven, maar om de eenmaal gegeven te verklaren, om zin, doel en betekenis duidelijk de Israëlieten voor ogen te stellen..

2) In het Hebreeuws Be'eer in de eerste betekenis, ingriffelen, insnijden, en in de tweede uitleggen, de Vulgata explanare. De man Gods zal niet een nieuwe wet geven, maar de oude uitleggen, verduidelijken..

6. De HEERE, onze God, sprak tot ons, ons, want het oude en nieuwe geslacht zijn één Godsvolk, aan Horeb, zeggende: Gij zijt lang genoeg, bijna een jaar, dat voldoende was om de gehele wet te ontvangen (Numeri. 10:11 vv.), bij deze berg gebleven. 1)

1) Mozes wil niet zeggen, dat de Heere God letterlijk deze woorden heeft gesproken, maar dat dit duidelijk werd uit de gangen en leidingen met zijn volk uit het optrekken van de "wolk".

7. Keert u thans, en vertrekt, en gaat in het gebergte van de Amorieten, de hoofdstam van de Kanaänieten, die daarom dikwijls als vertegenwoordigers van het gehele volk genoemd

worden, zij woonden in het zuiden van Kanaän en tot al hunburen, die met hen Kanaän bewonen, in het vlakke veld aan de oevers van de Jordaan (vs.1), op het gebergte, dat in het midden van het land ligt, en in de laagte, de lage vlakte tussen Gaza en de Karmel aan de westzijde van het gebergte van Juda en in het zuiden (zie "Nu 13.21), en aan de havens (eigenlijk de kusten) van de Middellandse Zee, dit alles het land vande Kanaänieten en de Libanon, dus ook tot de bewoners van de noordelijk, buiten Kanaän liggende gewesten van de berg Libanon, tot aan die grote rivier, de rivier Frath, zodat u de weg gebaad is tot de gehele uitgestrektheid van het gebied, dat God eens aan Abraham beloofd heeft, als woonplaats voor zijn nageslacht.

8. Ziet, Ik heb dat land gegeven voor uw aangezicht; 1) gaat daarin en bezit erfelijk het land, dat de HEERE aan uw vaderen a) Abraham, Izak en Jakob, gezworen heeft, dat Hij het hun en hun nageslacht na hen geven zou.2)

a)Genesis 15:18; 17:7,8; 22:16

1) Geven voor uw aangezicht, wil zeggen, geven tot vrije beschikking, zodat zij het land als een van God ontvangen eigendom konden gebruiken..

2) Wanneer God ons beveelt in onze Christelijke loopbaan voorwaarts te gaan, stelt Hij het hemelse Kanaän voor ons tot onze aanmoediging.

Nadat in vs.7 het land Kanaän eerst aangeduid was naar de verschillende delen, waarin het toen gesplitst werd (het zuiden, het gebergte van de Amorieten, met zijn vertakkingen naar het Noorden, tot het midden van het land, de lage vlakte in het Westen, het Jordandal in het Oosten, en de Libanon in het Noorden), wordt bij het meer beperkt gebied, dat allereerst tot hun gebruik gegeven was, ook de uitbreiding in aanmerking genomen, die bij toenemende bevolking nodig zou kunnen zijn. Aan Israël was een Goddelijk bevel gegeven, om het eerstgenoemde, een Goddelijk verlot om het laatstvermelde gebied te veroveren. Dat deze uitbreiding van de grenzen later niet nodig werd, was een wrange vrucht van de toenemende afval. Deze zonde gaf aanleiding tot het Goddelijk strafgericht, waardoor Israël als balling gebracht werd naar het land, dat het langzamerhand als eigenaar had moeten innemen. Wanneer we nader onze blik vestigen op de oude inwoners van Kanaän, die zo dikwijls door Mozes genoemd worden, kunnen we het volgende opmerken. In het gebergte van Juda en Efraïm tot Hebron woonden: 1. de Hethieten. Zij vormden een van de aanzienlijkste volksstammen van de Kanaänieten, zodat soms het gehele volk onder deze naam wordt aangeduid. In hun gebied woonden 2. de Jebusieten, *) die Jeruzalem (Jebus) en dat omliggende land in bezitting hadden, maar niet zeer talrijk waren. In Kanaän was echter geen groter en oorlogzuchtiger stam dan het volk 3. van de Amorieten, die in de omstreken van Hebron en Hazezon Thamar, op het zuidelijk gedeelte van Juda's gebergte, en misschien ook in het noorden tot nabij Sichem woonden. Enige tijd vóór de komst van de Israëlieten hadden zij zich ook aan de oostzijde van de Jordaan gevestigd, en de Moabieten zowel als de Ammonieten uit hun gebied verdreven. Over 4. de Gergesieten kan men weinig met zekerheid zeggen; slechts dit is zeker, dat zij ten westen van de Jordaan woonden. Bij Gibeon, Sichem en de Hermon hadden 5. de Hevieten zich gevestigd. Wanneer 6. de Kanaänieten als een

afzonderlijke stam genoemd worden, zijn onder die naam bedoeld de talrijke geslachten, die de lage vlakte bij de zee bewoonden en zich vooral op de handel toelegden. De bewoners van het platte land, die in landbouw en veeteelt hun onderhoud zochten, worden bij voorkeur 7. de Feresieten genoemd. Over de oorspronkelijke inwoners van Palestina, die door de Kanaänieten verdreven werden, en van welke slechts hier en daar een overblijfsel woonde, zie De 2.23

*) Volgens een nieuwere theorie, die veel voor zich heeft, behoorden de Jebusieten tot de Hethieten.

9. En ik sprak in deze tijd, toen de verovering van het beloofde land terstond had kunnen ondernomen worden, indien niet (vs.26 vv.) iets anders dit verhinderd had, tot u, om ook van mijn zijde alles te doen, wat in het belang van een goede orde en een vreedzaam verkeer in Kanaän vereist wordt, zeggende: a) Ik alleen zal u niet kunnen dragen, zodat ik in eigen persoon de last van uw besturing en het beslissen van uw twistzaken op mij zou moeten nemen.

a)Exodus. 18:18

10. De HEERE, uw God, heeft u vermenigvuldigd, en ziet, gij zijt, zoals in de belofte in Genesis 15:5 toegezegd was, heden als de sterren van de hemel in menigte.

11. De HEERE, uwer vaderen God, doe tot u, zoals gij nu zijt, duizendmaal meer, 1) en Hij a) zegene 2) u in dezelfde mate als tot nu toe zoals als Hij tot u gesproken heeft.

a) Genesis 12:2

1) Opdat Israël niet zou denken, dat, wat Mozes in het vorige vers omtrent de vermenigvuldiging van het volk had gezegd, door hem als een zaak van minder aangename aard werd beschouwd, voegt hij de wens in vs.11 er terstond bij..

2) Het zegenen hier slaat terug op de belofte aan Abraham gedaan (Genesis 12:2), en betekent in aantal vermeerderen, als volk groot maken. Tot U meer doen, of vermeerderen en zegenen zijn in dit vers woorden van dezelfde betekenis..

12. Hoe zou ik alleen uw moeite en uw last, 1) en uw twistzaken dragen?

1) Uw moeite en uw last, wil hier niet zeggen, de moeite en de last, welke het volk bezwaart, maar de moeite en de last van het volk, welke door Mozes moet gedragen worden en waarvan de twistzaken dikwijls het gevolg zijn. Alles kwam op Mozes aan, het volk lag voor zijn rekening en hij alleen had die last te torsen..

13. Neemt u, ten behoeve van u, wijze, en verstandige, en ervaren mannen, die door godsvrucht, door schranderheid in het overleggen en door ondervinding daartoe bekwaam zijn, van uw stammen, dat ik hen tot uw hoofden stel. 1)

1) Mozes wijst hier op de verkiezing van hoofden en rechters, overeenkomstig de raad, door zijn schoonvader Jethro (Exodus. 18:13 vv.), gegeven. Wat de tijd aangaat, heeft deze verkiezing niet plaatsgehad in het laatste tijdperk van Israëls verblijf bij de Horeb, maar reeds in de dagen van de wetgeving, terwijl het heiligdom vervaardigd werd (Exodus. 36); wat echter de zaak betreft moest zij eerst na de wetgeving vermeld worden, als zijnde niet een onmiddellijk Goddelijke, maar meer een menselijke inrichting. Dat Mozes hier twee geschiedenissen-de aanstelling van rechters op raad van Jethro (Ex.18), en de aanstelling van 70 oudsten (Numeri. 11) -samengetrokken zou hebben, zoals b.v. Gerlach meent, is niet denkbaar. Beide geschiedenissen moeten van elkaar onderscheiden blijven, zoals Ranke zeer juist heeft aangetoond, zeggende: "Mozes was door werkzaamheden overstelpt, toen Jethro hem die raad gaf; want van de morgen tot de avond omringde hem de menigte, wier rechtszaken hij beslissen moest. Om deze overvloed van bezigheden te verminderen, werden hoofden van het volk benoemd en aangesteld, hoofden over duizend, over honderd, over vijftig of over tien. Wat baatte hem echter op de plaats van de lustgraven dit leger van voorgangers en rechters? Hier was toch inderdaad geen sprake van nietige twisten onder de menigte. Het gehele volk, met zijn oversten, is in opstand tegen Jehova, tegen Mozes, en wanneer deze laatste in bittere moedeloosheid naar de dood verlangt is daarvan niet overlading met werkzaamheden de oorzaak; het is de ontrouw van dit verkoren, van dit verlost volk, die zijn geest neerdrukt. Hij vermoedt het treurig einde van deze opstand; hij voelt zich buiten staat, dit volk te bewaren in de getrouwheid aan Jehova en het te brengen tot het beloofde land. In deze nood ondersteunt hem de Heere door de aanstelling van 70 oudsten, die, door de geest van de Profetie gedreven, als uitverkoren dienaars van God aan de zijde van Mozes zullen staan. Het is ene nieuwe poging, waardoor Jehova, ondanks het geopenbaarde ongeloof, Zijn volk wil nader brengen aan het voorgestelde doel, en daarom geeft de geschiedenis (Numeri. 11), geen recht aan de beweringen van hen, die haar met het verhaal van Exodus. 18 willen samensmelten". Hij vermaant hen te nemen wijze en verstandige en ervarene mannen, die door hun eigen bekwaamheden en oprechtheid beroemd en bekend waren en daarom aangeprezen werden. De oorsprong en opkomst van dat volk was zo nieuw, dat niemand van hen aanspraak kon maken op de oudheid van zijn geslacht of op de adeldom van zijn geboorte boven zijn broeders en omdat zij allen nog onlangs uit de Egyptische dienstbaarheid gekomen waren, zo is waarschijnlijk, dat het ene gezin niet veel rijker is geweest dan het andere, waarom hun kinderen alleen bestierd moesten worden door de hoedanigheid van wijsheid, ervarenheid en deugzaamheid..

14. Toen antwoordde gij mij, en zeide: Dit woord is goed, dat gij gesproken hebt, om te doen.

15. Zo nam ik de hoofden van uw stammen, die reeds door geboorte en de orde van de natuur uw voorgangers waren, en door u begeerd werden tot bediening van het rechterlijk ambt, wijze en ervaren mannen en stelde hen tot hoofden (d.i. rechters) over u, oversten van duizenden, en oversten van honderden, en oversten van vijftigen, en oversten van tien, en stelde bovendien aan ambtslieden (Exodus. 5:6) voor uw stammen, waarvan deze zich konden bedienen bij de bezorging van hun aangelegenheden, om voor het gerecht te roepen, de gevelde vonnissen ten uitvoer te leggen, enz.

16. En ik gebood uw rechters op deze tijd, toen ik het ambt aan hen toevertrouwde, zeggende: Hoort de verschillen tussen uw broeders, zovelen van hen tot de kring van uw ambt behoren a) en spreekt recht tussen de man, die een twistzaak heeft, en tussen zijn broeder, ieder van het volk Israël tegen wie hij een beschuldiging heeft, en tussen de vreemdeling, wanneer de inwoner twist heeft met een vreemdeling. 1)

a) Joh.7:24

1) De menselijkheid (humaniteit) van de Mozaische wetgeving openbaart zich tegenover de vreemdeling. Deze is onder hetzelfde recht (rechter, recht plicht en straf) met Israël (Leviticus. 24:22). Zoals overal in deze wetgeving, wordt ook hier de zedelijke handeling bepaald door een godsdienstig denkbeeld. Niet slechts de herinnering, dat ook Israël vreemdeling geweest is (Exodus. 22:20), draagt tot deze verordening bij: haar beweeggrond is, dat Kanaän als Jehova's eigendom, en daarom de bewoner van dat land zelf als een gast beschouwd moet worden. Slechts waar de godsdienstige zedelijke betrekking, die de bron van deze menselijkheid is, waar het verbond van Jehova met Zijn volk bedreigd wordt, treedt uitsluiting van het vreemde op de voorgrond (Ex.23:32,33). Hoe geheel anders is in dit opzicht het volk van het recht, het Romeinse volk. In de wet van de 12 tafelen hebben de woorden vijand en vreemdeling dezelfde betekenis (Leviticus. 19:34).

17. a) Gij zult het aangezicht in het gericht niet kennen; 1) gij zult de kleine, zowel als de grote, horen; gij zult niet vrezen voor iemands aangezicht, want het gericht is van God 2) (hoofdstuk 16:18 vv.; 2 Kron.19:6); doch de zaak, die voor u te zwaar zal zijn, zult gij tot mij doen komen, en ik zal ze horen.

3)

a) Leviticus. 19:15; 1 Samuel. 16:7 Spreuken. 24:23 Jesaja. 11:3,4 Jak.2:1

1) De Gerechtigheid (Justitia) wordt daarom afgebeeld als een vrouw, met een doek voor de ogen en door de ongewijde schrijvers wordt ons meegedeeld, dat de Thebanen hun gerechtshoven vertoonden als een college van personen, die geen handen hadden en dat tot voorzitter een persoon had, welke geen ogen had. Duidelijk werd daarmee aangegeven, dat bij een Rechter geen aanneming des persoons mag zijn..

2) Het gericht is van God. Hiermee wordt aangeduid, dat het recht uit God zijn oorsprong heeft en dat het in de naam van God wordt uitgesproken..

3) Deze inrichting van de rechtspleging is nauw verbonden met de reeds bestaande besturing van de stammen, niet alleen door de omstandigheid, dat Mozes rechters koos uit de mannen, die aan het hoofd van de stammen en van de kleinere afdelingen stonden, maar ook door de inrichting van het rechtswezen. Men benoemde rechters over afdelingen van duizend, honderd, vijftig en tien, zodat, zoals bij het krijgswind (Numeri. 31:14), ook in de rechtspleging de geslachten naar het getal duizend, de grotere en kleinere afdelingen van de geslachten naar de getallen honderd, vijftig en tien geregeld en ingedeeld waren. Daarom moeten wij ook de onderlinge betrekking van deze rechters tot elkaar, die in de Bijbel niet

nader omschreven wordt, ons niet voorstellen als een opklimmende reeks van gerechtsinstanties, zodat bijv. de partijen van de uitspraak van de rechter over tien in hoger beroep konden komen bij de rechter over vijftig enz. Evenmin mogen we veronderstellen, dat de rechters van de kleinere afdelingen slechts onbeduidende gedingen te behandelen hadden, en de andere geschillen, naar de mate van hun belangrijkheid aan de rechters, van talrijker kringen werden toevertrouwd. De rechters die door Mozes waren aangesteld, moesten, ieder in hun kring, de geschillen, wier beoordeling gemakkelijk was, afdoende beslechten, maar de gedingen, over welke zij geen oordeel durfden uitspreken, die hun te zwaar waren, moesten aan Mozes tot een beslissing worden voorgesteld. Het verschil tussen de rechters was daarom slechts een onderscheid in de omvang van hun rechterlijke bevoegdheid, zodat zij, die over duizend aangesteld waren, de twisten tussen de stammen en grote geslachten, die over honderd enz. de geschillen van de grotere en kleinere afdelingen van de geslachten en gezinnen richten en beslechten moesten. (hoofdstuk 17:18).

18. Alzo gebod ik u in die tijd alle zaken, die gij zou doen, 1) en bracht ook van de menselijke zijde uw samenleving tot een goede, wél ingerichte orde, nadat zij in godsdienstig en kerkelijk opzicht reeds door de Heere zelf op de juiste wijze ingericht was, Hem tot ere en u tot heil.

1) Uit vs.6-18 blijkt, dat Mozes hier Israël wijst op de weldaden van God, hen geschonken, en op de zorg en moeite, die ook hij, als dienaar van God, voor hen heeft gehad. En dit, om Israël voor elke verontschuldiging de pas af te snijden, als hij straks hun ondankbaarheid en zonde hen zal herinneren..

19. Toen vertrokken wij op de 20ste dag van de tweede maand van het tweede jaar (Numeri. 10:11), van Horeb, en doorwandelden die hele grote en vreselijke woestijn, 1) die vol was van verschrikkingen en ontberingen (hoofdstuk 8:15; 32:10), die gij gezien hebt en dus bij ervaring kent. Gij weet daarom, wat een bijzondere Goddelijke hulp u geschonken werd, zodat gij spoedig en voorspoedig kwam op de weg van het gebergte van de Amorieten, zoals de HEERE, onze God, ons geboden had (vs.6-8); en wij kwamen tot Kades-Barnéa(Numeri. 13:1).

1) Hij maakt hun indachtig hun optocht van de berg Horeb naar Kades-Barnéa door die hele grote en vreselijke woestijn. Hij spreekt daarvan: 1e. Om hen te doen opmerken, de grote goedertierenheid van God jegens hen, om hen te begeleiden door zo'n grote woestijn, en hen te beschermen tegen alle de ongemakken, waarmee zij in een vreselijke woestijn omringd waren. De gedachtenis van onze gevaren behoort ons dankbaar en erkentelijk te maken voor onze verlossingen. 2e. Ter verzwaring van de dwaasheid van hen, die in hun misnoegen door die woestijn naar Egypte wilden terugkeren, niettegenstaande zij bij zulk een terugkering het Goddelijk geleide zouden verbeurd en geen recht meer gehad hebben, om op dat geleide te mogen hopen of staat maken..

De grote woestijn begint niet verre van Cairo en strekt zich uit tot de Eufraat. Zij wordt door het Edomitisch gebergte in twee delen gescheiden, waarvan het westelijke hier ter sprake komt. Hoe verder men van Horeb naar het noorden trekt, vooral in de woestijn Et-Tih, des te

meer wordt deze landstreek gekenmerkt door onvruchtbaarheid, gebrek aan water, naakte krijtbergen, onafzienbare vlakten van verblindend wit stuifzand, en woestijnwinden, die met de verzengende stralen van de zon een ondraaglijke hitte verspreiden.

20. Toen zei ik tot u: 1) Gij zijt gekomen tot het gebergte van de Amoriëten, dat de HEERE, onze God, ons geven zal:

1) Hoewel dit geslacht een ander was als datgene, dat van Horeb was opgetrokken, omdat dat geslacht in de woestijn was gevallen, spreekt Mozes toch, tot hen, alsof zij gedaan hadden, wat hun vaders hadden verricht. Dit geslacht vertegenwoordigt het oudere. Mozes weet het, dat de kinderen even onbesneden zijn van hart en oren als de vaders. Wij en onze vaders hebben gezondigd, het zal immer door Israël, door alle volken kunnen worden gezegd..

Mozes spreekt in het vervolg niet van wij, maar van gij, opdat hun opstand en gemopper, hun ondankbaarheid des te dieper zou worden gevoeld..

21. Ziet, de HEERE, uw God, heeft dat land gegeven voor uw aangezicht; trekt op, bezit het erfelijk, zoals de HEERE, de God van uw vaders, tot u gesproken heeft; vrees niet, en ontzet u niet. 1)

1) De eis van Mozes, het land in te nemen, is vroeger wel niet uitdrukkelijk vermeld, maar ligt in het feit van de uitzending van de verspieters onmiddellijk opgesloten, hetgeen toch geen ander doel kon hebben dan in het land indringen en het innemen..

22. Toen naderde gij allen tot mij en zeide: Laat ons mannen voor ons aangezicht heen zenden, die ons het land uitspeuren, en ons verslag uitbrengen, langs welke weg wij daarin optrekken zullen, en tot welke steden wij komen zullen.

23. Deze zaak nu was goed in mijn ogen daar ik hoopte, dat een verspieding van het land, door bevestiging van de beloften van de Heere (Exodus. 3:8; 13:5 vv. Numeri 13:24; 14:7,8) tot versterking van uw geloof zou bijdragen; zo nam ik uit u twaalf mannen; van elke stam een man (Numeri. 13:2 vv.).

24. Die keerden zich en trokken op naar het gebergte van de Amoriëten, en kwamen tot het dal Eskol tussen Hebron en Jeruzalem, en van daar gingen zij verder tot Rehob en verspiëden dat.

25. En zij namen, toen zij, terugkerende, weer in diezelfde landstreek kwamen, van de vrucht van het land in hun hand, voornamelijk een wijnrank met een tros druiven, die door twee mannen aan een stok gedragen werd, en brachten ze tot ons af, en deden ons verslag, en zeiden: Het land, dat de HEERE, onze God, ons geven zal, is goed. 1)

1) Mozes maakt hier alleen melding van de goede tijding, welke de verspieters brachten, om daardoor juist hun weerspannigheid tegen den Heere te sterker te doen uitkomen. De bezwaren, welke zij hadden, deelt hij niet mee, omdat deze hun oorsprong hadden in ongeloof

en onwil. Dat zij het land niet wilden innemen lag niet aan de gesteldheid van het land, maar aan hun ongehoorzaamheid aan de Heere God..

26. Doch gij wilde niet optrekken, daarom nam gij uit het bericht van de 12 mannen, wat voor u een voorwendsel kon zijn tot toegeven aan ongeloof en vleselijke traagheid (Numeri. 13:29 vv.); maar gij was de mond, het uitgesproken bevel en de beloften van de Heere, uw God, weerspannig.

27. a) En gij mopperde 's nachts in uw tenten, en zei: Omdat de HEERE ons haat, 1) heeft Hij ons uit Egypte gevoerd, opdat Hij ons uitlevert in de hand van de Amorieten, om ons te verdelgen. 2)

a) Numeri. 14:1

1) Dat was een zuiver heidense wijze van spreken: "De goden haten ons;" verg. b.v. het begin van de Aeneïs van Virgilius (Clericus). De vleselijke blindheid beschouwt zelfs de hoogste weldaden van God als een bewijs van haat, terwijl daarentegen de zanger (Psalm. 119:71 ook in het verootmoedigen van een openbaring ziet van Gods getrouwheid alleen.

2) Als verschrikkelijke en snode ondank stelt Mozes hen voor, wat in Numeri. 14 ons meegedeeld wordt. Het was toch een grote en heerlijke weldaad, dat zij uit Egypte waren verlost, en toch hebben zij die weldaad voor een daad van goddelijke haat durven verklaren..

28. Waarheen zouden wij optrekken? Onze broeders, wier ogen wij beter vertrouwen dan alle beloften van God, hebben ons hart doen smelten, zeggende: Het is een volk, groter en langer dan wij; de steden zijn groot, en gesterkt tot in de hemel toe; 1) ook hebben wij daar kinderen van de Enakieten 2) gezien.

1) De ogen van het on- of klein geloof zagen inderdaad steden, die tot in de hemel toe versterkt waren; de ogen van het geloof achtten die hoogten niet geringer, namelijk in verhouding tot de eigen kracht. Het geloof verbergt de bezwaren niet, want het wil aan God, de Redder, niets onttrekken van de lof, die Hem toekomt.

Steden groot en gesterkt is niet een uitdrukking van overdrijving, maar, omdat Mozes haar ook zelf (Deuteronomium. 9:1) bezigt, retorische schildering van een ontvangen indruk ten opzichte van de grootte van de steden..

2) Ook: zie Nu 13.22.

29. Toen zei ik tot u: Verschrikt niet en vreest niet voor hen.

30. De HEERE, uw God, die voor uw aangezicht wandelt, in de wolk- en vuurkolom, boven de Ark van het Verbond, die zal voor u strijden; naar alles, wat Hij bij u voor uw ogen gedaan heeft in Egypte 1) (Exodus. 14:14,25).

1) Naar alles, wat Hij bij u voor uw ogen gedaan heeft in Egypte. Hiermee beloofde Mozes, dat de Heere God op dezelfde wijze voor hen zou strijden, zoals Hij gedaan had ten behoeve van hen in Egypte en bij de doortocht door de Rode Zee. Hij belooft daarom de alles overwinnende kracht van de Heere, waardoor het hun mogelijk zou zijn, de sterkste vijanden te overwinnen..

31. En in de woestijn, waar gij gezien hebt, dat de HEERE, uw God, u daarin gedragen heeft, als een man zijn zoon draagt 1) op al de weg, die gij gewandeld hebt, totdat gij kwam aan deze plaats.

1) Daarmee wijst Mozes hen op het feit, dat de Heere hen vaderlijk heeft ondersteund en verzorgd. Hoe de Heere Zijn volk in de woestijn teder heeft gedragen, van elk goed verzorgd en uit elk gevaar verlost..

32. Maar door dit woord geloofde 1) gij niet in de HEERE, uw God.

1) In het Hebreeuws Eenkem ma'aminim, eigenlijk gij was niet gelovende. De grondtekst geeft duidelijk aan, dat Mozes hier hun toestand van ongeloof als een voortdurende toestand aanwijst. Het was niet een daad van voorbijgaande aard, maar eigenlijk een toestand die bleef..

"Het eigenlijke, enige en diepste thema van de geschiedenis van de wereld en de mensen, waarvan al het overige ondergeschikt is, blijft de worsteling van geloof en ongeloof. Alle tijdperken, waarin het geloof, onder welke vormen ook heerst, zijn schitterend, hartverheffend en voor de tijdgenoot zowel als voor de nakomelingschap vruchtbaar. De tijdperken echter, in welke het ongeloof een ellendige overwinning behaalt, verdwijnen als rook, zelfs indien zij een ogenblik schijnen te schitteren, omdat niemand zich graag de moeite getroost tot het onderzoeken van het onvruchtbare. Terwijl het eerste boek van Mozes de zegepraal van het geloof beschrijft, is het onderwerp van de laatste vier: ongeloof, dat op kleingeestige wijze het geloof, dat voorzeker ook niet krachtig is, tegenwerkt. Dit ongeloof streeft en kampt niet, maar plaatst bij elke schrede hinderpalen op de weg van het geloof. Door weldaden en vreselijke straffen niet genezen, niet uitgeroeid, maar slechts voor een ogenblik verzwakt, gaat het sluipend vooruit en is de oorzaak, dat een groot en edel werk, onder de heerlijkste beloften van een betrouwbare volks-God aangevangen, reeds terstond met vernietiging bedreigd en slechts met moeite voltooid wordt."

33. Die voor uw aangezicht op de weg wandelde, om u de plaats uit te zien, waar gij zou legeren, 's nachts in het vuur, opdat Hij u de weg wees, waarin gij zou gaan, en overdag in de wolken 1) (Exodus. 13:1 vv. Numeri. 10:33 vv.).

1) Vers 33 dient, om hen de zware schuld en zonde van hun ongeloof voor ogen te stellen. Want toch zij geloofden niet in die God, zij bleven weigeren te geloven in die God, die overdag en 's nachts hen Zijn hulp en bescherming op zo'n zichtbare wijze betoonde..

34. Als nu de HEERE de stem van uw woorden hoorde, zo werd Hij zeer toornig, en zwoer, 1) zeggende:

1) Hun gedrag was zodanig tergende, dat God daarom vertoornd werd en zwoer, dat zij in het gezegende erfland niet zouden inkomen. Een ieder begrijpt, dat men dit God betamelijk te verstaan hebben, en dat hier en op gelijk luidende plaatsen de Allerhoogste wordt ingevoerd, als sprekende, evenals de koningen van de aarde, en dat wel, om zich te schikken naar de vatbaarheid van de voorwerpen, welke worden aangesproken. Het allervolmaakst Wezen is geheel buiten het bereik van de bewegingen van de boosheid en andere menselijke hartstochten. Wanneer de Heilige Schrift Hem invoert als vertoornd, dan gebeurt dit, om ons te doen begrijpen, hoezeer Hij het kwade haat, en wanneer zij Hem beschrijft als zwerende, dan dient dit, om aan hetgeen Hij bevestigt, het grootste gewicht bij te zetten, door naar de wijze van de mensen, aan zijn uitdrukking de grootste kracht toe te brengen. Men moet een zeer verdorven hart hebben, om van zodanige spreekwijze een kwaad gebruik te durven maken.

35. Zo iemand van deze mannen, van dit kwade geslacht, zal zien dat goede land, dat Ik gezworen heb uw vaders te zullen geven.

36. Behalve Kaleb, de zoon van Jefunne; die zal het zien, en aan hem zal Ik het land geven, waarop hij getreden heeft bij de verspieding (vs.24), en aan zijn kinderen, omdat hij volhard heeft de HEERE te volgen.

37. Ook vertoornde zich de HEERE 37 jaar later (Numeri. 20:2 vv.) op mij om uwentwil, 1) omdat ik bij het twistwater niet het voorbeeld gaf van een vast, vertrouwend geloof, zoals ook om uwentwil mijn plicht was geweest, zeggende: a) Gij zult daar ook niet inkomen.

a) Numeri. 27:14 Deuteronomium. 3:26; 4:21; 34:4

1) Mozes wil zich op deze wijze niet verontschuldigen, want zijn straf was ten volle verdiend. In vergelijking met Israëls zonden is zijn overtreding gering, maar in het licht van de voorrechten van meerdere Godskennis en Godsgemeenschap wordt zij ontzaglijk zwaar. Met het oog op zijn doel, de verootmoediging van het volk van God, wijst hij echter op Israëls medeplichtigheid in dat oordeel. Dit woord is op die wijze een scherpe prikkel voor het geweten, en stelt de omvang ook van onze verantwoordelijkheid en schuld tegenover de zonde van anderen in het licht. Het is vooral een gewichtige uitdrukking voor mannen van invloed.

38. Jozua, de zoon van Nun, die voor uw aangezicht staat, die zal daarin komen, sterk deze in het geloof door bemoedigende woorden (hoofdstuk 31:7), want hij zal het Israël doen erven.

39. En uw kinderen, waarvan gij zei: Zij zullen tot een roof zijn; en uw kinderen, die heden noch goed noch kwaad weten, 1) en voor welke gij het beste meende te zorgen, door de verovering van het land op te geven, die zullen daarin komen, en aan hen zal Ik het geven, en die zullen het erfelijk bezitten.

1) Die heden noch goed noch kwaad weten, d.w.z. die op dit ogenblik nog geestelijk onmondig zijn en niet kunnen lijden om de zonden van de vaderen..

40. Gij daarentegen, keert u, en reist naar de woestijn, de weg van de Schelfzee.

41. Toen antwoordde gij, en zei tot mij, niet in waarachtige droefheid, maar met het Kaïnsberouw (Genesis 4:13), dat niet zozeer op God als wel op het aardse verlies de blik vestigt: Wij hebben tegen de HEEREgezondigd; wij zullen optrekken en strijden, naar alles, wat de HEERE, onze God, ons geboden heeft. Als gij nu een ieder zijn krijgsgereedschap aangordde, en willens was, 1) om naar het gebergte op te trekken.

1) In het Hebreeuws Thahinoe. In verband echter met het Arabisch betekent het hier lichtvaardig en gemakkelijk handelen. Zodat betere vertaling is: en gij, op een lichtvaardige wijze handelende, naar het gebergte optrokt. In de tweede vorm betekent het Arabisch werkwoord, dat met het Hebreeuwse overeenkomt, *levem facilemque reddidit*..

42. Zo zei de HEERE tot mij: Zeg hun: trekt niet op, en strijdt niet, want Ik ben niet in het midden van u; opdat gij niet voor het aangezicht van uw vijanden geslagen wordt.

Hoewel het oude Israël in de grond van de zaak verworpen was, laat de Heere het toch niet varen, want het heeft nog altijd een roeping, met betrekking tot het opkomend geslacht. Het is Gods gewoonte niet, om uit stenen aan Abraham kinderen te verwekken, maar om van het reeds aanwezige, zoveel dit mogelijk is, gebruik te maken. Hij is groot genoeg, om deze zo uiterst moeilijke weg te bewandelen.

43. Doch als ik tot u sprak, zo hoorde gij niet, maar was de mond van de HEERE weerspannig, en handelde trots, en trok, niettegenstaande de waarschuwingen, op naar hetgebergte.

44. Toen trokken de Amorieten uit, die op dat gebergte woonden, u tegemoet, en vervolgden u, zoals de bijen doen,

1) die, wanneer iemand hen verontrust, in grote menigte en met blinde woede op hun vijand aanvallen (Psalm. 118:12); en zij verpletterden u in Seïr, het gebied van de Edomieten, dat zich ten noorden tot aan het gebergte van de Amorieten uitstrekt, en waarschijnlijk ook het bergland van Azazimeh insluit, tot Horma 2) toe, aan de westzijde van het land Azazimeh.

1) De Syrische vertaling en Onkelos geeft: "Zoals de bijen door de rook getergd." De uitdrukking is ontleend aan het feit, dat, indien de bijen door rook uit hun korven worden verjaagd, zij vol woede op degene aanvallen, die dit doet. In Psalm. 118:12 vinden we een zelfde uitdrukking. Het beeld dient, om de hevigheid van de tegenweer van de Amorieten aan te duiden..

2) Rowland meent op zijn tweede reis dit oord ontdekt te hebben. In het zuidwesten van Chesil, op een afstand van 2 1/2 uur vond hij bouwvallen, waaraan de Arabieren de naam Zepâta geven; ook Robinson was reeds vroeger op die plaats geweest maar kon niet

ontdekken, hoe men haar noemde. De laatste nu zoekt ons Zefat of Horma aan de oostzijde van het gebergte van de Amoriëten, in de engte es Safah. Ook deze naam heeft grote overeenkomst met "Zéfat" en bovendien wordt op deze wijze Numeri. 21:1-3, en de benaming "Seïr" voor de landstreek, waar Israël verslagen werd, gemakkelijker verklaard. De mening van Robinson wordt echter gedrukt door het bezwaar, dat de es Safah zeer nauw en steil is (de bergpas ging zo steil naar boven, dat de ademhaling mij dikwijls bijna belet werd," v. Schubert) zodat men daarom niet kan veronderstellen, dat de kinderen van Israël hier de intocht in het beloofde land zouden beproefd hebben. Het is echter niet ondenkbaar, dat de Israëliëten, vluchtende, door de Amoriëten naar deze engte zouden gedreven zijn..

45. Als gij nu terugkwam, 1) en weende 2) voor het aangezicht van de HEERE, voor het Heiligdom, zo verhoorde de HEERE uw stem niet, en neigde Zijn oren niet tot u, om het oordeel (vs.35-40) te herroepen.

1) In het Hebreeuws Thaschuboe. De LXX neergezeten. De Statenvertaling geeft: als gij nu terugkwam. De bedoeling is echter iets anders. Mozes spreekt hier niet van hun terugkomen van de aanval op de Amoriëten, maar van hun innerlijke verandering van hart, welk tot gevolg had, het wenen voor het heiligdom. Deze verandering was echter geen ware verootmoediging, zodat zij werkelijk een hartgrondig berouw hadden over hetgeen zij hadden gedaan, maar in de grond van de zaak slechts een voor een ogenblik opgeven van hun verzet tegen Gods wil. Vandaar dan ook, dat wij lezen, dat God hen niet verhoorde. Betere vertaling is dus: Toen gij u veranderde en weende..

2) Die tranen waren tranen van het gemopper, geen ware tranen van berouw. Hun droefheid was een droefheid naar de wereld en geen droid naar God..

46. Alzo bleef gij in Kades vele dagen, naar de dagen, die gij er bleef 1) (Numeri. 15:1-19,22).

1) Het getal wordt niet bepaald, omdat dit bij hem niet onbekend was..

HOOFDSTUK 2.

OVERWINNING OP DE AMORIETEN.

I. Vs.1-3:29. Mozes zet zijn geschiedkundig overzicht voort, en herinnert aan de Goddelijke leiding van het ogenblik, waarop Israël zich onderwierp aan het oordeel van God, en in de woestijn naar de Rode Zee terugkeerde, tot de tijd, toen het nieuwe geslacht de eerste veroveringen maakte en zich op de tegenwoordige verblijfplaats legerde. De vermelding van het oordeel, dat over hem zelf uitgesproken was, geeft tenslotte aan Mozes de gelegenheid, om in het volgende hoofdstuk aan zijn voornemen gevolg te geven, en de trouwe vervulling van de wet aan Israël te bevelen.

1. Daarna, na verloop van de tijd (hoofdstuk 1:46), keerden wij ons, en reisden naar de woestijn, de weg van de Schelfzee, zoals de HEERE (hoofdstuk 1:40) tot mij gesproken had, en wijtrokken om het westelijk gedeelte van het gebergte Seïr, vele dagen.¹⁾

1) In het omtrekken van het gebergte Seïr is begrepen het 38-jarige omzwerven door de woestijn..

2. Toen wij ten tweeden male te Kades aangekomen, en van daar weer tot aan het noordeinde van de Elanitische golf doorgedrongen waren (Numeri. 20:1-21:4), sprak de HEERE tot mij, zeggende:

3. Gij hebt dit gebergte genoeg omgetrokken en zijt, indien ook niet wat de landstreek, dan toch wat Mijn leiding betreft, weer zover gekomen als in de tijd, toen gij optrok van de berg Sinaï (hoofdstuk 1:6 vv.), keert u door de Wady el-Ithm naar het noorden.

4. En gebied het volk, zeggende: gij zult thans bij het bereiken van de oostzijde van het gebergte Seïr doortrekken aan de grens van uw broeders, 1) de kinderen van Ezau, die in Seïr wonen, zij zullen, terwijl zij u in devoorgaande tijd de doortocht weigerden, en als vijanden tegen u optraden (Numeri. 20:14-21) nu, omdat hun land tegen het oosten open is en niet, zoals in het westen door steile gebergten tegen invallen gedekt wordt, wel voor u vrezen, en u in het voorbijtrekken niet verhinderen, maar gij zult u zeer wachten, niet met het oog op hen, maar met het oog op u zelf.

1) Zeer opmerkelijk is, dat Mozes hier van de Edomieten sprekende, deze noemt uw broeders, de kinderen van Ezau, niettegenstaande zij zich onvriendelijk jegens Israël hadden gedragen, hen weigerende de vreedzame doortocht door hun land, nochthans noemt hij hen broeders; want ofschoon onze nabestaanden in hun plicht jegens ons te kort schieten, zo moeten wij echter een toegenegenheid, aan nabestaanden passende, jegens hen behouden, en niet nalaten, ons van onze schuldige plicht, omtrent hen, te kwijten, wanneer een gelegenheid daartoe zich voordoet..

5. Mengt u niet met hen in de strijd, want Ik zal u van hun land niet geven, ook niet tot de betreding van een voetzool: want Ik heb Ezau het gebergte Seir tot erfenis gegeven 1) (Genesis 27:39 vv. Genesis 36:6-8).

1)Heerschappij is niet op genade gegrondvest. Gods Israël zal wel geplaatst wezen, doch het moet echter niet verwachten, dat het alleen inwoners gemaakt zal worden in het midden van het land. Jesaja 5:8).

6. Spijze, die voor u nodig is, omdat het Manna, het voedsel van de woestijn, langzamerhand minder zal worden (zie "Ex 16.35), zult gij voor geld van hen kopen, dat gij eet, en ook zult gij water voor geld van hen kopen, dat gij drinkt.

7. Want de HEERE, uw God, heeft u, o Israël, gezegend in al het werk van uw hand, 1) zodat gij geen gebrek hebt aan geld, en dus niet zoals een roofvolk op onrechtvaardige wijze het eigendom van anderen mag wegnemen, maar integendeel tegenover Edom als een gezegende van de Heere moet optreden; Hij kent²⁾ uw wandelen door deze zo grote woestijn; deze veertig jaren is de HEERE, uw God, in vaderlijke tederheid en zorgvuldige trouw (hoofdstuk 1:31) met u geweest; geen ding heeft u ontbroken; daarom moet gij de zegen ook verder niet van de zonde, maar van Hem verwachten, en aan de volken tonen, welke schatten in Hem uw eigendom zijn (Genesis 14:22 vv.).

1) Uit dit woord blijkt, dat Israël in de woestijn niet zonder arbeid geweest is. Zij moesten niet alleen hun vee verzorgen, maar ook op de plaatsen van de wildernis, waar men langere tijd verbleef en de toestand van de grond dit toeliet, zaaien en oogsten; bovendien stelde de kunstvaardigheid, die zij in Egypte overgenomen hadden, hen in staat, om allerlei voorwerpen te vervaardigen, en in deze voortbrengselen van de kunst met de naburige Arabieren enig handel te drijven..

2) Het Hebreeuwse woord betekent wel kennen, maar hier heeft het een ruimere betekenis. In verband met het eerste deel van dit vers, waar gezegd wordt: Want de Heere, uw God, heeft u gezegend in al het werk van uw hand, betekent het hier, acht slaan op, zorg dragen voor. In die betekenis komt het voor in Psalm. 31:8; 144:3 Nehemiah. 1:7. Deze vertaling is de zuivere: Hij heeft gedurende uw wandelen door deze zo grote woestijn acht op u geslagen, of, zorg voor u gedragen. Dit acht op hen slaan heeft ten gevolge gehad, dat zij in hun handenwerk zijn gezegend geworden, en het hun aan geen ding heeft ontbroken..

8. Als wij nu doorgetrokken waren van onze broeders, de kinderen van Ezau, die in Seir woonden, en hun gebied van de weg van het vlakke veld, eerst aan de westzijde, maar daarna van Elath, en van Ezeon-Geber, aan de oostzijde omtrokken, zo keerden wij ons bij Ijim, het voorgebergte van de Abarimketen (Numeri. 21:4-11), en doortrokken in noordelijke richting de weg van de woestijn van Moab.

9. Toen wij nog aan de zuidoosthoek van het land van de Moabieten stonden, sprak de HEERE tot mij: Beangstig, zoals voorheen de Edomieten (vs.5 vv.) Moab niet en meng u niet met hen in de strijd, ofschoon zij u vroeger, evenals Edom, de doortocht door hun land

geweigerd hebben (Richteren. 11:17); want ik zal u geen erfenis van hun land geven, omdat Ik aan Lots 1) kinderen (Genesis 19:37) Ar Moab, de hoofd- en grensstad met het gehele daarbijbehorende land, tot erfenis gegeven heb.

1) Waarom mochten zij zich niet mengen met de Moabieten en Ammonieten? a. Omdat zij waren de kinderen van Lot, van de rechtvaardige Lot die zijn rechtvaardigheid in Sodom had behouden. Nota bene: het nageslacht van de oprechten, ofschoon verbasterd, wordt nochtans met tijdelijke goederen gezegend. b. Omdat het land, dat zij bezaten, door God aan hen gegeven en niet aan Israël was toebedacht. Zelfs goddelozen hebben recht en aanspraak op hun aardse bezittingen en behoren daarin niet verongelijkt te worden. Aan het onkruid wordt een plaats op de akker vergund, en het moet voor de oogst niet worden uitgeroeid. God schenkt uitwendige zegeningen aan goddelozen en handhaaft hen daarin, om te doen zien, dat die zegeningen de beste niet zijn, maar dat Hij er beter in voorraad heeft voor Zijn eigen kinderen..

10. De Emieten, d.i. de vreselijke, de oorspronkelijke inwoners, woonden tevoren daarin een groot en veelvuldig en lang volk 1) zoals de Enakieten (zie "Nu 21.30).

1) Lang volk, d.i. een volk van reusachtige lichaamsgrootte. De oorsprong zowel van de Emieten als van de Horieten ligt in het duister..

11. Deze werden ook voor reuzen gehouden als de Enakieten, en de Moabieten noemden hen Emieten.

12. 1) Ook woonden de Horieten (d.i. de holbewoners) tevoren in Seïr; maar de kinderen van Ezau verdreven hen uit de bezitting, en verdelgden hen van hun aangezicht, en hebben in hun plaats gewoond (Genesis 30), zoals Israël gedaan heeft 2) aan het land van zijn erfenis, dat de HEERE hun gegeven heeft.

1) In vs.10-12 wordt de rede van God afgebroken door een bij het te boek stellen ingevoegde opmerking over de oorspronkelijke bewoners van het land van de Moabieten en Edomieten. Deze opmerking staat hier evenwel op een geschikte plaats, want zij bevestigt het woord van de Heere (vs.9,5): "Ik heb Ar (het gebergte Seïr) aan de kinderen van Lot (aan de kinderen van Ezau) gegeven tot erfenis." De terugblik op de vroegere inwoners, die als geslachten van reuzen niet door de macht van Moab en Edom, maar slechts door de krachtige hand van God verdreven konden worden, was tevens een beschaming voor Israël, dat geen geloof had, om het ontvangen erfdeel aan de reuzen te ontnemen (hoofdstuk 1:26 vv.). Hetzelfde geldt omtrent vs.20-23 die ook de toespraak van God (vs.17-19) afbreken, totdat deze in vs.24 wordt voortgezet..

2) Dit ziet zonder twijfel op het veroveren door Israël van het z.g. Overjordaanse, dat verdeeld was onder de 2« stam, en niet op hetgeen Israël later heeft gedaan door de verovering van geheel Kanaän..

12. 1) Ook woonden de Horieten (d.i. de holbewoners) tevoren in Seïr; maar de kinderen van Ezau verdreven hen uit de bezitting, en verdelgden hen van hun aangezicht, en hebben in hun plaats gewoond (Genesis 30), zoals Israël gedaan heeft 2) aan het land van zijn erfenis, dat de HEERE hun gegeven heeft.

1) In vs.10-12 wordt de rede van God afgebroken door een bij het te boek stellen ingevoegde opmerking over de oorspronkelijke bewoners van het land van de Moabieten en Edomieten. Deze opmerking staat hier evenwel op een geschikte plaats, want zij bevestigt het woord van de Heere (vs.9,5): "Ik heb Ar (het gebergte Seïr) aan de kinderen van Lot (aan de kinderen van Ezau) gegeven tot erfenis." De terugblik op de vroegere inwoners, die als geslachten van reuzen niet door de macht van Moab en Edom, maar slechts door de krachtige hand van God verdreven konden worden, was tevens een beschaming voor Israël, dat geen geloof had, om het ontvangen erfdeel aan de reuzen te ontnemen (hoofdstuk 1:26 vv.). Hetzelfde geldt omtrent vs.20-23 die ook de toespraak van God (vs.17-19) afbreken, totdat deze in vs.24 wordt voortgezet..

2) Dit ziet zonder twijfel op het veroveren door Israël van het z.g. Overjordaanse, dat verdeeld was onder de 2« stam, en niet op hetgeen Israël later heeft gedaan door de verovering van geheel Kanaän..

13. Nu maakt u op en trekt over de beek Zered, het hoger gelegen gedeelte, zonder op enige plaats in het binnenland van de Moabieten door te dringen. Alzo gehoorzaam aan het bevel van God (vs.9,13), trokken wij over de beek Zered (Numeri. 21:12).

14. De dagen nu die wij gewandeld hebben van Kades-Barnéa, totdat wij over de beek Zered getrokken zijn, waren bijna achtendertig jaar; wij moesten echter zolang in de woestijn rondtrekken, totdat het gehele geslacht van de krijgslieden, tot welke men in het 20ste levensjaar gerekend werd, uit het midden van het leger verteerd was, zoals de HEERE hun (Numeri. 14:20 vv.) gezworen had.

15. Zo was ook de hand van de HEERE tegen hen, om hen door buitengewone straffen (Numeri. 16:35,49; 21:6) uit het midden van het leger te verslaan, totdat zij verteerd waren. 1)

1) Het is niet zonder betekenis, dat het oude geslacht reeds bij het verblijf aan de beek Zered geheel uitgestorven was. Volgens Seetzen (die gedurende de jaren 1805-1807 in het land Belka, aan de oostzijde van de Dode Zee en in de woestijn Paran tot de Sinaï toe reisde, en in het jaar 1811 in Arabië vermoord werd), heeft men van de hoogte van de bergen van de Zered-Thales een heerlijk uitzicht op de omstreken van de Dode Zee, en kan men bij helder weer zelfs Jeruzalem zien. Wanneer dus bij de Zered nog leden van het voorgaande geslacht waren geweest, zij zouden tenminste nog een gedeelte van het beloofde land gezien hebben. Op die wijze zou een letterlijke vervulling van het vonnis (Numeri. 14:23) onmogelijk geworden zijn..

16. En het geschiedde toen al de krijgslieden verteerd waren, uit het midden van het leger wegstervende,

17. Dat de HEERE, bij het vertrek naar een volgende verblijfplaats (Numeri. 21:13), tot mij sprak, zeggende:

18. Gij zult heden doortrekken aan Ar, de grens van Moab bij de Arnon.

19. En gij zult naderen tegenover de oostelijk wonende kinderen van Ammon: beangstig die niet evenals de Moabieten (vs.9 vv.) en meng u met hen niet: want Ik zal u van het land van de kinderen van Ammon geen erfenisgeven, omdat Ik het aan Lots kinderen tot erfenis gegeven heb (Genesis 19:38).

20. 1) Dit werd ook voor een land van reuzen gehouden; de reuzen woonden tevoren daarin, zoals in Moab, en de Ammonieten noemden hen Zamzummiëten 2) (d.i. die boze voornemens koesteren).

1) In vs.20-23 wordt wederom de rede van God afgebroken door een ingevoegde opmerking over de oorspronkelijke bewoners van het land van de kinderen van Ammon. Dat ook hier Israël gewezen wordt op het feit, dat die oorspronkelijke bewoners reuzen waren en dat toch de Heere God hen verdelgd had voor het aangezicht van die volken, moest wel dienen, om hen hun ongelovigheid en onwilligheid op het geweten te binden, waardoor zij Kanaän niet hadden willen binnentrekken..

2) Wellicht is dit hetzelfde volk, dat in Genesis 14:5 Zuzieten wordt genoemd..

21. Een groot en veelvuldig en lang volk als de Enakieten, en de HEERE verdelgde hen voor hun, de Ammonieten, aangezicht; zodat zij hen uit de bezitting verdreven, en ophun plaats woonden.

22. Zoals hij aan de kinderen van Ezau, die in Seïr wonen, gedaan heeft, voor wier aangezicht hij de Horieten verdelgde, en zij verdreven hen uit de bezitting, en hebben op hun plaats gewoond tot op deze dag (vs.12).

23. Ook hebben de Kafthorieten (Genesis 10:14), die uit Kafthor, van het eiland Kreta in de Middellandse Zee (Jeremia. 47:4 Amos 9:7) uitgetrokken, de Avieten, een volk, dat tot de reuzengeslachten ten westen van de Jordaan behoorde, die in Hazerim (volgens een andere verklaring op hofsteden of in dorpen) tot Gaza toe woonden, verdelgd en op hun plaats gewoond.

Wat de oorspronkelijke inwoners van Seïr, het land van de Edomieten, aangaat, hun naam Horieten (Hor = hol) tekent hen als holbewoners of Troglodieten. Waarschijnlijk behoorden ook zij tot de grote stam van de Luidieten (Genesis 10:22) en zijn dus evenals de Refaïeten en Enakieten (Genesis 14:5 vv.) van Semietische afkomst. In het boek Job (hoofdstuk 24:4 vv.; 30:1-8) komen zij reeds voor als een gezonken geslacht, een ellendig, zwervend leven leidend, tenzij dan, dat men op die plaatsen aan de oorspronkelijke inwoners van Hauran, het land van Trachonitis in Bazan te denken heeft. Als oorspronkelijke bewoners van Kanaän, aan beide zijden van de Jordaan worden ons genoemd: de Refaïeten (d.i. die hoog opgewassen

zijn), reuzen ten oosten van de Jordaan, de Enakieten, (die een lange hals hebben), reuzen ten westen van de Jordaan. Tot de laatsten behoorden de Arvieten op de zuidelijke vlakte bij de zee, tot de eersten de Emieten, tussen de Zered en de Arnon woonachtig, de Zuzieten, tussen de Arnon en de Jabbok, en de Refaïeten, als afzonderlijke stamafdeling, in het hoogland van Bazan. Behalve dezen worden nog (Genesis 15:19) de Kenieten, Kenisieten en Kadmonieten genoemd, die waarschijnlijk in de zuidoostelijke grensgewesten van Palestina thuis hoorden en in de tijden van Mozes of geheel te niet gegaan, of onder andere stammen verdwenen waren..

24. Maakt u op, zei de Heere later, toen wij aan de zuidzijde van de Arnon gelegerd waren (Numeri. 21:13 vv.), tot mij: reist heen, en gaat over de beek Arnon; ziet, Ik heb Sihon, de koning van Hesbon, de Amoriet, en zijn land, in uw hand gegeven; begint nu te erven, nadat Ik u tot nu toe alle veroveringstochten verboden had en mengt u met hen in de strijd.

25. Op deze dag, waarop gij de grenzen van het land van de Moabieten en Ammonieten verlaat, zal Ik beginnen uw schrik en uw vrees te geven over het aangezicht van de volken, onder de gehele hemel; die uw gerucht zullen horen, die zullen sidderen en bang zijn van uw aangezicht, omdat gij voortaan slechts met volken in aanraking komen zult, die door mij verworpen en aan de ondergang gewijd zijn.

26. Toen zond ik, om niet zonder reden de koning, die in onze hand gegeven was, aan te vallen, maar hem eerst de gelegenheid te bieden tot het nemen van een besluit, boden uit de woestijn van Kedémot, een Amoritische stad (zie "Nu 21.15), tot Sihon, de koning van Hesbon, met woorden van vrede, zoals tevoren tot de Edomieten en Moabieten (Numeri. 20:14 vv.), zeggende:

27. Laat mij door uw land doortrekken; ik zal alleen langs de weg 1) voorttrekken: ik zal noch ter rechter- noch ter linkerhand uitwijken.

1) In het Hebreeuws Baddèrek baddérek, eigenlijk op de weg en op de weg alleen d.i. op de openbare landswegen. Hiermee wil Mozes hem bewijzen, dat hij niet komt, om het land te verspieden, maar om er slechts door te trekken naar Kanaän. Mozes wil het eerst langs de weg van de vrede beproeven, want hoewel in Gods Raad besloten lag, dat Sihon en Og door Israël zouden overwonnen worden, toch hief dñt de verantwoordelijkheid van deze koningen niet op, waar zij uit eigen beweging zich vijandelijk gedroegen tegen het volk van God..

28. Verkoop mij spijs voor geld, dat ik eet, en geef mij water voor geld, dat ik drink; alleen laat mij op mijn voeten doortrekken.

29. Zoals de kinderen van Ezau, die in Seïr wonen, en de Moabieten, die in Ar wonen, toen ik langs hun gebied voorbijtrok (vs.4,9,13), mij gedaan hebben; 1) totdat ik over de Jordaan kom, in het land, dat de HEERE, onze God, ons geven zal.

1) Deze mededeling is niet in tegenspraak met het in hoofdstuk 23:5 de Moabieten tot verwijt gemaakte onbroederlijk gedrag, dat zij Israël op zijn tocht niet met brood en water waren

tegemoet gekomen. Het tegemoet komen betekent: gastvrije opname, belangeloze uitreiking van spijs en drank, wat toch van het verkopen voor geld wel degelijk te onderscheiden is..

30. Maar Sihon, de koning van Hesbon, wilde ons hierdoor niet laten doortrekken, want de HEERE, uw God, verhardde zijn geest, en verstokte Zijn hart, 1) terwijl Hij hem met heilige rechtvaardigheid overgaf aan een verkeerde zin, om dingen te doen, die niet betamen (Rom.1:28), zoals dit ook bij Farao gebeurde (Exodus. 3:18), opdat Hij hem in uw hand gaf, zoals het is op deze dag, zoals de ondervinding zelf nu bewijst (Genesis 50:20).

1) Deze moedwillige verharding kan aangemerkt worden, én als een misdaad én als een straf; de eerste als van Sihon en de laatste als van God komende; latende de Heere de misdaad toe, om de schuldige te straffen.

31. En de HEERE zei tot mij, nadat de gezanten, die met woorden van vrede tot de koning gezonden waren, een weigerend antwoord hadden teruggebracht: Zie, Ik hebbegonnen Sihon en zijn land voor uw aangezicht aan u prijs te geven; begin dan te erven om zijn land erfelijk te bezitten, 1) want gij zijt nu door niets verplicht, om hem te sparen.

1) Het is een eeuwige en voor het Godsrijk zeer vertroostende waarheid, dat de opstand van de tegenstanders altijd reeds het begin is van de openbaring van de Goddelijke genade aan de vrienden van Zijn Naam..

32. En Sihon trok uit ons tegemoet, hij en al zijn volk, ten strijde, naar Jahaz (Numeri. 21:23 vv.).

33. En de HEERE, onze God, gaf hem voor ons aangezicht in onze macht; en wij sloegen hem, en zijn zonen, die mee in de strijd getrokken waren, en al zijn volk.

34. En wij namen in die tijd al zijn steden in, en wij sloegen alle steden met de ban, vernietigden ter ere van God (zie "Le 27.28) alle inwoners, mannen, en vrouwen, en kinderen; wij lieten niemand overblijven.

35. Het vee alleen roofden wij voor ons, en de roof, de roerende goederen, van de steden, die wij innamen.

36. Van Aroër in het zuiden af, dat aan de oever van de beek Arnon is, aan de noordelijke zijde van het Arnon-dal, en de stad, die aan de beek is, en nog iets meer naar het zuiden, vanaf de stad Ar-Moab, die in het dal zelf ligt(zie "Nu 21.15), ook noordwaarts, tot Gilead toe, tussen de berg Oscha en de rivier Jabbok (zie "Nu 21.30), was er geen stad, die voor ons te hoog, te sterk bevestigd was; de HEERE, onze God, gaf dat alles voor ons aangezicht in onze hand.

37. Behalve tot het land van de kinderen vna Ammon, aan de oostzijde van deze gehele landstreek naderde gij niet, noch tot de gehele hoger gelegen streek van de beek Jabbok, noch

tot de steden van het gebergte, het Ammonitisch bergland, noch tot iets, dat de HEERE, onze God, ons verboden had.

HOOFDSTUK 3.

OVERWINNING OP OG, DE KONING VAN BAZAN.

1. Daarna keerden wij ons en trokken, na de overwinning op Sihon en de verovering van zijn gebied, verder op naar de Jordaan (Numeri. 21:19,20), en togen op door krijgsbenden, die van deze plaats uitgezonden werden, de weg van Bazan (Numeri. 21:33 vv.); en Og, de koning van Bazan trok uit, ons tegemoet, hij en al zijn volk ten strijde, bij Edrëi.

2. Toen zei de HEERE tot mij: Vrees hem niet, 1) want Ik heb hem en al zijn volk en zijn land in uw hand gegeven, en gij zult met hem doen, zoals gij met Sihon, de koning van de Amorieten, die te Hesbon woonde, gedaan hebt (hoofdstuk 2:31 vv.).

1) Deze aanmoediging was niet zozeer nodig voor Mozes als wel voor het volk Israël, om daardoor hun geloof op de belofte van God te versterken..

3. En de HEERE, onze God, gaf ook Og, de koning van Bazan en al zijn volk, in onze hand, zodat wij hem sloegen, totdat wij hem niemand lieten overblijven.

4. En wij namen in die tijd al zijn steden, er was geen stad, die wij van hen niet namen: zestig steden, de gehele landstreek van Argob, 1) het koninkrijk van Og in Bazan. 2)

1) De drie uitdrukkingen: "Zestig steden," "die gehele landstreek van Argob", "het koninkrijk van Og in Bazan", wijzen op hetzelfde gebied; het land van Argob telde zestig steden, die tezamen het grondgebied van Og uitmaakten. De naam Argob staat in verband met het Hebreeuwse woord Regob (steenhoop, aardkluit), en is waarschijnlijk ontleend aan het noordoostelijk gedeelte van het land Bazan, het tegenwoordige Ledscha, waarvan de grond bestaat uit een roodachtig bruine teelaarde, die door de vertering van vulkanisch gesteente gevormd is..

2) Ook de naam Bazan heeft dit landschap van de gesteldheid van de bodem verkregen, want Bazan, in verband met het stamverwante Arabisch, betekent: een gelijke en zachte bodem. Als er staat Og in Bazan, dan geeft dit duidelijk aan, dat het koninkrijk van Og, zich niet tot Bazan alleen bepaalde..

De naam Bazan is verwant met de Bazalt- of Basanietsteen, die men hier veelvuldig vindt, zoals de naam Damaskus verwant is met damasten stoffen, die daar vervaardigd worden..

5. Al die steden waren met hoge muren, poorten en grendels versterkt 1) (zie "Nu 21.30) behalve zeer vele onbemuurde steden, 2) die wij ook innamen.

1) Nog heden wordt de verwondering van de reiziger opgewekt door het boven verhouding grote getal van Bazans steden, die met haar zwarte bazalthuizen, poorten, muren en grendels somber afsteken bij de heldere hemel en het zachte groen. Maar niet alleen de steden zijn op die wijze versterkt, ieder afzonderlijk huis schijnt eenekleine, wèl versterkte vesting te zijn.

De deuren zijn in Ledscha en in Hauran uit Bazaltplaten gemaakt, vele uit één stuk; zij draaien op hengsels, die uit steen gewerkt zijn, hebben een dikte van ongeveer vier duim, en zijn zelden hoger dan vier voet, ofschoon men ook sommigen vindt van 9 voet hoogte. Het openen en sluiten is zeer moeilijk; slechts een man kan dit te doen, wanneer hij zich met de rug of de voeten tegen de muur plaatst, en vervolgens met beide handen de deur naar voren duwt. (1 Kon.4:13).

2) Onbemuurde steden, d.w.z. open dorpen en plaatsen in Bazan gelegen. Eigenlijk staat er, steden voor de bewoners van het platte land..

6. En wij sloegen deze met de ban, zoals wij Sihon, de koning van Hesbon, gedaan hadden (hoofdstuk 2:34,35), verbannende alle steden, mannen, vrouwen en kinderen.

7. Doch al het vee en de roef van die steden roofden wij voor ons.

8. Zo namen wij in die tijd het land uit de hand van de twee koningen van de Amorieten, die aan deze zijde van de Jordaan waren, van de beek Arnon, in het zuiden, tot de berg Hermon toe, in het noorden.

9. *De Sidoniërs noemen Hermon Sirjon (pantser, Psalm. 29:6) maar de Amorieten noemen hem Senir, welk woord dezelfde betekenis heeft.*

De Hermon (d.i. uitstekende top, heden Dsjebel esj Sjeikh, of hoofd van het gebergte genoemd), is het eigenlijk voorgebergte van de Anti-Libanon zonder twijfel de hoogste top van Syrië (10,000 voet hoog), en wordt door alle voorbijgangers bewonderd wegens zijn majestueus voorkomen. De winter, zegt een Arabisch dichter, rust op zijn kruin, de lente speelt om zijn lendenen, de zomer ligt aan zijn voet. Van de top, die zelden beklommen wordt, heeft men een onvergankelijk uitzicht op de Libanon en Anti-Libanon, Coelecyrië, de groene vlakte van Damascus en verder op de dorre woestijn, over de vlakte en het gebergte Hauran, de bergen van Samaria, de Jordaan en haar zeeën, het grote Galilese gebergte en over deze hoogten heen op de Middellandse Zee. Doorgaans is hij met sneeuw bedekt, en voorzag reeds in Salomo's tijd de bewoners van de vlakten van deze heerlijke verfrissing (Spreuken. 25:13), zoals het nog heden bij de joden te Hesbeija ene gewoonte is, om aan hun gasten fris water van de Sjeikh-top te bieden. Zijn wouden verschaffen uitnemend hout voor de scheepsbouw (Ezech.27:5), zijn bronnen vullen de Jordaan en de Jarnak..

10. Al de steden van het platte, van het vlakke, land, tussen de beek Arnon en de stad Hebron, en het gehele Gilead, aan de rechter- en linkerzijde van de Jabbok, en het gehele Bazan, tot Salcha, in het oosten, en Edréi 1) toe in het noorden; steden van het koninkrijk van Og in Bazan.

1) Vele uitleggers denken hier niet aan het in hoofdstuk 1:4 en in Numeri. 21:33 vermelde Edréi (thans Draak genoemd) maar aan een plaats, die meer noordelijk ligt, en bij nieuwere reizigers de naam Edra of Oesra draagt. In de oude woningen van deze plaats wonen thans ongeveer 200 gezinnen, Turken, Christenen en Druzen (de godsdienst van de laatsten is een

vermenging van heidense, Christelijke en Islamitische geheime leringen, en in haar geheel nog weinig bekend)

11. Want Og, de koning van Bazan, was alleen van de overige reuzen, 1) die vroeger het land in hun macht hadden, overgebleven. Ziet, zijn bedstede, 2) zijnde een bedstede van ijzer, is zij niet te Rabba, de hoofdstad van de kinderen van Ammon (zie "Nu 21.30). Negen el is haar lengte, en vier el haar breedte, naar de elleboog van een man (zie "Ex 25.10).

1) Het bed is immer groter dan de man zelf. Hier echter heeft Clericus vermoed, dat Og met opzet de noodzakelijke maat heeft overschreden, opdat de nakomelingschap uit de grootte van het bed, omtrent zijn statuur, welke daarop gewoon was te liggen, een des te groter voorstelling zou hebben..

Ten tijde van Abraham leefden nog aldaar de Refaim, waarvan Og ongetwijfeld een van de laatst overgebleven afstammelingen is geweest..

2) Onder de bedstede, welke hier genoemd is, verstaan sommigen de lijkst, en de rabbijnen zelfs de wieg van Og. Het Hebreeuwse woord doet ons echter aan een rustbed denken. Waarom dit bed te Rabba bewaard werd, wordt niet gezegd. Waarschijnlijk heeft Og het echter bij de Ammonieten achtergelaten, toen hij hun de vroegere bezittingen ontnam, om zodoende door een bovenmenselijke lichaamsgrootte te schitteren, en de Ammonieten hebben het dan als een aandenken in hun hoofdstad bewaard. Zo liet ook Alexander de Grote, toen hij op zijn tocht naar Indië niet verder voorttrekken kon, allerlei reusachtige voorwerpen achter. Voor iedere voetknecht werden twee rustbedden, ieder van vijf el lengte, en voor iedere ruiter twee kribben van dubbele grootte gemaakt, opdat men nog in de laatste tijden van zijn leger zou spreken als was het een verzameling van helden en reuzen. De buitengewone lichaamsgrootte van Og blijft echter een feit, ofschoon de Hebreeuwse el wel kleiner was dan de onze. Men vindt meer dergelijke voorbeelden; in 1857 b.v. werd op vele plaatsen een Ier tot bezichtiging gesteld, die 8 voet en 4 duim lang was op twintigjarige leeftijd; zijn oudoom, zo beweerde men, was nog 9 duim langer geweest..

12. Dit land nu namen wij in die tijd in bezit; van Aroër af, dat aan de beek Arnon is, en de helft van het gebergte van Gilead tot aan de Jabbok, met de steden hiervan Jozua 13:24-28), behalve het zuidelijk gedeelte van het veroverde land Jozua 13:15-20) gaf ik aan de Rubenieten en Gadieten.

13. En het overige van Gilead ten noorden van de Jabbok, bovendien het gehele Bazan, dat vroeger het koninkrijk van Og gevormd had, gaf ik aan de halve stam van Manasse, namelijk, de gehele landstreek van Argob, door (met) het gehele Bazan; dat werd genoemd het land van de reuzen (Numeri. 32:1-38).

14. Jaïr, de zoon van Manasse, kreeg de gehele landstreek van Argob, tot aan de grens van de Gezurieten en Maächatieten; en hij noemde ze naar zijn naam Bazan Havvôth Jaïr, tot op deze dag.

15. En aan Machir gaf ik Gilead (Numeri. 32:39-42).

Mozes maakt hier geen melding van Nobah en het aan hem geschonken land. De oorzaak is, dat Nobah slechts een zijtak was van het geslacht Jaïr, en zijn steden onder hun oppergezag stonden. Uit 1 Kronieken 2:22 vv. zien wij, dat Bazan of het gewest Argob tussen deze beide geslachten verdeeld werd en 60 steden had; het westelijk gedeelte (23 steden) werd aan Jaïr, het oostelijk gedeelte (37 steden met Kenath als hoofdstad) aan Nobah gegeven. (Deze steden schijnen echter niet lang in hun bezit te zijn geweest, hoewel in de tijd van de richters weer 30 in de macht van de richter Jaïr zijn (Richteren. 10:4), waardoor de oude naam Havvôth Jaïr weer in zwang kwam..

16. Maar aan de Rubenieten en Gadieten, opdat ik dit nog eens meer bepaald herhaal (vs.12), gaf ik van Gilead af zuidelijk tot aan de beek Arnon, en wel niet alleen aan de uiterste grens van het dal, maar tot het midden van de beek, en die de langrens is naar de zijde van Moab; en noordelijk tot aan de beek Jabbok, die in haar hoger gedeelte de grens van de kinderen van Ammon is, en zo het zuidelijk gedeelte van Gilead in het oosten begrenst.

17. Daartoe het vlakke veld van Moab, of de laagte aan de oostzijde van de Jordaan (zie "Nu 21.30), en de Jordaan, bovendien (liever: en die is) de grens naar het Westen, van Cinnereth, een stad aan de zee van Gennésareth) Jozua 19:35), af, tot zuidelijk naar beneden aan de zee van het vlakke veld, de Zoutzee, onder Asdoth-Pisga,¹⁾ tegen het oosten, de oostzijde van de Jordaan en haar dalvlakte (zie "Jozua 12.3).

1) Onder Asdoth-Pisga, of, onder de hellingen van de Pisga. Asdoth betekent hellingen..

18. Voorts¹⁾ gebood ik u in deze tijd, zeggende: de HEERE, uw God, heeft u dit land gegeven, om het te erven; allen dan, die strijdbare mannen zijt, mannen van kracht (want slechts de bloem van het leger van de Overjordaanse stammen, 40.000 man, trok uit, terwijl 60.000 minder geoefenden achterbleven tot bescherming van betrekkingen en bezittingen) trekt gewapend door voor het aangezicht van uw broeders, de kinderen van Israël, zoals gij uitdrukkelijk beloofd hebt (Numeri. 32:16-32).

1) Hiermee herinnert Mozes aan de voorwaarde, waaronder Hij aan de 2« stam het veroverde land heeft gegeven, nl. dat zij mee zouden optrekken, om het land aan deze zijde van de Jordaan te veroveren..

18. Voorts¹⁾ gebood ik u in deze tijd, zeggende: de HEERE, uw God, heeft u dit land gegeven, om het te erven; allen dan, die strijdbare mannen zijt, mannen van kracht (want slechts de bloem van het leger van de Overjordaanse stammen, 40.000 man, trok uit, terwijl 60.000 minder geoefenden achterbleven tot bescherming van betrekkingen en bezittingen) trekt gewapend door voor het aangezicht van uw broeders, de kinderen van Israël, zoals gij uitdrukkelijk beloofd hebt (Numeri. 32:16-32).

1) Hiermee herinnert Mozes aan de voorwaarde, waaronder Hij aan de 2« stam het veroverde land heeft gegeven, nl. dat zij mee zouden optrekken, om het land aan deze zijde van de Jordaan te veroveren..

19. Behalve uw vrouwen, en uw kinderen; en uw vee *ik weet dat gij veel vee hebt*; zij zullen blijven in uw steden, die ik u gegeven heb.

20. Totdat de HEERE uw broeders rust geeft, zoals u, dat zij ook erven het land, dat de HEERE, uw God, hun geven zal aan de overzijde van de Jordaan; dan zult gij terugkeren, elk tot zijn erfenis, die ik u gegeven heb.

21. Ook gebod ik Jozua in deze tijd na de verovering van het land ten oosten van de Jordaan, waarbij de Heere zijn machtige hulp zo duidelijk had getoond, zeggende: Uw ogen zien 1) alles, wat de HEERE, uw God, aan deze twee koningen gedaan heeft; also zal de HEERE aan alle koninkrijken doen, waar gij doorheen trekt.

1) Met deze herinnering aan de aanstelling van Jozua tot zijn opvolger, verzekert Mozes aan Israël, dat het Gods uitdrukkelijk bevel en Zijn ondoorgrondelijke raad is, dat Jozua hen in Kanaän zal leiden; maar met die verzekering, Uw ogen zien alles, wil hij tevens Jozua erop wijzen, dat God een God is, Die Zijn belofte vervult en niet laat varen het werk van Zijn handen..

22. Vreest ze daarom niet, want de HEERE, uw God, strijdt voor u zoals u duidelijk geworden is door Zijn daden in het verleden.

23. Ook bad1) ik, want mijn hart was vervuld van deze grote daden van God, en koesterde daarom het verlangen, de voltooiing van het aangevangen werk te aanschouwen, de HEERE om genade van de opgelegde straf, zeggende in dezer tijd (Numeri. 27:12-23).

1) Waarop hij bij God pleit bestaat in twee zaken: 1e. De grote ervaring, die hij verkregen had van Gods goedheid jegens hem, in hetgeen Hij tot welzijn van Israël had gedaan: Heere, HEERE! Gij hebt begonnen uw knecht te tonen uw grootheid, o Heere! volmaakt hetgeen Gij begonnen hebt; Gij hebt mij doen zien de zegepraal in het overwinnen van deze twee koningen, en dat gezicht heeft mij het hart vervuld met verwondering en dankzegging, o doet mij nog meer de gangen van mijn God, mijn Koning zien! Dit grote werk zal zonder twijfel voortgezet en voltooid worden; laat ik het genoeg hebben, dat ik dit mag aanschouwen! Merk op, hoe meer wij de luister van Gods werken in het oog krijgen, hoe meer wij daarvan zullen trachten te zien. 2e. De goede indruk, die de dingen, welke hij gezien had, op zijn hart hadden gemaakt; Want wat een God is er in de hemel en op de aarde, die doen kan naar Uw werken en naar Uw mogendheden? Hoe groter indruk datgene, dat wij van God en van Zijn wijsheid, macht en goedertierenheid gezien hebben, op ons hart gemaakt heeft, hoe beter wij tot verdere ontdekkingen zijn toeberaid. Deze zullen de werken van God zien, die Hem in deze met hoogachting beschouwen..

24. Heere, HEERE! Gij hebt begonnen Uw knecht te tonen Uw grootheid en Uw sterke hand; want wat een God is er in de hemel en op aarde, die doen kan naar Uw werken en naar Uw mogendheden (Ex.15:11 Psalm. 86:8; 89:7).

24. Heere, HEERE! Gij hebt begonnen Uw knecht te tonen Uw grootheid en Uw sterke hand; want wat een God is er in de hemel en op aarde, die doen kan naar Uw werken en naar Uw mogendheden (Ex.15:11 Psalm. 86:8; 89:7).

25. Laat mij toch overtrekken, en dat goede land bezien 1) dat aan de overzijde van de Jordaan is, dat goede gebergte, 2) dat bergland, en de Libanon, die de uiterste grens is in het noorden. 3)

1) Mozes vraagt niet, om Israël in dit land te leiden. Dit zou Jozua's werk zijn, maar om het te zien. Daarmee ziet hij van alle eigen eer af, om alleen te aanschouwen de goedertierenheden van de Heere, waardoor Israël in dat goede land, als het land van het erfgoed, zou komen..

2) Dat goede gebergte. Hiermee heeft Mozes het gehele Kanaän op het oog, aan de overzijde van de Jordaan gelegen. De rabbijnen menen, dat hij hier de tempelberg op het oog heeft, maar zonder enig bewijs voor hun mening bij te brengen. Hij noemt hier Kanaän een bergland, in tegenstelling tot de vlakke velden van Moab, waar Israël gelegerd..

3) Mozes heeft vroeger (Numeri. 27:12 vv.) niet van dit gebed gesproken; thans echter gewaagt hij daarvan, om Israël op te wekken tot dankbare waardering van het voorrecht, dat hun geschonken was..

Niet zonder opzet noemt hij Kanaän een goed bergland, om het naast Horeb te plaatsen, waar hij eens de heerlijkste en heiligste dagen van zijn leven doorbracht, en de aanvang van het verbond tussen Jehovah en Zijn volk aanschouwd had, en om het tegenover de woestijn te stellen, in welke Israël 38 jaren had moeten omzwerven. De treurige tussentijd was nu geëindigd, en de nieuwe tijd aangebroken; hoe graag zou hij ook het land gezien hebben, waarin het volk met zijn God gelukkige dagen moest doorbrengen..

26. a) Doch de HEERE verstoorde zich zeer om uwentwille over mij, en hoorde niet naar mij; maar de HEERE zei tot mij: het zij u genoeg 1) wat gij uit Mijn genade ontvangen hebt; spreek niet meer tot Mij van deze zaak.2)

a)Deuteronomium. 1:37; 31:2; 34:4

1) God stelde het hart van Mozes gerust onder het uitgesproken vonnis, door te zeggen: Het zij u genoeg. Met welk woord zonder twijfel een goddelijke macht gepaard ging, om het hart van Mozes met de wil van God te doen overeenstemmen, en te maken, dat hij in die volmaakte wil berustte. Indien God ons door Zijn Voorzienigheid niet geeft, hetgeen wij verlangen, en indien Hij ons door Zijn genade doet vergenoegd zijn zonder dit, zo komt het bijna op een uit..

Wij hebben hier een treffende overeenkomst tussen Mozes en Paulus. Ook tot de Apostel van het Geloof komt dit woord in deze vorm: Mijn genade is U genoeg. Uit dit, het zij U genoeg, blijkt duidelijk, dat de barmhartigheid ook ten opzichte van Mozes nog tegen het oordeel roemde..

2) Wij hebben hier eerst van een donkere leiding te gewagen! Of wie is de man, die wij hier met onverbiddelijke strengheid zien afgewezen voor de troon van de genade? Is het een goddeloze, voor wie het strenge woord van de wijze koning mag gelden: "die zijn oren afwendt van de wet, diens gebed zelfs zal een gruwel zijn." Neen, het is de gunstgenoot van de Heere uit duizenden, wie het meermalen lukken mocht door een krachtige voorbede het zwaard van de gerechtigheid af te keren van honderdduizend schuldige hoofden. Wat vraagt hij, dat zo de Hoorder van de gebeden vertoornt? Een bijzondere vergelding wellicht voor jaren van arbeid en moeite, of ontslag van de post, die hij huiverend had aanvaard? Niets dan een onbelemmerde intrede, een kort verblijf, een rustige levensavond in dat erfdeel, dat God aan de vaders toezegde. Hoe wordt die bede ontboezemd? Is het met onstuimige aandrang, met wankelmoedig geloof, op onbescheiden toon? Maar hij zelf schroomt niet later te belijden, dat hij als een schuldige om genade gebeden heeft. En wanneer wordt die bede aan Mozes geweigerd? Juist nu er slechts een schrede, ja, tussen hem en de dood, maar ook tussen hem en Kanaän is, en de bergtoppen van het beloofde land voor zijn oog reeds in zonneglans blinken. Hij heeft erop gewacht, voor gewerkt, in geleefd, en vraagt gij wat het was, dat hem in staat stelde, om zonder morren met een volk van rebellen achtendertig jaar te dolen en een bijna bovenmenselijke last op de kloeke schouders te torsen, nee, twijfelt er niet aan, het is dat ene denkbeeld, Kanaän geweest. En nu, daar staat hij als aan de deur van de woning, die alles, alles vergoeden zal: "terug" spreekt een stem, die nimmer tegenspraak dult. Gaat het niet meermalen zo? Tevergeefs, bedrukte Jeremia! voor Juda tussenbeide getreden: "Ik zal u niet horen, zegt God. Tevergeefs, boetvaardige David! geworsteld, om het leven van Bathseba's kind. En heeft niet menig vriend van de Heere een ervaring als deze? En toch is Hij de alleen Wijze, de Genadige, de onkrenkbaar Rechtvaardige, die in deze donkerheid woont. Het is een rechtvaardig gericht. De handhaver van de wet mag allerm minst van de toepassing van de bedreiging verschoond worden: "de ziel, die zondigt, zal sterven!" Buig het hoofd, biddende Mozes, en draag wat u opgelegd wordt; immers zijt gij, ook gij een schuldige Mozes voor God. Er loopt een onmiskenbare schakel tussen het Kanaän, dat wij verbeuren, en het Kades, waar wij tegen God overtraden, en het zijn niet alleen de Adoni Bezek's alleen, die zich in enkele ogenblikken de bezoedelde lippen ontperst zien: "zoals ik gedaan heb, zo heeft men mij vergolden!" De natuurlijke gevolgen van de zonde, zij worden vaak, zelfs op het vurigst bidden, niet weggenomen, en niet zelden behaagt het de Vader, Zijn kinderen de wrange nasmaak van de zwijmbeker van de verzoeking nog lang te doen proeven, opdat zij des te dieper van de afschuwelijkheid van hun overtreding en de heiligheid van Zijn wet overtuigd worden. Doch het valt ook niet moeilijk hier een wijze beschikking te roemen. Israël verliest eigenlijk minder en gewint meer. De bevende hand, die reeds 39 jaar eerder had moeten worden gevat en gesterkt door Aäron en Hur, om in de strijd met Amalek de staf van God voor geheel het leger omhoog te houden, die hand is thans nog veel minder in staat, om de veldheerstaf met ere te zwaaien. Het reuzenwerk van Kanaäns inneming vordert frisse, jeugdige krachten. De taak nog bij zijn leven aan een ander toe te vertrouwen, dat is met de waardigheid van Mozes' karakter in strijd. En hoeveel meer gewint Israël nog bij de afwijzing

van Mozes' gebed, dan een wakker krijgshoofd alleen! Wat een onderwijs: honderd wetwoorden, die hun Gods vlekkeloze heiligheid inprenten, zijn niet in staat om zo diepe indruk teweeg te brengen, als dit bijna ongelofelijk feit, dat zelfs een Mozes, omwille van zijn zonden, niet minder dan Korach of Dathan nog buiten Kanaän sterft! Voor Mozes zelf is het een verborgen weldaad. Hij mist, nu ja Kanaän. Maar zal dan ook in Kanaän het paradijs niet verloren, de zonde geen inwoneres, de dood geen huisgenoot zijn? Is het zo groot een verschil, op Nebo of enige maanden later op Sion te sterven? In Kanaän wachten tonelen van bloed en tranen. Mozes! gij weet het niet, wat een zielesmart God u bespaart, waar Hij het strenge antwoord geeft. Mozes gewint daarbij, zijn hart hangt aan Kanaän, en geen Kanaän mag te ruime plaats in een hart bekleden, waarvoor God alles moet zijn. En indien gij in Mozes' afscheid niets zondigs, en nauwelijks iets aards meer ontdekt, het is vrucht geweest ook van deze beproeving. Nog een schrede verder! Indien Mozes uit zijn hemelse woonstede getuige is geweest van de zonde en de strijd van zijn natie, mij dunkt, voor weinig heeft hij zo vurig als voor zijn schijnbaar ontijdig, maar vreedzaam graf op de eenzame Nebo gedankt. Ik verbeeld mij, zo het hem daar door een Engel gevraagd was: "Mozes, zou gij nog wensen de Jordaan te zijn overgetrokken," hij zou op zijn beurt geantwoord hebben: "Spreek mij van deze zaken niet meer."

Mozes is toen Kanaän niet binnengegaan en toch heeft hij zijn voeten mogen zetten op een van de bergen van het beloofde land, als gezant van de Vader tot de Zoon, om tot Deze te spreken van de uitgang, die Hij zou hebben. Toen heeft hij tevens de vervulling van de belofte aanschouwd, welke hij zelf tot zijn volk op last van de Heere had mogen uitspreken..

27. Klim op de hoogte van Pisga, 1) en hef uw ogen op naar het westen, en naar het noorden, en naar het zuiden, en naar het oosten; en zie toe met uw ogen, 2) want gij zult over deze Jordaan niet gaan.

1) In Numeri. 27:12 wordt van het gebergte Abbrim gesproken. Pisga is het noordelijk deel van genoemd gebergte..

2) In Deuteronomium. 34:7 lezen wij, dat het oog van Mozes niet duister was geworden, maar hier verheldert God nog zijn blik, opdat hij iets mag aanschouwen van de heerlijkheid van het beloofde land..

28. Gebied dan Jozua, en versterk hem, en bekrachtig hem; want hij zal voor het aangezicht van dit volk heen overgaan, en zal hun dat land, dat gij zien zult, doenerven. 1)

1) Hiermee schenkt God aan Mozes de vertroostende verzekering, dat zijn werk niet tevergeefs zal zijn geweest, maar dat Israël gewis in het land van de belofte zal komen..

29. Alzo bleven wij in dit dal noordelijk tegenover Beth-Peor 1) waar wij thans nog verblijven.

1) Numeri. 23:28

HOOFDSTUK 4.

VERMANING TOT GEHOORZAAMHEID AAN DE WET.

I. Vs.1-40. Nadat Mozes aldus nogmaals aan het volk herinnerd heeft, welke gunstbewijzen God heeft geschonken, vermaant hij tot trouwe en gemoedelijke vervulling van de wet, want van het volbrengen van de geboden hangen niet slechts dood en leven af, maar daarin bestaat ook Israëls wijsheid en grootheid boven de volken van de aarde. Bovenal echter moeten de Israëlieten echter waken tegen afgoderij en beeldendienst. Die afval toch zal gestraft worden door verstrooiing onder de heidenen, en indien ook bij oprechte bekering en verootmoediging de wederaanneming van Gods zijde zeker is, toch moet de rijkdom van de genade en voorrechten die Israël bij de uittocht uit Egypte en bij de wetgeving van Sinaï boven alle volken ontvangen heeft, voldoende kracht oefenen, om de kennis en de ware dienst van de enige God bij het volk te bewaren.

1. Nu dan, 1)Israël! daar gij zovele gunstbewijzen van de Heere, uw God ontvangen hebt, hoor: 2) naar de

a) instellingen en naar de rechten, 3) die ik u leer, thans nog eenmaal voorstel met het doel, dat gij tracht dienovereenkomstig te doen, opdat gij door het vaste voornemen, om deze wet te onderhouden, leeft, en daarheen binnenkomt, en erft het land, dat de HEERE, de God van uw vaders, u geeft.

a)Leviticus. 19:37; 20:8; 22:31

1) Hij vraagt van het volk bezonnenheid, waardoor zij leren God te dienen. Want het beginsel van goed en gelukkig te leven is: te houden, wat God behaagt. Daarom vangt Mozes daarmee aan, terwijl hij hen beveelt, nauwkeurig te letten op de regels, die uit de wet voortvloeien. Vervolgens, vermaant hij hen, dat zij door heel hun leven bewijzen, dat zij naar eis in de kennis van de wet vooruitkomen. De belofte, welke hij erbij voegt, wekt hen op, door de hoop op de erfenis, tot een vrijwillige gehoorzaamheid. Het voornaamste stuk is, dat zij niets bijdoen en niets afdoen van de kennis van de zuivere wet. Want niets kan gebeuren, of de mens moet allereerst afstand doen van eigen zin en mening en vervolgens voor alle vreemde bijmengsels de oren sluiten. Want niemand wordt gehouden voor leerling van de wet, dan wie uit haar het verstand heeft ontvangen. Daarom is het, alsof God beval, dat zij met Zijn voorschriften tevreden zouden zijn, omdat zij niet anders de wet zouden bewaren, dan indien zij aan haar onderricht een volstrekt gezag zouden toestaan. Waaruit volgt, dat eerst zij God gehoorzamen, die slechts aan Zijn gezag zich overgeven en Zijn eer aan de wet geven; die niets vreemds, aan hun eigen gevoel ontleend, toelaten. Een in het oog vallende plaats, waardoor openlijk wordt veroordeeld, al wat door het verstand van de mens kan uitgedacht worden in betrekking tot de dienst van God..

Met dit nu dan gaat Mozes over, om hen de wetten en instellingen van God in te scherpen. Hij heeft hen gewezen op de voorrechten, welke zij ontvingen, op de straffen, welke God had toegepast. Zal het volk nu een gezegend volk zijn, zullen de straffen uitblijven, dan heeft

Israël de rechten en instellingen van God te onderhouden, omdat Hij ze geboden heeft en omdat zij uit dankbaarheid daartoe geroepen zijn..

2) Zoals in het Nieuwe Testament "horen" het eerste is, dat van de mens geëist wordt (Rom.10:17), zo wordt dit ook in het Oude Testament voorgeschreven; want ook hier is een positieve godsdienst een openbaring van God..

3) Een gebod is datgene, wat de mens wordt opgelegd, een recht hetgeen hem toekomt; onder beide uitdrukkingen verenigt Mozes hier en elders de door hem geopenbaarde wet, die immers ook beiden, plichten en rechten bevat. Niet zelden worden hier nog de algemene uitdrukkingen "wetten" of "getuigenissen" bijgevoegd (hoofdstuk 6:1,17,23; 7:11), die de geboden en rechten als openbaringen van de wil van de Heere voorstellen..

2. a) Gij zult, want uw roeping is dienaars en niet meesters van het Woord te zijn, te gehoorzamen als degenen die niet boven, maar onder de wet staan, tot dit woord, dat ik u gebied, niet toedoen, ook daarvan niet afdoen opdat gij bewaart de geboden van de HEERE, uw God, die ik u gebied.

a)hoofdstuk 12:32 Spreuken. 30:6 Jer.26:2 Openb.22:18

Dit woord bindt de geest van de mensen, maar niet de Geest van God, die vrij bleef om door Zijn werking ook verder de openbaring van God te ontwikkelen en mee te delen. Opmerkelijk is het echter, dat hier voor Israël het eerst genoemd wordt het verbod van iets "toe te doen". Die bedorven gezindheid, welke het inwendige vergeet, en zich slechts op het uitwendig voorkomen toelegt, die een eigenwillige godsdienst oefent, omdat zij de ware Godsvrucht van hart mist, is om de schijn van heiligheid het meest gevaarlijk voor de mens en voor zijn naaste. Ook Christus had tegenover de Farizeeën meer te strijden dan tegenover de Sadduceeën.

Bij de wet iets toevoegen, is te doen wat de wet verbiedt; die verminderen is na te laten wat zij beveelt.

3. Uw ogen hebben gezien, wat God om Baäl-Peor gedaan heeft, 1) opdat gij het afschuwelijke en verderfelijke van zijn dienst zou inzien; want elke man, die Baäl-Peor navolgde, die heeft de HEERE, uw God, uit het midden van u weggedaan (Numeri. 25:1-15 Jozua. 22:17).

1) Mozes haalt deze geschiedenis aan, omdat zij het volk nog vers in het geheugen ligt. Dßßr heeft Israël gezien, hoe zij, die de dienst van God voor de dienst van de afgoden hadden prijsgegeven, zijn omgekomen en hoe daartegen de trouwe dienaren van de Heere in het leven zijn behouden en nu gereed staan Kanaän te veroveren..

4. Gij daarentegen, die de HEERE, uw God, aanhing, en u niet met de afgoderij en ontucht van de anderen bezoedelt hebt, gij zijt heden allen nog in leven.

5. Ziet, ik heb u geleerd de instellingen en rechten, zoals de HEERE, mijn God, mij geboden heeft; opdat gij also doet in het midden van het land, waar gij naartoe gaat, om het te erven.

6. Behoudt ze¹⁾ dan en doet ze, de geboden die ik u meegedeeld heb; want dat zal uw wijsheid en uw verstand zijn; dat zal u een roem van grote wijsheid en diep inzicht bereiden voor de ogen van de volken, die al deze instellingen horen en uw onberispelijke wandel naar dit richtsnoer zien zullen, en zeggen: Dit grote volk alleen is een wijs en verstandig volk.

1) Opdat zij des te vuriger zich zouden aangorden, om de wet te bewaren en in die ijver standvastiger zouden voortgaan, herinnert hij hen, dat niets hun beter en meer gewenst zou zijn. Want God wordt niet naar eis gediend, tenzij met een volvaardig gemoed en met een vrijwillige gehoorzaamheid, welke meer door zachtheid wordt opgewekt, dan door kracht en geweld afgedwongen. Wanneer nu allen daarin zoeken uit te munten, dan zegt hij, dat dit de zeer grote voortreffelijkheid van Israël zal zijn, dat zij God tot wetgever en leermeester hebben. Indien iemand opwerpt, dat door twee bewijsmiddelen wordt weerlegd, wat hij zegt, nl. omdat de wet van God aan alle niet-Israëlitische volken onbekend was, vervolgen, omdat daar de vorm, om God te dienen, was voorgeschreven en de gehele joodse Godsdienst niet slechts werd veracht, maar ook gehaat, dan antwoord ik, dat hier de andere volken niet zo maar tot rechters en scheidslieden worden aangesteld, maar dat de woorden aldus zijn op te vatten: Indien men was gekomen tot de juiste kennis, er dan geen volk onder de hemel zou zijn, dat zich met u zou durven vergelijken, laat staan zich hoger dan u schatten. Want uit de vergelijking zelf konden zij te weten komen, tot wat een hoge trap van waardigheid God u heeft opgevoerd..

7. a) Want welk groot volk is er meer in de wijde wereld, dat de goden, die het vereert, zo nabij zijn als de HEERE, onze God bij ons is, en Zich in ons midden openbaart, zo dikwijls wij Hem aanroepen? Roepen zij niet in de nood tevergeefs hun valse en nietige afgoden aan?

a)Deuteronomium. 26:19

8. En welk groot volk is er, dat zo rechtvaardige instellingen en rechten heeft, ¹⁾als deze gehele wet is, die ik heden voor uw aangezicht geef? (Psalm. 147:19 vv; 119:98,99).

1) Dit woord van Mozes is door de geschiedenis bevestigd, zij het ook een waarheid, dat Israël menigmaal het voorwerp geweest is van bespotting en als het voorbeeld van dwaasheid is voorgesteld (Tacit. Annal. XXI; Esther. 3:8 Genesis 21:3). Niet slechts de wijsheid van Salomo was een oorzaak van verbazing voor de koningin van Scheba (1 Kon.10:4), maar de Goddelijke waarheid, die aan Israël in de wet geopenbaard was, had ook voor de diep voelende harten in de heidenwereld zoveel aantrekkelijks, dat b.v. de Griekse wijsgeer Aristoteles aan dit volk een wijsgerig karakter toekende en de Perzen vele beginselen van de joodse Godsdienst overnamen. Bovendien is het algemeen bekend, dat, toen na een korte bloeitijd het verval en de ontbinding van de heidense godsdiensten een aanvang nam, duizenden, die bevrediging van de behoeften van het hart zochten, als Proselieten tot het Jodendom toetraden (zie Le 17.9)

Het recht wortelt in God. Waar Gods Woord in ere is en Zijn dienst wordt onderhouden, daar zullen de instellingen ook in overeenstemming gebracht worden met Zijn woord en getuigenis. Afval van God brengt altijd mee, een buigen van het recht..

9. Alleen wacht u, opdat gij de vrees voor de Heere niet verlaat, en bovenal het hoofdgebod, dat tegen alle afgoderij en beeldendienst gericht is (Exodus. 20:2-6) niet overtreedt, en bewaart uw ziel wel,

1) dat gij niet vergeet de dingen, die uw ogen bij de bekendmaking van de geboden (Exodus. 19-24) gezien hebben, en dat zij, nl. deze verpletterende gebeurtenissen niet van uw hart wijken, al de dagen van uw leven, en gij zult ze a) aan uw kinderen en uw kindskinderen bekend maken. 2)

a) Deuteronomium. 6:7; 11:19

1) Mozes heeft hier niet op het oog die algemene waakzaamheid, maar dat innerlijk wachthouden en die nauwkeurige zorg, dat zij niet iets uit zorgeloosheid zouden nalaten te doen..

2) Niet alleen moesten zij met een tedere zorg wakende zijn, om wat zij hadden gezien, te bewaren, maar zij moesten het ook hun kinderen en kindskinderen medelen, opdat de kennis zo ver mogelijk zou worden verbreid. Immers, dan moest er bij geheel het Israëlitische volk een heilige eerbied zijn en een heilige vrees voor de Heere God.

10. Ten dage dat gij voor het aangezicht van de HEERE, uw God, aan Horeb stond, toen de HEERE tot mij zei: Vergader Mij dit volk, en Ik zal hun Mijn woorden doen horen, die zij zullen leren, om Mij te vrezen al de dagen die zij op de aardbodem zullen leven, en zij zullen ze hun kinderen leren (Ex.19:17 vv.).

11. En gij naderde 1) en stond beneden die berg; (die berg nu brandde van vuur, tot aan het midden van de hemel, tot in de ruimte van de wolkenhemel, die zich om de bergtop gelegd had; er was duisternis, wolken en donkerheid).

1) Ook deze uitbreidende mededeling diende tot goedkeuring van de zaak zelf, nl. dat Mozes niet anders dan heraut en dienaar van God was geweest, omdat de berg ten aanschouwe van het gehele volk brandde, zodat het openbaar werd, dat God uit het midden van het vuur sprak. Dat hij zegt, dat zij slechts de stem hadden gehoord, maar geen gedaante hadden gezien, kan bij wijze van tegemoetkoming aangenomen worden. Alzo zouden de twee delen van de zin als een tegenstelling te lezen zijn, nl. ofschoon geen gedaante verscheen, nochtans was de stem hun oren binnengedrongen. Maar ik verklaar, dat dit daar gezegd is, opdat des te vaster zou betuigd worden, dat die stem die van God is geweest, door een sterfelijk mens niet kon uitgesproken worden. Want op geen enkele kunstige manier zou iemand van de mensen zich kunnen verbergen, of de mond van de spreker hadden zij kunnen zien, zij, die zonder een uitwendig orgaan, de stem uit het vuur hoorden voortkomen..

12. Zo sprak de HEERE tot u uit het midden van het vuur; gij hoorde de stem, het geluid van de woorden; maar gij zaagt geen gelijkenis, 1) geen gedaante van Hem, de Heere, behalve de stem.

1) Ook dit is geheel in overeenstemming met het meegedeelde in Exodus. 24. Een gedaante van God is door niemand gezien, ook niet door Mozes. Wat deze heeft aanschouwd, was de openbaring van Gods heerlijkheid, voor zover hij deze kon verdragen, of zoals het ook wel eens is uitgedrukt: "een zichtbaar worden van de heerlijkheid van de onzichtbare God."

13. Toen verkondigde Hij u Zijn verbond de wet, die uw Verbondsplichten regelde, dat Hij u gebod te doen; de tien woorden 1) (Exodus. 20:2-17) en schreef ze daarna, toen Hij met mij gesproken had (Exodus. 31:18), op twee stenen tafelen.

1) De tien woorden. Niet omdat de wet enkel uit weinige woorden heeft bestaan, die later door Mozes zijn uitgebreid, maar, omdat woord hier opgevat moet worden in de zin van gebod. Wat God spreekt en als openbaring van Zijn wil bekend maakt, is gebod, omdat Hij de Souvereine God is..

14. Ook gebod mij de HEERE op dezelfde tijd, dat ik u instellingen en rechten leren zou (Ex.20:22-23:33), opdat gij die deed in dat land, waarnaar gij doortrekt, om dat te erven.

15. Wacht u dan wel voor uw zielen, opdat gij niet tot afgoderij en beeldendienst vervalt; want gij hebt geen gelijkenis van God gezien ten dage dat de HEERE op Horeb uit het midden van het vuur tot u sprak, zodat God ook niet in de vorm van een beeld voorgesteld kan worden.

16. Opdat gij u niet verderft, niet zo verkeerd handelt als de heidenen (Rom.1:22 vv.), en maakt u iets gesnedens, 1) de gelijkenis van enig beeld van God, de gedaante van man of vrouw.

1) DaarGod zich niet in ene gestalte had geopenbaard, geen gelijkenis van God was gezien, daarom mocht ook Israël geen beeld of gelijkenis maken van God. God wil naar de aard van Zijn Wezen en in overeenstemming met Zijn Heilig Zijn vereerd en gediend worden..

17. De gedaante van enig beest, dat op de aarde is; de gedaante van enige gevleugelde vogel, die door de hemel vliegt.

18. De gedaante van iets, dat op de aardbodem kruipt, kleinere landdieren; de gedaante van enige vis, die in het water is onder de aarde, in de wateren, die lager liggen dan de aarde.

19. Dat gij ook uw ogen niet, met de begeerte om een in uw schatting voldoende beeld of gelijkenis van God te vinden, opheft naar de hemel en aanziet de zon, en de maan en de sterren, het gehele heer van de hemel; en wordt aangedreven, 1) tot bewondering weggesleept, door de majesteit en heerlijkheid van deze hemellichamen, dat gij u van de oneindig heerlijker en majestueuzer Schepper afkeert, en u voor die buigt, en hen dient, die de HEERE, uw God,

aan alle volken onder de gehele hemel heeft uitgedeeld,2) d.i. niet tot aanbidding, want de heidenwereld heeft haar goden niet van God ontvangen, maar door de zonde genomen.

1) Daarom, opdat de Israëlieten des te beter zouden erkennen, hoe verkeerd het is, God te zoeken in de aardse dingen, of in de natuurkrachten van de wereld, of in de verderfelijke stof, bepaalt hij hen met opzet er bij, dat zij zelfs niet bij de hemelse creaturen moesten blijven staan; omdat Gods Majesteit hoger is dan de zon, maan en alle sterren. Verder toont hij openlijk de ongerijmdheid aan, indien zij de dienst van God op de sterren overdroegen, welke bestemd waren, volgens het bevel van God, te dienen. Want wat hij zegt, dat God hen aan alle volken heeft uitgedeeld, is bij wijze van aanschouwelijk voorstellen van zaken aan te merken, alsof Hij had gezegd, dat de zon een dienaar en de maan een dienstmaagd tegelijk met alle sterren was. Evenwel met dit woord wordt eigenlijk geprezen de bewonderenswaardige Voorzienigheid Gods in haar veelvuldige zorg en onderhoud en verschillende verrichtingen. Want de zon beschijnt nu niet op hetzelfde ogenblik alle delen van de aarde, of verwarmt die. Vervolgens, op het ene ogenblik wijkt zij weer van ons, op het andere ogenblik komt zij ons naderbij. Ook de maan heeft haar omloop. Nu eens ontstaan er sterren, dan weer verdwijnen zij, naarmate de hemel zich verstelt. Ik sla over de trage voortgang van de planeten. Welnu, wat de opgang van de sterren aangaat, de ene streek is vochtiger, de andere droger, de ene ervaart meer warmte, de andere meer kou. Deze verscheidenheid wordt door Mozes terecht verdeling genoemd. Als misdaad van bijgeloof stelt hij voor, indien de Joden aan de sterren goddelijke eer zouden bewijzen, die ook door de heidense volken werden gediend. Want wat is onwaardiger, dan dat kinderen van God aanbidde van de zon zijn, die de gehele wereld dient. Waaruit opnieuw volgt, dat hoe meer waardigheid en voortreffelijkheid er is bij de schepselen zelf, de mensen des te schandelijker ondankbaar zijn, indien zij hen, door hen te dienen, als met buit versieren, terwijl Hij juist heeft gewild, dat zij hen door hun nuttigheid, zouden dienen..

2) J.Marsham besluit uit deze woorden, dat Mozes gezien heeft het bijgeloof van de Egyptenaren, zodat hij gezegd heeft, dat zij met het juk van Egypte ook die verfoeilijke afgoderij moesten afschudden. Hij meent, dat Mozes (vs.16) gezien heeft op de geheiligde runderen, van welke de mannelijke aan Osiris, de vrouwelijke aan Isis gewijd waren, in vs.17 de aanbidding van honden en katten, zoals die van Thebe en Saïs ook schapen, die van Mender bokken, en anderen wolven en beren geëerd hebben. Bij de vogels zal hij gedacht hebben aan de valk en de vogel Ibis, terwijl de Thebers in het bijzonder de arend dienden; in vs.18 op het wijden van de slangen aan Jupiter in de nabijheid van Thebe en de aanbidding van krokodil en rivierpaard. De dienst van zon, maan en sterren hadden de Egyptenaars met alle andere volken gemeen..

20. Maar u heeft de HEERE, als Zijn dienaren, aangenomen en uit de ijzeroven, waarin gij de gloed van het vuur van de beproeving moest doorstaan, uit Egypte gevoerd; opdat gij Hem tot een a) erfvolk zou zijn, zoals het op deze dagis, zoals gij het ook inderdaad geworden zijt in deze tijd, nu het ogenblik aangebroken is, om het land van de erfenis te betreden.

a) Exodus. 19:5

21. Ook, hoe graag ik met u dit voorrecht zou ontvangen, en het einde van Gods wegen zien, zoals ik de aanvang en de middelen met u doorleefd heb, vertoornde zich de HEERE over mij, om uw woorden (hoofdstuk 1:37); en Hij zwoer, Hij betuigde na mijn (hoofdstuk 3:24 vv.) herhaalde dringende bede met beslistheid, dat ik over de Jordaan niet zou gaan, en dat ik niet zou komen in dat goede land, dat de HEERE, uw God, u tot erfenis geven zal.

22. Want ik zal in dit land, aan de overzijde van de Jordaan, sterven, ik zal over de Jordaan niet gaan; maar gij zult er overgaan en dat goede land erven.

23. Wacht u, daar gij uit mijn voorbeeld kunt zien, met hoeveel strengheid God de ontrouw bestraft, dat gij het Verbond van de HEERE, uw God, dat Hij met u gemaakt heeft, niet vergeet; dat gij u een gesneden beeld zou maken, de gelijkenis van iets, in vs.16-18 genoemd, dat de HEERE, uw God, u verboden heeft. 1)

1) Helder straalt hierin door en spreekt God het door Mozes uit, dat het dienen van God onder een symbool, en dit is toch in de grond van de zaak de zonde tegen het tweede gebod, een verbreken is van het Verbond, dat de Heere met Israël had opgericht. God wilde geestelijk, op geestelijke wijze, vereerd worden. Daarom had Hij het Verbond opgericht met Zijn volk..

24. Want de HEERE, uw God, is een verterend vuur, is heilige liefde die niet slechts verwarmt maar ook verteert, en het weerbarstige aan verderf overgeeft (hoofdstuk 9:3 Hebr.12:29), een ijverig God, jaloers, zodat Hij met strengheid de eer eist, die Hem alleen toekomt (Ex.20:5).

25. Wanneer gij nu kinderen en kindskinderen gewonnen zult hebben, en in het land, waarheen gij thans gaat, oud geworden zult zijn, 1) en u zult verderven, zoals ik bepaald voorzie, dat niettegenstaande mijn waarschuwingen het geval zal zijn, dat gij gesneden beelden maakt, de gelijkenis van enig ding, en door aanbidding van deze doet, wat kwaad is in de ogen van de HEERE, uw God, om Hem tot toorn te verwekken.

1) Oud zult geworden zijn. Deze uitdrukking sluit in zich een vergeten van de bewijzen van Gods genade, een niet meer gedenken van hetgeen God in vroegere jaren Zijn volk had gedaan. Zoals de oude van dagen dikwijls geen geheugen meer heeft van hetgeen in zijn vroegere en jeugdige jaren heeft plaats gehad, zo zou ook Israël, wanneer het vele jaren in Kanaän zou hebben vertoefd, niet meer indachtig zijn aan de vroeger geschonken weldaden..

26. Zo roep ik heden de hemel en de aarde tot getuigen tegen u, 1) dat gij door de vervulling van de Goddelijke bedreigingen (Leviticus. 26:33,36,38 vv.) voorzeker haast zult omkomen van dat land, waar gij over de Jordaan naar toe trekt, om dat te erven; gij zult uw dagen daarin niet verlengen, maar geheel verdelgd worden.

1) Hemel en aarde staan niet voor de daarin wonende met verstand begaafde mensen, maar zijn als personen, als levende personen voorgesteld, voor ontvangen indrukken vatbaar en in staat om te spreken, en daarom als getuigen genoemd, welke tegen Israël zou optreden, niet om zijn schuld aan te tonen, maar om te betuigen, dat God, de Heer van de Hemel en de

aarde, Zijnerzijds het volk had gewaarschuwd en het, zoals in de gelijklopende tekst staat (Deuteronomium. 30:19) leven en dood tot keuze had voorgelegd, en alzo in Zijn recht stond, wanneer Hij het voor zijn ontrouw strafte..

27. En de HEERE zal u a) verstrooien onder de volken; en gij zult nog slechts als een klein volk in getal overblijven onder de heidenen, waarheen de HEERE u leiden zal.

a)Deuteronomium. 28:62,64

28. En aldaar zult gij tot straf wegens de beeldendienst, waarmee gij de Heere, uw God, vertoornd hebt, door Hem overgegeven worden aan de meest grove en onzinnige afgoderij; gij zult goden dienen, zoals de heidenen aanbidden, die handwerk van de mens zijn, hout en steen, die niet zien, noch horen, noch eten, noch ruiken 1) (Psalm. 115:4-7; 135:15 Jesaja. 44:12 vv.)

1) Wanneer men eerst de God van de openbaring verlaten heeft, moet men ook spoedig de God van de rede en verbeeldingskracht prijsgeven; Hij moet plaats maken voor lagere machten, die voor het op de troon verheven ik meer aantrekkelijkheid bezitten, in tijden van verlichting zelfs voor Atheïsme en Materialisme.

29. Dan zult gij, door de beproeving voorbereid voor het horen van de roepstemmen van God, van daar de HEERE, uw God, zoeken, en vinden; als gij Hem zoeken zult met uw gehele hart en met uw gehele ziel.

30. Wanneer gij namelijk in angst zult zijn, en u al deze dingen zullen treffen, die komen zullen in het laatste van de dagen, 1) dan zult gij terugkeren tot de HEERE, uw God, en Zijn stem gehoorzaam zijn en Hij zal, overeenkomstig Zijn belofte (Leviticus. 26:40 vv.), Zich weer over u ontfermen.

1) Bij de woorden: in het laatste van de dagen ziet Mozes over de tijden van de Assyrische en Babylonische ballingschap heen, en omvat Israëls straf in haar geheel, zoals zij nog in onze tijden aanwezig is. Uit Rom.11:23 vv. blijkt dan verder, dat ook de belofte van Israëls bekering en wederaanneming nog een schonere vervulling zal hebben, dan in de terugkeer uit Babel gegeven is..

Angst en droefenissen worden ons toegezonden, om ons aan te zetten en op te wakkeren tot het zoeken van God, doch het is Zijn bijzonder genadewerk, indien deze op onze harten behoorlijk werken en tot hun rechte eind gebracht worden. Wanneer u al deze dingen zullen treffen, dan zult gij terugkeren tot de Heere, uw God, nadat gij zult gezien hebben, welk groot kwaad over u gekomen zij, omdat gij van Hem afgeweken was. (Dan.9:12).

31. Want de HEERE, uw God, is een barmhartig God, zoals Hij zelf bij de heerlijke openbaring, die ik ontvangen heb, getuigde (Ex.34:6 vv.); Hij zal u niet verlaten, noch u verderven; en Hij zal het Verbond 1) van uw vaders, dat Hij hun gezworen heeft, niet vergeten.

1)Barmhartig en genadig omwille van het Verbond. Ook hier als overal in de Heilige Schrift komt het zo duidelijk uit, dat God het Verbond gedenkt, en dat, wanneer Hij genadig is, het is, om het Verbond, dat Hij met de vaders heeft opgericht..

32. Want, 1)opdat gij door eigen ervaring overtuigd wordt, hoe barmhartig en trouw de Heere, uw God, is en hoezeer hij steeds Zijn genade aan u verheerlijkt heeft, vraag toch naar de vorige dagen, die voor u geweest zijn, van die dag af, dat God de mens op de aarde geschapen heeft; en vraag van het ene einde van de hemel tot het andere einde van de hemel, raadpleeg daarom de geschiedenis van alle volken en tijden, of zo'n groot ding gebeurd 2) of gehoord zij als dit.

1) Met dit want verbindt Mozes het vorige: Want de Heere, uw God, is een barmhartig God, om daarmee in het licht te stellen, hoe dit volk niet alleen door de scherpste van de wet zich moet laten drijven tot gehoorzaamheid aan God, maar ook, hoe de veelvuldige bewijzen van Gods genade en goedertierenheid het moet dwingen, om Zijn Woord gehoor te geven..

2) Mozes doet hier een beroep op de geschiedenis van de mensheid en wekt zijn volk op, om die geschiedenis na te gaan, sedert de dagen van de schepping, en dan te zien, of er ooit een volk is geweest, dat zo begenadigd is geworden, als het volk Israël..

33. Of een volk gehoord heeft 1) de stem van God, sprekende uit het midden van het vuur, zoals gij op de Sinaï gehoord hebt, en door Zijn ontoegankelijke heiligheid en majesteit niet verteerd maar levend zij gebleven?

1) De grootheid en buitengewone voortreffelijkheid van de zaak, welke hij het naast in herinnering brengt, wijst hij nu meer openlijk aan, nl. dat zij de stem van God, sprekende uit het vuur, hebben gehoord. Want weliswaar, dat eertijds door vele voorstellingen de bijgelovigheden van het volk zijn bevestigd, maar onder de lasten, welke de arme mensen uit eigen beweging meenden op zich te moeten nemen, is er niets, wat dit wonder nabijkomt. Verscheidenen hebben zich laten bedriegen; zo maar is geloof gehecht aan gesprekken, welke men had uitgeflapt; hier echter wordt niet gehandeld over klakkeloos weg verspreide geruchten, noch over een droomgezicht van één man, maar Mozes brengt hier voort, meer dan zeventienhonderdduizend ooggetuigen, aan wie zeker en duidelijk de glorie van God is verschenen. En daarom voegt hij erbij, dat God nooit hetzelfde ondernomen heeft; omdat hij dit geheel enig voorbeeld heeft gegeven, om Zijn wet voor alle eeuwen groot te maken. Evenwel, in dit vers roert hij niet alleen de bekendmaking van de wet aan, maar de gehele loop van hun bevrijding, omdat hij in het algemeen de bewijzen en tekenen ervan noemt. Hij zegt, dat zij als volk uit het midden van een volk zijn aangenomen, omdat Hij de nakomelingen van Abraham, die door Egypte waren verspreid en als het ware in haar boeien waren gekluisterd, als een verborgen en onaanzienlijk gedeelte van een zeer beroemd volk door Zijn onvergelijkelijke macht heeft uitgevoerd, van welke zaak nergens meer een voorbeeld wordt gevonden..

34. Of: of God verzocht, met betrekking tot een ander volk de proef genomen heeft te gaan in een vijandelijk land, om zich een volk uit het midden van een machtig volk aan te nemen,

door verzoeken, door tekenen, en door wonderen, en door strijd, en door een sterke hand, en door een uitgestrekte arm, en met grote verschrikkingen; naar al hetgeen de HEERE, uw God, u voor uw ogen in Egypte gedaan heeft, toen Hij Farao op de proef stelde, of hij de eis van uw vrijlating gewillig zou vervullen, daarna door tekenen wonderen hem dwong, vervolgens bij de Rode Zee zijn tegenstander werd, en eindelijk door een sterke hand en uitgestrekte arm en onder vreselijke oordelen u van zijn macht bevrijd heeft?

35. U is het getoond, opdat gij weet, dat de HEERE die God
1) is; er is niemand meer a) God dan Hij alleen.

a) Deuteronomium. 32:39 Jer. 45:5; 18:22 Mark. 12:29,32

1) Hier niet: opdat gij weet, dat God de Heere is, maar: opdat gij weet, dat de Heere die God is, nl. die Majesteit en sterkte, Wiens arm niet is verkort om te helpen. Op de Almacht en Kracht van de Heere wordt Israël hier gewezen, opdat het moge weten, wat het aan zijn Verbondsgod heeft..

36. Van de hemel heeft Hij daarna in tien woorden, die door Hem zelf, zonder mijn tussenkomst tot u gesproken werden (Exodus. 20:1) u Zijn stem laten horen, om u te onderwijzen en een heilzame eerbied voor Zijn wezen enwerken in te boezemen (Exodus. 20:18-20); en op de aarde heeft Hij u Zijn groot vuur doen zien, waarmee Hij op de berg neerdaalde (Ex. 19:18); en gij hebt Zijn woorden uit het midden van het vuur gehoord. 1)

1) Men vraagt, hoe deze twee dingen kunnen samenvallen, terwijl zij toch met elkaar schijnen te strijden: dat de stem van God uit de hemel en uit het midden van het vuur is gehoord. Ik antwoord, dat Mozes eenvoudig heeft geleerd, dat de stem, welke uit het vuur tot de oren van het volk klonk, zulke zekere kentekenen droeg, dat het vaststond, dat zij uit de hemel kwam..

37. En omdat Hij uw vaders liefhad, 1) en hun nageslacht na hen 2) verkoren had, zo a) heeft Hij u voor Zijn aangezicht 3) door Zijn grote kracht uit Egypte gevoerd.

a) Exodus. 13:3,9,14

1) De liefde, hier bedoeld, is de gunst, die voortvloeit uit de vrije goedertierenheid van God, welke alle persoonlijke waardigheid buitensluit..

2) Hun nageslacht na hen. Dit kan betekenen, dat de Heere Abraham en zijn nageslacht heeft uitverkoren, of ook, dat Hij Israël, om het Verbond met Abraham opgericht, heeft begenadigd. Beide betekenissen komen op hetzelfde uit..

3) In het Hebreeuws Bephanaw. De LXX vertaalt autov, zelf. De Statenvertaling geeft: Voor Zijn aangezicht. Dit moet echter zijn: door Zijn aangezicht, d.w.z. door zichzelf, of zelf, in eigen persoon. Het volgende, door Zijn grote kracht, is dan bijstelling bij, door Zijn aangezicht..

38. Om volken, die groter en machtiger waren dan jij, voor uw aangezicht uit de bezitting te verdrijven; om u in te brengen, dat Hij u hun land tot erfenis gaf, als het op deze dag is, want jij zijt nu reeds tot aan de Jordaan voortgedrongen, en hebt de koningen Sihon te Hesbon en Og te Bazan overwonnen en hun land veroverd.

39. Zo zult jij heden weten, uit de daden van de Heere erkennen, en in uw hart hervatten, opnemen en bewaren, dat de HEERE, die God is, boven in de hemel, en onder op de aarde Jozua 2:11), en niemand meer.

40. En jij zult u door die kennis laten bewegen, om te houden Zijn instellingen en Zijn geboden, die ik u heden gebied; opdat het u en uw kinderen na u wel ga, en opdat jij de dagen verlengt in het land, dat de HEERE, uw God, u geeft voor altijd. 1)

1) Ook: zie Ex 20.12. Slotsom is, dat zij niet te verontschuldigen zouden zijn, indien zij gehoorzaamheid weigerden aan de wet, waarvan zij wisten, dat zij afkomstig was van God; omdat zij meer dan onnozel moesten zijn, indien niet de Majesteit van God, welke door zovele bewijzen bekend was geworden en openbaar, bij hen eerbied voor haar verwekte. En opdat zij het onderwijs, dat door een sterfelijk mens werd voorgelicht, niet minder zouden achten, bekende hij hen wel, dat hij een dienaar is, maar dat hij toch niets voortbrengt, dan wat hij van God heeft ontvangen..

II. Vs.41-43. Terwijl Mozes na deze eerste toespraak een ogenblik zijn rede afbreekt, toont hij vóór de aanvang van de volgende toespraak in zijn voorbeeld, hoe nauwkeurig de geboden van de Heere vervuld moeten worden, en noemt in overeenstemming met Gods bevel (Numeri. 35:6,14) drie steden ten oosten van de Jordaan als plaatsen van toevlucht voor hen, die zonder opzet een doodslag bedreven hebben.

41. Toen zonderde Mozes drie steden af, aan deze zijde van de Jordaan, tegen de opgang van de zon.

42. Opdat daarheen, voor de vervolgende bloedwreker, vluchtte de doodslager, die zijn naaste onwetende, zonder te vermoeden of te willen, dat zijn daad dergelijke gevolgen zou hebben (Numeri. 35:22 vv. Deuteronomium. 19:4 vv.), doodslaat, die hij van gisteren en eergisteren niet haatte; dat hij in een van deze steden vluchtte, en daar bleef tot de dood van de Hogepriester, onder wiens bestuur de doodslag plaatsvond, en in leven bleef, door de vervolger niet gedood zou worden.

43. Bezer, in de woestijn, in het effen land, op de uitgestrekte weidevlakten van het Amoritisch hoogland (hoofdstuk 3:10), voor de Rubenieten; en Ramoth in Gilead, of Ramoth Mizpa Jozua 13:26), zes uur ten westen van Rabbath Ammon, voor de Gadieten, en Golan in Bazan, voor de Manassieten Jozua 20).

III. Vs.44- 5:33. Na een uitvoerige inleiding volgt thans de prediking van de wet, die Mozes in zijn tweede toespraak tot Israël hield. Met het oog op hun hoge waarde, als grondslag van het verbond van de Heere met Zijn volk, herhaalt hij de tien geboden, herinnert aan alles, wat

bij die gelegenheid gebeurde, en verbindt daarmee de vermaning, om alle geboden van God met getrouwheid te bewaren en met nauwgezetheid te onderhouden.

44. Dit, hetgeen in hoofdstuk 5-26 volgt, is nu de wet, die Mozes de kinderen van Israël, nogmaals tot ernstige behartiging, voorstelde.

45. Dit zijn de getuigenissen en de instellingen en de rechten, die Mozes, bij herhaling, sprak tot de kinderen van Israël, als zij uit Egypte waren vertrokken.¹⁾

1) Met deze woorden wijst Mozes aan, dat, wat hij nu het volk verkondigde, niets anders was dan de wet, aan Israël, kort na de uittocht, bij Horeb gegeven, en dat, wat hij nu sprak en verder zou spreken moest dienen, om de wet nader te verklaren en aan te vullen naar de behoeften van de gewijzigde tijdsomstandigheden. In het volgende vers wordt de plaats aangeduid, waar deze rede van Mozes is uitgesproken..

46. Aan deze zijde van de Jordaan, in het dal tegenover Beth-Peor, in het land van Sihon, de koning van de Amorieten, die te Hesbon woonde, welke Mozes a) sloeg, en de kinderen van Israël, als zij uit Egypte waren vertrokken.

a) Numeri. 21:24 Deuteronomium. 1:4

47. En zijn land in bezitting genomen hadden; daartoe het land van a) Og, koning van Bazan, twee koningen van de Amorieten, die aan deze zijde van de Jordaan waren, tegen de opgang van de zon.

a) Numeri. 21:33 Deuteronomium. 2:3

48. Van Aroër af, dat aan de oever van de beek Arnon is, tot aan de berg Sion ¹⁾ welke is Hermon.

1) De naam Sion, die niet verward moet worden met de naam van een van de bergen, waarop later Jeruzalem gebouwd werd, en Davids paleis stond (Psalm. 133:3), is een Hebreeuwse aanduiding (de hoog verhevene) van de door de Israëlieten reeds gevonden naam "Hermon", die later algemeen in gebruik bleef, zodat de benaming Sion slechts hier voorkomt..

49. En al het vlakke veld, de gehele dalvlakte aan deze zijde van de Jordaan, naar het Oosten, tot aan de zee van het vlakke veld (de Dode Zee) onder Asdoth-Pisga (hoofdstuk 1:4,5; 3:8-17).

HOOFDSTUK 5.

HERHALING VAN DE TIEN GEBODEN VAN DE HEERE.

1. En Mozes riep opnieuw het gehele Israël in zijn vertegenwoordigers samen, die na de eerste toespraak (hoofdstuk 1:6-4:10), weggezonden waren, terwijl zij eerst nog het besluit van de afzondering van de drie vrijsteden ten oosten van de Jordaan (hoofdstuk 4:41-43) vernomen hadden, en zei tot hen: Hoor, Israël! de instellingen en rechten, die ik heden voor uw oren spreek, dat gij ze leert en waarneemt, om deze te doen.

2. De HEERE, onze God heeft een a) verbond 1) met ons gemaakt, toen Hij ons deze geboden en rechten gaf aan Horeb.

a) Exodus. 19:5

1) Met deze woorden kondigt hij de wet aan, omdat het voor een buitengewone weldaad en voor de hoogste eer was te houden, dat zij door God in het Verbond waren opgenomen. Daarom, opdat zij zich ijverig zouden aangorden, om de wet te omhelzen, zegt hij, dat als vanzelf hun wordt aangeboden, wat het meest vurig was te begeren, nl. dat zij door het Verbond met God waren verbonden..

Ziet hier de wonderbare neerdaling en inschikkelijkheid van de goddelijke genade, door de wet in een Verbond te veranderen, tenslotte we des te krachtiger ons verplicht zouden achten, om vrijwillig daaraan te gehoorzamen, en we des te meer zouden aangemoedigd worden door de Goddelijke belofte, hetgeen beide in het Verbond verondersteld wordt..

3. Met onze vaders Abraham, Izak en Jakob, heeft de HEERE dit wetsverbond niet gemaakt, 1) maar met ons, 2) heeft Hij het wetsverbond, dat van ons onbeperkte gehoorzaamheid eist, gesloten; met ons, wij, die hier heden alle levend zijn, 3) die ontkomen zijn aan het oordeel, dat onze vaders in de woestijn getroffen heeft.

1) Op Deuteronomium. 5:2,3 zijn vele dingen van de uitleggers aangetekend. Ons schijnt niets eenvoudiger en bondiger te zijn, als datgene, dat de geleerde Nederlandse uitleggers aangemerkt hebben, welke oordelen, dit de zin te zijn: dat dit Verbond met de vaders niet is gemaakt op die wijze, zoals het met al zijn omstandigheden en particuliere wetten informa (zoals men zegt) op de berg Sinai of Horeb aan Israël is geopenbaard. Want de substantie van de wet van de zeden en van de ceremoniën hebben de gelovige voorvaders gehad en daarnaar, door de genade van de Heere, hun Godsdienst ingericht..

2) Met ons. Niet Israël had een Verbond met God gesloten, maar God met Israël. Waar Mozes hier spreekt van ons, daar doet hij het treffend uitkomen, dat het volk als volk blijft, al wisselen de personen, en dat het nageslacht deelt in de zegeningen, die God aan het voorgeslacht heeft geschonken. Het geslacht toch, waaraan God de wet had geschonken, was in de woestijn gestorven, behalve Jozua en Kaleb en hij zelf, maar zij, die thans leefden, waren in de plaats van die vaders getreden..

3) Slotsom is, dat, hoe meer goedertieren God met ons handelt, onze misdaad van ondankbaarheid des te zwaarder en minder te verdragen is, indien wij niet Hem, die roept, gehoor geven en ons aan Zijn wet onderwerpen..

4. Van aangezicht tot aangezicht, 1) zonder een menselijke middelaar of tolk te gebruiken, heeft de HEERE met u op de berg gesproken uit het midden van het vuur.

1) In het Hebreeuws Phanim bephanim, betekent hier wel van aangezicht tot aangezicht, maar deze uitdrukking verschilt toch in betekenis van die in Exodus. 33:11 voorkomende. In de grondtekst staan dan ook niet dezelfde woorden. Wil de uitdrukking in Exodus. 33:11 aangeven de vertrouwelijke omgang van Mozes met God, hier beduidt zij, dat God onmiddellijk tot het volk sprak, zonder zelfs Mozes als Middelaar te gebruiken..

5. (Ik alleen stond anders gewoonlijk in die tijd tussen de HEERE en tussen u als middelaar, om u het woord van de HEERE aan te zeggen; want gij zelf hebt mij als plaatsvervanger geroepen, om in uw plaats met God te spreken, Zijn toespraak (Ex.20:18 vv.), de enige die onmiddellijk tot u gericht werd, te beantwoorden omdat gij vreesde voor het vuur, en klom niet op de berg)

1) zeggende (Exodus. 20:1-17):

1) Deze zin voegt Mozes er tussenin, om Israël erop te wijzen, dat, hoewel hij op verzoek van het volk zelf de Middelaar was geworden tussen God en zijn volk, de tien geboden als uit Gods eigen mond door het volk zijn aangehoord..

7. Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben (zie "Ex 20.3).

Bijna alle eisen van God zijn in de negatieve vorm, het verbod, voorgesteld, want zij veronderstellen de zonde en kwade begeerlijkheid in het menselijk hart. Met betrekking tot het onderscheid tussen de tekst van de 10 geboden, hier en in Ex.20, zie Ex 20.6

6. a) Ik ben de HEERE, uw God, die u uit Egypte, uit het diensthuis geleid heb.1)

a) Psalm. 81:11

1) Het geloof (en ook de liefde) de grondslag van het doen, kan men bevelen, maar moet gewekt worden. Voordat God vraagt moet Hij geven; voordat Hij geloof eist, moet Hij zich, ten behoeve van het geloof, geopenbaard hebben.

7. Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben (zie "Ex 20.3).

Bijna alle eisen van God zijn in de negatieve vorm, het verbod, voorgesteld, want zij veronderstellen de zonde en kwade begeerlijkheid in het menselijk hart. Met betrekking tot het onderscheid tussen de tekst van de 10 geboden, hier en in Ex.20, zie Ex 20.6

8. a) Gij zult u geen gesneden beeld maken, noch enige gelijkenis van hetgeen boven in de hemel (hemellichamen, vogels) of onder op de aarde is, of in het water onder de aarde is.

a) Leviticus. 26:1

9. Gij zult u voor die beelden niet buigen, noch hen dienen; want Ik, de HEERE, uw God, ben een a) naijverig God, die de misdaad van de vaderen niet slechts aan hen zelf straffende bezoek, maar ook aan de kinderen, en aan het derde, en aan het vierde lid van hen die Mij haten, namelijk in het tijdelijke, zoals in de 10 geboden slechts straffen en beloningen van het tijdelijke leven genoemd worden; in het geestelijke zullen de kinderen niet dragen de ongerechtigheden van de ouders.

a) Exodus. 20:5; 34:7,14 Jer.32:18

10. a) En doe barmhartigheid aan duizenden van geslachten, of tot in het oneindige, ten opzichte van hen die Mij liefhebben en Mijn geboden onderhouden.

a) Deuteronomium. 7:9 vv.

Rekent men de gemiddelde tijd van elk geslacht dertig jaar, dan leven 1000 geslachten 30.000 jaar; God belooft dus aan godvruchtige gezinnen eindeloze zegen.

Bezoekt God de schuld aangeven tijd, tot in het eeuwige bewijst Hij genade, zoals dit door Israëls geschiedenis bewezen wordt.

11. Gij zult de a) naam van de HEERE, uw God, niet ijdel, bij ijdele of onware woorden, gebruiken; want, hoe vaak men dit ook als een onopzettelijke gewoonte verontschuldigt, de HEERE zal niet onschuldig houden degene, die Zijn naam ijdel gebruikt.

a) Leviticus. 19:12 Matth.5:33

12. Onderhoudt de a) Sabbatdag, dat gij die heiligt,

a) die als aan God gewijd afzondert van de andere dagen; zoals de HEERE, uw God, u geboden heeft.

a) Genesis 2:2 Ex.23:12; 35:2 Leviticus. 23:3 Ezechiël. 20:12 Hebr.4:4

Van nu aan houdt Mozes op, om de Heere zelf te laten spreken, en is hij daarom ook veel vrijer in het herhalen van de tien geboden. Vooral in de oorspronkelijke taal is dit duidelijk, want dikwijls vinden we daar andere uitdrukkingen dan in Exodus. 20, uitdrukkingen, die een nauwkeurig verstaan van de inhoud bedoelen (vs.21 zie Ex 20.17)

13. Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen.

14. Maar de zevende dag is de Sabbat van de HEERE, uw God; dan zult gij geen werk doen, gij, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw os, noch uw ezel, noch enig van uw vee, noch de vreemdeling, die als arbeider of wegens handelsbetrekkingen in uw poorten is; opdat uw dienstknecht en uw dienstmaagd rust, zoals gij.

15. Want gij zult gedenken, dat gij ook een dienstknecht in Egypte geweest zijt, en dat de HEERE, uw God, u van daar heeft uitgeleid door een sterke hand, en een uitgestrekte arm, en u op deze wijze rust verschaft heeft na de bitteretijd van de dienstbaarheid, daarom heeft u de HEERE, uw God, geboden, dat gij de Sabbatdag houden zult, 1) opdat gij u zelf steeds meer verheugt in de rust, die u geschonken is, en ook aan uw knechten doet, wat God aan u gedaan heeft, hun telkens rust gevende na de arbeid.

1) De rust van de feestdag wordt hier niet in verband gebracht met het rusten op de zevende dag, maar met de bevrijding uit Egypte. De grond van deze verandering was voorzeker, dat het volk gereed stond, om de beproevingen van Egypte te verwisselen met de rust van het beloofde land, die toch ook een herinnerend beeld van de scheppingsrust en een voorspellend beeld van de eeuwige rust is. (Hebr.4:7-9).

Dank zij deze toelichting van Deuteronomium. 5 weten wij dan, dat de Sabbat tot Israël kwam niet alleen, omdat het een volk van mensen was, dat leven moest in de verordening, die krachtens de schepping voor elk mensenkind gold; maar ook bovendien, omdat het een volk van verlost was, dat in deze Sabbatviering typisch de verlossing van de Heere had af te beelden..

Dat de Sabbat in Exodus. 20 in verband wordt gebracht met de schepping en hier met de verlossing uit Egypte, levert, welbeschouwd, geen strijd op. Het is toch Mozes er niet om te doen, om de Tien Geboden letterlijk te herhalen, maar ook om ze in verband te brengen met Israëls toekomstig verblijf in het land van rust. Deze bijvoeging heft toch de grond niet op, waarop het vierde gebod, het gebod van de Sabbat, rust, nl. de rust na het werk van de schepping..

16. a) Eert uw vader en uw moeder, zoals de HEERE, uw God, u geboden heeft, opdat uw dagen verlengd worden, en opdat het u welga in het land, dat u de HEERE, uw God, geven zal.

a) Leviticus. 19:3 Matth.15:4 Luk.18:20 Ef.6:2,3

17. a) Gij zult niet doodslaan.

a)Matth.5:21 Luk.18:20 Rom.13:9

18. a) En gij zult geen overspel plegen.

a) Luk.18:20

19. En gij zult niet stelen.

20. En gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste.

21. En gij zult niet a) begeren uws naasten vrouw, en zult u niet begeren uws naasten huis; zijn akker, noch zijn dienstknecht, noch zijn dienstmaagd, noch zijn os; noch zijn ezel, noch iets, dat van uw naaste is.

a) Rom.7:7

22. Deze woorden sprak de HEERE tot uw gehele gemeente op de berg, uit het midden van het vuur, de wolk en de donkerheid, met een grote verstaanbare stem, en deed daarniets toe, 1) want Hij had hierin Zijn wil volkomen geopenbaard; en Hij schreef ze later, toen ik 40 dagen en 40 nachten bij hem op de berg was (hoofdstuk 9:10 vv.), op twee stenen tafelen, en gaf ze mij.

1) Het is slechts halve gehoorzaamheid, wanneer wij aannemen wat God geboden heeft; het is ook nodig, dat wij niets daarbij voegen. Wij moeten niet rechtvaardiger willen zijn dan de wet ons leert..

23. En het geschiedde 1) toen gij, bij de afkondiging van de 10 geboden, die stem uit het midden van de duisternis hoorde, en de berg van vuur brandde, zo naderde gij, met angst en vrees, tot mij, alle hoofden van uw stammen en uw oudsten.

1) Mozes houdt hen dit voor ogen, opdat de Israëlieten zijn instellingen niet minder zouden achten, omdat hij door God tot dienaar was tussengesteld, omdat zelfs dit geschied was op verzoek en verlangen van hen zelf. Want wij weten, hoe onbeschaamd zij hem behandeld hadden, alsof zij in hem niets anders dan een gewoon sterveling en aardbewoner zagen. Daarom was het noodzakelijk, dat God zelf tot hen sprak, opdat Hij Zijn knecht voor het vervolg van verachting zou vrijwaren. Want het volk zelf, volkomen overtuigd van hun dwaze en verkeerde werken, kon dus Mozes, onder geen enkel voorwendsel, versmaden, alsof hij geen geloof had verschaft aan zijn roeping. Maar hier heeft zich de verwonderlijke verkeerdheid voorgedaan, dat het zich niet geschaamd heeft voor de heiligen profeet, nadat hij door zoveel wonderen zich beproefd had doen blijken, vertrouwen te weigeren. Zeker, indien zij eerlijke en billijke rechters waren geweest, zou het hun genoeg bekend en duidelijk zijn geworden, dat Mozes niet door zichzelf, noch door eigen aandrift had gesproken, maar dat hij het orgaan van de Geest was. Maar voor de trotse en geheel eigenzinnige was de onderwijzing van God tot een verachting geweest, omdat zij door de hand van een sterfelijk mens was geschonken. Daarom hebben zij door hun onzinnige werken God uit de hemel opgeroepen, opdat Hij zelf tot hen sprak. Maar de schrik nam terstond hun harten gevangen, zodat zij de stem van God ontvluchten. Zo heeft de ondervinding geleerd, dat niets beter was, dan dat zij God door de mond van Mozes hoorden spreken en als loon voor hun onbezonnenheid hebben zij duidelijk geleerd, om de wijze van te leren, welke zij eerst veracht hadden, juist te kiezen en te wensen. En alzo hebben zij zichzelf schuldig verklaard aan goddeloze trots, indien zij voor het vervolg Mozes geloof zouden weigeren of ontzeggen, wie zij zelf als hun Middelaar

van God hadden gevraagd, hetgeen hij hen nu voorhoudt. Meer dan onwaardig nu zou het geweest zijn, dat zij, waar God hun gebeden had verhoord, zij de weldaad, welke zij verlangd hadden, zouden verwerpen. Hierom brengt hij in herinnering, dat zij, nadat zij aanschouwers waren geweest van de verwonderlijke macht van God, uit eigen beweging hebben gevraagd, dat Hij niet verder met hen zou spreken. En opdat zij nu niet zullen tegenwerpen, dat dit door weinigen, of ondoordacht, of in een ogenblik van verwarring was gedaan, getuigt hij, dat dit mandaat met duidelijke woorden door de stamhoofden en de Ouden hem is overgedragen..

24. En zei (Exodus. 20:18 vv.): Zie, de HEERE, onze, God heeft ons Zijn heerlijkheid en Zijn grootheid laten zien, en wij hebben Zijn stem gehoord uit het midden van het vuur; wij zijn dus voldoende overtuigd van Zijn heerlijkheid en majesteit, en weten dat de 10 geboden Zijn woord en getuigenis zijn; deze dag hebben wij gezien en in ons eigen voorbeeld ervaren, dat God, bij sommige uitzonderingen, met de mens spreekt, en dat hij, nochtans niet terstond door het vuur van Zijn majesteit vernietigd, maar op wonderlijke wijze bewaard wordt, en levend blijft; op den duur echter kunnen wij Zijn onmiddellijke gemeenschap niet genieten zonder te verkwijnen.

25. Maar nu, waarom zouden wij sterven? Want dit grote vuur zou ons verteren; indien wij voortgingen de stem van de HEERE, onze God, langer te horen, dan zouden wij sterven.

26. Want wie is er van al het vlees, van het onmachtige vergankelijke, door de zonde van God vervreemde menselijk geslacht, die de stem van de levende God, sprekende uit het midden van het vuur, gehoord heeft zoals wij, a) en islevend gebleven; slechts door een wonder van goddelijke almacht is dit mogelijk, en dan slechts gedurende weinige ogenblikken.

a) Deuteronomium. 4:33 Hebr.12:19

Door het feit, dat God eenmaal met hen gesproken had, wordt Israël niet versterkt maar verschrikt. Trouwens, de vrees was nodig tot aan de komst van Hem, die op andere wijze van de berg spreken zou.

27. Nader gij, die als middelaar een roeping van God ontvangen hebt, en daarom op den duur met Hem in verkeer kunt staan, en hoor alles, wat de HEERE, onze God, zeggen zal; a) 1) en spreek gij tot ons al wat de HEERE, onzeGod, tot u spreken zal, en wij zullen het horen en doen,

2) alleen dat Hij niet langer tot ons spreekt.

a)Exodus. 20:19 Hebr.12:19

1) Dat zij zich niettegenstaande de belijdenis van zwakheid (vlees) tot het hoogste verbinden, is naar de wijze van de mensen. Zij zijn verheugd, dat zij voor het ogenblik ontslagen worden, en menen, dat het andere later wel zal komen. In alle gevallen is hun blindheid ook groot, zodat zij het zwaarste als een lichte taak kunnen beschouwen. Wat echter ook de oorzaak mag zijn, zij spreken het hoge woord uit, dat hen voor altijd bindt.

2) Dat Israël belooft alles te zullen volbrengen, wat de Heere vroeg kwam niet uit begeerte, om ontslagen te worden, en zo spoedig mogelijk, van de onmiddellijke aanwezigheid van God, maar was gevolg van de overstelpende indruk van Gods Heiligheid en Majesteit. Israël meende op dit ogenblik ook werkelijk, wat het zei. Daarom spreekt God er ook van, dat het goed was, wat zij gezegd hebben, maar billijkt ook tevens hun begeerte, dat Hij voortaan door Mozes tot hen spreekt, omdat Hij weet, dat deze begeerte voortkomt uit het bewustzijn van eigen onwaardigheid, terwijl Hij erbij voegt, dat hun hart altijd zo mocht zijn als op dit ogenblik..

28. Als nu de HEERE de stem van uw woorden hoorde, toen gij tot mij sprak, zo zei de HEERE tot mij: Ik heb gehoord de stem van de woorden van dit volk, die zij tot u gesproken hebben, het is allemaal goed dat zij gesproken hebben, zowel de vrees voor Mijn majesteit, die hen drijft om een middelaar te begeren, als de belofte, welke zij, door vrees gedwongen, uitgesproken hebben.

29. Och dat zo'n stemming van de ziel blijvend mocht zijn, en dat zij zo'n hart hadden om Mij te vrezen, en al Mijn geboden te allen tijde te onderhouden; 1) opdat het hen en hun kinderen wel ging in eeuwigheid.

1) Hier is wel door ons te letten op de wil van God, zoals die in dit woord openbaar wordt, en die wel te onderscheiden van de verborgen wil. Want hoewel Hij door het woord allen tot het leven uitnodigt, maakt Hij niemand door hogere inspiratie levend dan wie uitverkoren is..

30. Ga, zeg hun: keer terug naar uw tenten, uw begeerte om een middelaar te ontvangen is vervuld.

31. Maar gij, sta hier bij Mij, dat Ik tot u spreek al de geboden, en instellingen, en rechten, die gij hun leren zult, dat zij ze doen in het land, hetgeen Ik hun geven zal, om dat te erven. 1)

1)Uitdrukkelijk brengt Mozes dit in herinnering, opdat Israël zou weten, dat al wat hij heeft bekend gemaakt, is geweest op uitdrukkelijk bevel van de Heere, dat hij het allemaal uit de mond van de Heere heeft gehoord..

32. Neemt dan waar, beijvert u, dat gij doet zoals de HEERE, uw God, u geboden heeft; en wijkt niet af ter rechter- noch ter linkerhand.

33. In alle wegen, die de HEERE, uw God u gebiedt, zult gij gaan; opdat gij leeft, en dat het u welga, en gij de dagen verlengt in het land, dat gij erven zult. 1)

1) De enige weg, om gelukkig te zijn, is heilig te zijn. Zeg tot de rechtvaardige, dat het hem wel zal gaan. Laat ons de Heere smeken zo'n hart in ons te leggen, dat wij Hem mogen vrezen en alle Zijn geboden te allen tijde waarnemen. Wij mogen zo'n bede Hem voorstellen en vertrouwen, verzekerd, dat de Heere een welbehagen heeft in het geven van zulke zegeningen aan hen, die geleerd hebben Hem te eren en Hem te zoeken in vertrouwen op Jezus Christus. Laten zondaars sidderen hij deze strenge wet en tot behoud vluchten naar het bloed van de

Redder. Laten leraren nauwkeurig onderzoeken of hun vertrouwen op Christus is verenigd met een verlangen om deze wet in hun harten geschreven te hebben, en tot beoefening in al hun onderwijs en bestuur gebracht te zien. Laten gelovigen meer en meer hun studie en vreugde daarin stellen, dat zij mogen doen, zoals de Heere God bevolen heeft, zonder ter zijde te gaan ter rechter- of ter linkerhand.

HOOFDSTUK 6.

VERKLARING VAN HET EERSTE GEBOD, VAN DE LIEFDE TOT GOD.

I. Vs.1-9. Mozes houdt zich bezig met de verklaring en aanprijzing van het eerste gebod. Twee waarheden worden daaruit afgeleid: dat de Heere, de God van Israël een enig Heer is; en vervolgens, dat Hij liefde eist, van het gehele hart, de gehele ziel en alle krachten. Zal de liefde van God nu van het goede gehalte zijn, dan moet zij zich openbaren in voortdurende bepeinzing en onderhouding van Zijn geboden.

1. Dit, wat in het voorgaande genoemd is, en waarvan nu afzonderlijke delen besproken zullen worden, zijn dan de geboden, de instellingen en de rechten, die de HEERE, uw God, geboden heeft om u te leren, opdat gij ze doet in hetland, waarnaar gij heentrekt, om dat erfelijk te bezitten.

1)

1) Merkt hier op, dat Mozes zoveel mogelijk zorg droeg, om hen bij God en Zijn dienst te bepalen, nu zij in het land Kanaän klaar stonden in te trekken, opdat zij mochten voorbereid worden tot de vertroosting van dat land en gesterkt tegen de verleidende strikken daarin, en tenslotte zij, nu zij klaar stonden in de wereld in te treden, wel bereid en wel toegerust daarin mochten treden, dat de vrees voor God in het hart de machtigste prikkel zij, dat godsdienst en gerechtigheid het welzijn van een volk bevorderen en beveiligen..

2. Opdat gij de HEERE, uw God, vreest, om door die vrees te houden al Zijn instellingen, en Zijn geboden, die Ik u gebied: gij, en uw kind, en kindskind, al de dagen van uw leven; en opdat uw dagen verlengd worden.

3. Hoor dan, Israël! ik kan het u niet genoeg voorhouden, en neem waar de geboden van God, dat gij ze doet, opdat het u welga, en opdat gij zeer vermenigvuldigt (zoals u de HEERE, de God van uw vaders, gesproken heeft) in het land dat u beloofd is, dat van melk en honing is vloeiende (zie "Ex 3.17).

4. a) Hoor, Israël! de HEERE, onze God, naast wie gij volgens het eerste gebod geen andere goden zult hebben, is een enig HEERE, 1) de enige, die de naam Jehova (de zijnde) verdient, omdat Hij als God bestaat (Zach.14:19).

a) Deuteronomium. 4:35 Mark.12:29 Joh.17:3; 1 Kor.8:4,6

1) Dat Mozes verzekert, dat God één is, moet niet tot Zijn Wezen alleen, hetgeen toch onomvattelijk is, teruggebracht worden, maar daaronder moet ook begrepen worden, de Deugd en Glorie van God, welke aan het volk is geopenbaard. Alsof hij zeggen wil, dat zij schuldig zijn aan afval, indien zij niet in God alleen zich zouden verheugen, Die hen aan zich had verbonden. Daarom noemt hij Hem niet alleen met de naam van Jehova, maar voegt er ook de naam van God bij, welke door het volk werd uitgesproken. Zo werden alle andere godheden tot niets teruggebracht en het volk bevolen, te ontvluchten en af te wijzen, al wat de

harten van de zuivere kennis van God afvoert, omdat, ofschoon Hem Zijn naam wordt gelaten, men toch Zijn Majesteit vernietigt, zodra Hij met de menigte vermengd wordt..

In deze woorden legden de joden groot gewicht, en het is een van de gedeelten, die zij op hun gedenktekens schreven. Bij het woord Elohim zegt Simeon ben Jarchi: "Kom en zie het geheim van het woord Elohim (= God); er zijn drie trappen en elke trap is op zichzelf alleen, en thans zijn zij allen één en tezamen tot één verenigd en niet van elkaar gescheiden.

Of: Hoor, o Israë! Jehova, onze God, is een enige Jehova. Door deze uitdrukking zegt Mozes het aan Israëls volk, dat Jehova de enige God is, de Enige, die op de naam van God aanspraak kan maken; dat Hij is de absolute God, boven Wie of naast Wie er geen godheid bestaat. Dat Hij daarom niet is alleen de God van Israël, maar ook de God van de gehele wereld, die wel Israël op bijzondere wijze heeft uitverkoren, maar Wiens heerschappij gaat over alle volken. Hij is de Heere..

5. Zo zult gij ook niet meerdere heren bezitten, zoals de Kanaänieten, die verscheidene Baäls hebben, en hen, de een zowel als de ander vereren (zie "De 16.21), en zult gij de HEERE, uw God, a) liefhebben met uw gehele hart, en met uw gehele ziel, en met al uw vermogen.

a)Deuteronomium. 10:12 Matth.22:37 Luk.10:27

Het hart wordt eerst genoemd als de zetel van het gevoel in het algemeen, en van de liefde in het bijzonder; dan volgt de ziel, als centrum van de menselijke persoonlijkheid, om de liefde aan te duiden als het gehele zelfbewustzijn doordringende; eindelijk is er sprake van het vermogen, de krachten van het lichaam en de ziel. In plaats van "hart" geeft de vertaling van de zeventig: genoemd (dianoia). Dit woord hebben de Evangelisten overgenomen, maar geen van hen heeft zich aan de zeventig gebonden. Mattheus noemt dianoia (verstand) in de plaats van "vermogen" (Matth.22:37) omdat zij voor de geestelijke liefde een uitnemend gewicht heeft. Markus (hoofdstuk 12:30) voegt vóór de woorden: "uit geheel uw hart" nog in: "uit geheel uw verstand," in Mark.12:33 staat deze uitdrukking tussen "hart" en "ziel". Lukas (hoofdstuk 10:27) eindelijk noemt deze woorden in de laatste plaats. Wij zien dus hier, zoals in de herhaling van de 10 geboden, dat de Heilige Geest bij het aanhalen van woorden van God in de Schrift zelf telkens nieuwe dingen schept en zich niet aan de letter bindt..

In de vrees voor de Heere wortelt de gehoorzaamheid aan Zijn geboden. Indien echter deze vrees de mens belet, om zijn tegen God gekeerd "Ik" op de voorgrond te stellen, mag het niet blijven bij verloochening van de eigen wil alleen. De menselijke en goddelijke wil moeten zich verenigen, en dit is de liefde..

Het onderscheid tussen Oude en Nieuwe Verbond bestaat niet in de eis van de liefde, die aan beiden gemeen is, maar in de drang van de liefde, die door het Evangelie heerlijker bevorderd wordt, omdat het de openbaring is van Gods grootste liefde in Christus.

6. En deze woorden, die ik u heden opnieuw gebied, zullen in uw hart 1) zijn.

1) Zijn uit het hart de uitgangen van het leven, de Heere beveelt hier Israël, de geboden in hun hart te bewaren, opdat leven en wandel geheel en al in overeenstemming met die geboden zou zijn. Eigenlijk staat er: op uw hart..

7. En gij zult ze uw a) kinderen inscherpen, en daarvan spreken, als gij in uw huis zit, en als gij op de weg gaat, en als gij neerligt, en als gij opstaat. 1)

a) Deuteronomium. 4:9; 11:19

1) Gij zult ze altijd betrachten en beoefenen, opdat zij niet verroesten of verdonkerd worden, maar altijd helder en nieuw blijven in geheugen en gesprekken. Want hoe meer men Gods Woord ter hand neemt, des te helderder en nieuwer wordt het; indien men het echter niet gebruikt, wordt het spoedig vergeten en krachteloos..

8. Ook zult gij ze tot een teken binden op uw hand, en zij zullen u tot voorhoofdspannels zijn tussen uw ogen.

9. En gij zult ze op de posten van uw huis, en aan uw poorten van de steden schrijven.

Zowel de werkzaamheid naar buiten als ook het inwendige, het huiselijke en openbare leven moeten onder den invloed van de wet staan. De Karaïtische joden (die de zogenaamde overlevering of traditie verwerpen), zowel als de meeste christelijke Schriftverklaarders behouden deze woorden van Mozes als een beeldspraak, die bestendige opmerkzaamheid tegenover de geboden van de Heere voorschrijft. De Rabbanieten echter (die aan de overlevering hetzelfde recht toekennen als aan de Heilige Schrift), hebben deze plaats (Ex.13:9,16 Numeri. 15:37-41 Deuteronomium. 11:18-20) in de letterlijke zin opgevat. Vandaar het gebruik, dat na de Babylonische ballingschap ingevoerd werd, om gedenktekens aan voorhoofd en arm (Hebreeuws, Thephilin), zomen (Hebreeuws, Zizith, Matth.23:5) aan de kleren, en perkamentrolletjes (Hebreeuws, Mesusa) aan de posten te verbinden. Wat de Thephillin betreft, men maakte in een vierhoekig stukje hout, dat de vorm van een dobbelsteen had, drie gleuven ongeveer zo diep als het onderste lid van de kleine vinger. Daardoor ontstonden vier openingen, over welke geweekt leer van een rein dier gelegd werd, dat men in de kloven inperste, en wegnam, wanneer het daar droog was geworden. Het leer had nu vier holten, in welke men vier kleine perkamentrollen, opgevouwd en in kalfsharen gewikkeld, legde; op deze rollen waren vier gedeelten van de wet geschreven: Deuteronomium. 11:13-21; 6:4-9 Ex.13:3-10, 11-16. Dit doosje sloot men met een dubbel stuk leer, dat een vierde duim groter moest zijn, en stak vervolgens door een leren bandje, dat daaraan vastgemaakt was, een zwarte riem ter breedte van een gerstekorrel. Door deze riem bond men het doosje zo om het hoofd, dat het tussen de wenkbrauwen lag, terwijl de knoop achter in de nek zo gelegd werd, dat hij een d (Hebreeuws, d) vormde (een andere letter, de s of Sch was op het doosje aangebracht). Het overige van de riemen hing over de schouders, rechts tot aan de navel (Spreuken. 3:8), links tot op de borst. Dit waren de Thephillin schel (ascher el) rosch, of de gedenktekens aan het hoofd. Bij de andere, de Theph Schel Jad (gedenktekens aan de hand) had het leren doosje geen afdelingen, maar de vorm van een vingerhoed, of een van boven afgerond torentje. Daarin werd één perkamentrol, op welke de

vier bovengenoemde plaatsen in vier kolommen nauwkeurig en sierlijk geschreven waren, geborgen, en vervolgens werd het doosje, als boven gesloten, met een leren riem aan de binnenzijde van het bovenste gedeelte van de linkerarm vastgemaakt, onmiddellijk tegenover het hart. De knoop werd zo gelegd, dat het ene einde van de riem een y (Hebreeuws, י) vormde, en dus door beide gedenktekens de letters weergegeven werden van de naam yds (Schaddaï, d.i. de Almachtige, Ruth 1:20); het andere einde echter was lang genoeg, om driemaal om de arm gewonden, vervolgens aan de kleine vinger vastgemaakt, om dan nog driemaal om de drie middenvingers gewonden te worden..

De Mesusa bestond uit een perkament, dat van binnen met de woorden Deuteronomium. 6:4 vv. en 11:13 vv., en van buiten, nadat het samengerold was, met de naam Schaddaï beschreven, in een rond busje gesloten, en zo in een opening van de rechterdeurpost van de kamers of in de bovendorpel van de huisdeur geschreven werd. Bij het verlaten of inkomen van het huis raakte men de Mesusa aan, en sprak de woorden Psalm. 121:8 uit, waarbij Rabbi Bechai in de 2de eeuw n.Chr. de schone opmerking voegde: "de volken van de aarde menen, dat het geluk in huis van de sterren komt;" wij echter schrijven in onze posten den naam "de Almachtige," en belijden daarmee, dat God boven de sterren verheven is en dat van Hem alle zegen afdaalt. De zomen aan de vier uiteinden van het opperkleed, waren, zoals we bij Numeri. 15:37 vv. (Deuteronomium. 22:12) zagen, uit gevlochten snoeren van hemelsblauwe kleur vervaardigd, en met een snoer van dezelfde kleur aan de uiteinden vastgemaakt. De joden van de huidige tijd dragen deze nog, niet in het blauw, maar in het wit, zowel aan de kleinen Tallith, een klein tot aan de borst reikend manteltje, dat onder de gewone kleding verborgen is, als ook aan de grote Tallith, een gebedsmantel, die in de Synagoge omgehangen wordt, om de nek (vroeger bedekte men daarmee het voor- en achterhoofd)

II. Vs.10-25. In het land, dat Israël verwerven zal, wordt het bedreigd door het gevaar van aardsgezindheid die de Heere vergeet, en in het goede leven bevrediging zoekt en voldoening vindt. Dit gevaar is groter, omdat Israël terstond in het bezit van de aardse goederen komt, zonder deze met moeite te verwerven. Daarom vermaant Mozes hen, om de verlossing uit Egypte, waardoor Jehova aanspraak heeft op hun dankbaarheid, niet alleen zelf in gedachtenis te houden, maar de herinnering van deze uitredding ook voort te planten onder de volgende geslachten.

10. Als het dan zal geschied zijn, dat de HEERE, uw God, u zal hebben binnengebracht in dat land, dat Hij uw vaderen, Abraham, Izak en Jakob gezworen heeft, u te zullen geven; en u daar met het land zal hebben gegeven grote en goede steden, die gij niet gebouwd hebt.

11. En huizen vol van alle goeds, goud en zilver en andere kostbaarheden, (Genesis 24:10) die gij niet gevuld hebt, en uitgehouwen putten (Genesis 26:15 vv.), die gij niet uitgehouwen hebt, wijngaarden en olijfgaarden, die gij niet geplant hebt, a) en gij gegeten hebt en verzadigd zijt. 1)

a)Deuteronomium. 8:9,10

1) Verzadigd worden is een bijzonder gewichtige uitdrukking in de Schrift. Met de verzadiging van het lichaam is zo snel de verzadiging van de ziel verbonden, die de honger en dorst (Psalm. 42; Matth.5) uitsluit en aan wereldvergoding plaats geeft.

Zie, hoe Mozes dus geestelijk strijdt tegen de afgoderij van het hart, voordat hij van de afgoden spreekt..

12. Zo wacht u, dat gij ook niet geestelijk oververzadigd wordt (hoofdstuk 31:20), en de HEERE niet vergeet, 1) die u uit Egypte, uit het diensthuis, heeft uitgevoerd.

1) Het niet vergeten wordt in vs.13 nader bestemd als God vrezen, Hem dienen en bij Zijn Naam zweren. De vrees staat vooraan als de grondslag van de Israëlitische Godsverering. Zij is geen knechtelijke vrees, maar slechts de heilige vrees van de zondaar voor een heilig God, welke de liefde niet uit-, maar insluit..

13. Gij zult de HEERE, uw God, a) vrezen, en Hem alleen (Matth.4:10 Luk.4:8) dienen; 1) en gij zult bij Zijn naam zweren 2) (zie "De 10.20).

a)Deuteronomium. 10:20 Matth.4:10 Luk.4:8

1) Tussen vrezen en dienen is dit verschil, dat het eerste meer een zaak is van het hart en het tweede een zaak van het verstand..

2) Gij zult bij Zijn Naam zweren. Dit zweren ziet niet alleen, of in de eerste plaats, op die plechtige handeling voor de Overheid, of bij beloften in het dagelijkse leven, maar op het wezen van de godsdienst onder Israël, en is een andere en sterkere uitdrukking voor het de Heere dienen en vrezen, om daarmee aan te duiden, dat het vrezen een waarlijk heilig vrezen moet zijn, met de heiligste eerbied en met het heiligst ontzag gepaard, voor het Eeuwig Wezen van God. Ook wordt bij Zijn Naam zweren soms gebruikt voor het openlijk belijden van de Naam van de Heere Jesaja 45:23)

14. Gij zult andere goden niet navolgen, 1) namelijk van de goden van de volken, die rondom u zijn.

1) Door deze plaats verbiedt Mozes het volk om de eenvoudige dienst van God te laten varen, ofschoon de voorbeelden van bijgeloof gedurig hen voor de ogen zouden voorbij trekken. Dit nu zou een zeer schuldige onderneming zijn, dat nergens gevonden zouden worden, wie aan de tucht van de wet zich zouden onderwerpen, terwijl toch bij enkele volken nog enige Godsverering gevonden, of als zodanig genoemd werd. Daar daarom verschillende wijzen van verering evenzo vele afwijkingen waren van de rechte weg, was het noodzakelijk hen tijdig op het gevaar opmerkzaam te maken en alzo het gezag van één God te doen vaststaan, opdat de joden de gevoelens van alle volken zouden geringschatten. De bedreiging wordt er bij gevoegd, dat de straf bij de hand zou zijn, indien zij tot de bijgelovigheden zouden afwijken, omdat God een ijverig God was en onder hen Zijn troon had gevestigd. Dat God een ijveraar wordt genoemd is daarom omdat Hij geen wedijver toelaat, welke aan Zijn Glorie te kort

doet, noch evenmin, dat de dienst, Hem alleen verschuldigd, op een ander wordt overgedragen..

15. Want de HEERE, uw God, is een ijverig God in het midden van u, die Zijn eer aan geen anderen geeft (Ex.20:5), zodat, wanneer gij aan andere goden zou geven, wat Hem toekomt, de toorn van de HEERE, uw God, tegen u niet ontsteekt, en Hij u van de aardbodem verdelgt, zoals Hij reeds eenmaal wilde doen, bij de oprichting van het gouden kalf (Ex.32:10,12).

16. Gij zult echter ook de HEERE, uw God, a) niet verzoeken, in de een of andere zaak Hem tarten, om Zijn macht en hulp te tonen of Hij wel inderdaad onder u is, zoals gij Hem verzocht hebt te Massa b) in Rafidim (Ex.17:1-7); want dit verzoeken van God is een lastering van Zijn Goddelijke majesteit.

a) Matth.4:7 Luk.5:12 b) Numeri. 20:3

God verzoeken is dikwijls in de Heilige Schrift gemeld en veroordeeld als een God zeer tergende zonde, en deze wordt gewoonlijk geacht daarin te bestaan, òf dat men zich begeeft tot enige weg, enig werk, òf enige plichtsbetrachting, zonder genoegzame roeping, volmacht of regel, en wel uit hoofde van daarin op God te vertrouwen, òf dat men in enige toestand, waarin men zich bevindt, het gebruik van de gewone en verordende middelen verzuimt, begerende, verwachtede, of vertrouwende op enige buitengewone hulp of ondersteuning van God, zoals dus iemand, die zich onbedachtzaam in gevaar begeeft, vertrouwende op Gods aanwezigheid en bescherming, gezegd wordt God te verzoeken..

God niet verzoeken is evenzeer, Hem geven wat het Zijne is, en niets Hem onthouden, waarop Hij recht heeft. Daarom in de verordende weg, op Hem hopen en het alleen van Hem verwachten, en niet door ongeloof aan Zijn Almacht en Liefde, Hem de eer weigeren, die Hem toekomt..

17. Gij zult de geboden van de HEERE, uw God, vlijtig houden, bovendien Zijn getuigenissen, en Zijn instellingen, die Hij u geboden heeft.

18. En gij zult doen, wat recht en goed is in de ogen van de HEERE; opdat het u wel ga, en dat gij inkomt, en erft het goede land, dat de HEERE uw vaders gezwoeren heeft te zullen geven.

19. Om al uw vijanden voor uw aangezicht te verdrijven, zoals de HEERE gesproken heeft.

20. Wanneer uw zoon u morgen zal vragen te allen tijde, wanneer gij de woorden, die ik u heden gebied, aan uw kinderen inprent (vs.7) zeggende: Wat zijn dat voor getuigenissen, en instellingen, en rechten, die de HEERE, onze God u geboden heeft. Welke aanleiding was daartoe? Welk doel hebben zij?

21. Zo zult gij tot uw zoon zeggen: wij waren dienstknechten van farao in Egypte; maar de HEERE heeft ons door een sterke hand uit Egypte gevoerd.

24. En de HEERE gebod ons bij die gelegenheid te doen al deze instellingen, om te vrezen voor de HEERE, onze God, ons voor altijd ten goede, 1) om ons in het leven te behouden, zoals het op deze dag is. 2)

1) Ons voor altijd ten goede. Hier spreekt Mozes het uit, dat de wet, dat de geboden van God gegeven zijn, niet om de mens te plagen, niet om de mens te doen zuchten onder het harde juk van de dienstbaarheid van de wet, maar ons ten goede. De wet bedoelt het heil van de mens. Daarom zegt ook de dichter, dat aan het onderhouden van de geboden van de Heere groot loon is verbonden. Echter alleen het geloof ziet dit, door het geloof alleen wordt dit ontdekt. De onbekeerde mens ziet er niets van..

2) Met welke woorden hij leert, dat zij dubbel ondankbaar zouden zijn, indien zij verachten, wat God heeft gewild, dat hun voordelig zou zijn. Want dit is de kracht van dit zinsdeel, alsof hij zei, dat God niet slechts zorg heeft gehad voor Zijn eigen recht en voor het onderhouden van de wet, maar tegelijk ook het oog heeft gehad op wat hen nuttig zou zijn, hetgeen hij in het volgende vers helderder uitdrukt, als hij zegt, dat dit hun gerechtigheid zou zijn, indien zij de wet zouden waarnemen. Alsof hij wilde zeggen: dat de vorm, om rechtvaardig te leven, welke Gode behaagde, was voorgeschreven, waarom zij niets beters konden ontvangen. Hoe echter de waarneming van de wet op zichzelf gerechtigheid kon zijn en toch niemand uit de werken van de wet gerechtvaardigd wordt, zal elders verder worden uiteengezet. Want dat de wet toorn en vervloeking aanbrengt, heeft niet zijn oorsprong in een gebrek of een fout in de onderwijzing van God, maar is te wijten aan onze schuld, die van de gerechtigheid zo ver mogelijk zijn verwijderd, ja, vervreemd..

25. En het zal ons gerechtigheid zijn, wij zullen door God als rechtvaardige beschouwd en behandeld, met alle zegeningen overladen worden, als wij zullen waarnemen te doen al deze geboden, voor het aangezicht van de HEERE, onze God, zoals Hij ons geboden heeft.

Zoals de geopenbaarde godsdienst door onderwijzing en opvoeding in de wereld ingevoerd is, moet zij ook door deze middelen in stand worden gehouden. Zij heeft een weten, dat van boven af op bijzondere wijze ontvangen is, en het natuurlijke te boven gaat; daarom wekt zij echter ook telkens een hogere ontwikkeling dan iets anders ter wereld bij machte is te doen. Het onderwijs van de kinderen nu, door vragen en antwoorden, zoals het hier beschreven is, is inderdaad een voorbeeld van onderwijs niet slechts in de school, maar ook in de kerk. Hoe eenvoudig het schijnen mag, het vat toch, over de oorzaak handelende, na een korte inleiding (vs.21) krachtig en beknopt de beide feiten samen, waarop geloof en leven gebouwd zijn, te weten het oordeel over de wereld in vs.22 (hoofdstuk 4:34) en de verlossing van de gemeente (vs.23). De prediking van het oordeel van de wereld mag niet ontbreken, omdat dit gericht van de heiligheid van de Heere getuigt, en daarom het zout is, dat tegen valse gerustheid en bederf helpt bewaren, terwijl het bovendien de gehele omvang van de genade leert kennen. En Luther zegt met recht, dat het de herinnering van Gods weldaden is, die geloof en hoop in de mens ontsteekt.

HOOFDSTUK 7.

I. Vs.1-26. Een ander gevaar, waardoor Israël in het land Kanaän bedreigd zal worden, is gelegen in valse verdraagzaamheid, of het toegefelijk dulden van de Kanaänitische afgoderij. Terwijl Mozes vermaant, om zonder sparen de Kanaänieten te verbannen, en hun altaren met de afgodsbeelden te vernietigen, belooft hij aan Israël tegelijkertijd de zekere hulp van God, opdat de talrijke volksstammen niet vreest, tegen welke het strijden moet.

1. Wanneer u de HEERE, uw God, zal gebracht hebben in het land, waar gij naar toegaat, om dat te erven; en Hij a) vele volken voor uw aangezicht zal hebben uitgeworpen, de Hethieten, en de Girgasieten, en de Amorieten, en de Kanaänieten, en de Ferezieten, en de Hevieten, en de Jebusieten, zeven volken, 1)die, indien ook niet elk afzonderlijk, dan toch allen tezamen meerder en machtiger zijn dan gij. 2)

a) Deuteronomium. 31:3

1) Over deze volken, zie De 1.8 en Genesis 15:19 vv.; waar het te doen is om volstrekte volledigheid, vinden wij 10 namen, doordat de Kenieten, Kenisieten en Kadmonieten erbij gevoegd worden, en in plaats van de Hevieten de reuzen vermeld zijn. Hier echter Jozua 3:10) ziet Mozes op het gewichtig getal zeven. Op andere plaatsen worden nu eens zes (Exodus. 3:8,17; 23:23 Deuteronomium. 20:17) dan weer vijf (Ex.13:5) genoemd, of allen worden verenigd onder de gemeenschappelijke naam: de Amorieten (Genesis 15:16) of de Kanaänieten (Genesis 12:6; 13:7); de een van deze stammen was het machtigst, de andere, die gedeeltelijk in de laagte bij de zee, gedeeltelijk in het oosten aan de zijde van de Jordaan woonde (Jozua 11:3), omringde enigermate de andere stammen, en stond het meest in betrekking met het buitenland..

2) De Heere doet hiermee Israël voelen, dat Kanaän en het bezit daarvan als vrije gift van God het volk zou te beurt vallen. Dat Israël het alleen zou kunnen veroveren in de kracht en mogendheden van de Heere..

2. En de HEERE, uw God, hen zal gegeven hebben voor uw aangezicht a) in uw macht, dat gij ze slaat, zo zult gij hen geheel verbannen; 1) gij zult geen verbond met hen maken (Ex.23:32; 34:12 Jozua. 9), noch hun genadig zijn, 2) hun het leven niet schenken, naar onze spreekwijze: geen kwartier geven.

a) Numeri. 33:52 Jozua. 11:11

1)Eigenlijk, zo zult gij hen zeker verbannen. Over deze uitdrukking, zie Leviticus. 27:29.

Wie menen, dat dit bevel onmenselijk was, matigen zich al te zeer een recht aan op Hem, die de Rechter van allen is. Want wel is het een fraai klinkende tegenwerping, dat het volk van God op ongerijmde wijze tot woestheid werd aangezet, om, terwijl men op verschrikkelijke wijze alles vernielde, noch sekse, noch leeftijd te sparen. Maar allereerst moet men er wel opletten, dat, terwijl God het land voor Zijn volk had bestemd, het naar Zijn wil is geweest,

dat de oorspronkelijke bewoners geheel en al werden vernietigd, opdat de bezitting voor Zijn volk leeg zou komen. Vervolgens moet men nog verder gaan en zeggen, dat Hij heeft gewild, dat, ten opzichte van die volken, de rechtvaardige bewijzen van Zijn straf in het oog zouden vallen. Vierhonderd jaar tevoren zou Hij toch naar verdienste hun zeer vele misdaden kunnen gewroken hebben. Zijn oordeel echter heeft Hij opgeschort en hen geduldig gedragen, indien zij zich soms mochten bekeren. Dit vonnis tekent toch: De ongerechtigheden van de Amorieten waren nog niet volkomen (Genesis 15:16). Nadat God voor vier eeuwen hen aldus heeft getekend, en deze zachtmoedigheid, hun stoutmoedigheid, of hun woede nog heeft vermeerderd, zodat zij niet hebben afgelaten Zijn toorn te tergen, was het zeker geen wreedheid, dat het uitstel door de zwaarte van de straf gedekt werd. Maar hier blijkt de verschrikkelijke en ontzettende verkeerdheid van het menselijk verstand. Indien Hij niet terstond toorn, verontwaardigen wij ons daarover; indien Hij de straffen uitstelt, beschuldigt onze drift Hem van nalatigheid en traagheid. Waar Hij echter als wreker van de misdaden tevoorschijn treedt, daar noemen wij Hem, of wreed, of hebben tenminste op Zijn gestrengheid iets af te dingen. Maar altijd spreekt Zijn rechtvaardigheid Hem vrij, terwijl onze valse beschuldigingen en onze hatelijke verkleiningen op ons eigen hoofd terugkeren..

Sommige uitleggers zijn van oordeel, dat hier de bedoeling is, niet dat geen enkele van die volken mocht blijven leven, maar dat zij als volken moesten worden uitgeroeid, d.w.z. dat hun staat en burgerlijke regering moest worden vernietigd. Voor deze mening wordt bijgebracht, dat verscheidene leden van de in vs.1 genoemde volken in het leven zijn gelaten, zoals Uria de Hethiet e.a. Men wil dan, dat, wie zich aan Israël onderwierp, in het leven werd gelaten, terwijl wie zich verzette, werd gedood..

2) Wij moeten alleen de Heere volstrekt liefhebben en anderen in Hem en om Zijnent wil. Dat is zover als het bestaat met Zijn welbehagen, daarom, wanneer Hij gebiedt te doden, dan mogen wij wel vrij doden. En dit mogen wij doen in opzicht van straf, die God verordend heeft, niet met haat, maar ook in liefde, vergevende het ongelijk, dat ons betreft, en biddende om genade en barmhartigheid voor de Persoon, indien hij God toebehoort..

4. Want zij, de heidense vrouwen en haar bloedverwanten, zouden uw zonen van Mij 1) doen afwijken, dat zij andere goden zouden dienen (Ex.34:16), en de toorn van de HEERE zou tegen u ontsteken, en u haastverdelgen (hoofdstuk 4:26; 6:15).

1) Van Mij, omdat Mozes hier spreekt in de naam des Heeren, of, omdat God sprak door de mond van Mozes..

7. De HEERE heeft geen lust tot u gehad, noch u verkoren, om uw veelheid boven alle andere volken, want gij was het kleinste van alle volken. 1)

1) Dit ziet op de afstamming van Israël uit Abraham, de eenling. De Heere verzekert hier, dat niet de menigte volk Hem heeft aangedreven, om het te verlossen uit Egypte, maar Zijn vrije en ongehoorde liefde, Zijn eed, welke Hij aan de aartsvaderen gezworen had. Israël moest het weten, en bij herhaling weten, dat het door vrije gunst en vrije ontferming was, wat het was..

8. Maar uit vrije, onverdiende genade heeft Hij u aangenomen, omdat de HEERE u a) liefhad, en opdat Hij hield de eed, die Hij uw vaders gezwoeren had, daarom heeft u de HEERE met een sterke hand uitgevoerd, en heeft u verlost uit het diensthuis, uit de hand van farao, koning van Egypte, door welke verlossing gij juist zijn eigendom zijt geworden.

a) Deuteronomium. 10:15

9. Gij zult dan weten uit hetgeen met u en met de Egyptenaren gebeurd is; gij zult daaruit erkennen, dat de HEERE, uw God, die God is, de samenvatting van al het Goddelijke, de God van de goden, de Heer van de heren (hoofdstuk 4:35; 10:17), en zoals de enig ware, zo ook de waarachtige, die getrouwe God, welke het Verbond en de weldadigheid houdt aan wie, die Hem liefhebben en Zijn geboden houden, tot in duizendgeslachten.

a) Exodus. 20:5 Deuteronomium. 5:9

10. En Hij vergeldt een ieder van hen, die Hem haten, in zijn aangezicht om hem te verderven; Hij zal het Zijn hater niet a) vertrekken, 1) niet uitstellen ofschoon het menigmaal schijnt, alsof Hij het straffen vergeet (Psalm. 50:21 vv.), in zijn aangezicht 2) zal Hij het hem vergelden (Exodus. 23:5 vv.; 34:6 vv.).

a) Nehemiah. 1:2

1) Vertrekken is een verouderd woord en betekent: uitstellen, verschuiven. In het Latijn: differre. De betekenis is, dat Hij Zijn haters de straffen niet zal uitstellen..

2) In zijn aangezicht wil hier zeggen, zodat hij het ziet en zelf aanschouwt, dat de Heere de haters van Zijn wet straft..

11. Houdt 1) dan de geboden, en de instellingen en de rechten, die ik u heden gebied, om die te doen.

1) Deze kracht van de genade en heiligheid van de trouwe Verbondsgod maant sterk aan tot het onderhouden van de Goddelijke geboden..

12. Zo zal het geschieden, omdat gij deze rechten, deze rechtsvorderingen, zult horen, en houden, en deze doen, dat de HEERE, uw God, u het Verbond en de weldadigheid zal houden, die Hij uw vaders gezwoeren heeft.

13. En Hij zal u liefhebben, 1) en overeenkomstig Zijn belofte (Ex.23:25 vv. Leviticus. 26:3 vv.) zal u zegenen, en u doen vermenigvuldigen; en Hij zal zegenen de vrucht van uw buik, en de vrucht van uw land, uw koren, en uw most, en uw olie, de voortzetting van uw koeien, en de kudden van uw klein vee, in het land, dat Hij aan uw vaders gezwoeren heeft u te geven.

1) De liefde van God tot Israël zou gezien worden in de zegeningen, welke zij zouden ondervinden, indien zij Zijn geboden onderhielden. Die zegeningen zouden bestaan in vermenigvuldiging van hun gezinnen en vermeerdering van hun inkomsten: "zij zouden nooit meer goederen hebben zonder erfgenamen, noch erfgenamen zonder goederen."

14. Gezegend zult gij zijn boven alle volken; er zal onder u noch man noch vrouw onvruchtbaar zijn, ook niet onder uw beesten.

In dit vers wordt de belofte aan Adam en aan Noach gegeven, bevestigd in Israël, het uitverkoren volk van God, ten opzichte van hun verblijf in Kanaän..

15. En de HEERE zal alle ziekte van u afweren, waardoor andere landen om de afgoderij van hun bewoners getroffen worden, en Hij zal u, in het bijzonder, geen van de kwade ziekten van de Egyptenaren, die gij kent, die gij gedurende uw verblijf in hun midden bij ervaring hebt leren kennen (Exodus. 15:26 Deuteronomium. 28:20 vv.) opleggen, maar zal ze leggen op allen, die u haten, zoals Hij reeds bij de uittocht uit Egypte deed in de verschillende plagen. 1)

1) Egypte is reeds op zichzelf ene verzamelplaats van hevige ziekten, als pest en pokken, oogontsteking, blindheid, enz. (hoofdstuk 28:27,35); bovendien echter nemen daar ook de gewone ziekten spoedig een gevaarlijke wending. "Het was een merkwaardig verschijnsel, dat het land, waarvan de bewoners tegenover Israël de wereld en het heidendom vertegenwoordigden, ook in grote mate de macht van ziekte en dood openbaren moest, als beeld van de ellende van de zonde, waaronder de wereld gebukt gaat. In een beschrijving van het land worden, met betrekking tot de gezondheidstoestand, vier tijden in het jaar onderscheiden. In het eerste, het vochtige tijdperk, vertonen zich de oogziekten, de hospitaalkoorts en de diarree, die vooral onder de kinderen een vreselijke verwoesting aanrichten, evenzo onreine ziekten, door de slechte verhouding van gal en slijm tevoorschijn geroepen. In het derde tijdperk, de tijd van de ziekten, hebben de ziekten een ongeregelde loop, en wonden worden ligt door koud vuur aangetast."

16. Gij zult dan al die volken verteren, 1) vernietigen (Numeri. 14:9), die de HEERE, uw God, u geven zal; uw oog zal nu echter ook, zoals ik reeds in vs.2 zei, hen niet sparen, en gij zult hun goden niet dienen, want dat sparen, waarvan afgoderij het gevolg zal zijn, zou u een strik zijn, die u in het verderf sleept, want op die wijze zou de toorn van de Heere, uw God, tegen u ontsteken.

1) Wel moet men letten op het plan van God, waarmee Hij de Israëlieten terdege op het hart drukt, om alles te vernietigen, wat zij daar zouden vinden. Want, behalve dat Hij hen nu eenmaal, zoals zij waardig zijn, aan het verderf heeft overgegeven, zo wil Hij ook, dat het land, waarover Zijn Naam is aangeroepen, van alle onreinheden zou worden gezuiverd. Indien nu van de oorspronkelijke bewoners werden overgelaten, zouden deze terstond beproeven, hun verderfelijke dingen weer op de voorgrond te plaatsen, en waar nu overigens de Israëlieten meer dan genoeg tot bijgelovigheid geneigd waren, daar zouden zij gemakkelijk ertoe overgehaald worden, om de afgodsbeelden eer te bewijzen. Dit is daarom de reden, waarom God hen verbiedt, enige menslievendheid of toegevendheid jegens hen te gebruiken,

zoals uit het verband van de zin duidelijk blijkt, want dit wordt hen tegelijk op het hart gebonden, dat zij noch de volken mochten sparen, noch hun afgoden dienen. De reden, welke er wordt bijgevoegd: want dat zou u een strik zijn, moet tot de gehele verordening uitgestrekt worden, nl. dat het de joden tot verderf zou zijn, indien zij de volken zouden sparen, welke hen tot goddeloosheid zouden verleiden..

17. Zo gij in uw hart zei, wanneer thans, terwijl ik in de naam des Heeren van u eis, om de Kanaänieten te verdelgen, in uw binnenste de gedachte oprees: deze volken zijn talrijker dan ik, hoe zou ik hen uit de bezitting kunnen verdrijven?

1) De Heere kent zijn Israël; weet van welk maaksel zij zijn, daarom bemoedigt Hij hen, opdat zij niet als hun vaders zullen weigeren het land binnen te trekken. Hij wijst hen op de wondertekens, die gebeurd zijn, en belooft hen, dat dezelfde sterke hand en dezelfde uitgestrekte arm met Zijn volk zal zijn. Het verleden haalt de Heere aan, opdat Israël voor de toekomst gerust zal zijn in en door het geloof in de mogendheden van de Heere..

18. Vreest niet voor hen; gedenkt steeds, wat de HEERE, uw God, aan farao en aan alle Egyptenaren gedaan heeft:

19. a) De grote verzoeken, waardoor Hij hem en Zijn volk op de proef stelde (hoofdstuk 4:34), die uw ogen gezien hebben, en de tekens, en de wonderen, en de sterke hand, en de uitgestrekte arm (hoofdstuk 6:22) waardoor u de HEERE, uw God, heeft uitgevoerd; also zal de HEERE, uw God, doen aan alle volken, voor wiens aangezicht gij vreest; hij zal hen door dezelfde tekens en wonderen bestrijden.

a) Deuteronomium. 4:34; 29:3

20. Daartoe zal de HEERE, uw God, nadat gij hen geslagen en op de vlucht gedreven hebt, ook a)horzels en andere vervolgers, waarmee Hij u op krachtige wijze ondersteunen zal (Exodus. 23:28), onder hen zenden; totdat zij omkomen, die overgebleven en, in spelonken en kloven, voor uw aangezicht verborgen zijn.

a) Jozua. 24:12

21. Ontzet u dus niet voor hun aangezicht; want de HEERE, uw God, is in het midden van u, 1) een groot en vreselijk God.

1) Hierin lag voor Israël de grootste bemoediging. De Heere God in het midden van hen, dan hadden zij niets te vrezen. Want hun God was meer dan alle schepselen samen..

22. En de HEERE, uw God, zal deze volken voor uw aangezicht allengs uitwerpen: 1) haastig, allen tegelijk, zult gij hen wel niet mogen te niet doen, opdat het wild van het veld, leeuwen, beren en andere verscheurende dieren (Exodus. 23:29), niet tegen u vermenigvuldige, daarom zult ge u echter nooit door vrees laten weerhouden van hun uitroeijing.

1) Zij moesten niet twijfelmoedig worden door de langzame voortgang van hun wapens, noch zich verbeelden, dat de Kanaänieten nooit zouden worden ten onder gebracht, indien dit in het eerste jaar niet gebeurde. Merkt op: wij moeten niet denken, dat, omdat de verlossing van de Kerk en de verdelging van haar vijanden niet haastig gebeurt, deze zaak nooit geschieden zal. God zal te Zijner tijd en op Zijn wijze Zijn werk verrichten, en wij mogen verzekerd wezen, dat dit altijd het beste is..

26. Gij zult dan de gruwel in uw huis niet brengen, dat gij een ban zou worden, zoals dat is; gij zult het geheel verfoeien en een gruwel daarvan hebben, want het is een ban.

Dezelfde God, die zonder moeite zeven machtige volken door een klein volkje bedwingt, en voor wie het een geringe zaak zou zijn, alle afgodsbeelden van de wereld te vernietigen; Hij, die zoveel doet, wil toch dit ene niet zelf doen, maar aan Zijn volk overlaten, om namelijk de afgoden van Kanaän te vernietigen. Wat mensen opgericht hebben, om Hem te honen, moeten mensen vernietigen, om Hem te loven.

HOOFDSTUK 8.

I. Vs.1-20. Om Israël te bewaren voor de zelfvergoding, waartoe het makkelijk kon komen, wanneer het bij de volle overvloed en de genietingen van het leven vergat, wie hun dit geschonken had, en zijn gelukkig lot aan eigen kracht en inspanning toeschreef, herinnert Mozes aan het volk de verootmoediging en beproeving, waardoor God het sinds de uittocht van Egypte heeft geleid. Door deze leiding heeft Hij aan Israël duidelijk getoond, dat het zonder Hem niets kan, maar dat Hij alles vergoedt en een onmisbare bezit is. Daarom moet Israël ook de Heere zijn God laten blijven, opdat zelfvergoding niet tot afgoderij leidt, en over het volk van God dezelfde straf komt, die het aan de heidenen voltrekken zal.

1. Alle geboden, die Ik u heden gebied, zult gij waarnemen om te doen, opdat gij leeft, en vermenigvuldigt, en inkomt, en het land erft, dat de HEERE aan uw vaders gezwooren heeft (hoofdstuk 4:1; 6:3 vv. Filip.3:1).

2. En gij zult tot dat einde gedenken aan de hele weg, die u de HEERE, uw God, deze veertig jaar in de woestijn, geleid heeft, opdat Hij u verootmoedigde, door Zijn almacht aan uw onmacht, door Zijn heiligheid aan uw zonde, door Zijn liefde aan uw ondankbaarheid herinnerd, wanneer gij door Hem in moeilijke omstandigheden gebracht werd, om u te verzoeken, in deze toestanden te dwingen tot openbaring van uw hart; want God verzoekt niet om te verleiden, maar om te onderzoeken, om te weten wat in uw hart was, of gij Hem geloven en in dat geloof Zijn geboden zou houden of niet.

3. En Hij verootmoedigde u 1) reeds spoedig bij de aanvang van de woestijnreis (Ex.16), en liet u hongeren, en spijsde u daarna niet met gewoon brood, maar met het Man, dat gij niet kende, noch uw vaders gekend hadden, opdat Hij u bekend maakte, dat de mens niet alleen van het brood leeft, maar dat het Gods kracht is, die door het brood voedt en onderhoudt, en niet het brood zelf, dat de mens leeft van alles, wat uit de mond van de HEERE uitgaat, van elke andere zaak, wanneer de Heere wil, dat zij als voeding dient, of haar voor zo'n doel tevoorschijn roept en op buitengewone wijze schenkt.

1) Dat zij een tijd lang hadden gehongerd, van dat gebrek toont Hij nu het nut aan, opdat zij daardoor zouden bekennen, dat niet slechts door brood en wijn, maar door de verborgen kracht vna God het menselijk geslacht gevoed wordt. Want, ofschoon allen bekennen, dat door de goedertierenheid van God de aarde vruchtbaar is, zo hebben zij toch zo hun zinnen gezet op de spijs en drank, dat zij niet hoger klimmen, noch God erkennen als de Vader en Verzorger, maar veeleer Hem binden aan de uitwendige middelen, waaraan zij zijn overgegeven, alsof Zijn hand op zichzelf en zonder instrument niets ten uitvoer zou kunnen brengen of verrichten..

In deze zin wordt dit woord ook gebruikt door de Heiland (Matth.4:4 Luk.4:4). God kon ook zonder gewone voedingsmiddelen, door de kracht van Zijn almachtig woord en van Zijn wil alleen het leven onderhouden, waarmee zich dan ook die kracht verbinden of hoe zij werken mocht. Hij liet het geheel aan Zijn Vader over, om Zijn honger te stillen, hoe en wanneer deze wilde. Een verandering van stenen in brood was geen behoefte, zoals slechts het ongeloof kon

menen, omdat het alleen op de middelen ziet, en niet op Die, die aan het middel kracht geeft om te werken..

4. a) uw kleding is aan u niet verouderd, en uw voet is niet gezwollen 1) door gebrek aan goed schoeisel (hoofdstuk 29:5) deze veertig jaar.

a) Nehemiah. 9:21

1) Volgens vele uitleggers wordt in deze woorden gezegd, dat Israël uit de buit van de Egyptenaars aan de Rode Zee en van Amalek genoeg kleding en schoeisel ontvangen had, of een voldoende voorraad van wol en huiden bezat, waardoor alle behoeften van de woestijnreis vervuld konden worden. Dit komt echter niet overeen met de plaats van dit woord naast de vermelding van de wonderbare spijziging..

Men hoeft daarbij nog niet met de rabbijnen en kerkvaders de belachelijke onderstelling aan te nemen, dat de kleren en schoenen met de kinderen gegroeid zouden zijn, zoals het slakkenhuis met de slak; noch ook de beschikbare middelen tot verwerving van kleren en sandalen uitsluiten, zoals immers ook het Manna niet het gebruik van andere voedingsmiddelen uitsloot, wanneer deze verkrijgbaar waren (zie Ex 16.35)

Met deze uitdrukking wil de Heere zeggen, dat hun kleren niet versleten, noch hun sandalen verteerden, maar dat Hij, op wonderlijke wijze, voor de instandhouding van hun kleren zorgde..

5. Bekent dan in uw hart, dat de HEERE, uw God, u kastijdt

1) door Zijn verootmoedigingen en verzoekingingen (vs.2)), zoals een man zijn zoon kastijdt, namelijk niet om u te verderven, maar om u te verbeteren, om u te vormen tot lof van Zijn heerlijkheid; als een gelovig overgegeven en kinderlijk gehoorzaam volk (hoofdstuk 1:31).

1) In het Hebreeuws Mejusrèka, eigenlijk was kastijdende. Kastijden moet hier opgevat worden in den zin van opvoeden, onder de tucht houden. Calvijn tekent hierbij aan: "dat Hij de gehele taak van een juiste opvoeding daarmee samenvat." Mozes houdt hen voor, om goed te onthouden, hoe de Heere hen met een vaderlijke liefde had omringd, en dat zij daarom geroepen en verplicht waren, om Zijn geboden te onderhouden..

6. En houdt de geboden van de HEERE, uw God, om ook onder de nieuwe omstandigheden in Zijn wegen te wandelen, en om Hem te vrezen.

9. Een land, waarin gij brood zonder schaarste eten zult, waarin u niets ontbreken zal: een land, waarvan de stenen ijzer zijn, ijzererts bevatten, en uit de bergen waarvan gij koper uithouwen zult.

Behalve de Jordaan, die hoger op door de meren Mérom en Gennesareth vloeit, en zich in de Dode zee uitstort, heeft Palestina geen rivier van betekenis. Er zijn echter in dit land meer of minder grote beken, die òf in de Middellandse Zee, òf in de Jordaan vloeien. Gedurende het

warme jaargetijde drogen de meeste uit, en behoren dan tot de zogenaamde Wady's, zoals men deels de kleinere in beddingen of dalkloven vloeiende wateren, deels ook de dalen zelf, door welke zij stromen, noemt (Job 6:15 Jer.15:18). In de Middellandse Zee stromen: de Sichor of beek van Egypte, Wady el Arisch (Numeri. 34:5 Jozua. 13:3), geheel in het zuiden; 2. de beek Besor of Wady Schorjah (1 Samuel 30:9); 3. de Wady Simsim of Askalon; 4. de beek Sorek (Richteren. 16:4); 5. de stroom Rubin, waarvan de oostelijke bron bij Bethlehem en Jeruzalem is, en tot wier stroomgebied het eikendal behoort, dat in 1 Samuel. 17:2,19; 21:9 genoemd wordt; 6. de stroom el-Audscheh (gekromde rivier) die van Efraïms gebergte daalt en ten noorden van Joppe zich uitstort, na de handelsweg van Egypte naar Damascus doorsneden te hebben (in de nabijheid van deze stroom, tussen Lydde en Joppe, werkte de apostel Petrus (Hand.9:32,36), daarom wordt hij ook de rivier van Petrus genoemd); 7. de Nahal Kana of rietbeek (de Statenvertalers hebben de naam niet vertaald) Jozua 16:5; 17:9); 8. de stroom Zerka of krokodillen-rivier (misschien de in Jozua. 19:26 vermelde Sischon-Libnath, volgens anderen de Belus, Nr.10); 9. de beek Kison (Richteren. 5:21; 1 Kon.18:40) 5.21); 10. de Belus of glasstroom, uit wier zand het eerste glas vervaardigd is (het is zeer zuiver en fijn zand en werd nog in de middeleeuwen naar Genua en Venetië uitgevoerd tot dit doel); ook vond, volgens de Griekse fabelleer, Hercules aan deze stroom de plant Colocasia, die zijn wonden heelde. Verder op in het noorden is nog: 11. de Leontes, die eerst in zuidwestelijke richting stromende het dal el Bukaä tussen de Libanon en Anti-Libanon doorsnijdt, vervolgens naar het westen keert, en zich ten noorden van Tyrus in de zee stort. De Libanon vormt bovendien nog 12 verschillende kleine, snelstromende beken, waaronder de Bostrenus, die echter in de Bijbel niet voorkomt, de voornaamste is..

Aan de westzijde van de Jordaan zijn voor de kennis van de Bijbel het belangrijkste: 1. de beek Krith (1 Kon.17:3,7); anderen zoeken hem aan de oostzijde van de Jordaan in de Wady Adjlun, ten noorden van de Jabbok), en 2. de Kedron, tussen Jeruzalem en de Olijfberg (2 Samuel 15:23). Aan de oostzijde zijn reeds vroeger (zie Nu 21.30) vermeld: 1. de Jarmuk of Hieromax. 2. de Jabbok, 3. de Wady Hesban, 4. de Zerka Maein en 5. de Arnon (grensrivier tegen Moab). Deze beken en stromen, waarbij we gemakkelijk nog een menigte zouden kunnen voegen, die uit de nieuwere aardrijkskunde van Palestina bekend zijn, waren echter niet voldoende voor de behoeften van de inwoners, omdat zij in de zomer uitdroogden. Men moest daarom door de kunst het drinkwater trachten te bewaren of te verkrijgen en deed dit deels door bronnen met welwater, deels door bakken of putten, waarin regenwater verzameld werd, deels door fonteinen met onderaardse waterleidingen (Leviticus. 11:36), deels door vijvers of open waterbekkens, die meest van stenen gebouwd en in dalen gelegen waren, zodat men het regenwater 's winters zonder moeite daarheen kon leiden. In de Bijbel worden behalve de waterleidingen van Jeruzalem genoemd: 1. de vijver van Gibeon (2 Samuel 2:13 Jer.41:12); 2. de vijver van Hebron (2 Samuel 4:12); 3. de vijver van Samaria (1 Kon.22:38). Niet vermeld worden de vijvers van Salomo, niet ver van Bethlehem, drie waterbassins bij het steile gedeelte van het dal ten westen van het dorp Urtas, uit vierkante steenblokken gebouwd, en blijkbaar van hoge ouderdom..

Wanneer hier de buitengewone vruchtbaarheid van Palestina geroemd wordt, is dit een getuigenis, dat de oude Romeinse schrijvers bevestigen (Tacitus Hist. V 6; Amm. Marcell XIV: 8 Want wat Strabo XVI. 2, 36 van Jeruzalem zegt, is een vrucht van onkennis en

verwarring). Michaël Servet, die in het jaar 1553 wegens dwaalleer ter dood gebracht werd, had dan ook geen recht, toen hij, met het oog op de huidige onvruchtbaarheid van Palestina, de beschrijving van Mozes bestreed. Thans heeft Jeruzalem voorzeker niet meer inwoners dan vroeger het kleinste stadje van Galilea (15.000), en het grootste gedeelte van de weg die naar Sichem voert, (18 uur lang) gaat door een natte, onvruchtbare, steenachtige landstreek. In het gebied van Beth-Séan bij de Jordaan, beneden het meer Gennesareth, vond Richardson op een afstand van 6 uur geen enkel dorp, en Jonas Korte (een vroom boekdrukker uit Altona, die in 1737-38 het Joodse land bezocht) verhaalt, dat hij in Palestina niet meer dan 10 bronnen gevonden heeft, die verder dan 80-100 schreden vloeiden. Deze verandering wordt echter genoegzaam verklaard (zie Ex 3.17 en zie Nu 34.15), vooral door de onverzadigbare hebzucht van de Turken en Arabieren, die elke bebouwing van het land onmogelijk heeft gemaakt. Toen Burckhardt uit Bazel zijn verwondering te kennen gaf, omdat hij nergens vruchtbomen en tuinen zag, antwoordden de inwoners van Hauran: hoe? zouden wij dan voor vreemden planten en zaaïen?" Hoeveel de grond ook nu opbrengt, indien hij slechts goed bebouwd wordt, meldt een Frans reiziger uit de jongste tijd. Een Engelsman had in de zogenoemde tuin van Salomo bij de bovengenoemde vijvers door drainering in één jaar zevenmaal aardappelen geoogst. Van de voortbrengselen van Palestina zijn de (vs.8) genoemde reeds vroeger besproken, anderen zullen later behandeld worden; ditzelfde geldt van het dierenrijk..

Wat echter het delfstoffenrijk aangaat, vermelden wij nog slechts tot verklaring van vs.9, dat Mozes waarschijnlijk gedacht heeft aan de Bazaltsteen, waarvan niet slechts in Bazan, maar ook in het gehele noorden van Kanaän grote lagen gevonden worden. Deze steen bevat 20% ijzer, en Mozes kan dus spreken van een land, "waarvan de stenen ijzer zijn." Bovendien zijn er echter ook bepaalde ijzermijnen tussen Jeruzalem en Jericho. Op de Libanon, die zo rijk is aan ijzersteen, dat men daar verscheidene ijzermijnen en smeltovens heeft; zijn ook sporen ontdekt van ontginning van de koperertsen. Daar deze streken volgens Jozua. 19:24,31 aan de stam Aser gegeven werden, die ze echter niet veroverde (Richteren. 1:31) ging de (Deuteronomium. 33:25) beloofde zegen "ijzer en koper zal onder uw schoen zijn" verloren. Israëel schijnt nooit in het eigen land ijzer en koper bereid te hebben, want David ontving deze metalen, die hij in grote voorraad voor de tempelbouw verzamelde, uit Syrië (2 Samuel 8:8; 1 Kronieken 19:8; 23:3,14).

10. Als gij dan zult gegeten hebben en verzadigd zijn, zo zult gij de HEERE, uw God, loven over dat goede land, dat Hij u zal hebben gegeven. 1)

1) Met deze woorden vermaant Hij hen, dat zij zeer onbezonnen zouden zijn, indien deze zo grote goedertierenheid van God hen niet tot gehoorzaamheid drong, omdat niets ongerijmder is, dan, wanneer wij wel voorzien en verzadigd zijn, niet te erkennen, van waar ons de levensmiddelen zijn toegezonden. Alzo eist Mozes van hen dankbaarheid, wanneer zij in het aan hun beloofde land als in overvloed van alle goederen zullen genieten..

Duidelijk wil Mozes, en de Heere door Hem, zijn volk erop wijzen, dat het om de gave de Gever niet mag vergeten, opdat de zegen van de gave niet in een vloek verandert..

11. Wacht u, 1) wanneer gij dit land beërven en zijn voorrechten genieten zult, dat gij, daar welstand maar al te spoedig van God afleidt, de HEERE, uw God, niet vergeet, dat gij niet zou houden Zijn geboden, en Zijn rechten, en Zijn instellingen, die ik u heden gebied.

1) Hoe noodzakelijk deze waarschuwing was, kan men opmaken uit het algemeen gebrek van het gehele menselijke geslacht, dat nog al te zeer wijd en zijd wordt aangetroffen. Want nauwelijks zal er één op de honderd worden gevonden, in wie de verzadiging niet een zekere bandeloosheid doet ontstaan. Later zegt Mozes in zijn lied over de hardnekkigheid van zijn volk: "Vet, ja! met vet overdekt geworden, sloeg het achteruit." Noodzakelijk daarom was het, dat aan zulke woeste mensen een teugel werd aangelegd, ja! dat hun teugelloosheid in voorspoed werd bedwongen. Maar ook tot ons mag en moet men deze regel uitstrekken, omdat het geluk bijna allen brooddronken maakt, zodat zij zich tegen God op ongebonden wijze gedragen, en Hem en zichzelf vergeten..

15. Die u geleid heeft in die grote en vreselijke woestijn, waar vurige slangen (Numeri 21:6) en schorpioenen, 1) en dorheid, waar geen water was;a) die u bij het begin van de reis te Rafidim (Ex.17:6), zowel als aan het einde te Kades-Barnéa (Numeri. 20:11), water uit de keiachtige rots voortbracht;

a) Psalm. 78:15; 114:8

1) Onder de plagen van de tropische gewesten rekent men ook de schorpioen, een insect van de grootte van de rivierkreeft, met een hard schild, bruin lichaam, zwarte kop, scharen, en een zeer bewegelijke, door zes ringen gevormde staart, die een gifhoudende angel heeft, welke steken dodelijk zijn. In de Arabah zijn deze dieren talrijk, zoals uit de naam Akkrabim blijkt, die de reeks van klippen aan het noordeinde draagt (zie Nu 34.5)

16. Die u in de woestijn spijsde met Man, dat uw vaderen niet gekend hadden, om u te verootmoedigen en om u te verzoeken (vs.3), opdat Hij u ten laatste, wanneer Hij u eerst in het beloofde land zou gebracht hebben, wel deed 1) en door grote welvaart schadeloosstelde voor de geleden nood.

1) Het gezegde heeft, zoals alle leidingen met Israël, algemeen geldende kracht voor alle gelovigen. Door verootmoedigingen en verzoeken voert de Heere alle Zijnen tot de zaligheid, door de woestijn van moeite, angst en nood en genadige doorhelping naar Kanaän, het land van de verkwikking en zaliging, tot het genot van Zijn Genade- en Heilsgoederen..

18. 1) Maar gij zult gedenken de HEERE, uw God, dat Hij het is, die u kracht geeft, om vermogen te verkrijgen; opdat Hij Zijn verbond bevestigt, 2) dat Hij aan uw vaderen gezworen heeft, zoals het op deze dag is.

1) Een bewijs van trots geeft hij nu aan, nl. wanneer de mensen aan hun vlijt, of arbeid, of beleid toeschrijven, wat zij moesten erkennen, als van Gods gunst ontvangen te hebben. Want wel zegt men, dat wij onze harten op allerlei wijze kunnen verheffen, maar dit is wel een voornaam stuk trots, om tot ons te trekken en voor ons te nemen, wat Gods eigendom is. Want

niets stemt ons meer tot bedaardheid en nederigheid, dan de erkenning van Gods gunst, omdat het een blijk is van bovenmate grote onbezonnenheid, de hand op te steken tegen Hem, van wie wij afhangen en aan wie wij ons zelf en al het onze verschuldigd zijn. Daarom bewijst Mozes terecht de trots van het menselijke hart uit het vergeten van God, indien zij menen, dat zij door hun eigen toedoen verkregen hebben, wat God uit gunst heeft verleend, opdat Hij hen aan zich verbonden hield. Te zeggen in het hart, betekent bij de Hebreëen, bij zichzelf overleggen, of bij zichzelf denken. Niet daarom wordt hier slechts de uiterlijke belijdenis van de mond bekend gemaakt, waardoor de mensen nog wel tonen, dat zij Gods goedheid dankbaar zijn (hoewel het dikwijls niets anders is, dan huichelarij en ijdelheid), maar Hij wil, dat zij er ernstig van overtuigd zijn, dat, wat zij bezitten, hun is toegevloeid van Zijn onverdiende goedertierenheid..

2) Opdat Hij Zijn Verbond bevestigt. De Heere wil het Israël gedurig en ook hier weer herinneren, dat er in Zijn volk geen waardigheid is, maar dat alle weldaden Verbondsweldaden zijn..

HOOFDSTUK 9.

OORZAKEN VAN KANAÄNS VEROVERING.

I. Vs.1-10:11. Mozes tracht Israël te bewaren voor het gevaar van de eigen gerechtigheid, die wèl Gods weldaden erkent, maar niet als onverdiende zegeningen, en daarom in de eigen persoon een oorzaak zoekt tot verklaring van de voorrechten van de Heere. God heeft niet in de voortreffelijkheid van het volk een aanleiding tot Zijn barmhartigheid gevonden, want in de woestijn heeft het zich tegen de Heere verzet, en meer dan eens het oordeel van volkomen verwerping verdiend, zodat Mozes telkens met zijn voorbede in de bres moest springen. Daardoor alleen waren de oordelen afgewend, en werd het einde gezegend.

1. Hoor, Israël! 1) Gij zult heden, nu spoedig Jozua 23:14), over de Jordaan gaan, dat gij inkomt, om volken te beëerven, die groter en sterker zijn dan gij (hoofdstuk 7:1); steden, die groot en tot in de hemel gesterkt zijn (hoofdstuk 1:28).

1) Heel deze plaats bevat een lofdicht op de genadige goedertierenheid van God, waardoor Hij Zijn volk zich heeft verbonden, om Zijn Wet te gehoorzamen. Doch deze zeer scherpe prikkel, om de Israëlieten aan te zetten, moest er wezen, zouden zij geheel en al ertoe gebracht worden, om God te dienen en te beminnen, aan Wie zij zozeer verbonden waren. Mozes' doel daarom is om te leren, dat de Israëlieten zonder enige verdienste, maar door de bijzondere weldaad van God, erfgenamen zouden zijn van het land Kanaän, en dat dit geheel zou komen ten gevolge van het Verbond en de genadige aanneming tot kinderen, opdat zij wederkerig zouden volharden in de gelovige waarneming van het Verbond en alzo zich meer gewennen aan Zijn dienst. Want al te verschrikkelijk zou het zijn, dat zij niet vrijwillig God zouden tegenkomen, door zich aan de regering te onderwerpen van Hem, die het met Zijn genade was voorgekomen. Verder, opdat zij zich niets zouden aanmatigen, meldt hij de grootheid van de macht van God daarin, dat zij nooit zo vele volken hadden kunnen overwinnen, indien zij niet op verwonderlijke wijze uit de hemel daartoe waren geholpen. Hierom noemt hij die volken met name, wat hun menigte en het getal aangaat en vervolgens zegt hij: dat zij in oorlogskracht uitblonken..

3. Zo zult gij heden, terwijl gij de strijd tegen zulke volken onderneemt, weten, dat de HEERE, uw God, degene is, die als baanbreker voor uw aangezicht doorgaat, een a) verterend vuur, 1) om hen te vernietigen, zodat gij niet behoeft te vrezen, alsof zij niet overwonnen konden worden. Die zal hen verdelgen, en Die zal hen met dit doel voor uw aangezicht neerwerpen, hen reeds nu vreesachtig en vreesachtig maken Jozua 2:9), en gij zult ze uit de bezitting verdrijven, en zult hen haastelijk, indien ook niet allen tegelijk, te niet doen, zoals de HEERE, door mijn mond (Ex.23:27 vv.), tot u gesproken heeft. 2) Maar niet gij zijt het, het is de Heere, didoor u zulke daden volbrengt; dit zult gij niet slechts erkennen, maar ook daarbij bedenken, waarom Hij juist door u zulke dingen tot stand brengt.

a) Deuteronomium. 4:24 Hebr.12:29

1) Het beeld van vuur wordt hier gebruikt, om daarmee te kennen te geven, de mogelijkheid, dat zo machtige volken zo spoedig zouden worden vernietigd. Zoals vuur alles in een kort ogenblik vernietigt, zo zou God ook zijn voor de inwoners van Kanaän. Hij zou binnen korte tijd het beloofde land voor Israël gereed maken..

2) Wij moeten onze uiterste pogingen aanwenden, in afhankelijkheid van de Goddelijke genade, en wij zullen de genade verkrijgen, indien we de kracht, die de Heere verleent, op Zijn bevel en in Zijn Naam tewerkstellen..

5. Niet om uw gerechtigheid, noch om de oprechtheid van uw hart komt gij er heen in, om hun land te erven; maar om de goddeloosheid van deze volken verdrijft hen de HEERE, uw God, voor uw aangezicht uit de bezitting; en Hij heeft slechts aan u dit land gegeven, om het woord te bevestigen, dat de HEERE, uw God, aan uw vaderen Abraham, Izak en Jakob gezworen heeft.

Hier blijkt genoeg, dat er voor de verdienste geen plaats is, wanneer het Verbond van God zou worden te niet gemaakt en welke niet kon gevonden worden in een zo verkeerd en ongehoorzaam volk. Waarbij komt, dat God het Verbond met Abraham had gesloten, vier eeuwen vóórdát zij geboren waren. Waaruit volgt, dat deze weldaad uit een andere bron hun toevloede..

Dat iemand zichzelf als rechtvaardig beschouwt, in plaats van de genade te begeren, is slechts mogelijk, omdat het rechte, diepere inzicht in het wezen van de gerechtigheid ontbreekt; want het werken is niet genoeg, de gehele inwendige toestand van het hart komt in aanmerking (1 Kon.9:4 Psalm. 24:4)

6. Weet, overtuig u dan zelf door de terugblik op het verleden, dat de HEERE, uw God niet om uw gerechtigheid, dit goede land geeft, om dat te erven; want gij zijt een hardnekkig volk, 1) gij zijt gelijk aan het lastdier, dat de nek niet buigen wil onder het juk (Ex.32:9).

1)Hardnekkig volk. Deze uitdrukking is ontleend aan de os, welke zijn nek niet buigen wil, of liever, welke niet eerder tot het gebruik geschikt is, voordat hij de nek heeft leren buigen onder het juk. Zo, wil Mozes zeggen, is ook Israëls volk, het is onwillig, om zich te buigen onder het juk van de Heere, onder het juk van de wet..

14. Laat van Mij af, dat Ik hen verdelg, en hun naam van onder de hemel uitdoe, en Ik zal u tot een machtiger en groter volk maken dan dit is.

Mozes geeft de uitdrukkingen bijna letterlijk terug, een bewijs, dat zij diep in zijn hart zijn gezonken..

14. Laat van Mij af, dat Ik hen verdelg, en hun naam van onder de hemel uitdoe, en Ik zal u tot een machtiger en groter volk maken dan dit is.

Mozes geeft de uitdrukkingen bijna letterlijk terug, een bewijs, dat zij diep in zijn hart zijn gezonken..

15. Toen keerde ik mij (Ex.32:15-19), en ging van de berg af; de berg nu brandde van vuur, en de twee tafelen van het Verbond waren op mijn beide handen. 1)

1) Toen Mozes hoorde, hoe weerspanning het volk was geworden, liet hij de tafelen niet op de berg, waar ze aan hem waren overgeleverd, maar hij bracht ze met zich, om geheel Israël, door ze voor hun ogen te verbreken, te doen zien, wat zij verloren hadden.

20. Ook vertoornde zich de HEERE zeer tegen Aäron, om hem te verdelgen; zodanig was toen uw toestand, wat het hoofd en de ledematen aangaat; doch ik bad ook op deze tijd voor Aäron, 1) en verwierf zijn herstel in Gods gunst, zodat hij toch later het Hogepriesterlijk ambt ontving, dat voor hem bestemd was (Leviticus. 8:1 vv. Ex.28:1 vv.).

1) Van een afzonderlijke voorbede voor Aäron lezen wij in Exodus niet. Deze was begrepen in die voor geheel Israël. Daarom zegt Mozes hier: Ik bad ook op deze tijd voor Aäron..

21. Maar uw zonde, het voorwerp, waarmee gij gezondigd had, het kalf, 1) dat gij had gemaakt, nam ik, en verbrandde het met vuur, en stampte het, malende het wel, totdat het verdund werd tot stof; en zijn stof wierp ik in de beek, die van de berg afstroomt, en gaf het u te drinken, opdat gij de nietigheid zou inzien van een god, die men drinken kan (Ex.32:20).

1) Ten einde hen een levendig besef te geven van de verdelging, waaraan zij toen bloot stonden, beschrijft hij de vernieling van het gegoten kalf, dat zij zich gemaakt hadden, en dat het werktuig van hun overtreding was geweest. Hij noemt dat kalf zonde, mogelijk niet alleen, omdat het het onderwerp van hun zonde was geweest, maar ook, omdat de vernieling ervan geschikt was tot een getuigenis tegen hun zonde, alsmede om hen te doen zien, wat degene, die daarmee hadden gezondigd, zelf verdiend hadden. Zij, die het kalf hadden gemaakt, waren hieraan gelijk, en hen zou geen ongelijk zijn aangedaan geworden, indien zij zelf dus tot stof verbrand, én vermalen én verstrooid waren geworden, zodat niets van hen was overgebleven. Het was een oneindige genade, dat God de vernieling en vernietiging van het afgodsbeeld toestond, in de plaats van de verdelging van de afgodendienaars..

29. Zij zijn toch uw volk, en uw erfdeel, dat Gij door uw grote kracht en door uw uitgestrekte arm hebt uitgevoerd.

1)

1) De inhoud van de bede is dezelfde als Ex.32:11-13, meer naar de vorm is zij met zoveel vrijheid herhaald, dat wel niemand anders, dan Mozes zelf, dit zou hebben durven doen. Bovenal staat het thema (vs.26): "Verderf uw volk en uw erfdeel niet," in nauw verband met het Woord van God (vs.12): "Uw volk, dat Gij uit Egypte gevoerd hebt, heeft het verdorven." Dit thema (Hebreeuws Al-Taschet) werd later, naar het schijnt, de leuze van David, die hij bij de vervolging van Saul gedurig in het hart had en in het gebed voordroeg. Maar hij gebruikte haar ook als richtsnoer in zijn handelingen tegenover Saul (1 Samuel 26:9,15; 2 Samuel.

1:14), daar hij wel wist, dit gebed slechts zolang voor zich en de zijnen te kunnen opzenden, als hij de redding door eigen hand vermijden en de gezalfde van de Heere sparen zou. Deze leuze werd zodoende ook wel tot een bijzonder lied, met afzonderlijke zangwijze en toon, zoals blijkt uit het opschrift: Al-Taschet boven Psalm. 57,58,59 en 75..

HOOFDSTUK 10.

DE VERNIEUWING VAN HET VERBOND MOET ISRAEL DWINGEN TOT DE LIEFDE VAN GOD.

1. In dezelfde tijd, toen ik door aanhoudende gebeden en smekingen herkrijgen moest, wat gij verkondigd had, en ook tenslotte de volkomen vernieuwing van het verbroken Verbond bewerkte, zei de HEERE tot mij: Houw u twee stenen tafelen, als de eerste, en klim tot Mij op deze berg (Ex.34:1); daarna zult gij u een kist van hout maken, laat daarna ook de reeds vroeger beschreven Ark van het Verbond (Ex.25:10 vv.) vervaardigen.

2. En Ik zal op die tafelen schrijven de woorden, die geweest zijn op de eerste tafelen; die gij gebroken hebt; en gij zult ze leggen in die kist. 1)

1) God zal Zijn Wet en Evangelie zenden aan degenen, wiens harten als tot heilige vaten en bewaarplaatsen zijn toebereid en geheiligd, om ze te ontvangen. Christus is de Ark, waarin de Wet veilig en ongeschonden bewaard is, waardoor dan ook het Verbond, uit kracht van zijn volmaakte gehoorzaamheid, de zijnen een eeuwige gerechtigheid aanbrengt en niet verbroken kan worden zoals gebeurde in de eerste Adam, toen de bewaring van Gods Wet aan hem was toevertrouwd..

5. En ik keerde mij, daar alles thans weer op die hoogte gekomen was, als vroeger, toen ik het eerst de berg verlaten zou hebben (Ex.31:18), indien niet de gebeurtenis, die (Ex.32) beschreven wordt, dit verhinderd had, en ik ging af van de berg (Ex.34:29) en legde, toen nu de tabernakel gereed, en op de eerste dag van de eerste maand in het tweede jaar van de uittocht onder mijn leiding opgericht was, de tafelen in de kist, die ik gemaakt had; en aldaar zijn zij, zoals de HEERE mij geboden heeft 1) (Ex.40:20).

1) Mozes voegt hier doorgaans bijeen, wat zakelijk bij elkaar behoort, zonder zich te binden aan de volgorde van de tijd, daar dit voor het doel van zijn rede zonder belang is. Zijn doel is, om aan te tonen, dat alle zegeningen, die Israël in het Verbond met de Heere ontvangt, slechts een vrucht zijn van de schuldvergiftenis en van de vernieuwde genade, welke de Heere op zijn gebed verleend heeft, en dat er daarom geen reden is, om van eigengerechtigheid gewag te maken. Bij de opsomming van deze zegeningen gedenkt Mozes, na de vermelding van de grootste weldaad, het herstel van wet en heiligdom, in vier volgende verzen aan de instelling van het Aäronitisch priesterschap en van de Levitische priesterdienst-ook een vrucht van zijn voorbede (hoofdstuk 9:20). Dat Mozes daarbij de vorm van de toespraak laat varen, en niet tot Israël, maar in de 3de persoon van Israël spreekt, komt geheel overeen met de eenvoudige en meer vrije stijl van de ouden. In geen geval geeft dit recht tot het veronderstellen van een latere bijvoeging, want dit gedeelte behoort in de samenhang van de rede, en als vrucht van Mozes' voorbede voor Aäron, en in verband met de uitlegging van het tweede gebod, dat de verering van de ware God regelt. Men kan de vorm verklaren door de veronderstelling, dat Mozes hier een gedeelte van zijn bericht over de reis (Numeri. 33) voorleest, of dat hij zou hebben willen zeggen: "Zo kan ik dan, nadat de Heere opnieuw alles heeft toegestaan, wat

door uw schuld verloren werd, in mijn bericht over de verdere gebeurtenissen schrijven: En de kinderen van Israël reisden, enz..

7. Vandaar reisden zij meer zuidelijk door het vlakke veld of de Arabah, naar Gudgod, of Hor-Gidgad, d.i. hol van Gidgad, tussen de berg Hor en de golf van Akabah, en van Gudgod naar Jotbath, een land van waterbeken (Numeri. 33:33).

Nadat Mozes de nieuwe tafelen en de Ark van het Verbond als goddelijke gunstbetoningen voorgesteld heeft, handelt hij eerst over het Hogepriesterschap, waarin Israëls verkiezing en bestemming als volk Gods het heerlijkst geopenbaard wordt. Uit zijn voorstelling blijkt, dat dit ambt duurzaam in Israël zal bestaan, en door Israëls en Aärons zonde in Kades (Numeri. 14:10) niet opgeheven is. Om dit aan te tonen, grijpt de man Gods zo ver vooruit in de geschiedenis, dat tegelijkertijd de dood van Aäron en de aanstelling van zijn zoon Eleßzar vermeld worden. Niet zonder oogmerk misschien worden daarbij eerst de bronnen van de kinderen van Jßakan (Beërôth Bene-Jßakan) en tenslotte Jotbath, een land van waterbeken genoemd. In de woestijn kent men een groter zegen dan bronnen en waterbeken; zij zijn een beeld van de geestelijke zegeningen, die door het Hogepriesterambt op Israël zullen neerdalen. En dat in klimmende mate, van bronnen tot waterbeken, zoals ook geschied is, toen het oudtestamentisch Hogepriesterambt plaats maakte voor het eeuwige van de Nieuwe Bedeling in Christus..

Met de geestelijke weldaden verbindt God meestal de lichamelijke. Zolang onder ons de bediening van het Woord en de uitoefening van de dienst van God van kracht is, zolang zal God ons ook met tijdelijke zegeningen weldoen.

8. In dezelfde tijd, 1) toen ik de tafelen van de wet in de Ark van het Verbond legde, scheidde de HEERE de stam Levi, waaronder de zonen van Aäron, zowel als de gewone priesters, begrepen zijn uit (Leviticus. 8; Numeri. 8), om de Ark van het Verbond van de HEERE te dragen, om voor het aangezicht van de HEERE te staan, om Hem te dienen met offers en gebeden en om in zijn naam te zegenen (Numeri. 6:23 vv.; 1 Kronieken 24:13) door de priesters tot op deze dag.

1) In dezelfde tijd, d.w.z. ten tijde, toen het Verbond tussen de Heere en Zijn volk weer vernieuwd werd, en ziet daarom niet, zoals sommigen willen, op de tijd van Aärons dood..

I. Vs.12-11:32. Na de viervoudige waarschuwing keert Mozes terug tot de vermaning: "Israël moet de Heere, zijn God, vrezen en beminnen, Hem dienen en In Zijn wegen wandelen. Dat kan na zo'n verleden niet moeilijk zijn, maar volgt uit de rechte erkenning van Gods zegeningen. Slechts een besnijding van de voorhuid van het hart en vernietiging van de hardnekkige tegenstand is nodig, en ook deze heeft God reeds gebroken door Zijn tuchtiging. Deze toestand is echter voorwaarde van welstand in Kanaän, welks vruchtbaarheid niet, zoals in Egypte, van overstroming van de rivier, maar uitsluitend van de wateren en de zegen van de hemel afhangt. Daarom moet dit land ook terstond na de verovering op plechtige wijze tot een land van gehoorzaamheid gewijd worden.

12. Nu dan, Israël! daar gij alles, wat gij hebt en zijt, zonder verdienste en waardigheid, door schuldvergevende genade hebt en zijt, wat eist de HEERE, uw God, in de plaats van zo overvloedige bewijzen van barmhartigheid, die Hem het grootste recht geven op beantwoording van uw zijde, van u? Wat anders, dan de HEERE, uw God, te vrezen, in al zijn wegen te wandelen, en Hem lief te hebben, en de HEERE, uw God, a) te dienen, met uw gehele hart en met uw gehele ziel.

a) Deuteronomium. 6:5 Matth.22:37 Luk.10:27

13. Om te houden de geboden van de HEERE en zijn instellingen, die ik u heden gebied, u ten goede 1) (Micha 6:8).

1) Vrees (eerbiedige, niet knechtelijke) en liefde voor God moeten steeds met elkaar verbonden zijn; want de liefde zonder vrees voert tot traagheid en nalatigheid, de vrees zonder liefde brengt tot slavernij en vertwijfeling.

Door de vrees, die het meest de ernst van een nauwgezette wandel bevordert en Gods barmhartigheid leert verstaan, moet de liefde waarheid ontvangen en door liefde, die altijd vaster met de Heere verbindt, moet de vrees verheerlijkt worden..

De vrees voor de Heere, die door het bewustzijn van de eigen onheiligheid tegenover de heilige God ontstaat, moet de grondtoon van het hart zijn. Deze vrees, die Gods barmhartigheid recht leert erkennen, verwekt de liefde; en de liefde openbaart zich in het dienen van God met het gehele hart en de gehele ziel..

14. Ziet, 1) van de HEERE, uw God, is de hemel en de hemel der hemelen, 2) de aarde, en al, wat daarin is (1 Kon.8:27; Psalm. 24:1; 115:16 24.1).

1) Allereerst daarom herinnert hij, dat zij niet door eigen waardigheid, of door voortreffelijkheid van oorsprong van de overigen verschillen, maar omdat het God behaagd heeft hen voor te trekken, terwijl Hij met gelijk recht over allen heerst. Wat het woord betreft: de Heere heeft lust gehad aan uw vaders, om die lief te hebben: met deze uitdrukking wordt geenszins twijfelachtig aangegeven, dat Hij tot liefde geneigd is. De bedoeling is duidelijk, dat God Abraham, met voorbijgang van alle andere volken op de aarde, uit vrije gunst, met zijn geslacht heeft aangenomen tot kinderen. Want Hij zegt niet, dat Hij de vaders slechts heeft liefgehad, maar ook hun personen, hun hele geslacht..

2) De Heilige Schrift maakt onderscheid tussen de wolkenhemel, waaronder de vogels vliegen, de sterrenhemel, de plaats van de hemellichamen, en tussen de eigenlijke hemel, de zetel van Gods heerlijkheid, die dikwijls de hemel der hemelen genoemd is.

16. Besnijdt 1) dan de voorhuid a) van uw hart, en verhardt, in het vervolg, uw b) nek niet meer, zoals gij het tot nu toe gedaan hebt (hoofdstuk 9:6,13).

a) Jer.4:4 b) Ex.32:9; 33:3; 34:9.

1) De besnijding in de natuurlijke zin is het afsnijden van de voorhuid van het mannelijk lid, om zijn voortbrengende kracht aan de Heere te heiligen. In de geestelijke zin wijst zij op een verwijdering van al het bedorven natuurlijke, het vleselijke, dat de werking van God en Zijn Geest verhindert. Het zijn onbesneden oren, die nog onvatbaar zijn voor Gods Woord; onbesneden lippen, die de hogere, Goddelijke taal niet gebruiken en de lof van de Allerhoogste nimmer verkondigen, onbesneden harten, die nog geheel beheerst worden door de natuurlijke trots en hoogmoed, die de vrees en liefde voor God, door het zelfvertrouwen het waarachtig Godsvertrouwen uitsluit. De voorhuid van het hart is deze tweevoudige, zondige natuurlijkheid (Jeremia. 17:9)

Bij gevolgtrekking blijkt, waarom van de aanneming melding gemaakt is, namelijk, opdat de Joden meer heilig en met des te meer ijver God zouden dienen, Die zij als zeer weldadig hadden leren kennen. Hij eist daarom wederkerig liefde. Want niets zou schandelijker zijn, dan dat de dankbaarheid niet geopenbaard werd door godzalig en rechtvaardig te leven. Maar omdat de mensen volstrekt niet van nature geneigd zijn of geschikt om God te gehoorzamen, vermaant Mozes hen tot verloochening van zichzelf en om de lusten van het vlees te beheersen en te bedwingen. Want het hart te besnijden is hetzelfde als zich te reinigen van de kwade begeerlijkheden. Ondertussen kastijdt hij hun vreselijke hardheid van hart, waar hij hen verbiedt, nog meer, of voor het vervolg, hard van nek te zijn, alsof hij wilde zeggen, dat zij eindelijk eens die verkeerdheid van het gemoed moesten uitschudden, waarin zij al veel te lang hadden volhard..

16. Besnijdt 1) dan de voorhuid a) van uw hart, en verhardt, in het vervolg, uw b) nek niet meer, zoals gij het tot nu toe gedaan hebt (hoofdstuk 9:6,13).

a) Jer.4:4 b) Ex.32:9; 33:3; 34:9.

1) De besnijding in de natuurlijke zin is het afsnijden van de voorhuid van het mannelijk lid, om zijn voortbrengende kracht aan de Heere te heiligen. In de geestelijke zin wijst zij op een verwijdering van al het bedorven natuurlijke, het vleselijke, dat de werking van God en Zijn Geest verhindert. Het zijn onbesneden oren, die nog onvatbaar zijn voor Gods Woord; onbesneden lippen, die de hogere, Goddelijke taal niet gebruiken en de lof van de Allerhoogste nimmer verkondigen, onbesneden harten, die nog geheel beheerst worden door de natuurlijke trots en hoogmoed, die de vrees en liefde voor God, door het zelfvertrouwen het waarachtig Godsvertrouwen uitsluit. De voorhuid van het hart is deze tweevoudige, zondige natuurlijkheid (Jeremia. 17:9)

Bij gevolgtrekking blijkt, waarom van de aanneming melding gemaakt is, namelijk, opdat de Joden meer heilig en met des te meer ijver God zouden dienen, Die zij als zeer weldadig hadden leren kennen. Hij eist daarom wederkerig liefde. Want niets zou schandelijker zijn, dan dat de dankbaarheid niet geopenbaard werd door godzalig en rechtvaardig te leven. Maar omdat de mensen volstrekt niet van nature geneigd zijn of geschikt om God te gehoorzamen, vermaant Mozes hen tot verloochening van zichzelf en om de lusten van het vlees te beheersen en te bedwingen. Want het hart te besnijden is hetzelfde als zich te reinigen van de kwade begeerlijkheden. Ondertussen kastijdt hij hun vreselijke hardheid van hart, waar hij

hen verbiedt, nog meer, of voor het vervolg, hard van nek te zijn, alsof hij wilde zeggen, dat zij eindelijk eens die verkeerdheid van het gemoed moesten uitschudden, waarin zij al veel te lang hadden volhard..

17. Want 1) de HEERE, uw God, is een God van de goden, en een a) Heer van de heren. 2) Hij staat op de hoogste plaats, onder allen, die als goden en heren vereerd worden, omdat Hij bestaat als God en Heer; die grote, die machtige, en die, voor al Zijn tegenstanders, vreselijke God, die b) geen aangezicht aanneemt, noch geschenk ontvangt, 3) zoals de menselijke heren en rechters wel eens doen. De geringste en meest verlatene is in Zijn schatting niet minder dan de aanzienlijkste en machtigste.

a) Openb.17:14 b) 2 Kron.19:6,7 Job 34:19 Hand.10:34 Rom.2:11 Galaten. 2:6 Efez.6:9 Kol.3:25; 1 Petrus. 1:17.

1) Opdat zij dit onderwijs niet gering zouden schatten bepaalt Hij hen bij de vreselijke regering van God, omdat hieruit verachting en verwaarlozing zou ontstaan, wanneer de Majesteit van God hen niet altijd tot de rechte aanbidding zou aanzetten. Alzo, door vrees in te boezemen, schrikt hij hen af van toegeeflijkheid en onaandoenlijkheid..

2) God van de Goden en Heer van de heren. Hiermee stelt Mozes God voor aan Israël als de hoogste God, buiten Wie en boven Wie er geen God is en tevens als de Souvereine en alleen machtige Gebieder van het Verbond. Het is zijn bedoeling, om bij zijn volk de diepste eerbied in te planten voor de Heere God, opdat zij door heilige vrees en diepe eerbied zouden worden afgehouden van het dienen van andere goden..

3) Gods onkreukbare rechtvaardigheid wordt hiermee aangeduid. Mogen rechters onder de mensen nog soms geschenken aannemen, God, de Heere, is recht in al zijn weg en werk. Daarom zal Hij zich ook een Rechter van de weduwen betonen en een Vader van de wezen..

18. Die het recht van de wees en van de weduwe doet; en de vreemdeling liefheeft, dat Hij hem brood en kleding geeft.

1)

1) Met weduwen en wezen worden zij aangegeven, die als het ware zonder natuurlijke beschermers verkeren en met de vreemdeling, de gene, die in nood en ellende verkeren..

19. Daarom zult gij de vreemdeling liefhebben, want gij zijt vreemdelingen geweest in Egypte.1) Niet slechts door Zijn geboden en door Zijn voorbeeld herinnert de Heere u aan deze eis, maar ook door uw ondervinding gij weet wat het is, verdrukte vreemdelingen te zijn, en in die verdrukking hulp en redding te ontvangen.

1) Gezegend zijt gij, o Heilige Geest, voor Uw reinigende, bewarende en vernieuwende invloed, dat ik geroepen ben uit de toestand van een vreemdeling in Egypte, zoals mijn vaders waren, en nu gevonden word onder het getal van de kinderen van God en mijn erfdeel is onder de geheiligden.

20. De HEERE, uw God, zult gij a) vrezen, Hem zult gij dienen, en Hem zult gijb) aanhangen en bij zijn naam zweren. 1)

a)Matth.4:10 Luk.4:8 b)Deuteronomium. 13:4

1) De eed is in generlei opzicht zondig en door God verboden, maar integendeel Gods- en liefdedienst, of zoals Luther in de grote Catechismus zegt: Een recht en goed werk, waardoor God geprezen, waarheid en recht bevordert, leugen verslagen, mensen bevredigd, gehoorzaamheid volbracht en twist beslecht wordt; want God zelf komt daar in het midden, en scheidt recht en onrecht, goed en kwaad. In de oudste tijden nu, toen men de eed heilig hield, was de waarschuwing voor lichtzinnig zweren minder noodzakelijk; maar wel was er gevaar, dat deze godsdienstige handeling een afgodische zonde worden, wanneer men bij de afgoden zwoer, en dus de dienst van het Heiligdom overnam. De inhoud van de oudtestamentische geboden is daarom met betrekking tot de eed: bij Zijn (de enige, waarachtige God) naam zult gij zweren, en niet bij een andere naam; en de Profeten voorspellen een tijd, waarin elke knie zich voor God buigen en elke tong bij Zijn naam zweren zouden Jesaja 19:18; 45:23; 65:16 Jer.4:2; 12:16). Toen na de Babylonische ballingschap dit gevaar overwonnen was, omdat de Joden een afschrik hadden van de afgoden (Rom.2:22), moest een andere verkeerdheid worden bestreden: het lichtvaardige, gewetenloze zweren. Sinds deze tijd nam een uiterste richting steeds toe, die uit vrees van misbruik de naam des Heeren volstrekt niet op de lippen wilde nemen (zie Le 24.12). Toen men echter nu, in plaats van de naam van God, iets dat heilig, geëerd of bemind was gebruikte, b.v hemel en aarde, de tempel, de stad Jeruzalem, het eigen hoofd, verdween daarmee ook steeds meer het bewustzijn van de heiligheid van de eed en het lichtzinnig zweren werd zo algemeen, dat de joden daarom berucht werden bij de Romeinen. Tegen deze zonde strijden (Matth.5:33 Jak.5:12)

Mozes beschrijft de vrees voor God d.i. de rechte Godsverering, naar haar drievoudige openbaring: door de daad (God dienen); in het hart (Hem aanhangen) en met de mond (zweren bij Zijn Naam)

21. Hij is uw lof, en Hij is uw God! 1) die bij u gedaan heeft deze grote en vreselijke dingen, die uw ogen, sinds de uittocht uit Egypte, gezien hebben.

1) Opdat Mozes zijn volk des te gemakkelijker zou overtuigen, dat er niets beter was of niets meer gewenst dan zich aan de regering van God te onderwerpen, vermaant hij hen, dat er niets is buiten Hem, waarin zij zouden kunnen roemen. Alsof hij wilde zeggen, dat zij in dat ene gelukkig waren, dat God hen in zijn trouw had opgenomen, doch dat, wanneer zij deze roem zouden laten varen, zij ellendig en verloren zouden zijn. God nu wordt de lof van zijn volk genoemd, als hun eer en ornament. Waaruit volgt, dat, indien zij een ware en degelijke en gelukkige staat begeerden te genieten, zij hiervoor moesten zorg dragen, dat zij zich hielden onder Zijn hoede, terwijl, indien zij daarvan zouden beroofd zijn, er niets anders hen restte dan vrees en schande. Met dezelfde bedoeling voegt hij erbij, dat Hij hun God is, omdat niets dwazer of ongerijmder zou zijn, dan Hem, de Bouwheer van de wereld, niet aan te nemen, waar Hij zich uit eigen beweging als hun God aanbiedt..

22. Uw vadersen vertrokken naar Egypte met a) zeventig zielen (zie "Ge 46.27); en nu heeft u de HEERE, uw God, overeenkomstig Zijn belofte aan de vadersen (Genesis 15:5; 26:4; 28:14) gesteld als de sterren aan de hemel in menigte; 1) zodat gij 600.000 mannen sterk, behalve de vrouwen en de kinderen, uit Egypte vertrokken zijt (Ex.12:37).

a) Ex.1:5 Hand.7:14

1) Mozes wijst hen op de grote daden van de Heere, op zijn bijzondere weldaden, opdat Israëls volk het zou weten, dat God niet alleen een soeverein, maar ook nog een wettig verkregen recht op hen had..

HOOFDSTUK 11.

REDENEN, WAAROM GOD BEMIND EN GEHOORZAAMD MOET WORDEN.

1. Daarom zult gij de HEERE, uw God, liefhebben. Zoals ik u reeds (hoofdstuk 6:5) zei en gij zult te allen tijde onderhouden zijn bevel en zijn instellingen, en zijn rechten, en zijn geboden.

1) Zoals Hij Zijn wet zo veelzijdig heeft ingericht, dat gij naar die regel uw leven in alle betrekkingen en omstandigheden kunt inrichten, zult gij nu ook uw gehele leven richten naar Zijn wil.

1) De Heere is u niet maar een aanrader en aanmaner, een verzorger en beschermer, maar voor alles uw God, die als God over u te gebieden en van u gehoorzaamheid, blinde, stipte, volkomen gehoorzaamheid te vorderen heeft, Hij vraagt u niet wat gij goed vindt, noch wat gij ervan begrijpt, maar zet het voor u in, verordent het en bakent voor u de weg af, en nu is er voor u geen keuze, nu moet gij al uw hoogheid afleggen, en stil als het gespeende kind naar die instellingen en op die weg wandelen..

29. Zo zal komen de Leviet, omdat hij geen deel noch erfgoed met u heeft, en de vreemdeling, en de wees, en de weduwe, die in uw poorten zijn, en zullen eten; 1) zij zullen in uw woning een tiendmaaltijd met elkaar houden van hetgeen gij achtergelaten hebt, en verzadigd worden, opdat u de HEERE, uw God, ook verder zegent in al het werk van uw hand, dat gij doen zult; want zijn zegen zal slechts uw deel zijn, wanneer gij overeenkomstig zijn geboden handelt.

2)

1) Hiermee is nu de instelling van de tienden volledig beschreven; wij werpen daarom nogmaals een blik op de samenhang, het wezen en de betekenis van deze verordening. Reeds de toewijding van de eerstgeboorten (Ex.13:2,11 vv. Leviticus. 27:26 vv. Numeri. 3:5-13; 8:16-19; 18:15-18 Nu 3.5-13 8.16-19 18.15-18), en de opbrengst van de eerstelingen (Exodus. 23:19 Numeri. 18:12 vv.) moest Israël voorstellen als een volk van het eigendom en zijn bezittingen als een gave van de Heere, waarvan zij slechts de rentmeesters en vruchtgebruikers waren. Deze gaven moesten daarom naar Gods wil besteed worden, d.i. tot bevordering van Gods rijk en van de ware godsdienst, tot betamelijke veraangenaming van het leven, en tot ondersteuning van de hulpbehoevende naaste. Dit nu werd door de instelling van de tienden geregeld en in de harten van het volk ingeprent. Het tiende gedeelte van alle inkomsten moet afgezonderd worden, omdat het getal tien, als insluitende alle grondgetallen, zinnebeeld van de volledigheid

is, en de omvang van het geheel dus op de beste wijze afbeeldt. Een eerste tiende, voor de Levieten bestemd, moet gebruikt worden tot bevordering van het Godsrijk (Leviticus. 27:30 vv.

Numeri. 28:21 vv.); van het overblijvende wordt een tweede tiende afgezonderd, die eerst nu ter sprake komt, waar Israël het beloofde land zal beëerven. Bij het einde van ieder eerste en tweede jaar na het zevende moet zij gebruikt worden tot een maaltijd voor de huisgenoten, en wel bij het heiligdom. Israël moest zich daar verheugen in de gaven van zijn God, het goede van de aarde als een dankoffer genieten, en het bewustzijn meenemen, dat ook de voorraad thuis op gelijke wijze en met hetzelfde doel te besteden was, namelijk ten behoeve van het gezin, als onder Gods ogen, en in Zijn gemeenschap. In het derde jaar echter doet de godvruchtige dienstknecht van de Heere voor zich en de zijnen afstand van dit genot, en schenkt zijn tiende onverdeeld aan alle behoeftigen. Hij toont dus door de daad, met de handen te willen arbeiden, om te kunnen geven aan elk die gebrek lijdt. Dezelfde gave wordt nogmaals verleend in het 6e jaar, en dan volgt de grote Sabbat, waarin het land zijn rust viert, bezitters en nietbezitters gelijk voedt door ongedwongen opbrengst, en hun tijd geeft, om ongestoord te denken aan de belangen van de ziel. Men heeft ook wel van een derde tiende gesproken, maar waarschijnlijk ten onrechte, omdat men het gebruik van de tweede tiende in het 3e en 6e jaar als zodanig beschouwde. Toch is het wel mogelijk, dat men de armentienden in het 3e en 6e jaar voor de behoeftigen overgaf, en in die jaren een derde tiende voor de tempelmaaltijd afzonderde, wat voorzeker niet in strijd zou geweest zijn met de bedoelingen van de goddelijke wet.

Men kan deze tienden niet de derde tienden noemen, zoals vele rabbijnen hebben gedaan, maar veeleer de armentienden..

2) Opdat Israël zich beijveren zal, om ook deze verordening van God te gehoorzamen, voegt de Heere de belofte van zegen en voorspoed aan dit gebod toe..

29. Zo zal komen de Leviet, omdat hij geen deel noch erfgoed met u heeft, en de vreemdeling, en de wees, en de weduwe, die in uw poorten zijn, en zullen eten; 1) zij zullen in uw woning een tiendmaaltijd met elkaar houden van hetgeen gij achtergelaten hebt, en verzadigd worden, opdat u de HEERE, uw God, ook verder zegent in al het werk van uw

hand, dat gij doen zult; want zijn zegen zal slechts uw deel zijn, wanneer gij overeenkomstig zijn geboden handelt.

2)

1) Hiermee is nu de instelling van de tienden volledig beschreven; wij werpen daarom nogmaals een blik op de samenhang, het wezen en de betekenis van deze verordening. Reeds de toewijding van de eerstgeboorten (Ex.13:2,11 vv. Leviticus. 27:26 vv. Numeri. 3:5-13; 8:16-19; 18:15-18 Nu 3.5-13 8.16-19 18.15-18), en de opbrengst van de eerstelingen (Exodus. 23:19 Numeri. 18:12 vv.) moest Israël voorstellen als een volk van het eigendom en zijn bezittingen als een gave van de Heere, waarvan zij slechts de rentmeesters en vruchtgebruikers waren. Deze gaven moesten daarom naar Gods wil besteed worden, d.i. tot bevordering van Gods rijk en van de ware godsdienst, tot betamelijke veraangenaming van het leven, en tot ondersteuning van de hulpbehoevende naaste. Dit nu werd door de instelling van de tienden geregeld en in de harten van het volk ingeprent. Het tiende gedeelte van alle inkomsten moet afgezonderd worden, omdat het getal tien, als insluitende alle grondgetallen, zinnebeeld van de volledigheid is, en de omvang van het geheel dus op de beste wijze afbeeldt. Een eerste tiende, voor de Levieten bestemd, moet gebruikt worden tot bevordering van het Godsrijk (Leviticus. 27:30 vv. Numeri. 28:21 vv.); van het overblijvende wordt een tweede tiende afgezonderd, die eerst nu ter sprake komt, waar Israël het beloofde land zal beërven. Bij het einde van ieder eerste en tweede jaar na het zevende moet zij gebruikt worden tot een maaltijd voor de huisgenoten, en wel bij het heiligdom. Israël moest zich daar verheugen in de gaven van zijn God, het goede van de aarde als een dankoffer genieten, en het bewustzijn meenemen, dat ook de voorraad thuis op gelijke wijze en met hetzelfde doel te besteden was, namelijk ten behoeve van het gezin, als onder Gods ogen, en in Zijn gemeenschap. In het derde jaar echter doet de godvruchtige dienstknecht van de Heere voor zich en de zijnen afstand van dit genot, en schenkt zijn tiende onverdeeld aan alle behoeftigen. Hij toont dus door de daad, met de handen te willen arbeiden, om te kunnen geven aan elk die gebrek lijdt. Dezelfde gave wordt nogmaals verleend in het 6e jaar, en dan volgt de grote Sabbat, waarin het land zijn rust viert, bezitters en nietbezitters gelijk voedt door ongedwongen opbrengst, en hun tijd geeft, om ongestoord te denken aan de belangen van de ziel. Men heeft ook wel van een

derde tiende gesproken, maar waarschijnlijk ten onrechte, omdat men het gebruik van de tweede tiende in het 3e en 6e jaar als zodanig beschouwde. Toch is het wel mogelijk, dat men de armentienden in het 3e en 6e jaar voor de behoeftigen overgaf, en in die jaren een derde tiende voor de tempelmaaltijd afzonderde, wat voorzeker niet in strijd zou geweest zijn met de bedoelingen van de goddelijke wet.

.

Men kan deze tienden niet de derde tienden noemen, zoals vele rabbijnen hebben gedaan, maar veeleer de armentienden..

2) Opdat Israël zich beijveren zal, om ook deze verordening van God te gehoorzamen, voegt de Heere de belofte van zegen en voorspoed aan dit gebod toe..

HOOFDSTUK 15

OVER HET SABBATSJAAR, VERKOCHTE KNECHTEN EN DE EERSTGEBOORTE.

I. Vs.1-23. Wijst reeds de instelling van de tiendmaaltijden op de verplichting, om van de ontvangen zegen armen en noodlijdenden te ondersteunen, ook andere godsdienstig-kerkelijke instellingen hebben het doel, om Israël barmhartigheid in te boezemen tegenover de verdrukten. Het Sabbatsjaar, dat elke zeven jaren ééns terugkeert, vermaant de schuldeiser, om zijn schuldenaars niet te benauwen, maar geduld tegenover hen te oefenen, en de vrijlating van de lijfeigen Israëlieten biedt hun de gelegenheid, om ook te zien op hetgeen van een ander is. Ook het gebruik van de eerstelingen onder het vee, dat geofferd worden kan bij het heiligdom, herinnert het volk van God aan de verdrukking en verlossing in Egypte, opdat zij hulpvaardig, toegevend en mild zouden zijn tegenover de naaste.

1. Aan heta) einde van elke zeven jaren zult gij een vrijlating 1) maken en u op die wijze nog meer mild en vriendelijk tonen tegenover armen en verdrukten, dan door de overgave van de tweede tiende in het 3e en 6e jaar (hoofdstuk 14:28 vv.).

a) Ex.21:2 Jer.34:14

1) Hier wordt de joden een bijzondere menslievendheid onder elkaar voorgeschreven, nl. dat in ieder zevende jaar, de ene broeder aan de ander, wat deze aan hem verschuldigd was, liet houden. Doch ofschoon wij heden aan deze wet niet zijn gebonden, en het zelfs niet dienstig is, dat zij in gebruik komt, toch moet het doel, waartoe zij gegeven werd, in aanzien blijven, opdat wij ten opzichte van de schuld, niet al te strenge maners zijn. Vooral niet, indien wij zaken hebben met behoeftigen, die onder de last van hun armoede gebogen liggen. De toestand van het oude volk was echter een andere. Hun oorsprong leiden zij af van één stam; het land Kanaän was hun gemeenschappelijke erfbezitting, de broederlijke gemeenschap moest onder elkaar geoefend worden, niet anders alsof zij tot één gezin behoorden. En omdat God hen nu eenmaal had vrijgelaten, opdat zij geheel vrij zouden zijn, was er reden temeer voor, om een middelmatige welstand te begunstigen, opdat niet enkelen door hun onmetelijke schatten de menigte zouden onderdrukken. Daarom, indien het aan de rijken vergund was altijd hun schatten te vermeerderen, zij op een tyrannische wijze zouden gaan teisteren, heeft God hun teugelloze macht door deze wet gebreideld. Waarbij nog komt, dat, omdat aan de aarde rust werd gegeven en de mens zich onthield om haar te bebouwen, het ook billijk was, dat het gehele volk, om wie dit Sabbatsjaar was ingesteld, enige verlichting ondervond. Evenwel de vrijlating, waarover hier gehandeld wordt, was volgens mijn oordeel niets anders dan een tijdelijke. Want wel willen sommigen, dat de schuld toen geheel moest worden vrijgescholden, alsof het Sabbatsjaar alle verplichtingen ophief, maar dit wordt door het gebod in die zin bestreden dat, wanneer het Sabbatsjaar nabij was, God beveelt mildelijk te lenen. Een contract nu zou bespottelijk zijn geweest, indien het niet geoorloofd was het terug te eisen. God wil echter, dat in dit jaar alle schuldzaken zullen rusten, opdat niemand door zijn schuldeiser zou worden lastig gevallen..

2. Dit nu is de zaak van de vrijlating, op deze wijze zal zij toegepast worden, dat ieder schuldeheer, die zijn naaste in een van de voorgaande jaren zal geleend hebben, vrijlaat, 1) de betaling tot een ander jaar uitstelt; hij zal gedurende het Sabbatsjaar zijn naaste, zijn buurman, of zijn broeder, zijn volksgenoot, niet manen, omdat men de HEERE een vrijlating heeft uitgeroepen bij het begin van het jaar, door het blazen van de bazuinen (Leviticus. 25:9).

1) In het Hebreeuws Schamot. In verband met Ex.23:11 waar dit zelfde woord in de grondtekst gebruikt wordt, kan het niet betekenen: een geheel vrij schelden. Daar wordt gezegd, het land te laten rusten. Daar wordt dit werkwoord vertaald door laten rusten. Die betekenis heeft het hier ook. De schuldeiser moest de schulden laten rusten; de schuldenaar niet manen, om hetgeen hij hem schuldig was..

3. De vreemde, die niet tot uw volk behoort, en dus ook geen deel heeft aan de zegeningen van het volk, zult gij manen, 1) wanneer gij hem iets geleend hebt; maar wat gij bij uw broeder hebt, zal uw hand vrijlaten tot latere tijden.

1) Een uitzondering wordt erbij gevoegd, dat het geoorloofd is, vreemdelingen te manen en te dwingen tot betaling. En dit om een zeer goede reden, omdat het volstrekt niet billijk was, verachters van de wet van de weldaden van het Sabbatsjaar te doen genieten, vooral niet, omdat God dit privilege gegeven had ten opzichte van het uitverkoren volk..

Onder vreemden hebben wij hier te verstaan, niet degene, die als vreemdeling onder Israël verkeert. Dan wordt het woord "geer" gebruikt, maar de "nokri" is hij, die volstrekt niet tot Israël in enig verband staat, Israëls godsdienst veracht en vijand is in de grond van de zaak van de Heere en Zijn volk. Die vreemden deelden niet in het privilege van Gods uitverkoren gunstvolk. Laten wij niet voorbij zien, dat in het zevende jaar die vreemdeling ook zijn gewone intresten van het land had, omdat hij de rust van het Sabbatsjaar niet behoefde te houden. Iets hards lag daarom volstrekt niet in deze uitzondering..

4. Alleen, omdat 1) er geen bedelaar onder u zal zijn; want de HEERE zal u overvloedig zegenen in het land, dat u de HEERE, uw God, tot erfgoed zal geven, om het erfelijk te bezitten 2) en elk gebrek onder u voorkomen.

1) Omdat. Beter is de vertaling dat. Dat er geen bedelaar onder u zij. De bedoeling is, dat nooit Israëls volk door lenen, of manen en opeisen bewerkte, dat er bedelaars kwamen, noch hen, die van al hun goed en have waren beroofd. Calvijn vertaalt: "Hoe het ook zij, duld niet, dat door uw schuld iemand onder u een bedelaar wordt."

2) Hiermee wil God alle zorg bij hen wegnemen. Mochten zij soms bevreesd zijn, dat zij door hun lankmoedigheid ten opzichte van de armen zelf gebrek zouden lijden, de Heere zou ervoor zorgen, dat zij voor gebrek zouden bewaard blijven, ja zelfs, dat zij overvloedig zouden bezitten. Wie zich over de arme ontfermt, leent de Heere..

5. Indien gij slechts-dit is de voorwaarde-de stem van de HEERE, uw God, vlijtig zult gehoorzamen, dat gij waarneemt te doen al deze geboden, die ik u heden gebied, dan zullen ook die beloften van God aan u vervuld worden.

6. Want de HEERE, uw God, zal u zegenen, zoals Hij tot u heeft gesproken. Ja, deze belofte begint reeds vervuld te worden; verhindert haar niet, in stromen op u neer te dalen; zo zult gij overvloed van alles bezitten, en aan vele volken kunnen lenen, 1) maar gij zult niet ontlennen; en gij zult door middel van dit lenen, over vele volken heersen, maar over u zullen zij niet heersen, omdat gij tegenover niemand verplichtingen hebt (hoofdstuk 28:11 vv.).

1) Deze aardse rijkdom was een voorbeeld van de geestelijke goederen onder de Nieuwe Bedeling, in wier bezit geen ding de Christen ontbreken zal 1 Corinthiers. 1:7); ja, zij kunnen van de rijkdom, die hun geschonken is 1 Corinthiers. 1:5) ook aan anderen meedelen, en zo geestelijk lenen, en over zonde, duivel, dood en hel heersen.

Wanneer in onze tijd inderdaad vervuld schijnt te zijn, wat Mozes in de naam van de Heere aan het volk beloofde: "gij zult aan vele volken lenen," en de joden ook nog in andere opzichten een invloed oefenen, die "een heersen over hen" genoemd kan worden, is dit nog geenszins de zegen, die God bedoelde. Wij zouden die liever een karikatuur noemen, waarin de Christen wél, niettegenstaande de misvorming, de waarheid en onbedriegelijkheid van het Goddelijk Woord herkent, maar die toch niet de God van Abraham, maar de God van deze eeuw verraadt. De Vader van onze Heere Jezus Christus heeft de Christenen aan de heerschappij van deze afgod overgegeven, omdat zij versmaad hebben Zijn vrije kinderen te zijn..

7. Wanneer er echter andere omstandigheden geboren worden- en dit zal, zoals ik voorzie, het geval zijn (vs.11) -wanneer het geschiedt, dat onder u een arme 1) zal zijn, een uit uw broeders, in een van uw poorten, in uw land, dat de HEERE, uw God, u geven zal, zo zult gij, die in betere welstand u verheugen moogt, uw hart niet verstijven, noch uw hand toesluiten, voor uw broeder, die arm is, dat gij hem in zijn nood niet zou helpen:

1) Dit strijdt niet met het verbod in vs.4. Daar wordt Israël verboden zelf oorzaak te zijn, dat iemand tot de bedelstaf vervalt, door hem alles te ontnemen. Hier wordt het geval verondersteld, dat iemand door allerlei tegenspoed arm is geworden. Mocht dit het geval zijn, dan is de rijke geroepen in de noden van de arme te voorzien, en dat niet karig, maar mild (vs.8). God wil barmhartigheid en geen offerande..

8. Maar gij zult hem uw hand mild opendoen, en zult hem rijkelijk lenen, genoeg voor zijn gebrek, dat hem ontbreekt.

9. Wacht u, 1)dat in uw hart geen Belials-geen nietswaardig (zie "De 23.13) -woord zij, om te zeggen: het zevende jaar, het jaar van de vrijlating nadert, zodat ik mijn schuld niet spoedig terugvragen kan, dat uw oog boos zij tegen uw broeder, dat gij hem onvriendelijk aanziet, die arm is, en dat gij hem niet geeft; 2) en hij, indien ook slechts door zuchten over uw hardheid,

over u roept tot de HEERE, en zonde in u zij, die straf uitlokt, tot vergelding van deze hardvochtigheid.

1) De wet is geestelijk en legt een teugel op al de overleggingen van hart, en wij misleiden ons zelf, indien wij ons verbeelden, dat de gedachten vrij zijn van de Goddelijke kennisneming en besturing..

2) Het is een vreselijke zaak, indien de armen over ons roepen tot de Heere, want God heeft Zijn oor geopend voor dat geroep, en uit mededogen en ontferming over hen, zal Hij zeker in het gericht treden met degenen, die hen hard en zonder medelijden behandelen..

10. a) Gij zult hem mild geven, en niet alleen uw gelaat zal geen wrevel verraden, maar ook uw hart zal niet boos zijn, als gij hem geeft, 1) zonder hoop op spoedige teruggave; want omwille van deze zaak zal u de HEERE, uw God, in vergoeding van het geleende zegenen in al uw werk, en in alles, waaraan gij uw hand slaat.

a)Matth.5:42 Luk.6:35

1) Hiermee bedoelt de Heere Israëls volk te leren, dat de Heere een blijmoedige gever liefheeft en daarom wil, dat aan de armen op milde wijze wordt gegeven..

11. Want a) de arme zal niet ophouden 1) uit het midden van het land, omdat Ik wél inzie, dat de voorwaarde, die de bedelaar zou weren (vs.4), niet vervuld zal worden; daarom gebied ik u juist, wat onder andere omstandigheden niet nodig zou zijn, zeggende: Gij zult uw hand mild opendoen aan uw broeder, aan uw bedrukten, en aan uw armen in uw land.

a)Matth.26:11 Joh.12:8

1) Wat sommigen daaronder verstaan is, dat zij daarom arm zouden zijn, omdat zij de wet niet bewaarden, alsof het land om hun boosheid zou uitdrogen, is ver gezocht. Want dat dit wel mogelijk is, beken ik, maar hier schrijft God niet de oorzaak toe aan hun zonde, waarom sommigen arm zouden worden, maar Hij herinnert slechts, dat hun nooit stof tot milddadigheid zou ontbreken, omdat God door het overlaten van de armen zal beproeven van welke zin zij zijn. Want daarom ontmoeten rijken en armen elkaar en God is hun beider Schepper, omdat niet anders de plichten van mededeelzaamheid zijn te beoefenen, tenzij de een zich oefent in het helpen van de ander. Daarom, opdat God de luiheid van de rijken zou opwekken, getuigt Hij, dat Hij niets voorschrijft, dan wat de noodzakelijkheid gedurig vordert..

De joodse uitleggers hebben dit hoofdstuk verklaard, alsof de schuldeiser verplicht was tot kwijtschelding van alle schulden in het Sabbatsjaar, en deze mening is door Luther en anderen gedeeld. De betekenis van het Hebreeuwse woord, dat ook in Ex.23:11 gevonden wordt (het land voor een bepaalde tijd vrij, dat is onbearbeid, laten) leert echter, dat hier van een tijdelijk uitstel van betaling sprake is. Het bevel van een volkomen kwijtschelding zou bovendien ondoelmatig en voor de armen nadelig geweest zijn, want de meer gegoeden zouden zeker

een buitengewone mate van liefde tot de naaste moeten hebben, indien zij onder zodanige omstandigheden het uitlenen niet ontweken. Vooral echter zou deze maatregel het lichtzinnig schulden maken bevorderd, en het bewustzijn van de heiligheid van het eigendom in gevaar gebracht hebben. Is hier echter van een gewoon uitstel sprake, dan heeft deze wet een goede grond, en komt overeen met Israëls maatschappelijke inrichtingen. Want de Hebreeuwse schuldenaar had geen bepaald inkomen bij de staking van de landbouw in het zevende jaar, en was niet bij machte, om zijn schuld af te doen; het Sabbatsjaar moest hem daarom beveiligen tegen het manen van zijn schuldeisers, opdat de zegen van dit jaar niet door zorgen verbitterd zou worden. Op de niet-Hebreeuwsche schuldenaar behoefde de wet echter geen toepassing, want zijn inkomsten gingen ook in het zevende jaar voort. De bepaling in vs.3: "de vreemde zult gij manen" is daarom geen openbaring van haat tegen de vreemdelingen, zoals sommigen beweren, maar onthoudt aan vreemden een recht, dat het uitvloeisel was van een plicht, die slechts aan Israëlieten werd voorgeschreven..

12. Wanneer daarom uw broeder, een Hebreëer of een Hebreeuwse, door de nood gedwongen, als slaaf aan u verkocht zal zijn, zich verkocht zal hebben, zo zal hij u zes jaren dienen, maar in het zevende jaar van zijn dienstbaarheid zult gij hem volgens het reeds bij de Sinai bepaalde recht (Ex.21:2-6), vrij zonder losgeld van u laten gaan.

13. En als gij hem vrij van u gaan laat, zo zult gij hem niet met lege handen 1) laten gaan:

1) Hier wordt nu niet slechts de vrijlating verordend, maar er komt ook een vermaning bij tot weldadigheid, opdat zij de dienstknecht niet zonder loon zouden laten gaan. Want er is geen gerechtelijke formule, welke van de gierigaard meer afperst, dan hij zou willen geven. En op deze regel doelt Paulus: Een ieder doe, zoals hij in zijn hart voorneemt, niet uit droefheid of uit nooddwang, want God heeft een blijmoedige gever lief 2 Corinthiers. 9:7). Maar omdat de Hebreeuwse knechten broeders waren, heeft God niet geduld, dat zij ergens als koopwaar werden behandeld. Dat Hij beveelt, dat zij hen zouden geven uit de dorsvloer en wijnpers en van de kudden; met deze woorden duidt Hij niet aan, dat zij rijk moesten gemaakt worden, of dat een grote opbrengst aan hen moest verstrekt worden, maar Hij drijft eigenlijk de rijken aan, dat zij uit de grote bron op milddadige wijze zouden voorzien. Alsof Hij toonde, waarom zij een onbaatzuchtig geschenk ontvingen, dat tegelijk zou zijn een rechtmatige vergoeding voor hun arbeid..

Deze verordening wordt hier niet tot dat doel herhaald om de wet, ook op de in Exodus. 21 niet uitdrukkelijk genoemde Hebreëën uit te strekken. Want dat was bij de wet als vanzelf ingesloten, dat zij op de vrouwen evengoed als op de mannen het van toepassing was, en zonder enige beperking de gehele gemeente was gegeven. Veel meer werd deze verordening hier als een terecht bestaande wet herhaald, om de rechte opvolging ervan te leren, dat het niet genoeg was om de knechten en maagden na 6 jaar de vrijheid te geven, waarmee zij, die zich uit armoede in de dienst van een ander hadden begeven, niet toereikend geholpen waren, wanneer zij niets hadden, om een eigen huishouden te beginnen, maar dat de liefde tot de verarmden meer moest doen, om ook voor het verder bestaan van de vrijgelatenen te zorgen..

14. Gij zult hem rijkelijk opleggen (letterlijk, op zijn schouder laden, d.i. overvloedig voorzien) van uw kudde, en van uw dorsvloer, en van uw wijnpers, van klein vee, tarwe, olie en most; waarin u de HEERE, uw God ook door zijndienst gezegend heeft, daarvan zult gij hem geven.

15. En gij zult gedenken, dat gij ook een dienstknecht in Egypte geweest zijt, en dat u de HEERE, uw God, verlost heeft, 1) uw vrijlating bewerkende, en zorgende, dat gij niet met lege handen zou vertrekken (Ex.3:21 vv.; 11:2 vv.; 12:35 vv.); omdat de Heere dit aan u gedaan heeft, gebied ik u heden deze zaak.

1) Met deze woorden dringt de Heere op gehoorzaamheid van dit gebod aan. Israël moest het niet vergeten, dat het zelf als een slavenvolk uit Egypte's harde dienstbaarheid was verlost. Waar God, de Heere, hun zo'n grote genade had geschonken, zoveel barmhartigheid had betoond, daar kon en mocht Hij met het volste recht ook van hen barmhartigheid jegens hun dienstbaren eisen..

Waar God gehoorzaamheid kon vorderen als de volstrekt Souvereine, daar wil Hij zich tot hen neerbuigen, door hun te vorderen als een zachtmoedig en genadig Koning..

16. Maar het zal geschieden, als hij, de Hebreeuwse slaaf, tot u zeggen zal: ik zal niet van u uitgaan, omdat hij u en uw huis en de vrouw die gij hem gegeven hebt, met de kinderen, die hij gewon, liefheeft, en hij dus niet wil wegtrekken, omdat het hem wél bij u is, beter dan in de staat van de vrijheid.

17. Zo zult gij hem ook niet dwingen om te vertrekken, en zodoende verstoten; maar wanneer hij zijn besluit openlijk in de tegenwoordigheid van de rechters herhaalt, zult gij een priem nemen en daarmee steken in zijn oor, 1) en inde deur; gij zult het oor aan de deur van het huis vastnagelen, en hij zal door dit teken eeuwig, levenslang uw dienstknecht zijn; en aan uw Hebreeuwse dienstmaagd zult gij ook alsoo doen, 2) haar in het zevende jaar óf vrijlaten, óf overeenkomstig haar wil in uw huis houden-in geen geval moogt gij haar verstoten, zoals het geval zou zijn, wanneer gij haar bij vrijlating met lege handen, of tegen haar wil wegzenden zou.

1) Ook: zie Ex 21.6.

2) Op het Sabbatsjaar werd vrijheid gegeven aan zodanige dienstknechten, om uit hun dienstbaarheid te gaan, die nog onlangs, het zij voor zes, vijf, vier of nog minder jaren dienstknechten waren geworden, doch in het Jubeljaar gebeurde dit aan allen, die ten tijde van het Sabbatsjaar niet hadden willen uitgaan en zich aan een langer dienstbaarheid hadden onderworpen.

18. Het zal echter, indien uw dienstknecht heengaan wil, niet hard zijn in uw ogen, 1) als gij hem vrij, zonder losgeld, en bovendien met geschenken van u gaan laat; want als een dubbelloons-dagloner heeft hij u zes jaar gediend; hij heeft u diensten bewezen, die naar de gewone berekening van arbeidskosten, dubbele waarde hebben, omdat een dagloner minder

uren werkt, en behalve de voeding ook loon moet ontvangen; zo deze vrijlating door u met een gewillig en verblijd hart wordt geschonken, zal u de HEERE, uw God, die de blijmoedige gever liefheeft 2 Corinthiers. 9:7 Ex.25:2), zegenen in alles, wat gij doen zult.

1) Onlangs heb ik opgemerkt hoe moeilijk en bezwaarlijk de gehoorzaamheid aan de wet is geweest, waarom God, niet zonder oorzaak, hier hen van hun eigenzinnige en slechte trotsheid afmaant, indien zij er over verdrietig zouden zijn, als zij hun slaven lieten gaan. En in de eerste plaats maant Hij hen tot gehoorzaamheid, door hun de billijkheid van de zaak voor te stellen. Vervolgens, door de hoop op vergelding. Hij herinnert hen, dat hun knecht in zes jaar een dubbel loon van een dagloner voor hen heeft verdiend, of, omdat zijn leven meer vol moeite is geweest (daar toch van slaven meer en zwaarder werk wordt geëist, dan van vrijen, die hun dienst verhuren), of omdat hij een dubbele tijdruimte heeft doorgemaakt, dan waarin men gewoon is, de dagloner te houden. De Hebreëen maken uit deze plaats op, dat voor de dagloner een tijdvak van drie jaren is vastgesteld, en nu zo menen zij, zou hier op de zes jaar het oog gericht zijn. Maar, omdat deze Godsspraak helder is, weet ik niet, of het niet beter past, wat ik heb aangegeven, dat hun diensten gedurende zes jaar, het dubbele nut hebben gedaan van de dienst van de vrijen, die niet tot slaafse arbeid konden gedwongen worden..

Reeds de toestand van de eigen, uit vreemde volken verworven slaven, is in de Mozaïsche wetten zeer verzacht, hun heer heeft geen recht over het leven, daar een opzettelijke slavenmoord met de dood en een onopzettelijke met geëvenredigde vergelding gestraft werd, terwijl een belangrijke mishandeling door vrijlating verzoend moest worden (Leviticus. 24:17,21 Ex.21:20,26 vv.). Wat echter meer betekent, deze slaven moesten ook in de godsdienstige gemeenschap van het Verbondsvolk door de besnijdenis opgenomen worden (volgens de wet verkocht men de slaven, die dit weigerden, na een jaar weer aan anderen, althans indien zij niet bij hun verkoping vrijheid van de besnijdenis als voorwaarde gesteld hadden); men mocht hen niet meer aan heidenen verkopen, en zij werden, in onderscheiding van bijwoners en dagloners, als leden van het gezin behandeld (Ex.12:44 vv. Leviticus. 22:11; 1 Kronieken 2:34 vv.) "De beginselen van de opheffing van de slavernij zijn daarom reeds aanwezig en krachtig," ofschoon de opheffing zelf onder de oude bedeling nog niet mogelijk was (zie Ex 21.6). Vooral echter is gezorgd voor Hebreeuwse dienstbaren, die door vrijwillige of gerechtelijke verkoop in slavernij gekomen waren. Bovenal zijn hun personen heilig, en men mag zich niet van hen afmaken, want door de verlossing uit Egypte werden zij eigendom van de Heere. Bepaald slavenwerk mag hun daarom niet opgedragen worden, altijd kunnen zij tegen een billijke losprijs, in het zevende jaar (of wanneer hun dienstbaarheid in de laatste tijden van de eeuwheft valt, in het Jubeljaar) moeten zij ook zonder losprijs de vrijheid weer ontvangen. Bovendien moet men hen niet met lege handen wegzenden, opdat zij niet terstond weer in de oude omstandigheden komen, en opnieuw gedwongen worden om zich te verkopen. Willen zij echter liever blijven, ook dit staat hun vrij, en men mag hen niet dwingen om te scheiden van de vrouw, die hun heer aan hen gegeven, heeft (Leviticus. 25:39 vv.)

19. Al het eerstgeborene, dat onder uw runderen en onder uw schapen zal geboren worden, zijnde een mannetje, zult gij, wanneer het minstens 8 dagen oud is, volgens de reeds bekende wet (Ex.13:2; 34:19) voor de HEERE, uw God heiligen; gij zult daarom, niet arbeiden met de

eerstgeborene van uw os, noch de eerstgeborenen van uw schapen scheren; 1) want zodoende zou gij voor het aardse gebruik nemen, wat als eigendom van de Heere afgezonderd moet worden.

1) Het heiligen van het eerstgeborene wordt hier herhaald en verscherpt. Er wordt toch bijgevoegd, dat men het rund niet mocht gebruiken om te trekken of te ploegen, en het schaap niet scheren. Het moest van het begin af aan voor de Heere blijven en voor alle vermenging met het aardse bewaard. Het heilige mocht niet tot profaan gebruik bestemd worden..

20. Voor het aangezicht van de HEERE, uw God, zult gij ze, als slacht- en dankoffer, jaar op jaar eten, bij gelegenheid van de drie grote feesten, in de plaats, die de HEERE zal verkiezen, gij en uw huis (hoofdstuk 12:6,17).

21. Doch als enig gebrek daaraan zal zijn, hetzij mank of blind, of enig kwaad gebrek, dat het dier ongeschikt maakt tot een offergave (Leviticus. 22:20 vv.), zo zult gij het de HEERE, uw God, niet offeren.

22. In uw poorten, thuis, zult gij het, als gewoon slachtvee eten; de onreine en de reine tezamen; als een ree en als een hert, 1) die nooit tot offeranden gebruikt worden.

1) Ook dit is een nieuwe toevoeging met het oog op het verblijf van Israël in Kanaän..

23. Zijn bloed alleen zult gij niet eten; gij zult het op de aarde uitgieten als water (hoofdstuk 12:15 vv.; 21 vv.).

Volgens Numeri. 18:17 vv. moet de eerste vrucht van het tot offeranden geschikte vee als dankoffer gegeven worden d.i. waarbij men het bloed tegen het altaar sprenkelde, het vet verbrandde, en het vlees aan de priester gaf, die ook recht had op de beweegbout en de rechterschouder; in dit hoofdstuk schijnt die bepaling opgeheven, en het vlees aan de offeraar tot een maaltijd gegeven te zijn. Om deze tegenstrijdigheid weg te nemen, heeft men ondersteld, dat hier van een vrouwelijke of van een tweede geboorte sprake was. De zaak is echter eenvoudig. De priester had wél recht op het vlees, maar moest het als offervlees in het heiligdom nog dezelfde dag of hoogstens op de volgende morgen gebruiken met de leden van zijn gezin, die Levitisch rein waren (Leviticus. 7:15 vv. Numeri. 18:11). Daar hij bovendien de beweegborst en de rechterschouder ontving, en op dezelfde wijze gebruiken moest, was het natuurlijk, dat hij een deel aan de offeraar afstond omdat het onmogelijk was in zo korte tijd het gehele dier te eten, en het vlees toch op de deze dag verbrand moest worden (Leviticus. 7:17). De priester handelde daarom met welwillendheid, wanneer hij de offeraar in zijn maaltijd liet delen, of hem daartoe het nodige afstond, en deze welwillendheid wordt door Mozes alleen verondersteld, omdat de plaats, waar men de eerstgeboorten aanbieden zou, voor hem de hoofdzaak was..

HOOFDSTUK 16

OVER DE DRIE GROTE FEESTEN.

I. Vs.1-17. Terwijl Mozes tot nu toe vooral over de godsdienstige inrichtingen sprak, die betrekking hebben op zijn uitgangspunt-één plaats voor de eredienst (hoofdstuk 12) - komt hij bij het einde van zijn rede over het godsdienstig kerkelijk leven, tot de vermelding van de drie grote hoofdfeesten (Paas-, Pinkster- en Loofhuttenfeest). Zij moeten het volk jaarlijks driemaal vergaderen bij het middenpunt het heiligdom; worden zij op de juiste wijze gehouden, dan zat dit ook in andere opzichten een heilzame invloed oefenen op het godsdienstig kerkelijk leven van Israël.

1. Neemt waar, 1) onderscheidt door een groot feest, de maand Abib, alzo, dat gij van de 14 en 21 dag, zoals reeds vroeger omschreven is (Ex.12:1-27, 43-49; 13:3-10 Leviticus. 23:5-14 Numeri. 28:16-25) de HEERE; uw God, Pascha houdt; want in de maand Abib heeft u de HEERE, uw God, uit Egypte gevoerd bij nacht (Ex.12:29-42,51).

1) In het laatste gedeelte van het voorgaande hoofdstuk heeft Mozes gesproken over de offermaaltijden. Uit dit oogpunt beschouwt hij nu ook de drie grote feesten. Vandaar dat hij met stilzwijgen voorbij gaat, wat reeds vroeger, omtrent deze feesten is verordend en nu Israël meer bepaalt bij de offermaaltijden, welke op die feesten door het Verbondsvolk moesten worden gehouden..

2. Dan zult gij de HEERE, uw God, het Pascha 1) slachten, niet alleen het Paaslam, maar ook bijzondere dankoffers, die gij behalve de door de wet voorgeschreven (Leviticus. 23:8 Numeri. 28:19 vv.), brengen wilt (Numeri. 29:39), schapen en runderen, in de plaats, die de HEERE verkiezen zal, om zijnnaam aldaar te doen wonen.

1) Onder Pascha wordt niet alleen verstaan, het eigenlijke Paaslam, maar ook de bijzondere dankoffers, vroeger voorgeschreven. Immers dit blijkt uit vs.3, waar gezegd wordt, dat zij gedurende zeven dagen het zouden eten, en daarop of daarbij ongezuurde broden. Het eigenlijke Paaslam werd aan de avond van de 14de dag van de maand gegeten. Hierdoor wordt ook opgehelderd, hetgeen de Apostel Johannes zegt ten opzichte van de joden, toen zij de Heer en Zaligmaker naar Pilatus hadden gebracht, dat zij niet in het rechthuis gingen, opdat zij niet verontreinigd werden, maar opdat zij het Pascha mochten eten (Johannes 18:28). Het Paaslam hadden zij toch de vorige avond reeds gegeten. Met dit Pascha wordt dan ook bedoeld, de Paasoffers, bestaande uit schapen en runderen..

3. Gij zult echter niets gedesemds, niet alleen bij de Paasmaaltijd en de offers, maar ook op het feest eten; zeven dagen, na elkaar, zult gij ongezuurde broden hierop eten, een brood, dat zich (zie "Ex 12.38) door zijn gebrekkige voorbereiding en minder aangename smaak onderscheidt als brood van ellende 1) (want in de haast, zonder dat men u tijd liet om het gekneede deeg behoorlijk te doorzuren en gereed te maken voor de reis, zijt gij uit Egypte vertrokken); daarom zult gij op elkpaasfeest ongezuurde broden eten, zoals in die tijd, opdat gij gedenkt aan de dag van uw vertrek uit Egypte, al de dagen van uw leven.

1) Daar zij door dit symbool herinnerd werden, dat zij uit de aanwezige nood haastig waren uitgevoerd, daarom scherpt Mozes hen zo dikwijls het verbod van het gedeseemde in. Maar dit wordt nu also uitgedrukt, opdat de ellende in hun geheugen zou worden teruggeroepen, waaruit zij waren gerukt. Want, wanneer hen zelfs geen tijd, om het brood te bereiden, werd overgelaten, dan moesten zij wel door grote bezwaren gedrukt zijn geweest. Daarom wordt het brood hier genoemd, het brood van ellende, opdat de wijze van bevrijding de genade van God des te meer zou verheffen..

Volgens de joodse schrijvers brak de vader het ongedeseemde brood, gaf aan ieder van de aanzittenden een stuk en sprak: "Dit is het brood van ellende, dat uw vaderen in Egypte hebben gegeten." Ongetwijfeld heeft: dit is, de betekenis van: dit vertoont..

3. Gij zult echter niets gedeseemds, niet alleen bij de Paasmaaltijd en de offers, maar ook op het feest eten; zeven dagen, na elkaar, zult gij ongezuurde broden hierop eten, een brood, dat zich (zie "Ex 12.38) door zijn gebrekkige voorbereiding en minder aangename smaak onderscheidt als brood van ellende 1) (want in de haast, zonder dat men u tijd liet om het gekneede deeg behoorlijk te doorzuren en gereed te maken voor de reis, zijt gij uit Egypte vertrokken); daarom zult gij op elkpaasfeest ongezuurde broden eten, zoals in die tijd, opdat gij gedenkt aan de dag van uw vertrek uit Egypte, al de dagen van uw leven.

1) Daar zij door dit symbool herinnerd werden, dat zij uit de aanwezige nood haastig waren uitgevoerd, daarom scherpt Mozes hen zo dikwijls het verbod van het gedeseemde in. Maar dit wordt nu also uitgedrukt, opdat de ellende in hun geheugen zou worden teruggeroepen, waaruit zij waren gerukt. Want, wanneer hen zelfs geen tijd, om het brood te bereiden, werd overgelaten, dan moesten zij wel door grote bezwaren gedrukt zijn geweest. Daarom wordt het brood hier genoemd, het brood van ellende, opdat de wijze van bevrijding de genade van God des te meer zou verheffen..

Volgens de joodse schrijvers brak de vader het ongedeseemde brood, gaf aan ieder van de aanzittenden een stuk en sprak: "Dit is het brood van ellende, dat uw vaderen in Egypte hebben gegeten." Ongetwijfeld heeft: dit is, de betekenis van: dit vertoont..

7. Dan zult gij het koken (letterlijk gaar maken, d.i. aan het spit braden, Ex.12:9), en eten in de plaats, die de HEERE, uw God, verkiezen zal, terwijl gij de avond tot na middernacht in de open lucht bij het heiligdom vertoeft (2 Kron.35:13 Jesaja. 30:29); daarna, na middernacht, zult u gij ' s morgens keren, de omtrek van het heiligdom, verlaten, en gaan naar uw tenten, 1) of de woning van uw gastvriend.

1) Deze bestemming houdt een nieuw moment in, dat Mozes in betrekking tot de viering van het Paasfeest in het land Kanaän voorschrijft, en waardoor hij het voorschrift ten opzichte van het eerste feest in Egypte regelt naar de veranderde toestanden van het volk. In Egypte, waar Israël nog niet tot volk van Jehova was verheven en nog geen heiligdom en geen gemeenschappelijk altaar had, moesten de huizen als offerplaatsen dienen. Met het ophouden van deze noodtoestand moest ook het slachten en eten van het Pascha in de huizen ophouden en ter plaatse van het Heiligdom voor het aangezicht van de Heere plaatsvinden, zoals het ook

reeds bij de viering van het Pascha bij Sinai was gebeurd. Daarmee werd ook stilzwijgend het bestrijken van de deurposten met het bloed opgeheven; omdat het bloed, zoals reeds bij Sinai was gebeurd, als offerbloed, aan het altaar moest worden gesprenkeld..

8. Zes dagen zult gij nog daarna ongezuurde broden eten; en op de zevende dag, zoals op de eerste (Leviticus. 23:6 vv. Numeri. 28:18,25), is een verbodsdag (letterlijk ene weerhouding, Azereth), deHEERE, uw God; dan, zult gij geen werk doen. 1)

1) De grote reden, waarom Israëls feesten hier nogmaals genoemd worden, is blijkbaar de herinnering, dat zij niet thuis, maar in de plaats van het heiligdom gevierd moeten worden. Daarom worden alleen die feesten genoemd, waarop alle mannelijke personen voor de Heere moesten verschijnen, terwijl Mozes de andere (Numeri 28 en 29) niet noemt. Opmerkelijk is bij de beschrijving van het Paasfeest, dat Mozes zich het vergaderde volk voorstelt als wonende in tenten om het heiligdom. Zo was het geweest bij de tweede viering om de Sinai (Numeri. 9:1 vv.); later, vooral na de tijd van de Babylonische ballingschap werd het echter een gewoonte, dat de feestreiziger bij vrienden, die in Jeruzalem woonden, hun intrek namen, en daar het feest vierden; zij gaven dan aan hun gastvriend de huid van het geslachte lam en de gebruikte aarde vaten. Dit was een terugkeren tot de eerste feestviering, toen het Pascha nog doorgaans het karakter van een huiselijk feest droeg..

9. Zeven weken zult gij u na het gevierde paasfeest tellen, naar het bevel (Leviticus. 23:15); vanaf dat men met de sikkel begint in het staande koren, wanneer men door de aanbieding van de eerstelings-handvol op de 16de Abib de oogst geopend heeft, zult gij de zeven weken beginnen te tellen.

10. Daarna zult gij de HEERE, uw God, het feest van de weken, het pinksterfeest houden; het zal een vrijwillige schatting van uw hand zijn, dat gij behalve de nieuwe spijsoffers (Leviticus. 23:16 vv.), en de andere feestoffers (Numeri. 28:27 vv.), die door degehele gemeente gegeven worden, geven zult, naar dat u de HEERE, uw God, zal gezegend hebben. 1)

1) Zij moesten de Heere een offerande toebrengen, een vrijwillige schatting van hun hand, die van hen als een schatting aan hun Souvereine Heer en Eigenaar gevorderd werd, Wie alles toekwam, hetgeen zij bezaten, en nochtans wordt het een vrijwillige schatting genoemd, omdat de Wet de hoeveelheid niet bepaalde, maar aan een ieders edelmoedigheid werd overgelaten hoeveel hij offeren wilde, en daarom wordt het genoemd een vrijwillig offer. Het was een dankbare erkenning voor Gods goedheid jegens hen in het zegenen van het gewas van hun granen, waar de oogst thans geëindigd was, daar moest de offerande geëvenredigd zijn waarnaar de Heere God hen gezegend had. Waar God mild zaait, daar verwacht Hij ook mild te zullen maaien..

11. En gij zult, terwijl gij van deze vrijwillige gave een offermaaltijd bereidt, vrolijk zijn voor het aangezicht van de Heere, uw God, gij en uw zoon, en uw dochter, en uw dienstknecht, en uw dienstmaagd, en de Leviet, die in uw poorten is, en de vreemdeling, en de wees, en de

weduwe, die in het midden van u zijn; in de plaats, die de HEERE, uw God, zal verkiezen, om zijn naam aldaar te doen wonen.

12. En gij zult gedenken, dat gij een dienstknecht geweest zijt in Egypte; 1) nu echter heeft de Heere, uw God, u verlost, u een goed en vruchtbaar land gegeven, en de rijke zegen van de oogst, waarvan gij een vrijwillige gave afzondert; dat zal uw hart gewillig en bereid maken, en gij zult deze instellingen houden en doen en vóór alles ook de behoeftigen in uw vreugde doen delen.

1) Daarom herinnert God hen weer aan de verlossing uit Egypte, opdat het Israël een grote zaak zou zijn, dat het in het eigen land, verlost van de slavernij, vrijuit de Heere een feest zou kunnen vieren. Wat zou het hun een grote zaak zijn geweest, indien zij in Egypte één ogenblik slechts de hand van de drijver niet hadden gevoeld, welnu, wil de Heere zeggen, waar gij nu van die hand bevrijd zijt, daar is het uw roeping, u te verblijden over de grote genade, u geschied..

13. Het feest van de loofhutten zult gij u zeven dagen houden, van de 15de dag van de maand Tisri tot en met de 21ste (Leviticus. 23:34), als gij geheel zult hebben ingezameld de vrucht van het veld van uw dorsvloeren van uw wijn- en olijfpers.

14. En gij zult bij de maaltijd van het bijzonder offer vrolijk zijn op uw feest, gij, en uw zoon, en uw dochter, en uw dienstknecht en uw dienstmaagd, en de Leviet, en de vreemdeling, en de wees, en de weduwe, die in uw poortenzijn, want deze allen moeten ook op het feest tot uw maaltijden genodigd worden.

15. Zeven dagen zult gij de HEERE, uw God, feesthouden, in de plaats, die de HEERE, verkiezen zal; want de HEERE, uw God, zal u zegenen in al uw inkomen, en in al het werk van uw handen; daarom zult gij immers op dit hoofdfest met uitbundige blijdschap vrolijk zijn 1) (zie "Le 23.43).

1) Het is de wil van God, dat Zijn volk een welgemoed, vrijwillig volk zij. Indien zij, die onder de wet waren, voor het aangezicht van God moesten vrolijk zijn, veel meer dan moesten wij, die onder de genadige bedeling van het Evangelie leven, ons verheugen, moettende wij niet alleen, zoals hier, vrolijk zijn op onze feesten, maar ook altijd verblijd zijn en ons in de Heere verblijden te allen tijde..

Als het slot van de feesten wordt het Loofhuttenfeest vooral gekenmerkt door de omstandigheid, dat de priesters, volgens Numeri. 29:12 vv. verplicht waren, in deze tijd buitengewoon veel offerdamp, d.i. huldiging en verzoeningsgebed, te laten opstijgen: 70 varren moesten gedurende 7 dagen geofferd worden. Het profetische van deze Sabbatviering moest bij dit alles bijzonder duidelijk zijn. God, die in het verloop van het jaar deze voleindiging wilde, moest haar ook willen in het verloop van grotere tijdperken, ja, aan het einde van de gehele tijd (Zach.14:16 vv.). Nu mag voorzeker ook de Christen op de rust en de vreugde van het einde zien (Hebr.4:9); maar onder de Nieuwe Bedeling wordt toch niet door feesten afgebeeld, wat men nog ontvangen moet. Onze feesten hebben betrekking op hetgeen

reeds gegeven is, en slechts genomen behoeft te worden; het zijn geen feesten van de zevende, maar van de eerste dag. Het was daarom noodzakelijk, dat het Loofhuttenfeest prijs gegeven werd. Ons hoogste feest mag niet aan het einde, maar aan het begin herinneren, want het heil, dat ons aangeboden wordt, werkt juist in zijn aanvang, de menswording van Gods Zoon, zowel de hoogste bewondering als de hoogste feestvreugde..

16. Driemaal in het jaar zal alles, wat mannelijk onder u

1) is, voor het aangezicht van de HEERE, uw God, verschijnen, in de plaats, die Hij verkiezen zal (Ex.23:17; 34:23); op het feest van de ongezuurde broden (vs.1-8), en op het feest van de weken (vs.9-12), en op het feest van de loofhutten (vs.13-15); maar het zal niet met lege handen, niet zonder offergaven, voor het aangezicht van de HEERE verschijnen, 2) (Ex.23:15; 34:20) wie dit deed, zou immers de rijkdom van zijn God en het recht van zijn Heer verloochenen.

1) De vrouwen behoeften niet, maar mochten toch mee gaan (1 Samuel 1:3,21 Luk.2:21 vv.)

Evenzo verloochent een Christen zonder deugd de kracht van Christus en van de Heilige Geest (2 Petr.1:8).

2) God was niet onredelijk in Zijn eis; laat een ieder slechts geven, waartoe hij in staat is, niets meer werd geëist en verwacht. Dezelfde regel is nog steeds het richtsnoer van de weldadigheid. Zij, die naar hun vermogen geven, zullen een welgevallen bij God trekken, maar zij, die boven hun vermogen geven, worden dubbel ere waardig geacht 2 Corinthiers. 8:3), gelijk de arme weduwe gaf alle de leeftocht die zij had (Luk.21:4)

17. Een ieder brengt integendeel, naar de gave van zijn hand, naar het vermogen, dat hem gegeven is (vs.10), naar de zegen van de HEERE, uw God, die Hij u gegeven heeft (Luk.12:48).

VERPLICHTING, VERKIEZING EN AMBT VAN RECHTERS, VOORAL VAN EEN KONING.

II. Vs.18-17:20. Verder (zie De 12.1) regelt Mozes de staatkundige betrekkingen van Israël. Hij verordent tot nauwkeurige bediening van het recht in de verschillende plaatsen de aanstelling van rechters en ambtslieden, die in het vervolg de geringere twistzaken beslechten moeten, terwijl voor de moeilijke rechtsgedingen, die hij zelf voorheen beslist had, in de plaats van het heiligdom een hoogst gerechtshof zou ingesteld worden. Vervolgens geeft hij een koningswet, met het oog op de tijd, waarin Israël zelf behoefte zou voelen aan de benoeming van een koning, zoals de naburige volken.

18. Rechters, 1)zoals sedert lang (Deuteronomium. 1:9 vv.) op Jethro's raad (Ex.18:13 vv.) onder u aangesteld zijn, en ambtslieden (zie "Ex 5.10"; Deuteronomium. 1:15), die hun als schrijvers en ondergeschikte beambten ter zijdestaan, zult gij, wanneer gij in het beloofde land gekomen, en in verschillende plaatselijke gemeenten verdeeld zijt, zodat de tegenwoordige vorm van de rechtspleging veranderd moet worden, u stellen in al uw poorten, of steden, die de HEERE, uw God, u geven zal; en wel onder uw stammen; 2) op dezelfde

wijze als in hoofdstuk 1:13, zult gij hen kiezen, en door uw oversten laten inwijden, dat zij het volk richten met een gericht van de gerechtigheid.

1) Ik breng deze plaats tot de bijvoegselen van het vijfde gebod, omdat, indien het God behaagt, dat er rechters over het volk zijn, om het te besturen, daaruit volgt, dat men aan hun wetten en besluiten gehoorzaam moet zijn. Alzo wordt de vaderlijke macht daartoe tot hen uitgestrekt. Overigens, opdat het volk zich des te gewilliger aan de rechters zou onderwerpen, herinnert God, dat het menselijk geslacht anders niet in stand kan worden gehouden. Daarom het publieke nut, omdat overigens het bewind van de Magistraat hatelijk zou zijn, maakt dit juist aangenaam en beminnelijk. Maar ofschoon het niet aan allen gegeven is, rechters uit te kiezen, omdat God het uitverkoren volk met dit voorrecht heeft verwaardigd, toch beveelt God over het algemeen deze politieke orde, omdat Hij aanduidt, dat de menselijke maatschappij niet anders kan blijven bestaan, dan indien Hij autoriteit aan de wettig gekozen bestuurders toestaat, om de rechtspraak uit te oefenen. Hetzij daarom de Magistraat door de stem van het volk is verkozen, hetzij hij op ene andere manier is ingesteld, laten wij hieruit leren, dat zij als dienaren van God noodzakelijk zijn, opdat zij allen onder het juk van de wet houden..

Naast de oudsten, d.i. voornaamste hoofden van de stammen, geslachten, vaderlijke huizen en families, die ook verder een zeker aanzien in hun kring behouden, en, om zo te spreken, een overheidscollege vormen moesten, dat de burgers van stam, stad of dorp vertegenwoordigt, de gemeenschappelijke belangen bezorgt, en de orde in de gezinnen en geslachten bewaren moet (hoofdstuk 19:12; 21:2-9; 22:15,18; 25:7 vv. Jozua. 20:4; 24:31 Ruth 4:2 vv.; 1 Kon.21:8 vv. Jer.26:16 vv. Judith 10:1), stelt Mozes hier de plaatselijke of mindere rechtbanken in voor de steden. Zij moeten het eindvonnis vellen over alle twistpunten, die uit de wet gemakkelijker beslist kunnen worden, en de schuldigen straffen. Voor alle ingewikkelde rechtsgevallen echter, in welke Mozes tot nu toe uitspraak gedaan had wordt (hoofdstuk 17:8) een hoog gerechtshof ingezet, dat zijn zetel heeft in de plaats van het heiligdom, en uit priesters en rechters bestaat, met de Hogepriester en een wereldlijke opperrechter aan het hoofd. De mindere rechtbanken vervangen dus de plaats van de rechters over duizend, honderd, enz., zoals het hooggerechtshof de taak van Mozes overneemt. In hoofdstuk 19:16 vv. is een bijzonder geval meegedeeld, dat daar behandeld moet worden. Door deze inrichting wordt de handhaving van het recht aan de gemeente opgedragen, die als heilig volk van de Heere plicht en roeping heeft, om het boze uit haar midden weg te doen; zij oefent echter de rechtspleging door gekozene en aangestelde rechters, in deze moeten weer hun ambt openlijk vervullen, op de ruime plaats in de poorten. Hoevele personen zo'n mindere rechtbank vormen wordt niet gezegd, maar het aantal werd waarschijnlijk berekend naar de grootte van de bevolking. Over deze instellingen in de tijd van Jezus Christus, zie Mt 5.22

2) In het Hebreeuws Lischbatèka. De LXX kata fulav. De vertaling is dan ook beter: naar uw stammen, of stamsgewijs. De toestand van het volk veranderde enigszins als het in Kanaän zou komen. Hadden zij tot nu toe rechters en ambtslieden gehad over duizenden en honderden, waar zij in vaste steden zouden wonen, moest nu ook iedere plaats deze hebben, die het recht spraken. In al uw poorten, omdat in de poorten het recht gesproken werd. De

ambtslieden waren zoveel als de secretarissen van de rechters. Het Hebreeuwse woord betekent dan ook eigenlijk schrijver..

19. Gij, geheel Israël, zult, in deze door u zelf aangestelde rechters en ambtslieden het gericht niet buigen, gij zult het aangezicht niet kennen, ook zult gij geen geschenk nemen; want het geschenk verblind de ogen van de wijzen, en verkeert de woorden van de rechtvaardigen (hoofdstuk 1:17 Ex.23:6-8 Leviticus. 19:15).

20. Gerechtigheid, gerechtigheid 1) zult gij najagen, opdat gij leeft en erfelijk bezit het land, dat u de HEERE, uw God, geven zal, en niet door zijn oordelen verdreven wordt.

1) De herhaling van het woord gerechtigheid dient, om de rechters op het hart te drukken, dat zij gerechtigheid en niets anders dan gerechtigheid zouden spreken, dat zij niet anders dan recht zouden doen, en nimmer onrecht plegen..

21. 1) Gij zult u daarom geen bos 2) planten van enig geboomte (andere vertaling: geen boom als Aschéra oprichten) bij het altaar van de HEERE, uw God, dat gij u, naar het voorschrift (Ex.20:24) maken zult, om daarop uw slachtoffers te offeren, want indien gij ookbedoelt, om zodoende niet de Kanaänitische Astoreth, maar de Heere, uw God, te vereren, wil toch de Heere van dergelijke inrichtingen niets weten, die aan het Heiligdom ontleend zijn, en tot het Heiligdom voeren.

1) Wij weten, dat de heidense volken heilige bomen hadden, zodat bijna geen enkele godsverering goed tot haar recht kon komen, zonder de schaduw van de bomen. Daarom, opdat geen gelijkheid met dit algemeen gebruik de zuivere dienst van God zou verontreinigen, wordt dit verbod gegeven. Deze verkiezing heeft daarom dit doel, dat de joden alle bijkomstigheden, bij de godsdienstige handelingen, zouden vluchten, opdat niet, indien zij enige van de gewoonten van de heidenen zouden nabij komen, er een verkeerde vermenging zou plaats hebben. Verder, hoe noodzakelijk dit verbod was, blijkt wel uit de vurige naijver waarvan wijd en zijd in de heilige geschiedenis sprake is. Want nauwelijks is er één tijd geweest, waarin zij zich vrijgehouden hebben van buitensporigheden. Niet zonder reden hebben Jesaja en Jeremia hun verweten, dat zij onder alle groene bomen gehoereerd hebben..

In dit vers en in de volgende, ook die van hoofdstuk 17, worden enige voorbeelden van gerechtzaken aangegeven en de wijze, waarop deze ten uitvoer moesten worden gebracht..

2) De vertaling van de zeventig en de Vulgata hebben het Hebreeuwse woord Aschera overal in het Oude Testament door "bos" vertaald (Ex.34:13 Deuteronomium. 7:5 vv.); evenals onze Statenvertaling. De uitdrukking wijst echter op houten zuilen, waardoor Astarte, de vrouwelijke natuurgodheid van de Kanaänieten afgebeeld werd, en die bijna altijd naast een altaar van Baäl stonden, om de dienst van beide goden met elkaar te verbinden. Baäl (Syr. Beël, Chald. Bel, Grieks Belos, Lat. Belus) is de mannelijke hoofdgod bij alle volken van Voor-Azië. Hij werd onder verschillende namen (Baäl-Berith, Richteren. 8:33; 9:4,46; Baäl-Peor, Numeri. 25:1 vv. en Baäl-Zebub 2 Koningen. 1:2,16) vereerd, waarom ook

menigmaal in het meervoud van de Baälim of de Baäls gesproken wordt (Richteren. 2:11; 3:7; 8:13; 10:10; 1 Samuel. 7:4; 12:10), en is de zonnegod, in wie het heidendom de telende of voortplantende natuur in plaats van de Schepper vereerde. De dienst van dezen god verenigde wreedheid en wellust, zoals we bij Numeri. 25:5 opmerkten, en was doorgaans verbonden met de verering van Astarte, de godin van de maan, waarin de vrouwelijke of ontvangende natuurkracht verheerlijkt werd. In het enkelvoud draagt zij de naam Asthoreth (1 Kon.11:5,33), in het meervoud naar de verschillende vormen van de voorstelling Astharoth (Richteren. 2:13), en niet zelden worden deze met de Baälim genoemd (1 Samuel 7:8 vv.; 12:10). Ook deze dienst was door ontucht gekenmerkt. In de tempels van de godin werden gewijden (Hebreeuws Kedeschim, Genesis 38:15) onderhouden, die zich tot haar eer prostitueerden, en wel onder tenten, die zij zelf vervaardigd hadden (2 Koningen. 23:7). Waar echter geen tempels waren, vervaardigde men zuilen uit het hout van de Tamariskus (zie Ex 16:14), die aan deze godin gewijd was, en plantte bossen in de rondte, om zo een verborgen plaats voor de afschuwelijke daden van ontucht te hebben. Zelfs de kinderen van Israël schijnen later het Tamariskbos van Abraham bij Ber-séba (Genesis 21:3) en het door Jakob geheiligde Bethel (Genesis 28:19 vv.; 35:6 vv.) tot dit doel gebruikt te hebben (Amos 5:5; 8:14). Wij zien hieruit hoe noodzakelijk het bevel was, om deze Aschera's te vernietigen en het oprichten van nieuwe te verbieden. Zoals nu de Astaroth houten zuilen hadden, zo hadden de Baälim stenen zuilen, die hen zinnebeeldig voorstelden. Het volgende vers wijst hierop..

HOOFDSTUK 17.

1. Gij zult daarom de HEERE, uw God, geen os of klein vee offeren, waaraan tegen het uitdrukkelijk bevel (Leviticus. 22:20 vv.), een gebrek zij of enig kwaad, 1) een van de daar genoemde gebreken; want dat gebrekkig offer, is de HEERE, uw God, een gruwel, omdat het verachting van zijn hoogheilige Majesteit verraadt, en een gezindheid tot grondslag heeft, die tot volkomen godsdienstloosheid voert.

1) Was aan het slot van het vorige hoofdstuk verboden, om de dienst van de Heere te verontreinigen door allerlei heidense bijvoegselen, hier wordt Israël verboden, om evenmin de Heere te onthouden, wat Hij eist, nl. een offerande, waaraan geen gebrek is. De Heere noemt dat een gruwel, eigenlijk een boze zaak, een van die zonden, welke in Leviticus. 22:22-27 verboden zijn. Duidelijk blijkt hieruit, dat de Heere gediend wil worden in alle eenvoud, maar ook in alle oprechtheid en naar de eis van Zijn Woord..

2. Wanneer in het midden van u, in een van uw poorten, die de HEERE, uw God, u geeft, een man of vrouw gevonden zal worden, 1) die doen zal, dat kwaad is in de ogen van de HEERE, uw God, overtredende zijn Verbond:

1) Hier wordt dezelfde straf vastgesteld tegen de afgodendienaars, waaraan vroeger de afvalligen onderworpen waren. Alzo wordt voor het vervallen in beide zonden de doodstraf geëist. Hieruit maken wij op, dat het niet minder als een zware misdaad bij God wordt gehouden, dat Zijn dienst door domme en onzuivere bijgelovigheden wordt verontreinigd, als dat men openlijk en met opzet van de zuivere Godsverering afstand doet..

2. Wanneer in het midden van u, in een van uw poorten, die de HEERE, uw God, u geeft, een man of vrouw gevonden zal worden, 1) die doen zal, dat kwaad is in de ogen van de HEERE, uw God, overtredende zijn Verbond:

1) Hier wordt dezelfde straf vastgesteld tegen de afgodendienaars, waaraan vroeger de afvalligen onderworpen waren. Alzo wordt voor het vervallen in beide zonden de doodstraf geëist. Hieruit maken wij op, dat het niet minder als een zware misdaad bij God wordt gehouden, dat Zijn dienst door domme en onzuivere bijgelovigheden wordt verontreinigd, als dat men openlijk en met opzet van de zuivere Godsverering afstand doet..

2. Wanneer in het midden van u, in een van uw poorten, die de HEERE, uw God, u geeft, een man of vrouw gevonden zal worden, 1) die doen zal, dat kwaad is in de ogen van de HEERE, uw God, overtredende zijn Verbond:

1) Hier wordt dezelfde straf vastgesteld tegen de afgodendienaars, waaraan vroeger de afvalligen onderworpen waren. Alzo wordt voor het vervallen in beide zonden de doodstraf geëist. Hieruit maken wij op, dat het niet minder als een zware misdaad bij God wordt gehouden, dat Zijn dienst door domme en onzuivere bijgelovigheden wordt verontreinigd, als dat men openlijk en met opzet van de zuivere Godsverering afstand doet..

3. Dat hij heengaat, en dient andere goden, en buigt zich voor die, of voor de zon, of voor de maan, of voor een of ander lichaam van het gehele heer van de hemel (hoofdstuk 4:19), hetgeen ik niet geboden heb, aan te bidden, daar ik het veeleer (Ex.22:20; 34:14) ten strengste verboden heb (Jeremia. 7:31, zie "De 11.14).

4. En het wordt u aangezegd, en gij hoort het; zo zult gij het wél onderzoeken, of het inderdaad zo is (hoofdstuk 13:12 vv.); en ziet, het is dewaarheid, de zaak is zeker; 1) zo'n gruwel is in Israël gedaan.

1) Voor twee zaken hebben de rechters zich te wachten; allereerst, dat zij niet zonder naarstig onderzoek een beslissing zouden nemen, maar dan ook in de tweede plaats, dat, wanneer de zaak bewezen was, zij niet zouden schromen, het vonnis te vellen, en Gods verordeningen te handhaven..

4. En het wordt u aangezegd, en gij hoort het; zo zult gij het wél onderzoeken, of het inderdaad zo is (hoofdstuk 13:12 vv.); en ziet, het is dewaarheid, de zaak is zeker; 1) zo'n gruwel is in Israël gedaan.

1) Voor twee zaken hebben de rechters zich te wachten; allereerst, dat zij niet zonder naarstig onderzoek een beslissing zouden nemen, maar dan ook in de tweede plaats, dat, wanneer de zaak bewezen was, zij niet zouden schromen, het vonnis te vellen, en Gods verordeningen te handhaven..

6. Op de mond, op het getuigenis, van twee getuigen, of drie getuigen zal hij gedood worden, die sterven zal; 1) op de mond van één enkele getuige zal hij niet gedood worden (Numeri. 35:30 Deuteronomium. 19:15 Joh.18:17; 2 Kor.13:1 Hebr.10:28).

1) In het Hebreeuws Hammeeth. Eigenlijk de stervende. Dat wil zeggen: hij, die eigenlijk als dood is, door het verbreken van het Verbond met de Heere. Wie de dienst van de Heere had verlaten en de afgoden was nagevolgd, was voor Israëls God en Israëls volk als reeds dood..

7. De hand van de getuigen 1) zal, in het werpen van stenen, eerst tegen hem zijn, om hem te doden, en daarna de hand van het gehele volk (hoofdstuk 13:9); zo zult gij het boze uit het midden van u wegdoen (hoofdstuk 13:5).

1) Niet zonder oorzaak heeft God gewild, dat de misdadigers zouden gedood worden door de hand van hen, op wier getuigenis zij waren veroordeeld. Het gebruik van beulen bestond niet bij het oude volk, opdat er bij het uitvoeren van de straffen zou zijn bewustheid van plicht, bescheidenheid en tederheid. Doch op de getuigen rustte deze plicht het meest, omdat de tong van velen al te beweeglijk, om niet te zeggen, niet te vertrouwen (futiel) is, zodat zij niet aarzelen met de mond te wurgen, wie zij met de vingers niet zouden durven aanraken. Het beste middel daarom, om deze lichtvaardigheid te beteugelen was, niet het getuigenis van iemand ter wereld toe te laten, tenzij zijn hand ook bereid zou zijn, om het vonnis uit te voeren. Treurig en vreselijk hard was de straf van de steniging, maar waarschijnlijk heeft deze aan God behaagd, omdat verschillende handen daartoe moesten gebruikt worden. Indien de

ophanging niet in gebruik was geweest, zou God zonder reden bevolen hebben, dat het lijk van de opgehangene voor zonsondergang moest worden afgenomen (Deuteronomium. 21:23). Er waren daarom nog andere soorten van straffen. Maar daar van hem, die ten dode had gezondigd, het land als van een onrein iets moest gezuiverd worden, moest hij door de handen van het gehele volk gestenigd worden, omdat het wreed zou geweest zijn, hem een langzame dood te doen ondergaan, indien de een na de ander zijn handen naar hem moest uitstrekken. Waarom toch het volk bevolen werd de stenen eendrachtig te werpen, dit had deze reden, opdat het een bewijs van zijn ijver zou geven, waardoor het toonde, hoe groot het de schending van de dienst van God achtte..

Deze bepaling, dat de getuigen de eerste steen op de veroordeelde moesten werpen, was heilzaam, want nu zou wel niemand aanklagen of getuigen, die niet geheel zeker was van zijn zaak, of hij moest een zeer goddeloos mens zijn. Overigens mocht in Israël, wat bij andere volken minder gevonden wordt, de aanklager tevens getuige zijn; vrouwen, slaven en eerloze lieden mochten niet getuigen..

8. Wanneer ene zaak aan het gericht voor u, het gehele volk (vs.19), te zwaar zal zijn, zodat het plaatselijk gerecht daarin geen vonnis vellen kan, tussen bloed en bloed, tussen het bloed van de bloedwreker en het bloed van de doodslager, tussen rechtshandel en rechtshandel, tussen plaag en plaag, of slag om slag, zijnde twistzaken in uw poorten, zo zult gij u opmaken en opgaan naar de plaats, die de HEERE, uw God, tot vestiging van zijn heiligdom, verkiezen zal.

Niet iedere Israëliet, die ene rechtszaak had, is hier bedoeld, alsof deze naar willekeur zich òf bij zijn plaatselijke rechtbank, òf bij het hoggerechtshof zou kunnen aanmelden; ook is hier geen sprake van een hoger beroep ter zake van vonnissen, die de lagere rechtbank gevelde had. Dergelijke gebruiken kent de Mozaïsche wet niet. Het gericht is van God (hoofdstuk 17), en het oordeel, dat eens in de naam van God gevelde is, beslist, of het door hogere dan wel door lagere rechtbank uitgesproken is. Hoe verkeerd het zou geweest zijn, wanneer ieder het recht had, om zijn zaak waar hij wilde te laten beslissen, is te duidelijk om opzettelijk ontwikkeld te worden. Mozes spreekt, zoals onze verklaring aantoont, geheel Israël aan, omdat het een rechtspleging geldt, die in het gehele land ingericht moest worden; uit die woorden moet dan de plaatselijke rechtbank haar wijze van handelen afleiden. Wanneer voor deze vergadering een rechtszaak te moeilijk was, moest zij die aan het hoggerechtshof opdragen, zoals tot nu toe de oversten over duizend, enz. iedere zaak die hun "te zwaar was" aan Mozes als hoogste rechter moesten voorstellen (hoofdstuk 17). Op de plaats van het heiligdom zou men hebben de Hogepriester die door de Urim en Tummim God vragen kon, indien men geen andere uitkomst wist; bovendien mocht men verwachten, dat deze plaats een middelpunt van wetgeleerdheid zou zijn; en in elk geval hadden de rechters in die plaats meer ervaring van rechtszaken dan die op kleinere plaatsen, zodat een ingewikkelde zaak beter voor hen gebracht kon worden..

De bedoeling van deze instelling is, dat, indien er zaken zijn, waarbij onzekerheid heerst, b.v. omtrent doodslag, omtrent burgerlijke rechtsvervolgning, of mishandeling; zaken, waarover de plaatselijke rechters geen oordeel durfden vellen, men daarmee dan zou gaan naar de hoogste

rechtbank, in het Heiligdom, opdat deze als in onmiddellijk verband met God staande, daarover uitspraak zou doen en die beslissen..

9. En gij zult komen tot de Levitische priesters (letterlijk de priesters, de Levieten)¹⁾ en tot de rechter, die in die dagen zijn zal; en gij zult ondervragen, hoe de moeilijke zaak naar Gods Woord beslist moet worden, en zij zullen u, in vereniging met elkaar, terwijl de priesters als uitleggers de zaak in het licht van de goddelijke wet plaatsen (Leviticus. 10:11), en de rechter met zijn college vonnis velt, de zaak van het recht aanzeggen, 2) de verzochte beslissing meedelen.

1) De uitdrukking "de priesters, de Levieten" komt van nu aan dikwijls voor (vs.18; 18:1; 21:5; 24:8; 27:9; 31:9 Jozua. 3:3), in plaats van het gewone "Aäron en zijn zonen", want deze spreekwijze was nu niet langer gepast, omdat Aäron gestorven was en de priesters weldra een afzonderlijke stand onder het volk zouden vormen. Deze uitdrukking stelt de betrekking tot Levi als een kenmerk van het ware priesterschap op de voorgrond, zodat dan ook onze vertaling doorgaans de zin juist weergeeft door de vertaling: de Levitische priesters. Het volkswetboek Deuteronomium stelt de priesters en de Levieten doorgaans bij elkaar als één geheel, als een heilige stand tegenover de leken, terwijl de priesterlijke wet van de voorgaande boeken meer het onderscheid tussen priesters en Levieten aanwees. Hieruit is het te verklaren, dat later (hoofdstuk 18:7) voor de werkzaamheid van de Levieten woorden gebruikt worden, die eigenlijk het kenmerkende van den priesterlijke dienst omschrijven (hoofdstuk 18:5)

De aanduiding Levitische Priesters, die gedurig herhaald wordt, in plaats van zonen van Aäron in de middelste boeken, geeft duidelijk de tijd en het karakter van ons boek aan. Zolang Aäron met zijn zonen leefde, bestond het priesterschap slechts uit hem en zijn zonen, uit één familie. Aan deze en weliswaar meest persoonlijk aan Aäron zijn daarom alle verordeningen van de middelste boeken gericht. Anders werd het reeds met de dood van Aäron en in de toekomst, wanneer het priesterschap slechts uit nakomelingen van Aäron en zijn zonen bestond, die niet meer één gezin, maar een eigen stand vormde, wiens wettigheid in het behoren tot de stam van Levi, waartoe Aäron behoord had, lag. Daarom was het passender, hen in het openbaar als zonen van Levi, dan als zonen van Aäron, zoals de priester met uitzondering van de Hogepriester Aäron vroeger heette, aan te duiden..

2) Duidelijk blijkt hieruit, dat de priesters niet zozeer rechters waren, die het vonnis velden, maar degenen, die in de naam van God, aan de rechters de wil van God mededeelden, of de Schriften, die op de zaak van het gericht betrekking hadden, uitlegden. De rechters gingen te rade bij de priesters..

Josafat vormde later een hooggerechtshof naar de letter van dit voorschrift (2 Kron.19:8 vv.). Naar dit voorbeeld en dat van de vergadering van de oudsten, die God aan de zijde van Mozes plaatste (Numeri. 11:16 vv.) werd het Sanhedrin of de Hoge Raad (zie Mt 2.4) ingericht..

10. En gij, leden van de lagere rechtbanken, die de beslissing van de hogere hebt ingeroepen, zult doen naar het bevel van het woord, dat zij u zullen aanzeggen, van deze plaats, die de

HEERE verkiezen zal, want wat reeds van de rechters in het algemeen geldt, dat zij voor het aangezicht van de Heere rechtspreken (hoofdstuk 19:17), dat geldt vooral van deze om de plaats waar zij gevestigd zijn, en gij zult waarnemen te doen naar alles, wat Zij u zullen leren; gij zult hun vonnis nauwkeurig uitvoeren.

10. En gij, leden van de lagere rechtbanken, die de beslissing van de hogere hebt ingeroepen, zult doen naar het bevel van het woord, dat zij u zullen aanzeggen, van deze plaats, die de HEERE verkiezen zal, want wat reeds van de rechters in het algemeen geldt, dat zij voor het aangezicht van de Heere rechtspreken (hoofdstuk 19:17), dat geldt vooral van deze om de plaats waar zij gevestigd zijn, en gij zult waarnemen te doen naar alles, wat Zij u zullen leren; gij zult hun vonnis nauwkeurig uitvoeren.

11. Naar het bevel van de wet, die zij, de priesters aan het hooggerechtshof, u zullen leren, en naar het oordeel dat zij, de rechters, op grond van de priesterlijke uitlegging, u zullen zeggen, zult gij doen: 1) gij zult niet afwijken van het woord, dat zij u zullen aanzeggen, ter rechter- of ter linkerhand.

1) De kinderen van Israël waren daarom bevolen te doen, wat de priesters hadden aangezegd. Maar hoe? Het spreekt vanzelf, volgens de uitspraak uit de wet genomen. Het is daarom niet twijfelachtig, of God heeft hen die Hij in zo hoge rang heeft willen doen werkzaam zijn, tegelijk toegerust met de Geest van verstand en van billijkheid, opdat zij niet enig verkeerd vonnis zouden vellen..

12. De man nu uit het volk, die trots 1) handelen zal, dat hij niet hoort naar de priester, die staat, om aldaar de HEERE, uw God, te dienen, of naar de rechter, die zich aan het vonnis van beiden niet onderwerpt, deze man zal, als een, die niet mensen, maar God verworpen heeft (Hand.5:4), sterven, en gij zult het boze, door openlijke strafoefening, uit Israël wegdoen.

1) Trots, of in overmoed. Hiermee duidt de Heere aan, wanneer iemand moest gedood worden, nl. wanneer hij zich verzette in trots en overmoed tegen de uitspraken van de rechters, als deze spraken in de naam en op bevel van de Heere God. Dan was toch zijn verzet, niet zozeer een verzet tegen de mens, maar tegen de Hoogste Rechter, tegen God. Hierop dient wel gelet te worden. Want dan alleen, wanneer de uitspraak was gegrond op de wet en de verordening van God, was zij geldig en van kracht. Niet alle uitspraken van de rechters dienden gehoord te worden. In later dagen, in de dagen van diep verval van Israëls godsdienst, getuigden de profeten tegen de priesters en de rechters, en de Heere, gedurende Zijn omwandeling op aarde, sprak ervan, dat de Schrift- en Wetgeleerden de Wet van God krachteloos hadden gemaakt door hun eigen instellingen. Wat hier veroordeeld wordt, is daarom een moedwillig ingaan tegen de ware en zuivere uitlegging van de wet, tegen de rechtvaardige toepassing van de Goddelijke verordeningen..

13. Dat het al dat volk hoort, hoe men tegenover zulke verachters handelt, en vreest, en niet meer trots handelt

1) (hoofdstuk 13:11).

1) Op deze woorden bouwen de Roomse pausen hun bewering, dat aan de door hen gestelde leringen onbepaald geloof en gehoorzaamheid in de Christelijke kerk toekomt. Laten we echter het onderscheid tussen Oude en Nieuwe Bedeling, tussen priesters en leraren buiten sprake, dan heeft Mozes hier nog uitspraken op het oog, die helder en duidelijk aan de Schrift ontleend moeten zijn. Verlaten echter priester en rechter de wet des Heeren, dan is het nodig God te gehoorzamen en niet de mensen zoals Petrus en Johannes (Hand.4:19) uitdrukkelijk betuigd hebben in aanwezigheid van het gerechtshof, dat naar deze bepaling ingericht was, van de Hoge Raad..

14. Wanneer gij zult gekomen zijn in het land, dat u de HEERE, uw God geeft, en gij dat erfelijk zult bezitten en daarin wonen, daarin een tijd lang zult vertoefd hebben, en gij zeggen zult, zoals ik bepaald voorzie, dat het geval zal zijn (1 Samuel 8:1 vv.; zie "Ge 36.31" en zie "Nu 24.24): Ik zal een koning over mij stellen, als hoogste regeerder en rechter, als al de volken, die rondom mij zijn. 1)

1) Hier verordert God het Hoge priesterlijke koningschap, waarvan elders sprake is. Want, omdat de glans van de koninklijke naam hun ogen kon verblinden, zodat zij zouden vergeten, dat God onder hen het hoogste gezag had, worden zij bijtijds eraan herinnerd, dat het volstrekt niet billijk was, dat de Majesteit van God door de regering van een sterfelijk mens werd verdonkerd. Kortom, de koninklijke macht wordt aan God onderworpen, en de koningen zelf tot gehoorzaamheid aan Hem verplicht, opdat het volk nooit ontheilgd zou worden, hoedanige verandering ook plaats mochten hebben. Doch, ofschoon onder de rechters de godsvrucht dikwijls in verval was, niet echter zonder oorzaak is een bijzondere wet over de koningen gegeven, omdat niets meer voor de hand ligt, dan dat aardse pracht de mensen van de vroomheid afvoert..

De ware koning van Israël is Jehova; Zijn koningschap heeft een aanvang genomen op de dag, toen de stammen door de wetgeving tot een gemeenschap, en wel tot een priesterlijk koninkrijk (Ex.19:6) verbonden werden (Deuteronomium. 33:5). Nu kan het volk onder Jehova's regering zonder een aardse koning bestaan; want Mozes weet, dat de Heere Zijn gemeente niet als een kudde zonder herder zal laten, maar weer leidlieden verkiezen en door Zijn Heilige Geest uitrusten zal. Nochthans is het aardse koningschap onder Israël niet in tegenspraak met de Gods regering (Theocratie), maar Israël is veel meer geroepen, om uit zijn midden de ware koning voort te brengen en door voorbeelden af te schaduwen..

15. Zo zult gij geheel, niet de een of ander, die u behaagt, maar die tot koning over u stellen, die de HEERE, uw God, verkiezen zal, 1) of door het lot, of door tussenkomst van een profeet (1 Samuel 9:15 vv.; 16:1,12); uit het midden van uw broeders zult gij, wanneer God u de keuze laat, een koning over u stellen. Gij zult niet, zoals de kinderen van Ezau soms gedaan hebben (zie "Ge 36.33), vermogen over u te zetten een vreemde man, die uw broeder niet zij, want de zodanige kan het volk van God niet op de juiste wijze besturen.

1)Allereerst behoudt God zich het hoogste recht voor, om, een koning te kiezen en laat de zaak niet over aan de stem van het volk, opdat also hun trotsheid zou gekastijd worden, wanneer zij door een plotseling opkomende inval, een koning zouden eisen. Vervolgens

beveelt Hij, dat zij uit het eigen volk zouden genomen worden en sluit Hij de vreemdelingen uit, omdat, indien deze werden toegelaten, de deur voor verval werd geopend. Want wie zou niet beproefd hebben de vaderlijke goden op te dringen en door zijn koninklijke macht, geweld en bedreigingen de ware godsdienst onderdrukt? Ziedaar, waarom God niet geduld heeft, dat zij ergens anders een koning zouden zoeken, dan uit de schoot van de kerk zelf, opdat zij de zuivere dienst, welke zij van kindsbeen hadden ingedronken, zouden verzorgen en beschermen..

Israël onder de heerschappij van een vreemde vorst is zozeer in tegenspraak met zichzelf, dat toen in de Edomiet Herodes de eerste vreemdeling de troon beklom, ook de tijd gekomen was voor de verschijning van die koning, in wie het Israëlietisch koningschap voleindigd zou worden (zie Ge 49.10)

16. Maar, indien ik u ook toesta een koning uit uw broeders te kiezen, stel ik toch deze voorwaarde: hij zal voor zich de paarden 1) niet vermenigvuldigen, geen talrijke ruitery vormen, alsof daarin zijn macht- en veiligheid bestond (Psalm. 20:8; 33:16 vv.; 147:10 Jesaja. 31:1), en het volk niet doen terugkeren naar Egypte, om paarden te vermenigvuldigen, 2) die daar in overvloed zijn en niet in uw land; omdat de HEERE u door zijn gehele leiding in de woestijn, vooral echter door de strenge bestraffing van het voornemen (Numeri. 14:3 vv.), duidelijk gezegd heeft: gij zult voortaan niet terugkeren door deze weg, maar inwendig van Egypte's bederf, uitwendig van Egypte's grenzen verwijderd blijven.

1) Het paard, dat bij ons in vrede en oorlog zo hoog gewaardeerd wordt, werd door de Oosterling in tijd van vrede weinig gebruikt; runderen, ezels, muilieren en kamelen bewezen hem op het veld en de reizen zeer goede, menigmaal betere diensten. In de geweldige en talrijke oorlogen van de oude Oosterse koningen was het paard door zijn sterkte en vlugheid van groot gewicht, zodat het dan ook bijna altijd in de Bijbel genoemd wordt in verband met de oorlog (Job 39:19-25). Israël nu behoefde geen veroveringsoorlogen buiten zijn grenzen te ondernemen, en had tot verdediging van zijn bergachtig land geen paarden nodig. Daarom wordt aan de koning het onderhouden van vele paarden verboden, en dit des te meer, omdat de vorming van de ruitery slechts door de tussenkomst van de Egyptenaren geschieden kon, die vele paarden fokten en strijdagens hadden; met dit land mocht Israël echter geen betrekkingen aanknopen. Overeenkomstig dit bevel laat Jozua Jozua 11:6) de paarden van de vijanden, die aan de zee van Merom geslagen waren, verlammen en hun wagens verbranden, zoals ook David deed in de oorlog tegen Hadadezer, koning van Zoba (2 Samuel 8:4). Salomo echter scheen zich ontslagen te rekenen van dit gebod, omdat men toch geen terugkeer naar Egypte meer te vrezen had, daarom onderhield hij vele paarden (1 Kon.4:26; 10:28 vv.). Door hem werd het paard telkens meer ingevoerd in Palestina, zodat ook bijzondere personen het gebruikten voor de reis en de arbeid (1 Kon.18:5 Nehemiah. 7:68, Prediker. 10:7 Jesaja. 28:28)

2) Uit Egypte werd Israël later van paarden voorzien (1 Kon.10:28). De Heere verbiedt dit hier aan het volk in verband met Leviticus. 18:3, op welke plaats Hij Israël verbiedt terug te keren op de weg naar Egypte. Niet zozeer het hebben van paarden wordt hier verboden, als wel het met en door die paarden met Egypte weer in aanraking te komen. Door een sterke arm

zijn zij uit Egypte verlost. Egypte is voor hen het beeld van slavernij, van dood en verderf. Alles moeten zij vermijden, om weer met dat land van de slavernij verbintenissen aan te knopen..

17. Ook zal hij, naar de wijze van de heidense koningen, voor zich de vrouwen 1) niet vermenigvuldigen, opdat zijn hart niet afwijkt van de Heere, door ijdelheid en wellust verleid, en vooral, omdat de vreemde vrouwen zouden trachten, om hem tot hun afgoderij over te halen (1 Kon.11 vv.); hij zal ook voor zich geen zilver en goud zeer vermenigvuldigen, 2) opdat hij niet, verzadigd zijnde, God verloochent en zegt: wie is de Heer?(Spreuken. 30:7 vv.).

1) De polygamie was wel niet door de wet verboden; maar van de gewoonte, om twee of drie vrouwen te hebben moet wel onderscheiden worden de bespottelijke weelde van de aanzienlijke Oosterlingen, die het getal van de vrouwen vermeerderden, om daarmee te schitteren, of de wellust te kunnen verfijnen. Zulke uitpattingen moesten in de oudheid noodzakelijk tot afgoderij voeren..

Wie in hoogheid is, loopt groot gevaar om toe te geven aan de lust van de ogen, de lust van het vlees en de grootsheid van het leven 1 Johannes 2:15 vv.). De laatste klip, het gevaarlijkst voor een koning, omdat daardoor de Theocratie (Godsregering) in ene Autocratie (zelfregering) veranderd zou worden, komt het eerst in aanmerking door het verbod van de paarden (vs.16); daarna volgt de waarschuwing tegen lust van de ogen en van het vlees, die, zoals bij de Stuarts in Engeland en de Bourbons in Frankrijk plaatsvond, vooral bij de Oosterling zo snel met hovaardij gepaard gaat..

2) De mening van God is hier niet de koningen te beletten van dingen te zoeken, die genoegzaam zijn, om hun koninkrijken te onderhouden, maar om hun genegenheden te matigen, dat zij niet zouden staan naar de overvloed, die daar zou mogen dienen, niet tot onderhouding van één, maar van twee of drie koninkrijken. Indien God overvloed van dingen toezendt, die meer dan noodzakelijk zijn voor de prinsen, zo mogen zij die van de hand van God ontvangen en behoren daarvoor dankbaar te zijn, maar de koningen mogen zelf niet meer zoeken, dan hetgeen voor hun staat nodig is..

18. Voorts zal het geschieden, 1) als hij op de stoel van zijn koninkrijk zal zitten, zo zal hij zich een dubbel

2) van deze gehele wet afschrijven in een boek, uit hetgeen dat voor het aangezicht van de Levitische priesters (zie "De 17.9) is.

1) Het zou niet genoeg geweest zijn de ondeugden te verbeteren, indien de koningen niet gevormd werden tot de vrees voor God, en wel onderwezen omtrent hun plichten. Er wordt nu daarom bijgevoegd een regel van tucht, waardoor zij onderricht konden worden in het onderwijs van waarheid en rechtvaardigheid, nl. dat zij de wet van de priesters en Levieten zouden aannemen, welke voor hen allen het richtsnoer van hun daden zou zijn. Daar het aantoonende voornaamwoord wordt gebruikt, menen sommigen, dat hier alleen het boek Deuteronomium wordt aangewezen, maar op weinig vaste grond. Ik tenminste twijfel niet, dat

hiermee de gehele wet wordt samengevat, welke ons zowel in Exodus als in Leviticus wordt overgeleverd. Doch, ofschoon zij zonder onderscheid voor allen gemeengoed is, opdat echter de koningen des te meer tot een voortdurende lering zouden worden aangezet, heeft God gewild, dat voor hen een meer bijzonder exemplaar door de priesters en Leviëten zou worden overgeschreven en op plechtige wijze hen ter hand zou worden gesteld, opdat zij zouden weten, dat, om het volk te regeren, zij een groter beleid en meerdere voorzichtigheid nodig hadden dan de bijzondere personen. Daarom, wanneer de Priesters en Leviëten hun het boek aanboden, was dit net zoveel, alsof God zelf deze schat bij hen deponeerde. Hij schrijft vervolgens voor, dat zij geheel hun levenlang zich in de kennis van de wet zouden oefenen, omdat meestal de koningen in de boeken werden onderwezen uit staatsie en om vertoning te maken; vervolgens, omdat wanneer zij genoten hadden, wat onderwezen werd, zij terstond na het opkomen van afkeer het leren zouden staken. Vervolgens wordt aan de hand gedaant, tot welk doel de onderwijzing moest plaatshebben, opdat zij zouden leren, God te vrezen en Zijn geboden te bewaren. Daarop, opdat zij niet door trotsheid vervoerd of door hoogmoed verteerd, hun broeders zouden verachten of verdrukken. En met opzet wordt de naam van broeders op de voorgrond gezet, opdat zij niet zouden menen, dat het recht van broederlijke vereniging was opgeheven, omdat zij over het gehele volk heersten, of liever, opdat zij er zich op zouden toeleggen, allen te begunstigen als leden van hetzelfde lichaam. Wederom wordt daarom herhaald, dat zij niet afwijken mochten ter rechter- noch ter linkerhand, omdat ten opzichte van de grote vrijheid van handelen nooit genoeg de begeerte van de mensen kan beteugeld worden. Nu, opdat het hun niet te zwaar zou zijn, tot orde gedwongen te worden, herinnert God tenslotte, dat deze maatregel voor hun nuttig zou zijn, omdat zij dan langer zouden regeren, terwijl ongebondenheid dikwijls de koningen tot verderf voert..

2) De koning moest een dubbel afschrift hebben van de wet. Dat hij het bepaald zelf moest schrijven staat hier niet. Het woord in de grondtekst laat ook de vertaling: laten schrijven toe. Maar een dubbel afschrift moest er zijn. Opdat hij én thuis én op reis of in oorlog altijd de wet van God bij zich droeg.

19. En het zal, als een handboek, bij hem zijn, het zal niet uit zijn handen wijken, en hij zal daarin lezen al de dagen van zijn leven (Psalm. 1:2; 119:16,24,97 Jozua. 1:8); opdat hij de HEERE, zijn God, leert vrezen, om te bewaren al de woorden van deze wet, en deze instellingen, om die te doen.

20. Dat zijn hart zich niet verheft boven zijn broeders, alsof hij onbeperkt heerser ware, maar bedenkt, dat hij met zijn gehele bestuur aan een andere, door de Koning der koningen gegeven wet onderworpen is, en dat hij niet afwijkt van het gebod ter rechter- of ter linkerhand, en alzo aan zijn broeders een goed voorbeeld geeft van gehoorzaamheid aan hun plicht (hoofdstuk 4:10; 6:2; 14:23); opdat hij de dagen verlengt in zijn koninkrijk, hij en zijn zonen, in het midden van Israël,¹⁾ opdat de belofte van een lang leven (hoofdstuk 4:1 ook aan hem en zijn nakomelingen in het bestuur vervuld wordt.

1) Wij lezen in de geschiedenis over de koningen van Juda, dat de beste regeringen doorgaans de langste zijn geweest, uitgezonderd, wanneer God hun leven verkortte tot straf van het volk, zoals dat van Juda..

2. Daarom zal hij geen erfdeel hebben in het midden van zijn broeders; 1) a) de HEERE is zijn erfdeel, zoals Hij tot hem gesproken heeft.

a) Numeri. 18:20 vv. Deuteronomium. 10:9 Ezech.44:28

1) Drie zaken vooral zijn het, die ons in deze plaats treffen. Allereerst nu toont God aan, dat het niets is, waarom de Israëlieten belast worden de tienden aan de Levieten te betalen, de eerstelingen en andere offeranden aan de priesters te brengen, omdat deze stam van een eigen erfdeel beroofd was. Ten tweede voorkomt Hij elke woordentwist, beteugelt ongeoorloofde vragen en komt schadelijke roverij tegen, door de Levieten en de priesters hun rechtvaardig erfdeel toe te delen. In de derde plaats bepaalt Hij, hoe zij onder elkaar de offeranden hebben te verdelen en wat van de vuuroffers de priesters toekomt. Wat nu het eerste aangaat, omdat God als het ware de grondvester van hun erfrecht was, behield Hij zich terecht het recht voor, dat op hen was overgedragen. Indien het voor het volk een hatelijke zaak was, dat hun inkomsten verteerd werden, komt God als een bemiddelaar tussenbeide, hun aankondigende, dat zij het Hem, volgens Zijn koninklijk recht, verschuldigd waren, en stelt Hij de Levieten aan, om als bestuurders en ophalers van het verschuldigde, het van hen te eisen. Er was daarom geen reden om een twistzaak te beginnen, tenzij men met opzet God wilde beroven. Meermalen ontmoet men deze verordening, omdat het van zeer groot belang was, dat het volk overtuigd werd, dat God voor zijn rekening ontvangt, wat aangeboden werd, hetgeen Hij aan de Levieten toeweest, niet slechts, opdat aan de Levieten niets werd onthouden, maar opdat ieder vrijwillig, aan de dienaren van God de verschuldigde belasting opbracht; vervolgens, opdat niemand op goddeloze wijze aanmerking maakte, omdat tot voedsel van de priesters diende de eerstelingen en een zeker gedeelte van de vuuroffers. Ook een andere reden wordt nog aangegeven, waarom het toegestane honorarium vrij van alle besnoeiing moest blijven, omdat God hen zelf tot bedienaren van Zijn dienst had aangesteld. Een arbeider toch is zijn loon waardig..

HOOFDSTUK 18.

VAN HET PRIESTERRECHT, DE AFGODERIJ EN CHRISTUS, DE WARE PROFEET.

I. Vs.1-22. Nadat zo de rechterlijke macht en het koningschap overeenkomstig Israëls roeping besteld is, bepaalt Mozes ook de rechten, die aan de mannen van de eredienst, de priesters en Levieten van de zijde van het volk toegestaan moeten worden, naast hetgeen de Heer hun reeds van zijn zijde gegeven heeft. Terwijl hij echter over de toekomst van het reeds bestaande profetisme spreekt, wordt zijn rede een Messiaanse voorspelling; hij getuigt van de profeet, die God verwekken zal uit Israël, en door wie de profetenstand tot volkomenheid gebracht zal worden.

1. De Levitische priesters, 1) de gehele stam van Levi, dus ook de Levieten in het algemeen, zullen, zoals de Heere tot Aäron zei (Numeri. 18:20 vv.), en zoals ook ik u reeds (hoofdstuk 10:1) voorhield, geen deel noch erfgoed hebben met Israël; a) de vuuroffers van de HEERE, 2) het deel, dat hun daarvan toekomt volgens Leviticus. 7:31-34 en zijn erfdeel zullen zij eten, zullen zij tot onderhoud ontvangen.

a) 1 Kor.9:13

1) In het Hebreeuws Cohanim halewim. De Statenvertaling geeft de Levitische priesters. Betere vertaling is: De Levieten, de priesters; omdat dit staat ter onderscheiding van het volgende, de gehele stam van Levi. Mozes wil zeggen: De Levieten, nl. de priesters en de gehele stam van Levi, dat is: de gewone Levieten. Waarschijnlijk is de zin genomen volgens Numeri. 18:20

2) De vuuroffers van de Heere. Hiermee worden bedoeld de offeranden, welke de Heere moesten worden gebracht, terwijl onder zijn erfdeel verstaan moet worden al wat behoort tot de categorie van tienden, eerstelingen enz. Waaruit die vuuroffers bestaan en wat tot het erfdeel van de Heere behoort, wordt hier niet nader aangeduid, omdat door een veertigjarige oefening, het Israël overbekend moest zijn..

2. Daarom zal hij geen erfdeel hebben in het midden van zijn broeders; 1) a) de HEERE is zijn erfdeel, zoals Hij tot hem gesproken heeft.

a) Numeri. 18:20 vv. Deuteronomium. 10:9 Ezech.44:28

1) Drie zaken vooral zijn het, die ons in deze plaats treffen. Allereerst nu toont God aan, dat het niets is, waarom de Israëlieten belast worden de tienden aan de Levieten te betalen, de eerstelingen en andere offeranden aan de priesters te brengen, omdat deze stam van een eigen erfdeel beroofd was. Ten tweede voorkomt Hij elke woordentwist, beteugelt ongeoorloofde vragen en komt schadelijke roverij tegen, door de Levieten en de priesters hun rechtvaardig erfdeel toe te delen. In de derde plaats bepaalt Hij, hoe zij onder elkaar de offeranden hebben te verdelen en wat van de vuuroffers de priesters toekomt. Wat nu het eerste aangaat, omdat God als het ware de grondvester van hun erfrecht was, behield Hij zich terecht het recht voor,

dat op hen was overgedragen. Indien het voor het volk een hatelijke zaak was, dat hun inkomsten verteerd werden, komt God als een bemiddelaar tussenbeide, hun aankondigende, dat zij het Hem, volgens Zijn koninklijk recht, verschuldigd waren, en stelt Hij de Levieten aan, om als bestuurders en ophalers van het verschuldigde, het van hen te eisen. Er was daarom geen reden om een twistzaak te beginnen, tenzij men met opzet God wilde beroven. Meermalen ontmoet men deze verordening, omdat het van zeer groot belang was, dat het volk overtuigd werd, dat God voor zijn rekening ontvangt, wat aangeboden werd, hetgeen Hij aan de Levieten toeweest, niet slechts, opdat aan de Levieten niets werd onthouden, maar opdat ieder vrijwillig, aan de dienaren van God de verschuldigde belasting opbracht; vervolgens, opdat niemand op goddeloze wijze aanmerking maakte, omdat tot voedsel van de priesters diende de eerstelingen en een zeker gedeelte van de vuuroffers. Ook een andere reden wordt nog aangegeven, waarom het toegestane honorarium vrij van alle besnoeiing moest blijven, omdat God hen zelf tot bedienaren van Zijn dienst had aangesteld. Een arbeider toch is zijn loon waardig..

3). Dit nu zal het recht 1) van de priesters zijn van

2) het volk (tegenover het volk), van (tegenover) hen, die een offerande offeren, die hun slachting voor huiselijk gebruik niet meer, zoals anders, bij de tempel, maar in hun woningen verrichten (hoofdstuk 12:15), hetzij zij willen slachten een os of klein vee: dat hij de priester zal geven de schouder, en beide kinnebakken en de pens, de vierde maag, waarin bij het herkauwen, de vertering van de spijs, voltooid wordt.

1) Hun onderhoud moest niet afhankelijk zijn van de weldadigheid van het volk en diens edelmoedigheid, maar zij moesten volgens de wet daartoe gerechtigd zijn. Hij, die in het Woord onderwezen wordt, behoort en is van rechtswege verplicht hem te onderhouden, die hem daarin onderwijst en hij, die het voordeel geniet van Godvruchtige en plechtige vergaderingen, moet van het zijn toebrengen tot ondersteuning van hen die in zulke vergaderingen hun gaven voor hem ten koste leggen..

2) In het Hebreeuws Meëth. De LXX para, d.i. van de kant van. De Septuaginta en in navolging van deze o.a. Calvijn vat het dus op, dat door deze wet het volk was gevrijwaard tegen de knevelarij van de priesters. O.i. wordt hier juist het tegenovergestelde bedoeld, en wil de Heere Zijn dienaren beschermen tegen de schrielheid en karigheid van het volk. Het verband van de zin eist dit duidelijk. Door deze wet weet het volk, waaraan het zich te houden en de priester, waarop hij recht heeft..

4. De eerstelingen van uw koren, van uw most en van uw olie, van alle vruchten van het land (Numeri. 18:12 vv.) en de eerstelingen van de beschering van uw schapen zult gij hem geven.

5. Want de HEERE, uw God, heeft hem, heeft Levi, uit al uw stammen verkoren, dat hij sta, in het heiligdom, om te dienen in de naam van de HEERE, met goddelijke volmacht, en als bemiddelaar van goddelijke genade, hij en zijn zonen, te allen tijde; het is daarom betamelijk, dat gij hem als uitverkorene van de Heere eert, en hem in plaats van de geestelijke gaven, die hij uitdeelt, door uw stoffelijke middelen verkwikt 1 Corinthiers. 9:11).

Door de in hoofdstuk 12 vermelde verandering van het bevel, (Leviticus. 17), dat voorschreef, om gedurende de woestijnreis de gewone slachting bij het heiligdom te verrichten, leden de priesters een aanmerkelijke schade. Immers, indien zodanige slachtingen thuis verricht werden, verviel hun aandeel, de beweegborst en de hefschouders (Leviticus. 7:24). Tot schadeloosstelling zullen zij nu een gave ontvangen van de zijde van het volk (vs.1 noemt een gave van de zijde van de Heere, aan hen, die in Zijn dienst staan en dus ook Zijn brood eten), namelijk 3 stukken van elk geslacht schaap of rund, en wel zodanig, dat zij van de drie hoofddelen (hoofd, romp en benen) een aandeel ontvangen. Bovendien worden de eerstelingen vermeerderd met voortbrengselen van de schapenteelt..

Strijd kan erover bestaan, of deze overgave van alle, voor privaat gebruik in het gezin geslachte dieren, of slechts van de voor de offermaaltijden also van de op de plaats van het Heiligdom geslachte dieren, gevorderd wordt. Tegen de eerste opvatting, waarvoor men zich op Philo, Jozefus en de Talmoed beroept, spreekt niet slechts de onuitvoerbaarheid van zo'n overgave, maar ook het spraakgebruik van xbz xbz (Zebach Zèbach). Het xbz (Zèbach) beduidt overal slechts het slachten tot offermaaltijd, of tot slachtoffer, en ook het werkwoord xbz (Zabach) komt nergens voor van het gewone slachten..

6. Voorts wanneer een Leviet zal komen uit een van uw poorten; 1) uit de een of andere stad, die voor de Leviëten als woonplaats bestemd is (Numeri. 35:1 vv.) uit geheel Israël, waar hij woont, en hijkomt naar alle begeerte van zijn ziel, uit groot verlangen, tot de plaats, die de HEERE zal hebben verkoren.

1) Deze derde zaak drukt helderder uit, wat elders meer duister is weergegeven, want wat God ook aan de priesters geeft, scheen Hij voorwaardelijk aan de Leviëten te ontnemen. Doch nu stelt Hij meer bepaald vast, dat in de eerste plaats de priesters de Leviëten naar evenredigheid van hun werk een gedeelte van de offeranden zouden overlaten. Dit is nu verder de hoofdsom van de wet, dat de Leviëten, welke in hun eigen huis wonen, tevreden met de tienden zullen zijn en niets van de andere offers zullen genieten; doch, wanneer zij tot het heiligdom komen, onder de dienaren moesten gerekend worden en de hun toekomende plaats innemen. Door deze wet is er daarom voor gezorgd, dat niemand door een tijdelijke staking in de uitoefening van het ambt werd uitgesloten, noch dat de conditie van hen, die buiten Jeruzalem woonden slechter was dan van hen, die in die stad verblijf hielden. Want, indien zij woonden in de andere steden, hielden zij volstrekt niet op van hun dienst uit te oefenen, omdat hun werkzaamheden anders waren, dan door zich te oefenen in het slachten van de offerdieren. Wie echter geheel en al aan het heiligdom zijn dienst wijdde, hem begiftigt God met een dubbele eer, omdat het volstrekt niet billijk was, dat zij in hun leeftocht benadeeld werden, die, terwijl hun bevolen werd de huiselijke zaken en bezigheden vaarwel te zeggen, zich geheel met de zorg van het heiligdom belast zagen..

7. En hij dienen zal in de naam van de HEERE, zijn God, als al zijn broeders, de Leviëten, die aldaar voor het aangezicht van de HEERE staan (zie "De 17.9).

8. Zo zullen zij; al deze Leviëten, die zich bij de plaats van het heiligdom vestigen, een gelijk deel eten; zij zullen op dezelfde wijze onderhouden worden als de Leviëten die daar reeds

wonen, boven zijn verkoping bij de vaderen, behalve hetgeen zo'n nieuw aankomende uit de verkoping van zijn eigendom wint, door zijn aandeel in de tienden met tussenkomst van het geslachtshoofd (Numeri. 18:25 vv.), of zijn huis te verkopen, en het erfdeel te verhuren (Leviticus. 25:32 vv.).

Mozes heeft hier het oog op de tijd, waarin de gewone werkzaamheden van de Levieten in de woestijn, het afbreken, vervoeren en opslaan van de tabernakel (Numeri. 3:25-27; 4:4-33) door de aankomst in Kanaän geëindigd zouden zijn, en de priester slechts enigen van hen zouden nodig hebben, om sommige werkzaamheden bij het heiligdom te verrichten. Deze konden op een overvloedig onderhoud rekenen, omdat zij genodigd moesten worden bij de maaltijden van de eerstelingen, tienden, gelofte- en vrijwillige offers (hoofdstuk 12:17; 14:22). Met hen zullen nu volgens het bevel van Mozes de Levieten gelijkgesteld worden, die naar de plaats van het heiligdom komen, om dienst te doen. Men moest niet menen, dat zij genoeg hadden tot hun levensonderhoud, omdat de verkoopprijs van de eerstelingen en van de huizen behalve de huurprijs van de erfgronden hun gegeven was, maar om hun dienen worden zij gelijkgesteld met de Levieten, die daar woonden. Waarom Mozes echter spreekt van Levieten, die buiten hun steden woonden is verklaarbaar door een blik op de toestanden in de tijd van de richters. Vele Levietensteden, b.v. Gesar en Ajalon Jozua 21:21,24) kwamen niet in het bezit van de kinderen van Israël Jozua 16:10 Richteren. 1:35), zodat de Levieten, die daar hadden moeten wonen, elders een verblijfplaats zochten (Richteren. 17:7; 19:1). Zulke toestanden voorziet Mozes, zoals uit hoofdstuk 7:16 blijkt. Bovendien kon men ook andere omstandigheden denken, waardoor Levieten gedwongen zouden worden, om naar een andere plaats te trekken, te meer met het oog op de roeping van de Levieten, om als een zuurdesem het gehele land te doordringen (Numeri. 35:8)

9. Wanneer gij komt in het land, 1) dat de HEERE, uw God, u geven zal, zo zult gij niet leren te doen naar de gruwelen van deze volken, die thans daarin wonen en door u verdreven zullen worden.

1) Hoe graag het menselijk geslacht de slechte voorbeelden aanhangt en hoe geneigd het is, om deze na te volgen, is meer dan genoeg uit de ervaring bekend, voornamelijk zij, die in een vreemd land komen, wennen zich gemakkelijk aan de zeden en gebruiken ervan. Dit is de reden, waarom God zo uitdrukkelijk de Israëlieten beveelt, om zich te wachten, wanneer zij in het land Kanaän zouden gekomen zijn, enige besmetting van zijn inwoners zich op de hals te halen..

10. Onder u zal niet gevonden worden, die ter ere van de Moloch, zijn zoon of zijn dochter door het vuur doet doorgaan (Leviticus. 18:21), of die meta) waarzeggerijen omgaat, of een tovenaars (letterlijk een wolken-wichelaar), of die op vogelgeschrei acht geeft (zie "Nu 23.3), of tovenaars, die toverformules aanwendt.

a)Leviticus. 20:27; 1 Samuel. 28:7 Jesaja. 8:19

11. Of een bezweerder, die met bezwering omgaat, die over een persoon of zaak de ban uitspreekt, of die een waarzeggende geest vraagt, die doden oproept (Leviticus. 19:31; 1

Samuel. 28:7 vv.), of een duivelskunstenaar, een tovenaars, die geesten bezweert, of die de doden vraagt, 1) bij de doden voorspellingen vraagt.

1) Het is niet gemakkelijk te zeggen, wat dit betekent: De vrouw, die Saul raadpleegde, noemde ook een geest "oboth" genaamd. Maimonides beschrijft in zijn Aroda Zara een vrager van de doden op deze wijze, dat hij, na zich met vasten gepijnigd te hebben, naar de begraafplaatsen gaat, zich daar neerlegt en in slaap valt; wanneer de doden hem verschijnen en bekend maken, wat hij begeert te weten. Anderen trokken een soort van gewaad aan, spraken onverstaanbare woorden, verwekten een damp en legden zich in de eenzaamheid neer, opdat de dode tot hen zou komen, die zij wensten, en met hen in de slaap zou spreken. Op dezelfde wijze verhaalt Aben Ezra, Keizer Julianus die de verborgenheden van het heidendom wilde weten, oefende deze nekromantie in het afgelegenste gedeelte van zijn paleis; hij liet de lichamen van meisjes en jongens opensnijden, opdat die de doden voor hem zou laten opkomen. Dit was veel goddelozer dan hetgeen de Talmoedisten verhalen, dat men gewoon was, de nageboorte van een zwarte kat te verbranden en poeder daarvan op de ogen te doen, wanneer de demons hem verschenen.

Mozes voegt alle woorden bij elkaar, welke de taal voor de verscheidene soorten van onderzoek van de toekomst en van de Goddelijke wil heeft, om iedere soort van waarzeggerij te verbieden; stelt echter aan de spits ervan het verbod van de Molochdienst, om de innerlijke samenhang van de waarzeggerij met de afgodendienst te ontdekken, wellicht, omdat het laten gaan door het vuur van de kinderen bij de Molochdienst met de waarzeggerij en toverij in nauwer verband stond, als de andere soorten van afgoderij..

12. Want al wie dit doet is de HEERE een gruwel, en omwille van deze gruwelen, die in allerlei vormen onder de Kanaänieten voorkomen, verdrijft hen de HEERE, uw God, voor uw aangezicht uit de bezitting 1) (Leviticus. 18:24 vv.; 20:23).

1) Twee redenen geeft Mozes op, waarom zij zich met bovengenoemde zonden niet mogen inlaten. Voorts, omdat zij in de ogen van de Heere een gruwel zijn, in strijd met Zijn Souverein recht, en vervolgens, opdat Israël bewaard zou blijven voor ondergang, omdat al deze zonden het verderf van de Kanaänieten hebben bewerkt. Maakt ook Israël zich daaraan schuldig, dan zou God evenzeer hen verderven, omdat Hij het kwade geenszins kan gedogen..

13. Oprecht, 1)zult gij zijn met de HEERE, uw God.

1) In het Hebreeuws Thumim. De Statenvertaler vertaalt door: oprecht. Dit kan het woord in de grondtekst ook betekenen, maar in vereniging met het volgende, met het voorzetsel Im, met, betekent het hier, overgegeven. Betere vertaling is: Geheel overgegeven aan de Heere, uw God, zult gij zijn. D.i. gij zult een volk zijn, dat zich in het minste en geringste niet met de afgoden inlaat, maar alleen rekent met de Heere, uw God. Wil Israël weten, wat hem onbekend mocht zijn, dan had het zich tot de Heere en Hem alleen te wenden, die in de uiterste en moeilijkste gevallen de Urim en Tummim had gegeven, om Zijn verborgen wil in sommige zaken te leren kennen..

14. Want deze volken, die gij zult erven, horen naar tovenaars en waarzeggers; zij horen naar alles, wat hun wolkenwichelaars en waarzeggers verhalen, omdat zij aan de geheimzinnige machten van de duisternis overgegeven zijn, en niets beters kennen; maar u aangaande, die reeds een vast profetisch woord bezit, en ook verder niet zonder de goddelijke leiding zult zijn (Numeri. 23:23), de HEERE, uw God, heeft u dit niet toegelaten, alsof hij niets van Hem en zijn voornemens wist, en gij in allerlei bijgeloof uw heil moest zoeken.

15. a) Een profeet, 1) uit het midden van u, uit uw broeders, als mij, zal u de HEERE, uw God, verwekken; naar Hem zult gij horen; 2) zijn woord zult gij horen en aannemen.

a) Joh.1:46 Hand.3:22; 7:37

1) Tegenover de toverij en waarzeggerij van de heidenen, belooft de Heere God hier hun, een profeet uit hun midden te zenden, die hen zal verklaren, wat Hij wil, dat zij zullen weten. Ontegenzeggelijk heeft Mozes hierin in hoogste instantie de Christus op het oog, maar toch ook, zoals in Genesis 3:15 niet alleen van Christus als van het vrouwenzaad sprake is, zo wordt hier met deze belofte niet alleen de Christus beloofd, maar ook de zending van profeten, die alle eeuwen door tot Israël zullen spreken, totdat Hij zal komen, in wie het profetisme wortelt en voleindigd wordt. Daarom wordt ook straks gesproken van het onderscheid tussen ware en valse profeten..

2) Was Mozes minder bevoorrecht dan de aartsvaders hiervoor, dan zo menig Godsgezant na hem, aan wie het vergund werd, de heildag, boven onze hoofden verzezen, met verhelderd oog te aanschouwen? Heeft hij zelfs geen enkele steen mogen aandragen aan het eeuwenoude gebouw van de blijde Messiasverwachting, hij, van wie de Heere heeft getuigd dat de ongelovige Joden, dat zelfs Mozes hen bij de Vader verklagen zou, omdat ook deze van hem had geschreven? Heeft zijn hand alleen de eerste schakels van die keten bewaard, zonder zelf daaraan een enkels vast te hechten, en vertoont hij ons wel in menig opzicht het schaduwbeeld van Christus, maar zonder dat hij tegelijk Zijn heraut en getuige mag heten? Die gaping wordt door dit vers aangevuld. Een profeet uit het midden van zijn broeders: Vlees van hun vlees, been van hun eigen gebeente, en dus aan Jakobs huis door de heiligste banden verbonden! Een profeet zoals Mozes, dat is niet, die in geen enkel opzicht boven Mozes zou uitmunten, maar die evenals Mozes, een geheel unieke plaats zou bekleden, ver boven alle profeten zou staan, en alzo niet minder dan hij, volkomen geschikt zou zijn voor de grootse taak, die hem wachtte! Iets hogers dan Mozes toch kon de Israëliet uit die dagen zich op aarde onmogelijk denken; Mozes was en bleef thans niet minder dan zichtbare tolk en vertegenwoordiger van de onzichtbare Godheid (Numeri. 12:6-8). De dienstknecht van God verhaalt slechts, wat zijn Zender zelf hem in een onvergetelijk uur had verkondigd. Het is bijna veertig jaar geleden, dat de natie sidderend stond nabij Horebs rokende spits, en bad, dat de Heere toch niet langer uit dat vlamvend vuur tot haar spreken zou. Aarzelend had Mozes die bede overgebracht; op de neerbuigendste wijze was zij beantwoord geworden met de belofte van nieuwe genade. Als in diep vertrouwen had de Heere het Zijn gunstgenoot aangezegd (vs.17,18): "Het is goed wat zij gesproken hebben; een profeet zal Ik hun verwekken uit het midden van hun broeders, als u!" Al die tijd heeft Mozes dat zalig geheim op het trouwe hart gedragen; het heeft hem in stilte kracht gegeven tot dragen, tot werken, tot

strijden. Maar thans, vóórdat hij het toneel van zijn arbeid verlaat, thans moet dat geheim van het hart, en de lichtstraal, die zijn ziel verkwikt, moet ook voor het oog van al zijn broeders rijzen. Israël moet weten, dat zijn aanstaand verlies zal vergoed worden in de meest volkomen mate. Laat vrij de eerste staatsdienaar aftreden, de Koning blijft bij Zijn volk met de openbaring van Zijn gunst en genade, en zal eenmaal Zijn werk op de heerlijkste wijze voltooien!.

Het voornaamste punt in deze beschrijving is de gelijkheid aan Mozes. Niet een van Israëls profeten was wetgever, zelfs David niet; de koninklijke macht in Judea was alleen uitvoerend; de goddelijke wet liet noch bijvoeging noch vermindering toe. Onze Heere Jezus Christus is de enige Israëlitische profeet, die evenals Mozes, de stichter van een nieuwe wet geweest is (vs.18 Ik zal Mijn woorden in Zijn mond leggen).

Mozes is een voorbeeld van Christus, zowel in zijn levensomstandigheden als voornamelijk in zijn ambt. Mozes was bij zijn geboorte in groot gevaar, om evenals de andere kinderen op bevel van de koning omgebracht te worden; het kind Jezus moest op bevel van Herodes aanstonds na Zijn geboorte met de overige kinderen gedood worden. Mozes werd door zijn pleegmoeder in het leven behouden, Jezus door Zijn pleegvader aan het gevaar ontrukkt. Toen Mozes zijn verdrukte broeders wilde helpen, verstootten zij hem (Hand.7:25), Jezus kwam tot de Zijnen en de Zijnen hebben Hem niet aangenomen (Johannes 1:11). Mozes werd evenwel de verlosser van zijn volk; Jezus heeft zijn volk van de dienstbaarheid van de satan en van de zonde verlost en Zijn geestelijk Israël gebracht tot de vrijheid van de kinderen van God (Hebr.2:14 vv. Joh.8:36). Mozes was middelaar van het Oude Verbond; Jezus van het Nieuwe Testament (Hebr.8:5 vv; 9:15 vv.). Mozes stelde zich voor zijn volk in de bres (Ex.32:22 vv.). Jezus is werkelijk uit het land van de levenden weggenomen (Jesaja 53:8). Mozes is de enige, die in zijn persoon de profetische, priesterlijke en koninklijke waardigheid verenigde, Jezus is de enige Leraar, Hogepriester en Koning van Zijn kerk in eeuwigheid. Mozes was in zijn gehele huis getrouw als knecht, Jezus als zoon over Zijn huis. Let ook op de tegenstelling tussen beider ambt. 2 Corinthiers. 3)

Er is onderscheid tussen Mozes en Christus. 1. in persoon: Mozes een arm zondig mens; Christus de ware mens zonder zonde. 2. in leer: Mozes leert de wet, die geen mens dragen kan; Christus predikt het Evangelie van de treurende harten (Johannes 1:18); 3. in weldaden: Mozes kon de zonde en de dood niet vernietigen; Christus is de ware middelaar (1 Tim.2:3).

15. a) Een profeet, 1) uit het midden van u, uit uw broeders, als mij, zal u de HEERE, uw God, verwekken; naar Hem zult gij horen; 2) zijn woord zult gij horen en aannemen.

a) Joh.1:46 Hand.3:22; 7:37

1) Tegenover de toverij en waarzeggerij van de heidenen, belooft de Heere God hier hun, een profeet uit hun midden te zenden, die hen zal verklaren, wat Hij wil, dat zij zullen weten. Ontegenzeglijk heeft Mozes hierin in hoogste instantie de Christus op het oog, maar toch ook, zoals in Genesis 3:15 niet alleen van Christus als van het vrouwenzaad sprake is, zo wordt hier met deze belofte niet alleen de Christus beloofd, maar ook de zending van profeten, die

alle eeuwen door tot Israël zullen spreken, totdat Hij zal komen, in wie het profetisme wortelt en voleindigd wordt. Daarom wordt ook straks gesproken van het onderscheid tussen ware en valse profeten..

2) Was Mozes minder bevoorrecht dan de aartsvaders hiervoor, dan zo menig Godsgezant na hem, aan wie het vergund werd, de heildag, boven onze hoofden verrezen, met verhelderd oog te aanschouwen? Heeft hij zelfs geen enkele steen mogen aandragen aan het eeuwenoude gebouw van de blijde Messiasverwachting, hij, van wie de Heere heeft getuigd dat de ongelovige Joden, dat zelfs Mozes hen bij de Vader verklagen zou, omdat ook deze van hem had geschreven? Heeft zijn hand alleen de eerste schakels van die keten bewaard, zonder zelf daaraan een enkels vast te hechten, en vertoont hij ons wel in menig opzicht het schaduwbeeld van Christus, maar zonder dat hij tegelijk Zijn heraut en getuige mag heten? Die gaping wordt door dit vers aangevuld. Een profeet uit het midden van zijn broeders: Vlees van hun vlees, been van hun eigen gebeente, en dus aan Jakobs huis door de heiligste banden verbonden! Een profeet zoals Mozes, dat is niet, die in geen enkel opzicht boven Mozes zou uitmunten, maar die evenals Mozes, een geheel unieke plaats zou bekleden, ver boven alle profeten zou staan, en alzo niet minder dan hij, volkomen geschikt zou zijn voor de grootse taak, die hem wachtte! Iets hogers dan Mozes toch kon de Israëliet uit die dagen zich op aarde onmogelijk denken; Mozes was en bleef thans niet minder dan zichtbare tolk en vertegenwoordiger van de onzichtbare Godheid (Numeri. 12:6-8). De dienstknecht van God verhaalt slechts, wat zijn Zender zelf hem in een onvergetelijk uur had verkondigd. Het is bijna veertig jaar geleden, dat de natie sidderend stond nabij Horebs rokende spits, en bad, dat de Heere toch niet langer uit dat vlamvend vuur tot haar spreken zou. Aarzelend had Mozes die bede overgebracht; op de neerbuigendste wijze was zij beantwoord geworden met de belofte van nieuwe genade. Als in diep vertrouwen had de Heere het Zijn gunstgenoot aangezegd (vs.17,18): "Het is goed wat zij gesproken hebben; een profeet zal Ik hun verwekken uit het midden van hun broeders, als u!" Al die tijd heeft Mozes dat zalig geheim op het trouwe hart gedragen; het heeft hem in stilte kracht gegeven tot dragen, tot werken, tot strijden. Maar thans, vóórdat hij het toneel van zijn arbeid verlaat, thans moet dat geheim van het hart, en de lichtstraal, die zijn ziel verkwikt, moet ook voor het oog van al zijn broeders rijzen. Israël moet weten, dat zijn aanstaand verlies zal vergoed worden in de meest volkomen mate. Laat vrij de eerste staatsdienaar aftreden, de Koning blijft bij Zijn volk met de openbaring van Zijn gunst en genade, en zal eenmaal Zijn werk op de heerlijkste wijze voltooien!.

Het voornaamste punt in deze beschrijving is de gelijkheid aan Mozes. Niet een van Israëls profeten was wetgever, zelfs David niet; de koninklijke macht in Judea was alleen uitvoerend; de goddelijke wet liet noch bijvoeging noch vermindering toe. Onze Heere Jezus Christus is de enige Israëlitische profeet, die evenals Mozes, de stichter van een nieuwe wet geweest is (vs.18 Ik zal Mijn woorden in Zijn mond leggen).

Mozes is een voorbeeld van Christus, zowel in zijn levensomstandigheden als voornamelijk in zijn ambt. Mozes was bij zijn geboorte in groot gevaar, om evenals de andere kinderen op bevel van de koning omgebracht te worden; het kind Jezus moest op bevel van Herodes aanstonds na Zijn geboorte met de overige kinderen gedood worden. Mozes werd door zijn

pleegmoeder in het leven behouden, Jezus door Zijn pleegvader aan het gevaar ontrukkt. Toen Mozes zijn verdrukte broeders wilde helpen, verstootten zij hem (Hand.7:25), Jezus kwam tot de Zijnen en de Zijnen hebben Hem niet aangenomen (Johannes 1:11). Mozes werd evenwel de verlosser van zijn volk; Jezus heeft zijn volk van de dienstbaarheid van de satan en van de zonde verlost en Zijn geestelijk Israël gebracht tot de vrijheid van de kinderen van God (Hebr.2:14 vv. Joh.8:36). Mozes was middelaar van het Oude Verbond; Jezus van het Nieuwe Testament (Hebr.8:5 vv; 9:15 vv.). Mozes stelde zich voor zijn volk in de bres (Ex.32:22 vv.). Jezus is werkelijk uit het land van de levenden weggenomen Jesaja 53:8). Mozes is de enige, die in zijn persoon de profetische, priesterlijke en koninklijke waardigheid verenigde, Jezus is de enige Leraar, Hogepriester en Koning van Zijn kerk in eeuwigheid. Mozes was in zijn gehele huis getrouw als knecht, Jezus als zoon over Zijn huis. Let ook op de tegenstelling tussen beider ambt. 2 Corinthiers. 3)

Er is onderscheid tussen Mozes en Christus. 1. in persoon: Mozes een arm zondig mens; Christus de ware mens zonder zonde. 2. in leer: Mozes leert de wet, die geen mens dragen kan; Christus predikt het Evangelie van de treurende harten (Johannes 1:18); 3. in weldaden: Mozes kon de zonde en de dood niet vernietigen; Christus is de ware middelaar (1 Tim.2:3).

18. Een profeet zal Ik hun verwekken, uit het midden van hun broeders, als u, met wie Ik van aangezicht tot aangezicht spreek, zoals een man tot zijn vriend (Ex.33:11); en ik zal Mijn woorden in zijn mond geven, aangezien Hij Mij nader is dan gij, die bij alle voorrechten toch niet zoon maar slechts dienaar zijt, en Mijn heerlijkheid van achteren ziet (Ex.33:18-20); a) en Hij zal tot hen spreken alles wat Ik hem gebieden zal, Hij zal mijn gehele langzamerhand voortgaande openbaring tot voleindiging brengen (Hebr.1:1).

a) Joh.4:25

Wat een profeet is, zegt ons niet alleen de naam, die in de grondtekst gebruikt wordt, maar ook de samenhang van die plaatsen, waarin het woord tot nu toe voorkwam. Het Hebreeuwse woord Nabi wordt wel verschillend verklaard, daar sommige taalkundigen het van een stam ab= hp of p blazen, (part. Niph, "de aangeblazene, geïnspireerde") afleiden; anderen het in verband brengen met abg = ebg "opwellen, opborrelen", maar beide afleidingen zeggen, wat een profeet is, nl. een mens, die God roept, om zijn openbaringen te ontvangen en zijn woorden over te brengen. In de eerste betekenis komt deze uitdrukking voor in Genesis 20:7; in de tweede in Ex.7:1 vv. hoofdstuk 4:15 vv.; op andere plaatsen zijn beide betekenissen vermengd en niet goed te scheiden (Ex.15:20 Numeri. 12:6 Deuteronomium. 13:1). Hieruit volgt dat een profeet in het midden staat tussen God en de personen, tot wie hij gezonden wordt; Gods Woord komt tot hem en door hem; het wordt hem gegeven, opdat hij het teruggeeft (Richteren. 6:7-10; 1 Samuel. 2:27 vv.). In deze bemiddelende betrekking openbaarde zich de profeet echter eerst in de tijd, toen de Heere niet meer met de afzonderlijke aartsvaders, maar met een geheel volk te doen had; Abraham wordt als ontvangende en dragende de goddelijke openbaring slechts profeet genoemd, in zoverre hij de roeping heeft, om Gods Woord aan zijn kinderen over te brengen, en voor alle geslachten van de aardbodems de bemiddelaar van zegen te zijn. Mozes echter is de eerste profeet in de volle zin van het woord, daarom verricht hij ook de eerste wonderen (Ex.4:9); want tekenen en

wonderen zijn de bewijzen, waardoor een profeet staft, dat hij een "man Gods" is, hetzij tekenen van de daad (wonderen in de bijzondere zin van het woord), hetzij tekenen van het woord (voorspelling van het toekomstige). Hoofdstuk 3:1-5 heeft ons evenwel geleerd, dat de wonderen niet meer op zichzelf als een goddelijke rechtvaardiging konden beschouwd worden, toen een bepaalde openbaring van de Heere aan het volk van Israël gegeven was. Tot die tijd waren de machten van de duisternis bedwongen, zodat geen vals profeet met tekenen en wonderen onder Gods volk kon optreden, voordat het Godsrijk op een vaste grondslag gevestigd was. Nadat dit echter geschied is, en Israël weet wat goed en God welbehagelijk is, worden ook tekenen van de leugen (2 Thess.2:9 vv.) toegelaten, om Israël te beproeven, of het zijn God waarlijk liefheeft; want het heeft reeds de toetssteen, waaraan het onderzoeken kan of een profeet goed is, nl. de heilige wet van de 10 geboden. Thans is nog slechts sprake van tekenen, die een woord bevestigen moeten, dat met Gods Woord overeenkomt. Is dit profetisch woord echter voorspellend en op de naaste toekomst van betrekking, dan wordt zo'n bekrachtiging overbodig. Het woord zal vervuld worden, wanneer het van God kwam; indien het niet vervuld wordt, blijkt daaruit, dat de spreker een vals profeet is, en hij moet sterven (vs.22)

Hoe en op welke wijze geschiedt dan nu de Inspiratie of ingeving? Dat heeft de Heere zelf gezegd in zijn woord tot Mirjam en Aäron (Numeri. 12:6-8). Hier worden twee hoofdvormen van openbaring genoemd: het zien van Gods gelijkenis in de gewone, niet extatische of visionaire toestand, en de aanschouwing van de geest, door gezicht of droom, waarbij de volle helderheid van het zelf- en wereldbewustzijn op de achtergrond treedt. Een geheel duidelijke voorstelling van deze beide vormen van openbaring zou slechts mogelijk zijn, wanneer men hen bij ervaring kende. Toch kunnen wij zeggen, dat in 1 Kor.13:12 waar Paulus de godsdienstige kennis in het tegenwoordig en toekomstend leven beschrijft en dezelfde uitdrukkingen gebruikt, niet weinig bijdraagt, om het onderscheid tussen de aanschouwing van Gods gelijkenis en het zien in duistere woorden en beelden duidelijk te maken. Indien men echter nog verdere onderscheiden wil tussen een openbaring in gezichten en in dromen, en zo drie openbaringsvormen genoemd worden, schijnt de rabbijnse beschouwing omtrent een hogere en lagere inspiratie, juist te zijn. Naar de verhouding, waarin de Schrijver staat tot de Theocratie of de Godsstaat en tot de goddelijke openbaring verdeelden zij de Schriften van het Oude Testament in drie soorten:

I. de Thora (het boek van de wet, de 5 boeken van Mozes), als de grond waarop de gehele godsdienst van Israël rust.

II. de Nebijim (profeten) en deze weer als: 1e. de eerste profeten of de Profetisch-historische boeken, die in Israëls leidingen voortgezette openbaring beschrijven (Jozua, Richteren, de boeken van Samuël en de Koningen); 2e. de latere of eigenlijke profeten, wier boeken het getuigenis van het goddelijk raadsbesluit bevatten (grote profeten: Jesaja, Jeremia, Ezechiël, kleine profeten: Hosea, Joël, Amos, Obadja, Jona, Micha, Nahum, Habakuk, Zéfanja, Haggai, Zacharia en Maleachi.)

III. de Ketoebim (Hagiografen of heilige Schriften wier vervaardigers niet de buitengewone Geestesgave van de profeten, maar slechts de algemene gave van de Geest tot heiliging bezaten).

Op welke wijze No. 3 weer verdeeld wordt, vermelden wij niet, slechts dit nog wordt hier gezegd, dat de Masorethen de afzonderlijke boeken aldus rangschikten, de Psalmen, Spreuken, Job, het hoge Lied, Ruth, Klaagliederen, Prediker, Esther, Daniël, Ezra, Nehemia, de Kronieken. De meeste andere godgeleerden hebben zodanig onderscheid in de Inspiratie verworpen; nieuwere echter onderscheiden wat de heilige mensen van God gesproken hebben in de Geest, dat is het hoogste; of door de Geest, wanneer hun geest en Gods Geest samen verenigd werden in het arbeiden; of naar, overeenkomstig de Geest, terwijl de Geest van de Heere hun nabij was en tegen dwaling bewaarde 1 Corinthiers. 7:25,40; 12:7 Matth.22:43 Hand.11:28 Rom.8:5). Anderen spreken van een positieve en negatieve ingeving, waarbij de eerste rechtstreeks bekend maakt, de tweede valse voorstellingen verhindert. Wij bespreken dit nader, handelende over 2 Tim.3:16 (zie 2Ti 3.16); evenzo zal bij de verklaring van Joh.12:28 (zie Joh 12.28) over de Bath-Kol, welke de Rabbijnen de derde openbaringsvorm noemen, gesproken worden..

Wanneer in hoofdstuk 34:10 uitdrukkelijk gezegd wordt, dat in Israël geen profeet meer opstond zoals Mozes, die de Heere gekend had van aangezicht tot aangezicht, is door dit woord: "als mij" bepaald uitgedrukt, dat in deze voorspelling volstrekt niet mee genoemd worden de profeten van het Oude Testament. Niet om hunnentwille moesten we aan Christus denken, die de reeks besluit en de profetieën vervult, maar omgekeerd, van Christus uit, op Wie het oog van Mozes gevestigd is, gaat de blik terug op de profeten, die Zijn komst voorbereid hebben en dit geschiedt vanaf vs.20, zoals wij in de parafrase hebben ontwikkeld. Eindelijk echter zien de woorden (hoofdstuk 34:10) zo onmiskenbaar op het onderscheid tussen het Profetisme van Mozes en dat van de volgende profeten (Numeri. 12:6-8) dat het niet twijfelachtig is, hoe wij het bijgevoegde "als mij" hebben te verstaan. De eigenaardigheid van Mozes als profeet, bestaat hoofdzakelijk daarin, dat hij in het gehele huis van God met trouw werkzaam, dat hij in alle opzichten middelaar tussen God en het volk was. Hij was verlosser en aanvoerder, wetgever en rechter, priester en profeet in één persoon. Men kan geen oogpunt van vertegenwoordiging van God, van bemiddeling van de goddelijke woorden en daden bedenken, dat hem niet toevertrouwd werd. Van zijn ambt zijn de priesterlijke, rechterlijke, koninklijke en andere bedieningen verschillende vertakkingen, terwijl na hem aan de zijde van Jozua priester Eleazar, van David de profeet Nathan geplaatst worden, opdat zij de opgedragen arbeid op de rechte wijze vervullen. Met deze geheel enige taak, om in het huis van God iets en alles te zijn, staat de omstandigheid in verband, dat Mozes in de nauwste betrekking tot God staat, de gelijkenis (Hebreeuws Themunah) van Jehova aanschouwt, en dat Jehova mondeling met hem spreekt, terwijl de andere profeten slechts in duistere woorden (Hebreeuws Chidoth) of door dromen en gezichten Zijn openbaringen ontvangen. Zo'n profeet, die alle werkzaamheden van het Middelaarsambt in zich verenigt, en de goddelijke openbaringen door onmiddellijke aanschouwing ontvangt, wordt daarom hier beloofd, en aan die beschrijving beantwoordt slechts Christus (Johannes 1:45 4:25; 5:45 vv.; 6:14 Hand.3:22 vv.; 7:37)

19. En het zal geschieden, de man, die niet zal horen naar Mijn woorden, die Hij in Mijn naam zal spreken, van die zal Ik het zoeken, 1) Ik zal aan hem geen verdere gunst verlenen, maar moet hem overleveren in het gericht, dat detegenstanders zal verslinden.

1) Voor de eerste maal is bij de Messiasbelofte een bepaalde bedreiging gevoegd. Behoeft het nu breedvoerig betoog, dat Christus niet minder dan Mozes, op volstrekt enige wijze door God zelf in Zijn profetisch gezag is erkend en gehandhaafd geworden? Geen vreselijker zonde, gij weet het, die in de woestijn kon gepleegd worden, dan Mozes naar de kroon te steken. Zijn zaak was in volle nadruk Gods zaak en slechts zijn eigen voorbede kon het leven van de schuldigen redden, die om de vaan van de opstand zich schaarden..

De droevige gevolgen van deze zonde hebben de joden nu reeds ongeveer achttien eeuwen na elkaar gevoeld..

20. Maar de profeet, die hoogmoedig 1) zal handelen, sprekende een woord in Mijn naam, dat Ik hem niet geboden heb te spreken, zoals voorzeker valse profeten zullen optreden, die de inbeelding van hun harten als goddelijke openbaring voorstellen (Jeremia. 14:14; 23:31; 29:8 vv.), of die spreken zal in de naam van andere goden, en tot hun dienst tracht over te halen (hoofdstuk 13:1 vv.), deze profeet zal sterven.

1)Hoogmoedig, d.i. zich aanmatigende, waarop hij geen recht heeft; ondernemende, waartoe hij niet geroepen is. De ware profeet spreekt in de naam van de Heere, op Zijn bevel, door Zijn onmiddellijke ingeving, op welke wijze dan ook; de valse profeet treedt op, op eigen gezag, zonder daartoe door God, de Heere, verordend te zijn. Daarom komt dan ook niet uit, wat hij gezegd heeft. God stelt daarom dit teken, waaraan Israël de ware van de valse profeten zou kunnen onderscheiden. Wanneer de woorden, de voorspellingen uitkomen, zo zal hij een profeet van de Heere zijn, wanneer dit echter niet geschiedt, zal Israël van hem niets hebben te vrezen, noch hem als een profeet hebben te beschouwen..

21. Zo gij dan, in het eerstgenoemde geval in uw hart zou mogen zeggen: 1) Hoe zullen wij het woord kennen, dat de HEERE niet gesproken heeft, daar immers de profeet uitdrukkelijk in de naam van de Heere spreekt en zijn woord als het Woord van God voorstelt?

1) In het hart zeggen heeft hier een bijzondere betekenis, nl. van overleggen en dan wel in de zin van twijfelend overleggen, zodat men niet zeker is van zijn zaak, niet weet waaraan men zich te houden heeft..

22. Wanneer die profeet in de naam van de HEERE zal hebben gesproken, dat iets spoedig gebeuren zal, en dat woord gebeurt niet en komt niet; dat is het woord dat de HEERE niet gesproken heeft: door trots 1) heeft die profeet dat gesproken; gij zult voor hem niet vrezen, alsof God zijn dood wreken zou, indien gij het gebod (vs.20) toepast, want de Heere is immers niet met hem.

1) Niet slechts als dwaasheid en ijdelheid veroordeelt Hij, die hun eigen verzinselen voor bevelen van God willen laten doorgaan, maar als aanmatiging, zodat het een volstrekt

goddeloze en niet te dulden stoutmoedigheid is, voor een hemels orakel te doen doorgaan, wat in het sterfelijke brein van de mensen is ontstaan. En met deze naam wordt de afkeurenswaardige goddeloosheid van hen te kennen gegeven, die hun schijnopenbaringen voorbrengen, om eenvoudigen te verstrikken. Het is daarom, dat Hij hun zegt, dat zij niet voor zo'n profeet hebben te vrezen..

HOOFDSTUK 19.

INRICHTING VAN DE VRIJSTEDEN. STRAF TEGEN VALSE GETUIGEN.

I. Vs.1-21. Hierna (zie De 18.1) beschouwt Mozes de velerlei betrekkingen van het burgerlijk en huiselijk leven, en licht het eerst de verschillende gevallen toe, waarin het leven van de naaste bedreigd wordt. Hij neemt aanleiding, om het reeds vroeger gegeven bevel ten aanzien van de onvoorbedachte of onopzettelijke doodslag met het oog op zijn juiste toepassing op te helderen (vs.13), waarschuwt bij deze gelegenheid tegen het verplaatsen van de grenspalen van de akkers (vs.14), en eist om het leven en de eigendom tegen valse getuigen te beveiligen, dat iedere zaak door twee of drie getuigen beslist moest worden. Een valse getuige zal die straf ontvangen, welke de aangeklaagde getroffen zou hebben, indien hij schuldig bevonden zou zijn (vs.15-21).

1. Wanneer¹⁾ de HEERE, uw God, de volken aan de overzijde van de Jordaan, zal hebben uitgeroeid, waarvan het land, als het in de belofte vooral bedoelde, de HEERE, uw God, u geven zal, en gij die erfelijk zult bezitten, en in hun steden en in hun huizen wonen;

1) Dezelfde wetten, welke wij vroeger hebben beschouwd, herhaalt Mozes hier, opdat ten opzichte van doodslag een onderscheid wordt gemaakt tussen dwaling en misdaad. Om deze reden wijst Hij zes steden aan, waar zij, die hun onschuld aan de rechters hebben bewezen, veilig kunnen schuilen en rust hebben. Doch met een enkel woord bepaalt hij, wie van straf is vrij te pleiten, hij, nl. die onwetend zijn naaste heeft gedood, zoals tevoren is gezien en terecht, omdat beginsel en oorzaak van een slechte daad alleen in het willen ervan is gelegen. En daarom, zonder een verkeerde neiging is er geen misdaad. Maar opdat zij, die hun schuld bewust zijn, niet onder voorwendsel van dwaling de straf zouden ontvluchten, wordt er een teken ter onderscheiding bijgevoegd. Namelijk indien geen haat is voorafgegaan. Waarom ook een voorbeeld wordt gesteld, indien twee vrienden in een bos tegelijk werkzaam zijn en zonder twist of krakeel het ijzer van de bijl, dat valt uit de hand van de een, de ander doodt. Daarom beveelt God, wel te letten op de oorsprong van de misdaad en hoe die te ontdekken is, toont Hij aan, nl. indien er enige vete geweest, of indien er enige twist is ontstaan. Want geloofwaardig is het niet, dat iemand zo erg goddeloos zou zijn, dat hij zonder enige reden tot een verschrikkelijke misdaad zou vervallen. Men moet echter wel erop letten, dat voor dit vermoeden er geen plaats is, dan in een dubieuze zaak, want indien men met een uitgetrokken zwaard zijn naaste doorstak, of een pijl in het hart dreef, was elk onderzoek overbodig, omdat meer dan genoeg het willen van de misdaad was ontdekt..

2. a) Zo zult gij, zoals aan deze zijde van de Jordaan reeds gebeurd is (hoofdstuk 4:41-43), u drie steden uitscheiden, in het midden van uw land, dat de HEERE, uw God, u geven zal, om dat erfelijk te bezitten.

a) Ex.21:13 Numeri. 35:9 vv. Jozua. 20:2

3. Gij zult u de weg bereiden, 1) in goede orde houden, en het gebeid, het gehele gebied van uw land, dat u de HEERE, uw God, aan de andere zijde van de Jordaan zal doen erven, in

drieën (het noorden, zuiden en midden) delen en in elk deel één stad tot vrijstad afzonderen; dit nu zal zijn, opdat ieder onopzettelijk doodslager daarheen vlucht, en niet te ver reist en dus te lang door het zwaard van de bloedwreker gevaar loopt.

Zo bereidt God Zijn Woord en Geest en Zijn dienaars de weg tot Zijn vrijstad; tot de Heiland, opdat ons niets op de weg hinderlijk zij of ons ophoudt. Dit deed Hij door Johannes (Matth.3:3). Maar Christus is met Zijn verdiensten allen even nabij (Matth.11:28 Joh.6:37)

O hoe voortreffelijk is de toevlucht, die aangevochten zondaars in Hem hebben, in wie de gehele volheid van de Godheid is, zodat geen zonde, wet, vloek, satan, dood, hel, hen naderen kunnen. De wegwijzers wijzen op Hem (Johannes 1:29). Maar wie bij Hem bescherming wil vinden, moet vader, moeder, alles verlaten (Psalm. 45:11 Luk.14:26)

Tot deze bereiding van de weg behoorde zeker ook het in Jesaja. 40:3 vermelde oprichten van wegwijzers, opdat de vluchteling terstond de juiste weg zou vinden..

4. En dit zij de zaak van de doodslager; in zulke gevallen zal de verordening (Numeri. 35:11 vv.) toegepast worden, die daarheen vluchten zal, dat hij leeft: die zijn naaste zal geslagen hebben door onwetendheid, die hij toch van gisteren en eergisteren niet haatte (hoofdstuk 4:42).

5. Als, b.v. het geval is met iemand, die met zijn naaste in het bos zal zijn gegaan, om hout te houwen, en dus in een vriendschappelijke betrekking tot hem staat, en zijn hand, wanneer hij zich met zijn makker aan het werk begeeft, met de bijl wordt aangedreven (uithaalt), om hout af te houwen, en het ijzer schiet af, ten gevolge van het uithalen, van de steel, en treft zijn naaste, dat hij sterft; die zal, daar het te vrezen is, dat de bloedwreker het vergoten bloed door zijn bloed zal wreken, en hij toch geen schuld heeft, in een van deze steden vluchten en leven.

6. Opdat de bloedwreker de doodslager niet achterna jaagt, als zijn hart verhit is, en hem achterhaalt, door de onstuimigheid, welke de wraakzucht geeft, omdat de weg te ver zou zijn, dat het geval zou worden, wanneer niet iedere landstreek een vrijstad en goede wegen daarheen bezat, en hem sla aan het leven; zo toch geen oordeel geen geldende oorzaak van de dood aan hem is, want hij haatte hem, de verslagene, niet van gisteren en eergisteren.

8. En indien de HEERE, uw God, bij vermeerdering van het getal van de inwoners, uw grens, buiten het vooreerst bepaalde grensgebied, zal verwijden, zoals Hij aan uw vaders gezworen heeft, en u al dat land geven zal, dat Hij uw vaders te geven a) gesproken heeft, van de wateren van Egypte tot aan de grote rivier Frath (Genesis 15:18);

a) Genesis 28:13 Deuteronomium. 12:20

9. Wanneer gij al dit zelf gebod zult waarnemen, om dat te doen, hetgeen ik u heden gebied, de HEERE, uw God liefhebbende, en alle dagen in zijn wegen wandelende (zie "De 1.8); doet gij dit zo zult gij u, in het vergrote gebied, nog drie steden toedoen tot deze drie,

1) in het land ten westen van de Jordaan, en daarom in het geheel negen vrijsteden hebben.

1) Deze drie steden zijn weer andere als de in vs.3 genoemde. Deze steden zouden tot de zes vrijsteden moeten toegevoegd worden, indien het gebied van Israël werd uitgebreid van de Nijl tot de Eufraat toe. God had deze grenzen beloofd, mits onder voorwaarde, dat Israël zou wandelen in de wegen van de Heere en Zijn geboden onderhouden. Daar echter Israël dit niet heeft gedaan, maar onophoudelijk van de Heere is afgeweken, is ook die conditionele belofte niet vervuld, omdat aan de conditie niet voldaan was. Zo is er ook nooit behoefte geweest aan deze drie vrijsteden en heeft Israël er nooit meer dan zes gehad..

10. Opdat het bloed van de onschuldige niet vergoten wordt in het midden van uw land, dat u de HEERE, uw God, nu en in de toekomst, tot erfgoed geeft, en bloedschulden op u zouden zijn, omdat hij, die zonder opzet een doodslag begaan had, geen vrijstad in de nabijheid kon bereiken, tot redding van zijn leven.

Hoewel Mozes reden had, om de bloedwraak in stand te houden, werd toch het vergoten bloed van een onopzettelijke doodslager volgens zijn oordeel een bloedschuld voor het volk, dat de vervolgde geen goede gelegenheid had geschonken om onder de bescherming van de goddelijke genade te ontluchten. Het is duidelijk, dat Israël zó voor de rampzalige en bijna eindeloze veten van de Arabieren bewaard bleef, en zelf de misbruiken van de bijzondere rechtspleging belette, totdat deze voor een volkomen geordende rechtspraak van de overheid plaats zou maken. Wij weten echter ook, dat Mozes al deze dingen niet uit zijn geest geput, maar door Gods Geest geleerd heeft; daarom overtroffen zijn wetten alle menselijke wetgeving. (hoofdstuk 4:5-8).

11. Maar a) wanneer een geheel ander geval dan het (vs.4) genoemde plaats heeft, en er iemand zijn zal, die zijn naaste haat; en hem valstrikken zet, en staat tegen hem op, zoals Kaïn tegen Abel, en slaat hem aan het leven, dat hij sterft; en vlucht tot een van die steden, om de straf van de bloedwreker te ontgaan.

a) Genesis 9:5 Ex.21:12,14 Leviticus. 24:17 Numeri. 35:16

13. Uw oog (hoofdstuk 13:8) zal hem, de opzettelijke doodslager, niet sparen, dat gij u door zijn deerniswekkende toestand zou laten bewegen, om hem in de vrijstad te nemen of te houden; maar gij zult, door hem aan de bloedwreker over te geven, het bloed van de onschuldige, dat ongewroken als een bloedschuld op Israël drukt, uit Israël wegdoen, dat het u welga (Numeri. 35:16-21).

Weekhartig tegenover de zonde te zijn, is inwendige gemeenschap met haar te openbaren..

14. Gij zult het gebied van uw naaste, die de voorvaderen bepaald hebben, niet uiteenrukken in het belang van uw erfdeel, dat gij erven zult in het land, dat u de HEERE, uw God, geeft, om dat land erfelijk te bezitten, gij zult dusop deze wijze uw erfdeel niet vergroten en dat van uw naaste niet verkleinen, maar de indeling van de vaders onaangetast laten.

Dit verbod, dat eigenlijk een overtreding van het zesde gebod betreft, is hier ingevoegd, omdat het eigendom als middel van levensonderhoud in het nauwste verband staat met het

leven en even onschendbaar moet zijn. Volgens hoofdstuk 27:17 moet een, die het grondgebied schendt, dezelfde vloek uitgesproken worden als over de man, die zijn vader vervloekt, de blinde of het dwaalspoor brengt, of het recht van weduwen en wezen verkort. Ook bij andere volken was deze bepaling van kracht. De Romeinen brachten slaven of bijzondere personen ter dood, en legden de ban op aanzienlijken en ambtenaren, wanneer zij zich aan dit misdrijf schuldig gemaakt hadden. (Spreuken. 22:28; 23:10 Hos.5:10).

15. a) één enkele getuige zal, 1) zoals reeds vroeger met betrekking tot zonden, die de dood verdienen, gezegd is (hoofdstuk 17:6 Numeri. 35:30), maar nu ook in het algemeen geldt, tegen niemand opstaan over enige ongerechtigheid, of over enige zonde, van alle zonde, die hij zou mogen zondigen, namelijk met dit gevolg, dat de veroordeling op het getuigenis van de beschuldiger alleen zou volgen; op de mond van twee getuigen of b) op de mond van drie getuigen zal de zaak bestaan; in elke rechtszaak moet dus bij het getuigenis vande aanklager ook dat van één of twee anderen gevoegd worden.

a)Matth.18:16 b) Joh.8:17; 2 Kor.13:1 Hebr.10:28

1) Zoals de strengheid in het uitoefenen van de straf, wanneer moord geconstateerd wordt, toont, hoe hoog God het leven van de mensen schat, zo ook verklaart de bezadigdheid, welke hier wordt verordend, dezelfde zorg om voor onschuldig bloed in de bres te treden. Want omdat al te grote gestrengheid de rechters dikwijls aandrijft, om onschuldigen te veroordelen, gebruikt God tegen deze ramp het middel, wanneer Hij indien de misdaad niet door onwraakbare getuigen is bevestigd, verbiedt haar te straffen. Ofschoon Hij nu natuurlijk deze wet in de harten van allen heeft ingeschreven, opdat echter de waarneming ervan de Israëlieten te heiliger zou zijn, daarom heeft Hij gewild, dat zij geschreven zou worden, omdat niets gevaarlijker is, dan iemands leven van de tong van één mens te laten afhangen. Doch wanneer de overeenstemmende getuigenis van twee of drie mensen onderzocht wordt, kan zoveel mogelijk worden nagegaan of er enige valsheid onder schuilt. Daarom, opdat niemand op louter vermoeden, of door weinig deugdelijke aanklachten, of ten gevolge van onbillijke vooroordelen haastig zou worden veroordeeld en alzo de onschuld zou worden onderdrukt, houdt God hen voor, dat zij onpartijdig zullen zijn en duldt Hij niet, dat wie ook, te hard behandeld zou worden, tenzij het wel bewezen was..

16. Wanneer een wrevelig getuige, van wie later bewezen wordt, dat zijn getuigenis vals is, tegen iemand zal opstaan, om een afwijking van de goddelijke wet, diegerechtelijke straf verdient, tegen hem te betuigen,

17. Zo zullen die twee mannen, welke de twist hebben, de aanklager en de beschuldigde, staan voor het aangezicht van de HEERE, namelijk, voor het aangezicht van de priesters en van de rechters, uitmakende het hooggerechtshof op de plaats van het heiligdom (hoofdstuk 17:8 vv.), die in deze dagen zullen zijn, niet alleen, omdat hier een moeilijke rechtszaak beslist moet worden, maar ook omdat de gehele behandeling op de plaats van het heiligdom een plechtiger karakter heeft, en de getuige het hier nochkrachtiger zal voelen, dat het Gerecht van God is (hoofdstuk 1:17), en voor de rechter leugens te spreken hetzelfde betekent als voor God leugens te spreken (hoofdstuk 17:12).

20. Dat de overgeblevenen het horen en vrezen, en niet voortgaan meer te doen naar dit boze stuk, in het midden van u 1) (hoofdstuk 13:11).

1) Hoewel de overheid het mensenhart niet veranderen kan, zo kan zij toch verhoeden, dat de zonde niet te algemeen wordt.

HOOFDSTUK 20.

OORLOGSVOORSCHRIFTEN.

I. Vs.1-20. De volgende voorschriften hebben ook betrekking op het sparen van menselijk leven, wanneer Israël na de verdelging van de Kanaänieten met andere volken oorlog zou voeren. In het vertrouwen op zijn God mag het ook de machtigste vijanden niet vrezen, maar mag veelmeer allen van de krijgsdienst ontslaan, die nieuwe levensbetrekkingen gevormd en nog niet genoten hebben, of die door vreesachtigheid te zwak tot de oorlog zijn (vs.1-9). Is er sprake van de belegering van een stad, dan moest Gods volk eerst de vrede aanbieden om bloedvergieten te voorkomen; wordt dit niet aangenomen, dan volgt de belegering, maar bij verovering moeten toch de vrouwen en kinderen gespaard en geen vruchtbomen tot bolwerken gebezigd worden.

1. Wanneer gij voortaan, na het land Kanaän ingenomen te hebben zult uittrekken tot de strijd tegen uw vijanden, 1) onder de volken, die in de omtrek wonen, en zult zien paarden en wagens, een volk, meerder dan gij d.i. groter in getal, zo zult gij voor hen niet vrezen, want de HEERE, uw God, is met u, die u uit Egypte heeft gevoerd, 2) en alzo bewezen heeft in het lot van Farao's paarden en wagens, hoe weinig zo'n krijgsmacht tegen Hem vermag, die de ware krijgsman is (Ex.15:3).

1) Ook deze wet, omdat zij op de politieke orde van zaken betrekking heeft, is een aanhangsel van het eerste gebod, opdat zij zouden oorlog voeren onder Gods hogere besturing en op Zijn hulp vertrouwende, Hem als aanvoerder zouden volgen. Want dit bewijs van godsvrucht behoorden zij te geven, dat zij op God niet minder zagen in de oorlog als in de vrede noch ergens anders hun vertrouwen op redding zouden zetten, dan op de aanroeping van Zijn Naam. Waaruit wij opmaken, dat de dienst van God in burgerlijke en aardse regering volstrekt niet mag worden voorbijgegaan..

2) Uit hetgeen Israël overkomen is, neemt God aanleiding, om Zijn volk voor een zondige en verkeerde vrees te hoeden. De ervaring van Gods trouw, hulp en liefde moest dienen, om het volk van de beloften en van de verbonden voor de toekomst zonder vrees te doen zijn..

2. En het zal geschieden, als gij tot de strijd nadert, als gij uit de verschillende plaatsen van het land tot de vergaderplaats komt, om ingedeeld te worden bij het leger, zo zal de mee optrekkende priester (Numeri. 31:6; 1 Samuel. 4:4,11; 2 Kron.13:12) toetreden, en tot het volk spreken; 1)

1) Het ambt van te vermanen deelt God toe aan de priesters, wanneer men tot een oorlog was gekomen. Doch uit deze woorden kunnen wij dit opmaken, dat deze verordening samenhangt met het eerste gebod, omdat zij niets anders bevatte dan dat de priesters de Israëlieten tot vertrouwen zouden aanmoedigen, waarvan de grond gesteld wordt in het ervaren van de kracht van Gods hulp en Zijn voortdurende bescherming door hem, wie Hij eenmaal had verlost. Verder, niet met één woord slechts houdt hij hen af van de vrees, maar met vele tegelijk verbiedt hij: Uw hart wordt niet week, vreest niet, beeft niet, verschrikt niet.

Waardoor wij herinnerd worden, hoe moeilijk het is, een zondige vrees weg te nemen, welke door verscheidene middelen onze gemoederen geschokt en beroert, opdat wij niet aan God zouden vasthouden. En zeker, ieder van ons ondervindt, dat wij door verschillende beroeringen bewogen worden, zodat velerlei middelen nodig zijn, om ons geloof vast te doen staan. Op te merken is de familiale uitdrukking van Gods aanwezigheid, dat Hij tegelijk met het volk gaat, om het te behoeden, nl. indien zij niet door eigen schuld, maar door een onrechtvaardige aanval van de vijanden in gevaar verkeerden..

3. En tot hen zeggen: Hoort Israël! gijlieden zijt heden na aan de strijd tegen uw vijanden; uw hart wordt niet week, vreest niet en beeft niet, en verschrikt niet voor hun aangezicht.

De Rabbijnen noemen de mee uittrekkenden priester, de gezalfde van de oorlog hmxlmh xysm(Meschiach Hammilchamah). Tot deze taak werd iemand gekozen, die men, zolang deze nog voorhanden was, met de heilige zalfolie gewijd en daardoor tot de hoogste waardigheid na de Hogepriester verheven had..

Deze aanmoediging moest vooral tot het volk, tot de gewone krijgsknechten plaatsvinden, door een daartoe gestelde priester, die zoals de joden zeggen, voor dat doel gezalfd was en de gezalfde van de strijd of tot de oorlog genaamd werd, hetgeen een zeer toepasselijke erenaam is voor onze Gezalfde Verlosser, de Overste Leidsman van onze zaligheid. Deze priester moest het volk in Naam van de Heere opwekken, en wie was daartoe beter in staat dan iemand wiens ambt was als priester voor het volk te bidden? want de beste aanmoedigingen ontstaan uit de dierbare beloften aan een gelovig gebed gedaan..

Deze aanspraak moest niet geschieden, wanneer Israël de aanval tegen de vijand zou doen, maar wanneer het leger werd samengesteld en geordend was..

4. Want het is de HEERE, uw God, die met u gaat, om voor u te strijden tegen uw vijanden, om u te verlossen. 1)

1) De Heere wil de arbeid doen, Zijn volk zal de vrucht inoogsten. Oorlogen zijn overwinningen, wanneer bij de krijgslieden geen andere vrees dan de vrees voor de Heere is, wanneer zij geen ander vertrouwen dan vertrouwen op God hebben en boven allen de Heere de Aanvoerder is..

7. En wie is de man, die een vrouw ondertrouwd heeft, en haar niet tot zich heeft genomen? die gaat heen, en keert terug naar zijn huis; opdat hij niet misschien in de strijd sterft en een ander man haar neemt 1)

1) Want door deze toegevendheid toont God hoe recht het is, dat iedereen zijn goederen in vrede geniet. Daar, indien het hard is, dat zelfs zij niet van de krijgsdienst worden vrijgesteld, die een nieuw huis betrekken, of een wijngaard hebben geplant, hoewel meer onmenselijk en minder te dragen zou het zijn, dat anderen van hun fortuin werden beroofd, of uit de akker welke zij rechtmatig bezaten, werden verdreven? Daarom, omdat de staat er belang bij heeft, dat er wijnbergen worden gezaaid of geplant en huizen gebouwd, doch niemand tot deze

plicht zich haastig zou aangorden, tenzij zij door de hoop bezielde waren, om van de vrucht te genieten, heeft God door een privilege de bezitters van nieuwe huizen van de strijd vrijgelaten. Hetzelfde heeft Hij ten opzichte van de wijngaardeniers ingesteld, die nog niet van de vrucht van hun arbeid hadden genoten. Ook heeft Hij niet gewild, dat de bruidegoms van hun toekomstige echtgenoten zouden gescheiden worden, totdat zij verenigd waren. Ten opzichte van de vierde soort is de reden verschillend, omdat de weken van hart en de tragen onwaardig zijn, dat God hun vreesachtigheid te hulp komt, wanneer zij het beslissend ogenblik van het algemeen belang zouden ontvluchten. Maar omdat het voor het gehele volk van belang was, dat de soldaten, allen, met gewillig gemoed tot de oorlog zouden gaan, heeft God niet meer van hen gevergd, dan zij konden dragen. De hoofdstrekking van deze plaats is deze, dat, wanneer aan ieder wordt toegekend wat zij bezitten, het dan ook blijkt, dat wie een huis heeft gebouwd, niet tegen wil en dank in de strijd wordt getrokken, totdat hij voor zo grote kosten enige vrucht, door er in te wonen, heeft ontvangen. Een wijnstok algemeen te maken, of te ontwijden heeft dezelfde kracht als de oogst tot algemeen gebruik van het leven aan te wenden, want het was niet geoorloofd de eerste vrucht te verzamelen, omdat hij dan nog onbesneden was. Daarom als loon voor vlijt en ijver wordt vergoed, wanneer aan hen, die een wijnstok hadden geplant, vrijdom van dienst wordt gegeven, totdat zij ervan hadden genoten. Wat nu bruidegoms betreft, ofschoon het schijnt, dat ten gunste van de echtgenoten, aan hen verlof is gegeven, om tot hun vrouwen terug te keren, welke zij nog niet hadden aangeraakt, toch voegde het, dat zij niet werden afgerukt van hun allerdierbaarste bezitting, zodat ieder het zijn verbleef. Waarbij komt, dat op deze wijze, wanneer de hoop op kroost moest worden opgegeven, de bezitting op vreemden werd overgebracht, hetgeen zoveel zou geweest zijn, alsof zij aan de rechtmatige bezitter werd onttrokken..

Dit voorschrift is niet gegeven om personen, die niet graag ten oorlog gingen, vrij te laten, en dus aan de overige krijgslieden niet het vuur en de dapperheid vóór de strijd te ontnemen (dit wordt eerst in vs.8 bedoeld). Het wil evenmin het leven sparen van hen, die dit bijzonder beminnen, maar heeft tot doel, om aan de leden van het Verbondsvolk het genot van de Goddelijke zegeningen niet te verbitteren..

In hoofdstuk 28:30 wordt het als een goddelijke straf beschouwd, dat men de hier genoemde bezittingen aan anderen zou moeten overlaten, zonder daarvan genoten te hebben. Wanneer God zo vaderlijk voor ons zorgt, opdat wij het goede van de aarde zouden kunnen genieten, hoeveel meer zal Hij ons het goede van de hemel laten genieten. Wanneer Hij ons zo grote dingen verleend in de (aardse) tabernakels, hoeveel grotere zal Hij ons in de (hemelse) tempel verlenen.

De vrijspreking van de aardse strijd die door allen niet even goed gevoerd kan worden, zal echter nooit op een ontslaan van de geestelijke strijd kunnen wijzen, die door allen wettig gestreden moet worden. Verg. de gelijkenis van het koninklijk bruiloftsmaal (Luk.14:16), dat in meer dan één opzicht aan deze woorden herinnert, want de genodigden geloven verontschuldigd te zijn, omdat mensen onder dergelijke omstandigheden door de wet zelf worden voorgesteld als toegeeflijkheid verdienende..

9. En het zal geschieden, als die ambtslieden geëindigd zullen hebben te spreken tot het volk, en na verwijdering van allen, die thuis mogen blijven (vs.5-8), het leger in afdelingen 1) van 50, 100 en 1000 man ingedeeld hebben, zo zullen zij, de ambtslieden, die met de taak van de legerinrichting belast zijn, oversten van de legers aan de spits van het volk, van de verschillende afdelingen (Numeri. 31:14,48; 1 Samuel. 8:12) bestellen.

1) Bij het vormen van deze afdelingen nam men waarschijnlijk de wapens, die ieder voerde, in aanmerking (2 Kron.14:8). Deze waren in de tijd van Mozes nog zeer eenvoudig en bestonden in strijdwerktuigen: zwaard, spies, lans en boog. Het zwaard, dat in een schede op de linkerheup vastgemaakt, en soms tweesnijdend (Richteren. 3:16 Hebr.4:12) was, werd gebruikt tot houwen en steken. De spies (Chanith) en de lans (romach) wier onderscheid niet nauwkeurig te bepalen is, bestonden uit een houten schaft met ijzeren of metalen punt, en waren de gewone stootwapenen, of werden ook (als werpschicht 1 Samuel. 18:10 vv.; 19:10; 20:33) op een afstand gebruikt. De boog eindelijk was gemaakt van taai hout of metaal (2 Samuel 22:35); men spande zijn pees met de handen, terwijl men met de voet op het spanhout trad (1 Kronieken 6:18 Psalm. 7:13: de boog treden); de pijlen werden in een koker op de rug gedragen, en soms met brandbare stoffen omwonden, die men voor het afschieten in brand stak (Psalm. 7:14). Zeer oud is ook het gebruik van het herderswapen, de slinger (1 Samuel 17:40), die door de Benjaminiten meesterlijk gevoerd werd, zoals de boog (Richteren. 20:16; 1 Kronieken 9:40; 13:2). De verdedigingswapens (schild, helm, beenstukken en schoenen) kwamen eerst in gebruik, toen na de verkiezing van koningen staande legers gevormd werden, terwijl men vroeger slechts een leger had, die door de verschillende stammen naar evenredigheid van de strijders, onderhouden werden (Richteren. 20:10; 1 Samuel. 17:17). Het schild wordt (uitgezonderd Genesis 15:1 Deuteronomium. 33:29 waar het woord als beeld gebruikt is) het eerst in Debora's lied vermeld (Richteren. 5:8), daarna bij de dapperen, die zich om de door Saul vervolgd David schaarden (1 Kronieken 12:8,24,34). Men had twee soorten: de zinna, een soort van langwerpige ovaal schild, dat het gehele lichaam dekte (1 Kon.10:17 Jer.46:3 Ezechiël. 23:24; 38:4; 39:9), en nog door de Turken gebruikt wordt, en de mageen, het kleine, ronde schild (1 Kon.10:16), uit hout of tenen vervaardigd, en met leer of blik overtrokken, of ook uit een ongelooide koe- of kameelhuid met olie doortrokken (2 Samuel 1:21), en soms met metaal of goudblik beslagen (1 Samuel 17:6 1 Makk.6:39). Helm en pantser, vroeger slechts door oversten gebruikt (1 Samuel 17:38; 1 Kon.22:34), werden onder Uzzia ook door gewone soldaten gedragen (2 Kron.26:14), en waren bij de eersten uit metaal met koperen schubben overtrokken (1 Samuel 17:5,38), terwijl de anderen een leren helm droegen, en een linnen maliënkolder, waaronder op de borst blik gelegd was. De beenstukken, ofschoon zeer bekend in oude tijden, werden slechts door Goliath gedragen (1 Samuel 17:6), en de krijgsschoenen van leer met sterke nagels beslagen, vindt men slechts bij Jesaja (hoofdstuk 9) vermeld. Voor het Nieuwe Testament Efe.6:15.

11. En het zal geschieden, indien zij u vrede zal antwoorden en u opendoen, zo zal al het volk, dat daarin gevonden wordt, u belastingplichtig 1) zijn en u dienen, maar gij zult niemand doden.

1) In het Hebreeuws Lamas. De LXX forologtoi, afgeleid van het werkwoord forologew, met tol of belasting bezwaren. Het Hebreeuwse woord geeft aan, dat zij tot lijfeigenen zouden

gemaakt worden, om voor Israël de dusgenaamde vroondiensten te verrichten. Betere vertaling is dan ook: zo zal al het volk, dat daarin gevonden wordt, u tot lijfeigenen gemaakt worden en u dienen..

11. En het zal geschieden, indien zij u vrede zal antwoorden en u opendoen, zo zal al het volk, dat daarin gevonden wordt, u belastingplichtig 1) zijn en u dienen, maar gij zult niemand doden.

14. Behalve de vrouwen, en de kinderen en de beesten, 1) die zult gij niet slaan, maar hen en al wat in de stad zijn zal, al haar buit zult gij voor u roven, zoals na de overwinning op de Midianieten gebeurde (Numeri. 31:9 vv.), en gij zult eten de buit van uw vijanden, die u de HEERE, uw God, gegeven heeft, gij zult die tot uw levensonderhoud gebruiken als een gave van de Heere.

1) Hiermee breidelt God de uitingen van wreedheid bij de Israëlieten. Hij staat hen hier alleen toe, al wat mannelijk is te doden, maar staat hun niet toe, de vrouwen en kinderen om te brengen. Wij hebben dan ook wel in het oog te houden, dat vs.13b niet zo zeer uitdrukkelijk een bevel is, als wel veeleer een toelating. Hier is geen regel aangegeven, hoever zij moesten gaan, maar hoever zij mochten gaan in het uitroeien van de steden. En wel verre, dat hier enige hardheid inschuilt, mag de bijzondere zorg van God opgemerkt worden, ook nog voor de steden van de heidenen..

16. Maar van de steden van deze volken, die u de HEERE, uw God, tot erfgoed geeft, a) zult gij niets laten leven, dat adem heeft, 1) ook geen vrouwen, kinderen en grijsaards.

a) Numeri. 33:52 Deuteronomium. 7:1,2

1) Ten opzichte van de steden in Kanaän wordt nog eens het vroegere gebod herhaald. Van die inwoners mocht niemand in leven blijven, opdat zij Israël niet zouden worden tot een valstrik en hen met verleiden tot afgoderij. Hier hebben wij een uitdrukkelijk bevel en Israël wordt nog eens aangesteld, om de oordelen van God over de Amorieten, vanwege hun verschrikkelijke zonden, uit te roeien.

17. Maar gij zult ze geheel met de ban slaan, ze uitroeien (zie "Le 27.29): de Hethieten, en de Amorieten en de Kanaänieten, en de Feresieten, de Hevieten en de Jebusieten (zie "De 1.8" en zie "De 7.2), zoals u de HEERE, uw God, geboden heeft (Ex.22:31 vv.; 34:11 vv.);

18. Opdat zij u niet leren te doen naar al hun gruwelen, die zij hun goden gedaan hebben (hoofdstuk 12:30 vv.), en gij zondigt tegen de HEERE, uw God.

Hier wordt onderscheid gemaakt tussen twee soorten van oorlogen, die Israël te voeren heeft: de een tot voltrekking van goddelijke strafgerichten en tot verovering van het land, dat aan het volk beloofd was (Numeri. 21:1 Jozua. 1:1 vv.); de andere, wanneer het zijn land bezitten zou, tot verdediging tegenover de vijanden (1 Samuel 23:1 vv.). In deze oorlog trok het op met de Verbondsark, het teken van Gods aanwezigheid, in het midden van het leger (Numeri.

10:35 vv.) en van de priesters, die zilveren trompetten hadden, vergezeld (Numeri. 10:9), om zo de zekerheid van de overwinning te hebben. Het volk van de Heere moet echter evenzeer met de grootste strengheid van God oordelen ten uitvoer leggen als onnodig bloedvergieten vermijden; in de eerste oorlogen mag niemand gespaard worden, zelfs niet die vrede vraagt (Jozua 5), in het laatste geval moet het aanbieden van de vrede worden uitgelokt. De Christen is ook in de wereld geplaatst, aan de ene zijde met de leuze: "geen vrede, maar het zwaard" (Matth.10:34), aan de andere zijde met het beginsel, "zoveel in u is, indien het mogelijk is, houdt vrede met alle mensen" (Rom.12:18); slechts onder de leiding van de Heilige Geest kan hij aan beide beginselen getrouw zijn..

19. Wanneer gij, in het (vs.10) genoemde geval, een stad vele dagen zult belegeren, strijdende tegen haar om die in te nemen, nadat zij uw aanbieding verworpen hebben (vs.12), zo zult gij haar vruchtdragend geboomte niet verderven, de bijl daaraan drijvende, om het hout tot belegeringswerktuigen te gebruiken, want gij zult, omdat het vruchtbomen zijn, daarvan eten, daarom zult gij dat niet afhouden; *want het geboomte van het veld is voor de mensen spijs* opdat het voor uw aangezicht komt tot een bolwerk.¹⁾

1) Want het geboomte van het veld is voor de mensen spijs, opdat het voor uw aangezicht komt tot een bolwerk. Alzo geeft de Statenvertaling. Volgens oude vertalingen is, met een kleine wijziging in de interpunctie, betere vertaling: Is de boom van het veld een mens, dat hij voor u in belegering komt? De Leuvense vertaling van het jaar 1599 geeft niet zo onjuist: "Want het is een hout en geen mens, noch kan het getal niet vermeerderen degenen, die tegen u strijden." De bedoeling toch is deze, dat de Heere wel verlof geeft, mensen, die als vijanden in de strijd tegenstaan, om te brengen, maar geen bomen, die dienen om het leven van de mens te onderhouden..

20. Maar het geboomte, dat gij kennen zult, dat het geen geboomte tot spijs is, maar slechts door het hout nuttig, dat zult (mag) gij verderven en afhouden; en gij¹⁾ zult een bolwerk bouwen tegen deze stad, die tegen u strijd voert, totdat zij ten onder gaat.

1) Beter: Opdat gij een bolwerk bouwt tegen deze stad. Het hout van bomen, die geen eetbare vruchten dragen, mochten zij gebruiken, om daarmee een bolwerk of wal tegen de stad te bouwen. Duidelijk wil de Heere door deze verdediging Israël leren, dat het zich weerhouden moet van het verderven van datgene, dat de mensen tot levensonderhoud en spijs is gegeven..

HOOFDSTUK 21.

VAN DE DOODSLAG DOOR ONBEKENDEN; GEVANGEN VROUWEN; RECHT VAN DE EERSTGEBOORTE, ONGEHOORZAME ZONEN; OPHANGEN.

I. Vs.1-23. Met de beveiliging van het menselijk leven staat eindelijk nog in verband het bevel ter verzoening van een door onbekenden gepleegde moord (vs.1-9); vervolgens spreekt Mozes over een gevangen vrouw, die door een Israëliet ten huwelijk begeerd wordt (vs.10-14); verder van het recht van de eerstgeboorte, dat de oudsten niet mag ontnomen worden ten behoeve van de zoon, van een meer beminde vrouw (vs.15-17), over de bestraffing van een wederspannige zoon (vs.18-21) en tenslotte over de begrafenis van een na de terechtstelling opgehangen moordenaar. Zo is hij van het burgerlijke tot het huiselijke leven overgegaan, maar zonder het eerste geheel uit het oog te verliezen.

1. Wanneer¹⁾ ergens in het land, dat de HEERE, uw God, u geven zal, om dat te erven, een verslagene zal gevonden worden, liggende in het veld, niet bekend zijnde, wie hem geslagen heeft.

1) Door deze ceremonie leren wij hoe kostbaar bij God het leven van een mens is, omdat Hij, indien een moord had plaatsgehad, waarvan de bewerker onbekend was, een ontzondiging eist, waardoor de nabijgelegen steden zich van de besmetting van de misdaad moesten zuiveren. Waaruit blijkt, dat de aarde door het bloed van een mens zo bezoedeld wordt, dat wie door niet te straffen de moord voeden, zich aan hetzelfde vergrijp schuldig maken..

Deze plechtigheid werd ingesteld, ten einde het volk des te meer een afschrik mocht krijgen van het vergieten van onschuldig bloed, door hen te doen zien, hoe verontreinigend dit zij, niet alleen voor het geweten van hem, die het vergiet, waarom zij allen gestadig met David behoorden te bidden: Verlos mij van bloedschulden, maar ook voor het land, waarin onschuldig bloed is vergoten. Dit bloed roept tot de Overheid om rechtsoefening over de schuldige en indien dat geroep niet gehoord wordt, zo roept het tot de hemel, om rechtsoefening over het gehele land..

2. Zo zullen uw oudsten en uw rechters, uit de nabijgelegen plaatsen (hoofdstuk 16:18) uitgaan, naar de plaats waar hij ligt, en zij zullen de afstand meten naar de steden, die rondom de verslagene zijn.

3. De stad nu, die de naaste zal zijn aan de verslagene, daar zullen de oudsten deze stad, als het meest aansprakelijk voor de misdaad, die in hun nabijheid geschied is, een jonge koe van de runderen nemen, waarmee nog niet gearbeid is, die aan het juk niet getrokken heeft, dus een tweejarige vaars, wier levenskracht nog niet in de dienst van mensen gebruikt is (Numeri. 19:2).

4. En de oudsten van deze stad zullen de jonge koe afbrengen in een ruw dal, 1) dat niet bearbeid noch bezaaid zal zijn, en dus ook nog niet door menselijke arbeid ontwijld is, en zij zullen deze jonge koe aldaar in het dal, met een bijl de nek doorhouwen. 2)

1) In het Hebreeuws Elnachal ethan. De "Zeventigen" vertalen dus ook in een ruw dal. Onze Statenvertaling geeft, in een ruw dal. Dezelfde uitdrukking komt ook voor in Amos 5:24, waar de Statenvertalers vertalen door "een sterke beek." Volgens de grondtekst beduidt het: in een dal, waardoor voortdurend water stroomt. Deze vertaling komt ook beter met de bedoeling van deze plechtige handeling overeen. Immers, indien de jonge koe in zo'n dal, dat dan ook niet bezaaid of bearbeid mocht worden, werd gedood, vloeiende het bloed terstond met het water weg en was er geen gevaar, dat het land ermee bezoedeld werd. Integendeel, de bloedschuld werd dan weggedaan en het bloed kon dan niet weer boven komen, wat wel mogelijk was, indien de koe gedood werd op een stuk land, dat wel bearbeid of bezaaid werd..

2) Vele uitleggers beschouwen het doden van de jonge koe als een offer, en wel als een zoenoffer, en houden dus de gehele handeling voor een eigenlijk zuiver godsdienstige. Dit is echter blijkbaar een dwaling. De zonde, waarvan hier gesproken wordt, is een moord, een bloedschuld, en voor deze hoeft de wet geen zoenoffer: de moordenaar moet sterven en zelfs de onopzettelijke brengt geen offer, maar wordt met een soort van ballingschap gestraft (Numeri. 35:9 vv.). Wel verre dat de onbekende moordenaar door deze handeling gereinigd zou worden, werd integendeel de doodstraf op hem toegepast, indien men hem ontdekte. In de plechtigheid zelf is verder niet wat aan een zoenoffer doet denken, geen bloedspreukeling voor Jehova's altaar, geen doding zoals bij het offerdier, de koe wordt niet geslacht maar de nek afgehouden (Ex.13:13; 34:23) en evenmin een gedeeltelijke verbranding, want het dier wordt terstond begraven; terwijl tenslotte niet de priester, als beambte van de godsdienst, maar de rechterlijke macht hier handelend optreedt. Merken wij verder op, dat reeds terstond (vs.2) naast de oudsten de rechters werkzaam zijn, dan is het duidelijk, dat hier van een zuiver rechterlijke daad sprake is, die een zinnebeeldige betekenis heeft, nl. de voorstelling van het lot, dat de moordenaar treffen moest. Indien deze bekend was, zou men hem doden; nu echter wordt in zijn plaats op dezelfde wijze een koe gedood, zoals men gedurende de middeleeuwen de gevluchte misdadiger in effigie (in beeltenis) aan de galg hing, totdat men op zijn persoon deze straf kon toepassen.

5. Dan, nadat aldus het eerste gedeelte van de handeling volbracht is, zullen de priesters, de kinderen van Levi, die in de dichtsbijzijnde priesterstad wonen (hoofdstuk 17:9), toetreden; want de HEERE, uw God, heeft hen verkoren, om Hem te dienen, en om in de Naam van de HEERE te zegenen, en naar hun mond zal alle twist en alle plaag, alle gevallen, waarin van schade aan het lichaam of zelfs aan het leven sprake is, afgedaan worden (hoofdstuk 16:18 vv.; 17:8 vv.; 18:5) daarom moeten zij de geroepen vertegenwoordigers van het goddelijk recht, bij de volgende handeling aanwezig zijn en de verklaring van de oudsten ontvangen (vs.7,8).

6. En alle oudsten van deze stad, die naast aan de verslagene zijn, zullen hun handen wassen
1) over deze jonge koe, die in dat dal de nek doorgehouden is.

1) De gewoonte, om als bewijs van onschuld de handen te wassen, vindt men Psalm. 26:6; 73:13 Matth.27:24. Zij was ook bij de Romeinen in zwang, die alzo aantoonen, dat zij hun handen niet met bloed bevlekt hadden..

7. En zij zullen, gedurende het wassen, betuigen, en zich verdedigen tegen de verdenking, die op hen rust, alsof een uit hun stad die moord begaan zou hebben, en zeggen: Onze handen hebben dit bloed niet vergoten, en onze ogen hebben het niet gezien, toen dit door anderen gedaan werd.

8. Wees genadig aan Uw volk Israël, dat Gij o HEERE, verlost hebt, en leg geen onschuldig bloed in het midden van uw volk Israël, dat Gij het ons volk zou toerekenen en ons daarover bestraffen! En dat bloed zal voor hen verzoend zijn, zij zullen van alle verdenking omtrent aandeel of medeweten in die misdaad gezuiverd zijn.

9. Alzo, op de voorgeschreven wijze, zult gij in alle (vs.1) genoemde gevallen het onschuldig bloed uit het midden van u wegdoen, want gij zult doen wat recht is in de ogen van de HEERE, terwijl gij op de plechtigste wijze van alle schuld van medeplichtigheid aan dergelijke misdaden reinigt.

De zonde en vooral de doodslag wordt reeds op zichzelf zozeer als een verstoring van de orde van God onder Zijn volk beschouwd, dat ook bij onbekendheid van de moordenaar een zekere schuld, die verzoend moest worden, op de bewoners van de stad ligt, waarin de moordenaar vermoedelijk woont..

10. Wanneer gij zult uitgetrokken zijn tot de strijd tegen uw vijanden, die niet tot de Kanaänitische volken behoren, want deze moeten uitgeroeid worden, maar van de omliggende volken (hoofdstuk 20:1), en de HEERE, uw God, hen zal gegeven hebben in uw hand, dat gij hun gevangenen, de gevangenen van hen, als gevangene wegvoert.

11. En gij onder de gevangenen zult zien een vrouw, schoon van gedaante, en gij lust tot haar gekregen zult hebben, dat gij ze u tot vrouw neemt.

12. Zo zult gij haar binnen in uw huis brengen, en zij zal haar hoofd scheren, en haar nagels besnijden. 1)

1) In de grondtekst staat eigenlijk maken. Nagels maken. Volgens sommigen, zo ook de Statenvertalers, besnijden, afsnijden. Volgens anderen o.a. Onkelos e.a. laten groeien. Besnijden zal het hier wel moeten betekenen, omdat zij ook het haar van hun hoofd moesten laten scheren, niet als bewijs van droefheid zo zeer, maar als bewijs, dat zij de besmettingen van het heidendom vaarwel zei en zich liet inlijven in het volk van God..

Van de afsnijdsels van de nagels wordt bij de Joden gezegd (Mikvaath): een heilige verbrandt ze, een rechtvaardige begraaft ze, een goddeloze strooit ze in het openbaar, d.w.z. op straat..

13. En zij zal het kleed van haar gevangenis van zich afleggen, en in uw huis zitten, en haar vader en haar moeder een maand lang bewenen; en daarna, wanneer zij zo uit de slavenstand verhoogd en tot de gemeenschap van Gods volk gekomen is, wanneer zij haar vaderlijk huis heeft vergeten, om geheel voor u te kunnen leven (Psalm. 45:11) 2 Samuel 45.10, zult gij tot haar ingaan, en haar man zijn, en zij zal u tot vrouw zijn.

14. En het zal geschieden, indien gij geen behagen in haar hebt, haar later niet meer als vrouw wilt houden, dat gij haar zult laten gaan naar haar begeerte, waarheen zij wil, en haar dus de volle vrijheid geven, zoals ieder verplicht is, die een Israëlitische maagd gekocht heeft, om haar te huwen, maar dit niet doet, en haar ook niet aan zijn zoon geeft (Ex.21:11); doch gij zult haar geenszins als slavin voor geld verkopen; gij zult met haar geen gewin drijven, 1) haar op geen enkele wijze meer tot eigen gebruik als slavin behandelen, daarom dat gij haar vernederd hebt, 2) waardoor zij minstens de rechten van een bijvrouw ontvangen heeft.

1) In de hoofdzaak volgt Mozes na hoofdstuk 6 de volgorde van de 10 geboden. Tot hoofdstuk 16:17 behandelt hij de eerste vier geboden, hoofdstuk 18:22 het vijfde gebod; van nu aan spreekt hij over het zesde en regelt tot het einde van dit hoofdstuk de echtelijke en huiselijke betrekkingen. Bij Ex.21:11 hebben wij reeds gezegd waarom de wet van Mozes de oorspronkelijke regel van God nog niet herstelt, volgens welke het huwelijk de onverbreekbare vereniging is van één man en één vrouw tot één vlees, maar de man toestaat én om in concubinaat met meer dan één vrouw te leven, én om een vrouw, die hem niet meer behaagt, te laten gaan (hoofdstuk 24:1 vv.). In het bovenvermelde geval, waar sprake is van het huwen of tot bijvrouw nemen van een kriegsgevangene, wordt alles aangewend, om de waardigheid van de vrouw en de heiligheid van het huwelijk op oudtestamenteisch standpunt te eren. De Israëliet mag daarom een gevangen maagd niet terstond nemen, en zijn lusten bevredigen om haar daarna weer weg te zenden: hij moet haar eerst vrij laten, het natuurlijk gevoel eren, en haar tot vrouw nemen, terwijl zij bij verstoting niet weer aan de slavernij overgegeven mag worden. Zoals men de Bijbel ter hand moet nemen, om daarin niet te bladeren, maar te lezen, zo moet men ook niet lezen om de Bijbel te vervormen en te berispen, maar om door de Schrift hervormd te worden..

Uit dergelijke verordeningen leert men de wijsheid van de Goddelijke opvoeding bewonderen, die aan de ene kant zondige zwakheid toelaat, zolang er nog geen kracht is tot overwinning, en toch aan de andere kant het doel van de volkomenheid in het oog houdt en voorbereidt. "Niet de wet, maar slechts diep ingrijpende feiten kunnen de diep gewortelde beschouwingen en zeden van een volk veranderen; de wet moet zich accommoderen (naar de toestanden schikken), en zij brengt veel tot stand, wanneer zij ondanks deze schikking langzamerhand hervomt en verandert. De beschouwing, volgens welke men aan de vrouw niet behoefde te geven wat men van haar eist, de hele persoon, kon, door de lust van het vlees ontstaan en bestaande, pas uitgeroeid worden, toen een vrouw de Heiland van de wereld baarde, toen de vrouw in het deelgenootschap aan Gods heil op één lijn werd gesteld met de man..

2) Vernederd hebt. Onder dit vernederen moet verstaan worden niet verkrachten, maar haar smadelijk behandelen. Het was toch een smadelijke behandeling, zo'n vrouw aangedaan, door haar eerst hoop te geven, dat zij zijn echtgenote zou worden en haar toch, na haar een maand in zijn huis gehad te hebben, weg te zenden. De Heere wil hiermee het recht van de gevangengenomen slavinnen handhaven tegenover de willekeur van de man..

15. Wanneer een man twee vrouwen heeft, zoals de aartsvader Jakob in Rachel en Lea (Genesis 29:14 vv.), een beminde en een gehate, een die achteruitgezet wordt (Matth.6:24

Luk.14:26 Mal.1:2), en de beminde en de gehate hem zonen zullen gebaard hebben, en wel zo, dat de eerstgeborenzoon van de gehate zal zijn.

16. Zo zal het geschieden, ten dage dat hij zijn zonen zal doen erven wat hij heeft, dat hij niet zal vermogen het dubbel deel van de eerstgeboorte te geven aan de zoon van de beminde, voor het aangezicht 1) van de zoon van de gehate, die de eerstgeborene is.

1) Voor het aangezicht van de zoon van de gehate wil zeggen, tegenover de zoon, met voorbijgang van de zoon van de gehate, terwijl deze in leven is..

17. Maar de eerstgeborene, de zoon van de gehate, indien deze nog in leven is, zal hij erkennen en als zodanig behandelen, a) gevende hem het dubbele deel van alles,

1) wat bij hem zal worden gevonden (zie "Ge 25.30); want hij is het beginsel van zijn kracht (Genesis 49:3), het recht van de eerstgeboorte is van hem, 2) door Goddelijke beschikking, en zal hem daarom niet door mensen ontnomen worden.

a) 1 Kronieken 5:1

1) In het Hebreeuws Phi Schenaim. Eigenlijk: een mond voor twee, d.w.z. een aandeel voor twee, of een dubbel aandeel. Werd in de vorige pericoop het recht van de slavin verdedigd tegen de willekeur van de man, hier wordt het recht van de eerstgeborene gehandhaafd tegenover de mogelijke willekeur van de vader in de uitoefening van zijn macht, terwijl in de volgende de macht van de vader wordt beperkt, zijn zoverre, dat niet hij zelf het recht over leven en dood heeft ten opzichte van de kinderen, maar dat hij in deze onder de hoge Overheid staat..

2) De geschiedenis van de aartsvaders, ofschoon menigmaal overdracht van het eerstgeboorterecht (Genesis 27:27 vv.; 48:13; 49:3) vermeldende, is nimmer in strijd met deze wet, want de aartsvaders maken in dit opzicht geen verandering uit willekeur of liefde tot de moeders, maar op Gods bevel. Hetzelfde geldt later met betrekking tot Salamo (1 Kon.1)

18. Wanneer¹⁾ iemand een moedwillige en weerspannige zoon heeft, die de stem van zijn vader en de stem van zijn moeder niet gehoorzaam is, en zij hem gekastijd zullen hebben, en hij naar hen niet horen zal, maar zich ook dan nog blijft verzetten.

1) Het is niet twijfelachtig, of met moedwillige zonen worden aangeduid, allen die hun vader en moeder beledigen en trotseren. Want indien het een hoofdmisdaad is de ouders niet te gehoorzamen, nog veel erger is hen te slaan en wonden toe te brengen en met smaadredenen te overladen. In hoofdzaak kondigt Mozes hier aan, dat zij de dood waardig zijn, die zo onbuigzaam en onhandelbaar van zinnen zijn, dat zij het gezag van vader en moeder verachten en voor niets houden. Waaruit ook kan worden opgemaakt, wat het is vader en moeder te eren, want geen straf wordt geëist, tenzij wanneer het voorschrift wordt overtreden. Omdat de wet daarom de dood eist voor allen, die de tucht van de ouders trots van zich schudden, daaruit volgt, dat zij de ouders de verschuldigde eer ontnemen. Doch een zeer goede beperking wordt voorgesteld, wanneer God wel toelaat, dat op het getuigenis van de

vader en de moeder het vonnis wordt gevelde, maar toch beveelt, dat de zaak publiek zal behandeld worden, opdat niemand op een private uitspraak ter dood zou worden gebracht. Volgens het Romeinse recht was aan de vader recht van leven en dood van zijn kinderen toegestaan, omdat het niet waarschijnlijk was, dat de vaders zo door een verschrikkelijke onmenselijkheid zouden verteerd worden, dat zij tegen hun eigen ingewanden zouden woeden. Maar omdat er vaders worden gevonden niet ongelijk aan de wilde dieren en de voorbeelden menigvuldig zijn, dat velen door haat of hebzucht verblind, hun kinderen niet hebben gespaard, is deze vrijheid, volgens het Romeinse recht, terecht te verwerpen..

19. Zo zullen zijn vader en zijn moeder hem grijpen, en zij zullen hem uitbrengen tot de oudsten van zijn stad, die de handhaving van de orde en ook van het ouderlijk gezag tot taak hebben, en tot de poort van zijn plaats, waar de openbare vergaderingen gehouden worden (zie "Ge 19.1).

21. Dan zullen, nadat de oudsten het vonnis gevelde, en zo'n zoon, die zich door zijn ouders niet laat leiden en terecht brengen, een doodschuldig misdadiger genoemd hebben, alle lieden van zijn stad hem met stenen overwerpen, dat hij sterft; 1) en gij zult het boze uit het midden van u wegdoen, dat geheel Israël het hoort en vreest 2) (hoofdstuk 13:5,11; 19:19 vv.).

1) Twee dingen wekken in deze bepaling verwondering, allereerst de harde straf tegen het weerspanning kind, en vervolgens dat het oordeel zonder meer volgt op de aanklacht van de beide ouders (ook van de moeder). Wat het tweede punt aangaat, merkt Schnell terecht op: Hier was de aanklacht reeds een bewijs; wanneer het hart van een vader en een moeder in staat is, om hun kind in het openbaar aan de rechters over te geven, is het uiterste geschied, wat de rechter nodig heeft om vonnis te kunnen vellen. Wat het eerste aangaat waren de wetten van andere volken nog veel strenger. Volgens Drako, wetgever te Athene (604 jaar voor Christus geb.), moest reeds ieder die blijkbaar een luiaard was gedood worden, en bij de Perzen werd een zoon de dood schuldig, door driemaal ongehoorzaam te zijn. Bij Mozes staat deze straf in verband met de hoge waardigheid van de ouders (zie Ex 20.12); hardnekkige ongehoorzaamheid tegenover hen is verachting van Gods majesteit en staat gelijk met godslastering (Leviticus. 24:10 vv.). In het Nieuwe Testament moest tegenover de vermeerde mogelijkheid van bekering de doodstraf voor kinderen afgeschaft worden, evenzeer als de verbannene door vernietiging en de vreselijk ernstige toon van de wraakpsalmen..

2) De straf had daarom een dubbel doel. Allereerst dat de aarde van gruwelen werd gezuiverd, en ten tweede, dat het volk door deze straf gewaarschuwd zou aflaten van de zonde en begeren God te dienen.

22. Voorts wanneer in iemand een zonde zal zijn, die het oordeel de dood waardig is, dat hij gedood zal worden, en gij hem, na de voltrekking van het vonnis, aan het hout zult opgehangen hebben, 1) tot vermeerdering van straf (zie "Le 20.2" en zie "Le 20.14"; Numeri. 25:4).

1) De doodstraf door ophanging wordt hier niet bedoeld. Deze was onder Israël, tenminste toen, niet bekend. Wel werd tot verzwarende van de straf het lijk van een ter dood gebrachte aan een boom opgehangen, én om daarmee aan te duiden, dat hij een eerlijke begrafenis onwaardig was, én om ook nog een tijd na zijn dood hem tot een schouwspel te doen strekken voor de mensen tot afschrik. Dat tentoonstellen moest echter ook zijn grenzen hebben, opdat het land niet werd verontreinigd door het dode lichaam van de misdadiger..

23. Zo zal zijn dood lichaam aan het hout niet overnachten, maar gij zult het zeker op dezelfde dag, vóór de ondergang van de zon, begraven; 1) want een opgehangene is a) God een vloek, 2) een misdadiger, die de vloek van God in de hoogste mate treft. Alzo zult gij, door het lijk langer tentoon te stellen, uw land niet verontreinigen, dat u de HEERE, uw God, tot erfgoed geeft.

a) Galaten. 3:13

1) Het volk van God mag niet dulden, dat misdaden het land verontreinigen, waarin het woont, en waarin de Heere woont (Leviticus. 18:24 vv. Numeri. 35:33 vv.), maar moet de misdadigers verbannen uit Gods volk en land. Het mag echter ook niet dulden, dat schandelijke daden gedurende aangeven tijd tentoongesteld worden in het lijk van de boosdoener. Zulke lijken moeten integendeel zo spoedig mogelijk aan het oog onttrokken worden, opdat men niet gewend raakt aan het zien van de voorbeelden van de Goddelijke rechtvaardigheid en zich daartegen verhardt. Dit bevel werd volbracht Jozua 8:29; 10:27); over de gevolgtrekking, die Paulus uit het woord: de opgehangene is God een vloek, afleidt met betrekking tot de kruisdood van Christus, vergelijkt men Galaten. 3:13.

Een opgehangene, als iemand zijnde, die wegens zijn misdaden voor God en voor de mensen vervloekt was, werd door zijn ophanging aan God voorgesteld en opgedragen tot een betoning en ter verheerlijking van de straoefenende rechtvaardigheid van de Heere, aan zo'n misdadiger uitgevoerd, zoals ook tot afwending van de straffen over het volk, in wiens midden hij zijn misdaad of misdaden gepleegd had en dat daarom ook schuldig en strafbaar was, indien hij ongestraft gebleven was. Deze opvatting zal des te aannemelijker voorkomen, wanneer men aandachtig overweegt, de aanhaling en toepassing van de Apostel Paulus van dit aanmerkelijk gedeelte van Mozes' wet. (Galaten. 3:13)

2) Hij was niet vervloekt, omdat hij opgehangen was, maar hij werd gehangen, omdat hij vervloekt was.

14. Want de HEERE, uw God, wandelt in het midden van uw leger, waarin de Verbondsark, het teken van Gods heilige aanwezigheid, meegenomen wordt (hoofdstuk 20:4 Numeri. 10:35 vv. Numeri. 14:44; 31:6; 1 Samuel. 4:4 vv.; 14:18; 2 Samuel. 11:11) om u te verlossen en om uw vijanden voor uw aangezicht in uw macht te geven; daarom zal uw leger heilig zijn en heilig gehouden worden, opdat Hij niets schandelijks, 1) waarvoor men zich in deaanwezigheid van de heilige Koning te schamen heeft, onder u zie, en achterwaarts van u afkeert. 2)

1) In het Hebreeuws Erwath dabar. Letterlijk: iets bloots van een zaak, dat is: iets, dat met het schaamtegevoel in strijd is. Gebeurde dit, dan was het met de heilighouding van het leger in strijd, en omdat de heilige God geen gemeenschap met het onheilige of met iets onheiligs kon hebben, zou daarvan het gevolg zijn, dat de Heere het leger verliet..

2) Vóór het heengaan van Sinaï, toen Israël tot een krijgslager gevormd was, moesten allen, die met langdurige onreinheid bezocht waren, uit de legerplaats verwijderd worden (Numeri. 5:1-4). Bij de toekomstige krijgstochten moeten ook allen, die in lichtere mate onrein waren, zich verwijderen. Zelfs de natuurlijke afgang mocht niet in het leger plaats vinden, want ofschoon deze als in onze natuur gegrond, niets schandelijks heeft, toch zou het een gebrek aan eerbied tegenover God openbaren, wanneer het volk niet verborg, wat zozeer aan dood en ontbinding herinnerde (zie Ex 20.26 en zie Ex 28.41)

15. Gij zult een knecht van een buitenlander aan zijn heer niet overleveren, die van zijn heer tot u ontkomen zal zijn, 1) daar het recht van zo'n meester in uw land evenmin geldt als het recht van zijn volk.

1) Hier is bedoeld een knecht, een slaaf, die door zijn heidense meester verdrukt werd. Deze meester had in het joodse land geen recht. Wilde zo'n heiden de godsdienst van Israël aannemen, dan mocht hij blijven wonen waar hij verkoos. Kanaän wordt hier door God gemaakt tot een vrijplaats voor mishandelde slaven, die aldaar behoud voor hun leven zoeken..

16. Hij zal bij u blijven in het midden van u, in de plaats, die hij u zal verkiezen, in één van uw poorten, waar het goed voor hem is, opdat hij niet aan een onmenselijke behandeling door zijn heer blootgesteld wordt; gij zult hem niet verdrukken, maar naar het recht van de vreemdelingen behandelen (zie "Ex 22.21" zie "Le 7.9).

17. Er zal geen hoer 1) zijn onder de dochters van Israël, en er zal geen schandjongen, die tot eer van een god met mannen schandelijkheid bedrijft (Genesis 19:5) zijn onder de zonen van Israël (1 Kon.14:24; 15:12; 22:47; 2 Koningen. 23:7).

1) Bedoeld is hier niet, een gewone ontuchtige vrouw. Ook dit mocht niet. Maar iemand, die zich ter ere van een heidense afgod overgaf, zoals geschiedde bij de godsdienstplechtigheden ter ere van Astarte. In het Hebreeuws heet zij een Kedescha, d.i. een gewijde..

18. Gij zult geen hoerenloon noch hondenprijs, 1) wat hoeren en schandjongens zich laten betalen, in het huis van de HEERE, uw God, brengen tot enige gelofte, zoals de heidense prostitués aan de goden beloven wat zij met hun schandelijk bedrijf winnen; want ook die beiden, de gave en de gever, zijn de HEERE, uw God, een gruwel.

1) Hondengeld heet de beloning van een schandjongen, want slechts onder de honden vindt men een dergelijke onnatuurlijke beweging, vgl. het Griekse woord kinaidov en Openb.22:15. Aphek op de Libanon Jozua 13:4) was wegens deze zonde berucht..

19. Gij zult aan uw broeder, uw volksgenoot, niet a) woekeren, van hem geen rente, aannemen, wanneer gij hem leent, met woeker van geld, met woeker van spijze, opdat gij een grotere voorraad van hem terugeist, met woeker van enig ding, waarmee men woekert (Ex.22:25 Leviticus. 25:36 vv.).

a) Nehemiah. 5:7 vv. Luk.6:34 vv.

20. Aan de vreemde, aan iemand van een ander volk, zult gij woekeren, 1) want tegenover hem geldt het beginsel niet, waarom de Heere u verbiedt rente te nemen (Leviticus. 25:38), maar aan uw broeder zult gij nietwoekeren, opdat u de HEERE, uw God, terwijl gij uw verarmde broeder ondersteunt, zegene in alles, waaraan gij uw hand slaat, in het land, waar gij naar toe gaat, om dat te erven.

1) Het woord woeker wordt hier niet in de onedele zin van het woord gebruikt, maar betekent: rente. Deze mogen de kinderen van Israël van hun volksgenoten niet vorderen, want hun land is Gods eigendom en de opbrengst Gods zegen. Dit gebod wordt echter vooral gerechtvaardigd door de omstandigheid, dat men in Israël slechts leende, om in de nood te voorzien, en niet zoals bij ons om met het geleende geld handel te drijven. Wat bij ons op de woeker toepasselijk is: foenerari est hominem occidere (woekeren is een mens doden, Cato), geldt reeds van het eisen van de rente, indien in de uiterste nood geld te leen wordt gevraagd. Later week men echter van dit gebod af, zoals blijkt uit Psalm. 15:5; 109:11 Spreuken. 28:8 Ezech.18:8,13,17; 22:12 Nehemiah. 5:7,10 vv. (in de laatste plaats wordt gesproken van een rentevoet van 1% zeker iedere maand). Het verlot om van vreemden rente te nemen, beschouwde men echter als een bevel om woeker te eisen en breidde het ook tot jodengenoten of proselieten van de poort (zie Le 17.9) uit. Zo nauwkeurig werd dit gebod later, toen de joden bestuurders van de wereldhandel werden, volbracht, dat het joodse woekeren spreekwoordelijk geworden is..

21. Wanneer gij bij de een of andere gelegenheid, die daartoe aanleiding geeft, de HEERE, uw God, een gelofte zult beloofd hebben (Leviticus. 27:9 Numeri. 30:2 vv.), gij zult niet vertrekken, niet uitstellen, die te betalen, want de HEERE, uw God, zal ze zeker van u eisen, en indien gij uitstellen wilde, zonde zou in u zijn.

22. Maar als gij in zulke gevallen, waarin anderen het doen, nalaat te beloven, zo zal het nalaten van iets, dat God niet gebood, maar aan de vrije wil overliet, geen zonde in u zijn.

23. Wat uit uw lippen gaat, zult gij houden en doen, zoals gij de HEERE, uw God, een vrijwillig offer beloofd hebt, dat gij met uw mond gesproken hebt.

24. Wanneer¹⁾ gij op de weg die door deze heenleidt, gaan zult in de wijngaard van uw naaste, zo zult gij naar het recht, dat ieder behoeftige op de vrucht van het land heeft, druiven eten naar uw lust, tot uw verzadiging, maar in uw vat zult gij niets doen; iets mee te nemen naar uw woning zou diefstal zijn.

1) Op twee zaken wordt Israël gewezen. De eerste is, dat het niet gierig zij op enkele druiven, of enige korrels graan, dat het daarom de doortrekkende reiziger veroorlooft, zich te verkwikken en zich te versterken. De tweede is, dat het zich wachtte voor schraapzucht. Want schraapzucht zou het zijn bij de reiziger, indien hij meer nam, dan hij voor het ogenblik nodig had. Zo wil God aan de ene zijde tot mededeelzaamheid opwekken en aan de andere zijde voorkomen, dat van die mededeelzaamheid misbruik wordt gemaakt..

25. Wanneer gij zult gaan in het staandee en gerijpte koren van uw naaste, zo zult gij de aren met uw hand afplukken, om de uitgewreven korrels tot verzadiging te gebruiken (Matth.12:1 Luk.6:1); maar de sikkel zult gij aan het staande koren van uw naaste niet bewegen, om handen vol voor u te nemen.

Zoals wij verwachten, volgens hetgeen van hoofdstuk 21:14 en hoofdstuk 22:12 gezegd is, dat Mozes het tiende gebod vanaf hoofdstuk 23 zou behandelen, is het ook inderdaad het geval. Onder het "huis van de naaste" geeft hij dit te kennen: de theocratische gemeente beschermt haar burgerrecht tegen allen, die daarop geen aanspraak hebben (vs.1-8), haar heiligheid tegen allen, die deze willen wegnemen door Levitische (vs.9-14) en vleselijke (vs.17,18) onreinheid, de ontvluchte slaaf tegen de hardheid van zijn heer (vs.15,16), de armen tegenover hun schuldeisers (vs.19,20), en toont dan verder hoe alles in Gods huis eerlijk en met orde geschieden moet (vs.21-25). Dit vormt vervolgens de overgang tot hoofdstuk 24:1-25:16, tot voorschriften, die in duidelijke samenhang met het tiende gebod staan..

HOOFDSTUK 24.

WETTEN VOORNAMELIJK DE HUISELIJKE STAND BETREFFENDE.

I. Vs.1-22. Verdere voorschriften, hoe met de echtscheiding (vs.1-4), met een pas gehuwde (vs.5), met het nemen van panden voor het geleende (vs.6,10-13), met hem die mensenroof begaat (vs.7), met de gehoorzaamheid aan de dragers van het Goddelijke woord (vs.8,9), met het loon van armen en nooddriftigen (vs.14,15), en met andere gevallen in Israël moet gehandeld worden. Deels geven zij iets nieuws, deels herhalen ze wat reeds bestond, en dit alles met het doel om de juiste verhouding van de Israëliet tot de van hem afhankelijke personen volgens de Goddelijke wil te bepalen en hem voor het belust zijn naar dat wat van de andere is in die gevallen te bewaren, waarin hij de macht heeft, zijn lust ook maar enigszins te bevredigen.

1. Wanneer¹⁾ een man een vrouw zal genomen, zal ondertrouwd, en die getrouwd hebben, zo zal het geschieden, indien zij daarna, geen genade zal vinden in zijn ogen, zodat hij begeert de echt met haar te verbreken en van haar te scheiden, omdat hij iets schandelijks ²⁾ aan haargevonden heeft, iets waargenomen heeft, waarover hij zich met reden schaamt en waarom hij afkeer tegen haar voedt, dat hij haar een scheidbrief zal schrijven, waarin hij zich formeel los van haar verklaart en die in haar hand geven, en ze laten gaan uit zijn huis.

1) Wat nu de echtscheiding aangaat, ofschoon deze aan de Joden bij toelating was vergund, heeft Christus echter verklaard, dat zij nooit wettig geoorloofd is geweest, omdat zij met de eerste instelling van God, waarin een eeuwigdurende en onverbreekelijke regel is te zoeken, in openbare strijd is. In het algemeen wordt gezegd, dat de rechten van de natuur niet los te maken zijn. Maar God heeft eenmaal afgekondigd, dat de band van vereniging tussen man en vrouw hechter zijn, dan die van de zoon met de vader. Want indien een zoon het vaderlijk juk niet kan afschudden, dan duldt Hij geen enkele reden om de gemeenschap, welke men met de vrouw heeft, te verbreken. Hieruit blijkt, hoe groot de hardnekkigheid van dit volk is geweest, welke niet heeft kunnen vertederd worden, om die onschendbare en onverbreekelijke band niet te verscheuren. Ondertussen hebben de joden het ten onrechte gemeend, dat hun straffeloos geoorloofd was, wat God wegens de hardheid van hun hart niet heeft willen straffen, omdat zij veeleer het antwoord van Christus hadden moeten tegenspreken, dat het niet in de macht van de mens staat te scheiden, wat God verenigd heeft (Matth.19:6). Ondertussen heeft God ervoor willen zorgen, dat, wanneer de vrouw onbillijk verdrukt wordt, het voor haar verkieselijker was, vrij weg gezonden te worden, dan een geheel leven lang te moeten zuchten onder de macht van een wrede tiran..

2)Schandelijk óf naar het lichaam óf naar de geest. In latere tijd, ten tijde van Christus is hier zeer veel over getwist tussen Hillel en Schammai, die ieder aan het hoofd van een school stonden. Hillel uit Babylonië afkomstig en uit het geslacht van David, die omstreeks 70 v. Chr. naar Jeruzalem kwam, om hier de wetten onder de leiding van de schriftgeleerden, Schemaja en Abtaljon, te bestuderen, die zich overdag als lastdrager verhuurde, om het geld voor het onderricht, dat gewoonlijk 's avonds of 's nachts gegeven werd, mee te kunnen brengen, totdat men hem later vrije toegang verschaftte, en die door buitengewone ijver en

vlijt een van de voornaamste schriftgeleerden van zijn tijd werd, verkreeg op zijn tachtigste levensjaar (circa 30 v.Chr.) de waardigheid van voorzitter in de hoge Raad en had eerst Menahem, toen Schammai als vice-praeses naast zich. Beide mannen waren geheel uiteenlopend in geestes- en gemoedsrichting. Schammai was onverschrokken en streng, onbuigzaam en steil, terwijl Hillel als vriendelijk en zacht wordt afgeschilderd en zijn uitlegging van de wet regelde naar de verhouding van de tijden. Dikwijls genoeg ontstond er daarom tussen hen verschil van mening, dat zich tenslotte in openbare vijandschap oploste, terwijl het zelfs tussen de scholieren van weerskanten tot handtastelijkheden kwam, totdat eindelijk de strijd (volgens de sage door ene Bath-Kol d.i. dochter van de stem (Mal.4:6 Joh.12:28), eindigde ten gunste van de Hilelianen. Schammai vatte de Hebreeuwse woorden in deze tekst (Ervat dabbr) op als betrekking hebbende op onkuise daden en een schaamteloos ontuchtig gedrag, waartoe hij ook rekende het dragen van kleren, die het lichaam niet voegzaam bedekten enz. Hillel daarentegen schoof er een "of" tussen, dus: "om iets schandelijks of enige andere zaak." Daartoe werd dus tot Halacha-grondregel gesteld, dat de man om welke reden dan ook, van zijn vrouw mocht scheiden (Matth.19:3), al was die rede ook zo nietig; wanneer b.v. een vrouw de soep had laten aanbranden óf (volgens rabbi Akiba *) als een andere vrouw hem beter beviel..

*) Akiba omstreeks het jaar 100 v.Chr. Hij was het hoofd van de school te Bani-Brak Jozua 19:45) nam deel aan de opstand tegen Hadrianus, werd daarin op de gruwelijkste wijze om het leven gebracht en behoort daarom tot de 10 martelaars, die door de Joden tussen nieuwjaar en grote Verzoendag in het gebed herdacht worden.

Het geven van een scheidbrief was overigens tot voordeel van de vrouw; het stond nu de man niet vrij zijn vrouw willekeurig te verstoten zonder reden op te geven. Het gebod komt dus hierop neer, dat geen vrouw zonder scheidbrief mocht verstoten worden en was dus werkelijk voor man en vrouw beide een tegemoetkoming. "Vóór Jesaja wordt niet van een scheidbrief gesproken Jesaja 50:1) dus 700 jaar na het maken van deze wet, en na die tijd slechts zeer zelden."

Door de juistheid van deze wet, stelt God de rijkdom van Zijn genade in een helder licht, daar Hij zo graag weer verzoend wilde zijn met Zijn volk, dat van Hem afgeweken was (Jeremia. 3:1): "want Zijn gedachten en wegen zijn boven de onze."

In het Hebreeuws weer evenals in hoofdstuk 23:14: rbd twre (Erwath dabar), letterlijk, de schande van de zaak. Ongetwijfeld mag dit niet gezocht worden in overspel, want dan was zij de dood schuldig. Ook niet in vermoeden van overspel, want dan was daar "het water van de zuivering". Het moet dus gezocht worden in iets, wat wel echtbreuk nabij komt, maar het nog niet is, zoals oneerbare kleding, ongepaste scherts, of schandelijke bewegingen, waarvan de Apostel spreekt. De man moest echter dit bedenken, dat voor God de vereniging bleef, en evenzeer dat, wanneer zij een ander man tot vrouw was geworden, zij nooit weer zijn vrouw kon worden. God heeft de scheiding van man en vrouw zo moeilijk mogelijk gemaakt, opdat zij zo weinig mogelijk zou plaatshebben. De tijdgeest van onze dagen, die de echtscheiding zo gemakkelijk mogelijk wil maken, gaat regelrecht tegen Gods verordeningen in..

4. Zo zal haar eerste man, die haar heeft laten gaan, haar niet mogen terugnemen, dat zij hem tot vrouw zij, nadat zij is verontreinigd geworden, 1) door de vleselijke gemeenschap met de tweede man (vs.2); want dat terugnemen van een vrouw, die gescheiden is en intussen een andere man heeft toebehoord, is een gruwel voor het aangezicht van de HEERE, en gij mag die gruwel niet begaan; also zult gij het land niet doen zondigen, dat u de HEERE, uw God, tot erfgoed geeft. 2)

1) Verontreinigd geworden. Hier wordt hetzelfde woord gebruikt, dat gebezigd wordt voor echtbreuk en daarmee feitelijk het huwen met een gescheiden vrouw op één lijn gesteld met overspel.

2) Deze eerste vier verzen behoren geheel en al bij elkaar. Zij regelen op een uitstekende wijze het huwelijk. In twee opzichten kon de Mozaïsche wet, omdat zij geen middel bezat, de natuurlijke hardheid van het hart te overwinnen, het stenen hart weg te nemen en een van vlees daarvoor in de plaats te stellen, maar dat voor de heilsopenbaring in de toekomst moest overlaten (Jeremia. 31:31 vv. Ezech.36:25 vv. Matth.19:8). De Goddelijke instelling van de echt in de oorspronkelijke vorm, die aan het wezen van de zaak alleen beantwoordde, niet van kracht doen zijn; maar zag zich veeleer genoodzaakt tot toegevingen of inwillingen (concessie's) aan de bestaande volksgebruiken. Deels is dit het dulden van polygamie (zie Ex 21.11 en zie De 21.14); deels het toegeven van echtscheiding. Mozes stelt noch het eerste, noch het laatste tot een eigenlijk recht en laat ze veeleer als iets, dat nu toch eenmaal bestaat en door uitwendige, wettelijke dwang niet kan opgeheven worden, onmiddellijk aan het geduld van God over. Bovendien is in zijn boeken het huwelijk niet slechts in volkomen toestand voorgesteld, zoals het was voordat het door de zonde geschonden werd (Genesis 2:18-24); maar ook wordt er door geschiedenissen en leringen gewezen op de monogamie (huwelijk met één vrouw) als de alleen God welgevallige vorm van het huwelijk, en door wettelijke beperkingen wordt de echtscheiding tegengewerkt. Wat betreft het eerste moet van grote invloed geweest zijn: zowel de schildering van de wrange vruchten, die de Patriarchen gesmaakt hadden door het nemen van meerdere vrouwen, als ook voornamelijk de godsdienstige opvatting, die later de profeten hadden over de monogamische echt, als een afschaduwing van Jehova's Verbond met Israël (zie Ex 34.16). Wat het tweede punt betreft, het tegengaan van echtscheiding, deze wordt juist aan diegenen ontzegd, die de vrouw willen verlagen tot een bloot werktuig van hun zinnelijke lusten (hoofdstuk 22:19,29). Deels is hier ook reeds de nieuwtestamentische uitdrukking van kracht: "wat God tezamen gevoegd heeft, scheidt de mens niet," daar een gescheiden noch een priester, noch haar eerste man mocht trouwen voor de tweede maal, als zij intussen een andere had toebehoord. Zij werd voor verontreinigd beschouwd. Hierdoor is zo duidelijk mogelijk uitgesproken, dat door de echt die twee één vlees worden, en dat zij, die reeds een man heeft toebehoord, niet van een ander worden mag. Haar vroegere echtelijke band is wél door de mensen, niet door God opgeheven, en bestaat in de grond van de zaak nog; haar huidig echtelijk samenleven met een ander is echter streng genomen als echtbreuk te beschouwen. Vergelijk hierbij Leviticus. 18:20 en Numeri. 5:13 vv., waar de uitdrukking "onrein, zich verontreinigen" gebezigd wordt voor het samenleven na echtbreuk; en dan ook de uitspraak van onze Heere Matth.15:9: "Die de verlatene trouwt, doet overspel". Opmerkingswaardig is de benaming van de eerste man Baäl (Heer) terwijl de volgende altijd isch (man) genaamd worden.

Bij de heidenen o.a. de Egyptenaren (volgens Abar banel) bestond nergens de wet tegen echtscheiding. "Lycurgus, Solon en Numa veroorloofden volgens Plutarchus om de vrouwen te verruilen"

4. Zo zal haar eerste man, die haar heeft laten gaan, haar niet mogen terugnemen, dat zij hem tot vrouw zij, nadat zij is verontreinigd geworden, 1) door de vleselijke gemeenschap met de tweede man (vs.2); want dat terugnemen van een vrouw, die gescheiden is en intussen een andere man heeft toebehoord, is een gruwel voor het aangezicht van de HEERE, en gij mag die gruwel niet begaan; also zult gij het land niet doen zondigen, dat u de HEERE, uw God, tot erfgoed geeft. 2)

1) Verontreinigd geworden. Hier wordt hetzelfde woord gebruikt, dat gebezigd wordt voor echtbreuk en daarmee feitelijk het huwen met een gescheiden vrouw op één lijn gesteld met overspel..

2) Deze eerste vier verzen behoren geheel en al bij elkaar. Zij regelen op een uitstekende wijze het huwelijk. In twee opzichten kon de Mozaïsche wet, omdat zij geen middel bezat, de natuurlijke hardheid van het hart te overwinnen, het stenen hart weg te nemen en een van vlees daarvoor in de plaats te stellen, maar dat voor de heilsopenbaring in de toekomst moest overlaten (Jeremia. 31:31 vv. Ezech.36:25 vv. Matth.19:8). De Goddelijke instelling van de echt in de oorspronkelijke vorm, die aan het wezen van de zaak alleen beantwoordde, niet van kracht doen zijn; maar zag zich veeleer genoodzaakt tot toegevingen of inwillingen (concessie's) aan de bestaande volksgebruiken. Deels is dit het dulden van polygamie (zie Ex 21.11 en zie De 21.14); deels het toegeven van echtscheiding. Mozes stelt noch het eerste, noch het laatste tot een eigenlijk recht en laat ze veeleer als iets, dat nu toch eenmaal bestaat en door uitwendige, wettelijke dwang niet kan opgeheven worden, onmiddellijk aan het geduld van God over. Bovendien is in zijn boeken het huwelijk niet slechts in volkomen toestand voorgesteld, zoals het was voordat het door de zonde geschonden werd (Genesis 2:18-24); maar ook wordt er door geschiedenissen en leringen gewezen op de monogamie (huwelijk met één vrouw) als de alleen God welgevallige vorm van het huwelijk, en door wettelijke beperkingen wordt de echtscheiding tegengewerkt. Wat betreft het eerste moet van grote invloed geweest zijn: zowel de schildering van de wrange vruchten, die de Patriarchen gesmaakt hadden door het nemen van meerdere vrouwen, als ook voornamelijk de godsdienstige opvatting, die later de profeten hadden over de monogamische echt, als een afschaduwing van Jehova's Verbond met Israël (zie Ex 34.16). Wat het tweede punt betreft, het tegengaan van echtscheiding, deze wordt juist aan diegenen ontzegd, die de vrouw willen verlagen tot een bloot werktuig van hun zinnelijke lusten (hoofdstuk 22:19,29). Deels is hier ook reeds de nieuwtestamentische uitdrukking van kracht: "wat God tezamen gevoegd heeft, scheidt de mens niet," daar een gescheiden noch een priester, noch haar eerste man mocht trouwen voor de tweede maal, als zij intussen een andere had toebehoord. Zij werd voor verontreinigd beschouwd. Hierdoor is zo duidelijk mogelijk uitgesproken, dat door de echt die twee één vlees worden, en dat zij, die reeds een man heeft toebehoord, niet van een ander worden mag. Haar vroegere echtelijke band is wél door de mensen, niet door God opgeheven, en bestaat in de grond van de zaak nog; haar huidig echtelijk samenleven met een ander is echter streng genomen als echtbreuk te beschouwen. Vergelijk hierbij Leviticus. 18:20 en

Numeri. 5:13 vv., waar de uitdrukking "onrein, zich verontreinigen" gebezigd wordt voor het samenleven na echtbreuk; en dan ook de uitspraak van onze Heere Matth.15:9: "Die de verlatene trouwt, doet overspel". Opmerkingswaardig is de benaming van de eerste man Baäl (Heer) terwijl de volgende altijd isch (man) genaamd worden.

Bij de heidenen o.a. de Egyptenaren (volgens Abar banel) bestond nergens de wet tegen echtscheiding. "Lycurgus, Solon en Numa veroorloofden volgens Plutarchus om de vrouwen te verruilen"

5. Wanneer een man een nieuwe a) vrouw 1) zal genomen hebben, die zal in het leger, ten oorlog niet uittrekken, en men zal hem geen last opleggen; een jaar lang zal hij van dit alles vrij zijn in zijn huis, opdat hij dit zijn nieuw gevormd huiselijk leven bevestigt, en zijn vrouw, die hij genomen heeft, verheugt, eerst geregeld met haar samenwoont, voordat het burgerlijk leven met alle plichten en bezwaren hem in beslag neemt, en opdat zij elkaar door en door leren kennen en vertrouwen.

a) Deuteronomium. 20:7

1) Deze verordening staat met de vorige in nauw verband. Heeft God in de voorgaande de echtscheiding zo moeilijk willen maken, hier met deze verordening wil God de huwelijksband bevestigen, zodat aan jonggehuwden niets mag worden opgelegd, wat de man van de vrouw zou kunnen scheiden. Een jaar lang moest hij van elke last ontheven zijn (zie De 20.7)

6. Men zal, wanneer men zijn broeder iets leent, van hem, beide molenstenen, immers de bovenste molensteen niet te pand nemen, òf de gehele molen òf de maalsteen, zonder welke de onderste tot niets nut is; a) want hij neemtde ziel te pand, 1) hij kan die niet ontberen voor de bereiding van zijn dagelijks brood; hij neemt een pand tot zich, dat aan het leven raakt, waarmee men in zijn levensonderhoud moet voorzien.

a) Zie Ex 16.24; Ex.11:5 Numeri. 11:8

1) In de eerste plaats verbiedt Hij te pand te nemen, wat de armen nodig hebben, om hun leven te onderhouden. Want met de woorden handmolen en steen, of de bovenste en onderste steen van de molen, wijst Hij, bij wijze van gevolgtrekking, ook andere instrumenten aan, welke de werklieden niet kunnen ontberen tot het zoeken van hun levensonderhoud. Op dezelfde wijze als indien iemand van een boer de ploeg, de hark, het tweetandig houweel en andere dingen ontwendt, of de werkplaats leeg maakt van een schoenmaker, of van een pottenbakker, of van iemand anders, die dan zijn vak niet kan uitoefenen, als hij van werkkrachten beroofd is, wat genoeg uit het verband kan worden opgemaakt. Waarbij wordt gevoegd, dat tegelijk met de molen de ziel te pand wordt genomen. Wreed is daarom hij, die tot pand neemt, wat met het leven van de arme in verband staat, alsof hij de hongerlijder het voedsel onthoudt, en daarom het leven zelf, dat evenals het door de arbeid wordt onderhouden, evenzo wordt uitgeblust als de middelen tot onderhoud worden weggenomen..

7. Wanneer iemand gevonden zal worden, die een ziel, een persoon, steelt uit zijn broeders, uit de kinderen van Israël, een van de kinderen van Israël wegvoert naar een ander land, en drijft gewin met hem en verkoopt hem, gebruikt geweld tegen hem met het verkopen, a) zo zal deze dief sterven, b) en gij zult het boze uit het midden van u wegdoen. c)

a) hoofdstuk 21:14 b) Ex.21:16 c) Deuteronomium. 13:5

Op dezelfde wijze sprak ook de wet van Athene aan tiv fanerov genetai andropodiz omenov indien het duidelijk is, dat iemand een mensendief is..

8. Wacht u in de plaag van de melaatsheid, de straf van God voor hen, die tegen Zijn dienaars en de dragers van Zijn Woord opstaan, dat gij naarstig waarneemt en doet naar alles, wat de Levitische a) priesters u zullen leren, zoals ik hun geboden heb, zult gij waarnemen te doen, op grond van Gods wet, waarvan zij uitleggers en wachters zijn. b)

a) Zie De 17.9 b) Mal.2:7

9. Gedenkt wat de HEERE, uw God, gedaan heeft aan Mirjam,

1) mijn eigen zuster, op de weg, als gij uit Egypte waas vertrokken, hoe de Heere haar, om haar verzet tegen mij, Zijn knecht, de straf van de melaatsheid oplegde. a) Een dergelijk lot zou u kunnen treffen, daar de Heere mijn eigen zuster niet gespaard heeft.

a) Numeri. 12:10

1) Dat de Heere hier wijst op het voorbeeld van Mirjam, bewijst dat Hij hier niet zozeer het oog op de plaag van de melaatsheid heeft, in zover daarbij de verordeningen moesten worden opgevolgd, maar op de straf zelf, als gevolg van opstand tegen de verordeningen van God. Toen Mirjam met die plaag gestraft werd, was de verordening er nog niet, om zich voor de priester te vertonen. De Levitische priesters worden hier genoemd, omdat het hun taak is, in de wetten van God te onderwijzen..

10. Wanneer gij aan uw naaste iets zult geleend hebben, zo zult gij, alsof gij heer en meester was van alles wat hij bezit, en daarvan kon uitzoeken, wat u aanstond, tot zijn huis niet ingaan, om zijn pand te pand te nemen, om iets van het zijne te pand te nemen.

11. Buiten zult gij staan, en de man, die gij geleend hebt, zal het pand, zoals hij het naar eigen goedvinden uitgekozen heeft, naar buiten tot u brengen; 1) wantimmers, als het u niet voldoet, kunt gij meer vragen.

1) Deze wet wordt bij sommige volkeren van latere tijd teruggevonden b.v. bij Duitsers en Engelsen. Zij verdedigt het recht van de arme, wiens huis nu evenzeer bewaard is door de wet, als een kasteel door zijn torens en verschansingen. "Het is alsof de wetgever zei: dring niet door in het verblijf van de arme, als hij niet geneigd is voor de vreemdeling de vernederende behoeftige omstandigheden bloot te leggen, die op zijn verlaten toestand betrekking hebben. Of misschien is er nog een klein overblijfsel van betere dagen, dat hij

bewaart, om zijn ellende te verzoeten, en dat hij voor de blikken wil verbergen van hem, wiens hulp hij afsmeekt, uit vrees, dat hij dit als pand zal vragen en bij weigering hiervan, óf die hulp weigeren, óf door dit gedenkstuk weg te slepen, waaraan de liefelijkste en heiligste herinneringen verbonden zijn, en waaraan hij met zijn gehele hart hangt, nog meer alsem in de beker van zijn smart zal mengen. Nee, zegt de wet, de schamele hut van de arme moet even onschendbaar zijn als een heilige vrijplaats. Geen spottend oog, geen trotse haat mag hier onverwacht en ongevraagd binnendringen zonder te rade te gaan met het gevoel van de bewoner."

De wijste der koningen zei: die ontleent is de knecht van de lener; en daarom, opdat de lener geen misbruik zou maken van het voordeel, dat hij over de ontlener heeft, zo is zorg gedragen, dat hij te pand mocht nemen, niet hetgeen hij wilde, maar hetgeen de ontlener het best kon missen. Het huis van een man is zijn kasteel, ja zelfs dat van een arm man, en het wordt daarom hier onder de bescherming van de wet gesteld..

12. Doch indien hij zo'n arm man is, dat hij niets heeft om te pand te geven dan zijn kleed of mantel, die hem tevens dienen moet tot een bedekking in de slaap, a)zo zult gij met zijn pand niet neerliggen, b) gij zult nietgaan slapen terwijl gij, hetgeen hij zozeer nodig heeft, nog in bewaring hebt.

a) Zie Ex 12.34 b) Ex.22:25 vv.

13. Gij zult hem dat pand zeker teruggeven, als de zon ondergaat, dat hij in zijn kleed neerligt, 1) en u zegene voor de aan hem bewezene barmhartigheid; en het zal u gerechtigheid 2) zijn voor het aangezicht van de HEERE, uw God; Hij zal u als een gerechtige erkennen en de zegeningen, door de lippen van uw schuldenaar over u afgebeden, vervullen.

1) Op zichzelf kon Mozes de uitlener het recht niet ontzeggen, om zelfs van de behoeftigsten een pand te nemen, maar om dit pand gedurig 's morgens te halen en 's avonds weer te brengen was zo lastig, dat het pand nemen toch indirect achterwege bleef..

2) Zoals zo vele andere voortreffelijke geboden werd ook dit door de meerderheid van het volk niet gehouden (Spreuken. 22:27 Amos 2:8); daardoor is ook zoveel goeds, dat Mozes het volk beloofd had, niet verwerkelijkt. Hardheid tegen schuldenaars was dikwijls een heersende karaktertrek onder de Israëlieten (Job 22:6; 24:3; 2 Koningen. 4:1 Nehemiah. 5:1 vv. Jesaja. 50:1 Matth.18:25 zie Ex 21.2), en hoe weinig het doel van schulduitdelging in het Sabbatsjaar bereikt werd, blijkt daaruit op het duidelijkst, dat Hillel (zie De 24.1), omdat in zijn tijd het openbaar krediet geheel en al ondermijnd was, en niemand meer aan een arme wilde borgen, de zogenaamden "Presbool" (toevoegsel) de gerechtelijke schuldbekentenis, invoerde, die het doel van Mozes zo goed als verloren deed gaan. Wellicht heeft Jezus hieraan gedacht (Matth.5:7)

Dit teruggeven zelf wordt volgens Maimonides "tsedekah" = gerechtigheid genoemd. "Want als iemand het loon van zijn huurling, of als een schuldenaar zijn schuldeiser betaalt, wordt

dat niet tzedekah genoemd, maar aan datgene, wat iemand doet uit zuivere liefde tot deugd en godsvrucht komt die naam eigenlijk toe."

De man van het geld begrijpt deze wet niet en vindt ze dwaasheid, maar hoewel het door de mensen als weekheid en dwaasheid wordt beschouwd om de panden aan de schuldenaar terug te geven, zal het u toch door God toegerekend worden als een daad van goedertierenheid, die haar loon niet zal verliezen.

14. Gij zult de arme en nooddriftige dagloner niet verdrukken, die uit uw broeders is, of uit uw vreemdelingen, die in uw land en in uw poorten zijn; gij zult hem zijn loon niet onthouden, noch ook hem lastig vallen, door hem het loon over de tijd te betalen, en iets boven zijn krachten te eisen.

Deze verordening is met de vorige ten nauwste verwant. Doch Mozes verklaart hier, dat de arme, die om loon diende, verdrukt werd, indien hij niet terstond voor zijn arbeid werd betaald. Waardoor deze twee zo nauw mogelijk verbonden moeten gelezen worden: Gij zult niet verdrukken, maar terstond het loon uitbetalen. Waaruit volgt, dat indien de loondienaar gebrek lijdt, omdat wij niet betalen, wat hij verdiend heeft, wij in het uitstellen reeds alleen van onrechtvaardigheid blijk geven..

"Minus solvit, qui tempore minus solvit" (hij betaalt minder, die over de tijd betaalt).

15. Op zijn dag, op de dag, wanneer hij u gediend heeft, zult gij zijn loon geven, en de zon zal daarover, over het nog onbetaalde daggeld, niet ondergaan, a) want hij is arm en zijn ziel verlangt daarnaar; hij heeft er zozeer dringende behoefte aan, omdat hij er zijn leven mee moet onderhouden, dat hij, als gij hem zijn loon onthoudt en hem aldus met kommer bezwaart, tegen u niet roept b) tot de HEERE, en zonde in u zij. c)

a) Leviticus. 19:13 b) Jak.5:4 c) Deuteronomium. 15:9

Hoezeer heeft de Mozaïsche wetgeving vooruit alle maatregelen van geweld voorkomen, die in Griekenland en Rome van tijd tot tijd de harde en onuitstaanbare toestand van de diep onder schulden gebukte armoede moesten verbeteren!

Zo wordt de meester verplaatst in het gemoed van de dienaar. Zo'n fijn gevoel is echter de liefde alleen mogelijk, die alleen weet hoe het anderen te moede is..

De Heere God verklaart hiermee duidelijk, dat Hij de zaak van de verdrukten in bescherming neemt, dat, waar zij bij de mensen geen recht kunnen krijgen, Hij toch hun rechtszaak rechten zal..

Het verdrukken van de armen, het onthouden van het loon van de werklieden, is een roepende zonde..

16. De vaders zullen niet door misbruik van toepassing van de bedreiging van God (Deuteronomium. 5:9 Ex.20:5) op de burgerlijke rechtspleging gedood worden a) voor de kinderen, of juist met de kinderen, en de kinderen zullen niet gedood worden voor de vaders, gezamenlijk met de vaders; maar een ieder zal om zijn eigen

1) zonde gedood worden, zoals dan ook de eigenlijke zin van deze dreiging is (Jeremia. 31:30 Ezech.18:20).

a) 2 Koningen. 14:6; 2 Kron.25:4 Jer.31:30 Ezech.18:20

1) Ook hier toont God hoe grote zorg Hij draagt voor het menselijk leven, opdat de moordaanslagen niet zonder onderscheid zouden worden, wanneer Hij verbiedt, dat de kinderen met de ouders zouden worden omgebracht. Deze wet nu was volstrekt niet overbodig, omdat dikwijls, wegens één misdaad, tegen een geheel geslacht geweld werd gepleegd. Daarom niet zonder reden werpt God zich op, om de onschuldigen te beschermen, en staat niet toe, de straf verder uit te voeren, dan waar de misdaad verblijf houdt. En zeker, een algemene werking van de natuur schrijft voor, dat het een teken is van barbaarse woede, dat de kinderen gedood worden om de haat tegen de vaders. Indien iemand opwerpt, wat wij tevoren hebben gezien, dat God een wreker is in het derde en vierde geslacht, dan is de oplossing gemakkelijk, dat Hij zich een wet heeft gesteld en niet een blinde begeerte heeft om straf uit te oefenen, zodat Hij de onschuldigen met de slechten vermengt, maar dat Hij zo de ongerechtigheid van de vaders aan de kinderen bezoekt, dat Hij de grootste strengheid door de voortreffelijke billijkheid tempert. Ja zelfs, dat Hij niet zo door de ijzeren wet van de noodzakelijkheid is gebonden, of Hij is vrij, om, wanneer Hem dat behaagde, van de wet af te wijken. Evenals hij beval, dat het gehele geslacht van de Kanaänieten met wortel en tak zou worden uitgeroeid, omdat niet anders het land kon gereinigd worden van hun wrede ongerechtigheden, en omdat zij allen goddeloos waren, waren de kinderen niet minder dan de vaders bestemd tot een rechtvaardig verderf. Wij lezen zelfs (2 Samuel, 21:2), dat na Sauls dood zijn misdaad verzoend werd door de gewelddadige dood van zijn kinderen..

Noxa caput sequitur (de misdaad volgt de persoon). "Ieder is oorzaak van zijn eigen ongeluk"

Bij de Perzen was het een stelregel om, wanneer zich het geval van majesteitsschennis voordeed, ook de verwanten van de misdadiger om te brengen (Esther. 9:13 vv. Herod.111:119); evenzo bij de Macedoniërs. Amazia daarentegen volgde het hier gestelde voorschrift op, toen hij de moordenaars van zijn vader liet ombrengen (2 Koningen. 14:5 vv.) 2 Samuel. "Wanneer de strenge gerechtigheid alleen heerste, was er voor geen sterveling heil of leven te hopen; zo moet dan die ijzeren ring van de samenhang van de natuur verbroken worden, en dit gebeurt door de goddelijke genade. Deze komt bij het menselijk recht verzachtend tussenbeide..

17. Gij zult het recht van de vreemdeling en van de wees niet buigen a) en gij zult het kleed van de weduwe niet te pand nemen. b)

a) Ex.22:21 vv.; 23:9 Spreuken. 22:22 Jesaja. 1:23 Jer.5:28; 22:3 Ezech.22:29 Zach.7:10

b) Amos 2:7; 5:12

18. Maar gij zult gedenken, dat gij een knecht in Egypte geweest zijt, en de HEERE, uw God, heeft u van daar verlost; daarom gebied ik u deze zaak te doen (hoofdstuk 5:15; 15:15; 16:12).

God stelt zich als bijzonder beschermer aan voor allen, wie het aan natuurlijke bescherming ontbreekt..

19. Wanneer gij uw oogst op uw akker afgeoogst en een handvol op de akker vergeten zult hebben, dan zult gij niet terugkeren om die op te nemen; voor de vreemdeling, voor de wees en voor de weduwe zal zij zijn, want dit zijn Zijn pleegkinderen, en de Heere zelf heeft u dit doen vergeten, opdat u de HEERE, uw God, zegene in al het werk van uw handen.

Leviticus. 19:9; 23:22 Ruth 2:2 vv.

20. Wanneer gij uw olijfboom zult geschud hebben, de vruchten er afgeslagen hebben, zo zult gij de takken achter u niet nauw doorzoeken, om ook die vruchten, die gij niet bereiken kunt, te pakken; a) voor de vreemdeling, voor de wees en voor de weduwe zal het achtergeblevene zijn.

a) Jesaja. 17:6

De olijven geven fijnere olie, als zij nog niet ten volle gerijpt zijn; daarom worden zij evenals bij ons de walnoten met stokken afgeslagen (zie Ex 27.21)

21. Wanneer gij uw wijngaard zult afgelezen hebben, zo zult gij de druiven achter u niet nalezen, zeg niet: de armen hebben aan brood genoeg; God heeft hen dezelfde zintuigen als u gegeven, waarom zouden die nooit gestreeld worden? Dus, voor de vreemdeling, voor de wees en voor de weduwe zal het nagelezene zijn 1) (Leviticus. 19:10).

1) Zegt niet, wat zullen de armen doen met druiven en olijven? Het is genoeg voor hen brood en water te hebben: want omdat zij dezelfde zintuigen hebben als de rijken, waarom zouden zij dan ook niet een gering aandeel hebben aan hetgeen tot vermaak en verkwikking van de zinnen kan dienen? Boas gebod daarom zijn jongeren, dat zij allengs van de handvullen voor Ruth wat zouden laten vallen en God zegende hem. Van alles wat ten behoeve van de armen wordt achtergelaten is niets verloren..

Dit voorschrift van liefdadigheid werd later door de spitsvondigheid van waanwijze schriftgeleerden tot een bespottelijke bepaling; volgens hen was het voldoende 2 schoven en 3 druifjes over te laten..

22. En gij zult gedenken, dat gij een knecht in Egypte geweest zijt en daar zelf ondervonden hebt, wat het is vreemdeling en verlaten te zijn; daarom gebied ik u deze zaak, uit dankbaarheid voor de u geworden verlossing uit uw benarde toestand, te doen.

God motiveert Zijn wil, om ons des te sterker van de billijkheid hiervan te overtuigen; zo mag ook de mens geen blinde gehoorzaamheid vorderen..

HOOFDSTUK 25.

ENIGE AFDELINGEN VAN HET RECHTSWEZEN.

I. Vs.1-19. De bepalingen over lijfstraffen, over het te houden gedrag ook met betrekking tot werkdieren (vs.4), over de handhaving van het leviraats-huwelijk (vs.5-10) moeten de liefdeloosheid en onrechtvaardigheid onder het volk van God voorkomen: aan dit laatste knoopt zich een vervolg aan over de bestraffing van schaamteloze misstappen van de vrouwelijke sexe (vs.11,12) en een tweede over de gerechtigheid in maat en gewicht. Hoezeer echter Israël in zijn betrekking jegens de naaste de liefde moet laten heersen, en dit zelfs bij vreemden en vijanden, mag zulke liefde toch niet ontaarden in zwakheid en verdraagzame toegevendheid jegens de openbare goddeloosheid; daarna volgt op deze bepalingen een herinnering aan datgene hoe Gods volk, wanneer het tot rust zal gekomen zijn, met Amalek moet handelen (vs.17-19).

1. Wanneer¹⁾ er tussen mensen twist zal zijn, en zij tot het gerecht a) zullen toetreden; dat zij hen richten, dat zij in hun twist beslissen, zo zullen zij de rechtvaardige, hem, die gelijk heeft, rechtvaardig spreken, in het gelijkstellen, en de onrechtvaardige veroordelen; hem, die in het ongelijk is, veroordelen. b)

a) Ex.16:18 vv. b) Ex.23:7 Spreuken. 17:15

1) Over de straffen, welke op niet-hoofdzonden waren gesteld, wordt in de eerste drie verzen gehandeld. Indien de schuld niet bewezen kon worden, moest de beschuldigde voor rechtvaardig worden verklaard. In het tegenovergestelde geval echter moest terstond in aanwezigheid van de rechters de straf, na het uitspreken van het vonnis, uitgevoerd worden. Niet meer dan 40 slagen mochten worden gegeven, maar omdat volgens Josefus de geseling plaats had met een touw met drie strengen, en daarom drie slagen voor één werd gegeven, gaf men $40-1=39$, om geen 42 te geven..

2. En het zal geschieden, indien de onrechtvaardige slagen, tuchtiging, verdiend heeft, dat de rechter hem zal doen neervallen, om dadelijk a) het vonnis aan hem ten uitvoer te laten brengen, en terwijl hij op aarde ligt uitgestrekt, hem doen slaan door de b) ambtslieden in zijn aanwezigheid, naardat het voor zijn ongerechtvaardigheid, genoeg zal zijn in getal, al naarmate hem straf is toegedeeld volgens de maatstaf van zijn misdaden.

a)hoofdstuk 22:18 Numeri. 15:36 b)hoofdstuk 16:18

3. Met veertig slagen zal hij hem doen slaan, hij zal er niet toedoen, zelfs niet in het ergste geval, waarin geselslagen toegediend worden, opdat niet misschien, zo hij voortvoer hem daarboven met meer slagen te doen slaan, uw broeder dan voor uw ogen verachtelijk gehouden wordt; door de overmatige tuchtiging in een toestand komt, waarin men de ogen moet afwenden; maar immer moet gij in de strafschuldige ook na de straf uw meemens en broeder zien.

Zie over doodstraffen (Leviticus. 20:2,14). Over lijfstraffen vinden wij, in gevallen, die betrekking hebben op lichaamsverwonding in Ex.21:23 vv. Leviticus. 24:19 Deuteronomium. 19:21 de wedervergelding (jus talionis) ingesteld, maar hierbij is nog niet uitgemaakt, in hoeverre dit letterlijk werd uitgevoerd, of veranderd werd in geldboete (zie Ex 21.25). Hier nu wordt er de geselstraf bijgevoegd, die op Egyptische manier werd uitgevoerd. De strafschuldige werd namelijk plat op de grond neergelegd, aan handen en voeten vastgebonden en zo met een stok geslagen. Die slagen mochten de 40 niet overschrijden; dit heeft zijn grond in de symbolische betekenis van dit getal (zie Ex 24.18), maar in het bijzonder op Genesis 7:12. De rabbijnen hebben dit slagental op 40-1 (= 39) slagen voorgesteld (2 Corinthiers. 11:24) uit overdreven angst, dat zij bij mistelling de letter van de wet zouden overtreden, en hebben het werkelijk overschrijden van de letter van de wet hiermee gerechtvaardigd, dat zij het slotwoord van het tweede vers bemisfar (= naar het getal) tot het eerste woord van vers 3 maken dus: "met het getal veertig", en dit met hun spitsvondige uitlegzucht zo verklaard: men mag hem straffen met het getal dat onmiddellijk 40 voorafgaat, dus met 39; afgezien nu nog van deze dwaasheid, wordt hier ook het betekenisvolle, dat in de getalbepaling van 40 gelegen is, prijsgegeven. Naderhand kwamen gevlochten geselriemen van kalfs- en ezelsleer in gebruik, en de misdadiger werd daarmee geselsd, terwijl hij een voorovergebogene houding moest aannemen (Matth.10:17; 23:34 Hand.5:40). Ook hierin hebben de rabbijnen voorzien, omdat zij het in de tekst "bikkóret" (= straf) niet van Bakar (= aanzien); maar van Bakar (= rundvee) afleiden en dus zeggen zij "geseling zal er geschieden." Volgens Maimonides beval een van de rechters te slaan, de tweede las voor Deuteronomium. 28:58; 29:9 en besloot met Psalm. 78:38: "Doch Hij barmhartig zijnde verzoende de ongerechtigheid." Geldstraffen voor diefstal, ontvreemding en sommige gevallen van lichaamsverwonding, of schending van eer werden toegewezen in het voordeel van de beledigde en mochten hoogstens 100 sikkels bedragen (hoofdstuk 22:19); gevangenis daarentegen of ballingschap worden in de Mozaïsche wet, volgens de theocratische grondregel om het boze uit te roeien niet toegepast. Eerst onder de koningen werd gevangenisstraf opgelegd in het bijzonder aan de "naar hun denken wat al te vrijmoedige profeten (2 Kron.16:10 Jer.20:2; 32:2; 37:15). Na de ballingschap wordt zij op een lijn gesteld met de overige straffen (Ezra 7:26 Matth.11:2; 18:30 Hand.5:18; 8:3); van toen af wordt ook ballingschap genoemd (Ezra 7:26)

In deze drie verzen komt zoals overal de uitnemendheid van Israëls wetgeving duidelijk te voorschijn, als verreweg uitmuntende boven alle beschaafde of onbeschaafde wetgevingen van vroeger of later tijd. De vader straft uit liefde het kind, maar martelt het niet. Heeft het kwaad bij iemand de overhand gekregen, het lichaam wordt verdorven, opdat de ziel behouden blijft..

"Het richterampt is een karakter van God, waarvan dikwijls een karakter van de duivel gemaakt wordt."

4. Een os zult gij niet muilbanden met een korf, als hij dorst, als hij door u wordt gebruikt om koren te dorsen, maar gij zult hem in tegendeel vrij zich laten voeden met datgene, waarvoor hij zijn krachten inspant.

Nadat men het koren met de sikkel gesneden had (hoofdstuk 16:9; 23:25), werd het afgesnedene op de armen bijeengedragen (Psalm. 129:7), tot schoven saenmgebonden en deze in huis gebracht (Ruth 3:7 Hoogl.7:2), om dan na het einde van de oogst gedorst te worden. De daarbij gebruikelijke dorsvloeren waren effen vastgestampte plaatsen onder de bloten hemel, gewoonlijk op hoogten aangelegd, opdat de wind hij het wannen het kaf kon mee voeren (Jeremia. 4:11 Hos.13:3). Het dorsen geschiedde òf zo dat men op een rij gespannen runderen het koren uit de bolster liet uittreden, òf door middel van dorsmachines. Deze laatste bestonden deels uit zware planken met vele inkepingen als ene vijl voorzien, of ook wel met spitse stenen bezet (Dorssleden, Jesaja. 28:27); deels uit een kleine wagen met lage getande raders, die met gewicht verzwaard door runderen voortgetrokken werd. Hierbij nu mag de os niet verhinderd worden zich aan het koren te verzadigen. De Oosterlingen nemen ook nu nog dit voorschrift in acht, maar de hedendaagse Christenen in Palestina bekommeren er zich niet om, evenals de Moslims. Zie ook het gebruik, dat Paulus van die tekst maakt in 1 Kor.9:9; 1 Tim.5:18..

"Als Mozes, die voor alles zo geweldig aandringt op reinheid en heiligheid van hart, midden onder de gewichtigste wetten het niet te gering schat acht te geven op de strenge behandeling van een dier, zo staat hij werkelijk in het goddelijk middelpunt van de gehele aarde; van dit middelpunt uit gaan rechte lijnen naar alle schepselen."

5. Wanneer broeders (in de eigenlijke zin) samenwonen op een plaats en een van hen sterft en geen zoon heeft of liever: zonder kinderen na te laten, zo zal de vrouw van de gestorvene van geen vreemde man, die niet uit de familie is, daar buiten worden: a) haar mans broeder, het eerst volgens recht en plicht, zal tot haar ingaan en haar op deze manier zich tot vrouw nemen en haar de plicht doen van de broeder van een man, haar huwende.

a)Matth.22:25 Mark.12:19 Luk.20:28

Het trouwen zelf (de huwelijksverbindtenis) vond vóór Christus nog geen plaats, maar de echtsluiting werd na voorafgegaan gemeenschappelijk overleg, door de echtelijke samenwoning zelf gesloten; toch geschiedde reeds vroeg de huwelijksvoltrekking door een feestelijke overgave van de bruid van de kant van haar ouders of speelnoten aan de bruidegom (Genesis 29:23) en onder een vrome zegenspreuk (Genesis 24:59 Ruth 4:11 Tob.8:15). Later werd een geschreven contract ondertekend. Over de gebruiken hij de bruiloft, zie Richteren. 4:10

6. En het zal geschieden, dat de eerstgeborene, die zij zal baren, zal staan in de naam van zijn broeder de gestorvene; deze zal in diens geslachtsregister en bezittingen komen, opdat zijn naam, de naam van de gestorvene, niet uitgedelgd wordt uit Israël.

Ook hier heeft Mozes niet te doen met een nieuwe instelling, maar met de regeling van een reeds bestaand gebruik, het zogenaamd Leviraats- of zwagerhuwelijk, dat men ook bij vele andere volken van de oudheid vindt, en dat daar ten dele gevonden wordt (zie Ge 38.8). Zij heeft haar natuurlijke aanleiding in een zekere aangeboren behoefte van de tot een onsterfelijk leven geschapen mens, bij wie het geloof aan het eeuwige leven nog niet is ontwikkeld, om

zich door de instandhouding van zijn geslacht, door het leven van de zoon, die zijn plaats inneemt, een persoonlijk voortbestaan en zijn naam de onsterfelijkheid te verzekeren. Dit gevoel van behoefte werd door de openbaring onder Israël niet vernietigd, maar veeleer nog daardoor versterkt, dat de vervulling van de aan Abraham gedane goddelijke belofte aan de instandhouding van zijn naam en van zijn zaad was verbonden. De belofte, welke aan Abrahams nageslacht werd gedaan, was van die aard, dat daardoor de Israëlieten naar hun godsdienstige begrippen het verwekken van kinderen niet alleen als een door God gewild en God welgevallig werk moest voorkomen, maar dat ook de voorvaderlijke gewoonte van hun stamgenoten, om door het voor eigen onvruchtbaarheid in de plaats tredend plichthuwelijk hun naam en geslacht in stand te houden, voor hen de betekenis moest verkrijgen van een middel, om langs die weg aan hun geslacht het aandeel aan de beloofde zegen te waarborgen. Om die reden kon het dan ook in geen geval het oogmerk zijn van de Mozaïsche wet, om deze in het bewustzijn van het volk diep ingewortelde gewoonte met geweld uit te roeien; maar lag het slechts in haar plan haar behoorlijk te beperken, opdat zij de heiliging van de echt, welke de wet zoekt te bevorderen, niet hinderlijk mocht worden. Binnen deze grenzen beperkt, beantwoordt het Leviraats-huwelijk niet alleen aan het denkbeeld van het huwelijk, als een verbintenis van reine liefde op wederzijdse genegenheid gegrond; maar zo wordt daardoor ook het algemeen verbod, om zich de vrouw van zijn broeder tot vrouw te nemen, niet opgeheven, maar gaat het veeleer van hetzelfde grondbeginsel uit als deze wet. Terwijl het huwelijk met de schoonzuster, indien de overleden broeder een zoon of kinderen had, wordt verboden, als inbreuk makende op de broederlijke betrekking, wordt het ingeval de gestorvene geen kinderen nalaat, geboden als een liefdeplicht, om het huis van de broeder op te bouwen, om diens geslacht en naam in stand te houden. Door het verbod van het ene wordt het huis (gezin) van de broeder in zijn geheel gehouden; terwijl het gebod van het ander bedoelt, om hieraan een blijvend bestaan te verzekeren. In beide gevallen wordt aan de gestorven broeder eer betoond en de broederlijke liefde als de zedelijke grondslag van zijn huis in acht genomen..

7. Maar indien deze man de vrouw van zijn broeder niet bevallen zal te nemen, omdat hij hiertoe geenszins door de wet kan gedwongen worden, daar hier sprake is van een liefdeplicht, wier vervulling onder sommige omstandigheden met tal van zwaarigheden verbonden is, zo zal de vrouw van zijn broeder, om ook van haar kant niet langer aan hem gebonden te zijn en een andere man buiten de familie te kunnen huwen, opgaan naar de rechtbank in de poort tot de oudsten, en zeggen: a) De broeder van mijn man weigert zijn broeder een naam te verwekken, zijn geslacht voort te planten in Israël; hij wil mij de plicht van de broeder van een man niet doen.

a) Ruth.4:7

De oudsten (zie De 16.17) hielden beslissingen in eenvoudige familie zaken, die geen dieper rechterlijk onderzoek vereisten en meer op het gebied van huishoudkunde dan op dat van rechtspleging thuis behoorden. Zij hadden echter daarbij ook het recht om de schuldige te bestraffen, zelfs met de dood, als ook om de moedwillige doodslager de bloedwreker over te leveren (hoofdstuk 19:12; 21:18 vv.; 22:13 vv.)

8. Dan zullen hem de oudsten van zijn stad roepen, en tot hem spreken, hem vragen of het hem werkelijk ernst is en hij vast besloten is zijn schoonzus niet te huwen; blijft hij dan daarbij staan, en zegt: Het bevalt mij niet haar te nemen.

9. Zo zal de vrouw van zijn broeder voor de ogen van de oudsten tot hen toetreden, en zijn schoen van zijn voet uittrekken 1) en spuwen, a) om haar verachting te kennen te geven, in zijn aangezicht, en zal door haar handelwijze, al is het stilzwijgend betuigen en zeggen: Alzo zal die man gedaan worden, hij zal evenzo verachtelijk bejegend worden, die zijn broeders huis niet zal bouwen.

a) Numeri. 12:14

1) Door zijn schoen over te geven, deed hij afstand van zijn recht van bloedverwantschap, om voor een ander te wijken, omdat hij, door zich zo slecht te gedragen, jegens de gestorvene, onwaardig was, om enige vrucht van de bloedverwantschap te genieten..

10. En zijn, de zo geschandvlekte naam zal in Israël genoemd worden: het huis van hem, van wie de schoen uitgetrokken is, 1) opdat ook de gemeente van haar kant deelneemt aan de beschimping en verachting van zo iemand, die geweigerd heeft zijn broeder de gebruikelijke liefdeplicht te bewijzen en niemand het snel zou wagen zich eraan te onttrekken.

1) Het vrije betreden en doortrekken van een land of stuk grond is alleen de eigenaar veroorloofd; wanneer daarom in Genesis 13:17 de Heere aan Abraham beveelt het land in de lengte en breedte door te trekken, zo doet Hij hem dit op profetische en zinnebeeldige wijze in bezit nemen, zoals hij er dan ook dadelijk op laat volgen: "aan u zal Ik het geven," gij kunt u nu reeds als eigenaar van het land beschouwen, al duld Ik nog voor een tijd de Kanaänieten als inwoners. Hiermee verwant is de plaats in Numeri. 20:14 vv., waar de Edomieten de kinderen van Israël weigeren "te voet" door hun land te laten trekken, d.i. maar enigszins met hun voetzolen de bodem aan te roeren, omdat zij vreesden, dat deze door verborgen listen zich van het land meester zouden maken, in weerwil van de uitdrukkelijke loochening hiervan. Hieruit ontwikkelde zich het zinnebeeldig gebruik, om bij afstand van bezitsrecht op een stuk land de schoen uit te trekken en die over te geven aan hem, op wie men dit recht overdroeg; daardoor, dat de ander de schoen aannam, verkreeg hij in wettige vorm de zogenaamde "titel van bezit" (Ruth 4:7). Hier nu trekt hij, die zich aan het Leviraats-huwelijk met zijn schoonzuster onttrekt, zichzelf de schoen niet uit, maar hij wordt hem door zijn schoonzuster in aanwezigheid van de oudsten uitgetrokken; hij werd daarmee, op een voor hem ontorende wijze uitgesloten van alle rechten op de weduwe en op de erfenis van zijn gestorven broeder. De weduwe heeft nu het volste recht iemand buiten de familie te huwen en het goed van de gestorvene een andere losser aan te brengen (Ruth 4:8 vv.). Daar evenwel de Hebreëer alleen in treurige omstandigheden blootshoofds of barrevoets ging (2 Samuel 15:30 Jesaja. 20:2 Micha 1:8), zo is de naam, die de onwillige van nu aan met zijn gehele familie moet dragen "de barrevoeter" een scheldwoord dat overeenkomst heeft met ons woord "schooier". Een tweede beschimping hem door zijn schoonzuster gedaan, is het spuwen in zijn aangezicht. De Talmoedisten hebben dit willen verzwakken en de woorden op deze

manier verklaard: voor zijn aangezicht ter aarde spuwen; maar het meest waarschijnlijk is, dat er bedoeld is, in het aangezicht spuwen..

Dit spuwen in het aangezicht is niet geschied in het geval van Ruth, óf omdat de persoon, die weigerde haar te trouwen, geen broeder was van haar overleden man, en daarom minder schande verdiende; óf omdat Ruth hem niet tot het uiterste vervolgde, maar vrijwillig toestemde in zijn afstand..

Over het Leviraats-huwelijk hebben wij tot besluit nog aan te merken, dat in vroegere tijd de verplichting daartoe zonder onderscheid op de naaste bloedverwant, in welke familie-betrekking hij ook mocht staan tot de weduwe van een kinderloos gestorven man, opgelegd werd, zoals het eveneens bij de Mongolen een gewoonte was, dat de zoon na zijn vaders dood zijn stiefmoeder huwde; daarom moet het ons niet verwonderen als Thamar (Genesis 38) zelfs haar schoonvader nadert, om op behendige wijze zijn bijslaap te verkrijgen. De na-Mozaische tijd heeft nu weliswaar in die onbeperkte wijze, waarop Leviraats-huwelijk zelfs de door bloedschande haar gestelde grenzen overschreed, het eerste niet doorgevoerd; maar toch heeft zij zo vastgehouden aan de bestaande volkszedes, dat zij in weerwil van de bestaande wet niet alleen de broeder tot het aangaan van dit huwelijk dwong, maar bij gebreke hiervan iedere naaste verwant tot op die, die als Goël of lossen hierdoor de bezitsrechten op het land, dat anders aan een ander vervallen zou, wilde doen gelden (Ruth 2:20). Dat ook ten tijde van het Nieuwe Testament het Leviraats-huwelijk van kracht was, bewijst Matth.22:23 vv., ja, nog bij de huidige joden bestaat het, althans in het Oosten; bij de Westerse joden evenwel slechts middellijk, omdat aan het huwelijkscontract in de regel een clause (een voorbehoudende slotbepaling) wordt toegevoegd, dat de verwanten afstand doen van het recht om de weduwe te huwen, zo zij soms zonder kinderen mocht overblijven; anders moet deze een som geld betalen om vrij te worden van de nog levende broeder van de gestorven echtgenoot..

11. Wanneer aldus b.v. mannen, de een met de ander, twisten, en de vrouw van de ene toetreedt, om haar man uit de hand van hem, die hem slaat, te redden, a) en haar hand uitstrekt, en zijn, de tegenstanders, schaamdeel aangrijpt, 1) om hem aldus te noodzaken los te laten.

a) Ex.21:22

1) Waarschijnlijk heeft dit zonderling geval betrekking op een heersende onzedelijkheid van de omringende heidenvolken..

12. Zo zult gij van de vrouw, die zo'n dierstheid beging, haar hand afhouden; uw oog, waarvoor deze lichaamsverminking een afschuwwekkend gezicht moest zijn, zal evenwel niet sparen, 1) door de zwakheid van haar kunne in aanmerking te nemen, maar de ergerlijkheid moet krachtig beteugeld worden (hoofdstuk 13:8; 19:13 Matth.25:9 vv.; 18:8).

Schijnbaar een harde wet, maar uit haar strengheid blijkt het, hoezeer God de eerzaamheid behaagt, en hoe Hij evenzeer de schaamteloosheid verafschuwt. Indien in de hitte van het gevecht, wanneer de verwarring van het gemoed een verontschuldiging is voor de

hartstochten, het een hoofdzonde is voor een vrouw, de schaamte van een vreemde man aan te grijpen, dan heeft God veel minder de losheid van zeden willen dulden, indien een vrouw door wellust vervoerd, iets dergelijks beproefde. Het is daarom aan geen twijfel onderhevig, of de rechters moesten, om de ongebondenheid te breidelen, van het mindere tot het meerdere besluiten..

13. Gij zult niet twee verschillende weegstenen 1) in uw zak hebben, een grote om te kopen, en een kleine om te verkopen.

1) De gewichten van de joden bestonden uit steen, zoals later uit metaal..

14. Gij zult in uw huis niet twee soorten efa hebben, de inhoudsmaat, waarnaar alle andere maten gemaakt worden, een grote en een kleine.

15. Gij zult veeleer bij in- en verkoop een volkomen en juiste weegsteen hebben; gij zult eveneens een volkomen en juiste efa hebben, a) opdat uw dagen verlengd worden in het land dat u de HEERE, uw God, geven zal.

a) Leviticus. 19:35 vv.

De gerechtigheid verhoogt een volk. In het dagelijks leven is de strikte rechtvaardigheid de beste prediking aan de wereld. Hier is het de bepaalde voorwaarde voor Israëls zelfstandige en gelukkige bestaan. Zo ook nu. Wat baat het, de mond vol te hebben over God en godsdienst en zijn naaste tekort te doen? Het bekorte loon en het bloed van de armen schreit dikwijls naar de hemel. De Christen geeft een rijke overvloeiende maat, want hij weet het, wat hij geeft is niet weg, maar hij het zijn God geofferd. God is ook een God van de kleine dingen, die de mens aan het oog ontsnappen..

Omdat Mozes zo godvruchtige zorg gedragen heeft, dat in maten en gewichten geen bedrog gepleegt zou worden, heeft Lucius Ampelius gemeend, dat Mochos, d.i. Mozes (door de oude schrijvers Moschos genoemd) die uitgevonden heeft..

16. Want al wie dit doet, a) is de HEERE, uw God, een gruwel, b) ja al wie onrecht doet.

a) 1 Thess.4:6 b) Spreuk.11:1 Micha 6:11

In de laatste woorden "allen die onrecht doen," vat Mozes alle wetsovertredingen samen en sluit voorlopig zijn wetprediking af, om Israël, na nakoming van zijn volgend voorschrift om de Kanaänitische volken uit te roeien, meer voorschriften te geven voor de tijd, wanneer zij rustig dit land zouden bewonen, deze namelijk, om het goddelijk raadsbesluit over Amalek (Ex.17:14), de eersten onder de heidenen (Numeri. 24:20), uit te voeren..

17. Gedenkt aan de grote onrechtvaardigheid, die gij moest lijden in datgene, wat u Amalek a)gedaan heeft op de weg, toen gij uit Egypte vertrok. 1)

a) Ex.17:8

1) Dit gebod schijnt met de godsvrucht niet in overeenstemming te zijn, omdat het volk wordt aangezet om de aangedane belediging met gelijke munt te betalen. Ik antwoord, dat zij met deze woorden niet worden aangezet, om de aanval te wreken, maar dat hun bevolen wordt, om met dezelfde ijver de misdaden van Amalek te vervolgen, waarmee zij die van andere volken zouden vergelden. Wel schijnt het, dat God hen in het bijzonder aandrijft, omdat Hij de wreedheid aanhaalt, welke zij gepleegd hebben, maar het oordeel over het beleid van de wetgever moet uit zijn natuur gekend worden. Wij weten toch, dat door God geen aanval van haat of toorn kan goedgekeurd worden. Daarom is het nodig, dat hier vastgesteld wordt, dat zij bevolen worden, wat het volk door een juist aangelegde ijver moet ten uitvoer brengen. En de eerste oorzaak van de misdaad wordt hier aangegeven, nl. dat zij God niet hadden gevreesd. Doch dit moet niet opgevat worden in de gewone zin van het woord, maar in deze zin, dat zij met opzet tegen God waren opgestaan. Hun was toch de belofte, aan Abraham en Izak gedaan, niet onbekend, maar omdat hun stamvader Ezau van het recht van eerstgeboorte had afstand gedaan, hebben zij door een slechte en onheilige jaloezie aangezet, beproefd het Verbond van God krachteloos te maken. Dit is de reden, waarom God hen met de goddeloze volken verenigt tot dezelfde ondergang..

18. Hoe hij u vijandelijk op de weg ontmoette, en sloeg onder u in de legerstaart al de zwakken, die met het hoofdleger niet zo snel mee konden, en achter u bleven, alsgij moe en mat was, en dus ongeschikt voor de strijd; en hij vreesde God niet, hoewel hij toch gehoord had van de grote daden, die Hij aan u gedaan a) had, maar zij wilden Zijn werk tegenstaan; en, toen gij reeds het grote doel van uw roeping nabij was, het verbond bij de Sinaï, tot schande maken.

a) Ex.15:14 vv.

19. Het zal dan geschieden, als u de HEERE, uw God, rust zal gegeven hebben van al uw vijanden rondom, in het land, dat u de HEERE, uw God, tot erfgoed geven zal, om het erfelijk te bezitten, dat gij de gedachtenis van Amalek van onder de hemel zult uitdelgen, 1) gij zult hen geheel en al uitroeien: vergeet het niet! 2)

1) Patrik geeft volgens Abarbanel 4 redenen op, waarom Amalek, in tegenstelling tot de Edomieten (hoofdstuk 23:8) moest uitgeroeid worden.

1e. Omdat de Amalekieten tegen Israël waren uitgekomen, zonder een van die redenen te hebben, waarom anders een oorlog aangevangen wordt: namelijk, om zijn eigen land te verdedigen of dat van een ander aan te vallen.

2e. "Hoe hij u op de weg ontmoet is." Dat namelijk: "Amalek onverhoeds tegen Israël was uitgetrokken" zonder herauten, "hetgeen men voor een stuk van het snoodste verraad moest houden." "Hij ontmoette hen als een beer, die én de moeder én de kinderen verslindt."

3e. "En sloeg onder u in de staart, enz." dat "Amalek geen gezette tijd had aangebonden, maar lafhartig op de achterhoede gevallen was."

4e. "En hij vreesde God niet." Als laaghartige en valse vijanden durfden zij het volk van God, van wiens wonderen zij zoveel gehoord hadden, niet in het aangezicht weerstaan, maar nochtans vielen zij, bewust van Gods macht, Zijn volk op een verradelijke manier aan.

De uitvoering van dit bevel tot verdelging werd later door Saul voorbehouden. Men herinnert zich de geschiedenis met Agag (1 Samuel 15:1 vv.)

"De vele voorschriften over liefde en verschoning lopen in zo'n scherp punt uit, opdat in Israël de liefde en de verschoning nimmer de geest van weerstand tegen het boze verstompe."

Het is hier wederom een bewijs, dat "zo min de wereldontwikkeling kan eindigen zonder het Dualisme van hemel en hel, evenmin de wetsontwikkeling zonder dit Dualisme van liefde en haat."

De verdelging van Amalek, de laaghartige vijand van Israël, "kan ons herinneren aan die vijanden van onze zielen, die ons bestrijden, de duisternis van zonde en lust." Wij moeten al "onze lusten, alle verderfelijke neigingen, in- en uitwendig, al de machten van duisternis en wereld, die ons verhinderen in onze weg tot de gezegende Verlosser uitroeien en vernietigen."

2) In het Hebreeuws Lo thiscach. Versterking van gedenkt in vs.17. De Statenvertaling geeft vergeet het niet. De uitdrukking is sterker en betekent eigenlijk: Laat het toch vooral niet overblijven..

HOOFDSTUK 26.

OVER DE EERSTELINGEN VAN DE VRUCHTEN EN DE TIENDEN.

I. Vs.1-19. Mozes voegt nog twee verordeningen bij deze geboden en rechten, betreffende de heilige gaven, die merendeels ingrijpen in het burgerlijk en huiselijk leven, in betrekking met de eerstelingen en tweede tienden (vs.1-15) om tot besluit nog eenmaal daarop terug te komen, waarom het hem bij zijn rede voornamelijk te doen was, op de gehoorzaamheid aan Gods wet van ganser harte en van ganser ziele (vs.16) en tenslotte om het Verbond van de Sinaï, dat de Heere met Zijn volk gesloten had, van nu voor altijd als vernieuwd te verklaren.

1. Voorts zal het geschieden, wanneer gij zult gekomen zijn in het land, dat u de HEERE, uw God, tot erfgoed geven zal, en gij dat erfelijk zult bezitten en daarin wonen;

HOOFDSTUK 26.

OVER DE EERSTELINGEN VAN DE VRUCHTEN EN DE TIENDEN.

I. Vs.1-19. Mozes voegt nog twee verordeningen bij deze geboden en rechten, betreffende de heilige gaven, die merendeels ingrijpen in het burgerlijk en huiselijk leven, in betrekking met de eerstelingen en tweede tienden (vs.1-15) om tot besluit nog eenmaal daarop terug te komen, waarom het hem bij zijn rede voornamelijk te doen was, op de gehoorzaamheid aan Gods wet van ganser harte en van ganser ziele (vs.16) en tenslotte om het Verbond van de Sinaï, dat de Heere met Zijn volk gesloten had, van nu voor altijd als vernieuwd te verklaren.

1. Voorts zal het geschieden, wanneer gij zult gekomen zijn in het land, dat u de HEERE, uw God, tot erfgoed geven zal, en gij dat erfelijk zult bezitten en daarin wonen;

2. Zo zult gij nemen van de eerstelingen van a) alle vruchten van het land, die het eerste rijp zijn en dus het best, die gij opbrengen zult van uw land; dat u de HEERE, uw God, geeft, 1) gij hebt het om niet ontvangen, uit genade, geeft het alles om niet, uit dankbaarheid; en gij zult ze in een korf leggen; en gij zult heengaan tot de plaats, die de HEERE, uw God, verkoren zal hebben, om zijn naam aldaar te doen wonen²⁾ (hoofdstuk 12:14).

a) Ex.23:19; 34:26 Leviticus. 2:14; 23:10 Numeri. 15:17

1) Drie zaken had Israël hiermee te leren. Allereerst dat God, de Heere, de Gever is van alle goeds. Vervolgens, dat men zichzelf moest verloochenen, omdat het eerste rijpe moest worden gegeven, en eindelijk, dat aan God toekomt het beste wat een mensenkind bezit..

2) R.Bechai zegt, dat de rijken deze eerstelingen brachten in gouden en zilveren korven, dat is (zoals Maimonides spreekt), in korven, die met goud en zilver bedekt waren. Ezechiël Spanheim merkt aan, over Kallimachus' lofzang aan Cerus, dat bij de heidenen gesproken wordt van dergelijke gouden korven, die de maagden van Athene op het feest van Bacchus droegen. Ingeval de korf, waarvan de wetgever hier spreekt, gemaakt was van deze, of van

enige andere metalen, moest de priester die, naar zeggen van de joden, de eigenaar teruggeven, na ze gelegeerd te hebben. Maar indien het een teen korf was, was die met de eerstelingen voor de priester..

5. Dan zult gij voor het aangezicht van de HEERE, uw God, met luider stem betuigen 1) en uw zo-even aangevangen bekentenis voortzetten en zeggen: Mijn vader Jakob was een bedorven 2) Syriër, 3) die gedurig in gevaar was om te komen; en hij trok, door Gods genadige hulp gesterkt en uit de hand al van zijn vijanden a) gered, naar Egypte en verkeerde aldaar als vreemdeling met weinig volk, met slechts 70 zielen. b) Maar hij werd aldaar tot een groot, machtig en veelvuldig volk (Ex.1:6 vv.).

a) Genesis 31:22 vv. b) Genesis 46:27

1) Deze betuigingen moest een belijdenis zijn, zoals Henry terecht aanmerkt: "Hij (nl. de Israëliet) moest gedenken en belijden de geringe oorsprong van dat volk, waarvan hij een lid was; hoe groot en aanzienlijk het zelf nu was, in vergelijking met het eerste beginsel hiervan, hetgeen arm en veracht was geweest, hetgeen dus in geheugen moest gehouden worden gedurende alle eeuwen van hun kerken."

2) In het Hebreeuws Obeed. Met het Hebreeuwse woord wordt aangeduid, iemand, die in gevaar is van om te komen. Dit ziet op de toestand, waarin hij verkeerde, toen hij in Kanaän woonde of naar Egypte trok, weinig in getal zijnde. Hij wordt Syriër of Arameër genaamd, omdat hij een geruime tijd in Syrië gewoond heeft en uit Syrische ouders gesproken was..

3) Jakob wordt hier met het volste recht een Syriër genoemd, door zijn langdurige verblijf daar; ook had hij Syrische ouders en voorouders (Rebekka, Abraham, Sara enz.). De Duitse vertaling hiervan luidt: "De Syriërs wilden mijn vader ombrengen". Maar het werkwoord dba betekent in Kal "omdwalen, rondzwerven, te gronde gaan" en Luther heeft het gelezen als "ombrengen, vernietigen". In de tekst vindt men een andere interpunctie, waardoor de betekenis luidt, "omzwervend, te gronde gaan of weggaand": om die reden heeft de Septuaginta vertaald: "Mijn vader verliet Syrië." Toch is het het beste de Hollandse vertaling aan te nemen. "Mijn vader was een bedorven Syriër", d.i. zijn leven was onveilig en stond ieder ogenblik op het spel, zodat het niets waard was..

Juist op Jakob (en niet, zoals andere uitleggers menen, op Abraham) hebben deze woorden betrekking, deels, omdat eerst door hem het moederland (Syrië of Aram) vaarwel werd gezegd, deels omdat het volk van hem (Israël of Jakob) de naam ontving, en hij dus in engere zin de stamvader van het woord is. Door die vingerwijzing op de nood en het gevaar van ondergang, waarin deze zich bevonden had, op zijn rondzwerving, nu hier, dan daar, in vreemde landen, waar hij zelfs geen enkel plaatsje het zijne noemen kon, en ook door de herinnering aan hetzelfde lot, dat zijn nakomelingen hadden gehad, die desalniettemin zich ontplooid hadden tot een buitengewoon grote menigte, die wonderlijk uit de druk van Egypte verlost en in een schoon land binnengeleid waren, moest de Israëliet bewust worden van Gods grote weldaden, die hem tot een zelfstandig, gevestigd en rijk gezegend man hadden gemaakt;

in erkentelijkheid hiervoor brengt hij dan zijn gaven als een betamelijke prijs tot de lof van de Heere en als een vrije schatting van zijn dankbaar hart..

7. Toen riepen wij tot de HEERE, de God van onze vaders, die ons tot een grote menigte had uitgebreid; en de HEERE

a) verhoorde onze stem en zag onze ellende aan, en onze arbeid en onze onderdrukking.

a) Ex.2:23 vv.

Hij is niet alleen de God, maar ook de Vader van onze vaders, zoals hij ook de Vader van eeuwigheden en tijden is. O, wat een zalige gedachte, dat ook de voorvaders zich geen andere God wisten te herinneren als wij.

9. En hij heeft ons gebracht tot deze plaats; en Hij heeft ons dit land gegeven, een land vloeïende van melk en honing, druivenmost, zoals Hij de God van onze vaders, tot ons gesproken heeft (Exodus. 3:8,17).

In vs.7 wordt Gods alwetendheid en genade, in vs.8 Zijn macht en gerechtigheid en in vs.9 Zijn goedheid en trouw geprezen..

10. En nu, zie, ik heb uit erkentelijkheid voor al deze weldaden gebracht de eerstelingen van de vrucht van dit land, dat gij, HEERE! mij gegeven hebt, als een verdere vervulling van de belofte omtrent het bezit van dit land! Dan, als gij aldus beleden hebt, zult gij ze, de in de korf gerangschikte vruchten, neerzetten voor het aangezicht van de HEERE, uw God, opdat de priester, aan wie zij volgens (Numeri. 18:13) te beurt vallen, ze neemt, en zult u buigen en aanbidden voor het aangezicht van de HEERE, uw God, en met een stille bede in het hart vandaar gaan;

Het baat niet om met een volle korf en een leeg hart te komen, de eerstelingen van de oogst, het beste van het hart, de inwendigste schuilhoeken alles moet de Heere gewijd worden. "Het eerste voor God en niet voor de satan! Jongelingen en maagden, offert de Heere de bloesem van uw jaren."

11. En gij zult daarna, bij de daarop volgende offermaaltijd, vrolijk zijn over al het goede, dat de HEERE, uw God, zo rijkelijk aan u en uw huis gegeven heeft; en gij zult niet zelfzuchtig u op u zelf houden, maar gij zult anderen nodigen; dan zult gij u verheugen, gij en de Leviet, en de vreemdeling, die in het midden van u is, en die gij genodigd hebt (hoofdstuk 12:7,12,18 vv.).

Het was een instelling dat vers 5-11 op het Paasfeest een onderwerp van gesprek uitmaakte. Er zijn twee soorten van eerstelingen te onderscheiden. 1e. De feestelijke eerstelingoffers, die het volk als geheel moest brengen (de eerstelingschoven tot feestelijke opening van de oogst op de tweede dag van het Pascha, de twee eerstelingbroden op Pinksteren, het eigenlijke oogstfeest (Leviticus. 23:9-22). 2e. De gaven van de eerstelingen, die ieder Israëliet van alle voortbrengselen van de landbouw, of in rauwe, natuurlijke toestand (koren, fruit, eerstelingen

van de wol bij het schapenscheren), óf voor menselijke voeding reeds toebeleid (most, olie, meel, gort, deeg, enz.) tot het heiligdom moest brengen (Ex.23:19 Numeri. 15:17 vv. Deuteronomium. 18:4; 2 Kron.31:5). De laatste gave moest altijd van het beste geschieden; evenwel werd de grootte van de gave altijd aan ieders goede wil overgelaten (Ex.23:19 Deuteronomium. 16:10). Volgens latere gewoonte vond zij plaats tussen Pinksteren en het feest van de tempelvernieuwing (25 Chisleu = december, 1 Makk.4:59), en werd ten behoeve van haar het land later in 24 offerafdelingen verdeeld (beantwoordende aan de 24 priesterklassen 1 Kronieken 25), waarvan ieder een eigen hoofdstad en aanvoerder had. Vandaar kwamen allen die tot zo'n afdeling of "kring" behoorden, tezamen, terwijl zij de vruchten, schoon versierd en geordend met zich meevoerden in korven (onderop gerste-aren, dan korenaren, vervolgens olijven, dadels, granaatappels, vijgen en bovenop de druiven, alle vruchten, die zij na ze eerst getekend te hebben, uit hun overvloedige oogst uitgelezen hadden. Gezamenlijk braken zij dan onder hun gemeenschappelijke aanvoerder op naar de plaats van het heiligdom. Een rijkelijk versierde os werd vooruitgedreven, als het dankoffer van de gehele menigte, die volgde, terwijl zij de blijdschap en dankbaarheid hun harten aan de dag legden door gejuich en schalmeigefluit. Al psalmende betraden zij het gebergte en de tempelstad, en de verheugde menigte liet Psalm 122 over de bergen weergalmen: "Onze voeten zijn staande in uw poorten, o Jeruzalem! Jeruzalem is gebouwd als een stad die wel samengevoegd is." Dicht bij Jeruzalem gekomen, zonden zij boden vooruit, om de bewoners van hun komst te verwittigen. Dan werd er geen gezantschap afgezonden, om hen af te halen en met gejuich ontmoetten de twee troepen elkaar. Er was gepraat, gezang en gejoel, terwijl de kennismaking van vroeger weer werd aangeknoopt. Gezamenlijk trok men nu naar de tempel, waar de schaterende menigte door het gezang van de Levieten werd begroet, die juichten en zongen: "Ik zal u verhogen Heere, want Gij hebt mij opgetrokken, en mijn vijanden over mij niet verblijd (Psalm. 30:2). Nu had het aanbieden aan de Heere plaats, op de in de tekst vermelde manier..

God ziet graag een vrolijk gelaat. De gehele goddelijke openbaring is vol van de bekendmaking hiervan. Israël was een gelukkig en vrolijk volk zolang het zijn gelaat naar zijn God gekeerd had; ook de bloem is het schoonst als zij haar kelk naar de zon keert. Gods heerlijkheid doet door haar stralen Israëls eredienst onder alle anderen uitblinken..

13. En gij zult bij uw verschijnen op het volgende Paasfeest rekenschap afleggen, dat gij de tiendeninstelling geregeld zijt nagekomen, en, als gij dit dan met een volkomen gerust geweten kunt betuigen, voor het aangezicht van de HEERE, uw God zeggen: Ik heb het heilige, dat U toebehoort, uit het huis, uit mijn huis weggenomen, tevoorschijn gehaald, alles, wat ik van mijn inkomen moest geven, genomen; en heb het ook aan de Leviet en aan de vreemdeling, aan de wees en aan de weduwe gegeven, a) naar al Uw geboden, die Gij mij geboden hebt; ik heb niets van uw geboden overtreden en niets vergeten.

a)Deuteronomium. 14:27

Men zou hier allicht een Farizeeërbede veronderstellen, maar niet met minder recht, de Farizeeër beroemde zich ongevraagd op dingen van eigen vinding; hier wordt rekenschap gevraagd van een belangrijk en gewichtig gebod. Deze belijdenis was een degelijk middel om

het gebod te doen nakomen; "want ofschoon sommigen, wanneer dit alleen aan hun geweten gelaten was, zich hierover mochten tevreden stellen, in het nalaten van deze belijdenis, zouden er echter weinigen gevonden worden, die zo onbeschaamd goddeloos waren, om aan God zelf op een plechtige wijze leugen te verklaren, wanneer op hen de verplichting lag om deze belijdenis in het openbaar aan het huis van de Heere te doen."

14. Ik heb daarvan niet gegeten in mijn leed, of in rouwklagen, niets ervan gebruikt voor een dodenmaal bij een sterfgeval in mijn eigen huis; evenmin heb ik het in armoede verteerd of in droefheid gegeven en er maaltijd mee gehouden, en ik heb daarvan niets weggenomen tot iets onreins, noch tot vleselijke lusten, noch tot toverij, ook heb ik het niet, toen ik zelf in een onreine toestand verkeerde aan de Levieten gegeven, noch daarvan gegeven hebben tot een dode, 1) tot een trouwmaaltijd a) in andermans huis; ik ben de stem van de HEERE, mijn God, gehoorzaam geweest, ik heb gedaan naar alles wat Gij mij geboden hebt.

a) Hos.9:4 Jer.16:7 vv.; 2 Samuel. 3:35

1) Tot een dode. Hoogstwaarschijnlijk ziet dit op het heersend gebruik, om in het sterfhuis van vrienden of nabestaanden spijs of drank te brengen, als bewijs van deelneming. Het sterfhuis was echter onrein, en wie daarin ging, was Levitisch onrein..

Bij de Egyptenaren, van wie de Joden natuurlijk zeer gemakkelijk iets overnamen, was het de gewoonte het oogstfeest, of het feest van Isis, met allerlei treurigheid en misbaar te vieren, zoals Diodorus Siculus verhaalt..

15. Zie dan ook verder neerwaarts van uw heilige woning, van de hemel, a) en zegen uw volk Israël en het land, dat gij ons gegeven hebt, zoals Gij aan onze vaders gezworen hebt; een land van melk en honing, vrucht en most, vloeiende, en geef vooral mij, ook mij een zegen in de toekomst.

a) Jesaja. 63:15

Daar in het belang van de Levieten, vreemdelingen en weduwen zoveel gelegen lag aan de strikte waarneming van de tiendwetten, en men voor haar vervulling kan noch mag waken langs de burgerlijke- of politieweg, stelt Mozes hier een geestelijke controle in, terwijl hij verordent, dat ieder Israëliet op ieder 3e of 6e jaar, van het Sabbatsjaar af te rekenen, voor God rekenschap moet afleggen, of hij wel in deze vervulling volgens plicht en geweten gehandeld heeft; en slechts aan hem, die vrij en met een goed geweten getuigenis kan afleggen, staat de bede vrij. "Och, Heere, geef heil, och, Heere, geef zegen, ook voor het vervolg." Maar dit bericht handelt er niet alleen over of wel alles wat behoorde, is gegeven; maar ook hierover of de tiende niet Levitisch verontreinigd is, of zij in onreine toestand gegeven en tot onreine doeleinden gebruikt is, zoals vooral in Egypte plaats had, waar een groot gedeelte voor wellustige doeleinden gebruikt werd, zoals naderhand ook bij Baäl en Astaroth en de Syrische Cybéle, wier dienst met de grofste wellustpleging gepaard ging, vooral bij Sukkoth (= tenten; waarin de tempelvrouwen bewaard werden); overigens mocht men voor een tijd nemen van het ter zijde gestelde, als men het genomene maar nauwkeurig

teruggaf; maar allerm minst mocht men ervan nemen voor een dodenmaal, noch bij zichzelf, noch bij anderen; want anders was het de gewoonte een ander te troosten door het toezenden van keurige levensmiddelen en het aanzetten tot eten, hetgeen de Israëliet, die zo vurig en hartstochtelijk was, veel spoediger naliet in droefheid dan de westerling. Het woord: "tot een dode" is in andere vertalingen vertaald met: "voor een dode" en dit hiermee in betrekking gebracht, dat de Israëlieten de heidenen niet waren nagevolgd, wier gewoonte was bij de graven van de doden spijs en drank te stellen. Doch het blijkt niet, dat de heidenen iets van hun tienden of eerstelingen bij de graven gezet hebben, noch ook dat dit alleen door hen gedaan is in de oogsttijd: maar veeleer, dat ze daartoe gebruikt hebben gewoon brood en gewone wijn, die zij te allen tijde, na het begraven, op het graf plaatsten!.

Doch niets verhindert ons om het op beide te doen betrekking hebben. Nadat Mozes zijn wetsontwikkeling met een gebed besloten heeft, en daarmee te kennen gegeven, "dat het gebed de ziel is, die alleen aan het lichaam van de uiterlijke werken van de wet leven en waarde kan bijzetten," vat hij tenslotte de gehele inhoud van zijn rede in die krachtige aansporing tezamen: Israël moet, door van ganser harte en ganser ziele Zijn geboden na te komen, de Heere gelegenheid geven om de beloofde heerlijkheid aan Zijn volk te kunnen vervullen..

Juist bij deze gelegenheid, waarbij zich Israël over de goddelijke weldaden voor het aangezicht van de Heere verheugde, moest hij evenzeer denken aan zijn persoonlijke verplichting tot heiliging en reiniging, als daaraan, dat hem deze weldaden ten gevolge van Gods algemene belofte en als een lid van het volk van het verbond ten deel werden..

16. Op deze dag, waarop ik dit alles tot u gesproken heb, gebiedt u de HEERE, 1) uw God, evenals aan uw vaders bij Horeb door mijn mond, deze instellingen en rechten te doen; houdt dan en doet ze met uw gehele hart en met uw gehele ziel.

1) Mozes bekrachtigt hier de voorschriften van de Heere: Zij zijn bevelen van God, geen voortbrengselen van eigen wijsheid of eigen gezag; de oneindige wijsheid gaf ze en maakte ze verbindend. Zij zijn Gods wetten, daarom zult gij ze nakomen, want daarvoor zijn zij u gegeven; volbrengt ze en redeneert er niet over; volbrengt ze en doet er niets af; volbrengt ze niet zorgeloos en huichelachtig, maar met uw gehele hart en uw gehele ziel.

Is het niet alsof de woorden van deze tekst in Jezus' tijd gesproken werden? God vindt niets zo vervelend als misvatting van Zijn openbaring. Dubbel gelukkig is hij, die overal de vaderhand van God in ziet, ook als die ons kastijdt..

Wederom brengt hij in herinnering, dat God de auteur van de wet is, opdat Zijn Majesteit hen des te meer zou aanzetten tot gehoorzaamheid. En dit niet alleen, maar omdat in het bijzonder de wet hun was overgeleverd, opdat zij zou waargenomen worden. Hierom vermaant hij hen, dat zij ijverig hun zinnen zouden zetten op datgene, wat God beval waar te nemen, omdat de mensen als het ware in het oefenen van hun plichten verslappen, indien zij niet gedurig weer worden aangespoord..

17. Heden a)hebt gij de HEERE, terwijl Hij uw woorden gehoord en aangenomen heeft, doen zeggen, op Zijn beurt de verzekering doen geven, dat Hij u tot een God zijn zal, en dat gij zult wandelen in zijn wegen, en houden zijn instellingen, en zijn geboden, en zijn rechten, en dat gij aan zijn stem zult gehoorzaam zijn.

a) Genesis 17:7

Hier is een grote overeenkomst met het vragen bij het sacrament van de doop (1 Petr.3:21)

18. En de HEERE heeft u heden van uw kant doen zeggen, dat gij Hem tot een volk a) van het eigendom zult zijn, zoals Hij u reeds bij de eerste Verbondsluiting gesproken heeft, en onder het beding, dat gij al zijn geboden zult houden.

a) Ex.19:5 Deuteronomium. 7:6; 14:2

19. Opdat 1)Hij u, terwijl hiertoe door de vernieuwing van dit Verbond de weg gebaad wordt, also boven al de volken, die Hij gemaakt heeft, hoog zette, tot lof en tot een naam en tot heerlijkheid; en opdat gij, waarmee nu reeds een aanvang gemaakt is, een heilig volk 2) zijtde HEERE, uw God, zoals Hij gesproken heeft, dat gij zou zijn.

Hoofdstuk 7:6 Jesaja. 62:3 vv. Jer.13:11; 33:9 Zef.3:19 vv.

1) Wanneer Jehova door Zijn Geest en genade teweegbrengt, dat niet alleen Zijn Kerk de inwendige schone siertrekken van Zijn heerlijk beeld in de kracht van ware godzaligheid en in de sieraden van de heiligheid naar buiten glansrijk vertoont, maar dat ook Zijn liefdewonderen om de Kerk te redden, te bewaren, te beschermen en haar met allerlei zichtbare zegeningen te begunstigen, openbaar worden, dan wordt zij loffelijk bij de inwoners van de aarde, zodat een naam en roem van haar uitgaat, de volkeren van de aarde, ja zelfs de vijanden achting voor haar krijgen en tot haar lof spreken als van een volk, dat God zeer dierbaar is..

In deze laatste verzen ligt wederom het gehele karakter van het Oude Verbond: dit ben Ik voor u, wat zijt gij voor Mij? "Iets te zijn tot prijs van God is het laatste doel van alle openbaringen en van alle voorbereidingen voor Gods Koninkrijk."

De heiligheid is de tweede en voornaamste tiende, die aan God gegeven moet worden en "die ieder Israëlitisch huis in een heiligdom veranderde."

2) De heiligheid van Zijn volk was het doel van de verlossing, was het einddoel, waarom Hij Israël zich tot een volk had aangenomen..

HOOFDSTUK 27.

I. Vs.1-26. Voordat Mozes tot de derde rede overgaat, waarin hij geheel Israël voor het aangezicht van de Heere stelt (hoofdstuk 29:10) en de vernieuwing van het eens aan Horeb gesloten Verbond, waarvoor hij aan het slot van de tweede rede de huidige wetsherhaling verklaarde (hoofdstuk 26:16 vv.) ook rechtens in elke vorm volbrengt (hoofdstuk 29:1), neemt hij eerst de verordening weer op, die vroeger (hoofdstuk 11:29) als slechts tijdelijk opgevat werd, om na de overtocht over de Jordaan feestelijk de wet te grondvesten in het land Kanāan, en ontvouwt uitgebreider de manier, waarop dit geschieden moet.

1. En Mozes tezamen met de oudsten 1) van Israël en door hun bemiddeling, gebod het volk, zeggende: Behoudt al deze geboden, die ik u heden gebied.

1) Wordt in vs.1 gezegd, dat Mozes tezamen met de oudsten van Israël en in vs.9, dat hij het deed tezamen met de Levitische priesters, dan is het duidelijk, dat die aankondiging plaatsvond zowel door de wereldlijke als door de geestelijke bestuurders van het volk, opdat Israël ervan overtuigd zou zijn, dat het onvoorwaardelijk tot gehoorzamen geroepen was. De oudsten hadden na Mozes' dood voor de uitvoering te zorgen en de priesters hadden de oudsten van geestelijke raad te dienen. Zij hadden tevens het opzicht over de juiste opvolging ervan..

2. Het zal dan geschieden, ten dage a) dat gij over de Jordaan zult gegaan zijn in het land, dat u de HEERE, uw God, geven zal, zo zult gij, om het in hoofdstuk 11:29 bevolene te verwezenlijken, u grote stenen, die veel schrift kunnen bevatten en van ver kunnen gezien worden, op een van de beide bergen (vs.4) oprichten en ze bestrijken, opdat men erop kan schrijven, met kalk, of met gips.

a) Jesaja. 4:1

3. En 1) gij zult daarop schrijven alle woorden van deze wet, en wel zodra gij overgegaan zult zijn, opdat gij komt 2) in het land, dat de HEERE, uw God, u geven zal, dat gij van de huidige bezitters veroveren zult, met bijstand van de Heere, mits gij u tot Zijn wetten en liefderijke instellingen keert; een land vloeiende van melk en honing, zoals de HEERE, de God van uw vaders, tot u gesproken heeft, u beloofd heeft dit te zullen geven.

1) Daar Mozes over hetgeen hij hier verordent zich later nog uitvoeriger verklaart (vs.8), en wij dan tevens de gelegenheid verkregen te handelen over enige punten, de wijze van uitvoering betreffende, komen wij hier terug op de geografische ligging van de plaatsen, die hij hier bedoelt, en voegen bij de gemaakte opmerkingen van de beschrijving in hoofdstuk 11:31 nog dat, wat ons rest tot een algehele kenschets van Palestina. De vlakte van Jizreël, waarvan aldaar reeds sprake was, zo genoemd naar de daarin gelegen stad Jizreël Jozua 17:16), in de richting van het oosten naar het westen, 8 uur lang, en in haar uitbreiding van het zuiden naar het noorden, 4-5 uur breed, is van haar eerste bekendheid aan tot nu toe een toneel geweest van grote en beslissende volksontmoetingen of veldslagen, zodat Clarke (hij heeft van 1800-1802 gereisd, maar is slechts 17 dagen in Palestina geweest) van haar zegt:

"Joden, heidenen, Saracenen, Christelijke kruisvaders en anti-Christelijke Fransen, Egyptenaars, Perzen, Druzen, Turken en Arabieren, krijgers uit alle volken onder de hemel, hebben hun tenten opgeslagen in de vlakte van Esdrelon, en hebben hun banieren bevochtigd gezien door de dauw van Thabor en Hermon." (Richteren. 6:13; 7:22; 1 Samuel. 29:1; 1 Kon.20:26 vv.; 2 Koningen. 23:25; Judith 7:8). Hier kampten ook de troepen van Vespasianus tegen de joden, en in het jaar 1799 werden hier 25.000 Turken door 3000 Fransen, onder bevel van Napoleon en Kleber overwonnen. Aan haar oostgrens noemen wij, behalve het reeds genoemde gebergte Gilboa, dat ten noorden ligt en gelijke loop met haar houdt, de kleine Hermon, een twee mijl lange keten van rotsheuvels, die in het westen een sterk vooruit springende spits vormen, en zich daar 1200 voet boven de vlakte verheffen; en daar achter nog verder noordwaarts, de Thabor, grensberg tussen Zebulon en Issachar Jozua 19:12,22), die met zijn bossentooisel, afgescheiden van alle naburige bergen, zich als een groenend altaar verheft in de vlakte (Psalm. 89:13), zijn voet evenredig naar alle kanten van de vlakte uitbreidt en een omvang van 6 uur omsluit. De noordelijke muur van genoemde vlakte vormen de bergen van Nazareth; aan de overkant hiervan strekt zich een tweede vlakte uit van het zuidwesten naar het noordoosten, de vlakte van Zebulon, die evenwel in de Schrift niet vermeld wordt. Aan haar oostelijke grens rijzen, bij het tegenwoordige dorp Hattin, omstreeks 60 voet daarboven, twee bergtoppen omhoog, Kurûn d.i. "Hoornen" genaamd. Deze dubbele berg gaat door voor de plaats, waar Jezus de bergrede gehouden heeft (zie Mt 5.1). Ten noorden bemerken wij het, uit een brede en lage bergketen bestaande gebergte Naftali Jozua 20:7); ten zuiden loopt het uit in drie toppen, en op de oostelijkste ligt ongeveer op dezelfde breedte als het noordeinde van het meer Gennézareth en ter hoogte van 2619 voet, overal zichtbaar; de stad Zafed, die de Heiland wel zal voor ogen gehad hebben, toen Hij gewag maakte van een stad, die op een berg ligt (Matth.5:14). Ten westen van dit gebergte daalt het land, dat een golvende, door verscheidene heuvels en bergrijen doorsneden oppervlakte heeft, langzamerhand af naar het strand van Acco of Ptolemaïs; veel steiler daarentegen is de afhelling aan de oostzijde naar het meer Gennézareth en de boven-Jordaan. In het uiterste noorden eindelijk van Palestina treden ons de twee gebergten Libanon en Anti-Libanon tegemoet. Wat een gebergte, die Libanon! Over Damascus en de verre, verre oostelijke woestijn van de Eufraat gaat de zon voor hem op, en over Tyrus en Sidon onder in de westelijke zee, ten noorden Antiochië, ten zuiden het heilige land-Nazareth, Bethlehem, Jeruzalem. Arabische dichters zeggen van hem: "Hij draagt de winter op zijn hoofd, de lente op zijn schouderen, de herfst in de schoot, maar aan zijn voet sluimert de zomer zachtens aan de Middelen-zee." Het gebergte ontleent zijn naam aan het Hebreeuwse woord Laban (= wit zijn), omdat zijn kruin bijna het gehele jaar door met sneeuw bedekt is. Tussen de twee bergketens, de Libanon in het westen en de Anti-Libanon in het oosten, ligt de vlakte Coele Syrië (hol Syrië), het hedendaagse El Boekâa (d.i. dal tussen bergen), in Amos 1:5 het "veld Aven" of "Bîheat-Aven." Van de hoogste top van de Libanon, de Dschebel Makmel, in wiens nabijheid het dorp Bscherah met het beroemde cederbos was, was reeds sprake (zie Nu 24.6; Numeri. 34:7) van de beide rivieren in El Bukâa, de Leontes en Orontes, (zie Nu 34.9) en over de Hermon, als de zuidelijkste voerspits van de Anti-Libanon, bij Deuteronomium. 3:9. De steen bestaat er het meest uit Jurakalk; daarvan nam Salomo de stenen voor de tempelbouw (1 Kon.5:14 vv.); en onder de ruïnes van de voormalige zonnetempel van Baäl-Beek of Heliopolis in het dal Boekâa, bevinden zich nog op dit ogenblik gehouwen stenen van 63 voet hoogte, 12 voet breedte en 12 voet dikte. Behalve aan ceders en cipressen,

is de Libanon ook rijk aan zilverpopulieren, platanen, eiken en acazia's; hij draagt voortreffelijke wijn (Hos.14:8) 2 Samuel, verbergt in zijn wouden een menigte grotere en kleine vogels, wilde zwijnen, beren, wolven, jakhalzen, hyena's, panthers, hazen, enz. Jesaja 40:16) en is rijk aan fris, gezond water. Wegens zijn hoogte, bosrijkheid en vruchtbaarheid wordt hij aangewend als beeld voor het hoge en verhevene en voor andere dichterlijke vergelijkingen gebruikt (Psalm. 29:6; 72:16 Hos.14:6 Jesaja. 37:24; 60:13); het versmachten van de Libanon (Nahum 1:4) betekent: verwoesting van het land, terwijl er van het Messiaans tijdvak beloofd wordt, dat de Libanon wederom een vruchtbaar veld zal zijn, en dat dit vruchtbaar veld aan het woud gelijk zal zijn Jesaja 29:17)

2) Opdat gij komt. Dit komen hier wil niet zegen, een aanvankelijk komen, maar geeft aan: het blijvend bezit van het land. Israël moest deze wet schrijven op grote stenen, om telkens aan haar herinnerd te worden en tot gehoorzamen gedurig vermaand, opdat het in het rustig bezit van het beloofde land zou blijven..

4. Het zal dan geschieden, als gij over de Jordaan gegaan zult zijn, dat gij deze stenen, waarvan ik u heden gebied, zult oprichten op de berg Ebal, en gij zult ze met kalk bestrijken.
1)

1) In de Samaritaanse tekst is reeds vroeg voor Ebal, Gerizîm in de plaats gesteld. Dit had zijn reden hierin, dat de Samaritanen op de berg Gerizîm hun tempel hadden gebouwd..

Op de berg Ebal, de berg waarop de vloek moest worden uitgesproken, en niet op de berg Gerizîm, waarop de zegen zou worden aangekondigd. Ongetwijfeld ligt hierin, vooral in verband met het altaar, dat moest worden opgericht, het idee, dat Israël daardoor opgewekt moest worden, om uit te zien naar Hem, die van de vloek van de wet zou verlossen..

5. a) En gij zult aldaar de HEERE, uw God, een altaar bouwen, 1) een altaar van ruwe stenen; gij zult geen ijzer hierover bewegen, 2) om hun ruwheid te ontnemen.

a) Jozua. 8:31

1) Zij moesten een altaar oprichten. Woord en gebed moeten tezamen gaan. Hoewel zij uit eigen beweging geen altaar mochten oprichten naast dat van de tabernakel, mochten zij dit evenwel op Gods aanwijzing bij bijzondere gelegenheid. Elia bouwde *) een tijdelijk altaar van twaalf ongehouwen stenen zoals dit (1 Kon.18:31). Dit altaar moest gemaakt worden van zulke stenen als zij op het veld vonden; niet kortelijks uit de rots gehouwen of kunstig behouwen. "Gij zult daarover geen ijzer brengen." Christus, ons altaar is een steen, zonder handen uit de berg gehouwen (Dan.2:34,35), die de bouwlieden verworpen hebben, als hebbende gedaante noch heerlijkheid, maar aangenomen door God, de Vader, en tot een hoofd van de hoek gemaakt.

*) Eigenlijk heelde.

2) Ook: zie Ex 20.25.

6. Van gehele stenen, a) die dus bijna niet door mensenhanden aangeraakt zijn, zult gij het altaar van de HEERE, uw God, bouwen; en gij zult de HEERE, uw God, brandoffers daarop offeren.

a)Exodus. 20:25

7. Ook zult gij, na de brandoffers, dankoffers daarop offeren, en zult gij aldaar eten, een offermaaltijd bereiden van het dankoffer, en vrolijk zijn voor het aangezicht van de HEERE, uw God. 1)

1) Door de verbinding van de offerfeesten met de oprichting van de stenen betuigt Israël door daden, dat in het gehoorzamen aan de Wet zijn leven en zijn heerlijkheid gegrond is. De offers en de offermaaltijden hebben hier dezelfde betekenis als bij de sluiting van het Verbond bij Sinaï..

8. En 1) gij zult op deze stenen schrijven alle woorden van deze wet, die wel uitdrukken, 2) opdat ieder voorbijganger en vreemdeling de grote daden van God leest.

1) Het bestrijken en beschrijven moet men niet zo verstaan, als zou het schrift eerst in de stenen gegrift zijn en vervolgens met kalk overstreken, om het verweken te beletten en ze in het vervolg bij een verwildering en rebellie van het volk weer tevoorschijn te doen komen, tot een getuigenis..

Maar veel meer is het te doen om het huidige geslacht, dat bij het in bezit nemen van het land met volle ernst Gods geboden moet toegedaan zijn en in de stenen de wet zelf moet oprichten. "Het schrijven hunnerzijds beantwoordt aan dat van God, toen Hij de tien geboden grifte." De bedoeling is daarom zonder twijfel deze, dat het bestrijken als bereiding diende, opdat het zwarte schrift des te sterker zou afsteken; en bovendien was deze manier niet zo vreemd, omdat ook de Egyptenaars de te beschrijven wanden of rotsen met kalk of gips of iets dergelijks overdekten. Welke zijn nu die "alle woorden van deze wet," die wel uitgedrukt moeten geschreven worden? Geenszins alleen de 10 geboden, en evenmin de zegespreuken en vervloekingen, maar de gezamenlijke inhoud van de vijf boeken van Mozes, voor zoverre zij wetten bevatten, alles wat tot de geboden en instellingen en rechten van de Heere behoort; want Israël moest zich verplichten tot de gehele wet, zoals die door Mozes gegeven is. Latere schrijvers hebben al deze geboden tot 613 teruggebracht, en het zal ook gewis Jozua en de overige hoofden nu niet aan wijsheid ontbroken hebben, om niet in nodeloze herhalingen te vervallen. En bovendien waren er stenen genoeg te vinden tot oprichting, en handen in overvloed tot schrijven. Op meer dan een rol was de wet door Mozes geschreven, dus konden velen tegelijk afschrijven. Wanneer toch, volgens Hengstenberg, de stad Cumae in Italië de nagedachtenis van Hesiodus eerde door zijn gedichten in loden tafelen te graveren, hoeveel te meer kon een geheel volk, en wel in de eerste liefde en kracht, een werk volvoeren uit liefde tot zijn God?.

Verder rijst de vraag op, waarom én het oprichten van de stenen én van altaar, het brandoffer, zowel als het dankoffer met de daarbij behorende maaltijd op die berg moest gebeuren,

waarvan de vloek verkondigd moest worden (vs.18, vgl. Hoofdstuk 11.29). Daarop antwoorden wij met de Berleb. Bijbel: "Om te tonen hoe de wet en de huishouding van het Oude Testament voornamelijk de vloek bestrafte, die omwille van de zonden op het hele menselijke geslacht drukte, om hun verlangen naar de Messias op te wekken, die de vloek moest opheffen en de ware zegen teweegbrengen." Zoals de vloek aan de wet toebehoort, zo behoort de zegen aan het Evangelie; wat het oudtestamentische verbondsvolk van het laatste heeft, heeft het alleen in zijn voorafschaduwende godsdienst, die toch tevens zinnebeeldig is. Van deze kant beschouwd moest Israël in de brandoffers, die het bracht, met zijn hele leven en streven zich de Heere overgeven en in de met de dankoffers verbonden maaltijd het genot van de genade-goederen van God aanvaarden, en de zaligheid van de vriendschap en van de gemeenschap met hem smaken. "Het vrolijk zijn voor de Heere hun God, dat bij deze dankoffer-maaltijd van Israël gevergdd werd, betekent de eeuwige vreugde, die wij in de toekomstige wereld zullen genieten omwille van Christus' dood;" zo schreef Joh. Gerhard, onder wiens leiding en medewerking het Weimarse Bijbelwerk ontstaan is, toen hij met zijn voor geleerden bestemde verklaring over Deuteronomium. tot deze plaats genaderd was; spoedig daarop (23 aug. 1637) stierf hij..

2) Of: recht duidelijk.

9. Voorts sprak Mozes tezamen met de Levitische priesters, die hem als tussenpersoon dienden, tot geheel Israël, zeggende: Luistert toe en hoort, o Israël, opdat gij hetgewicht en de betekenis van de handeling, waarover ik nog verder met u spreken wil (vs.11) 27.11, verstaat! Op deze dag (ik verplaats mij reeds in de geest op de dag van de uitvoering van deze geboden) zijt gij de HEERE, uw God, tot een volk geworden, gij hebt wederom van nu af aan een Verbond met Hem gesloten.

10. Daarom zult gij de stem van de HEERE, uw God, gehoorzaam zijn en gij zult doen zijn geboden en zijn instellingen, die ik u heden gebied.

11. En Mozes gebod het volk te dien dage, op die dag, waar hij zich in de geest plaatste, zeggende:

12. Deze zes stammen zullen staan bij de uitvoering van hetgeen in hoofdstuk 11:29 gezegd is, om het volk te zegenen, op de zuidelijk gelegen berg Gerizîm, als gij over de Jordaan gegaan zult zijn: Simeon en Levi, en Juda, en Issaschar, en Jozef, en Benjamin.

Het dal tussen Ebal en Gerizîm was slechts 3000 pas breed. Hierbij was Sichem (= rug) gelegen. Zij werden immer bijelkaar genoemd, zoals b.v. Sinäi en Horeb. "Men heeft te allen tijde dag- en nachtbergen, licht- en schaduwlanden te onderscheiden; de noordelijke helft aan het Meroe-geberte heet Himalave (= hiemalis, koude), de zuidelijke helft Kailasa (= calidus, warmte) of winter- en zomerbergte, de Horeb (= rijp) staat tegenover de Sinäi (= brand), zo is ook de verhouding tussen de (noordelijk gelegen) Ebal en de Gerizîm. De Arabieren noemden Saturnus "Hobal" (= melkmaker) en offerden hem in de gedaante van de zwarte steen, de Kaäba; die overeenkomstig was de Ebal genoemd naar Baäl Kronos (de dode god)."

13. En deze andere zes, zullen staan over de vloek op de berg Ebal; Ruben, Gad en Aser, Zebulon, Dan en Nafthali.

Evenals de zegen de voorrang heeft boven de vloek, zo moeten ook nu de zonen, die van Jakobs eigenlijke, vrije vrouwen afstammen, als de voorrang innemende, de zegenformule uitspreken. Maar er zijn acht zulke stammen; er moeten dus, om die scheiding te kunnen bewerkstelligen 2 maal 6, van die acht twee zonen genomen worden bij de anderen. Dit is allereerst Ruben, die zijn eerstgeboorterecht door bloedschande verbeurd had (Genesis 49:4); hij wordt voor aan de twee zonen van Zilpa geplaatst, en ten tweede Zebulon, Lea's jongste zoon, die bovenaan de zonen van Bilha, Rachels dienstmaagd, genoemd wordt. Dat Levi ook een plaats verkrijgt, is bij deze gebeurtenis niet bevreemdend; naar dezelfde maatstaf kunnen Efraïm en Manasse evenwel hier niet genoemd worden, maar worden zij beide onder Jozef verenigd; evenwel is het aan de andere kant even opmerkingswaard, dat er eigenlijk 7 stammen de zegen uitspreken "omdat God veel meer geneigd is tot zegen, dan tot vloeken. De kinderen van de vrijen zijn om te zegenen, zoals de gelovigen kinderen van de belofte en erfgenamen van de zegen zijn."

Dit gehele treffende toneel geeft ons een flauwe "schets van de jongste dag; òf onder de zegen, òf onder de vloek."

14. En de Levieten, 1) de priesters, als leraren en bewaarders van de wet, zullen, in het midden staande bij de Verbondsark, betuigen met de zegenformule, en met het gelaat naar de Gerizîm gekeerd, ze plechtig uitspreken, waarna het volk die woorden met Amen bekrachtigen zal; en vervolgens, met het aangezicht naar de Ebal gewend, de vervloekingen verkondigen, en zegenen tot elke man 2) van Israël, met verheven stem:

1) De zegenspreuken, die zonder twijfel het eerst werden uitgesproken, zoals ook in hoofdstuk 28 de zegen het eerst behandeld wordt, gaat Mozes stilzwijgend voorbij, om dadelijk de vervloekingen te formuleren; dit komt daar vandaan, dat het ambt van de wet bij voorkeur een ambt is, dat de verdoemenis predikt; dit berust daarom op dezelfde gronden, waarom de berg van de vervloeking diende tot oprichting van de wet..

Wij hebben ons de positie van het volk zo voor te stellen, dat zij in het midden van het dal dicht bij elkaar waren. Zo klom het amfiteatersgewijze op. De Levieten, niet het hele volk, spraken de zegen, en de ene of de andere helft sprak het "Amen" uit. De woorden waren hier duidelijk genoeg op te vangen; men moet zich voorstellen, dat Jotham op de ene bergtop staande, veilig zijn fabel sprak tegen Abimélech en diens aanhang..

2) In het Hebreeuws Kol-isch. D.w.z. niet Israël vertegenwoordigd door zijn oudsten, maar als volk in zijn geheel moest daarbij tegenwoordig zijn. Allen, die 20 jaar en ouder waren moesten de zegen en de vloek aanhoren..

15. Vervloekt zij de man, die, tegen het uitdrukkelijk verbod in (Ex.20:4 vv.), een gesneden of gegoten beeld, een gruwel voor de HEERE, a)een werk van de handen van de werkmeester b) zal maken, en zetten in het verborgene, of (ofschoon het in het verborgen zet) om het

heimelijk te aanbidden, dus ook als hij zich in het hart een afgod maakt buiten de Heere, zijn God; en al het volk zal op deze vervloeking van de priesters antwoorden en zeggen: Amen, zo moge Gods vloek hem treffen, die zich hieraan schuldig maakt.

a) Jer.7:30 b) Jesaja. 44:12

16. Vervloekt zij, die zijn vader of zijn moeder a) veracht! en al het volk zal zeggen: Amen.

a) Ex.21:17

17. Vervloekt zij, die moedwillig het land van zijn naaste

a) uiteenrukt, tot diens nadeel! en al het volk zal zeggen: Amen.

a)hoofdstuk 19:14

18. Vervloekt zij, die een blinde op de weg doet dolen, a) die iemand, die geen onderscheid weet tussen goed en kwaad, met opzet en in het geheim tot kwaad aanzet, om hem te doen dolen! en al het volk zal zeggen: Amen.

a) Leviticus. 19:14

19. Vervloekt zij, die het recht van de vreemdeling, van de wees en van de weduwe, kortom, van de arme en behoeftige buigt! a) en al het volk zal zeggen: Amen.

a)hoofdstuk 24:17

20. Vervloekt zij, die bij de vrouw van zijn vader ligt, omdat hij zijn vaders slip ontdekt heeft! a) en al het volk zal zeggen: Amen.

a)hoofdstuk 22:30 Leviticus. 18:8

21. Vervloekt zij, die bij enig beest a) ligt! en al het volk zal zeggen: Amen.

a) Leviticus. 18:23

Latere schriftgeleerden pasten deze tekst in hun ijdele, belachelijke verwaandheid daarop toe, dat hij vervloekt was, die tot vrouw nam de dochter van een ongeletterde, van een uit de schare, die de wet niet kent (Hebreeuws = Am Ha'aretz)

22. Vervloekt zij, die bij zijn zuster ligt, de dochter van zijn vader of de dochter van zijn moeder! a) en al het volk zal zeggen: Amen.

a) Leviticus. 18:9

23. Vervloekt zij, die bij zijn schoonmoeder ligt! a) en al het volk zal zeggen: Amen.

a) Leviticus. 18:17

24. Vervloekt zij, die zijn naaste in het verborgene verslaat! a) en al het volk zal zeggen: Amen.

a) Leviticus. 18:17

25. Vervloekt zij, die geschenk neemt en zich daardoor laat omkopen, om een Ziel, het bloed van een onschuldige te verslaan, om in de weg van het recht van een rechtsmoord te begaan! a) en al het volk zal zeggen: Amen

a) Ex.23:7

26. Vervloekt zij, die de woorden van deze wet niet zal bevestigen, zich niet tot een richtsnoer zal maken, niet zal vervullen of volbrengen, doende deze! en al het volk zal zeggen: Amen.

Er zijn zoveel vervloekingen als er stammen zijn, ten getale van twaalf, zonder dat evenwel ieder een bepaalde zonde aanduidt, aan één stam eigen. "De eerste en de laatste vervloeking hebben de meest omvattende betekenis; gene betreft het vergrijp van de hoofdzonde, deze sluit alle overtredingen van de wet in zich."

De vijf eersten nemen in het algemeen de inhoud van de 10 geboden op, dewijl zij eerst de zonde tegen de Heere (vs.15), dan tegen de ouders, als door God daargesteld (vs.16) en tenslotte tegen de medemens (vs.17) en bijzonder tegen ellendigen en hulpelozen (vs.18,19) vervloeken. Daarop worden er vier vervloekingen gericht tegen bloedschande en de ondeugd van onnatuurlijke ontucht; de laatste (vs.26) bedreigt iedere overtreding van de wet in het algemeen; waaruit onmiddellijk voortvloeit, dat de eerste 11 alleen als voorbeeld zijn opgenoemd, zoals trouwens altijd bij de joodse rechtsgeleerdheid is geweest. Het is tevens opmerkelijk, dat alle vervloekingen op zonden doelen, die meer in het geheim en onopgemerkt gebeurden, en dus allicht door de straffen van de wet niet bereikt werden. Is het hier niet, alsof Mozes een voorgevoel had van de letterknechterij, die naderhand volgen zou, waardoor men een misdaad naar verkiezing onder of buiten de wet stelde? In deze vervloekingen is een krachtig protest tegen dusdanige handeling. Niet de letter, maar de geest. Niet een gedeelte, maar het geheel. Zelfs de geheimste zonden zijn vervloekt; vervloekt is een ieder, die niet doet, wat geschreven is in het boek van de wet! Het "Amen," waarmee het volk bekrachtigend moest invallen, staat, evenals in Numeri. 5:22 en Nehemiah. 5:13, na een voorafgegane verwensing, wier inhoud de aangesprokene op zich neemt, voor het geval, dat hij zich aan de misdaad schuldig maakte. Hier is het: één voor zich, een voor allen, allen voor een; kon er krachtiger vestiging van een volk plaatsvinden. Dit "Amen" is de gewone vorm voor de joodse eedzwering: de eed werd de eedzweerder voorgesproken, en deze antwoordde met Amen (d.i. het wordt bewaarheid), in betrekking van de bij de reinigingseed gevoegde vervloekingen, of: "gij zegt het" (Matth.26:63 vv.) met betrekking tot de gevergte verzekering in ene bezwering van iemand. Merken wij tenslotte nog op, welk onderscheid er is tussen de vloek van de wet en die van het Evangelie. De vloek van de wet was hard, het was als met de zweep achter de arbeider, met de uitroep: "het volle getal tichelstenen zult gij

leveren, en stro zal u niet gegeven worden." De vloek van het Evangelie luidt aldus: "Vervloekt is hij, die niet om niet wil zalig worden, die Gods liefde versmaadt, die Gods vrijheden niet wil aannemen." De wet zegt tot de mens: "Gij slaaf! vervloekt zijt gij, al gij het allerminste aan uw werk laat ontbreken." Hoe verpletterend! Het Evangelie zegt tot de mens: "Gij gevangene! vervloekt zijt gij, als gij niet vrij wilt zijn, gelijk Gods kinderen." Hoe hartontroerend!.

HOOFDSTUK 28.

BELOOFDE ZEGEN. GEDREIGDE VLOEK.

I. Vs.1-68. Om de betekenis van de zegen, die Israël van de Gerizîm, als ook van de vloek, die het op de Ebal moet uitroepen, onder het gehele volk nadrukkelijk in te prenten, ontvouwt Mozes hierop de zegen van de gehoorzaamheid aan de wet en de vloek van de wetsovertreding uitvoerig, en voegt daarbij de wetprediking, die de inhoud van zijn tweede rede uitmaakte (hoofdstuk 4:44-26:9) en nog een uiting over de beloften en dreigingen, bij de wet gevoegd (Ex.20:5), volgens de strekking, hem door de Heere vroeger in de mond gelegd (Ex.23:20-33 Leviticus. 26:3 vv.).

1. En het zal geschieden, indien gij de stem van de HEERE, uw God, vlijtig zult gehoorzamen, waarnemende te doen al Zijn geboden, die ik u heden gebied, zo zal de HEERE, uw God, u, zoals ik u reeds vroeger (hoofdstuk 16:19) gezegd heb, hoog zetten boven alle volken van de aarde.

2. En al deze zegeningen, die ik u hier uiteen zal zetten, zullen over u komen, en u aantreffen, 1)want bereid zijn zij reeds, en zij wachten maar om overvloedig over uitgestort te kunnen worden, en dit zullen zij voorzeker, wanneer gij de stem van de HEERE, uws God, zult gehoorzaam zijn, onder dit beding en dan ook alleen, en om deze reden ben ik verplicht er herhaaldelijk op terug te komen (vs.9,15).

1) Hun werd beloofd, dat de Voorzienigheid Gods hen in al hun zaken voorspoedig zou maken. Deze zegeningen worden gezegd hen te zullen aantreffen (of zoals de Engelse vertaling geeft: hen te zullen overvallen). Dezen, welke God zijn genadige zegen waardig acht, zijn soms gereed, om de zegen als te ontvluchten, of ze af te wijzen en te denken, dat die niet voor hen is, wanneer ze in hun eigen onwaardigheid worden ingeleid. Doch de zegen van de Heere zal hen desalniettemin navolgen, vinden, en hen door Gods bijzondere gunst overvallen en in de schoot geworpen worden in tegenstelling van anderen die gretig, doch tevergeefs, daarnaar zoeken. Dus zal op de grote oordeelsdag de zegen de rechtvaardige overkomen, die zullen zeggen: Heere! wanneer, hebben wij u hongerig gezien, en gespijzigd? (Matth.25:37)

3. Gezegend zult gij zijn in de stad, en gezegend zult gij zijn in het veld, waar gij u maar beweegt.

4. Gezegend zal zijn de vrucht van uw buik, en de vrucht van uw land, en de vrucht van uw beesten, de voortzetting van uw koeien, en de kudde van uw klein vee, dus in uw gehele bezit.

Hoofdstuk 7:13 vv. Ex.23:26

5. Gezegend zal zijn uw korf, 1) en uw baktrog, zodat gij nimmer aan hongersnood ten prooi zult zijn.

1) In de korf werden de vruchten bewaard; in de baktrog de spijzen bereid..

"Voorraadschuur." Het zou vermoeiend zijn alle nutteloze en spitsvindige Joodse verklaringen van deze zegeningen op te sommen. De Jeruzalemse Targum wil, dat met het woord "korf" de korf van de eerstelingen bedoeld wordt, maar ons oog moet verre van eenvoudig zijn, als wij zulke redeneringen begeren. Het is hier duidelijk genoeg voor de eenvoudige bijbellezer, dat én "korf" én "baktrog" benamingen van hetzelfde begrip, (d.i. een verzamelplaats) zijn. Met dezelfde uitleg-ziekte wordt het "in- en uitgaan" (zie vs.6) in verband gebracht met het bezoeken van de synagoge of school..

6. Gezegend zult gij zijn in uw ingaan, gezegend zult gij zijn in uw uitgaan, in alles wat gij binnens- of buitenshuis onderneemt.

7. De HEERE zal, als gij ten strijde uittrekt, geven uw vijanden, die tegen u opstaan, geslagen voor uw aangezicht, en hen geheel in uw macht overleveren; door één weg zullen zij, als een welgeordend leger, tot u uittrekken, maar door zeven, d.i. door vele, wegen zullen zij, in woeste vaart uiteenstuivend, voor uw aangezicht vluchten (Richteren. 7:21 vv.).

8. De HEERE zal de zegen gebieden, dat Hij met u zij in uw schuren, en in alles, waaraan gij uw hand slaat, in al uw arbeid; en Hij zal u zegenen in het land, dat u de HEERE, uw God, geven zal.

9. De HEERE zal u, zoals hetgeen gij innerlijk zijn moet volgens uw roeping (Ex.19:5), ook uiterlijk maken en Zichzelf tot een heilig volk bevestigen, zoals Hij gezworen heeft in uw vaderen, a) wanneer gij de geboden van de HEERE, uw God, zult houden en in zijn wegen wandelen.

a) Genesis 22:6 vv.

10. En alle volken van de aarde zullen zien, aan datgene wat Hij van u maakt, tot prijs van Zijn heerlijkheid, dat de naam van de HEERE 1) over u genoemd is, dat gij werkelijk Zijn eigendomsvolk zijt, en zij zullen voor u, die onmiddellijk onder Zijn bescherming staat, vrezen.

1) Onder de Naam van de Heere hebben wij ook hier te verstaan, de openbaring van Zijn heerlijk en heilig Wezen..

11. En de HEERE zal u doen overvloeien aan goed, in de vrucht van uw buik, en in de vrucht van uw beesten, en in de vrucht van uw land, op het land, dat de HEERE uw vaderen gezworen heeft u te zullen geven.

12. De HEERE zal u, om u deze overvloed te verschaffen, opendoen zijn goede schat, de hemel, om aan uw land regen te geven te zijner tijd, a) en om te zegenen al het werk van uw hand, uw landbouw. En gij zult, door de groteovervloed van alle tijdelijke goederen, aan vele volken lenen, b)maar gij zult niet ontlenen.

a)Deuteronomium. 11:14 b) Deuteronomium. 15:6

In het Hebr. hml alw hml (Lema'elah welo lemattah). LXX epanw kai ouk upokatw, d.i. er bovenop en niet naar beneden. Dit is duidelijk. Het tweede lid van vs.13 is verklaring of bevestiging van het eerste lid. De Heere belooft hier dat als Israël Zijn geboden en instellingen zal onderhouden het steeds meer in aanzien zal komen, steeds meer er bovenop zal komen en niet achteruitgaan..

13. En de HEERE zal u tot een hoofd maken, en niet tot een staart, gij zult in de rij van de volken de eerste, niet de laatste zijn, a) en gij zult alleen boven zijn, en niet onder 1) zijn, wanneer gij horen zult naar de geboden van de HEERE, uw God, die ik u heden gebied te houden en te doen.

a) Jesaja. 9:14 vv.

1) Het is geen vloek zonder, of om een geringe oorzaak. God zoekt geen twist tegen ons, want hoedanige eer zou Hij toch verkrijgen door te willen twisten met een gedreven blad en een droge stoppel?.

De beste adel is van boven. Kon Israël misschien niet in de oudheid met de overige volken wedijveren, welnu, de Heere, de God der eeuwen gaat een verbond met hen aan, en laat hun vrijelijk meedelen in het Zijne. En zodra de Israëlieten ook van hun kant het verbond ongeschonden bewaarden, is hun adel de voornaamste geweest, hebben zij boven de volkeren gezweefd, omdat die adel zijn oorsprong in God had..

14. En gij niet afwijken zult van al de woorden, die ik u heden gebied ter rechter- of ter linkerhand, a) en vooral niet wijkt van het hoofd- en grondgebod, dat gij andere goden nawandelt, om hen te dienen. b)

a)Deuteronomium. 5:32; 17:11 b) Deuteronomium. 6:14; 11:28

De gehele weeklacht, namelijk de zo in het oog vallende macht en bloei van het heidendom in vergelijking met het geringe aantal aanbidders van de Heere, die nog niet eens een enkel van alle landen op aarde het hunne konden noemen, schijnt zeker een sprekend tegenbewijs te zijn van alles, wat Mozes hier zegt; maar de wetgeving van het Oude Verbond moet de wonderbaarlijke zekerheid, waaruit zij ontsproten en waardoor zij gedragen is, dat er in de gemeenschap met de heilige God leven en kracht, maar daarbuiten slechts ondergang en dood is, niet minder ook nog aan haar einde, ja, daar nog wel het sterkst uitdrukken en (het volk) inprenten..

De zegen wordt hier wederom vóór de vloek gesteld; "het is het Evangelie van het Oude Verbond, dat ons onder het beeld van aardse zegen, de hemelse zegen, belooft.

15. Daarentegen zal het geschieden, indien gij de stem van de HEERE, uw God, a) niet zult gehoorzaam zijn, om waar te nemen, dat gij doet al zijn geboden en zijn instellingen, die ik

heden gebied; zo zullen al deze vloeken over u komen en u treffen, 1) zodat juist het tegendeel plaatsvindt van de zegeningen, die ik u opgenoemd heb.

a) Leviticus. 26:14 Klaagl.2:17 Dan.9:11,13 Mal.2:2

De mondige mens wordt hier een grondregel gegeven in vs.2 en vs. 15, waardoor hij zichzelf oordeelt en veroordeelt. "Het is de horoscoop voor tijd en eeuwigheid."

Wat wil men nog meer weten van deze goddelijke openbaring? "O mens, gij bekommert u om de toekomst, gij ondervraagt gesternte en kalender; stel u dit hoofdstuk voor ogen; het zal u geluk en zegen geven, als gij God gehoorzaamt, en in tegenovergesteld geval, ongeluk en vloek."

Zoals van de zegeningen gesproken wordt, dat zij de mens zullen overkomen en treffen, zo wordt dit ook van de vloek gezegd. Zegen en vloek staan vlak tegenover elkaar..

16. Vervloekt zult gij zijn in de stad, en vervloekt zult gij zijn in het veld.

17. Vervloekt zal zijn uw korf, voorraadschuur en uw baktrog.

18. Vervloekt zal zijn de vrucht van uw buik en de vrucht van uw land, de voortzetting van uw koeien, en de kudde van uw klein vee.

19. Vervloekt zult gij zijn in uw ingaan, en vervloekt zult gij zijn in uw uitgaan.

20. De HEERE zal, in plaats dat zegen en eendracht onder u zij (vs.8), onder u zenden de vloek, de versterking en het verderf, in alles, waaraan gij uw hand slaat, dat gij doen zult, totdat gij verdelgd wordt, en totdat gij haastig omkomt, vanwege de boosheid van uw werken, waarmee gij Mij verlaten hebt.

Na de inleiding in vs.15 welke aan die in vs.1 en 2 beantwoordt, stelt Mozes tegenover de zegenbeloften (vs.4-8) vloekbedreigingen, die evenals die, zo veel omvattend mogelijk zijn en waar het niets minder geldt dan de volkomen uitbetaling van de zondebetaling. Nu weet Mozes evenwel, in de verlichting van de Heilige Geest, zo goed als wij, dat de betaling van de zonde de dood is; maar diens voorlopers zijn een talloze menigte van lichamelijke smarten en noodlottige ziekten. Een heel leger van dezen wordt in het volgende over Israël bezworen, in toenemende uitgebreidheid en vreselijkheid. Evenwel heeft Mozes niet opnieuw, zoals in Leviticus. 26:14 vv. te doen met de ongehoorzaamheid en weerstrevigheid van het volk in haar traspgewijs voortschrijden, maar hij heeft de afval in het algemeen meer in het oog, en stelt daarom niet plaag na plaag met traspgewijze opklimming voor ogen, maar veeleer vat hij alle plagen in één bundel samen. Uit deze bundel neemt hij, als uit een pijlkoker, zijn pijlen en werpt die in vijfvoudige aanval (vs.21-26; 27-34; 35-45; 46-57; 58-68) naar Israël. Al de zware bezoeken, die de latere geschiedenis ons verhaalt, dat óf in de oudheid, óf in de middeleeuwen dit volk getroffen hebben, ja, zelfs hun huidige verhouding onder de volkeren, alles is in dit hoofdstuk voorzien en voorzien. Dit hoofdstuk is, zoals Luther terecht zegt,

evenzeer het langste als het gemakkelijkste; er is niet veel uit te leggen, waar de geschiedenis zelf uitlegger geworden is..

21. De HEERE zal u de pest 1) doen aankleven, totdat Hij u verdoe van het land, waar gij naar toe gaat, om dat te erven.

1) De pest (Hebreeuws *deber*, d.i. verderving) is een, in Egypte inheemse ziekte, die zich onder zekere omstandigheden, ook over andere landen, nl. Palestina en Syrië verbreidt, en voor deze daarom epidemisch (aanstekend) wordt, en zijn grond vindt in een door Miasma (aanstekingsstof in de lucht) ontstane vergiftiging van het bloed. Prüner in zijn geschrift "ziekten van het Oosten" kenschetst haar als een kwaal, wiens wet het is, geen regel te hebben, en dat reeds in gewoon spraakgebruik de gepersonifieerde trouweloosheid, doortraptheid en boosaardigheid betekent. Hij onderscheidt twee hoofdsoorten; de ene lijkt in haar loop op de boosaardige koorts; de andere op de typhus. Als een algehele verstoring van de lichaamskracht kondigt zich de pest al dadelijk aan door een met hevige koorts verbonden zwakte, neergedruktheid en onuitsprekelijke angst. Op een lichte huivering volgt hevige hoofdpijn aan het voorhoofd, inwendig brandende hitte, duizeligheid, zucht tot slapen of gehele slapeloosheid, beklemming van de borst, toenemende onpasselijkheid, vervolgens een eerst slijmig, dan zwart, gallig, dikwijls bloederig, braken met hevig wringen gepaard, buikloop, pijn in de rug en de ledematen. De ogen, eerst glanzend en vochtig, worden star, dof en in de hoeken met bloed belopen. Het gehoor en de tong wordt zwaar, de verdoving klimt; stille deliriën (tekenen van waanzin) en trekkingen worden waargenomen; het gelaat is jammerlijk verdraaid. De dood komt meestal snel, binnen 24 uur. Wanneer echter het gestel van de zieke de eerste schok weerstaat, dan komen gewoonlijk op de derde dag de pestbuilen te voorschijn, een of meer in getal, en de karbonkels of pestblazen op verscheidene uitwendige delen en later dikwijls nog brandzweren op schouders, schenkels, rug, hals en dijen. Bij het verschijnen van de pestzweren, en het wijken van de koorts ten gevolge van een kritisch (beslissend) zweten op de derde dag, bestaat er hoop op genezing; als namelijk de pestzweren niet wegtrekken of brandig worden, maar doorbreken en etteren (2 Koningen. 20:1 vv. Jesaja. 38:9 vv.). Zonder pestbuilen geneest niemand; maar zelfs, als zij niet kwaadaardig zijn, is de zieke gedurende 40 dagen niet buiten gevaar. Na het eerste uitbreken van de ziekte is besmetting en dood bijna in één ogenblik; later heeft de zieke gewoonlijk nog drie dagen; langzamerhand begint nu de sterkte van de smetstof te minderen en meerdere zieken komen ervan op..

22. De HEERE zal u slaan met toring a) en met koorts,

b) hete koortsen, en met vurigheid, typhouse koortsen, en met hitte, afwisselende koorts, en met 1) droogte, c) en met brandkoren, 2) (Duitse vertaling = giftige lucht), en met honingdauw, het verwelken van het koren, die u vervolgen zullen totdat gij omkomt.

a) Leviticus. 26:16 b) Matth.8:14 Joh.4:52 c) 1 Kon.17:7

1) Deze vertaling rust op de lezing Choreb; als men deze vertaling vasthoudt, zou er met "droogte" reeds een begin gemaakt worden met de hovenplagen. Een andere lezing daarentegen heeft Chereb =" zwaard;" zodat er tussen de vier plagen van de mensen en de

twee van de veldvruchten het verbranden van de aren en het "geel worden" door verzengende winden, voor het korrels krijgen van de halmen) midden in de oorlog werd geplaatst als een overgangsplaa, die de landman en zijn vruchten gelijk vernielt. Het laat zich niet bepalen, welke de juiste lezing is (Deuteronomium. 2:17)

2) Onder brandkoren heeft men te verstaan die plaag, waardoor het koren verbrandt of verdort veroorzaakt door de Kadiem, een oostenwind, komende uit de overjordaanse woestijnen. Met honingdauw, het geel worden van de bladeren, zodat de halmen geen aren voortbrachten. Wij hebben hier zeven plagen als bewijs, dat zij werkelijk door God werden toegezonden..

23. En uw hemel, die boven uw hoofd is, zal koper zijn, en de aarde, die onder u is, zal ijzer zijn, zodat die geen regen zal geven, en deze, onbewerkbaar als zij is, geen vruchten zal opleveren (Leviticus. 26:19).

24. De HEERE, uw God, zal in zulke tijden van aanhoudende droogte pulver en stof tot regen van uw landsgeven, 1) dat u uw toestand nog onverdragelijker maakt, door de hitte nog te vermeerderen en de in te ademen lucht te bezwangeren, van de hemel zal het op u neerdalen, totdat gij verdelgd wordt, want daarop komen alle plagen neer.

1) Volgens Robinson wordt de lucht in Palestina bij grote hitte dikwijls vervuld met stof en zand, wanneer de z.g. Sirocco waait, zodat zij dan niet zelden lijkt op de gloed van een brandende oven..

25. De HEERE zal u, in tegenstelling tot vs.7, verslagen geven voor het aangezicht van uw vijanden; a) door één weg zult gij tot hem uittrekken, en door zeven wegen zult gij voor zijn aangezicht vluchten; en gij zult van alle koninkrijken van de aarde aangeraakt worden, woordelijk: tot heen- en weerbeweging, zoveel alstot een speelbal, voor alle koninkrijken van de aarde (Jeremia. 15:4; 24:9; 29:18; 34:17)

a) Leviticus. 26:17

26. En uw dood lichaam zal, in plaats van in een eervol graf bijgezet te worden, aan al het gevogelte van de hemel, en aan de beesten van de aarde tot spijs zijn; en niemand zal ze afschrikken, niemand zal uw lijk in bescherming nemen tegen hun vraatzucht (1 Kon.14:11 Jer.16:4 Ezech.29:5).

27. De HEERE zal u slaan met zweren 1) van Egypte, met de Egyptische melaatsheid, de zogenaamde Elephantiasis, a) en met spenen, speenvormige zweren aan de achterdelen, Hoemorhoische b) knobbel, en met droge schurft en met krauwsel, 2) waarvan gij niet zult kunnen genezen worden.

a) Zie Le 13.3 b) 1 Samuel. 5:6,9,12

1) De knobbelmelaatsheid is eigenlijk een Egyptische ziekte (daarom: "zweren van Egypte). Zij begint evenals de witte, maar onderscheidt zich door knobbel-eerst door grootte van een

erwt, dan van een kippenei-in het gezicht en aan de leden, waartussen het vlees wegzinkt. De pijn is niet hevig, ook vertoont zich maar weinig uitslag; maar tegen het einde van de ziekte ontstaan vele etterzweren, welke de gewrichten los maken, zodat het ene lid na het andere afvalt. Het gezicht is ook hier opgezwollen en blinkend, de blik wild, strak, de ogen bolrond en druipen. Onverzadelijke vraatzucht en wellustige prikkelingen zijn ook aan deze soort van ziekte eigen. De zinnen verstompen; langzamerhand neemt de stem af; droefgeestigheid, vreselijke dromen, sterk opzwellen en hard worden van de voeten, waardoor zij als olifantsvoeten worden (vandaar de naam Elephantiasis) en een schilferachtige, gespleten huid krijgen, zijn aan deze ziekte eigen. Ook deze ziekte heeft een aangegeven duur, dikwijls meer dan 20 jaar, waarop de dood soms plotseling verrast ten gevolge een zwakke koorts of van gruwelijke verstikking.

2) Een ziekte, na verwant aan de vorige, en welke een geweldige jeuk veroorzaakt..

28. De HEERE zal u slaan met onzinnigheid en met blindheid naar de geest, en met verbaasdheid van hart, verstandsverbijstering.

29. Dat gij op de middag zult om u heen tasten, zoals een blinde omtast in het donkere, dat gij radeloos zult zijn in verhoudingen, die onder andere omstandigheden helder waren, evenals een lichamelijk blinde zelfs op de helderste dag in het onzekere rondtast, en uw wegen niet zult voorspoedig maken, omdat gij in uw radeloosheid geen middelen zult vinden; maar gij zult alleen door vreemden verdrukt en beroofd zijn alle dagen, en er zal geen verlosser zijn 1) om u te helpen.

1) Naast de lichaamsplagen ook plagen van de geest; naast het geslagen worden aan het lichaam, ook het geslagen worden aan de geest. Op allerlei terrein zal Israël, vanwege zijn godverlating en godverzaking de geduchte straffen van God ondervinden..

Hier is het minder aan eigenlijke waanzin en krankzinnigheid te denken, als veeleer aan een uit de hoogste angst, zorg en moeite voortspruitende geestesverwarring. (Vgl. vs.34. De nood en de kwelling zouden zo'n hoogte bereiken, dat hun hoofd en zinnen zouden vergaan van radeloosheid; zoals men dat altijd ondervindt als men in grote gevaren beroofd wordt van de nodige tegenwoordigheid van geest..

30. Gij zult een vrouw ondertrouwen, maar een ander man zal haar beslapen; een huis zult gij bouwen, maar daarin niet wonen; een wijngaard zult gij planten, maar die niet algemeen maken, gij zult hem niet in eigen vruchtgebruik hebben (hoofdstuk 20:5-7).

Men denkt hier slechts aan de verdukkingen, die de Israëlieten ten tijde van de Richteren, toen zij slechts heimelijk enigszins konden oogsten, geleden hebben en vooral naderhand, nadat Israël onder alle volken verstrooid was en zijn bezitting voor fanatieke naam-Christenen moest verbergen..

31. Uw os zal voor uw ogen geslacht worden, maar gij zult daarvan niet eten, uw ezel zal van voor uw aangezicht geroofd worden, en tot u niet terugkeren, uw klein vee zal aan uw vijanden gegeven worden, en voor u zal geen verlosser zijn.

32. Uw zonen en uw dochters zullen aan een ander volk tot slaven en slavinnen gegeven worden, dat het uw ogen aanzien, hoe zij onbarmhartig voortgesleurd worden, en gij zult naar hen, naar hun terugkeer uit de vreemde smachten en van verlangen bezwijken de hele dag, maar het zal in het vermogen van uw hand niet zijn, 1) ook maar het minste tot hun verlossing toe te brengen.

1)Letterlijk: maar uw hand zal u niet tot een God zijn, d.i. gij zult aan die toestand niet het minste kunnen veranderen, alle hulp zal u ontbreken..

33. De vrucht van uw land en al uw arbeid, die gij met moeite verkregen hebt, zal een volk eten, dat gij niet gekend hebt; en gij zult alle dagen alleen door dat volk, als vergelding voor die vrucht, verdrukt en verpletterd zijn.

34. En gij zult onzinnig zijn vanwege het gezicht van uw ogen, door de aanschouwing van zoveel jammer en harteleed, dat gij zien zult.

35. De HEERE zal u slaan met boze zweren aan de knieën en aan de benen, waarvan gij niet zult kunnen genezen worden, van uw voetzool af tot aan uw schedel.

Hier wordt zeker de gewrichtenmelaatsheid, een bastaardsoort van de knobbelmelaatsheid bedoeld (vs.27); hier richt zich de woede van de ziekte op de gewrichten en vooral op die van de voeten. Toch heeft Mozes niet zozeer met de ziekte, als zodanig te doen, maar meer met haar gevolgen en werking. Zij maakte het door haar aangetaste gaan en staan onmogelijk en sloot hem naar de wet uit van de gemeenschap met het Verbondsvolk: en dat is het dan ook eigenlijk, waarom het hem te doen is. Israël zal van alle levenskracht beroofd en door God verworpen worden, de melaatsheid is daarbij meer het beeld en de gelijkenis of de concrete vorm, waarin hij zijn gedachte uitspreekt. Dit blijkt hetn duidelijkst uit het toevoegsel "van de voetzool af tot aan de hoofdschedel;" want bij gewrichtenmelaatsheid blijven de overige lichaamsdelen meestal in een tamelijk gezonde toestand en de zieken kunnen na het afvallen van de zieke ledematen weer tot een zekere hoogte genezen..

36. De HEERE zal u, bovendien uw koning, die gij over u zult gesteld hebben, a) en onder wiens beschutting gij meende u tegenover uw vijanden te kunnen staande houden, doch die het juist daartoe gebracht heeft, dat gij uwhemelse Koning verworpen hebt, en door hem verstoten zijt,

b) doen gaan tot een volk, dat gij niet gekend hebt, vanwege zijn nietigheid, noch uw vaderen, en aldaar zult gij tot straf daarvoor, dat gij de Heere niet hebt willendienen, dienen andere goden, hout en steen, dat ook door uw verdrukkers gediend wordt (hoofdstuk 4:28).

a)Deuteronomium. 17:14 b) 1 Samuel. 8:19 vv.; 1 Kon.12:26 vv.; 2 Koningen. 21:9 vv.

Hier blijkt weer zo duidelijk, hoe Mozes de profeet van het Oude Verbond is geweest. Hij ziet honderdtallen van jaren vooruit niet alleen, maar voorspelt het precies zoals het in later eeuwen geschied is..

37. En gij zult, terwijl gij geroepen was om het hoogste te zijn onder alle volken op aarde, en algemeen als een heilig volk gevreesd te worden, zijn tot een schrik, tot een spreekwoord, en tot een spotrede, onder al de volken, waarheen u de HEERE leiden zal (1 Kon.9:7 Jer.24:9).

38. a) Gij zult veel zaad op de akker uitstrooien, maar gij zult in de oogsttijd weinig inzamelen; want de sprinkhaan zal het verteren.

a) Micha 6:15 Hagg.1:6

39. Wijngaarden zult gij planten, en bouwen, maar gij zult geen wijn drinken, noch iets, daargelaten het persen, een enkel druifje voor dagelijkse verfrissing vergaderen; want de worm, de wijngaardkever, die daarin zo verderfelijk is, zal het opeten.

40. Olijfbomen zult gij hebben in heel uw gebied, maar gij zult u met olie niet zalven; want uw olijfboom zal zijn vrucht afwerpen, voordat die tot rijpte gekomen is, en als gij komt, zult gij niets dan bladeren vinden (Joël 1:10).

41. Zonen en dochters zult gij gewinnen, maar zij zullen voor u niet zijn, gij zult ze met moeite opkweken, maar gij zult daarvoor niet beloond worden; want zij zullen in gevangenis gaan, weggerukt zijnde voor uw ogen.

42. Al uw geboomte, en de vrucht van uw land zal het boos gewormte erfelijk bezitten, en gij zult er u niet van kunnen ontslaan, om van het land van uw erfenis vrucht te plukken.

43. De vreemdeling, die in het midden van u is, en niet door die plagen getroffen wordt, zoals gij voorheen in Egypte onaangetast bleef, a) zal hoog, hoog boven u opklimmen; en gij zult laag, laag neerdalen.

a) Ex.9:6,26

44. Hij, de vreemdeling, zal u lenen, maar gij zult hem niet lenen, omdat hij het niet nodig heeft, en gij hiertoe niet in staat zal zijn; hij zal tot een hoofd zijn, en gij zult tot een staart zijn, het geringste van alle volkeren.

45. En al deze vloeken, waarvan ik gesproken heb, zullen over u komen, en u vervolgen, zoals een vijand, die niet ophoudt voordat hij u ingehaald heeft, en u treffen, totdat gij verdelgd wordt, omdat gij de stem van de HEERE, uw God niet gehoorzaam zult geweest zijn, om te houden zijn geboden en zijn instellingen, die Hij u geboden heeft.

46. En zij zullen onder u tot een teken en tot een wonder zijn, ja, onder uw nageslacht tot in eeuwigheid, en zij, deze vloeken, die u treffen, zullen u en uw zaad tot een teken zijn tot in

eeuwigheid, want zij zullen u door hun uitgebreidheid en vreselijkheid op in het oog vallende wijze het bovennatuurlijke ingrijpen van God in uw lotsbestemming doen erkennen;

47. Omdat gij de HEERE, uw God, niet gediend zult hebben met vrolijkheid en goedheid van hart, terwijl gij hiertoe toch alle reden hadt vanwege de veelheid van alles, daar gij aan alles overvloed had; maar juist deze overvloed van de u door de Heere geschonken goederen heeft u overmoedig gemaakt, en uw hart tegen hem verhard (Deuteronomium. 6:11 vv.; 8:7 vv.; 31:20; 32:15 Nehemiah. 9:26 vv.).

Wel is Israël in voor- en tegenspoed een teken voor de wereld geweest. Bij een volk zo beweeglijk van hartstochten als de baren van de zee, wordt het dienen van God of van de zonde het best opgemerkt. Wat hier voorzegt is, is geschied, wat vervolgens voorzegt is, zal geschieden. Nog is het volk van Israël tot een teken van Gods openbaring voor de wereld, nog staat het daar als een levende hinderpaal voor ongeloof en godsverzaking. Nee, "geen teken kan gegeven worden, dat gelijk is aan de verwoesting van het joodse volk, het aanhouden van de ballingschap uit hun land, en hun ellendig wedervaren in alle andere landen. De gehele wereld kan duidelijk zien, dat de God van hun vaders hen heeft verworpen, want zij hebben geen tekens of kenmerken van Zijn oude en gewone gunstbewijzen; terwijl ontelbare littekens van Zijn geduchte verontwaardiging tegen hun vaders nog ongeheeld blijven aan hun kinderen, na het voorbijgaan van meerdere geslachten, dan die in het beloofde land voorspoed genoten hebben.

48. Zo zult gij, omdat gij de Heere niet hebt willen dienen, om verder in het volle bezit van Zijn genadegaven te leven, uw vijanden, die de HEERE tot voltrekking van Zijn strafgericht onder u zenden zal, dienen, met een dienst harder dan de dienst van de Heere, in honger en in dorst, en in naaktheid, en in gebrek van alles; en Hij zal een ijzeren juk op uw hals leggen, omdat gij de Heere, uw God, een ijzeren nek hebt toegekeerd, totdat Hij u verdelgt Jesaja 8:6).

"Als men God niet dienen wil, moet men, als een slaaf van zijn lusten, de zonde, de wereld en de duivel dienen, en dat alles met een versmachtende geest, die er toch geen rust en genoegten onder heeft, en erbij moet komen."

Het is een ellendige dienst om (evenals de verloren zoon bij de zwijnen) de wereld te dienen.

49. De HEERE zal tegen u een volk verheffen van verre, van het einde van de aarde, een volk dat snel en geweldig op u aanstormt, zoals een arend vliegt, 1) die met geweldige vaart op zijn prooi neerschiet en zijn klauwen daarin slaat, een volk, eindelijk, wiens spraak gij niet zult verstaan; 2)

1)"Hier worden duidelijk de Romeinen bedoeld;" zij kwamen van verre, hetgeen van de Chaldeeën zozeer niet kan gezegd worden. De forsheid van de krijgslieden wordt met die van een arend vergeleken; wie denkt hier wederom niet aan de geharde, alles trotserende krijgsdrommen van de Romeinen; en bovendien "weet ieder, dat de Romeinen de Arend in

hun vaandels gevoerd hebben; op dezelfde manier beschrijft Homerus de aanstormende Achilles."

2) De profeet Jesaja (hoofdstuk 5:26; 28:11; 33:19) schildert de Assyriërs als een volk, wiens taal onverstaanbaar is. Met dit volk wordt hier de gehele wereldmacht bedoeld, welke Israël vanwege zijn zonden zou onderdrukken..

50. Een volk stijf van aangezicht, wreed van uiterlijk en hard van hart, en dat daarom het aangezicht van de oude niet zal aannemen, noch de jonge genadig zijn.

51. En het zal de vrucht van uw beesten en de vrucht van uw land opeten, totdat gij verdelgd zult zijn, dat u geen koren, most, noch olie, voortzetting van uw koeien, noch kudde van uw klein vee zal over laten, totdat Hij u verdoe.

52. En het zal u beangstigen in al uw poorten, totdat uw hoge en vaste muren neervallen, waarop gij vertrouwd in uw gehele land, ja, het zal u beangstigen in al uw poorten, in uw gehele land, datzelfde land, dat u de HEERE, uw God, gegeven heeft.

Deze voorspellingen kunnen én op de Chaldeeën én op de Romeinen toegepast worden, maar niet het minst op de laatsten. Zie Jesaja. 5:26 vv.; 33:19 Jer.5:15; 6:22; 48:40; 49:22 Klaagl.5:12 Ezech.17:3,7 Hab.1:6 vv.

53. En a) gij zult eten de vrucht van uw buik, het vlees van uw zonen en van uw dochters, die u de HEERE, uw God, gegeven zal hebben; in de belegering en in de benauwing, waarmee uw vijanden u zullen benauwen.

a)Leviticus. 26:29; 2 Koningen. 6:29 Klaagl.4:10

54. Aangaande de man, die teder onder u, en die zeer wellustig geweest is, zodat hij slechts de uitgezochtste gerechten genoot, zijn oog zal kwaad zijn, hij zal afgunstig zijn, tegen zijn broeder, en tegen de vrouw van zijn schoot, en tegen zijn overige zonen, die hij overgehouden zal hebben, die tot dusverre gespaard zijn.

55. Dat hij niet aan een van die zal geven van het vlees van zijn zonen, die hij eten zal, maar het voor zich alleen behouden, omdat hij voor zich niets heeft overgehouden 1) van al zijn goederen, in de belegering en in de benauwing, waarmee u uw vijanden in al uw poorten zal benauwen.

1) Zo hoog zal de hongersnood klimmen, dat de man niets zal overhouden, om aan de zijnen te geven en hij zijn kinderen en zijn vrouw nog zal misgunnen het vlees van zijn eigen bloed..

56. Aangaande de tedere en wellustige vrouw onder u, die in haar weelderigheid en wellust niet verzocht heeft haar voetzool op de aarde te zetten, maar die zich, als zij uitging in gemakkelijke draagstoelen, of door zacht voortstappende ezels liet dragen, en zich thuis wellustig in zachte kussens neervleide, omdat zij zich wellustig en teder hield; haar oog zal

kwaad zijn, scheel zien, tegen de man van haar schoot, en tegen haar zoon en tegen haar dochter, zij zal afgunstig tegen hen zijn.

57. En dat¹⁾ om haar nageboorte, die van tussen haar voeten uitgegaan zal zijn, bij haar verlossing, en om haar zonen, die zij gebaard zal hebben; want zij zal, gedurende de belegering, hen, eerst de nageboorte en vervolgens de pas geboren kinderen zelf, eten in het verborgene, om niet, zelfs niet aan haar allernaaste betrekkingen, iets mee te delen, omdat gebrek aan alles, in de belegering en in de benauwing, waarmee uw vijand u zal benauwen in uw poorten.

2)

1) En dat. Beter nog: En dat wel, om daarmee te wijzen op het ontzettende van de zaak..

2) Hoe van dit alles zich reeds een beginsel vertoonde ten tijde van de Syriërs in Samaria, hoe reeds de vervulling plaatshad bij de belegering van Jeruzalem door de Chaldeërs, vergelijk daarover de aangevoerde plaatsen bij Leviticus. 26:26; 2 Koningen. 6:28 Klaagl.2:20; 4:10. Op het verschrikkelijkst evenwel werden Mozes' woorden tot daadzakelijke werkelijkheid bij de belegering van Jeruzalem door de Romeinen in het jaar 70 na Chr. Josephus schrijft van de uitgebreidheid van de toenmalige nood. Om een kleine bete brood hebben de beste vrienden dikwijls gehouwen en gestoten. De kinderen trokken de ouders, vader en moeder dikwijls hun kinderen de spijs uit de mond. Broeders noch zusters erbarmden zich daar over elkaar. Een schepel koren kostte vele guldens. Velen hebben van grote honger koemest, anderen zadeldriemen of het leer van de schilden afgeknaagd en gegeten. Enige werden dood gevonden met hooi in de mond. Sommigen hadden beproefd in geheime gemakken met vuil en mest hun honger te stillen, en er is zo'n geweldige menigte van de honger gestorven, dat Ananias, Eleazars zoon, welke gedurende de belegering naar Titus gevlucht was, aantoonde, dat 150.000 lijken in de stad gevonden en begraven zijn. Op een andere plaats zegt hij: Er was een voornaam vrouw uit het overjordaanse, die uit vrees naar Jeruzalem gevlucht was. Toen nu de stad zo fel benauwd werd, heeft zij haar jongste kind, door honger gedreven, geslacht in de wieg, de helft gebraden en opgegeten, terwijl zij de andere helft aan de haar bedreigende krijgslieden voorzette..

58. Indien gij niet zult waarnemen te doen al de woorden van deze wet, die in dit boek (de Pentateuch, vooral van Exodus tot het einde van de wetprediking) geschreven zijn, om te vrezen deze heerlijke en vreselijke Naam, 1)de HEERE, uw God, en aan de profeten te gehoorzamen, die de Heere, als mij, uit u en uw broeders zal verwekken (hoofdstuk 18:15 vv.).

1) Daarop moest het streven van Israëls volk gericht zijn. Dit gevolg moest het onderhouden van de geboden van de Heere hebben. Niet om zichzelf wille, maar opdat Israël de Heere zou vrezen en de openbaring van Zijn hoogheilige Naam zou hoog houden. Opdat God de eer van Zijn werk zou krijgen..

59. Zo zal de HEERE uw plagen wonderlijk maken, u op nog zwaarder en onverdraaglijker wijze bezoeken, bovendien de plagen van uw zaad, het zullen grote en gewisse plagen, en boze en gewisse ziekten zijn.

60. En Hij zal op u doen keren alle kwalen van Egypte, waarvan gij gevreesd hebt, en alle gevaarlijke, gruwelijke ziekten, die daar thuis zijn, zij zullen u aanhangen, terwijl zij anders verre van u gebleven zouden zijn (Ex.15:26; 23:25).

60. En Hij zal op u doen keren alle kwalen van Egypte, waarvan gij gevreesd hebt, en alle gevaarlijke, gruwelijke ziekten, die daar thuis zijn, zij zullen u aanhangen, terwijl zij anders verre van u gebleven zouden zijn (Ex.15:26; 23:25).

61. Ook alle ziekte, en elke plaag, die in het boek van deze wet 1) niet geschreven is, want aan de Heere staan om u te tuchtigen nog geheel andere middelen ten dienste, dan waarmee Hij Egypte kastijdde, zal de HEERE over u doenkomen, totdat gij verdelgd wordt.

1) Boek van deze wet, d.w.z. in de wetten, welke de Heere gedurende die veertig jaar het volk had gegeven. God wil Israël nog eens vermanen, om al zijn instellingen trouw te houden en op te volgen..

Wij moeten in aanmerking nemen, dat de verschillende plagen, vooral die van de ziekten, grootendeels een gevolg waren van bijzondere zonden, waaronder wellust en onreinheid een grote rol spelen. Wie de zonden van Egypte niet losliet, nam tevens (niets is rechtvaardiger) de straffen mee over. Hiertegen waakte Mozes op Gods bevel het allernauwkeurigst. Israël moest in zijn gehele volksbestaan een reine tempel van Jehovah zijn, die niet alleen woonde in hun tempel, met handen gemaakt..

62. En gij zult, omdat gij zelf de kiem van de ontbinding in u opgenomen hebt, en de wortel van uw zelfstandige volksbestaan geschonden en uitgerukt hebt, met weinigen mensen overgelaten worden, in plaats dat gij geweest zijt als de sterren van de hemel in menigte; omdat gij de stem van de HEERE, uw God, niet gehoorzaam geweest zijt.

a) Deuteronomium. 10:22

63. En het zal geschieden, a) zoals de HEERE zich over u verblijdde, 1) u goed doende en u vermenigvuldigende, also zal zich de HEERE over u verblijden, u verdoende en u verdelgende; en gij zult uitgerukt worden uit het land, waar gij naar toe gaat, om dat te erven.

a) Jesaja. 1:24

1) Het ligt in het begrip van al Gods handelingen, dat het met volkomen vreugde gebeurt..

De Heere kan zich wel tot in Zijn hart bedroeven, als Hij de boosheid ziet de overhand nemen; het mag zijn, dat Hij geen welgevallen heeft in de dood van de zondaar, maar dat hij zich bekeert en leeft (hoofdstuk 30:7), en Hij moge zich verheugen als Hij van een zondaar,

die zich, bekeert, wél kan doen-maar tegen de smart, welke Hem aan die kant aangebracht wordt, moet aan de andere kant de vreugde opgewogen kunnen worden. Smart het Hem Zich niet door Zijn genade te kunnen verheerlijken, dan moet Hij Zich verheugen, als Hij Zich door Zijn heiligheid kan verheerlijken..

64. En de HEERE zal u verstrooien a) onder alle volken, van het ene einde van de aarde tot aan het andere einde van de aarde; en aldaar zult gij andere goden dienen, die gij niet gekend hebt, noch uw vaders, hout en steen.

a) Deuteronomium. 4:27 Nehemiah. 1:8

65. Daartoe zult gij onder deze volken niet stil zijn, en uw voetzool zal geen rust hebben; want de HEERE zal u aldaar een bevend hart geven, en bezwijking van de ogen naar de verlossing, en matheid van ziel, droefgeestigheid en neerslachtigheid.

66. En uw leven zal tegenover u hangen, het zal zweven aan een zijden draad, en gij zult nacht en dag schrikken, en gij zult van uw leven niet zeker zijn.

67. 's Morgens zult gij zeggen: Och, dat het avond ware! en 's avonds zult gij zeggen: Och, dat het morgen ware! omdat de schrik van uw hart, waarmee gij zult verschrikt zijn, en omdat het gezicht van uw ogen, dat gij zien zult; zulke verschrikkelijke dingen zult gij beleven en ondervinden, dat gij in de smart zijnde moet uitroepen: Och, was dit ogenblik voorbij; en deze beker van mijn lippen genomen, hoewel gij toch het bewustzijn omdraagt, dat de toekomst niets helderder, niets minder smartvol is.

68. En de HEERE zal u naar Egypte, een land van de slavernij en dienstbaarheid, doen terugkeren in schepen, 1) zodat ontvluchten onmogelijk is; door een weg, waarvan ik u gezegd heb, met het oog op de mogelijkheid, dat gij mijn geboden onderhieldt: Gij zult die niet meer zien; en aldaar zult gij, door ellende en kommer verteerd, u aan uw vijanden willen verkopen tot dienstknechten en tot dienstmaagden; maar zozeer zult gij in verachting zijn, dat men u niet zal willen hebben, maar er zal geen koper zijn.

2)

1) In schepen. Deze uitdrukking dient, om aan te duiden, dat ontvluchting onmogelijk was. De volgende uitdrukking: door een weg, waarvan ik u gezegd heb: gij zult die niet meer zien, moet dienen tot versterking van het voorgaande, om het zekere ervan aan te duiden. Israël is toch niet op schepen uit Egypte ontvlucht, maar, wil de Heere zeggen, zo zeker als gij, indien gij mijn geboden gehoorzaamt, Egypte niet weer zult zien, zo zeker zult gij eenmaal weer in slavernij komen, indien gij mijn geboden ongehoorzaam zijt..

2) Van vers 58 hebben wij Israël's lot voor ons sedert de verwoesting van de tweede tempel tot aan onze tijd. Titus zond na de verovering van Jeruzalem 17.000 volwassen Joden voor zware arbeid naar Egypte; en die nog geen 17 jaar oud waren liet hij publiek verkopen. Ook onder Hadrianus werden talloze Joden voor een spotprijs verkocht bij Rachels graf. Bij hopen konden zij geen eigenaar vinden, zozeer waren zij in minachting. Gewagen wij dan van die

verschrikkelijke tijden, die het vroegere volk van God in de middeleeuwen heeft moeten doorworstelen en van zijn tegenwoordige toestand, wanneer het vaderland noch volksbestaan heeft, en trots alle rechten, die het geniet, het gevoel van verstoting door zijn God in zich omdraagt, zodat het met alle kracht zich vastklemmt aan de God van deze wereld, dan hebben wij de vervulling van het goddelijk woord in handtastelijke zaken voor ons..

En zo men alleen het oog slaat op de verstrooiing van de Joden en enige van de daarmee gepaard gaande omstandigheden-hoe hun stad vernield werd-hun tempel, die vroeger hun vast toevluchtsoord uitmaakte, tot de grond toe geslecht en overgeploegd werd als een veld-hoe hun land verwoest en zij zelf in menigte vermoord werden-hoe zij door het zwaard, de honger en de pest vielen, hoe een overschot bleef, maar beroofd, vervolgd, en in slavernij gevoerd werd-uit hun eigen land verdreven, niet naar een schuilplaats in het gebergte, waar zij, in veiligheid hadden kunnen wonen, maar verspreid onder alle volken, en overgelaten aan de genade van een wereld, die hen overal haatte en verdrukte-in stukken geslagen als een wrak in de storm en over de aarde verspreid, zoals zijn overblijfselen over het water; en hoe zij in plaats van te verdwijnen of zich te vermengen met de volken, een volkomen onderscheiden volk blijven-overal dezelfde smaad, dezelfde bespotting en verdrukking ondervindende-geen rustplaats kunnende vinden zonder een vijand aan te treffen, die hen spoedig van daar drijft-zich vermenigvuldigende te midden van al hun ellende-hun vijanden overlevende, -zonder te veranderen, het verdwijnen van verscheidene volken, en de beroeringen van allen aanschouwende-van hun zilver en van hun goud beroofd, schoon hun hart nog daaraan hangt als het struikelblok van hun overtredingen-dikwijls zelfs van hun kinderen beroofd-benauwd en verjaagd, doch altijd eenstemmig en onveranderd-gestadig verdrukt, doch nimmer verbroken- zwak en vreesachtig, treurig en bedroefd-dikwijls onzinnig door de aanblik van hun diepe ellende-gedurig op de lippen van de spotters-de smaad en aanfluiting van alle volken, en altijd gebleven, zoals zij tot op de huidige dag zijn, de enige bijnaam, die aan de gehele wereld gemeen is; -hoe verwijdert elk van deze daadzaken uit haar aard alle denkbeeld van gissingen, en hoe kon een sterveling, een honderd achtereenvolgende geslachten overziende, enige van deze wonderen hebben voorspeld, die nu in latere dagen aan het licht zijn gebracht? "Deze openbaring is een zichtbaar blijk van Gods macht en voorwetenschap....zij vormt een onbestijgbare verschansing aan de drempel van het ongeloof, die door geen menselijke list geslecht en door geen aanvallen overmeesterd kan worden."

HOOFDSTUK 29.

VERNIEUWING VAN HET VERBOND.

I. Vs.1-30:20. Nadat also de vernieuwing van het verbond, dat de Heere eens met Israël op Horeb gesloten heeft, geheel en al is voorbereid, volgt dit nu op een feestelijke wijze, -evenwel niet met dien verstande, dat de Sinaitische verbondssluiting, zoals zij volgens Ex.24:1-11 voltrokken werd, nog eens werd herhaald, want daaraan was geen behoefte; wat toen geschied was bestond nog in volle kracht, was nog volmaakt geldig. Wel vordert Mozes, in zijn derde rede van thans, van het volk, dat zij het verbond aangaan, waarvan het voortbestaan de Heere hun zo duidelijk betuigd had door de begiftiging van het Oost-Jordaanland (vs.2-15); wijst dan, zijn thema van hoofdstuk 28 weer opvattend en verder uitwerkend opnieuw op de dreigende straffen voor verbondsbreuk (vs.16-29), maar ook dat er eindelijk opnieuw begenadiging zal zijn, in geval van ernstige boete en terugkeer tot de Heere (hoofdstuk 30:1-14). Tenslotte bezweert hij Israël, om van de twee, zegen en vloek. die hij hun heden voorgelegd heeft, toch de zegen te kiezen (hoofdstuk 30:15-20).

1. Dit, vanaf vs.2, zijn de woorden van het Verbond, dat de HEERE Mozes geboden heeft te maken met de kinderen van Israël, in het land van Moab, boven 1) het Verbond, dat Hij met hen gemaakt had aan Horeb, maar waarvan zij afgeweken waren door ongeloof en ongehoorzaamheid, zodat daardoor een bekrachtiging nodig was, en de overtocht van de Jordaan tot inname van het beloofde land voortgang kon hebben.

1) Wanneer hij zegt: "Boven het Verbond, dat Hij met hen gemaakt had aan Horeb," dan beduidt dit niet, dat er iets is bijgevoegd, tenzij in zoverre, dat de tien geboden door meerdere werden uitgelegd, opdat de korthed van uitdrukking van de wet voor het onbeschaafde en trage volk geen oorzaak voor onduidelijkheid zou zijn. Want God heeft niet, zoals aardse vorsten dat plegen te doen, door ondervinding geleerd, zijn wet met nieuwe voorschriften aangevuld, maar Hij is het luie en domme verstand van het volk te hulp gekomen. Daarom wijst dit niet aan, dat er iets bij gekomen is, maar slechts, dat God Zijn Verbond heeft herhaald, opdat het juister en zekerder zou begrepen worden. Waarmee Hij een zeldzaam bewijs van mededogen heeft gegeven, omdat Hij, bij de intrede van het land, Zijn Verbond, omtrent veertig jaar na de afkondiging ervan, heeft vernieuwd, met bijvoeging van een uitgebreide verklaring, omdat Hij toen handelde als met een nieuw volk..

3. a) De grote verzoeken, die uw ogen gezien hebben, diezelfde tekenen en grote wonderen.
1)

a)Deuteronomium. 4:34; 7:19

1) Kort maakt Mozes melding van de grote weldaden hun geschied, om Israël erop te wijzen, wie het is, die hier met Zijn woorden tot hen komt. Niet alleen de Souvereine God, die recht heeft van hen stipte gehoorzaamheid te vorderen, maar ook hun Verlosser, die Zich in hun verlossing als de Barmhartige en Genadige heeft leren kennen..

4. Maar de HEERE heeft u om uw hardheid en halsstarrigheid nog niet gegeven, niet kunnen geven, een hart om te verstaan, noch ogen om te zien, noch oren om te horen, tot op deze dag; 1) anders zou het niet nodig zijn, dat ik u eerst met zovele woorden vermaande en overreedde tot vrijwillige gehoorzaamheid; gij moest reeds vanzelfs merken, wat gij de Heere verschuldigd zijt voor al Zijn weldaden.

1) Dit is niet ter vergoelijking, maar waar hij hen hun traagheid van hart en hun onwilligheid verwijt, of er melding van maakt, daar is dit juist, om hen aan te zetten tot naarstigheid in het betrachten van de geboden van de Heere..

5. En ik heb u veertig jaar doen wandelen in de woestijn;

a) uw kleren zijn aan u niet verouderd, en uw schoen is niet verouderd aan uw voet. 1)

a)Deuteronomium. 8:3,4

1) Hij daalt hiermee af tot de weldaden, waarmee Hij zijn volk aanhoudend in een tijdsverloop van 40 jaar heeft achtervolgd. Niet echter maakt hij van alle melding, maar stelt zich tevreden met weinige, maar die dan ook de meest in het ooglopende zijn, nl. dat hun kleren door ouderdom niet waren vergaan, en dat zij op goddelijke wijze waren gevoed, terwijl zij geen voedsel van de inkomsten van het land hadden kunnen verkrijgen. Hierdoor herinnert hij hen, dat Gods glorie duidelijk is gebleken, opdat zij zich aan Zijn heerschappij zouden onderwerpen..

6. Brood hebt gij niet gegeten, en wijn en sterke drank hebt gij niet gedronken; en toch zijt gij op een andere, voor u vreemde wijze rijkelijk verzorgd geworden, opdat gij wist, dat Ik de HEERE, uw God, ben. a)

a) Zie De 11.14.

7. Toen gij nu kwam op deze plaats, d.i. in het land van de Moabieten, trok a) Sihon, de koning van Hesbon, uit, en Og, de koning van Bazan, ons tegemoet, ten strijde; en wij sloegen hen.

a)Numeri. 21:24,33 Deuteronomium. 2:32; 3:1

8. En wij hebben hun land ingenomen, en a) dat tot erfgoed gegeven aan de Rubenieten en Gadieten, bovendien aan de halve stam van de Manassieten. In deze geschiedenis hebt gij daarom, zoals ik u reeds vroeger heb voorgehouden,

b) een duidelijk teken, dat van de kant van de Heere het Verbond, op Horeb, gesloten, nog vast staat.

a) Numeri. 32:33 Deuteronomium. 3:12 Jozua. 13:8 b) Deuteronomium. 2:24 vv.; 3:1,12 vv.

9. Houdt dan de woorden van dit Verbond, en doet ze; opdat gij verstandig handelt in alles, wat gij doen zult; gij zult daartoe besluiten en de Heere trouwe gehoorzaamheid beloven, dan is ook hierdoor het Verbond van uw zijde ingesteld.

10. Gij staat heden allen zonder onderscheid voor het aangezicht van de HEERE, uw God, omdat de handeling, die wij voor hebben, op u allen, zonder onderscheid van stand en beroep, van ouderdom of geslacht, betrekking heeft; uw hoofden van uw stammen, uw oudsten, en uw ambtslieden; elke man van Israël.

11. Uw kinderen, uw vrouwen, en uw vreemdeling, a) die in het midden van uw leger is, van uw houthakker tot uw waterputter toe, uw nederigste dienstknechten. b)

a) (Deels Egyptenaars, deels Midianieten) Ex.12:38 Numeri. 10:29 vv. b) Jozua. 9:21,27

12. Om over te gaan, het gehele volk als één man, in 1) het Verbond van de HEERE, uw God, en in zijn vloek, 2) om in te treden in het Verbond en in het eedverdrag, dat de HEERE, uw God, heden met u maakt.

1) De woorden in de grondtekst geven een volledig intreden aan, een intreden zo nadrukkelijk mogelijk..

2) In het Hebreeuws Bealatho. In onze Statenvertaling door vloek vertaald. Dit kan het ook betekenen, maar betere vertaling is hier, zoals in Genesis 26:28 en Ezech.16:59, eed, omdat een Verbond met een eed werd bevestigd. Wij vertalen dan ook: Om over te gaan in het Verbond van de Heere, uw God, in het Verbond met ede bevestigd. Ook kan het vertaald worden door eedverdrag. Omdat Gods verordeningen over ons van dien aard zijn, dat we 1e. naar oorsprong door geboorte uit de zaad en 2e. zedelijk door gemeenschap van schuld of hoger leven eigenlijk niet te scheiden zijn van wie na ons komen of voor ons geweest zijn, zo kan het wel niet anders, of ook het Verbond van God moest met die verordeningen van God in overeenstemming zijn en juist om dit te kunnen zijn, een Verbond met ons en ons nageslacht..

13. Opdat Hij u heden Zichzelf tot een volk bevestigt, a) en Hij u tot een God zij, zoals Hij tot u gesproken heeft,

b) en zoals Hij uw vaders, Abraham, Izak en Jakob, gezworen heeft. c)

a) Deuteronomium. 28:9 b) Ex.19:5 vv. c)Genesis 17:7

14. En niet met u, met het tegenwoordige geslacht, alleen maak ik dit Verbond en deze vloek, maar de handeling, die ons nu bezighoudt, grijpt ver in de toekomst.

15. Maar zowel met degene, die heden hier bij ons voor het aangezicht van de HEERE, onze God, staat; en ook met degene, die hier heden bij ons niet is, maar die langejaren na ons zal komen, wanneer wij tot onze vaders verzameld zijn, met het toekomstige geslacht.

16. Want gij weet, hoe wij in Egypte gewoond hebben, en hoe wij vervolgens doorgetrokken zijn door het midden van de volken, die gij doorgetrokken zijt, als daar zijn de Edomieten, Moabieten, Ammonieten, Midianieten, Amorieten.

17. En gij hebt gezien, bij gelegenheid van uw wonen daar in Egypte en uw doortrekken door de volken, hun verfoeiselen en hun dreggoden, 1) hout en steen, zilver en goud, die bij hen waren.

1) Dikwijls worden alle goden van de heidenen verfoeiselen genoemd, en in Leviticus. 26:30 worden ze, evenals hier, gillulim genoemd, welk woord wij (Engelsen) op de kant van onze Bijbels, vertalen door "mesthoopgoden" om hun verachtelijkheid uit te drukken. Sommigen menen, dat zij die naam niet alleen gekregen hebben met opzicht tot hun stof, maar ook wegens de gedaante van een vlieg of tor, die op de mesthoop aast. Want Plutarchus vertelt, dat Isis, de grote godin van de Egyptenaren, in die gestalte vertoond werd; doch met recht mag betwijfeld worden, of dit wel zo geweest is in deze oude tijd, zoals de dagen van Mozes..

18. Dat onder u niet zij een man, of vrouw, of gezin, of stam, die zijn hart heden wendt van de HEERE, onze God, om te gaan dienen de goden van deze volken; en dat zo'nafwijkende ziel, of geslacht onder u niet zij een wortel,

a) die gal en alsem, d.i. bittere vruchten, draagt.

a) Hand.8:23 Hebr.12:15

Hij is een gevaarlijk man, die, na zelf vergiftigd te zijn met slechte beginselen en neigingen, met geheime verachting van Israëls God en Zijn instellingen, tracht met alle mogelijke kunstgrepen ook anderen te bederven en tot afgoderij over te halen; dit is een man wiens vrucht "vergiftig kruid" is (Hosea 10:4); het mishaaft God zeer, en voor allen, die hij verleid heeft, zal het bitterheid zijn in de laatste ogenblikken. Hiervan maakt de Apostel ook gewag (Hebr.12:15), waar hij ons op dezelfde wijze waarschuwt, voor hen op onze hoede te zijn, die ons zouden willen afkeren van het christelijk geloof. Zij zijn een onkruid, dat, als men het niet tegengaat, zich over het gehele veld verspreidt. Alle zonde en ongerechtigheid wordt een wortel genaamd, die gal en alsem draagt. Hij, die zonde en onheiligheid plant, en dan nog denkt enige andere dan bittere vruchten te oogsten voor al zijn arbeid, matigt zich een kennis aan boven God zelf, die ons zegt, wat de natuurlijke vrucht is, die uit deze wortel voortkomt. De satan kan voor een tijd door zijn kunstgrepen deze bittere beet verzoeten, zodat men er de natuurlijke smaak niet van heeft, maar op de laatste dag, zo niet vroeger, zal men de ware smaak kunnen onderscheiden.

In het volgende vers wordt dit laatste zinsdeel nader verklaard Hij, die zo zou spreken, zou een wortel zijn, welke slechts gal en alsem zou dragen..

19. En het geschiedde, als hij de woorden van deze vloek 1) hoort, dat hij zichzelf zegent, zich gelukkig prijst, in zijn hart, zonder acht te geven op de bedreigde straffen, zeggende: Ik zal vrede hebben, 2) het zal mij welgaan, wanneer ik schoon naar goeddunken vna mijn hart 3) a) zal wandelen, om de dronken ziele te doen 4) tot de dorstige. 5)

a) Jer.23:17

1) Ook hier weer eed of eedverdrag..

2) Ik zal vrede hebben, dat is het woord en de gedachte van de roekeloze; ach, de hel is zo erg niet, de duivel is zo lelijk niet als men hem afschildert; dit doen alle werkheiligen gierig en dorstig, en verwachten zelfs nog loon in de hemel..

3) In het Hebreeuws staat een woord, wat ook door vastheid kan vertaald worden, maar dan gewoonlijk wordt genomen in de ongunstige betekenis ervan. Bedoeling is, in verstoktheid van hart, met een hart, dat zich verhardt tegen de Heere God..

4) Het eindgevolg van zulke vermetele, godslasterlijke taal zou dan zijn, dat nog vele anderen in hetzelfde verderf zouden komen en te gronde gaan; zowel zij, die reeds gesmaakt hadden van het vergif van de verleider die reeds daardoor dronken of bedwelmd waren, als zij, die er naar dorsten. Anderen vatten het op, alsof er stond "dronkenschap tot dorst", hetgeen eensluidend zou zijn met "van kwaad tot erger". De goddeloze kan zich niet verzaden aan het kwaad. Pas heeft hij nieuwe teugen ingezwolgen uit de beker van ongerechtigheid, of hij hunkert naar meer, naar meer, dat niet verzadigen kan; en zo geeft hij zijn geld voor hetgeen geen brood is, en zijn arbeid voor hetgeen niet verzadigen kan; "de goddeloze maakt zichzelf dorstig om nog erger te worden, om zonde op zonde te stapelen".

5) In het Hebreeuws sephooth, om weg te doen. Want wel kan het Hebreeuws werkwoord doen, toedoen betekenen, maar niet in deze vorm. Juister vertaling is o.i. dan ook, om weg te doen, de dronkene (of gedrenkte) met de dorstige. De zin is deze: dat hij dus alles verderven zou, voor allen tot gal en alsem zou zijn, zowel voor degenen, die reeds door hem verleid waren, als voor hen, die nog naar zijn verleidingen zouden luisteren..

20. De HEERE zal hem, als Zijn tijd van vergelding gekomen is, niet willen vergeven, die zo'n vergiftige, verderfelijke wortel geweest is, maar dan zal de toorn vande HEERE en Zijn ijver roken over dezelfde man, of vrouw, of geslacht, of stam, en al de vloek, die in dit boek geschreven is, zal op hem liggen; en de HEERE zal zijn naam van onder de hemel uitdelgen.

21. En de HEERE zal hem ten kwade afscheiden van al de stammen van Israël, dat hij geen deel meer heeft aan de zegen van de anderen, maar het verderf ten prooi zij, naar alle vloeken van het Verbond, dat in het boek van deze wet geschreven is.

22. Dan zal, wanneer de menigte van de overtreders groot geworden is, en het volk als volk zwaar misdaan heeft, zeggen het navolgend geslacht, uw kinderen, die na u opstaan zullen, en zelfs de vreemde, die uit een ver land komen zal, als zij zullen zien de plagen van dit land en diens ziekten, waarmee de HEERE het gekrenkt heeft (Leviticus. 20:22 vv.).

23. Dat zijn gehele aarde zij zwavel en zout van de verbranding, die niet bezaaid zal zijn en geen spruit zal voortgebracht hebben, noch enig kruid daarin zal opgekomen zijn, zoals de

omkering van Sodom en Gomorra, Adama en Zebóim, die de HEERE heeft omgekeerd in zijn toorn, en in zijn grimmigheid (Genesis 19:24 vv.).

Met zwavel, die van de hemel viel, werd het land aangestoken en een zoutkorst overdekte het vruchtbare land, toen de heerlijke Jordaanstreek werd verwoest. Evenzo zou Kanaän worden verwoest, wanneer het volk van God afviel. Met dit voorbeeld voor ogen, kan men zich de betekenis van al deze vervloekingen verstaanbaar maken. Evenzeer als destijds het Beloofde Land verschilde van de landstreek, die de Dode Zee omgaf, evenzeer was de voortreffelijkheid van het aloude Kanaän boven het tegenwoordig Palestina. Zo is dan nu ook deze bedreiging volkomen vervuld..

24. En alle volken zullen zeggen: a) Waarom heeft de HEERE aan dit land zo gedaan? Wat is de ontsteking van deze grote toorn, wat beduidt die en waarom is hij ontstaan?

a) Jer.22:8

De reiziger Volney heeft Syrië en Palestina, ook Arabië nauwkeurig doorkruist, en heeft vooral over de vroegere bloei en de vruchtbaarheid van Palestina geschreven, die nog kon bestaan, maar door onzichtbare hand is tegengehouden. Geen menselijk beleid kon de kracht van de profetie te niet doen. "Goede God", zegt hij (en zijn onwillekeurige gemoedsuiting stemt, treffend genoeg, bijna letterlijk met deze tekst overeen) "waardoor zijn zulke treurige veranderingen ontstaan? Uit welke oorzaak is het lot van deze landen zo treffend veranderd? Waarom zijn er zoveel steden verwoest? Waarom heeft de bevolking zich niet uitgebreid en heeft zij niet voortgeduurd? Ik doorwandelde het land, ik doorkruiste de provincies, ik telde de rijken van Damascus en Iduméa, van Jeruzalem en Samaria. Dit Syrië, zei ik tot mijzelf, dat thans bijna ontvolkt is, bevatte toen honderd bloeiende steden, en bezat overvloed van dorpen, vlekken en gehuchten; wat is er geworden van zoveel voortbrengselen van mensenhanden? Wat is er geworden van die eeuwen van overvloed en leven?.

25. Dan zal men zeggen, die vragers ten antwoord geven: Omdat zij het verbond van de HEERE, de God van hun vaders, hebben verlaten, dat Hij met hen gemaakt had, toen Hij hen uit Egypte voerde.

26. En zij heengegaan zijn, en andere goden gediend en zich voor die gebogen hebben; goden, die hen niet gekend hadden,

a) en geen van welke hun iets meegedeeld had: juist, die hun niet toegedeeld waren, tot aanbidding gegeven, b) maar integendeel scherp verboden waren.

a)Deuteronomium. 11:28 b) Deuteronomium. 4:19

27. Daarom is de toorn van de HEEREN ontstoken tegen dit land, om daarover te brengen al deze vloek, die in dit boek geschreven is 1) (Deuteronomium. 28:15 vv. Leviticus. 26:14-38.

1) Het is geen nieuwe zaak voor God verwoestende oordelen te brengen over een volk, dat ten opzichte van belijdenis en uitwendige verbondsvoorrechten nabij Hem is. Hij doet dit nooit, dan wanneer er rechtvaardige reden is, waarom Hij het doet..

28. En de HEERE heeft hen uit hun land uitgetrokken, in toorn, en in grimmigheid, en in grote verbolgenheid; en Hij heeft hen verworpen in een ander land, zoals het is op deze dage, dat gij ook nu geen vaste woonplaats hebt en nog geenenkel gedeelte van het Overjordaanse het uwe kunt noemen.

29. De verborgen dingen zijn voor de HEERE, onze God; maar de geopenbaarde zijn voor ons en voor onze kinderen, tot in eeuwigheid, om te doen al de woorden van deze wet.1) Volgens Luther: Aan ons Joden heeft God boven alle volkeren op aarde, Zijn wil en wat Hij in de zin heeft geopenbaard; daarom moeten wij des te vlijtiger zijn om Hem te dienen en te gehoorzamen.

1) Naar mijn mening betekent het dit, dat God daarom voor Zichzelf de verborgen dingen houdt, welke te weten voor ons van geen belang zijn, noch ook openbaart, wat ons begrip te boven gaat. Terwijl dat, wat Hij ons heeft meegedeeld, op ons en onze kinderen betrekking heeft. Een uitstekende en een betrachting waardige plaats, waardoor zowel de stoutmoedigheid en al te grote nieuwsgierigheid wordt veroordeeld, als ook de godvruchtige gemoederen worden aangezet tot onderzoek. Wij weten toch hoe begerig men is, datgene te weten, waarvan de kennis voor ons volstrekt niet van belang is, ja, waarvan de nasporing zelfs schadelijk is. Men zou als raadgevers van God willen zijn en tot de uiterste hoogten van de hemel willen binnendringen, zelfs graag alle boekenkasten doorzoeken. Waarom een ongewijd dichter terecht heeft gezegd: "Niets is de stervelingen te moeilijk. de hemel zelf zoeken wij door onze dwaasheid te bereiken. Ondertussen, wat God duidelijk ons geopenbaard heeft, wordt òf veronachtzaamd òf voor dwaasheid gehouden, òf als te duister ver weggegooid.".

Volgens anderen: Het verborgene is de Heere, onze God; het is Zijn zaak om te besluiten over de uit het land weggevoerden en ondanks de afval van Zijn volk in het vervolg Zijn heilswerk uit te voeren; wij kunnen daarin niet weten hoe het zal gebeuren. Maar het geopenbaarde is voor ons en onze kinderen tot in eeuwigheid, het gericht dat uit Gods verborgen raad ontstaan is, gaat ons en onze kinderen aan voor immer; wij hebben daaraan bestendig te leren en het steeds te behartigen, opdat wij doen alle woorden van deze wet. Er is genoeg geopenbaard om een lamp te zijn voor onze voet, genoeg om te zijn een licht op ons pad. Geen ongeduldige hand rukt de sluier van de raadsgeheimen van God uiteen; geen vertrouwend hart heeft er behoefte naar. "Hij heeft noch ootmoed, noch vrede van ziel, die niet zwijgen en aanbidden, die niet buigen en berusten kan. Maar die zich hierin oefent tegenover Gods verborgen raad, die zal Hij de gehele volheid doen smaken van Zijn geopenbaarde troost; die zal Hij de kracht vermeerderen tot het doen van Zijn uitgestrekte wil; en dit zal wederkerig het zwijgen en aanbidden, het buigen en berusten gemakkelijker doen afgaan." -"God geve ogen om te zien, voeten om te vorderen."

Dit laatste vers is het slot van het antwoord op de vraag in vs.24 gedaan. Zij, die antwoorden, sluiten hun antwoorden daarmee af o.i. om alle ijdele en nieuwsgierige vragen, die niet te pas komen, af te snijden..

HOOFDSTUK 30.

DE BOETVAARDIGEN VERKRIJGEN GENADE, DE WEERSPANNIGEN WRAAK EN STRAF.

1. Voorts zal het geschieden, wanneer al deze dingen over u zullen gekomen zijn, die gij als stellig gevolg te wachten hebt van uw verhouding jegens de wet, deze zegen of deze vloek, die ik, die voor het geval van trouwe gehoorzaamheid (hoofdstuk 28:1 vv.), deze voor het geval van ongehoorzaamheid, u voorgesteld heb, zo zult gij, nadat gijde zegen, die gij eens genoten had van u gestoten, en de vloek op u geladen had, het weer ter harte nemen, onder alle volken, waarheen u de HEERE, uw God, gedreven heeft (hoofdstuk 28:64).

2. En gij zult u bekeren tot de HEERE, uw God, en zijn stem gehoorzaam zijn, naar alles, wat ik u heden gebied, gij en uw kinderen, met uw gehele hart en met uw gehele ziel (Deuteronomium. 4:30 Leviticus. 26:40).

3. En de HEERE, uw God, zal uw gevangenis wenden, aan uw ellende a) een einde maken, en zich over u ontfermen; en Hij zal u weer vergaderen uit al de volken, waarheen u de HEERE, uw God, verstrooid had. b)

a) Job 42:10 Psalm. 126:4 Ezech.16:53 Nehemiah. 1:8 Psalm. 106:45 b) Jer.29:11 vv.; 32:37 Amos 9:14 vv.

4. a) Al waren uw verdrevenen aan het einde van de hemel, van daar zal u de HEERE, uw God, vergaderen, en van daar zal Hij u nemen.

a) Nehemiah. 1:9

5. En de HEERE, uw God, zal u brengen in het land, dat uw vaders erfelijk bezeten hebben, en gij zult dat erfelijk bezitten; en Hij zal u weldoen, en zal u vermenigvuldigen boven uw vaders.

Zoals de vloek van de verstrooiing, die in de wet bedreigd wordt, zich niet laat beperken tot de Assyrische en Babylonische ballingschap, maar ook de tegenwoordige toestand van de joden sedert hun verdrijving door de Romeinen in zich sluit-zo heeft ook de belofte, hier en elders uitgesproken, van de verzameling van Israël uit alle landen en zijn terugvoering in het land van zijn vaders met betrekking op de eindelijke bekering van het volk tot Christus (Rom.11:25 vv.) haar betekenis; de vraag is nu deze, of die betekenis alleen te zoeken is op het gebied van de geest, of ook op dat van de letter; met andere woorden, of de terugvoer naar Kanaän slechts woordelijk bedoeld is voor de tijden van die eerste verstrooiing, dan of zij nog eens te verwachten is aan het eind van de hedendaagse verstoting van Israël. De vraag laat zich ons inziens slechts beantwoorden na nauwkeurig onderzoek van datgene wat de Openbaring van Johannes, in vereniging met de overige nieuwtestamentische boeken, voorzegt over de laatste dingen en de voorafgaande bekering van Israël; verdere opmerkingen moeten dus daarvoor gespaard worden..

6. En de HEERE, 1) uw God, a) zal uw hart besnijden, en het hart van uw nageslacht, van uw nakomelingen, om gezamenlijk de HEERE, uw God, lief te hebben, met uw gehele hart en met uw gehele ziel, zoals het

b) grondgebod van deze wet, dat haar in haar geheel omvat, van u eist, opdat gij van nu voortaan heel Zijn rijke zegen deelachtig wordt en leeft in eeuwigheid.

a) Jer.32:39 Ezech.11:19; 36:26 b)Deuteronomium. 6:5

1) Het is opmerkelijk hoe Mozes hier God noemt: "de Heere, uw God," twaalf maal in tien verzen; willende te kennen geven dat berouw, als zij tot God terugkeren zijn oorsprong en zijn aanmoediging moet vinden in hun verbinding met Hem (Jeremia. 3:22). Waar zouden wij anders heengaan? In de bedreigingen van het vorig hoofdstuk wordt Hij overal genoemd de Heere, de God van macht, en de Rechter van allen. Heere, uw God, een God van genade in het Verbond met u..

"De betekenis van de besnijdenis is hier in de zin van verwijdering van alle onreinheid toegepast op het hart..

Het is de reiniging en toewijding van alles aan God..

De besnijdenis was een teken van het Verbond, dat God met Abraham en zijn nakomelingen had gemaakt, welk teken hen tot betoging diende van de oorspronkelijke zonde en van de verdorvenheid van de menselijke natuur en daarom geen voordeel aanbracht, zo niet de geestelijke besnijdenis, de besnijdenis van het hart daarmee gepaard ging, ten einde het harte daardoor gereinigd werd van alle afgoderij, bijgeloof en goddeloosheid en het werd geneigd en overgeslagen, om de Heere lief te hebben..

7. En de HEERE, uw God, zal al die vloeken, die tot die tijd toe als een rechtmatige straf op u gelegen hebben, volgens Zijn belofte aan a) Abraham, leggen op uw vijanden en op uw haters, die u vervolgd hebben.

a) Genesis 12:3

8. Gij dan zult u bekeren 1) en de stem van de HEERE gehoorzaam zijn, en gij zult doen al zijn geboden, die ik u heden gebied.

1) Dezelfde God, die de bekering wil, belooft hier ook de genade, dat zij zich zullen bekeren. Wat het Verbond van de genade eist, belooft en schenkt dat Verbond ook. Daarom bad Augustinus: "Geef Heere, wat Gij beveelt, en beveel dan al wat Gij wilt."

Dit kan ook overgezet worden: "gij dan zult wederkeren" in het land van uw vaders." De begenadiging heeft haar trappen. De eerste bekering is niet veelmeer dan het uitstrekken van de hand van hem, die zich in doodsgevaar bevindt. De Heilige Geest verlangt evenwel meer en geeft daarom meer. Want, dat slechts Hij alles kan geven, wat de mens slechts nemen kan,

vloeit voort uit Hoofdstuk 29:4. Hij begenadigt alleen om te heiligen, en heiligt dan om waarlijk te kunnen begenadigen..

9. En de HEERE, uw God, zal u, op nog veel meer heerlijke wijze dan vroeger (hoofdstuk 28:1 vv.) doen overvloeien, u geluk geven, in al het werk van uw hand, in de vrucht van uw buik, en in de vrucht van uw beesten, en in de vrucht van uw land, 1) ten goede: want de HEERE zal terugkeren, om zich over u te verblijden ten goede, om u wel te doen, 2)zoals Hij zich over uw vaders verblijd heeft.

1) Want de goddelozen hebben ook wel eer en goed, dikwijls meer dan de heiligen, maar tot hun verderf en dat van anderen..

2) De Heere zal zich weer over Israël verblijden, hen weldoen, zoals Hij zich over hun vaders verblijd heeft. De vaders zijn niet alleen de Patriarchen, maar alle vrome voorvaders van het volk..

Hoofdstuk 28:60. Het einde van Gods wegen is niet verbod, maar heerlijkheid en zaligheid. Is het paradijs werkelijk voorhanden geweest, is het alleen verloren, dan moet het teruggebracht worden..

10. Wanneer1) gij de stem van de HEERE, uw God, zult gehoorzaam zijn, houdende zijn geboden en zijn instellingen, die in dit wetboek geschreven zijn; wanneer gij u zult bekeren tot de HEERE, uw God, met uw gehele hart en met uw gehele ziel.

1) Duidelijk blijkt hier, dat al deze beloften conditionele beloften zijn, waarvan de vervulling afhangt van het voldoen aan de voorwaarden, in dit vers nogmaals het volk op het hart gebonden..

11. Want 1) dit gebod, dat ik u heden gebied, dat is van a) u niet verborgen, zodat gij het niet begrijpen kunt, en dat is niet ver, zodat het met moeite u zou moeten verschaffen.

a) Jesaja. 45:19

1) Dit gezegde staat gelijk met het direct voorafgaande en heeft dezelfde bedoeling (nl. als die van Deuteronomium. 29:27), om de gemakkelijkerheid aan te prijzen van het volbrengen van de wet, omdat God daarin niets dubbelzinnigs of duisters voorstelt, om de gemoederen in het onzekere te doen verkeren, of op te houden met langdurig onderzoek. Maar, dat Hij leert, wat nodig is te weten, op een wijze, die geheel is naar de bevassing en naar de toestand van het volk. Daarom verwijst Hij ook de joden bij Jesaja (hoofdstuk 45:19), dat, als zij in duisternis gezeten zijn, het is, om hun onvatbaarheid en zorgeloosheid, omdat Hij niet in het verborgene gesproken heeft, noch tot het nageslacht van Jakob gezegd heeft: Zoekt mij tevergeefs. Doch hier wekt Mozes hen op, om op te letten, opdat, omdat een gemakkelijke en heldere manier van onderwijzing voor hun ogen was geplaatst, zij deze moeite niet zouden verachten..

12. Het is niet in een onbeklimbare hoogte, in de hemel, om te zeggen: Wie zal voor ons ten hemel varen, dat hij het gebod voor ons haalt, en ons herte horen laat, dat wij het doen?

13. Het is ook niet in de onbereikbare verte, aan de andere zijde van de zee, of aan het einde van de wereld, om te zeggen: Wie zal voor ons overvaren naar de overzijde van de zee, dat hij het voor ons haalt, en ons hetzelfde horen laat, dat wij het doen?

14. Want dit woord is zeer nabij u, in uw mond, en in uw hart, om dat te doen. 1)

1) De betekenis is deze, dat de Wet zowel mondeling is afgekondigd, als ook voorwerp van overweging en overdenking van hart is geworden. De Apostel van het geloof (Rom.10:6) maakt deze waarheid tot de grondslag van zijn betoog over de rechtvaardigheid van het geloof. Want hoewel de Wet de mens gegeven is ten goede, toch is het door de zonde onmogelijk geworden, haar te onderhouden. Eerst dan, als de mens gerukt is uit de oude bodem van de zonde en overgeplant op de nieuwe bodem van de gerechtigheid, wordt de Wet waarlijk richtsnoer van het nieuwe leven, en wordt het mogelijk haar in beginsel te onderhouden..

"Het woord, dat beveelt, en de daad, die het bevel uitvoert, worden op deze plaats verenigd en samengevat. Om het woord te verstaan en te volbrengen, wordt geen inspanning geëist, die onze krachten te boven gaat (de zwakheid, waardoor wij tot niets goeds bekwaam zijn, is geen fysieke, maar een morele machteloosheid, een machteloosheid van onze wil). Het woord van God als zodanig, als openbaring van zijn genade, brengt in zijn aard de kracht met zich mee om het te volbrengen. De wet, die beveelt, wordt op deze plaats niet afgescheiden van het Woord des Verbonds, dat ons Gods genade belooft; waarom dan ook Paulus deze tekst met zoveel treffende juistheid maakt tot de grondslag van zijn betoog over de rechtvaardigheid van het geloof. (Rom.10:6

15. Ziet, ik heb u heden voorgesteld het leven, en het goede, en de dood, en het kwade (Deuteronomium. 11:26).

God is in iedere zin het leven van de mens, en daarom is de zonde van elke daad, zoals gezegd was; "ten dage dat gij daarvan eet, zult gij de dood sterven".

Zoals reeds in het voorgaande vers is aangemerkt, is het hier niet alleen een keuze van goed of kwaad, maar een krachtige Goddelijke openbaring, dat het goede noodzakelijk gekozen moet worden wil men het leven zien. Ieder mens, wenst het leven en het goede te verkrijgen, de dood en het kwaad te ontsnappen; hij begeert geluk en vreest de ellende. Onze voorouders aten de verboden vrucht, in de hoop van daardoor de kennis van goed en kwaad te zullen verkrijgen; een kennis van goed, door het te verliezen, en van kwaad, door het te voelen; en toch was Gods medelijden zo groot, dat Hij, in plaats van de mens aan eigen willekeur over te geven, hem door Zijn Woord met zodanige kennis begiftigd heeft van goed en kwaad, die hem voor eeuwig gelukkig kan maken, als hij dit niet door zijn eigen schuld verhindert.

16. Want ik gebied u heden, de HEERE, uw God, lief te hebben, in zijn wegen te wandelen, en te houden zijn geboden, en zijn instellingen, en zijn rechten, opdat gij tot loon voor deze liefde en gehoorzaamheid levat en vermenigvuldigt, en de HEERE, uw God, u zegene in het land, waar gij naartoe gaat, om dat te erven.

17. Maar indien uw hart zich zal afwenden van de Heere, a) en gij niet horen zult naar Zijn stem b) en gij gedreven zult worden, 1) u zult laten verleiden, dat gij u voor andere goden buigt, en deze dient;

a) Deuteronomium. 17:17; 29:18 b) Deuteronomium. 28:15

1) Eigenlijk: En gij u zult laten voortdrijven om enz. Hiermee wordt Israël gewezen op het gevaar van de verleiding van de zijde van de volken, die Kanaän bewonen of omringen en gewaarschuwd tegen het zich vermengen met die volken..

18. Zo verkondig ik u heden, dat gij voorzeker zult omkomen; gij zult de dagen niet verlengen op, gij zult niet lang vruchten plukken van het land, waarnaar gij over de Jordaan zijt heengaande, om daarin te komen, opdat gij erinwoont en opdat gij het erfelijk bezit (Deuteronomium. 4:26; 8:19 vv.).

19. a) Ik neem heden tegen u tot getuigen de hemel en de aarde: engels en mensen, goede en kwade machten, dat ik u getrouw vermaand en gewaarschuwd heb, dat ik u nauwgezet gewezen heb op alle gevolgen van gehoorzaamheid en ongehoorzaamheid, en daarom rein ben van uw aller bloed: b) het leven en de dood heb ik u voorgesteld, de zegen en de vloek! Kiest dan het leven, opdat gij waarlijk leeft in eeuwigheid, gij en uw nageslacht:

a) Deuteronomium. 4:26 b) Hand. 20:26

20. Liefhebbende de HEERE, uw God, van zijn stem gehoorzaam zijnde, en Hem aanhangende: Want Hij, anders: dit nl. het liefhebben en het gehoorzaam zijn, is uw leven en de lengte van uw dagen; opdat gij-en gij kunt dit alleen onder de hiervoor gestelde voorwaarde-blijft in het land, dat de HEERE uw vaderen Abraham, Izak en Jakob, gezworen heeft hun te zullen geven (Deuteronomium. 4:40; 5:33).

De vernieuwing van het Verbond in de velden van Moab (Deuteronomium. 24:11) heeft haar grond daarin, dat het gehele geslacht, dat haar aan de Sinai was deelachtig geworden (Ex. 24:1-11), zich te Kades eraan onttrokken heeft, ten gevolge daarvan verworpen en nu uitgestorven is (Numeri. 14:1 vv. Deuteronomium. 2:13 vv.). Maar het geslacht van de woestijn mag al verworpen zijn, daarmee is het verbond van de woestijn niet opgeheven; veelmeer heeft dat Verbond voortbestaan, zelfs gedurende de 38 jaar, waarin het door het volk verworpen is. De Israëlieten in de velden van Moab vormen een nieuw geslacht, een vernieuwd Israël, vandaar de vernieuwing van het Verbond, maar zij zijn toch tevens kinderen en erfgenamen van hen, die bij de Sinai de plichten en rechten van het Verbond met Jehova zijn ingetreden, en omdat dit verbond op kinderen en kindskinderen, op alle geslachten van Israël in de toekomst gelegd was, was er alleen een vernieuwing nodig door het Woord,

zonder Verbondsoffers en maaltijden. Wat Mozes nu met Israël verhandelde in het land van de Moabieten, is in dezelfde zin een vernieuwing van het Verbond, als Samuëls handelingen te Mizpa (1 Samuel 7), en zoals iedere vernieuwing na algemene afval een vernieuwing van het Verbond kan genoemd worden..

HOOFDSTUK 31.

MOZES TREEDT VAN ZIJN AMBT AF, EN ORDENT JOZUA IN ZIJN PLAATS.

I. Vs.1-13. Met de in de beide vorige hoofdstukken beschreven Verbondsvernieuwing heeft Mozes de uitlegging van de wet, waarmee hij al dadelijk een aanvang maakte bij de aanhef van zijn vijfde boek (hoofdstuk 1:5) geëindigd en zijn gehele wetgevende bemoeiingen ten einde gebracht. En nu-terwijl hij weet, dat zijn tijd gekomen is- wendt hij zich tenslotte tot het volk, om het nog eens, zoals hij reeds in zijn eerste rede gedaan heeft (hoofdstuk 1:6-4:40), te bemoedigen, wat hun intocht in Kanaän betreft, zonder zijn geleide (vs.1-6); vervolgens wendt hij zich tot Jozua, om hem de goddelijke bijstand te verzekeren bij het werk, waartoe hij geroepen is; en hierop tot de priesterschaar, om hun zijn laatste verordeningen mee te delen ten opzichte van het door hem samengestelde wetboek (vs.9-18).

1. Daarna, na een pauze gemaakt te hebben na de derde rede, en zich in zijn tent voor een ogenblik teruggetrokken te hebben, ging Mozes heen, trad opnieuw op voor het gehele volk, en sprak deze, de volgende woorden tot geheel Israël.

Mozes deelt hiermee aan het volk, dat in zijn plaats Jozua aan hun hoofd zal staan. Voor uw aangezicht, wil hier zeggen, als uw zichtbaar aanvoerder. Dat dit niet uitsloot, dat de Heere zelf aan de spits zou optrekken, bewijst het volgende vers, waarin Mozes belooft, dat de Heere de Kanaänieten in hun handen zal geven..

2. En zei tot hen: Ik ben heden honderd en twintig jaar oud, ik zal niet meer, hoewel ik nog niet stomp en krachteloos geworden ben, kunnen uitgaan en ingaan, ik zaldus uw a) aanvoerder niet meer kunnen zijn; daartoe heeft de HEERE tot mij gezegd: b) Gij zult over deze Jordaan niet gaan; ik moet daarom van het toneel van mijn bezigheid aftreden; maar vreest daarom niet!

a) Numeri. 27:17 b) Deuteronomium. 3:23 vv.

3. De HEERE, uw God, die zal voor uw aangezicht overgaan, die zal deze volken, waarvoor gij zozeer gevreesd hebt, en daardoor het misnoegen van de Heere op uw hals gehaald, van voor uw aangezicht verdelgen, dat gij hen overwint en erfelijk bezit. Bovendien is ook voor een zichtbare aanvoerder gezorgd, want a) Jozua zal voor uw aangezicht 1) overgaan, zoals de HEERE gesproken heeft.

a) Deuteronomium. 3:28 Numeri. 27:18

1) Onder dezelfde uitdrukkingen wordt te kennen gegeven, dat de Heere en dat Jozua voor het volk zullen heentrekken, en dit zonder twijfel, omdat in de veelbetekende, zegen voorspellende naam van Jozua en in zijn goddelijke roeping tot het ambt, dat hij zou bekleden, het onderpand van de leiding van de Heere zelf gegeven was..

4. En de HEERE zal hun, de volkeren van Kanaän doen, zoals Hij aan Sihon en Og, koningen van de Amorieten, en aan hun land gedaan heeft, die Hij verdelgd heeft (Deuteronomium. 2:31 vv. Numeri. 21:21 vv.).

5. Wanneer hen nu de HEERE voor uw aangezicht zal gegeven hebben, dan zult gij hun doen naar alle gebod, dat ik u geboden heb, d.i. hen verbannen en hun geen kwartierschenken, veel minder met hen in verbintenis treden (Deuteronomium. 7:2).

6. Weest sterk en hebt goede moed, en vreest niet, en verschrikt niet voor hun aangezicht; want het is de HEERE, uw God, die met u gaat; a) Hij zal u niet begeven, noch u verlaten.

a) Jozua. 1:5 Hebr.13:5

7. En Mozes riep Jozua en zei tot hem voor de ogen van geheel Israël: Zijt sterk en heb goede moed! want gij zult met dit volk ingaan in het land, volgens het woord van de Heere, in het land, dat de HEERE hun vadersen gezworen heeft, hun te zullen geven; en gij zult het hun doen erven, anders: gij zult het onder hun delen.

8. De HEERE nu is degene, die voor uw aangezicht gaat, Die zal met u zijn; Hij zal u niet begeven, noch u verlaten; a) vrees niet, en ontzet u niet.

a) Jozua. 1:9

Het "vrees niet" moet het wachtwoord zijn: zoals van de gemeente van God in het algemeen, zo ook in het bijzonder dat van haar aanvoerders, die dikwijls in verzoeking zijn niet alleen hun vijanden, maar ook hun eigen volk te vrezen. De vrees voor het eigen volk, uit welke valse toegevendheid, de gevaarlijkste ondeugd van onze vorst ontspruit, is beslist de verderfelijkste..

Mozes moedigde Jozua aan, en Jozua was er wel ver van dit als een belediging op te vatten, of dat men zijn moed in twijfel trok-terwijl wij toch soms trotse geesten vinden, die afgunstig aansporingen en opwekkingen als verwijten en aanmerkingen opvatten. Maar Jozua is ermee gediend, dat een Mozes hem opwekt, om sterk en vol goede moed te zijn.

9. En Mozes schreef deze wet en gaf ze, na de aanspraak aan het volk en aan Jozua, van de priesters, de zonen van Levi, die de Ark van het Verbond van de HEERE droegen, a) en aan alle oudsten van Israël, 1) zonder het hun nu juist in zijn geheel over te geven (vs.24); veel meer kwam het hem in het begin slechts daarop aan, om de priesters en de oudsten op hun plicht te wijzen, daar zij als geestelijke en wereldlijke volksvoorgangers voor de bewaring van de wet en voor het behoud en de verbreiding van haar kennis onder het volk hadden zorg te dragen.

1) Het boek van de wet heeft Mozes bij de Levieten gedeponneerd ter bewaring, ongetwijfeld om hen het ambt van ouderling op te leggen. Want, ofschoon eenvoudig verhaald wordt, dat hun wordt bevolen, om in het zevende jaar het boek, in aanwezigheid van het volk voor te

lezen, toch is het gemakkelijk na te gaan, dat zij tot voortdurende verkondiging van de wet zijn verkoren. Het zou toch ongerijmd zijn geweest, de wet in al die zeven jaren als begraven te laten liggen en geen woord over haar voort te brengen. Vervolgens zou dan het aanhoren ervan, door zo grote menigte, onvruchtbaar zijn geweest en de herinnering eraan spoedig uitgewist. Kortom, de vrucht van deze ceremonie zou van weinig betekenis zijn geweest, indien de overige tijd de Leviëten zich stil hadden gehouden en in het gehele land over de dienst van God niets werd gehoord. Hierop zag dan ook de plechtige afkondiging, welke in het jaar van de vrijlating plaats had, opdat het volk dagelijks naar de regel om God te dienen zou vragen bij de Leviëten, die uitverkoren waren tot "wachters van de Wet," opdat zij alle tijden zouden voortbrengen, wat nuttig was, om bekend te worden. Hier wordt ons als in een spiegel vertoond, wat Paulus zegt (1 Tim.3:15), dat de kerk van God is "de pilaar en vastheid van de waarheid", omdat zij de zuiverheid van de leer door de dienst van de herders in de wereld ongeschonden tevoorschijn brengt, zodat omgekeerd spoedig de godsdienst ten ondergaat, indien de zuivere prediking van de leer moet wijken. Daarom beveelt Paulus elders (2 Tim.2:2), dat de goede leer, waarvan hij een dienaar was, door Timótheüs aan getrouwe mensen zou worden toevertrouwd, die geschikt waren om anderen te leren. Allereerst is daarom het er wel voor te houden, dat bij de Leviëten het wetboek als de geheime schatkamer van het geloof is geweest, opdat het volk door hen zou worden onderwezen in wat recht was. Maar dat hij de oudsten er bijvoegt is niet overbodig. Want ofschoon aan hen niet de bevoegdheid was gegeven, om te leren, nochtans waren zij aan de Leviëten als helpers toegevoegd, opdat zij de kennis van de wet zouden vermeerderen en niet toelaten, dat zij bespot werd..

De bedoeling van de voorlezing om de zeven jaren is daarom, dat het volk in zijn geheel gedurig zou herinnerd worden aan de wet, met de wet bekend zou blijven. De Leviëten waren intussen geroepen, om aanhoudend het volk in de wet te onderwijzen. Dat ook aan de oudsten het boek wordt gegeven is tevens, opdat zij als hoofden van de verschillende stammen met de aanwezigheid van het boek zouden bekend zijn..

Ongetwijfeld werd aan iedere stam ook een handschrift gegeven. "In geval van twijfel kon het gehele volk de toevlucht nemen tot het heiligdom, waar handschriften in een kist naast de ark van het verbond geborgen waren." Hier werden ze meermalen gevonden en uiteindelijk ook door Titus bij de eind-verwoesting van de tempels..

10. En Mozes gebod hun, zeggende: Na zeven jaar, op de gezette tijd van het jaar van de a) vrijlating, op het feest van de b) loofhutten.

a) Deuteronomium. 15:1 vv.; zie Le 25.7 b) Leviticus. 23:33-43

11. Als geheel Israël zal komen, om te verschijnen voor het aangezicht van de HEERE, uw God, in de plaats, die Hij zal verkoren hebben, zult gij deze wet voor geheel Israël uitroepen voor hun oren;

12. Vergadert dan het volk, de mannen, en de vrouwen, en de kinderen, en uw vreemdelingen, die in uw poorten zijn; opdat zij horen, en opdat zij leren, en vrezen 1) deHEERE, uw God, en waarnemen te doen alle woorden van deze wet.

1) Vrezen in de zin van: eren, de hoogste eerbied en de meeste achting voor Hem hebben..

13. En dat hun kinderen, die het niet geweten hebben, die de wet niet kennen, horen en leren, om te vrezen de HEERE, uw God, al de dagen, die gij leeft, op het land, waarnaar gij over de Jordaan zijt heengaande, om dat te erven.

Tot dit lezen werd op de eerste dag van het feest van de loofhutten een gestoelte opgericht in de voorhof van de mannen van Israël; want men oordeelde dit niet te moeten uitstellen tot de laatste dag van het feest, omdat hier gezegd wordt, als geheel Israël zal komen om te verschijnen voor het aangezicht van de Heere, uw God, en niet als het zal vertrekken, zoals de Joden aanmerken. Terwijl de koning (in het algemeen hij, die op die tijd de hoogste waardigheid bekleedde) tot die stoel opging, nam de dienaar het boek van de wet, en gaf het aan de overste van de synagoge; deze reikte het over aan de sagan of stedehouder van de Hogepriester; de sagan op zijn beurt aan de Hogepriester, en deze gaf het de koning, die zich vervolgens neerzette tot lezen..

Een geval van uitvoering van dit voorschrift wordt bericht in Nehemiah. 8:18; men las volgens deze gebeurtenis dagelijks, van de eerste feestdag tot de laatste, in het wetboek van God, d.i. men las bepaalde gedeelten uit de pentateuch, die van bijzonder gewicht waren. Josephus geeft ons vele bijzonderheden ook van het lezen op een kathedr, die toen ter tijd in gebruik schijnt te zijn gekomen; op de tweede dag moest de koning enige gedeelten van Deuteronomium. lezen (Deuteronomium. 1:1-6; 4:11,13 vv.; 14:22 vv.; 26:12; 17:14 vv. hoofdstuk 27 en 28)

II. Vs.14-23. Hierop worden Mozes en Jozua ontboden voor de tent der samenkomst, omdat de Heere hun nog een woord wil toevoegen, en dan nog een woord spreken tot zijn opvolger in het ambt (vs.14,15): Een woord aan hem-want hij moet de kinderen van Israël een lied leren, dat in de dagen van afval en ongeluk een getuigenis zij voor de Heere onder de kinderen van Israël (vs.16-21); en een woord aan Jozua-want die heeft tot onverschrokken en gemoedigde uitvoering van het hem toevertrouwde ambt de verzekering nodig van goddelijke bijstand (vs.23). Nog op hetzelfde ogenblik komt Mozes het hem gegeven bevel na, en schrijft uit de volheid van zijn geest een lied, het lied van de getuigenis (vs.22).

14. En de HEERE zei tot Mozes, toen deze zich opnieuw teruggetrokken had uit de volksmenigte: Zie, uw dagen zijn genaderd, het uur is daar, om te sterven; roep Jozua, en stelt u in de tent der samenkomst, dat Ik hem bevel geef 1) volgens de a) wijding, die Ik hem door uw mond hebmeegedeeld. Zo ging Mozes, en Jozua, en zij stelden zich in de tent der samenkomst.

a)Numeri. 27:15-23

1) In het Hebreeuws Wehithjtsbo, d.i. hem te ordenen, of wat hetzelfde is, hem in zijn ambt te bevestigen. Het ogenblik is nu gekomen, dat Mozes terugwijkt en Jozua op de voorgrond treedt..

15. Toen verscheen de HEERE in de tent, in de wolkkolom, evenals bij Numeri. 11:5; 12:5; en de wolkkolom stond boven de deur van de tent.

15. Toen verscheen de HEERE in de tent, in de wolkkolom, evenals bij Numeri. 11:5; 12:5; en de wolkkolom stond boven de deur van de tent.

16. En de HEERE zei tot Mozes: Zie, gij zult slapen met uw vaders: en dit volk zal opstaan, zijn eigenlijke nog geenszins overwonnen aard, die slechts neergedrukt was, weer tevoorschijn laten komen, en nahoereren de goden van de vreemden van dat land, waar het naar toe gaat, in het midden hiervan; de Baäls en Astheroths, en het zal Mij verlaten, en vernietigen Mijn Verbond, dat Ik hiermee gemaakt heb.

16. En de HEERE zei tot Mozes: Zie, gij zult slapen met uw vaders: en dit volk zal opstaan, zijn eigenlijke nog geenszins overwonnen aard, die slechts neergedrukt was, weer tevoorschijn laten komen, en nahoereren de goden van de vreemden van dat land, waar het naar toe gaat, in het midden hiervan; de Baäls en Astheroths, en het zal Mij verlaten, en vernietigen Mijn Verbond, dat Ik hiermee gemaakt heb.

17. Zo zal Mijn toorn op die dag tegen hen ontsteken, en Ik zal hen verlaten, en Mijn aangezicht van hen verbergen, dat zij ter spijze 1) a) zijn, en vele kwaden en benauwdheden zullen hen treffen; dat het op die dag zal zeggen, onderzoekende de oorzaak van al hun rampen: Hebben mij deze kwaden niet getroffen omdat mijn God in het midden van mij niet is?

a)Hoofdstuk 7:19 Numeri. 14:9

1) In het Hebreeuws Léëcool, d.i. tot vertering. De zin is deze, dat God het volk zo met Zijn genade zal verlaten, dat het geheel en al als volk verteerd wordt..

18. Ik dan zal Mijn aangezicht op die dage geheel verbergen, omdat dit gissen en vorsen nog ver verwijderd is van ware boete; Ik zal het verbergen om al het kwaad, dat het volk gedaan heeft; want het heeft zich gewend tot andere goden.

19. En nu schrijft u Mozes en Jozua dit lied, en leert het de kinderen van Israël, legt het in hun mond; opdat dit lied Mij tot getuige zij tegen de kinderen van Israël.

20. Want Ik zal dit volk inbrengen in het land, dat Ik zijn vaders gezworen heb, vloeiende van melk en honing, en wanneer het in het volle genot van al deze dingen in het vervolg zal eten, en verzadigd, en vet worden, dan zal het zich wenden tot andere goden, en hen dienen, en zij zullen Mij tergen, en Mijn Verbond vernietigen (Deuteronomium. 8:7-20).

21. En het zal geschieden, wanneer vele kwaden en benauwdheden het zullen treffen, dan zal dit lied als een laatste hulpmiddel voor zijn aangezicht antwoorden tot getuige, 1) openlijk als een getuige voor mij optreden, die tegenover u voor Mijn recht optreedt en u te woord staat op uw klachten of twijfelvragen Mij aangaande; het zal in Mijn plaats tot u spreken, wanneer gij op niets meer acht geeft. Ziet, Ik heb het u gezegd, want het zal uit de mond van zijn nageslacht 2) niet vergeten worden; omdat Ik weet zijn gedichtsel, dat het heden maakt, voordat Ik het inbreng in het land, dat Ik gezworen heb; hoe zij namelijk nog ver van hartgrondig zich aan Mij overgeven, maar zozeer tot afval geneigd zijn, dat zij slechts op de gelegenheid wachten, om Mijn Verbond te kunnen laten varen.

1) Indien het lied hun afval niet verhinderde, zo zou het echter veel kunnen toebrengen, om hen berouw te doen krijgen en hen van hun afval terug te leiden; wanneer hun benauwdheden over hen zou gekomen zijn, zou dit lied niet vergeten worden, maar zou hen verstrekken tot een spiegel, waarin zij hun aangezichten konden beschouwen, ten einde zich te vernederen en tot Hem weer te keren, van wie zij waren afgeweken..

2) Zo'n lied, wanneer het eenmaal overgegaan is in de mond van het volk, wordt niet spoedig ontruikt aan het volksbewustzijn, maar, voortgeplant van geslacht tot geslacht, doet het zich tot zelfs bij de laatste nakomelingen horen als waarschuwende stem. En een waarschuwende stem, die de wet met haar geboden, beloften en dreigingen altijd weer in het geheugen roept, kon Israël bij zijn aard en toestand zeer goed gebruiken..

22. Zo schreef Mozes dit lied, zo vol majesteit, omdat het uit de mond van de Heere zelf vloeide, op die dag, en hij leerde het vervolgens, na de oudsten en ambtslieden van het volk weer rondom zich verzameld te hebben (vs.28), de kinderen van Israël, door middel van dezelfde oudsten en ambtslieden.

Het schijnt, omdat dit lied als een getuigenis voor de volgende geslachten van veel gewicht moest worden geacht, dat Mozes het eerst opschreef en het daarna plechtig zong voor de oren van het volk (Deuteronomium. 32:44). Hiermee gaf Mozes een voorbeeld, dat door de profeten bij vele van hun profetieën is nagevolgd die men zich wel op dergelijke wijze handelend heeft voor te stellen..

Het heeft waarlijk niet aan God gelegen, als het Verbond gebroken is; God heeft handhaving daarvan gewild; Israël is vet geworden, Jeshurun sloeg achteruit, verbrak de teugels en keerde zich af. Dit lied is hulp- en redmiddel. Dit lied zal hen wijzen op hun grote schuld, maar ook op de trouw van hun Verbondsgod..

23. En Hij, de Heere, nadat Hij aan Mozes bevolen had, niet alleen om een lied te vervaardigen, maar het ook ingegeven had, gebod Jozua, de zoon van Nun, die hierbij aanwezig geweest was, die voor het eerst met Mozes op gelijke lijn gestaan had voor het aangezicht van de Heere, terwijl Hij zich nu ook rechtstreeks tot hem wendde, en zei: Zijt sterk en heb goede moed! want gij zult de kinderen van Israël brengen in het land, dat Ik hun gezworen heb; en wees niet bezorgd, hoe gij dit doen zult, want Ik zal met u zijn.

"De toespraak: "Zijt sterk en heb goede moed" is voor Jozua evenals het laatste woord uit Mozes' mond (vs.8), het eerste in de mond van de Heere Jozua 1:6)

III. Vs.24-29. Teruggekeerd van de tent der samenkomst, waar de Heere met hen en Jozua gehandeld heeft, volmaakt Mozes zijn wetboek, wat het gedeelte betreft, dat bij de toespraak aan priesters en oudsten (vs.9 vv.) nog daaraan ontbrak. Daarop geeft hij het de priesters over tot bewaring aan de zijde van de Verbondsark, en draagt hun op de oudsten van de stammen en de ambtslieden voor hem te verzamelen, om het door hem vervaardigde lied aan te horen.

24. En het geschiedde, als Mozes voleindigd had de woorden van deze wet, de thora, of onderwijzing, aan wier nauwkeurige en algehele volmaking hem zoveel gelegen was tot heil van Israël, te schrijven in een boek, in het reedsbij de uittocht uit Egypte aangevangene (Ex.17:14), en reeds tot Deuteronomium. 30:20 klaar gemaakte boek, terwijl hij nog daartoe voegt het gedeelte hoofdstuk 32:1-32,43 (zie "De 32.44), totdat zij vertrokken waren, totdat het boek van de wet voltooid was.

25. Zo gebod Mozes de Levieten, de priesters, kinderen van Levi (vs.9), die de Ark van het Verbond van de HEERE droegen, zeggende:

26. Neemt dita) wetboek en legt het aan de 1) zijde van de Ark van het Verbond van de HEERE, uw God, dat het aldaar zij tot getuige tegen u, tegen Zijn volk Israël.

a) 2 Koningen. 22:8

1) Aan de zijde van de Ark. Vele oude archeologen hebben gemeend, dat er aan de Ark een soort bijkistje gemaakt is, waarin dan dit wetboek zou bewaard zijn. O.i. ten onrechte. De uitdrukking wil eenvoudig zeggen, aan de zijde van de wet, die in de ark bewaard werd, omdat dit wetboek nadere uitbreiding en verklaring is geweest..

In 1 Samuel. 6:8; 11:15 heeft het kastje aan de zijde van de verbondsark, waarin de Filistijnen hun schuldoffer, de gouden kleinoden leggen, eigenlijk het bepalende artikel bij zich, hoewel er in onze vertaling "een koffertje" staat. Vandaar stellen de oude archeologen, b.v. Lundius, het voorwerp, waarin de Thora bewaard werd voor, als een soort "bijkoffertje" van de ark des verbonds, en zij zaten er niet ver vandaan. Aan de zijde van de verbondsark, niet zoals de beide stenen tafels, daarin moest de Thora bewaard worden, omdat zij alleen een commentaar (verklaring) is van de Dekaloog, terwijl deze Gods eigen werk is.

27. Want ik ken uw weerspannigheid en uw harde nek. Ziet, terwijl ik nog heden met u leef, zijt gij weerspannig geweest tegen de HEERE, hoeveel te meer zult gij dit zijn na mijn dood!
1)

1) Mozes spreekt niet van de zonde tegen hem, maar van die tegen hun God. Hij kent zijn volk, en hij weet, dat het niet zal staande kunnen blijven, maar dat het tegen de Heere zal overtreden. Tot waarschuwing en vermaning spreekt hij alzo..

28. Vergadert tot mij al de oudsten van uw stammen, en uw 1) ambtslieden, als vertegenwoordigers van het volk; dat ik voor hun oren deze woorden spreek, die mij de Heere gegeven heeft, en daarin tegen hen de hemel en de aarde tot getuigen neem (Deuteronomium. 21:1; 4:26; 30:19).

1) Soterim (ambtslieden) waren slechts dienaars van de oudsten of rechters. Zie Exodus. 5:14 Deuteronomium. 1:15; 16:18.

Het werk van de Soterim was, toe te zien, dat het vonnis, dat de rechters uitgesproken hadden, volbracht werd; en de mensen tot gehoorzaming daaraan te noodzaken.

29. Want ik weet, dat gij het na mijn dood zeker zult verderven door slechte handelwijzen, en afwijken van de weg, die ik u geboden heb. Dan zal u dit kwaad in hetlaatste der dagen, ten einde al uw snoodheden, ontmoeten, wanneer gij zult gedaan hebben, wat kwaad is in de ogen van de HEERE, om Hem door het werk van uw handen, nl. de afgoden, tot toorn te verwekken, door u namelijk te bezondigen aan dat grote gebod: Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.

IV. Vs.30-32:47. Voor de verzamelde gemeente-de oudsten en de ambtslieden-draagt Mozes nu met behulp van Jozua zijn lied voor, en besluit de voordracht met zijn laatste aanmaning aan Israël, om Gods geboden trouw op te volgen; want daarop toch berust hun voorspoed en hun bestaan in het land, waar zij naar toe gaan, om dat te erven.

30. Toen, terwijl de priesters het hun opgedragene waarnamen, sprak Mozes, voor de oren van de gehele gemeente van Israël, die in zijn vertegenwoordigers voor hem verzameld was, de woorden van dit lied, totdat zij voltrokken waren.

HOOFDSTUK 32.

MOZES' LIED EN LOFZANG.

1. Neig de oren, gij hemel! en ik zal spreken; en de aarde hoort de redenen van mijn mond, want wat ik nu zal verkondigen en betuigen betreft u beide, hemel en aarde; dñßr zowel als hier zijn geestelijke wezens, waarvoor de Heere Zich in Zijn waarheid en trouw wil verheerlijken.

2. Mijn leer, woordelijk: wat ik ontvangen heb, wat de Heere mij geleerd heeft om het op mijn beurt anderen te leren, druïpe als een regen; mijn rede vloeie als een dauw; als een stofregen op de grasscheutjes, en als druppels op het kruid Jesaja 55:10 Job 29:22 vv.).

De toehoorders vergelijkt hij bij het gras en het kruid Jesaja 40:6); want evenals regen en dauw de weide vervrolijken, zodat de bloemen en het gras naar de wens en genoeg van allen welig wassen en tieren, evenzo verkwikt Gods woord de harten en de gewetens, en waar die regen neervalt, is het niet zonder verbetering en vrucht..

Men zou kunnen vragen, hoe toch het vooruitzicht, dat de woorden van de zanger evenzeer bevruchtend zullen werken op hart en gemoederen, als de regen en de dauw op het kruid van het veld, te rijmen is met de betuiging van hun harde zin en van de straf, die hen treffen zou. Het juiste antwoord is wel dit, dat alle goddelijke spraak vruchtbaar is, en dus de strenge straffende taal nooit tevergeefs is, en dat zij steeds gemoederen vindt, die vroeger of later haar als een weldaad leren kennen.

3. Want ik zal een lied aanheffen, waarmee allen, die het horen, moeten instemmen; ik zal de Naam van de HEERE uitroepen; geeft onze God grootheid! 1) (Openb.14:7)

1) Niet alleen wil Mozes zelf de grootheid van de Heere Heere groot maken, ook vordert hij dit van degenen, die hem horen. Het is hem te doen, zoals ook uit het volgende vers blijkt, om de eer van Gods Naam groot te maken. En dit om drie redenen: 1e. omdat Hij het waard is; 2e. om Israël in de schuld te doen vallen, en 3e. opdat ook Zijn gerichten zouden gebillijkt en goedgekeurd worden, die over de zonde en de afval van het Verbondsvolk zouden gaan..

4. Hij is dea) Rotssteen, 1) die nimmer wankelt, noch wijkt en allen, die tot Hem vluchten, in veiligheid brengt, wiens werk volkomen is; want al zijn wegen zijn gericht. 2) God is waarheid, trouw en Zijn woorden en beloften nakomende, en is geen onrecht, zoals de mens in zondige dwaasheid en verderfelijke oproerigheid Hem soms beschuldigt, als Zijn wegen, hard en onbillijk als soms schijnen, hem niet bevallen; nee, maar rechtvaardig en recht is Hij, want Hij gaat door op de weg van het recht, gegrond op Zijn heiligheid en liefde, en laat zich daarvan niet af brengen door menselijke tegenspraak en tegenbedenking.

a) 2 Samuel. 22:3,32 Psalm. 19:15 Psalm. 71:3; 31:3

1) Als Gods Onveranderlijkheid op dichterlijke wijze bezongen wordt, dan wordt God altijd met de Rotssteen vergeleken, omdat de rotssteen onveranderlijk blijft, al waaien de stormwinden, al zwepen de golven er tegenaan. De rots blijft, zo ook God, de Heere, in de hoogste volkomenheid..

2) Gericht wil hier zeggen: Voorzichtig en rechtvaardig, of voorzichtigheid en rechtvaardigheid..

5. Hij 1) heeft het tegen Hem verdorven, het zijn zijn kinderen niet, de schandvlek is hun; 2) zij zijn kinderen van schande geworden; het is een verkeerd en verdraaid geslacht, daarom kan Hij, hoewel Zijn hart vanliefde gloeit, hen niet meer als Zijn kinderen behandelen, maar moet hen, Zijns ondanks, aan het gericht prijsgeven.

1) Hij, nl. het van God afgefallen volk. Na de aanhef, waarin Mozes hemel en aarde bezweert hem te horen, en zijn rede een goede ingang en heilrijke werking toewenst, omdat hij van zins is de naam van de Heere te loven, waarmee de gehele wereld moet instemmen (vs.1-3), komt hij al dadelijk tot het eigenlijke thema van zijn lied: Jehova is onberispelijk en rechtvaardig in Zijn verhouding jegens Israël, ook als het met ongeluk en benauwdheden bezocht wordt; maar wel heeft Israël door zijn afval zware schuld op zich geladen (vs.4,5). Het lied beschouwt dus reeds in de aanvang die tijd, waarvoor het volgens Goddelijke wil Hem een getuige zal zijn onder de kinderen van Israël (hoofdstuk 31:16 vv.), en verplaatst zich zo levendig in die toekomst, alsof die reeds werkelijk aanwezig was. In verdere uitwerking van dit thema wordt eerst aan Israël zijn ondank en zijn zonde tegen de Heere voorgehouden (vs.6-18), vervolgens de straffen, die het daardoor op zich laadt en in het bijzonder zijn verwerping van voor het aangezicht van de Heere beschreven, waarbij de Heere alleen wegens de vijanden het niet tot het uiterste, tot algehele vernietiging komen laat (vs.19-27). Zo'n ondergang nu had Israël door zijn dwaasheid en onverstand wel verdiend; toch zijn de boosheid en verkeerdheid aan de kant van de volkeren, die Israël moeten tuchtigen, nog groter en lokken strafgerichten uit, die op hun tijd de volkeren treffen, en het volk van God aan hun handen zullen ontrukken, opdat Hij, de Heere, het laatste opnieuw in genade aanneemt (vs.28-43)

2) De schandvlek is hun. Beter vertaling is o.i., zij zijn hun een schandvlek, nl. voor de kinderen van God, Israël, van God afgefallen, wil de man Gods zeggen, vertoont niet het beeld van de kinderen van God, het is integendeel een schandvlek voor het volk van God, omdat de wereld immer het ware geslacht beoordeelt naar degenen, die wel Israël heten, maar zich geen Israël betonen..

6. Zult gij dit de HEERE vergelden, gij dwaas en onwijs volk! Is dit uw dank! Is Hij niet uw Vader, a) die u verkregen 1) heeft door u met moeite uit Egypte te verlossen en u als kind op te nemen, die u tot volk gemaakten u bevestigd heeft, u tot een vast geheel verenigd heeft, door u te begiftigen met Zijn woord en Zijn wet?

a)Jesaja. 63:16; 64:8 Mal.2:10

1) Hij maakt hen indachtig de verplichtingen, die God hen opgelegd had, om Hem te dienen en om Hem aan te hangen. Hij was hun Vader geweest. Hij had hen verkregen. Hij had hen gemaakt. Hij had zijn weldadigheid aan hen bevestigd en aan hen vernieuwd. Hij had hen gevoed. Hij had hen gedragen. Hij had hen opgekweekt. Hij had hun zonden verdragen. Hij had hun zeden verdragen. Hij had hen gekocht. Hij had zeer vele wonderwerken ten koste gelegd aan het leiden van hen uit het diensthuis van Egypte en Hij had mensen in hun plaats gegeven en volken in plaats van hun ziel Jesaja 43:4)

7. Gedenk aan de dagen van ouds, van af de zondvloed, merk op de jaren van elk geslacht, 1) vraag uw vader, die zal het u bekend maken, uw ouden, en zij zullen het u zeggen, hoe Hij reeds toen u in het oog heeft gehad en voorzorgen genomen heeft ten dienste van uw uitverkiezing (Genesis 9:25 vv.; 11:6 vv.).

1) Eigenlijk de jaren van geslacht en geslacht, d.i. de jaren, die elk geslacht doorleefd heeft, sinds God Israël uit Egypte had gevoerd..

8. Toen de Allerhoogste aan de volken de erfenis uitdeelde, door hen zelf te verdelen en over de aarde te verspreiden, toen Hij Adams kinderen, de mensenkinderen van elkaar scheidde, door de Babylonische spraakverwarring, heeft Hij de gebieden van de volken, omdat Hij vantevoren zag welke plaats ieder beslaan zou a) gesteld naar het getal van de kinderen van Israël, d.i. bakende de landen van de overige volken zó af, dat Hij voor het toekomstige Israël een erfeel in het vooruitzicht had, namelijk het land Kanaän in die omvang, die het getal en de grootte van Israël zou eisen (Genesis 15:18 vv.).

a)Hand.17:26

De Septuaginta heeft in vs.8 in plaats van: "naar het getal van de kinderen van Israël" vertaald: "naar het getal van de engelen van God" op grond van de reeds toen bij de Joden gewortelde mening, dat God aan ieder volk op zichzelf engelen gegeven heeft tot voorstanders en beschermers, maar voor Zich zelf Israël gehouden heeft tot regering en besturing (Dan.10:13,20 vv.; 12:1). Aan de andere kant evenwel berekenden ook de Joden op grond van de Hebreeuwse tekst het getal van de heidenvolken (Genesis 10) op zeventig, omdat het getal van hun stamvaders zo groot was geweest. De zin van deze plaats is echter veel meer de hier boven aangegeven. "Want Lot, en in hem Moab en Ammon, moesten zich, in plaats van in Kanaän zelf, ter zijde daarvan vestigen. Ismaël moest zich in het zuidoosten, Edom in het zuiden vestigen; ja, zelfs moest Moab nog kort vóór de aankomst van Israël plaats maken voor de Kanaänitische Amorieten ten noorden van de Arnon. Wat de Heere vervolgens schijnbaar voor Kanaän deed, deed Hij in waarheid reeds in aanmerking van het getal van de kinderen van Israël, waarom dan ook zonder twijfel Genesis dit zo ijverig te boek stelt. In het algemeen is tenslotte toch alles, wat Hij voor de wereld en de wereldsgezinden gedaan heeft, met genadige wijze voorbeschikking voor de Zijnen ondernomen. De Zijnen moeten tenslotte alles erven en de roof wegdragen; want de zachtmoedigen zullen het aardrijk erven..

Met heel de ordening van de wereld heeft God zich dit doel voorgesteld, om voor Zijn uitverkoren volk zorg te dragen..

9. a) Want het deel van de HEERE is zijn volk. Jakob is het snoer van zijn erfgoed,¹⁾ het erfdeel dat Hem met het meetsnoer is toegemeten.

a) Deuteronomium. 7:6; 10:15 Ex.19:5

1) Hiermee wil hij zeggen, dat Israël het bijzonder erfdeel van God is, het erfdeel, dat Hem op bijzondere wijze is toegemeten. Snoer van zijn erfgoed. Eigenlijk het toegemeten land. Land staat dan hier voor het volk, dat het land bewoont. Wel wordt God, de God van de gehele aardbodem genoemd, maar in het bijzonder is God, de God van Zijn Kerk..

10. Hij vond hem, Jakob, d.i. Israël, in een land van de woestijn, 1) en in een woeste, van levensmiddelen ontblote, huilende wildernis; wier eenzaamheid door het huilen van het wild gedierte afgewisseld wordt; Hij voerde hem rondom, Hij onderwees hem door de wet, Hij bewaarde hem als zijn oogappel. (Psalm. 17:8 Spreuken. 7:2).

1) De grond, waarom Mozes de bevrijding uit de slavernij van Egypte evenmin aanroert als de doortocht door de Rode Zee, is deze, dat hij geen geschiedkundige opsomming wil leveren van Gods daden aan en voor Israël, maar slechts wil schilderen hoe Israël zich in de meest hulpeloze toestand bevond, toen de Heere zich van zijn erbarmde om het uit de troosteloze toestand, waarin het had moeten omkomen, in het bezit te stellen van het rijk gezegend land Kanaän..

Egypte wordt hier met een woestijn vergeleken, omdat Israël zich toen in een verschrikkelijk ellendige toestand bevond, te midden van een volk, dat, als het wild gedierte, het op zijn ondergang toelagde, als een volk van slaven, dat alle beschutting van de wet ontbeerde. Door de volgende woorden: In een woeste, huilende wildernis wordt hun toestand nog als erger geschilderd..

"Israël, uit zijn slavernij bevrijd en een zelfstandig volk geworden, begint zijn bestaan zonder hoegenaamd enige bezitting, zonder hulp en beschutting in de woestijn; daar vindt de Heer het als een riddolend schaap in de woestijn, vol huilende, woeste dieren; daar neemt Hij zijn leiding op zich; geeft het door de wet een geordend bestaan, en bewaart het als Zijn oogappel."

11. Zoals een arend zijn nest, zijn jongen, opwekt, en om hen bij de eerste pogingen om te vliegen bij te staan, over zijn jongen zweeft, en als ze moe worden zijn vleugels uitbreidt, ze neemt en ze draagt op zijn vlerken (zie "Ex 19.4).

12. Zo leidde hem de HEERE alleen; Zijn doel tegemoet, nl. de inname van het beloofde land, en er was geen vreemd God met Hem; Hij behoefde voor dit werk van de uitleiding geen hulp van afgoden; Hij, en Hij alleen heeft die wonderenverricht.

13. Hij deed hem rijden op de hoogten 1) van de aarde, zodat bij alle machten, die hem bij het in bezit nemen van het land konden weerstand bieden, vertrad; en Hij voedde hem, dat hij at de inkomsten van het veld; en Hij deed hem honing zuigen uit de steenrots, en olie uit de kei van de rots; 2) omdat Hij zelfs de onvruchtbaarste gedeelten van het land voor hem vruchtbaar maakte aan de kostelijkstevoortbrengselen.

1) Wie de hoogten had ingenomen, was bezitter van het land. Hier wordt dus bedoeld op het in bezit nemen van landen en plaatsen, welke aan hun vijandige volken toebehoorden..

2) Aan dit beeld ligt de zaak ten grondslag, dat Kanaän rijk is aan wilde bijen, die in rotskloven hun honing bereiden; en aan olijfbomen, die steenachtige plaatsen voor hun groei verkiezen..

14. Boter van koeien, en melk van klein vee, met het vet 1) van de lammeren en van de rammen, die in Bazan weiden, dus van de schoonste en welgevoedste, en van de bokken, van dezelfde voortreffelijkheid, met het vette van de nieren van tarwe; d.i. met de fijnste tarwebloem; en het druivebloed, reine wijn, hebt gij gedronken. 2)

1) Ook hier onder vet te verstaan, het beste van lammeren en rammen..

2) De zin van de beide verzen 13 en 14 is deze: Over alle beletselen heen voerde de Heere Zijn volk Israël Kanaän binnen en stelde het daar in het volle bezit van de rijke goederen van dit land..

15. Als nu Jeschurun, 1) Jakob, vet werd zo sloeg hij achteruit; zoals een weelderig geworden stier, die het juk niet meer dragen wil (gij zijt vet, gij zijt dik, ja met vet overdekt geworden, overmoedig door alle die weldaden!) en hij liet God varen, 2) die hem gemaakt heeft, a)en versmaadde de Rotssteen van zijn heil, de Rotssteen waarop zijn heil zo vast rustte.

a)Deuteronomium. 31:20

1)Jeschurun, een naam, waarmee het volk Israël ook in hoofdstuk 33:5 (zie De 33.5) en 26, als ook in Jesaja. 44:2 wordt genoemd. In de beide laatste plaatsen heeft Luther reeds deze verklaring, die nog niet door uitleggers van de huidige tijd overtroffen is: "de rechtvaardige", en wel wordt Israël zo genaamd, omdat het door Jehova zijn God, die zelf rechtvaardig en vroom heet, daartoe geroepen is om Hem te dienen in heiligheid en gerechtigheid, en een volk vol zuivere rechtvaardigheid te zijn (Numeri. 23:10)

De naam "Rechtvaardige" in plaats van Israël stellende, daarmee verwijt hij hen op ironische wijze, dat zij van de "rechtheid" zijn uitgevallen en hun in het geheugen terug roepende, met hoeveel waardigheid zij versierd zijn, verwijt hij hen daarom des te scherper hun misdaad van trouweloosheid. Want elders (33:5,26) wordt Israël zonder verkeerde bedoeling met dezelfde erenaam vereerd, met het oog op zijn roeping, maar hier leert Mozes hen op een verwijtende wijze, hoezeer zij van hun ijver in godsvrucht zijn afgeweken, waartoe zij waren geroepen..

2) Een vette buik brengt geen vroomheid voort: hij waant zich veilig en acht God voor niets..

16. Zij hebben Hem tot ijverzucht a) verwekt door vreemde goden; door gruwelen van de afgoderij hebben zij Hem tot toorn verwekt.

a) Ex.34:16

17. Zij hebben aan de duivels, 1) de veldduivels a) geofferd, niet aan God; aan de goden, die zij niet kenden; van wie zij noch enige weldaad, noch zelfs enige openbaring ontvangen hadden: b) nieuwe, die vroeger niet geweest waren, en van nabij, eerst onlangs, gekomen waren, voorwelke uw vaders niet geschrikt hebben, maar die gij van de u omringende volken hebt overgenomen.

a) Zie Le 17.7 b) Deuteronomium. 11:28

1) Volgens dit woord kenschetst reeds het Oude Testament de afgodendienst als duivelsdienst (1 Corinthiers. 10:20 zie Ex 7.22).

Als men zich voor de geest roept, hoe de afgodendienst reeds in zijn ontstaan een rechtvaardiging en vasthouding van het ijdele en zinnelijke, als het hoogste en vereringswaardige, in zich omvatte, en hoe hij dan in zijn beelden, symbolen en gebruiken terugwerkend de ongoddelijke lust onderhield en sterkte, zo zullen wij de diepe waarheid in dit verwijt (dat nl. de afgoderij- en afgodendienst een duivels- en demonendienst is) erkennen. Slechts door de bewondering van de kunstwerken, die zich, in verbinding met de godsdienst van de Grieken, tot zo'n schoonheid ontwikkelden, zijn wij er maar al te zeer van verwijderd te erkennen, dat in iedere polytheïstische (= veelgodische) godsdienst een zondig element is, dat tevens de macht en de lust van de verzoekers en de boze geesten diende. Wij kunnen dit erkennen zonder aan de Griekse kunst, namelijk de beeldhouwkunst, onze bewondering te onzeggen; want de echte kunst was de edele drijfveer van de ziel van de mensen, waarmee zij zich geleidelijk losrukte van de boze grondgedachte van materiële afgoderij, en het ideaal van het menselijke in de plaats daarvan stelde. Evenwel kon zij dit slechts in zoverre dat in de verering en uitoefening van de kunst, (alsof het menselijke, de geestelijk-zinnelijke persoonlijkheid van de mensen aan God gelijk en zelf God was) nog altijd een element van de verleiding zelfs in de heerlijkste vorm van de oude kunst overbleef. Wij Christenen hebben de taak om dit element door een beslissende, alles overwegende aanbidding van de God, die ons in Jezus Christus geopenbaard is, innerlijk te verwijderen, en zo onszelf te bewaren voor iedere identificatie (= gelijkstelling) van kunst en godsdienst. De kunst, hoewel zij naast de wetenschap het hoogst menselijke is, de losmaking van de menselijke geest van het aanklevende materiële en toevallige, is toch nog maar iets menselijks; en de mens is zowel wanneer hij voortbrengt, als wanneer hij iets in zich opneemt, nooit geheel vrij van zonde, en zo altijd vatbaar voor de verzoeking van de vader van de leugen.

18. De Rotssteen, die u gegeneerd heeft, hebt gij vergeten; en gij hebt in vergelheid gesteld de God, die u gebaard heeft.

Mozes spreekt, zoals tegen Israël vol ijver, zo tegen God vol innigheid "Ach, mijn hart zou mij kunnen breken van jammer, dat ik weet en nu en immer voor ogen heb, hoe gij de ware, levende God, de grote, onfeilbare troost, de allervaste burg en allersterkste rotssteen in alle aanvechtingen en noden, zonder welke gij niet een enkel ogenblik leven of blijven kunt door de duivel zo makkelijk te verlaten en schandelijk verachten zult, die u toen alleen, zoals een moeder haar kind, heeft gebaard en opgevoed."

Met vs.18 keert Mozes terug tot de gedachte in vs.15 neergelegd, maar gebruikt ook deze woorden, om Israël te wijzen op zijn snode ondank, om hen te verwijten, dat het Hem vergat, Hem versmaadde (vs.19), die hen verwekt had..

In genereren en baren stelt Mozes hier voor, de vereniging van de vader- en moederlijke liefde van God..

19. Als het de HEERE zag, hoe Israël vreemde goden naliep, en de Heere, Zijn God, vergat, zo versmaadde Hij hen, uit toornigheid tegen zijn zonen en zijn dochters.

20. En Hij zei, besloot in Zijn toorn over de ontaarde kinderen: Ik zal Mijn aangezicht van hen verbergen; 1) Ik zal zien, wat hun einde zal wezen: a) op de weg, die zij ingeslagen hebben; want zij zijn een geheel verkeerd geslacht, eigenlijk een geslacht van verkeerdheden, kinderen, in wie geen trouw is.

a) Jesaja. 65:2

1) Dit betekent, dat de Heere Zijn genade en Zijn liefde aan hen zou onttrekken. Dan zou de Heere zien, dat hun ondergang en verderf het gevolg zou zijn van hun afval. Als de Heere God aan Zijn volk, ook aan Zijn geestelijk Israël, Zijn genade onttrekt, Zijn genadevolle leiding doet ontbreken, dan dwalen zij, dan worden zij verschrikt. Het is daarom dan ook, dat de dichter zegt: Toen Gij uw aangezicht verborg, werd ik verschrikt (Psalm. 30:8)

21. Zij hebben Mij tot ijver verwekt door hetgeen geen God is; door hun afgoden, die geen goden zijn; zij hebben Mij tot toorn verwekt door hun ijdelheden; woordelijk: door hun nietigheden of nieten, d.i. afgoden. Ik dan zal op Mijn beurt hen tot ijver verwekken, zal hen plagen door diegenen, die geen volk zijn, door een dwaas 1) volk zal Ik hen tot toorn verwekken. 2) Zoals zij Mij, de enige God beneden zulke goden gesteld hebben, die gezamenlijk Niet-god zijn, zo zal Ik ook boven hen, die tot nog toe door hun welgeordende, met de rechte geest bezielde samenhang met het volste recht op de titel van volk aanspraak konden maken, zulke volken voortrekken die het ene zowel als het andere een niet-volk 3) zijn (Ef.2:11 vv.), en zoals zij Mij door hun dwaasheid 4) gekrenkt hebben, omdat zij Mijn werkelijke genade goederen verruilden voor de nietswaardigheden van de afgoderij, zo zal Ik op mijn beurt hen daardoor krenken, dat Ik de genadegaven, die zij versmaad hebben, 5) geef aan die dwaze heidenvolken, opdat zij aan die opnieuw leren zien, wat zij moedwillig verworpen hebben (Rom.10:19).

1) De heidenen worden hier een dwaas volk genoemd, omdat zij niet deelden in de Goddelijke openbaring, niet bestraald waren met het licht van de Goddelijke wijsheid..

2) Daardoor wil God Zijn volk tot ijverzucht en tot mismoedigheid verwekken, door een niet-volk, een volk van dwaasheid, d.i. daardoor dat Hij een niet-volk de Israëlieten voortrekt, als het Zijn genade schendt, de zegen, welke Israël heeft versmaad, aan een volk van dwaasheid meedeelt. De opname van de heidenwereld in het verbond van de Heere sluit in, de verwerping van het ongehoorzame Israël en de verwerping voleindigt zich in zware strafgerichten, waarin de goddelozen omkomen..

3) In de grond is ieder volk buiten het volk van God een niet-volk, ieder mist meer of min de ware band, waardoor eerst waarlijk het samenzijn en het volksbestaan bijeen gehouden wordt, namelijk door die van de goddelijke wil, die alles regeert..

4) In het Hebreeuws heeft de uitdrukking "dwaas volk (lbnywg = gôjnabal) betrekking op het gelijkkluidende dat voor afgoderij gebruikt wordt (Mylbh = habalim). In de vertaling staat dus "ijdelheden" tegenover "dwaasheid" van de heidenen..

5) De geschiedenis van de apostelen, ja de geschiedenis in het algemeen leert ons, dat Israël gestraft werd, en helaas! zich ook liet verbitteren daardoor, dat de zegeningen van het Evangelie op de overige volkenwereld overgingen, terwijl het zelf ophield een staat met eigen land en eigen wet te zijn. Dit is het door de wereldgeschiedenis trekkend gerecht over Israëls kinderschaar, dat door geen wereldlijke rijkdom, door geen wereldlijke geestesbeschaving opgeheven kan worden, en dat alleen zal wijken, als dit volk zijn broeder, de hemelse Jozef, zal erkennen en zich voor Hem in de gelovige buigen."

22. Want een vuur is aangestoken in Mijn toorn, 1) eigenlijk in mijn toornens, en zal branden tot in de onderste hel, en zal het land met zijn inkomst verteren, en de gronden van de bergen in vlam zetten. 2) Van Mijntoorn gaat een verderf uit, dat reikt tot in de diepste diepte; het vernietigt de aarde met dat, wat erop groeit, en strekt zich uit tot daar, waar de bergen hun onwankelbare grondvesten hebben-zo veel omvattend en ingrijpend zal het zijn (2 Petr.3:7,10).

1) Hiermee wordt bedoeld, hoe alles, wat in het Goddelijk Wezen is, zich verzet tegen de trouweloosheid van Zijn volk, en hoe de Heere daarom de volle kracht van Zijn toorn zal openbaren. Zodat de nietigheid van het afgodendom zal gezien worden en Hij voor aller oog zal openbaar worden als de alleen ware God..

2) Deze woorden kondigen niet één enkel strafgericht aan, maar het gericht in zijn Totaliteit en Universaliteit (algeheelheid en algemeenheid), dat in de loop der eeuwen in bijzondere gerichten over de volkeren verwerkelijkt is, en eerst zal voleinden bij het slot van de loop van de wereld. Dit gericht wordt dan (vs.23-33) allereerst geschilderd in zijn toepassing op het afvallige Israël..

Evenals de toorn en verontwaardiging van God zijn vijanden naar de hel vergezelt tot de eeuwige vlammen en helse pijnigingen, alzo verteert Hij hun land en hun gras en verbrandt de fundamente van de bergen..

23. Ik zal de kwaden, 1) het ongeluk, dat Ik tot hun straf bereid heb, over hen hopen; Mijn pijlen zal Ik op hen verschieten, geheel en al het noodlot tegen hen keren.

1) Het strafgericht zal voltrokken worden over het trouweloos Israël..

24. Uitgeteerd zullen zij zijn van honger, opgegeten door de karbonkel, de pest en bitter verderf; door alle andere dergelijke ziekten, die de mens snel wegrapen; en Ik zal de tanden van de beesten onder hen schikken, tegelijk met vurig venijn van slangen van het stof, om hun ellende en hun verderf te voltooien (Leviticus. 26:14 vv.).

25. Van buiten, op het bloedige slagveld, zal het zwaard beroven, terwijl het de strijdbare mannen neervelt, en uit de binnenkamers zal de verschrikking, de plotselinge en dodelijke schrik de zwakken en weerlozen wegrapen, allenzonder onderscheid, ook de jongeling, ook de jonge dochter, de zuigeling met de grijze man. 1)

1) Bij het opgenoemde in vs.24 zal nog komen, de alles verslindende, de alles wegvagende oorlog..

26. Ik zei, Ik zal zeggen: In alle hoeken zou 1) Ik hen verstrooien; Ik zou hun gedachtenis van onder de mensen doen ophouden, hen verdelgende; Ik zou zelfs het besluit nemen ze geheel en al te vernietigen, alsof zij nooit bestaan hadden; en zelfs de herinnering van hun zonden uit te delgen.

1) Ik zou, niet Ik zal. M.a.w. deed God met het trouweloze volk naar zijn zonden, dan zou het aan de gehele vernietiging worden prijsgegeven, maar omwille van het Verbond zal God niet tot algehele vernietiging overgaan. Om zichzelf wille zal God in de toorn nog de ontferming gedachtig zijn.

27. Ten ware, ware het niet, dat Ik de toornigheid, de overmoedige terging van de vijand schroomde, dat niet hun tegenpartijen zich vreemd mochten houden van alle goddelijke hulp en overmoedig worden, dat zij niet, met miskenning van de waarheid, dat zij louter werktuigen in Mijn hand zijn, mochten zeggen: Onze hand is hoog geweest, onze macht heeft zich geweldig betoond, de HEERE heeft dit alles, die plagen over Zijn volk, niet gemaakt, 1) maar wij hebben dit gedaan Jesaja 42:8; 48:9 vv. Ezech.20:9,14,22).

1) Laten allen, die schromen voor de Ark van God en voor Zijn Israël, zichzelf hiermee troosten, dat God zelf voor Zijn eer zal zorg dragen en dat Hij niet toelaten zal, dat Zijn eer ontheilgd en bezoedeld wordt. Hoezeer wij ook mogen verdienen in Gods ongenade te vervallen, nochtans zal God nimmer de troon van Zijn heerlijkheid laten onteerd worden..

28. Want zij zijn een volk, dat door overwegingen verloren gaat, 1) en er is geen verstand in hen.

1) In het Hebreeuws Gooi obad Etsoth, beter: een volk, wiens overwegingen zijn vergaan. De Vulgata vertaalt, beroofd van raad. Als een reddeloos en als een zinloos volk wordt het hier voorgesteld, en daarom zou de Heere het naar Zijn rechtvaardigheid moeten wegdoen van de aarde..

29. O, dat zij, de kinderen van Israël, wijs waren! 1) zij zouden dit vernemen, dat al hun ongelukken goddelijke straf zijn voor hun ontrouw, zij zouden nu nog, voordat het te laat is, op hun einde merken. 2)

1) Of: wanneer zij wijs waren. Maar dit zijn zij niet, wil de Heere zeggen. Want dan zouden zij gemakkelijk kunnen opmerken, dat de hand van de Heere over hen was, en dat Hij hen tegen kwam met de tekenen van Zijn Goddelijk misnoegen..

2) Vanaf vs.28 splitsen zich de uitleggers van oudere en nieuwere tijd in twee klassen: de ene doet het gehele, van daar volgende gedeelte slaan op de heidenen, van wie in vs.27 sprake is geweest; de anderen daarentegen passen het op de joden toe, over wie het lied handelde tot en met vs.26. Nu is het reeds op zichzelf al dadelijk à priori ondenkbaar, dat in dit lied zo uitvoerig over de heidenen zou gehandeld zijn; en bovendien wijzen de woorden in vs.29: "op hun einde merken" zeer bepaald op Israël (vs.20). Voor het overige gaat het spreken van God bijna onmerkbaar over in de rede van Mozes vanaf vs.29, totdat (vs.34 vv.) de Heere opnieuw begint te spreken..

30. Hoe zou één man van de vijanden duizend van Israël verjagen? en twee vijanden tienduizend Israëlieten doen vluchten, daar toch juist het omgekeerde beloofd is a) en ook geschied, ten ware, dat hun Rotssteen hen verkocht, en de HEERE hen overgeleverd had in de hand van hun vijanden?

a) Leviticus. 26:8

31. Want hun rotssteen is niet zoals onze Rotssteen, omdat hun goden onmachtig en zo nietig zijn, dat zij hun vereerders niets kunnen baten; maar onze God is sterk, een vaste Burcht, die de Zijnen beschermt en niet verlaat, zelfs onze vijanden rechters zijnde, 1) dat deze dingen alzo zijn; want zij hebben het tot hun schade ervaren (Ex.14:25 Jozua. 2:9; 1 Samuel. 5:7 vv.).

1) Of: Waarin zelfs onze vijanden scheidsrechters kunnen zijn. En dat, omdat zij het o, zo dikwijls hadden ervaren. Calvijn tekent bij deze plaats aan: "Dat zij dikwijls de vreselijke macht van God ervaren hebben en zeker wisten, dat de God van Israël geheel ongelijk was aan hun afgoden..

32. Want hun wijnstok is uit de wijnstok van Sodom, en uit de velden van Gomorra; zij zijn van die gesteldheid alsof zij daaruit ontsproten waren en op de grond van Gomorra groeiden;

hun wijndruiven zijn nog erger dan de onbruikbare stinkende druiven a) vergiftige wijndruiven, zij hebben bittere bessen. 1)

a) Jesaja. 5:2

1) Israël wordt op meerdere plaatsen in de Heilige Schrift met Sodom en Gomorra vergeleken, ja, zijn goddeloosheid wordt zelfs erger dan die van Sodom genoemd. Sodom en Gomorra worden niet zelden aangehaald om de ergste soort van zedelijke verdorvenheid aan te duiden. Welnu, hier beschuldigt God, de Heere, zijn volk van de diepste verdorvenheid. Zijn wijngaard, die Hij zelf geplant heeft, is zo diep ontaard, dat het wel schijnt, alsof haar oorsprong is uit de velden van Gomorra..

34. 1) Is dat 2) niet bij Mij opgesloten, reeds lang in Mijn raad besloten, spreekt de Heere, verzegeld in Mijn schatten, schatkamers a) wel bewaard als iets dat Mij in het geheel niet kan ontnomen worden, maar dat eenstevoorschijn moet komen?

a)Deuteronomium. 28:12

1) Vele uitlegkundigen trekken dit vers bij de voorgaande, anderen bij de volgende. Beide betrekkingen kunnen verenigd worden. Dit vers vormt de overgang, omdat het het voorgaande afsluit en het volgende inleidt..

2) Dat ziet zowel op de zonden van het volk, als op de gerichten van God over de zonde. Zowel de afval van God als de straf op die zonde, is bij God opgesloten. Zal Israël zich aan zo'n zonde schuldig maken, dan zal de straf niet uitblijven. Wel een bewijs, dat wij hier met een profetie te doen hebben. Vs.34 is een van de innerlijke bewijzen voor de waarheid, dat Mozes hier werkelijk spreekt, dat wij hier te doen hebben met een lied, door Mozes, geïnspireerd door de Heilige Geest, gezongen..

34. 1) Is dat 2) niet bij Mij opgesloten, reeds lang in Mijn raad besloten, spreekt de Heere, verzegeld in Mijn schatten, schatkamers a) wel bewaard als iets dat Mij in het geheel niet kan ontnomen worden, maar dat eenstevoorschijn moet komen?

a)Deuteronomium. 28:12

1) Vele uitlegkundigen trekken dit vers bij de voorgaande, anderen bij de volgende. Beide betrekkingen kunnen verenigd worden. Dit vers vormt de overgang, omdat het het voorgaande afsluit en het volgende inleidt..

2) Dat ziet zowel op de zonden van het volk, als op de gerichten van God over de zonde. Zowel de afval van God als de straf op die zonde, is bij God opgesloten. Zal Israël zich aan zo'n zonde schuldig maken, dan zal de straf niet uitblijven. Wel een bewijs, dat wij hier met een profetie te doen hebben. Vs.34 is een van de innerlijke bewijzen voor de waarheid, dat Mozes hier werkelijk spreekt, dat wij hier te doen hebben met een lied, door Mozes, geïnspireerd door de Heilige Geest, gezongen..

33. Hun wijn, voortgebracht door de wijnstokspruit van Sodom, is vurig drakenvenijn, en een wreed adderenvergif,

1) dat zonder twijfel van de dodelijkste werking is.

1) Andere uitleggers passen ook deze verzen toe op het volk Israël, waardoor de samenhang hiervan een geheel andere wordt als de hier ontwikkelde; wij hebben evenwel de verklaring van boven de voorkeur gegeven, volgens welke vanaf vs.32 de rede overgaat op de heidenen, om deze het spoedig losbarsten van het goddelijke gericht over hen te verkondigen, maar Israël de genadige wederaanneming van Gods zijde voor ogen te stellen..

Wanneer wij de profetischen inhoud samenvatten van dit lied, dat ten grondslag ligt aan iedere volgende voorspelling, dan is deze de volgende: Israël zal in snode ondankbaarheid van Zijn God, van zijn wet afvallen; dan zal het overgelaten worden aan de hem vijandige heidenwereld en ten gevolge van zijn dwaasheid zal het met hem tot een uiterste komen. Maar niet voor immer blijft het een buit van de volken, het gaat niet te niet; want tegenover de volken, die in Israëls val Zijn hand niet erkennen en in hun goddeloze zin Gods volk geweld aandoen, moet Hij Zijn eigen eer redden. Zo zal Hij zich dan opmaken en tien straffen, maar Zijn volk uit hun hand verlossen, het zijn zonden vergeven en als een genadig God in het midden daarvan wonen.

Het woord in de grondtekst duidt aan, een van die addersoorten, waarvan de beet terstond dodelijk is. Met de zwartste kleuren wordt daarom Israëls zedelijke en geestelijke toestand geschilderd..

34. 1) Is dat 2) niet bij Mij opgesloten, reeds lang in Mijn raad besloten, spreekt de Heere, verzegeld in Mijn schatten, schatkamers a) wel bewaard als iets dat Mij in het geheel niet kan ontnomen worden, maar dat eenstevoorschijn moet komen?

a)Deuteronomium. 28:12

1) Vele uitlegkundigen trekken dit vers bij de voorgaande, anderen bij de volgende. Beide betrekkingen kunnen verenigd worden. Dit vers vormt de overgang, omdat het het voorgaande afsluit en het volgende inleidt..

2) Dat ziet zowel op de zonden van het volk, als op de gerichten van God over de zonde. Zowel de afval van God als de straf op die zonde, is bij God opgesloten. Zal Israël zich aan zo'n zonde schuldig maken, dan zal de straf niet uitblijven. Wel een bewijs, dat wij hier met een profetie te doen hebben. Vs.34 is een van de innerlijke bewijzen voor de waarheid, dat Mozes hier werkelijk spreekt, dat wij hier te doen hebben met een lied, door Mozes, geïnspireerd door de Heilige Geest, gezongen..

35. Mijn is de wraak en de vergelding, Mij, de Heere, komt de wraak en de vergelding alleen toe, a)en Ik oefen die ook zeker uit, waar men Mijn toorn over zich inroeptb) ten tijde dat hun voet zal wankelen; want de dag van hun ondergang is nabij, en de dingen, die hun zullen gebeuren, haasten. 1)

a) Rom.12:19 b) Hebr.10:30; 1 Petr.2:23

1) Al wat hier in vs.35 gezegd wordt, ziet op het straffen van Israël, en niet op het straffen van de volken. Het staat met het voorgaande in vs.34 in het nauwste verband. In vs.36 wordt dan ook van recht doen aan Zijn volk gesproken in verband met het straffen van de goddelozen onder Israël. Het is toch duidelijk, dat Zijn hand in de eerste plaats zal zijn tegen de goddelozen onder Israël, tegen hen, die van het geloof zijn afgevallen. Want, ja, wel zullen ook de gelovigen, de overgeblevenen van het "heilig zaad," de straffende hand van God zien, maar deze zullen, als door vuur gelouterd, weer heerlijk tevoorschijn treden..

36. Want de HEERE zal aan zijn volk recht doen; a) en het zal Hem over zijn knechten berouwen; Hij zal zich van hun erbarmen: Want Hij zal zien, dat de hand, hun macht, na lang en zwaar getuchtigd te zijn, is weggegaan¹⁾ en de beslotene en a) verlatene 2) niets is, dat zowel wat men achtte, als wat men verachtte, verdwenen is en hun niets over gelaten, zelfs niet een laatste verschansing maar dat in zo'n radeloze, troosteloze toestand, hun hart, na alle valse steunsels van het vertrouwen verraderlijk en broos te hebben bevonden, zich opnieuw tot Hem wendt, de enige juiste Helper.

a) Psalm. 54:3; 135:14

1) De hand is weggegaan. De hand is in de Heilige Schrift het teken van macht. Wanneer daarom de hand is weggegaan, ontstaat er een volstrekt hulpeloze en machteloze toestand. En als die toestand is ingetreden, dan zal de Heere zich weer openbaren als de Machtige Jakobs..

2) Het "beslotene en verlatene" (Hebr. Azoer weazoeb) is een spreekwoordelijke manier van zeggen, die ook in 1 Kon.14:10; 21:21; 2 Koningen. 9:8; 14:26 voorkomt. Bij de laatste plaats nu heeft Luther er personen onder verstaan (de beslotene en verlatene = de voorname en geringe) terwijl hij hier in het voetspoor van joodse uitleggers (b.v. David Kimchi) de uitdrukking als van zaken opvat (het beslotene en verlatene) en wel in de zin, hierboven vermeld. De nieuwere uitleggers houden vol, dat ook in deze tekst van personen sprake is en stemmen in de verklaring van de spreekmanier daarin overeen, dat daarmee de gezamenlijke mannen van een volk of van een familie bedoeld worden, zonder dat zij evenwel de woorden zelf bepaald en juist kunnen weergeven. Enige zeggen: de gehuwde en ongehuwde; anderen: de mondige en onmondige (klein en groot); weer anderen: knechten en vrije of gevangene en vrijgelatene (voornamen en geringen). Luther zelf heeft niet alleen volgens de taal vertaald, maar ook de verwante klank van de Hebreeuwse woorden in het Hoogduits zeer goed weergegeven, (azoer weazoeb = verschlossen und verlassen); de betekenis hiervan moest bij hem het eenvoudigst en natuurlijkst zijn. Het beslotene = waarop men prijs stelt en wat men dus zorgvuldig wegsluit en bewaart; het verlatene-waarop men weinig of geen acht geeft. Volgens de zin betekent ook de uitdrukking in Jesaja. 9:14 2 Samuel hetzelfde..

37. Dan zal Hij, de Heere, als hun macht verdwenen en hun nood op het hoogst gestegen is met betrekking tot de kinderen van Israël, als een voorbeeld voor anderen zeggen: Waar zijn hun goden, die valse, die zij in Mijn plaats verkozen? de rotssteen, waarop zij vertrouwden, 1) in plaats van op Mij?

1) Namelijk de Heere zou dit zeggen, zullende Hij, eer en alvorens Zijn volk te verlossen, hen overtuigen van hun verdorvenheid, in Hem te verlaten en in de afgoden na te volgen, en Hij zou uit de hopeloze en ellendige staat, waarin zij waren gebracht, gelegenheid nemen; om hen hun afwijking van Hem voor te houden..

38. Van wier slachtoffers zij het vet aten, (beter): die het vet van hun slachtoffers aten, Van wier drankoffers zij wijn dronken; die zo ijverig door geheel Israël vereerd werden, en zo rijkelijk met offers verzorgd? dat zij opstaan (zo zal Hij verder tot Zijn volk zeggen om hun het volle gewicht van hun onredelijke dwaasheid te doen voelen) en u helpen, tegen uw benauwers, dat er verberging voor u zij, voor uw rampen (Richteren. 10:14 Jer.2:28).

39. Ziet nu, dat ik, Ik DIE, 1) ben, die alleen een Rotssteen van vertrouwen is, en geen God met Mij? Ik dood en maak levend; Ik versla en Ik heel; en er is niemand, allerminst uw gewaande goden, die uit Mijn hand redt!(1 Samuel 2:6 Job 5:18 Hosea6:10 Jesaja. Sir.16:13. Tob.13:2.

1) Dus besluit Mozes zijn lied met die naam van God, waarbij hij Hem allereerst leerde kennen (Exodus. 13:14). Ik zal zijn, die Ik zijn zal, d.i. Ik ben, die Ik ben geweest; Ik ben, die Ik wezen zal; Ik ben, die Ik beloofd heb te zullen zijn; Ik ben, die Ik bedreigd heb te zullen wezen, in beide zal een ieder mij getrouw bevinden..

40. Want Ik zal Mijn hand naar de hemel opheffen, en Ik zal zeggen; Ik heb Mijn hand ten hemel opgeheven, en spreek: Ik leef in eeuwigheid! Zo waarachtig Ik leef in eeuwigheid.

Dit vers is nauw verbonden met het volgende, waaraan het in de vorm van een eed tot inleiding dient; wat de Heere in vs.41 belooft te zullen doen, dat bekrachtigt Hij hier vooruit met een eed, dat Hij het gewis zal doen; want het lied moest wel een getuigenis zijn, maar evenzeer een terechtwijzing en troost voor Zijn volk Israël in tijden van grote nood en angst..

41. Indien Ik Mijn glinsterend, bliksemend zwaard wette, en Mijn hand ten gerichte grijpt, omdat het uur van de vervulling geslagen is, zo zal Ik de wraak op Mijn tegenpartijen doen terugkeren, op die overmoedig, ongelovige heidenen, en Mijn hateren vergelden, de haat, die zij tegen Mij, in Mijn volk, gekoesterd hebben.

42. Ik zal Mijn pijlen dronken maken van bloed, en Mijn zwaard zal vlees eten: van het bloed van de verslagene en van de gevangene, niet alleen zullen Mijn pijlen gedrenkt worden met het bloed van hem, die op het slagveld omkomt, maar ook van de gevangenen; van het hoofd af zullen er wraken van de vijand zijn, (anders, volgens de Duitse vert.): van het ontblote hoofd van de vijand.

Hoe duidelijk reeds in vs.23 treedt de Heere hier geheel en al op als een krijgsheld met allerlei wapens. Als zodanig heeft Hem trouwens juist het geloof nu en dan begrepen (Psalm. 7:13). Zo lang de kerk strijd heeft te voeren tegen vlees, wereld en duivel, heeft zij ook een krijgskundig Hoofd nodig; zij moest vreesachtig worden als zij niet zingen kon: "Een vaste burg is onze God, een schild en krachtig wapen.".

Het woord in vs.42 pleit geweldig tegen de voorstelling van de koude onverschilligheid en wekelijke toegevendheid, die velen aan God toeschreven, en to ont Zijn heilige ijver en de ernst van Zijn strafgericht..

Wat de woordverklaring van vs.42 betreft, zo heeft allereerst de Engelse theoloog Lowth (omstreeks het midden van de achttiende eeuw) juist erkend, dat het derde lid van "het bloed van de verslagene en van de gevangene" betrekking heeft op het eerste lid (Ik zal Mijn pijlen dronken maken van bloed) en even zo het vierde lid op het tweede betrekking heeft. Luther daarentegen verklaart zich over zijn opvatting van de plaats aldus: het zijn drie straffen van het zwaard; de eerste, dat er velen gedood werden; de anderen, dat zij gevangen werden genomen; de derde, dat hun hoofd zou ontbloot worden, d.i. hun koninkrijk en priesterdom zal van hen genomen worden, dat door het hoofdhaar is aangeduid. De beste betekenis evenwel voor het Hebreeuwse woord xwerp is: noch ontblotingen, noch wraken, maar opperhoofden of aanvoerders van erp "vorst, aanvoerder," terwijl Luther het neemt van erp (= losmaken, ontbloten). De vertaling zou dus waarschijnlijk het beste aldus zijn: van het hoofd van de vorsten van de vijand..

Anderen, zoals Keil, waarmee wij ons verenigen, leiden het af van erp, "de volle ongeschoren gelaten haartooi." Zodat dan de vertaling is, van het behaarde hoofd van de vijand. Met dit vers en het volgende beschrijft God zelf zijn heilige triomf over de vijanden van Zijn volk, welke ook Zijn vijanden zijn, juist omdat zij vijanden van Zijn volk waren. Na de zonde de straf, maar o! straks keert het oordeel vol majesteit terug en zal God, de Heere, tonen, dat Zijn eeuwig Raadsbesluit niet kan vernietigd worden, dat Zijn volk t ot een nachthutje kan worden, maar nooit geheel en al kan worden vernietigd. De Heere zal de zaken van zijn volk beslechten..

43. a) Juicht, gij heidenen, (woordelijk: lieden) met

1) zijn volk! (volgens andere vertaling): Prijst gij naties Zijn volk, of Juicht allen gij, die Zijn volk zijt! want Hij zal het bloed van zijn knechten wreken; en Hij zal de wraak op zijn tegenpartijen doen terugkeren, en verzoenen zijn land en zijn volk. 2)

a) Rom.15:10

1) In de zin van over. De naties moesten jubelen over het gericht, waardoor de Heere het bloed van zijn knechten heeft gewroken..

2) Zoals dit lied begonnen is met de eis aan hemel en aarde om de Heere de eer te geven, zo sluit het passend met de vordering aan alle heidenen, om te jubelen over de daden van de Heere met Zijn volk..

Zo opent dan dit lied de Israëliet de blik in de toekomst, die het zich door zijn zonde zou op de hals halen; maar ook bevat het een duidelijke fingerwijzing naar het heerlijke slot van zijn geschiedenis, welke uitkomst niet zal wegblijven, omdat het het uitverkoren Godsvolk is (vs.9). Men moet nu niet met vele uitleggers beweren, dat de tijd, met wiens schildering het lied sluit, samenvalt met de terugkeer uit de Babylonische gevangenschap en het hierop

gevolgde herstel van het joodse volksbestaan. Het is immers nog altijd zo, dat de Heere door een dwaze natie, door een "niet-volk" Israël tot toorn verwekt (vs.21). Daar het Christus verworpen heeft, heeft God de heidenwereld geroepen tot deelgenootschap aan het heil van het Nieuwe Testament, opdat Zijn volk tot bezinning komt (Rom.11:19). Is dit geschied, dan is de tijd aangebroken, dat Hij het voor dat volk opneemt tegen de vijanden van Zijn rijk, het in zijn land terugvoert, en het verheerlijkt. Het besluit van Israëls geschiedenis is en blijft, dat God Zijn volk hun zonden vergeeft en het voor de gehele wereld openbaart als datgene, wat het werkelijk is.

44. a) En Mozes kwam, zoals in hoofdstuk 31:30 gemeld is en sprak al de woorden van dit lied voor de oren van het volk, wiens vertegenwoordigers, de oudsten van de stammen en de ambtslieden door de priesters verzameld waren, hij en Hoséa, de zoon van Nun.

a)Numeri. 13:9,17 Ex.17:9

Dat van hier af aan niet meer Mozes zelf, maar een ander geschiedschrijver vereltt-dezelfde, aan wie wij ook de toevoegsels tot aan het slot van het boek te danken hebben- is duidelijk te bemerken aan de veranderde behandeling en de bijzondere schrijfwijze, zoals dan ook b.v. Jozua bij zijn oorspronkelijke naam "Hoséa" en in hoofdstuk 33:1 (Psalm. 90:1) Mozes "man Gods" wordt genoemd. Andere uitleggers menen, dat Mozes' eigen bericht slechts strekt tot hoofdstuk 31:23, en dat het toevoegsel van andere hand reeds begint bij hoofdstuk 31:24; deze beschouwing heeft intussen dit tegen zich, dat toch in ieder geval het lied (hoofdstuk 32:1-43) nog door Mozes zelf bij zijn werk moet gevoegd zijn, toen hij de priesters het wetboek tot bewaring overgaf, en wij also midden in het Mozaïsche gedeelte-tussen hoofdstuk 31:23 en 32:1-de inschuiving van een ander fragment moeten aannemen, dat ons zeer gezocht voorkomt. Veel meer heeft Mozes het bericht (hoofdstuk 31:24-30) nog zelf gegeven, en wel dat opgesteld, eer hij de daarin vervatte rede werkelijk gehouden heeft, om dan zijn wetboek met het lied in hoofdstuk 32:1-43 af te sluiten en het zo als een geheel, de priesters tot bewaring te geven. Op welke manier overigens Jozua deel gehad heeft aan de voordracht van het lied, wordt niet verder gezegd; vermoedelijk viel hem de tegenstrofe toe, of het antwoord op hetgeen Mozes begonnen had (Ex.15:1-18) also b.v. vs.1. Mozes: "Neig de oren, gij hemel! en ik zal spreken." Jozua: "En de aarde hoort de redenen van mijn mond." Bij deze manier van voordragen laat zich ook volkomen de eigenaardige bouw van vs.42 verklaren, daar het derde lid op het eerste en het vierde op het tweede betrekking heeft; het 3de en 1ste lid zijn van Mozes; het 4de en 2de van Jozua. Jozua toch moest volgens hetgeen de Heere in hoofdstuk 31:9 gezegd had, op daadwerkelijke manier, niet alleen als stom toehoorder, deel nemen aan het voordragen van het lied, en hij kon dit, daar hij wel gelijktijdig met Mozes (hoofdstuk 31:22) het lied opschreef, dat deze uitsprak uit de volheid van de in hem wonende Geest..

45. Toen nu Mozes geëindigd had al die woorden, die hem bevolen waren, tot geheel Israël te spreken;

46. Zo zei hij in een nog daarbij gevoegde vermaning tot hen: Zet uw hart op al de woorden, die ik heden onder u betuig, dat gij ze uw kinderen gebieden zult, dat zijwaarnemen te doen al de woorden van deze wet.

47. Want dat is geen vergeefs en ijdel woord voor u; zodat het hetzelfde zou zijn of gij u zo of zo daartegen verhoudt; maar het is uw leven; uw gehele bestaan en toenemen hangt ervan af, en door dit woord zult gij, als gij het ter harte neemt en ernaar handelt, de dagen verlengen op het land, waar gij over de Jordaan naar toe gaat, om dat te erven.

I. Vs.48-33:29. Nog op dezelfde dag waarop Mozes de kinderen van Israël het lied (vs.1-43) voorgedragen heeft, komt het bevel van de Heere tot hem om de berg Nebo te bestijgen, daar het land Kanaän te overzien en dan zich tot zijn vaderen te verzamelen. Voordat hij zich daarheen begeeft, neemt hij van Israël, dat nog sinds het horen van het lied in zijn oudsten en ambtslieden voor hem verzameld is, afscheid in een laatste zegen. Na gewezen te hebben op de feestelijke Verbondssluiting bij de Sinaï waardoor de Heere Israëls Koning geworden is, volgens de zegenspreuken over iedere stam, zoals aan die, welke Jakob over zijn zonen uitsprak (Genesis 49), waarop Israëls God genoemd en geprezen wordt als verreweg verheven boven en niet te vergelijken met alle afgoden, en Israël wordt geluk gewenst om zijn bevoorrechting boven de volken.

48. Daarna sprak de HEERE tot Mozes, op diezelfde dag, waarop hij met Jozua het lied had voorgedragen, zeggende: terwijl Hij de aankondiging van zijn dood (Numeri. 27:12-14) vernieuwde, maar nu in die zin, dat het aanstonds plaats zou vinden:

49. Klim op de zuidelijk tegenover het leger gelegen berg Abßrim (deze is de berg Nebo, die in het land van Moab is, die tegenover Jericho is), en zie het land Kanaän, dat Ik de kinderen van Israël tot een bezit geven zal;

50. En sterf op die berg, waarheen gij opklimmen zult, en word, na het land bezichtigd te hebben, vergaderd tot uw volken; zoals uw broeder Aäron stierf op de berg Hor, en werd tot zijn volken vergaderd (Numeri. 20:22; 27:13; 33:38).

51. Omdat gij u tegen Mij vergrepen hebt, in het midden van de kinderen van Israël, aan het twistwater te Kades, in de woestijn Zin; omdat gij aan uw menselijke driften toegevend, Mij niet geheiligd hebt, in wiens dienst gij u toch bevond, in het midden van de kinderen van Israël (Numeri. 20:1-13).

52. Want van tegenover zult gij met verhelderde blik dat a) gehele land voor uw voet zich zien uitspreiden, maar alleen daarheen niet inkomen, in het land, dat Ik de kinderen van Israël geven zal.

a) Deuteronomium. 34:1 vv.

Tracht u voor ogen te stellen, hoe het Mozes wel te moe geweest is, toen hij, zoals wij uitdrukkelijk lezen (vs.48) nog op dezelfde dag, waarop hij zijn onvergelykelijk en

onnavolgbaar afscheidslied had aangeheven, het bevel van de Heere vernam: "Klim op de berg Abßrim, en sterf op die berg!" Zo zijn dan nu zijn dagen-nee zijn uren geteld: als de zon 's avonds achter gindse heuveltoppen wegzinkt, zullen haar laatste stervende stralen zijn eenzame sterfbed vergulden! Met onwrikbare moed verneemt de man Gods het bevel, waartegen in zijn hart niet de minste tegenspraak oprijst. Maar nog eenmaal rusten zijn ogen op Israël, dat daar in de onafzienbare vlakke gelegd is, en hij wie het voor niemand een geheim is, dat men weldra de grootste profeet zal moeten missen. Zou een Mozes scheiden zonder een zegen achter te laten en minstens nog eens dat onuitsprekelijk gevoel van liefde en trouw te laten spreken, dat hem verbindt aan het erfdeel van de Heere? Onmogelijk. Is zijn voorlaatste woord een ernstige bedreiging geweest, zijn allerlaatste zal een overrijke belofte zijn; wanneer juist de liefde hem in de afgelopen dagen verplicht heeft tot onverbiddelijke strengheid, zo opent hij nu onbeschoemd alle schatkamers van zijn liefdevol hart, dat even zo wijd en rijk is, als zijn nooit vermoeide, alles omvattende geest..

Lied en zegen vullen elkaar wederkerig aan als negatie (ontkenning) en affirmatie (bevestiging). Toonde het lied aan, dat Israël geen grond tot morren had tegen God, of zelfs tegen Hem te toornen, wanneer het van Hem afgevallen was, zo roept hun de zegen toe; hoeveel reden er in het vooruitzicht was, om in geval van gehoorzaamheid en trouw de Heere te loven en zichzelf welgelukzalig te roemen. Dat is juist de kunst van de waarlijk heilige zanger, om als hij zijn woord heeft gedoopt in de ernst, die in God is en in de donkere schaduwzijde van de droefheid, die zich daaruit ontwikkelt, dan nog eens naar de harp te grijpen en, als een andere zijde van dat grote voorwerp, ook de goddelijke liefde en het licht te bezigen, dat nog blijft, ondanks alle ellende-te zingen met onverzwakte, ja, met hoger gespannen geestdrift..

"Het lied van Mozes verschijnt ons als een meer onmiddellijke gave van de Geest van Mozes, waardoor de knecht van God zowel geroepen als gerechtigd was; het later te wachten vreselijk gerecht, doch tevens met het uitzicht op een verzoening aan het einde, die de kroon zette op het werk van God; terwijl de zegen meer onmiddellijk voortkwam uit de vaderlijk beminnende geest van Mozes, die als een Jakob, onder zijn zonen, naar de geest, erkenning en hoop uitspreekt, moed en vreugde inboezemt."

HOOFDSTUK 33.

LAATSTE ZEGEN EN VOORSPELLING VAN MOZES.

1. Dit nu is de zegen, 1) waarmee Mozes, de man Gods,
2) die met God onmiddellijke omgang genoot en zich verheugde in bovennatuurlijke goddelijke openbaringen, a) de kinderen van Israël, naar de wijze van de aartsvaders,
b) gezegend heeft voor zijn dood, en aan iedere stam zijn eigen plaats verkondigd heeft in het grote geheel van de toekomstige theocratie.

a) Jozua. 14:6 Psalm. 90:1; 1 Samuel. 9:6; 1 Kon.12:22; 13:14 b) Genesis 27 en 49

1) Een vergelijking van deze zegen over Israëls stammen uitgesproken met die van Jakob, brengt aan het licht, dat in de grond van de zaak beide gelijk zijn. De zegen van Jakob wordt door Mozes nader bevestigd. Slechts met dit onderscheid, dat door Mozes gerekend wordt met de verandering van toestanden. De stammen van Israël zijn groot en uitgebreid geworden. De kinderen van Jakob zijn tot volken geworden. En, waar Jakob een Simeon en Levi beiden wijst op hun verschrikkelijke zonden, daar rekent Mozes met het feit, dat God, de Heere, de vloek van Levi genadig in een zegen heeft veranderd, nadat Levi is opgekomen en geijverd heeft voor de eer van Jehova, toen het volk moedwillig het Verbond bij Sinaï had verbroken. Mozes treedt hier op als "man Gods" d.i. als profeet, die zich verheugen mocht in Gods onmiddellijke openbaring..

2) Man Gods is hetzelfde als Profeet..

HOOFDSTUK 33.

LAATSTE ZEGEN EN VOORSPELLING VAN MOZES.

1. Dit nu is de zegen, 1) waarmee Mozes, de man Gods,
2) die met God onmiddellijke omgang genoot en zich verheugde in bovennatuurlijke goddelijke openbaringen, a) de kinderen van Israël, naar de wijze van de aartsvaders,
b) gezegend heeft voor zijn dood, en aan iedere stam zijn eigen plaats verkondigd heeft in het grote geheel van de toekomstige theocratie.

a) Jozua. 14:6 Psalm. 90:1; 1 Samuel. 9:6; 1 Kon.12:22; 13:14

1) Een vergelijking van deze zegen over Israëls stammen uitgesproken met die van Jakob, brengt aan het licht, dat in de grond van de zaak beide gelijk zijn. De zegen van Jakob wordt door Mozes nader bevestigd. Slechts met dit onderscheid, dat door Mozes gerekend wordt met de verandering van toestanden. De stammen van Israël zijn groot en uitgebreid geworden. De kinderen van Jakob zijn tot volken geworden. En, waar Jakob een Simeon en Levi beiden wijst op hun verschrikkelijke zonden, daar rekent Mozes met het feit, dat God, de Heere, de vloek van Levi genadig in een zegen heeft veranderd, nadat Levi is opgekomen en geijverd heeft voor de eer van Jehova, toen het volk moedwillig het Verbond bij Sinaï had verbroken. Mozes treedt hier op als "man Gods" d.i. als profeet, die zich verheugen mocht in Gods onmiddellijke openbaring..

2) Man Gods is hetzelfde als Profeet..

2. a) Hij zei dan, zich in de geest op die dag vertegenwoordigende: De HEERE is van Sinaï gekomen, en is hun, de kinderen van Israël, opgegaan van het daaraan ten oosten gelegen gebergte Seir; b) hij is blinkend verschenen 1) van het gebergte Paran, het van de woestijn noordelijk aangrenzende bergland van de Azazimeh
c) en is aangekomen met 2) (woordelijk: uit het midden van) tienduizenden van de heiligen; tot zijn rechterhand was een vurige wet 3) aan hen (anders): een stralend vuur voor hen.

a) Ex.19:1-24,11 b) Zie Nu 20.17 c) Zie Nu 12.16

1) Mozes heeft bij deze, in hoge dichterlijke vlucht gesproken woorden, de kinderen van Israël voor ogen van af het tijdstip toen zij de woestijn uittraden om de Sinaïtische wetgeving te ontvangen. Dóór juist kwam hun de Heere tegen en ging als de stralende zon over hen op, omdat toch de wolk en vuurzuil zich aan de spits van het leger stelde (Ex.13:20 vv.); op de weg evenwel naar de Sinaï gaf Hij Zijn aanwezigheid nog op bijzondere wijze te kennen, door de van daar af plotseling uit de wolken schietende bliksemstralen (Ex.16:10 vv.), totdat Hij zelf op de dag van de wetgeving onder het rommelen van de donder en het flikkeren van de bliksem neerdaalde op de Sinaï. Deze verschillende verschijningen van God zijn hier evenwel met een blik op hun eigenlijk doelwit, de wetsopenbaring en Verbondssluiting op de Sinaï, in deze een verschijning samengevat; toen brak ineens de zon van de goddelijke majesteit in haar volle majestueuze glans door het wolkengordijn. Wanneer evenwel

daarnaast ook melding gemaakt wordt van Seïr en Paran, dan moet men opmerken, dat hierdoor de woestijn, die de Heere Zich uitgekozen had als de plaats tot openbaring van Zijn genade en gerechtigheid, naar het oosten en noorden begrensd wordt, en daarmee wordt daarom uitgedrukt, dat Hij, de Heere, deze woestijn, in haar gehele uitgebreidheid tot die grenzen toe, voor Zich geheiligd heeft tot een plaats van Zijn aanwezigheid, om die met Zijn levenslicht te vervullen, terwijl er anders slechts dood en duisternis heerste. Eindelijk zijn de meriaden, de talloze scharen van de heiligen of engelen genoemd; die vormen daarboven de krans, of de omgeving van de troon Jehova's. Maar Hij heeft het niet versmaad, om Zich op te maken uit Zijn heilige woning en de troon van Zijn heerlijkheid op de Sinaï op te slaan..

2) Het luidt trouwens in de grondtekst niet "met" maar "van" (Hij kwam van de talloze scharen, of uit hun midden); natuurlijk begeleidden Hem deze heiligen naar de plaats van Zijn openbaring, en zo in de vertaling van de Septuaginta, die hier door de Duitse en Hollandse vertalers gevolgd is, al is zij letterlijk niet in orde, toch zakelijk goed. Op deze vertaling berust dan de in het Nieuwe Testament (Hand.7:53 Galaten. 3:19 Hebr.2:2) als waarheid bevestigde mening van de joden, dat de wetgeving met medewerking van de engelen is geschied (zie Ex 19.25)

3) Luther heeft met andere uitleggers (zoals ook onze vertalers) de in de Hebreeuwse tekst staande uitdrukking tdsa(= êsch-dath) als twee woorden opgenomen: = vuur van de wet = vurige wet, d.i. een wet, die onder een groot vuur gegeven is en een kracht en werking als het vuur heeft. Het woord td (wet, edikt) is echter een eerst uit het Perzische in het Chaldeeus overgenomen uitdrukking en wordt alleen gebruikt voor de wet van God in latere Bijbelboeken door Niet-Joden (Ezra 7:12,21,25 vv. Dan.6:6); men neemt daarom bovenstaande woorden gevoegelijker op voor één woord: tdsa (= éschdath = stralend vuur) en laat de uitdrukking dan slaan op de bliksemstralen, waarmee de verschijning van de Heere op de Sinaï gepaard ging..

De woorden: tot zijn rechterhand was een vurige wet aan hen, geven geen goede zin. In Hab.3:4 hebben wij gelijklopende schilderingen van de Majesteit van God. Ook daar wordt van hoornen of stralen gesproken. In verschillende handschriften worden dan ook beide woorden sa en td verbonden..

3. Immers bemint Hij de volken! Al zijn heiligen 1) zijn in uw 2) hand; zij zullen in het midden tussen uw voeten gezet worden, een ieder zal ontvangen van uw woorden (Ex.24:9-11).

1) Wie zijn deze heiligen? Zijn het de kinderen van Israël of zijn het de Engelen? Voor het eerste is weinig, voor het tweede is zeer veel te zeggen. Nergens toch worden alle Israëlieten heiligen van God genaamd. Alleen de gelovigen onder hen. Verstaat men hier onder heiligen de Engelen, dan is het volgende beter te verstaan. De vertaling moet toch zijn: Zij leggen zich aan uw voeten en verheffen zich op uw woorden, of: uw bevelen. En dit laatste past geheel in het kader van de leer van de Engelen, zoals die in de Heilige Schrift wordt gevonden. Gediensstige geesten zijn zij, die ieder ogenblik gereed zijn, om de bevelen van de Heere te volbrengen..

2) De rede gaat hier plotseling van de derde in de tweede persoon over en wordt toespraak; dat klinkt bij ons vreemd, misschien onwelluidend; in de gewijde dichtkunst heeft het evenwel een goede grond..

De taal van de heilige geestdrift leent zich als een gewillig en buigzaam werktuig elke keer tot iedere uitdrukking een beweging in de aanschouwing of in het gevoel..

Evenzo spreekt Mozes in het volgende vers van zichzelf in de derde persoon, omdat hij zich geheel en al onder het volk verplaatst en daarmee tot een geheel samensmelt; ook dat heeft een goede grond, want de wet, die hij in de naam van de Heere gegeven had, was eveneens aan hemzelf gegeven en had voor hem dezelfde verbindende kracht als voor ieder lid van de gemeente..

4. Mozes 1) heeft ons uit datgene, wat Gij, Heere, met hem gesproken hebt, de wet geboden, een erfenis van Jakobs gemeente, deze wet, die onze edelste bezitting, ons hoogste kleinood is voor alle volkeren van de aarde (Psalm. 119:111 Rom.3:2).

1) In plaats van nu te zeggen: Hij heeft de stammen van Israël door mijn bemiddeling het gebod gegeven, stelt Mozes zich in de plaats van het horende volk en spreekt van zich, niet slechts in de derde persoon, maar tegelijk zo, dat hij zijn persoon met het volk vereenzelvigt, omdat hij wilde, dat het volk, uit volle overtuiging, zijn woorden hem zou naspreken en omdat de wet, welke hij hun in de Naam van de Heere had gegeven, ook hem zelf was geschonken, ook voor hem zelf, dezelfde verbindende kracht had als voor ieder lid van de gemeente..

5. En Hij 1) was koning in Jeschurun, als de hoofden van het volk zich vergaderen, samen met de stammen van Israël.

1) Hij, niet Mozes, maar de Heere. Op hetzelfde ogenblik, waarop de Heere Israël Zijn wet openbaarde, Hij zich in bijzondere zin als hun Koning, wiens wetten zij moesten gehoorzamen, aan Wie zij de schatting van hun vrees en liefde hadden te betalen..

De zin van dit vers is de volgende: Op de dag, toen de Heere door de feestelijke wetgeving de stammen van Israël tot een volk verbond, nam Hij zelf het koningschap daarover op zich, om het niet alleen naar Zijn wil te regeren, maar ook om het beschutting en veiligheid te verzekeren en het tot welvaren, ja, tot macht en glans te brengen..

Volgens Luthers kanttekening: hij was geen koning en had er ook niets van weg, en hij hield toch het volk bijeen, zo, dat het een hoofd had, alsof dit een koning was, en niet verdwaalde. -Volgens deze opvatting bevatten vs.4 en 5 het antwoord van het volk, aan de scheidende Mozes gegeven, om zijn woorden te bekrachtigen en zijn weldaden dankbaar te prijzen. Wij hebben echter reeds in de aanm. bij vs.3 zie De 33.3 gezien, dat veelmeer Mozes zich in vs. 4 en 5 met het volk tot één eenheid verenigt en zich de grote weldaden van God, als ook aan hem bewezen herinnert. Daarom is de volgende overzetting te verkiezen, die ook beter aan de grondtekst beantwoordt:..

6. Dat Ruben leeft, dat zijn geslacht voortbestaat onder de kinderen van Israël, en niet sterft, te niet gaat, en dat zijn lieden van getal zijn, zodat men ze gemakkelijk tellen kan, dus: van gering getal zijn. Hij moet wel voortbestaan, maar omdat reeds de stamvader zich verwerpelijk gemaakt heeft (Genesis 49:3 vv.), en naderhand de oproermakers Dathan en Abiram zo groot een schuld op zich geladen hebben, zal het nooit een talrijke stam onder Israël worden (1 Kronieken 5:1 vv.).

Nu moest Simeon, volgens de orde, aan de beurt komen, maar die wordt overgeslagen; dat is, zoals reeds Efraïm Syrus (de voornaamste kerkleerling van de Syrische kerk in de 4de eeuw, zowel een uitstekend redenaar als een voortreffelijk dichter) zeer terecht heeft aangemerkt, daaruit te verklaren, dat het over hem door Jakob uitgesproken oordeel van de verstrooiing nog meer bevestigd geworden is. Volgens dit toch zou hij nooit op zichzelf, altijd in de grenzen van anderen zijn (Genesis 49:5). Dit bevel nu werd niet, zoals in de stam van Levi, door een geloofsdaad opgeheven of gematigd (zie Ex 32.29), maar integendeel door de snoodheid van hun vorst Zimri (Numeri. 25:14), ten gevolge waarvan wij ook het in het oog vallend gering getal van Simeon meenden op te merken (zie Nu 26.14), nog sterker doorgevoerd..

7. En dit is de zegen van Juda, dat hij zei, terwijl Hij zich tot deze stam wendde: Hoor, HEERE! de stem van Juda, wanneer hij U nodig heeft en Uw hulp inroept; want Juda is tot een koningsstam gemaakt a) en moet de anderestammen voorgaan in de heilige strijd; b) en breng hem weer tot zijn volk, doe hem genade vinden in de ogen van zijn broeders, opdat hij zijn bestemming kan nakomen, om de eerste en de voorste onder zijn broeders te zijn, zijn handen moeten hem genoegzaam zijn; laat het werk van zijn handen gedijen, opdat hij zichzelf machtig en groot maakt (volgens andere vertaling): met zijn handen strijdt hij voor het volk, en voert er oorlog voor; en zijt Gij hem een hulp tegen zijn vijanden, want dat zijn ook de vijanden van geheel Israël!

a) Genesis 49:9 b) Numeri 2:3; 7:12 vv.; 10:14 Romeinen

Met deze zegen, zo rijk aan inhoud, die aan Juda toedeelt, wat Ruben toebehoord had, is het gelegen, zowel wat de korthed als het karakter betreft, evenals met Noachs zegen over Sem (Genesis 9:26); hier, zowel als daar, bijna enkel aanstipping-het hoogste en grootste kan zo dikwijls, naar het uiterlijke berekend, nog het kleinste zijn-hier, zowel als daar, voor alles een aanroepen van Jehova..

8. En van Levi zei hij: Uw Thummin en uw Urim, Uw waarheid of recht en Uw licht, die Gij, o Heere! de Hogepriester, als onderpand verleend hebt, dat Gij door hem altijd het nodige licht aan Uw volk, wilt schenken, om in algemene aangelegenheden recht te vragen, a) en tegelijk met dit onderpand: het priesterschap zelf, zijn en mogen blijven aan de man uw gunstgenoot, die aan U toebehoort, aan Levi, die Gij in Mozes en Aäron, de hoofden van deze stam, verzocht hebt in Massa, b) met wie Gij getwist hebt aan de wateren van Meriba en Gij hebt hem zijn straf toegedeeld.c)

a) Ex.28:30 b) Ex.17:1-7 c)Numeri. 20:1-13

9. Die bij die verschillende gelegenheden tot zijn vader en tot zijn moeder zei: Ik zie hem niet; en die zijn broeders niet kende, niet wilde kennen, en zijn zonen niet achtte,

1) hen als vreemden en niet als zijn zonen te beschouwen; die daardoor getoond hebben, dat zij zelfs het liefste voor U over hadden; zij moesten huns ondanks zo handelen: want zij onderhielden uw woord, en bewaarden uw Verbond. Zulkemannen nu zijn het alleen waardig, dragers te zijn van Uw licht en Uw waarheid.

1) Dit ziet ongetwijfeld op de ijver van de stam Levi voor de eer van de Heere bij Horeb, toen hij, met voorbijzien van elke natuurlijke betrekking, alleen opkwam voor de Majesteit van het recht van God (Exodus. 32:25 Numeri. 25:6 vv.).

10. Zij zullen Jakob uw rechten leren en Israël uw wet; a) zij zullen reukwerk voor uw neus leggen, het dagelijks reukoffer in het Heilige aansteken, en U het brandoffer brengen, dat geheel verteerd zal worden op uw brandofferaltaar, kortom: het gehele priesterambt naar behoren waarnemen, en aldus de gemeenschap tussen Uw volk en U in stand houden.

a) Leviticus. 10:11 Deuteronomium. 17:9

11. Zegen, HEERE! zijn vermogen, 1) opdat hij in staat zij zijn ambt goed waar te nemen, en laat U het werk van zijn handen wel bevallen, wanneer hij U de offers van het volk aanbiedt; versla de lendenen²⁾ van hen, die tegen hem opstaan, (zoals Korach met zijn vergadering), a) en hem haten, zich niet willen onderwerpen aan zijn rechtsuitspraken, wanneer zij minder gunstig zijn, dat zij niet weer kunnen opstaan, laat staan zich tegen hen verheffen!

a) Numeri. 16:1 vv.

1) Hij bidt voor hen, en wel om deze drie dingen: a. Dat God hen in hun tijdelijk bestaan wilde voorspoedig maken, en dat Hij, hetgeen hen tot hun aandeel was toegewezen, liefelijk en aangenaam voor hen maken wilde. b. Dat God genoeg in hun dienst wilde nemen. c. Dat God hen wilde verdedigen en met en voor hen wilde strijden tegen alle hun vijanden..

2) De lendenen zijn hier beeld van de kracht en sterkte. Mozes bidt daarom hier, dat God, de Heere, de kracht en sterkte van hun vijanden mag verbreken..

12. En van Benjamin zei hij: 1) Hij de lieveling van zijn vader, is de beminde van de HEERE, a) Hij zal zeker bij hem 2) wonen; Hij zal hem de gehele dag overdekken, hem beschermen, en tussen 3) zijn schouders zal Hij wonen; zijn woning of heiligdom zal op de berghoogte zijn van het land, dat Benjamin zal toevallen!

a) Genesis 44:20

1) Uit al deze inleidingsformules, waarmee de verschillende zegenspreuken over de verschillende stammen aanvangen (vs.7,8,13,18,20,22,23 en 24), kan duidelijk opgemaakt worden, dat niet Mozes zelf, maar een ander de zegen opgetekend heeft (zie De 32.44). Mozes sprak die uit bij zijn weggaan in aanwezigheid van Jozua en de priesters, welke

laatst het door hem vervaardigde wetboek reeds in ontvangst genomen en naast de Ark gelegd hadden, tot bewaring (hoofdstuk 31:24 vv.); hoe en door wie dit dan opgetekend en bij de Thora gevoegd is, zie daarover de eindbemerkingen (zie De 34.12)

2) In meerdere Hebreeuwse handschriften ontbreekt de bijvoeging "bij hem"; ook de Vulgata, evenals Luther, heeft het niet geplaatst (het handexemplaar, van de Hebreeuwse Codex, die Luther, bij zijn vertaling gebruikte, bevindt zich nu in de bibliotheek te Berlijn; het is de Gersomse uitgave, die in het jaar 1494 te Brescia verschenen is)

3) De uitleggers zijn van verschillende mening; wie bij deze woorden als subject (taalkundig onderwerp) moet gedacht worden; of, zoals in de eerste helft van de zin, de Heere (de Heere zal tussen Benjamins schouders wonen) of (Benjamin zal tussen de schouders van de Heere wonen). In het laatste geval lag het beeld van een vader ten grondslag, die zijn kleine nog zwakke zoon op de rug draagt; dan zou de zin zo ongeveer hetzelfde betekenen, als het onmiddellijk voorafgaande, en bovendien zou in het gehele vers niets van Benjamin in het bijzonder gezegd zijn, wat niet tevens op het volk in het algemeen van toepassing kan zijn (Jeremia. 11:15 Psalm. 60:7), waar de Israëlieten "vrienden" of "beminden" van God worden genaamd, of vs.28 van dit hoofdstuk, waar het luidt: "Israël zal zeker alleen wonen" en hoofdstuk 1:31: "De Heere, uw God, heeft u gedragen, zoals een man zijn zoon draagt op al de weg, die gij gewandeld hebt, totdat gij op deze plaats kwam." Wij verenigen ons dus met de mening van Luther en anderen, die de woorden op de Heere betrekking doen hebben. Hij zal tussen Benjamins schouders wonen, d.i.: "De tempel en Jeruzalem en het koninkrijk waren in Benjamin." Omdat Mozes er reeds in hoofdstuk 12 van gesproken heeft, dat God uit alle stammen van Israël er een zal uitkiezen, om er Zijn naam te doen wonen, duidt Hij nu de stam, waaraan deze eer te beurt zal vallen, nader aan. Weliswaar had hij daar evenzo goed de stam van Juda kunnen noemen (Psalm. 78:68), want die berghoogten, waarop Jeruzalem met de tempel lag, vormden de grenzen tussen Benjamin en Juda Jozua 15:7 vv.; 18:16 vv.), maar van Juda had hij nog iets anders te verkondigen, dat eerst in aanmerking kwam (vs.7)

Calvijn, Keil e.a. nemen Benjamin tot subject en niet de Heere. Calvijn tekent aan: "Bij God wonen en tussen Zijn schouders heeft dezelfde kracht als op Hem steunen. Het beeld is genomen van de ouders, die hun kleine en tedere kinderen nog dragen." Wij voor ons verenigen ons liever met Calvijn dan met Luther..

13. En van Jozef zei hij, weer opnemende en verder uitbreidende wat reeds Jakob van de dubbele stam Efraïm en Manasse a) voorspeld had: Zijn land zij gezegend van de HEERE in alle opzichten, van het uitnemendste van de hemel met de zoete regendruppels, van de dauw, en bevochtigd van de diepte, die beneden is liggende, het land zij rijk aan beken, bronnen, hoge en lage waterwellingen.

a)Genesis 49:22-26

14. En van de uitnemendste inkomsten, vruchten, van de zon, vruchten die slechts eens in het jaar rijp worden, gedurende de omloop van de aarde rondom de zon, en van de uitnemendste

voortzetting van de maan, met vruchten, die gedurende de omloop van de maan om de aarde, d.w.z. meermalen in het jaar, rijp worden.

15. En van het voornaamste fruijt, of voortbrengsel van de oude bergen (woordelijk: van het hoofd van de bergen uit de eerste tijd) a) (Duitse vertaling van de hoge bergen tegen de morgen); en van het uitnemendste van de eeuwige heuvels, van de aaneengeschakelde heuvelrij, zoals wouden, enz. (zie "De 27.3).

a) Zie Ge 49.26

16. En van het uitnemendste van de aarde en haar volheid, van alle edele vruchten, die slechts voortspruiten uit de schoot van de aarde; maar met deze natuurlijke zegen ga gepaard, wat nog meer waard is, de geestelijke zegen van de Verbondsgenade; en van de goedgunstigheid van Hem, die in de braambos woonde, toen ik daar op de Horeb stond en geroepen werd tot de verlossing van Israël a) en die nu met deze wijze Zijn verschijning te kennen gegeven heeft, in welke betrekking Hij voortaan, door alle tijdsgewrichten heen, tot Zijn volk staan zou, 1) komt de zegening in rijke mate op het hoofd van Jozef, en op de schedel van de afgezonderde, van de Nazireeër, van zijn broeders, opdat de woorden van Jakob, de aartsvader, aan hem vervuld mogen worden (Genesis 49:26).

a) Exodus. 3:2

1) "Arm en toch rijk, op zichzelf zonder gestalte, maar voor de Zijnen de grootste zegeningen uitstralende, zo is Hij, die in de doornbos woont. In de grond verschijnt Hij daarom alleen zo arm, omdat de Zijnen, die Hij tot Zijn woning kiest, het ook zijn. Zij zijn de doornbos, en dat Hij ze niet verteert, dat Hij ze allen doorlicht, verheldert en goddelijk maakt, is geen bewijs van onmacht, maar het is zijn genade, het is Zijn grootste heerlijkheid."

17. Hij heeft de heerlijkheid van de 1) eerstgeborenen van zijn os, of: zijn heerlijkheid is als een eerstgeborene, dus krachtige os, en zijn hoornen, nog sterker dan die van een gewone stier, zijn hoornen van de

2) eenhoorn, zijn gelijk aan die van de wilde ongetemde buffel; met deze zal hij de volken tezamen stoten, geheel en al vermorzelen tot aan de einden van het land, tot aan de grenzen van de aarde. Deze, van zulke kracht nu zijn de tienduizenden van Efraïm, 3) de bevoorrechte en talrijkste van de twee stammen van Jozef, en deze zijn de duizenden van Manasse.

1) Wanneer men deze vertaling volgt, zou onder deze eerstgeborenen van Jozefs stieren of krachtige nakomelingen, duidelijk genoeg Efraïm te verstaan zijn, en omdat nu Jozua uit die stam was (Numeri. 13:9), zo zouden wij hier een vingerwijzing hebben naar Jozua's aanstaande strijd met de Kanaänieten. Toch is hiermee de mening van hetgeen Mozes zeggen wil, nog geheel niet uitgeput; veelmeer schrijft hij aan Jozef, zoals vroeger, een belangrijk aandeel aan de vruchtbaarheid van het land Kanaän, zoals nu ook een bijzonder aandeel aan de schrik voor het Israëlitische volk toe, want het behoorde ook tot hun bestemming, om zich gevreesd te maken bij de volken (Deuteronomium. 2:25)

2) Met deze uitdrukking vertaalt Luther op het voorbeeld van de Septuaginta en Vulgata het Hebreeuwse woord Rêem, door welk woord een wild, gehoornd dier wordt aangeduid, dat fier, ongetemd en gevaarlijk is Jesaja 34:7 Psalm. 92:11 Job 39:9 vv. Psalm. 22:22). Nu is op zichzelf het bestaan van zo'n eenhoorn niet te bestrijden, ook niet op anatomische gronden, omdat er zelfs driehoornen zijn (het mannetje van de giraffe en de kameelpardel). Na Plinius (VIII, 12) is hij ook meermalen door nieuwere reisbeschrijvers vermeld, die verzekeren, dat er in het binnenste van Afrika, in de wilde dalen van Abessinië en Tibet een dier is, aan een paard gelijk, omstreeks 48-52 duim hoog, grimmig en woest, dat een gekromde hoorn op het hoofd heeft. Intussen wil men dit altijd van inwoners gehoord hebben; zelf gezien is nog nooit een werkelijke eenhoorn door enig geloofwaardig reiziger, hoegenaamd. Wat meermalen daarvoor gehouden werd, was niets meer dan een Antilope, die per ongeluk een hoorn verloren had, of die men er een had afgebroken voor huiselijk gebruik. Nieuwere uitleggers verstaan daarom onder het Hebreeuwse Reêm óf de Oryx van de ouden, een soort van wilde gazelle, in grootte een os naderend, wild, ontembaar en in de binnenlanden van Afrika thuis horende (zie De 14.6), of ook wegens (Job 39:9) de buffel, die zich van de gewone os onderscheidt door een kleine gewoonlijk nederhangende kop en vooruitstekende gedraaide horens; zeer slim, maar ook uiterst boosaardig is; vroeger gold hij geheel en al voor ontembaar, terwijl hij tegenwoordig zich gemakkelijk laat temmen..

3) In de tijd van Mozes was Efraïm nog in het geheel niet de talrijkste van de beide stammen (zie Nu 26.37). Mozes ziet echter met voorspellende blik in de toekomst, wat er zou gebeuren Jozua 17:14 vv.)

18. En van Zebulon en Issaschar zei hij: Verheug u, Zebulon! over uw uittocht, over uw gelukkige handwerk op de zee, aan wier strand gij wonen zult, a) en Issaschar! die u liever rustig in uw eigen vruchtbaar land houdt, over uw hutten, over de rustige toestand, die de Heere u beschikken zal.

a)Genesis 49:13,14; 1 Kronieken 12:32.

19. Zij, die twee stammen in vereniging met elkaar, zullen de volken, met wie zij door de handel in aanraking komen, daar Zebulon zelf een handeldrijvende stam is, Issaschar daarentegen diensten zal betonen aan de doortrekkende karavanen, tot de berg, van het erfdeel van de Heere, die Hij zich tot a) woonplaats verkoren heeft, roepen; daar zullen zij offeranden van gerechtigheid offeren; waaraan zij de genodigden deel laten nemen; want zij zullen de overvloed van de zeeën zuigen, hoofdzakelijk op zee hun kostwinning zoeken, en de bedekte verborgen dingen van het zand tevoorschijn halen, de op de bodem van de zee verborgen schatten, zoals parels, purperslakken, koralen, kiezelzand e.d. (zie "De 8.10" en zie "Jozua 11.2) -bij dit verkrijgen nu van aardse bezittingen des te meer gelegenheid hebben om de volkeren, waarmee zij omgaan, in de gemeenschap van hun geestelijke goederen te brengen.

a) Ex.15:17

Wanneer Zebulon en Issaschar naderhand nooit in werkelijkheid aan de Middellandse Zee gereikt hebben, hetgeen een weinig in tegenspraak schijnt te zijn met Genesis 49:13 en ook met deze plaats Jozua 19:10-16), zo toont zich hier het onderscheid van het Israël van de idee en dat van de werkelijkheid; Jakob en Mozes hebben een Israël voor zich, dat beslist ook de noordelijke zeekust in zou nemen; daar men echter later Aser niet vooruit liet dringen over Fenicië, moest men het in het zuiden door de Karmel en omstreken schadeloos stellen, zodat het tussen Zebulon en de zee inschoof..

Evenwel heeft de voorzegging van Zebulons en Issaschars zendingsroeping later haar vervulling gevonden, want hun stamgebied, zoals ook dat van Naftali was, voornamelijk een schouwplaats van Jezus' werkzaamheid en de woonplaats van de meeste van zijn apostelen (Genesis 49:21 aanm.) zie Ge 49.21. Wat betreft de verborgen schatten in "het zand" vinden vele uitleggers daarin een fingerwijzing naar het glas, dat bij de ouden voor iets kostbaars gold (Job 28:17) wat Luther met diamant heeft vertaald is eigenlijk "glas," dat bij de rivier Belus (zie De 8.10) is uitgevonden..

Mensen, die vele zaken om handen en veel verkeer met mensen hebben, doen wel, wanneer zij degene, met wie zij omgaan, op een ijverige wijze aanwijzen, de praktijk van ware Godsvrucht. Dezen zijn gezegend voor zichzelf en ook tot zegen voor het land. Het ware te wensen, dat de uitbreiding van de koophandel in vreemde landen, tevens strekte tot het uitbreiden van het Evangelie. Deze voorzegging aangaande Zebulon beoogde mogelijk reeds de prediking van Christus en Zijn Apostelen, die begon in het land Zebulon. Toen riepen zij het volk tot de berg, d.i. tot het Koninkrijk van de Messias, dat genaamd wordt, de berg des Heeren Jesaja 11:2)

20. En van Gad zei hij: Gezegend zij de Heere, die aan Gad ruimte maakt in het schone, buiten het eigenlijke beloofde land gelegen Gilead, hem een wijd, onbeperkt gebied aangewezen heeft voor zijn uitbreiding; en daarmee aan Israël zelf een onderpand gegeven heeft, hoe Hij Zijn volk zo veel ruimte kan geven, als het nodig heeft; a) hij, deze krijgshaftige stam, zoals dit reeds door de naam aangeduid wordt, woont, leert zich als een oude leeuw, die niemand durft tergen; dit heeft hij ook reeds getoond bij de verovering van het koninkrijk van b) Sihon, dat hem tot erfdeel geworden is, en verscheurt, getergd zijnde, de arm, ja ook de schedel van degene, die hem te na komt.

a) Zie Nu 32.5; Deuteronomium. 19:8 vv. b) Numeri. 21:21 vv.

21. En hij heeft zich door, tegelijk met Ruben aan Mozes om Gilead te verzoeken van het eerste deel van het beloofde land, het deel van de aanvoerder in de oorlog voorzien, omdat hij aldaar in het deel van de wetgever bedekt was, omdat aldaar het deel van de wetgever, van de aanvoerder, bewaard werd; dit eerst veroverde Overjordaanse behoorde van rechtswege aan die stam, die vooraan de spits gestreden had, en dit was met Gad het geval; daarom kwam hij (eigenlijk: zal hij komen, maar Mozes ziet met voorspellende blik de toekomst reeds als verleden) met de hoofden van het volk, om, volgens belofte, a) verder het land te helpen b) veroveren en te verdelen; hij verrichtte daardoor de gerechtigheid van de HEERE, dat, wat de

Heere als recht en billijk van hem had laten eisen, c) en zijn gericht met Israël, hij heeft zich aan de algemene verplichting van Israël niet onttrokken Jozua 22:1 vv.).

a) Numeri. 32:16 vv. b) Jozua. 4:12 c) Numeri. 32:20 vv. Joh.1:12 vv.

De twee verzen 20 en 21 zijn zeer duister te verstaan; bovenstaande verklaring is die der meeste nieuwere uitleggers. Luther heeft vs.21 aldus vertaald: En hij zag, dat hem een hoofd gegeven was, een leraar, die verborgen is, die kwam met de hoofden van het volk, en verschaft de gerechtigheid van de Heere en Zijn rechten aan Israël. Hij geeft hiervan dan de volgende verklaring: "Deze leraar is Elia de profeet, die in de hemel opgenomen, en alzo verborgen is (1 Kon.17:3); want hij was een burger uit Gilead in de stam van Gad (1 Kon.17:1). " Op dezelfde manier ziet hij in vs.20 koning Jehu (2 Koningen. 9 en 10): "De zegen van Gad heeft Jehu volvoerd, toen hij Baäl verdelgde, het volk op de juiste weg bracht, twee koningen en daarenboven Izébel doodde." Doch men moet (behoudens kleine onduidelijkheden) aan de Hollandse vertaling en daarmee ook de hier boven gegeven verklaring de voorkeur geven. Anderen, in het spoor van Onkelos vertalen het 2de gedeelte van het 21e vers: "want daar is het deel van de verborgen meester" en vinden daarin de betekenis, dat het graf van Mozes in het gebied van Gad verborgen was (Deuteronomium. 34:6), maar, afgezien van andere zwarigheden, kan zo'n betekenis reeds daardoor met toegelaten worden, dat het graf van Mozes veeleer in het gebied van de Rubenieten moet gelegen hebben, en niet in dat van de Gadieten (Numeri. 32:38 Jozua. 13:20)

22. En van Dan zei hij: Dan is een jonge leeuw, hij zal als uit Bazan voortspringen.

Terwijl Jakob Dan met een slang aan de weg vergeleken heeft, die plotseling de heilen van het ros bijt, dat zijn ruiter ruggelings neer doet storten (Genesis 49:16), laat Mozes meer de sterkte tevoorschijn treden, die Dan zou betonen in de strijd met de vijanden, terwijl hij hem een jonge leeuw noemt, die eensklaps uit zijn schuilhoek te voorschijn komt. Het noemen van Bazan laat zich daaruit verklaren, dat in de spelonkrijke streken van oostelijk-Bazan, in het bijzonder in de bosrijke westelijke hellingen van de Dschèbel Hauran (Numeri. 21:30; 32:33) vele leeuwen huisden, die, uit het dichte, ruige woud tevoorschijn springende, gevaarlijke vijanden van Bazans kudde waren..

Ofschoon ten westen maar al te zeer tussen Juda en Efraïm ingevlochten, en vóór alle anderen in de strijd met de Filistijnen gemengd, wist Dan zich toch staande te houden door beslistheid en koenheid, ja naar deze kant een voormuur te vormen voor de overige stammen..

23. En van Nafthali zei hij: O, Nafthali! zijt verzadigd van de goedgunstigheid, en vol van de zegen van de HEERE, want het gebied dat u zal te beurt vallen, zal buitengewoon liefelijk en begeerlijk zijn; bezit erfelijk het westen en het zuiden, de zeestreek en het zuiderland; in uw erfdeel mogen zich de voordelen van de zee paren met de liefelijke zuiderwarmte; die twee mogen elkaar matigen.

"De vlakten ten noorden en ten westen van het meer Merom en aan de westzijde van het meer Tiberias (Genezareth) zijn buitengewoon vruchtbaar, en alle soorten van gewassen gedijen

daar: het klimaat is, evenals bij de Dode Zee, ongemeen warm en is geschikt voor tropische gewassen; de vruchten worden er veel vroeger rijp dan elders."

De laatste woorden van het vers worden door vele uitleggers zo opgevat, alsof daarmee aan de stam Nafthali het land van de Filistijnen in het zuidwesten van Palestina tot zijn bezit aangewezen is, dat evenwel later niet veroverd werd (Jozua 13:3), zodat de stam op een andere plaats moest schadeloos gesteld worden; dan zou men de letterlijke vertaling kunnen behouden..

Mozes bidt Nafthali niet alleen aardse zegeningen toe, maar ook de geestelijke zegeningen van het Verbond. Men lette op de grote overeenkomst tussen de beschouwing van Jakob en die van Mozes over de stam Nafthali..

24. En van Aser zei hij: Aser zij gezegend met zonen, hij breide zijn getal meer en meer uit, zoals nu reeds het geval is; a) hij zij zijn broeders, de overige stammen, aangenaam door zijn diensten, en dopen zijn voet in olie, zo'n vet en vruchtbaar land moet het zijne zijn.

a) Numeri. 26:47 Deuteronomium. 1:41

Het in Jozua. 19:24-27 beschreven gebied was de hoofdzetel van de stam, een uitgebreide vlakte aan de zee, vanaf de Karmel tot aan het voorgebergte Nakura, in het oosten ingesloten door de Galilese bergen, uitstekend door een voortreffelijke bodem, overvloedige vruchtbaarheid, heerlijke olijvenbosjes; nu is het zeer verwaarloosd..

25. IJzer en koper zal onder uw schoen zijn 1) tot verplettering van uw vijanden, en uw sterkte gelijk uw dagen, zolang gij leeft, moogt gij krachtig en moedig zijn, opdat gij rustig mag wonen; anders; uw ouderdom zij als uw jeugd, nog even fris en krachtig.

1) Deze uitdrukking dient om aan te geven, de macht van Aser, om zijn vijanden te verpletteren. Veel metaal werd in zijn erfland gevonden, waardoor hij bekwaam gemaakt werd, om zich tegen de hem omringende volken te verdedigen.

De Aserieten woonden tot op Libanon (Jozua 19:28 vv.) waar men bergbouw deed en ook metalen verkreeg (zie De 8.10); zij konden daarvan veel aanwenden tot versterking van hun steden, en hadden dit ook nodig temidden van vijandige volken."

26. 1) Niemand is er zoals God, o, Jeschurun! Die op de hemel vaart tot uw hulp, en met zijn hoogheid 2) op de bovenste wolken.

1) Met vs.26 keert de man Gods tot zijn uitgangspunt terug, om de lof van de Heere, in betrekking tot zijn volk, te verkondigen..

2) In het Hebreeuws Gaawah. Hoogheid, in de zin van Majesteit..

27. De eeuwige God zij u een woning 1) en een toevlucht, en van onder u houdt Hij Zijn eeuwige armen 2) uitgebreid tot uw bescherming, om u te dragen zoals een adelaar zijn jongen; en Hij verdrijft de vijand, de Kanaänitische volken, voor uw aangezicht, en zegge, als eenbanspreuk over die vijanden: Verdelg!

1) In deze benaming ligt niet alleen het denkbeeld van bewaring, maar van alles, wat een welingerichte en veilige woning de bewoners aanbiedt. Mozes voorziet, wat aan zijn geliefd volk zal te beurt vallen. Als een profeet, maar ook als een vader spreekt hij, en waar hij nu de stormen ziet aankomen, de ongevallen ziet naderen, daar bidt hij zijn volk God zelf toe als hun woning..

2) Eeuwige armen. Armen, die nooit hun kracht verliezen. Waarin Israël veilig zal gedragen worden, door alle tegenspoed heen. Aan deze driemaal heilige en volzalige Verbondsgod draagt hij hen op..

28. Israël dan zal, na in de kracht van de Heere de vijanden verdelgd te hebben, zeker alleen, niettegenstaande zijn afzondering van andere volken, toch veilig onder de hoede van zijn God wonen; en Jakobs oog zal zijn op een land van koren en most; hij zal het goede van de aarde aanschouwen, (anders): Jakobs bron zal zijn op een land van koren en most, d.i. het volk, dat als een bron uit Jakob ontspruit, zal zich verspreiden en zich uitbreiden en toenemen op het land van de belofte, het land van melk en honing; ja zijn hemel zal van dauw druipen; en alzo zullen aarde en hemel tot een voetspoor van Israël gelijk meewerken.

29. Welgelukzalig zijt gij, o Israël! wie is u gelijk! gij zijt een volk, verlost door de HEERE, het schild van uw hulp, en die een zwaard is van uw hoogheid, 1) van uw zege. Daarom zullen zich uw vijanden, door zo grote kracht bedwongen; al is het gehuicheld, aan u onderwerpen, en gij zult op hun hoogten treden, als overwinnaars uw voet op hun nek zettende.

1) Nooit was enig volk zo goed gewapend. God zelf was het schild van hun hulp, door Wie zij tot verdediging en afwering gewapend werden en behoorlijk gedekt tegen alle aanvallers; en Hij was hen een zwaard van hun hoogheid, door Wie zij tot aanval en aantasting gewapend, en geducht en voorspoedig in al hun oorlogen gemaakt werden. God wordt genoemd het zwaard van hun hoogheid, omdat Hij, door voor hen te strijden, hen over andere volken deed zegepralen en hen in hoogheid stelde, of wel, omdat Hij in alles, wat Hij voor hen deed, het oog had op Zijn Heiligdom onder hen, hetgeen genoemd wordt de heerlijkheid van Jakob. Zij, in wier harten is de heerlijkheid van heiligheid, hebben God zelf tot hun schild en zwaard, en worden door de gehele wapenrusting van God beschermd en verdedigd. Zijn woord is hun zwaard en hun geloof is hun schild..

Welke heerlijke en dierbare beloften worden hier Israël toegebeden door de scheidende Middelaar van het Oude Verbond! Het is, alsof hij de gehele volheid van zijn herderlijk hart wil uitstorten en zijn volk met de keur van zegeningen overdekken. Wel is hij hier het beeld van de Middelaar van het Nieuwe Verbond, die uit de volheid van zijn genade al zijn erf- en gunstvolk overdekt met zijn zegeningen..

"Dit is een waardig slot van de laatste woorden van een wetgever aan zijn volk; de grootte van de gedachte en de kracht van de overtuiging van de enige bestemming van het volk Israël, zullen niet makkelijk aan een latere en geringere kunnen worden toegeschreven, dan aan Mozes zelf; zoals ook een aanleiding om juist zo, in zo'n algemeenheid en opgewektheid over Israël te spreken, in latere, van alle kanten benarde tijd niet gemakkelijk gevonden zal worden. Wat de hier uitgesproken belofte zelf betreft, zo geldt zij niet zozeer voor Israël naar het vlees, voor zoverre het in de slavendienst van de goederen van deze wereld leeft en zijn hemelse Broeder Jezus Christus verwerpt, maar zij geldt voor dat Israël, dat zich tot de Heer bekeerd heeft of bekeren zal, en met hetwelk de in de olijfboom ingeënte volken één zullen zijn, en Israël met hen."

HOOFDSTUK 34.

MOZES' DOOD EN WAT DAAROP VOLGT.

I. Vs.1-12. Volgens goddelijk bevel (hoofdstuk 32:48) stijgt Mozes nu van uit de velden van Moab op de berg Nebo, waar hem de Heere het land van de belofte in zijn gehele uitgebreidheid laat overzien; daarna sterft hij, en wordt door de Heere begraven, door de kinderen van Israël echter 30 dagen lang beweend. Na hem is geen profeet opgestaan in Israël, van deze betekenis en met deze gaven, als hij.

1. Toen ging Mozes, na het zegenen van Israël en na aan Jozua een laatst vaarwel te hebben toegeroepen op, uit de vlakke velden van Moab, waarin zich het leger bevond, a) naar de berg Nebo op de hoogte, het hoogste punt van het gebergte Pisga, b) welke recht tegen Jericho over is, om vandaar het land Kanaän te overzien en dan-het hoofd neer te leggen; en de HEERE wees hem dat gehele land Gilead, het gehele gebied aan de overzijde van de Jordaan, dat over de 2 stammen verdeeld was, c) en dat zich nu het eerste voor zijn ogen uitbreidde, noordelijk tot Dan toe met de bijnaam Daän (2 Samuel 24:6 Genesis 14:14), niet te verwarren met dat Dan, dat vroeger Laïs of Lesem heette Jozua 19:47 Richteren. 18:28).

a) Numeri. 22:1 b) Zie Nu 21.20 c) Numeri. 21:21; 32:33 vv.

2. En het gehele Nafthali, het latere Galiléa in 't noorden van eigenlijk Kanaän, en het land van Efraïm en Manasse, in het midden, en het gehele land van Juda in het zuiden, tot aan de achterste, de Middellandse Zee;

3. En het zuiden; Negeb, of het zuiderland a) en het effen veld van de vallei van Jericho, het Jordandal met de daartoe behorende vlakte van Jericho b) de Palmstad tot Zoar toe aan de zuidoostzijde van de Dode Zee (zie "Ge 19.22).

a) Zie Nu 13.21 b) Zie Jozua 12.3 c) Zie Jozua 6.1

De stad Hesbo (in wier nabijheid de berg Nebo te zoeken is) ligt op een plaats, die zozeer de omtrek beheerst, zegt Buckingham, (hij reisde in 1816 door Bazan en Gilead), dat het uitzicht van daar zich minstens 30 Engelse mijl (= 6« d.M. = 9 uur) naar alle zijden uitstrekt; ja, naar het zuiden kan dit getal nog veilig verdubbeld worden. Toch kon Mozes op louter natuurlijke wijze, ook niet van de hoogste bergtop van het Pisga-gebergte, dit alles overzien, wat de Heere hem van daar toonde; veel meer heeft men te denken aan een verhoogd en verscherpt gezicht van zijn ogen, zodat hier een gezicht is, dat zich aansluit aan iets, dat van nature reeds voorhanden is..

4. 1) En de HEERE zei tot hem: Dit is het land, dat Ik Abraham, Izak en Jakob gezworen heb, zeggende: a) Aan uw nageslacht zal Ik het geven. Ik heb het u om uw heimwee daarnaar b) te bevredigen, met uw ogen doen zien, 2) maar gij zult daarheen niet overgaan, zoals u reeds vroeger gezegd is (Numeri. 20:12).

a) Genesis 12:7; 13:15; 15:18 vv.; 17:8; 26:3; 28:13 b) Deuteronomium. 3:23 vv.

1) Men kan het openbaar leven van Mozes, als wetgever en aanvoerder van Israël, beschouwen als een schilderij gevat in de lijst van twee grote teleurstellingen; de eerste, waar hij bij het verslaan van de Egyptenaar waant, dat zijn broeders hem als een verlosser zullen beschouwen, en zich op het gruwelijkst bedrogen vindt (Ex.2:11 vv.); de tweede, toen de ingang in het land van de belofte hem ontzegd wordt. Meer jaren heeft hij de smart van de eerste wond rondgedragen, dan maanden die van de tweede; maar zouden wij ons wel zo ver bedriegen, als wij de tweede voor de diepste en zwaarste houden? Bijna zouden wij zelfs aarzelen haar diepte te peilen, wanneer hij niet zelf het verband, dat haar dekte, voor Israël en ook voor ons had losgemaakt; maar in het verhaal van hoofdstuk 3:23 vv. horen wij hoe hij met roerende eenvoud spreekt van een bijzonder voorval, dat wij bijna een bladzijde zou kunnen noemen uit het dagboek van zijn verborgen geschiedenis, ingelegd in het reisverhaal, dat hij in dit en de beide vorige hoofdstukken opschreef. De grijsaard is hier ongeveer twee maanden vóór zijn dood bezig om met zijn volk een gedeelte van de weg te overzien, waarlangs hen de Heere geleid heeft; hij herinnert hun eraan hoe Og, de koning van Bazan, overwonnen, zijn land verdeeld, en aan Jozua het vrolijk vooruitzicht op nieuwe zegepralen geopend werd. Terwijl dit nu voor Israël dagen van blijde vreugde geweest waren, had hij zich op die tijd gedwongen gezien een allersmartelijkst offer te brengen. Vergeefs-zo bericht de ootmoedige man, als wilde hij openlijk boete doen- vergeefs had hij gebeden om opheffing van het over hem uitgesproken vonnis; de Heere had hem met harde woorden geantwoord. Men hoort het aan de toon van dit bericht, hoe zwaar hem de strijd, hoe moeilijk hem de onderwerping wordt; en bijna is het ons te moe, als trilde zijn stem, als kwam hem een traan in zijn oog, wanneer bij de jongere geslachten tot hun verrassing en lering verhaalt: "Maar de Heere was toornig op mij om uwentwil, en verhoorde mij niet, maar sprak tot mij: "Laat het genoeg zijn, spreek er Mij niet meer van." Wanneer wij die zaak, op zichzelf beschouwd, voor de rechterstoel van ons eigen gevoel brengen, dan roepen wij uit: een donkere leiding. Kanaän, dat was de naam, die Mozes reeds als kind met eerbied en liefde stamelde; dat was het punt, waarheen het oog van de jongeling, van de man, van de grijsaard, nu reeds langer dan een eeuw met een heilig verlangen gericht was; het was het éniġ loon, dat hij afsmeekte voor een leven vol arbeid en strijd, welke moeite en vrucht God alleen naar waarde kon beoordelen. Nog nooit heeft hem de Heere afgewezen, als hij als Middelaar voor Israël optrad, zijn stoutste bede: "Laat mij Uw heerlijkheid zien heeft Hij niet onverhoord gelaten (Ex.33:18 vv.); maar het veel geringere, deze betrekkelijk kleine zaak weigert Hij hem; het einde van de tocht is de grenspaal van Mozes' hoop. Nee, hij zal uw poorten niet binnentreden, gij bloeiende palmstad: de poorten van de dood moet hij binnengaan. Maar wij laten ook de stem van het verleden spreken, en dan stamelen wij: "een rechtvaardig gericht!" Wij willen niet eenmaal de zonde herinneren, waardoor Mozes het edelste voorrecht moest missen; wij voegen bij het reeds vroeger gezegde (zie Nu 20.12) alleen nog dit, dat de schuld na enige weken en maanden misschien voor Mozes en Israël een andere gedaante had gekregen; niet alzo voor Israëls God. Het oordeel over Mozes was voorzeker geen toegeven aan een ogenblikkelijke, onheilige toorn, maar een oordeel van billijkheid, wijsheid en liefde; en wanneer de Heere zich in dit geval had laten verbidden, zo zou dit de schijn kunnen gehad hebben, alsof Hij vroeger te ver gegaan was, toen hij zelfs Mozes en Aäron, als de grootste overtreders veroordeelde. Wij vinden evenwel ook voor Mozes zelf in de weigering van zijn

bede een verborgen weldaad gelegen; want zoals menige harde en onaanzienlijke schaal een zoete kern verbergt, zo is het ook met de tuchtigingen van God -zelfs zijn roeden druipen van zegen. Neemt zelf de weegschaal in handen en ziet eens, wat Mozes ontbeert, wat hij daarvoor ontvangt, en wat hij door een en ander wint. Nu ja, hij moet Kanaän ontberen en daarmee-alles? O neen; Kanaän is -hoe kon het anders zijn? -zijn aards ideaal, en idealen winnen zelden door de verwerkelijking ervan; en zelfs het land van de belofte maakt geen uitzondering op die treurige regel, dat begeren van meer waarde is, dan zelfs het gelukkigst bezit. Heeft hij reeds overdacht, welk dagelijks kruis hem te wachten staat, als hij daar in de eerste weken niets zal zien dan bloed en tranen, en later tot de ontdekking zal moeten komen, hoe Israël wel verbeterd is van woonplaats, niet van hart? Mozes, Mozes, gij weet het niet, wat een zielesmart u de Heere bespaarde door dat ogenschijnlijk strenge antwoord: "spreek er Mij niet meer van." Gij hebt reeds genoeg gehad in uw gehele leven, oude man! deze laatste en grootste smart mocht u eens uw hart doen breken. Maar, terwijl God wil, dat hij niet langer over déze zaak zal spreken, gewaagt Hij zelf van een betere, schonere zaak. Mozes moet de hoogste top van het gebergte Pisga bestijgen, en van Kanaän niet alleen zien zoveel het natuurlijk oog ontdekt, maar wat de Heere zijn verhelderde blik zal tonen. En in heilige verrukking ziet hij het dan ook weldra, bewoond, gezegend en gelukkig, zoals hij het nimmer in de werkelijkheid zou gezien hebben, zoals het misschien nooit ten volle geweest is, zoals hij het zich gedroomd had in de schitterendste ogenblikken, als zijn adelaarsgeest de vlerken ontplooidde en zich wiegelde boven het veld van de toekomst. O voordelige ruil, dat Kanaän van het aanschouwen voor het Kanaän van de werkelijkheid, waarbij tenslotte alleen de voet een weinig verloren heeft maar het oog en het hart gewonnen hebben; want die beide laatsten zijn nu ten volle verzadigd! Immers, wat wint nu toch wel de man Gods bij datgene, wat hem God in Zijn toorn toedeelt, die toch slechts verborgen genade is? Niet alleen een ogenblik van rein genot, zoals hem de aarde bezwaarlijk zou hebben kunnen geven, maar meer, oneindig veel meer; want hier wordt de laatste hand gelegd aan Mozes' vorming voor een hogere, hemelse werkkring. Vaster dan hij misschien zelf tot nog toe vermoed had, kleeft zijn hart nog aan Kanaän, en dit is natuurlijk billijk en tot zekere hoogte goed; maar zelfs niet eens een Kanaän moet te veel plaats in een hart innemen, waarvoor God alles moet zijn. Tot nog toe waren Kanaän en God, of als gij liever wilt, - omdat wij niet denken aan verdeeldheid van hart-God in Kanaän verheerlijkt: maar nu God alleen, geheel en voor immer, als de Gever van alle gaven, zo nodig zelfs zonder de hoogste aardse gave daarbij. Als gij daarom later bij het afscheid en het naar huis gaan van Mozes, niets zondigs, ja nauwelijks iets aards meer ontdekt, zo is dit de vrucht geweest ook van deze beproeving; want wie kon nu, daar zelfs geen Kanaän het vermag hem te belonen, zijn loon, zijn deel, zijn hoogste goed zijn dan-God? Let op het einde van het wezen van de Heere! Wachten is de bijzondere leerschool, waarin Hij allen leidt, die tot iets groots bestemd zijn. Wanneer evenwel deze school doorlopen is, dan is er dikwijls nog kort voor de dood een grote teleurstelling om-vergeeft ons de uitdrukking-de hoogste klasse te doorlopen; een teleurstelling zoals deze, waarop men wel allerm minst gerekend had, waarbij het gehele levensdoel verloren schijnt maar nu valt ook de laatste scheidsmuur tussen God en ons hart in het stof, totdat wij tenslotte op de vraag, of wij nog iets, hoegenaamd, hier beneden begeren, met de stervenden Melanchton niets kunnen antwoorden dan: "Niets dan de hemel.".

Mozes op de berg Pisga naar Kanaän heenziende, maar zonder dit te kunnen bereiken, is een juiste vertegenwoordiger van het Verbond, waarvan hij de middelaar was, of veelmeer van allen, die in dat verbond leven; want zij betreden het ware Kanaän niet, maar zien het slechts van verre, om er immer meer naar te verlangen: Mozes op de hoogte van Pisga vertegenwoordigt echter ook datgene, wat het Oude Testament, de Openbaring in het algemeen voortreffelijks heeft, al moet hij zich met een vergezicht vergenoegen, zijn leven is niet doelloos geweest; waar hij moet ophouden, ziet hij een ander optreden, een Jozua, door wie de Heere zich voorbehouden heeft te helpen..

2) Als hier gezegd wordt, dat Mozes het land ziet, dan moet dit opgevat worden in de gewone zin van het woord. Niet in een toestand van verrukking, maar werkelijk met zijn lichamelijke ogen. God heeft zijn blik zo verhelderd, dat hij Kanaän heeft aanschouwd..

5. Alzo stierf Mozes, de knecht van de HEERE, op het einde van februari, of in het begin van maart van het jaar 1447 v. Chr., aldaar in het land van Moab, en niet in Kanaän, het land van de belofte, naar de mond van de HEERE, die hethem voorzegd had (hoofdstuk 32:50).

De rabbijnen vertalen: Aan de mond, d.i. van een kus van de Heere. Onder Israël en onder de Christenheid heeft zich van geslacht tot geslacht een legende voortgeplant, dat Mozes onder de kus van de Heere gestorven is, in de liefdearmen van de Heiland, dat, onder de zoetste uitingen van zijn tederheid, zijn ziel haar thuis, het hemelse Kanaän is binnengetreden. Wat een gedachte, dat de dood een kus van de Heiland is, waaronder de ziel naar huis gaat! En de dood van de vrome kan wel in de waarheid iets dergelijks zijn. Wie zal het zeggen, wat de Heere aan de ziel van de stervende mens doet, als de omstanders niets zien dan het stuiptrekkend lichaam en de bleker en bleker wordende gelaatstrekken, dan de brekende ogen, dan de doodsnacht, die zich om de scheidende hult, dan de schrik van vernieling en ontbinding; wie zal het zeggen, of niet de lieve Heer het dan helder en warm maakt in die ziel, welke naamloze verrukking reeds voor haar aangebroken is, welke zoete hemelstroost haar verfrist, welke innige tederheid zij geniet van Hem, die haar duur gekocht heeft, die zij nu niet meer kan verliezen! En misschien is de vriendelijkheid, de diepe vrede, die zo dikwijls op het gezicht van de dode als een liefelijk waas ligt uitgespreid, de zachte, zalige weerkaatsing van die kus van de Heere, waaronder de ziel zich losmaakt van haar aardse windsels..

6. En Hij begroef 1) hem, a) in een dal, dicht bij de bergtop Nebo, in het land van Moab, tegenover Beth-Peor;

b) een stad gelegen bij de berg Peor, c) en niemand heeft zijn graf geweten, tot op deze dag, 2) veelmeer is hij spoedig daarop wederom aan de groeve ontruikt en in dezelfde toestand overgebracht, waarin Henoch (Genesis 5:24) zich reeds bevond, en waarin later Elia (2 Koningen. 2:11) ook overgeplaatst werd (Matth.17:3).

a) Judas vers 9 b) Deuteronomium. 3:29; 4:46 c) Numeri. 23:28

1) Mozes werd niet, evenals Hénoch en Elia de dood zelf ontruikt-hij stierf werkelijk, en zijn lichaam werd werkelijk begraven, zoals dit ook de woorden van de oorkonde duidelijk vermelden. Maar met de grootste waarschijnlijkheid durven wij aannemen, dat hij evenals zij

aan de ontbinding ontnomen is. Mensen begraven het lichaam tot ontbinding; wanneer nu Jehova het lichaam van Mozes niet door mensen liet begraven, zo ligt het voor de hand de reden daarin te zoeken, dat Hij hem niet aan de ontbinding ten prooi wilde laten, maar in de begrafenis met eigen hand een kracht daarbij voegde, die hem aan de vertering ontrukte en hem de overgang baande tot dezelfde bestaans- of wezensvorm, waartoe Hénoch en Elia geraakten zonder dood en begrafenis. Hoe men zich deze bestaansvorm moet voorstellen en beschrijven, weten wij niet. Wij weten niet wat het was, hoogstens kunnen wij weten wat het niet was- namelijk niet een toestand van absolute verheerlijking en volmaaktheid, wier eersteling Christus moest zijn (1 Corinthiers. 15:20,23), ook niet de toestand van het donkere Scheool-leven (Scheool = Hades = onderwereld) van alle overige kinderen van Adam (Psalm. 6:6), maar een toestand tussen deze beiden in, waarvan wij nog geen voorstelling en geen begrip hebben..

In verband met Judas vs.9 (zie aldaar) mogen wij gerustelijk vaststellen, omdat Michaël de Engel van de opstanding is (Daniel. 12:12), dat het lichaam van Mozes aan de ontbinding is ontrukkt, en in verband met de verschijning op de berg van de verheerlijking, dat hij tot dezelfde verheerlijkte toestand is gebracht als Hénoch en Elia. Het is daarom dan ook, dat nooit iemand zijn graf heeft geweten en hij in een verheerlijkte gedaante met Elia bij de Heer kon verschijnen. De mening van sommigen, alsof de Heere daarom niemand toeliet, zijn graf te weten, opdat aan zijn lijk geen afgodische verering zou worden gepleegd, is beslist te verwerpen, omdat het elke Israëliet, op straffe van Levietische onreinheid, verboden was, een lijk aan te raken. Mozes' lichaam heeft geen bederf gekend, en alzo is hij ook daarin een type van den grote Middelaar van het Nieuwe Verbond. Moest hij ook wegens zijn zonde aan het water te Meriba de dood als straf ondergaan, als een bijzonder voorbeeld van de vreselijke ernst van de Heilige God tegen de zonde, ook ten opzichte van Zijn knecht, zo zou hij toch, nadat door deze straf aan de goddelijke gerechtigheid genoeg was gedaan, in de dood nog voor het gehele volk afgebeeld, en, als de in het gehele huis van God trouw bevondene, die de Heere van aangezicht tot aangezicht had gekend, met Wie hij van mond tot mond had gesproken, verheerlijkt worden..

2) Wat betreft de vermelde strijd in Judas, (vs.9) tussen de aartsengel Michaël en de duivel, over het lichaam van Mozes, zo hebben wij in deze woorden geen "Apokrief bijgeloof" maar apostolische wijsheid te erkennen. Wanneer de satan de oorspronkelijke insteller van de dood onder de mensen is, en daarom ook de heerser over de dood (Hebr.2:14), zo moet hij het zich stellig aantrekken, wanneer Gods genade het lichaam van Mozes aan het gewone noodlot en het gerecht van de zondige mensenkinderen wil onttrekken; en dit te meer, omdat het hier niet zozeer de bezolding van de zonde, van de zondige toestand gold, maar de straf voor een bijzondere zonde, en daarboven voor een zonde op het gebied van de geschiedenis van het heil. Hij toch stierf niet zozeer, als andere mensen, in de hoedanigheid van een zondig kind van Adam, maar in die van wetgever en verbondsmiddelaar, terwijl en in zoverre hij dit ambt gebroken en geschonden had. Bij de hoge plaats, die Mozes innam bij de geschiedenis van het heil, had de satan er een bijzonder groot belang bij, dat Mozes de bezolding van zijn zonde in haar hele uitgebreidheid smaakte; want deze zonde en de dood, waarmee zij bestraft werd, was tot zekere hoogte een getuigenis van de ontoerekenbaarheid en de onvolkomen, ongenoegzame betrachting van zijn middelaarsambt, en wierp derhalve een donkere smet op

het verbond zelf, door hem tot stand gebracht. Maar daarom liet God ook, terwijl de toorn op buitengewone wijze gerecht had gehouden, de genade op buitengewone wijze werken. Satan, de aanklager van onze broeders, die hen dag en nacht aanklaagt voor God (Openb.12:10, die daar weet, dat God ook tegen hen rechtvaardig wil en moet zijn, verheft zich en pocht op zijn recht; -maar Michaël, de verheven vorst van de geesten, de eigenlijke vorst en plaatsbekleder van Israël in de geestenwereld van de hemel, die in iedere strijd staat voor de zonen van Israël (Daniel. 12:3 verricht, ondanks satans bemoeienissen, het hem opgedragen werk, hem niet tot zwijgen brengende door schelden, grootspreken en lasteren, maar door rustige, heilig-ernstige terugwijzing en bedreiging. In het licht van deze opvatting krijgt die op het eerste gezicht zo vreemde strijd tussen de twee geestenvorsten, over het lichaam van Mozes, een veelbetekenend gewicht in de rollen van de heilsgeschiedenis, en de daadzaak zelf, dat Jehovah, ondanks satans inmenging, het lichaam van Mozes onttrok aan het algemeen lot van de zondige mensenkinderen, wordt tot een voorafschaduw en voorspel van toekomstige, oneidig grotere en heerlijkere dingen. De dood van Mozes was niet als die van de 'eerste' Adam, die eindigt in de vertering; ook niet als die de 'tweede' Adam, die eindigt in de opstanding; veel meer was het een midden tussen die twee gestalten van de dood, zoals Mozes zelf met zijn ambt een middenplaats inneemt tussen de eerste en de tweede Adam, tussen het hoofd van de zondige, stervende mensheid, en dat van de van zonde en dood verlost mensheid. Terwijl Mozes' dood wel een werkelijke, maar toch een in zijn natuurlijke loop gestremde is, en zijn toestand daarom een onvoleindigde en zwevende is, die een voleinding vordert en wacht, wordt hij zelf een voorspelling van deze voleinding; en als Mozes, ofschoon met de gehele huishouding van God vertrouwd (Numeri. 12:7 toch de organisatie (inrichting) van het huis van God, niet tot algehele voleinding kan brengen, en daarom de belofte van een tweede Profeet en Middelaar ontving (Deuteronomium. 18.17 vv.), zo zijn wij ook gerechtigd in de eigen lommelijke, enige manier van zijn dood en zijn begrafenis, een herinneringswaardige voorafschaduw op te merken van de dood en de begrafenis van deze toekomstige Mozes-gelijke Profeet..

De kennis van datgene, wat in vs.1-6 bericht is over de dood van Mozes, ontleenden de Israëlieten uit de (hoofdstuk 3:27) hun door Mozes meegedeelde goddelijke voorspelling (hoofdstuk 32:49 vv. Numeri. 27:12 vv.), en konden zij opmaken uit het weggaan van Mozes op de berg Nebo, waarvan hij niet terugkeerde. Bij het opstijgen van die berg zullen hem stellig de ogen van het volk gevolgd zijn, zo ver zij hem maar volgen konden. Ook is het zeer wel mogelijk, dat van uit vele punten in het leger van de Israëlieten, ook de top van de Nebo zichtbaar was, zodat de blikken van de zijnen hem niet alleen tot daarheen begeleidden, maar ook konden zien, hoe de Heere, na hem het beloofde land getoond te hebben, met hem in het naaste dal afsteeg, waar Mozes voor immer aan hun ogen onttrokken werd..

7. Mozes nu was honderd en twintig jaar oud, toen hij stierf: zijn oog was niet donker geworden, en zijn kracht, levendigheid en frisheid naar lichaam en ziel, was niet vergaan. Maar zeer in het oog vallend werd aan hem bewaarheid, wat geschreven staat in Jesaja 40:31: Die de Heere verwachten zullen de kracht vernieuwen.

Soms uit zich de bijzondere bewaring van hen, die voor anderen in de Heere leven, in een andere gedaante; het uitwendig oog sluit zich, opdat het inwendige des te scherper zie; daar

ontstaat een nieuwe wereld, daar ontplooit zich een inwendige levenskracht, niet minder verwonderlijk dan de uitwendige. Maar zij, wier roeping bij voorkeur naar buiten, kunnen in Mozes een blijvende verafschaduwing hebben..

8. En de kinderen van Israël beweenden Mozes, in de vlakke velden van Moab, dertig dagen: a) en de dagen van wenen, van de rouw over Mozes, werden voleindigd, om nuvoorwaarts te trekken ter verovering van het beloofde land Jozua 1:1 vv.).

a) Numeri. 20:29 Genesis 50:3

9. Jozua nu, de zoon van Nun, was vol van de Geest van wijsheid, en andere, voor een aanvoerder nodige bekwaamheden; want Mozes had zijn handen op hem gelegd, en hem daarmee niet alleen tot opvolger geordend, maar hem ookonder de onmiddellijke invloed van Gods Geest gesteld: a) zo hoorden de kinderen van Israël naar hem, als hun wettig geordende aanvoerder, en deden, zoals de HEERE Mozes geboden had, dat nl. de gehele gemeente hem, Jozua, moest gehoorzaam zijn (Numeri. 27:20 Jozua. 1:16 vv..

a) Numeri. 27:22 vv.

10. En er stond geen profeet meer op in Israël, vóór de in hoofdstuk 18:15 beloofde, zoals Mozes, die de HEERE gekend had, van aangezicht tot aangezicht, met wie Hij had omgegaan als de ene vriend met de ander (Ex.33:11 Numeri. 12:8).

"Er stond geen profeet meer op in Israël zoals Mozes." En toch was er door Mozes zelf een profeet beloofd, zoals hij zelf was; de Messias, die zij moesten horen. En ziet nu Christus in de bergpredikatie. Daar is Hij een Mozes. Daar predikt Hij de wet in al haar kracht en volheid, en doet er geen enkel woord van genade bij, nadat hij in de zaligsprekingen de genade heeft laten voorafgaan. Ja, Hij was Mozes en tegelijk de meerdere dan Mozes; want bestond de grootheid van Mozes boven anderen daarin, dat de Heere hem gekend had van aangezicht tot aangezicht, Christus was het aangezicht van God zelf, evenals het aangezicht van de mens persoonlijkheid openbaart, zo openbaart Christus het Goddelijk wezen! Overal, waar van het aangezicht van God gesproken wordt, wordt dan ook Christus bedoeld. Mozes voerde eerst het zwaard, daarna de herdersstaf; en hij bleef die voeren ook als herder over het volk van God. Jozua was bij uitnemendheid de man van het zwaard. Christus had geen van beide. Hij deed alles Goddelijk, onmiddellijk: Hij sprak en het was er. Mozes en Jozua deden wonderen van oordeel en verdelging, Christus wonderen van liefde, van genezing, van redding. Mozes veranderde het water in bloed, Christus veranderde het water in wijn. Mozes ging van de berg Nebo heen in heerlijkheid, en verscheen opnieuw in heerlijkheid op de berg Tabor, Christus ging heen door een bloedige dood, en door het graf in Zijn heerlijkheid van de Olijfberg, om aldaar weer te keren op de wolken van de hemel..

Maar toch, "geen enkel persoon van de oudheid kon in de schaduw van onze man van God staan." "Waar zijn zij, de Draco's, de Numa's de Solons, de Lycurgen, en zovelen van hen, wier beeld met een straalkrans van hoger glorie omschenen is? Hun werk is met hen vergaan: dat van Mozes is eeuwig als Israël, als de God van Israël zelf."

11. In al de tekenen en wonderen, waartoe hem de HEERE gezonden heeft, om die in Egypte te doen aan farao, en aan al zijn knechten, en aan al zijn land.

12. En in heel die sterke hand, en in al die grote verschrikking, die vreselijke daden, die Mozes gedaan heeft voor de ogen van geheel Israël, gedurende de 40 jaar in de woestijn, om zich bij hen te doen geloven, hun harten totvrolijk vertrouwen en gehoorzaamheid op te wekken, en, zo nodig, hun een heilzame schrik in te boezemen.

Dit oordeel over Mozes wordt niet verminderd door het optreden en werken van een lange rij profeten na Mozes in Israël. Nadat Jozua onder de machtige, ook in tekenen en wonderen zich betonende bijstand van de Heere de Kanaänieten geslagen, hun land veroverd en onder de kinderen van Israël verdeeld had, en toen hierna stam voor stam zich gevestigd had in zijn grondgebied, zodat men, zoals in vs.2 gebeurt, de verscheidene delen van het land naar Nafthali, Efraïm, Manasse en Juda begon te noemen, toen kon reeds de overtuiging in Israël veld winnen, dat geen profeet meer opstond als Mozes, aan wie zich de Heere betoond had met zulke tekenen en wonderen voor de Egyptenaren, en voor de ogen van geheel Israël..

Wij geven tenslotte als voortzetting van de aan het eind van Genesis medegedeelde tijdtabel, nog een chronologisch overzicht over het leven van Mozes, als volgt:

na de Schepping, voor Christus geb.
Mozes' geboorte..... 2433 1572
Vlucht uit Midian.....2473 1532
Zijn roeping, Uittocht uit Egypte. 2513 1492
Mozes' dood.....2553 1452

SLOTWOORD

Mozes spreekt in dit boek als een scheidende vader van zijn kinderen. De taal is hartelijk, inspirerend, aangrijpend. Hij blikt terug op de 40 jaren die voorbij gingen, herinnert het volk aan de genoten weldaden, de ondank, waarmee het op zo veelvuldige wijze de Heere vergolden heeft, aan de oordelen van God, en de achter dezelfde toch steeds weer tevoorschijn komende Liefde; verklaart, herhaalt en verheldert de wetten, en wordt het niet beu met de hartelijkste en de meest aangrijpende woorden hen te vermanen, om ze op te volgen, terwijl daarin alleen het leven van het volk is. Overziet alle stormen en strijden, die het ondervonden en doorstaan heeft, voorspelt uit het verleden, de toekomst, geeft een overzicht van de toekomstige ontwikkeling van het volk, ziet met smart en vreugde hoe zich in de toekomst de drie tijdvakken van het verleden, nl. afval, straf en begenadiging zullen herhalen.

Wordt ons in Numeri beschreven, hoe Israël wordt voorbereid, om in Kanaän op eigen erf te worden gesteld, vooral ook wat betreft de inrichting tot een welgeordende burgerstaat, in Deuteronomium ontvangt de nakomelingschap van het volk, dat bij Sinaï de Wet ontving, nog eens uitvoerig de mededeling van al wat het gehouden is te beleven. In de drie redevoeringen van Mozes hebben wij niet een blote herhaling van de wetten bij Sinaï gegeven, maar behalve de herhaling, ook een uitbreiding en nadere uitleg ervan. Wat Israël in Kanaän onderhouden had, zowel op godsdienstig als op zedelijk en maatschappelijk gebied, wordt door God, de Heere, door de mond van Mozes, Israël op het hart gedrukt, opdat het als een volk, verlost door de Heere, als een volk, dat als het ware onmiddellijk zijn wetten uit de hemel ontvangen had, gelukkig en rustig zou leven onder zijn wijnstok en vijgeboom. Wat alleen voor de woestijn, voor het leven in de woestijn gold, wordt weggelaten; wat betrekking had op het wonen in Kanaän, daarvoor, hier en daar, in de plaats gesteld. Het zijn geen andere wetten en ordinantiën, het zijn wat het wezen betreft, dezelfde wetten, als bij Sinaï gegeven, maar in overeenstemming gebracht, waar het moest, met de gewijzigde toestanden en behoeften van het volk. De "herhaling van de Wet" houdt rekening met de organische ontwikkeling van het volk, zoals deze onder de leiding van God en onder zijn onmiddellijke bestuur heeft plaatsgehad. En, opdat het Israël van toen, dat nieuwe geslacht, dat in de woestijn was geboren of groot geworden, het wel zou verstaan, dat aan de onderhouding van des Heeren wetten Zijn zegen, maar ook aan de overtreding ervan Zijn Goddelijk misnoegen en straf was verbonden, daarom zingt de man van God, de grootste profeet, zijn lied, waarin zegen en vloek elkaar afwisselen, maar spreekt ook, als de Middelaar van het Oude Verbond, tevens zijn zegen uit over dit geslacht, opdat het in het Beloofde land de goedertierenheid van God zou mogen ervaren. Zo getuigt alles van een eenheid, die voor ons aan geen enkele bedenking onderhevig is. Maar zo kon het ook niet anders, dan dat, als straks Jozua het verbond plechtig vernieuwt Jozua 24:25, hij aan deze boeken, en vooral aan het laatste boek, een bericht toevoegt, omtrent de laatste ogenblikken en de dood van deze Grote onder Israël, als aanhangsel bij het wetboek, om het Israël nooit te doen vergeten, dat hij, die op aarde met recht de "mond van God" kon worden genoemd, ook als aan Diens mond is ontslapen..

EINDOPMERKINGEN OVER DE PENTATEUCH.

Het naar de vijf werken verdeelde werk van Mozes, werd, naar deze verdeling, door de Grieken en Romeinen *Pentateuchus* genoemd. Dit woord is samengesteld uit Pente (= vijf) en yeucov (= werktuig, huisraad), dat in de Alexandrijnse eeuw ook voor "boek" werd gebruikt. Pentateuchus betekent dus: het vijfheilige boek. De verdeling in vijf boeken behoeft men hier niet, zoals in andere boeken, voor van latere dagtekening te houden; de verdeling is hier veelmeer gelijk met de oorsprong ontstaan; ook is het getal vijf niet zonder betekenis en wijst de betrekking aan, die de samensteller nog met Egypte had (zie Ex 2.10). In de Hebreeuwse Kanon heet het, naar zijn hoofdinhoud, het Wetboek (Deuteronomium. 31:26; Jozua. 1:8 enz.), of kortweg de wet (Nehem.8:2,7,13 enz.; de Hebreeuwse uitdrukking voor het laatste is Thora d.i. Leer, onderwijzing. Verscheidene malen, zoals b.v. in Deuteronomium. 31:9 en 23, wijst Mozes zichzelf aan, als de vervaardiger. Wanneer nu overigens de oorsprong van een geschrift der Oudheid juist daardoor twijfelachtig wordt, dat de vervaardiger zichzelf hehaalde malen, als zodanig vermeld, zo doet men allereerst opmerken, dat Mozes zijn vaderschap in het geheel niet vermeldt, om het te vermelden, maar slechts in zoverre het ingevlochten is in de gang van de ontwikkeling, van de door hem vermelde daadzaken, derhalve, waar het kon noch verzwegen mocht worden; bovendien hebben wij hier te doen met een vervaardiger, achter wiens schriftelijke werk nog een ander werk staat, niet met inkt, maar met de Geest van de levende God geschreven, dat genoegzame getuigenis van waarheid en vertrouwdbaarheid aan het eerste geeft-wij menen het volk Israël in zijn geschiedenis, zo wonderbaar, zo enig in zijn soort-(het volk Israël zelf met zijn gehele na-Mozaische geschiedenis en literatuur is de levende, onvergankelijke en onbedrieglijke papyrus-rol, waarop, als met Gods vinger, de tekst van de Thora gegrift is).

Het zou ook niemend, wie dan ook, invallen, om de authenticiteit (= echtheid) van Mozes' geschriften te betwijfelen, wanneer niet velen van het geslacht van deze tijd, bevangen door het naturalisme van de moderne wereldbeschouwing, een natuurlijke openbaring van God met wonderen en voorspellingen reeds van tevoren (a priori) voor onmogelijk hielden, en tot staving van zulke vooropgestelde meningen er juist toe genoodzaakt werden, de bijbelse oorkonden, die daarmee in tegenspraak zijn, voor verzinsels van latere tijd, of voor onwillekeurige opsiering van oudere berichten, door de volkssage te houden. De eerste, die, om ons te bedienen van een uitdrukking van Goethe (Werken, 27,68) "het mes en tentijzer in de Pentateuch zette" was de lijfarts van koning Lodewijk XIV, Astruc, Doctor en Professor in de medicijnen aan het Koninklijk College te Parijs. Als zijn studie, wat betreft de geschiedenis van het ontstaan van Syphilis, waardoor hij in de medische wetenschap veel belangrijks tevoorschijn heeft gebracht, het toeliet, onderwierp hij de wetten van Mozes, betreffende de vloeiingen in verband met het geslachtsleven (Leviticus. 12 en 15), aan een diepgaand onderzoek, en werd op die manier meer werkzaam met de Pentateuch. In zijn, in 1853 te Brussel verschenen, geschrift (*Conjectures sur les mémoires originaux, dont il paraît que Moïse s'est servi pour composer le livre de Genèse*) zocht hij de verwisseling van Gods namen in Genesis (Genesis 2:4 aanm), om daaruit te verklaren, dat het gehele boek uit twee hoofdoorkonden, een JEHOVAH- en een ELOHIM-oorkonde, was samengesteld. Deze hypothese, in het begin weinig opgemerkt, werd in aanzien gebracht door Joh. Gottfried Eichhorn, professor in de Oosterse talen te Jena; zij werd later de Oorkonden-Hypothese

genoemd. Toch werd zij spoedig terzijde gesteld door de Fragmenten-Hypothese, die haar ontstaan te danken had aan Vater, Prof. der Theologie te Halle; deze versnipperde de hele Pentateuch in verschillende fragmeneten (brokstukken), ontleend aan de opschriften en slotformules, ook aan de veelvuldige herhalingen en zogenaamde verschillende berichten over één en dezelfde gebeurtenis. Onlangs heeft men ook die prijsgegeven, en de Oorkonden-Hypothese vervormd in de Aanvullings-Hypothese, die weliswaar in het onderhavige werk een plan van eenheid erkent, maar toch de oorspronkelijke eenheid ervan tegensprekt; de samensteller van de Pentateuch (de Jehovist) moet veeleer een ouder, van de wereldschepping tot Jozua reikend geschrift (dat van de Elohist), als een ur-schrift, voor zich gehad hebben, en dit hebben omgewerkt met aanmerkelijke inlassingen of aanvullingen. De voorstanders van deze beschouwing (Tuch, Knobel e.a.) hebben ook stuk voor stuk geprobeerd aan te wijzen, welke stukken de Elohist en welke de Jehovist toebehoren. Maar niet alleen komen zij onderling in tegenspraak, omdat de één zich de zaak zo voorstelt en de ander zo; maar ook komt ieder voor zich in grote moeilijkheid bij zulke gedeelten, die, volgens de aangenomen grondstellingen, aan de ene zijde tot het ur-schrift schijnen te behoren en in andere opzichten tot het aanvullings-schrift; daarom heeft men zich genoodzaakt gezien, nog een derde, ja zelfs een vierde geschrift als bron aan te nemen, en hieraan kan men dan toewijzen, wat zich niet onder de beide andere laat rangschikken. Tegenover al deze onderstellingen over het ontstaan van de Pentateuch, hebben theologen als Hengstenberg, Drechsler, Ranke, Hävernicks, Keil e.a. met overtuigende gronden aangewezen, dat de eenheid van plan, door al de vijf boeken heen zichtbaar, waardoor wij daarin een geschiedenis en wetgeving voor ons hebben, die zich ten doel stellen, de historische oorsprong en de wettige grondvesting van de theocratie of van de Israëlitische Godsstaat te vormen, een oorspronkelijke eenheid is, tegelijk ontstaan met het ontwerp zelf, en geenszins, als een bijvoegsel, dat lange tijd daaraan ontbroken had, daaraan opgedrongen is door de eindbewerkers; verder, dat de enkele vervaardiger geen ander is, dan juist Mozes, door wie God met Israël een verbond gesloten heeft, door wie de wetten aan Israël gegeven zijn. Zonder twijfel evenwel heeft Mozes ook nog geput uit berichten en oorkonden, doe reeds vóór hem verzameld waren en-zijn werk wordt er ons van meerdere waarde om. Verschil van woorden en stijl tonen dit genoegzaam; en geen wonder ook! "Mozes is wel de grootste der Profeten in het oude verbond geweest, maar daarom niet de eerste".

"En op deze wijze wordt tegelijk hun hoge Goddelijke afkomst niet het allerm minst ontkend of ontzenuwd; maar geraken wij integendeel, tot het eerder allergelukkigst te noemen resultaat, dat ook vóór Mozes reeds enkele, door God gegeven schriften, en gewijde oorkonden bestaan moet hebben, en wordt door deze opvatting de lijn van Goddelijke ingeving derhalve verder uitgestrekt en tot in de diepten van de Israëlitische oudheid voortgezet, dan wel in het geringste gekrenkt of beperkt. Men mag zelfs nog verder gaan in het onderscheiden van de elementen, waaruit de Pentateuch, zoals wij die als één geheel bezitten, in zijn hoge oudheid is samengesteld. Niets verbiedt ons de ettelijke plaatsen in de Mozaïsche schriften, die kennelijk een aantekening of aanvulling uit later tijd dan die van Mozes eigen leven bevatten, toe te schrijven aan een latere, mits altijd bevoegde en van God gewijde hand." Maar toch: "de Pentateuch draagt met recht de naam van "Boeken van Mozes," omdat zij voor het grootste gedeelte zijn eigen woorden en de hem door God onmiddellijk tot opschrijven gegeven Oorkonden bevatten.".

Het autograaf, d.i.: het door Mozes zelf geschreven exemplaar van zijn werk, werd door de priesters aan de zijde verbondsark neergelegd (Deuteronomium. 31:26), vermoedelijk omstreeks de tijd, toen het volk tot rust gekomen was en de tabernakel te Silo haar standplaats had Jozua 18:1. Maar voor dit kon gebeuren, moest afschrift van de gehele Pentateuch genomen worden, en bij deze gelegenheid zullen wel enige noodzakelijke bijvoegingen, zoals ook het eerder genoemde laatste gedeelte, gevoegd zijn, waarschijnlijk door Jozua met behulp van de hogepriester Eleazar en door de oudsten, op wie Mozes' geest rustte (Numeri. 11:25) en, die al de werken wisten, door de Heere aan Israël gewrocht Jozua 24:31); toch bleef zeer waarschijnlijk het handschrift van Mozes zoals het was, zonder enige toevoegsels.

Wanneer Gregorius van Naziana (tegen het einde van de 4de eeuw na Chr.) Mozes kenschetst als de "Oceaan van de theologie, waaruit alle stromen en zeeën ontspringen", wanneer een rijk begaafd theoloog van de tegenwoordige tijd, de Thora, een onuitputtelijke zee van het weten, een groeve van nog onopgedolven schatten van kennis, een verzameling van onontvouwde kleinoden en mysteriën, noemt, dan kunnen wij nu, nadat wij ons uit eigen ervaring overtuigd hebben, daarmee slechts onze goedkeurende stem paren en moeten dringend wensen, dat Mozes d.w.z. de Thora immer ijveriger bestudeerd zal worden, vooral opdat men meer en meer het Nieuwe Testament zullen verstaan. De zo-even aangehaalde theoloog merkt aan: "Wat in het Nieuwe Testament de vier evangeliën zijn, dat zijn in het Oude de vijf boeken van Mozes. Die parallel gaat diep. Het Mattheüs-evangelie begint werkelijk, als een aansluiting op het Genesis van het Oude Testament, met het boek der Genesis (van het geslacht) van Jezus Christus, en het Johannes-evangelie is met geen oudtestamentisch boek zo nauw verwant als met Deuteronomium."